גמאטעמ פרעמס
דר רעטע ב"ב"ע

TORONTO PUBLIC LIBRARY

MAR 04 1985

MAR 04 1985

אַנאטאָל פראַנס

די רויטע ליליע

ראָמאַן

1918. ניו יאָרק. תרע"ט

Copyright, 1919
by
JEWISH BOOK AGENCY, Inc.

די רויסע ליליע

איבערזעצט פון פראנצויז דורך

י. פארדושניס

I.

זי האָט געוואָרפען א בליק אויף די פאָטעלען, וואָס זיינען געווען אויסגעשטעלט ארום דעם קאמין, דערנאָך אויפ'ן טיש וואָס איז געווען געדעקט פאַר טעע און וועלכער האָט געגלאַנצט אין שאָטען. גרויסע בינדלאַך בלאַסע בלומען זיינען געשטאַנען אין כינעזישע וואַזעס. זי האָט אַראָפּגעלאָזען איהר האַנט אויף די בליהענדע צווייגלאַך פון די רויזען און געשפּיעלט זיך מיט זייערע זילבערנע קנאָספּען. דערנאָך האָט זי זיך איינגעקוקט אין שפּיגעל מיט אַן ערנסטער אויפמערקזאַמקייט. זי האָט אויסגעבויגען איהר קערפּער אָן א זייט, דעם קאָפּ אויפ'ן שולטער, כדי נאָכצופאָלגען די פאָרמע פון איהר צאַרטער פיגור, וואָס האָט זיך אַרויסגעצייכענט אונטער דעם שוואַרצען אַטלאַס קלייד, אַרום וועלכען עס האָבען גע־שוועבט לייכטע טוך פאַלדען, אויסגעזעצט מיט פּערל אין וועל־כע עס האָבען געציטערט טונקעלע פייערלאַך. זי איז נאָך נעהנ־טער צוגעטראָטען, זיינענדיג נייגיריג צו וויסען ווי זי זעהט היינט אויס. דער שפּיגעל האָט איהר צוריקגעגעבען איהר בליק מיט רו־היגקייט, אָט פּונקט ווי די דאָזיגע ליעבליכע פרוי, וואָס ער האָט באַטראַכט און וואָס איז איהם געפעלען געוואָרען, וואָלט געפיהרט א לעבען, וואָס האָט אין זיך ניט קיין צו שטאַרקע פרייד און ניט קיין צו טיפען טרויער.

אויף די ווענט פון דעם גרויסען, ליידיגען און שטומען זאַל זיינען די פיגורען אויף די טעפּיכער בלאַס געוואָרען מיט א שטאַר־בענדען חן. די גיפּסענע סטאַטועטקעס, אויף פּעדעסטאַלען, די מיניאַטור־גרופּען פון אַלט־זאַקסישען פּאָרצעליי און די מאָלערייען פון סעוור, וואָס זיינען געווען אויסגעשטעלט אין גלעזערנע קאַס־טענס, האָבען, פּונקט ווי די טעפּיכער, דערצעהלט פון פאַרגאַנגענע

צייטען. אויף א שטענדער, באפוצט מיט טייערן בראָנז, האָט זיך ארויסגעזעהן די מארמאָרנע ביוסט פון עפעס א קעניגליכע פרינ־צעסין, וואָס איז פאָרגעשטעלט געוואָרען אלס דיאנא. די געזיכט־צוגען זיינען געווען אומרעגעלמעסיגע און די ברוסט האָט זיך דרייסט ארויסגעהויבען פון דעם געוואנט, אין וועלכען זי איז גע־ווען איינגעהילט. אויפ'ן סופיט איז געווען אויסגעמאָלט א „נאכט"־סצענע, וואָס האָט פאָרגעשטעלט א געפודערטע מארקיזע, ארומגערינגעלט מיט ליעבעס־מלאכים און פארוואָרפען מיט בלומען. אלץ האָט געדרעמעלט און מען האָט ניט געהערט מעהר ווי דאָס קנאקען פון פייער און דעם לייכטען גערויש פון די פערל אויף דעם טול.

אומדרעהענדיג זיך פון שפיגעל האָט זי אויפגעהויבען אן עק פון דער פאָרהאנג און ארויסגעקוקט אינ'ם בלאסען בין־השמשות, חינטער די שוואַרצע בוימער פון דער האפען־גאס, און געזעהן ווי די סעין קייקעלט איהרע געלבליכע וואסערן. דער אומעט פונ'ם הימעל און פונ'ם וואסער האָט זיך אָפגעשפיגעלט אין איהרע אויגען מיט א פיינער גראָהקייט. א שיף, די „שוואלב", איז דורכגעגאנ־גען, ארויסקומענדיג פון אונטער א טויער פון דער אלמא בריק און טראָגענדיג אויף זיך דערשלאָגענע פאסאזשירען נאָך גרענעל און ביאנקור. זי האָט איהר נאָכגעפאָלגט מיט'ן בליק, בעת די שיף האָט זיך געטראָגען אין בלאָטיגען שטראָם. דערנאָך האָט זי גע־לאָזט אראָפפאלען דעם פאָרהאנג און זיך אוועקגעזעצט, ווי גע־וועהנליך, אויפ'ן שפיץ פון דער סאָפע, אונטער די בלומען, און האָט גענומען א בוך, וואָס איז געלעגען אויפ'ן טיש, נאָהענט ביי איהר האנט. אויף דעם לייוועגטענעם טאָוועל, וואָס האָט אויסגעזעהן ווי שטרוי, האָט ארויסגעגלאנצט אין גאָלדענע אותיות פאָלגענדער טיטעל: „די בלאָנדע איזאָלדע" פון וויוויאן בעלל. דאָס איז גע־געווען א זאמלונג פון פראנצויזישע פערזען, וואָס זיינען פארפאסט געוואָרען פון אן ענגלענדערין און געדרוקט געוואָרען אין לאָנדאָן. זי האָט געעפענט דאָס בוך און צופעליג געלייענט:

און דאמאלט, ווען דער גלאָק האָט בעטענדיג געקלונגען
און צו דעם חימעל „איך גריס דיך, מאָרי" געזונגען,
די יונג־פרוי ציטערען אין גאָרטען האָט גענומען,
דערזעהענדיג, אָז ס'איז דער שליח אָנגעקומען
און צו איהר האָנד נעמט ער אַ רויטע ליליע שטרעקען,
און וועמעס דופט ס'איז בעסער שטאַרבען איידער שמעקען.

פערמאָכט איז דער גאָרטען און זאָנפט איז די נאָכט,
פערטרויערט געהט אום דאָרט די יונג־פרוי און מראָכט,
ווי גיך איהר דאָס לעבען דאָס יונגע פערשווינדט,
עס פליסט ווי די וועלען, עס איילט ווי דער ווינד.

זי האָט געלעזען גלייכנילטיג, מיט צושלאָגענע געראַנקען, וואַרטענדיג אויף איהרע באַזוכער און קלערענדיג ווייניגער וועגען דער פּאָעזיע ווי וועגען דער פּאָעטעסע, אָט די מיסס בעלל, וואָס איז אפשר נעווען איהר איינגענעמסטע פריינדין, און וועמען זי האָט דאָך אַזוי זעלטען געזעהן. יעדעס מאָל בעת זייערע זעלטענע באַ־געגענישען, האָט מיסס בעלל איהר אַרומגענומען, רופענדיג איהר „דאַרלינג", איהר געגעבען אַ קוש אויפ'ן באַק און דאַן זיך אַריינ־געלאָזען אין אַ שמועס. מיס בעלל, וואָס האָט געלעבט אין פיזעאָל, אַלס עסטעטקע און פילאָזאָפקע, איז געווען מיאוס אָבער דאָך פאַר־פיהרעריש, זי איז געווען כמעט אַ־ביסעל לעכערליך, אָבער דאָך אינגאַנצען אַ וואוילע. אין ענגלאַנד איז זי געווען באַרימט אַלס די באַליעבטע ענגלישע פּאָעטעסע. פּונקט ווי ווערנאָן לי און מערי ראָבינסאָן, האָט זי זיך פאַרליעבט אין טאָסקאַנער לעבען און קונסט; און ניט ענדיגענדיג זאָגאַר איהר „טריסטאַן", וועמענס ערשטער טייל האָט אינספּירירט בוירן דזשאָנס צו מאָלען זיינע טרוימענדע אַקוואַרעלען, האָט זי אָנגעהויבען שרייבען פּראָוואַנסאַ־לישע און פראַנצויזישע פערזען אויף איטאַליענישע מאָטיווען. זי האָט געשיקט איהר „בלאָנדע איזאָלדע" צו „דאַרלינג" מיט אַ בריף, אין וועלכען זי האָט איהר איינגעלאַדען צו פאַרברענגען אַ מאָנאַט

ביי איהר אין סיזעאל. זי האָט געשריבען: „קומט, איהר וועט זעהן די שענסטע זאכען אין דער וועלט און איהר וועט זיי נאָך פאר־שענערן."

און „בארלינג" האָט זיך געטראכט, אז זי וועט ניט געהן, אז זי מוז פארבלייבען אין פאריז. אבער די אידעע ווידערצוזעהן מיט בעל און איטאליען איז פאר איהר ניט געווען קיין גלייכגילטיג. זי האָט געמישט דעם בוך און האָט זיך אפגעשטעלט צופליג אויף פאלגענדעז פערז:

„ליעבע און גוטהערציגקייט זיינען איינם און דאָסזעלבע."

און זי האָט זיך נעווואונדערט, מיט א לייכטער און זעהר זאכ־טער איראניע, אויב מיט בעל האָט אמאל געליעבט און וואסערע מין ליעבעם מיט בעל האָט דאָס געקאָנט האבען. די פאעטעסע האָט נעהאט אין סיזעאל א פארעהרער, דעם פרינץ אלבערטינעלי. ער איז געווען זעהר שעהן, אבער ער האָט אויסגעזעהן צו פראסט און א ל ט ע ג ל י ך אים געבעלען צו ווערען אן עסטעטיק, וועל־כע האָט נעזוכט אין ליעבע דעם מיסטיציזם פון א נעטליכער אנזא־גונג.

גוט'נ־אָווענד, טערעזא! איך באל אווק פון מידקייט!

דאָס איז געווען די פרינצעסין סעניאווין, א גראציעזע פער־זאָן, אין א פוטערנעם מאנטעל וואס האָט אויסגעזעהן ווי איהר ברוינער און וויולדער הויט־קאָליר. זי האָט זיך שטורמיש אווק־נעזעצט און מיט איהר רויהע אבער דאָך צערטליכע שטימע, וואו עס האָט זיך נעפיהלט דער מאן און דער פויגעל, האָט זי געזאגט:

— היינט אין דער פריה האָב איך דורכנעשפרייזט דעם גאנ־צען וואלד־נאָרטען צוזאמען מיט נעניראל לאריוויער. איך האָב איהם באגעגענט אין דער אלעע „דע פאטען" און האָב איהם געבראכט ביז צום פאָן ד'ארזשאנטוי, וואו ער האָט פאר מיר אומבאדינגט געוואלט קויפען, ביים נערטנער, א סאראקע וועלבע מען האָט אויסגעלערנט זיך מושטירען מיט א קליינעם ביקסעל. איצט בין איך אויסגעמאטערט.

— אבער פארוואס האָסטו אווקגעשלעפט דעם ניניראל אוש ביז דעם פאָן ד'ארזשאנטוי?

— ווייל ער האָט נעהאט קראנקע פיס.

טערעזא האָט געצויגען מיט די אַקסלען, שמייכלענדיג:

— דו פאַרשווענדסט צופיעל דיין שלעכטסקייט, ביזט אַן אויסבריינגערין.

— און דו, מיין טייערע, ווילסט אַז איך זאָל איינשפּאָרען מיין גוטסקייט און שלעכטקייט אַלס אַן ערנסטען קאַפּיטאַל?

זי האָט געטרונקען טאָקיי־וויין.

מעלדענדיג זיין אָנקומען דורך זיין מעכטיגען אָטעמען, איז אַריינגעקומען מיט שווערע טריט גענעראַל לאַריוויער. ער האָט געקושט די הענט פון די צוויי דאַמען און האָט זיך אַוועקגעזעצט צווישען זיי. ער האָט אויסגעזעהן הייטער און צופרידען, לאַכענדיג מיט יעדען קנייטש פון זיין פּנים.

— וואָס מאַכט הערר מאַרטען־בעלעם? נאָך אַלץ פאַרנומען?

טערעזא האָט געגלויבט, אַז ער איז אין פּאַרלאַמענט, האַל־טענדיג אפילו איצט דאָרט אַ רעדע.

די פּרינצעסין סעניאַווין, וואָס האָט געגעסען קאַוויאַר סענד־וויטשעס, האָט געפרעגט מאַדאַם מאַרטען, פאַרוואָס זי איז נעכטען ניט געקומען צו מאַדאַם מעיאַן. מען האָט האָרט געשפּילט אַ קאָמעדיע.

— אַ סקאַנדינאַווישע פּיעסע. איז זי אַ געלונגענע?

— יאָ. אָבער דעם אמת געזאָגט ווייס איך נישט. איך בין געווען אין דעם קליינעם גרינעם זאַל, אונטער דעם פּאָרטרעט פון הערצאָג פון אָרלעאַנס. הערר לע־מעניל איז געקומען צו מיר און האָט מיר געטון איינע פון יענע טובות, וועלכע מען פאַרגעסט ניט. ער האָט מיך געראַטעוועט פון הערר גאַרען.

— דער גענעראַל, וואָס האָט געהאַט אַ זכרון פון אַ לוח און וועלכער האָט אָנגעפּאַקט זיין פעטען קאָפּ מיט אַלע מינים נוצליכע אויסקינפטען, האָט אָנגעשטעלט דעם אויער ביי דעם נאָמען.

— גאַרען? — האָט ער געפרעגט — דער מיניסטער וואָס איז געווען אַ מיטגליד פון קאַבינעט בעת דער פאַרטרייבונג פון די פּרינצען?

— ער אַליין. איך בין איהם אויסער געוועהנלך געפעלען גע־וואָרען. ער האָט צו מיר גערעדט וועגען דער נויט פון זיין האַרץ און האָט מיך אָנגעקוקט מיט אַ שרעקליכער צערטליכקייט. פון

צייט צו צייט האָט ער געקוקט, מיט א זיפץ אויפ'ן פּאָרטרעט פון הערצאָג פון אָרלעאַנס. איך האָב איהם געזאָגט: „הערר גאַרען, איהר מאַכט א טעות, מיין שוועסטער איז גאָר די אָרלעאַניסטקע, בעת איך בין עס איבערהויפּט ניט." אין דעם מאָמענט איז הערר לע־מעניל געקומען מיך איינלאַדען צום בופעט. ער האָט מיר גע־מאַכט גרויסע קאָמפּלימענטען... פאַר מיינע פערד. ער האָט מיר אויך געזאָגט, אַז עס איז גאָר ניטאָ קיין שענערע זאַך ווי דער וואַלד אין ווינטער צייט. ער האָט מיר דערצעהלט וועגען וועלף און וועל־פעלאַך. דאָס האָט מיך א ביסעל דערפרישט.

דער גענעראַל, וואָס האָט ניט ליעב געהאַט קיין יונגע לייט, האָט געזאָגט, אַז ער האָט געכטען אָווענד געטראָפען לע־מעניל אין וואַלד, רייטענדיג אין א גאַלאָפּ, ביי וועלכען מען קען האַלז און נאַקען צוברעכען.

ער האָט דערקלערט, אַז בלויז די אַלטע רייטער האָבען אין זיך גאָך באַהאַלטען די גוטע טראַדיציע, בעת די היינט־וועלטיגע באַ־געהען אַן אומרעכט רייטענדיג ווי די "דזשאָקעיס". — דאָס זעלבע איז אויך מיט דער פעכט־קונסט — האָט ער צוגעגעבען. — אַמאָל...

די פּרינצעסין סעניאַווין האָט איהם פּלוצלונג אונטערבראָכען:

— גענעראַל, זעהט נאָר ווי שעהן מאַדאַם מאַרטען איז. זי איז אימער רייצענד, אָבער אין איצטיגען מאָמענט איז זי עס מעהר ווי שטענדיג. דאָס איז ווייל זי לאַנגווייליגט זיך. קיין שום זאַך פּאַסט איהר ניט אַזוי שעהן ווי די לאַנגווייליגקייט. זינט מיר זיינען דאָ, האָבען מיר איהר שוין גוט געלאַנגווייליגט. אָט זעהט נאָר: דאָס געזיכט אַזוי באַלעסטיגט, דער בליק אַזוי בלאָנדזשענ־דיג, דאָס מויל אַזוי ליידענד. א קרבן!

זי איז אויפגעשפּרונגען, טומלענדיג געקושט טערעזאַ'ן און אַנטלאָפען, איבערלאָזענדיג דעם גענעראַל א פאַרוואונדערטען.

מאַדאַם מאַרטען־בעלעם האָט איהם געבעטען ניט צו מאַכען קיין וועזען פון דעם, וואָס יענע האָט געפּלוידערט.

ער האָט זיך באַרוהיגט און געזאָגט:

— און אייערע פּאָעטען, מאַדאַם?

ער האָט מאַדאַם מאַרטען ניט געקאָנט מוחל זיין וואָס זי האָט

זיך אָפּגעגעבען מיט יונגע לייט, וועלכע האָבען געשריבען און וואָס האָבען ניט געהערט צו זיין קרייז.

— נו, יאָ, אייערע פּאָעטען? וואָס איז געוואָרען מיט הערר שולעט, וואָס האָט אייך אמאָל באַזוכט מיט א רויטען שאַל אַרום דער נאָז?

— מיינע פּאָעטען פערגעסען מיך, זיי האָבען מיך פאַרלאָזען. מען קען זיך אויף קייענם ניט פאַרטרויען, ניט אויף מענשען און ניט אויף וואָס עס איז אַנדערש — קיין זאַך איז ניט זיכער. דאָס לעבען איז אַן אומאויפהערליכער פערראַט. די איינציגע וואָס פאַר־געסט ניט אַן מיר איז די אָרימע מיסס בעלל. זי האָט מיר גע־שריבען פון פלאָרענץ און האָט מיר אויך געשיקט איהר בוך.

— איז ניט אמאָל מיסס בעלל יענע דאַמע, וואָס האָט אויסגע־קוקט מיט איהרע בלאָנדע געקרייזעלטע האָר ווי א קליינער שטוב־הינטעל?

ער האָט געמאַכט א רעכנונג אויפ'ן קאָפּ און געקומען צום באַשלוס, אַז זי דאַרף שוין איצט אַלט זיין אַרום דרייסיג יאָהר.

אַן אַלטע דאַמע, וואָס האָט געטראָגען מיט א באַשיידענער ווירדינקייט איהר קרוין פון ווייסע האָר, און א קליין לעבעדיג מענשעל, מיט קלוגע אויגען, זיינען אריינגעקומען איינער נאָכ'ן אַנדערן. דאָס זיינען געווען מאַדאַם מאַרמע און הערר פּאול וואַנס. נאָך זיי איז אַריין הערר דאַניעל סאַלאָמאָן, זעהר שטייף, מיט א מאָנאָקל אויפ'ן אויג; ער איז געווען דער לעצטער פּוסק אין עלע־גאַנץ. דער גענעראַל האָט זיך אָפּגעטראָגען.

מען האָט גערעדט וועגען דעם נייעסטען ראָמאַן פון דער וואָך. מאַדאַם מאַרמע האָט עטליכע מאָל געגעסען מיטאָג־מאָלצייטען מיט'ן אויטאָר, א יונגער און זעהר ליעבליכער מענש. פּאָול וואַנס האָט געפונען, אַז דאָס בוך איז לאַנגווייליג.

— אַה! — האָט מאַדאַם מאַרטען אָפּגעזיפצט — אַלע ביכער זיינען לאַנגווייליג. אָבער די מענער זיינען נאָך פיעל לאַנגווייליגער ווי די ביכער און דערצו שטעלען זיי נאָך גרעסערע פאָדערונגען.

מאַדאַם מאַרמע האָט דערצעהלט אַז איהר מאַן, וואָס האָט געהאַט א גוטען ליטעראַרישען געשמאַק האָט ביז צום לעצטען טאָג פון זיין לעבען געהאַט אַן אָפּשוי פאַר'ן נאַטוראַליזם.

זייענדיג די אלמנה פון א מיטגליעד פון ארבעאָלאָגישען אינ־סטיטוט, האָט זי דערמיט שטאָלצירט אין די סאַלאָנען אַלס א פרוי פון א באַריהמטען מאַן. זי איז איבריגענס געווען זיס און באַשיי־דען, טראָגענדיג איהר שווארצע קלייד און שעהנע ווייסע האָר.

מאַדאַם מאַרטען האָט זיך געווענדעט צו הערר דאניעל סאַלאָ־מאָן, אַז ער זאָל איהר זאָגען מבינות אויף א „קינדער־גרופּע" פון פּאָרצעליי.

— דאָס איז אַן ארבייט פון סען־קלו. איהר וועט מיר זאָגען, אויב עס געפעלט אייך. אויך איהר, הערר וואַנס, וועט מיר געבען אייער מיינונג, אויב איהר פאַראַכטעט ניט אַזעלכע קלייניגקייטען.

הערר דאַניעל סאַלאָמאָן האָט פּאָול וואַנס'ן אָנגעקוקט, דורך זיין מאָנאָקל פון אויבען אַראָפּ.

פּאָול וואַנס האָט זיך אַרומגעקוקט איבער'ן סאַלאָן:

— איהר האָט דאָ גאַנץ·שעהנע זאַכען, מאַדאַם. דאָס אַליין וואָלט אפילו געווען ווייניג. אָבער די אַלע שעהנע זאַכען קליידען זיך פאַר אייך.

זי האָט ניט באַהאַלטען איהר פאַרגעניגען, וואָס זי האָט גע־הערט רעדען אַזעלכע ווערטער. זי האָט געהאַלטען פּאָול וואַנס פאַר דעם איינציגען דורכאויס אינטעליגענטען מאַן, וואָס זי האָט געהאַט צווישען איהרע באַזוכער. זי האָט דאָס אַנערקענט נאָך איידער זיינע ביכער האָבען איהם פאַרשאַפט זיין גרויסען נאָמען. זיין שוואַכער געזונד, זיין מרה־שחורה און זיין אומאויפהערליכע אַרבייט האָבען איהם דערווייטערט פון דער געזעלשאַפט. אָט דאָס פאַרביטערטע קליינע מענשעל איז ניט געווען קיין אַנגענעמער און האָך האָט ער איהר צוגעצויגען. זי האָט זעהר הויך געשעצט זיין טיפע איראָניע, זיין ווילדען שטאָלץ, זיין טאַלאַנט, וואָס איז צייטיג געוואָרען אין איינזאַמקייט, און זי האָט מיט רעכט איהם באַוואונדערט אַלס אַן אויסגעצייכענטען שריפטשטעלער, אַלס פאַר־פאַסער פון שעהנע עסיים איבער קונסט און זיטען.

דער סאַלאָן איז ביסלעכווייז פול געוואָרען מיט א גלענצענ־דער געזעלשאַפט. אין דעם גרויסען קרייז פּאָעטען האָבען זיך איצט געפונען מאַדאַם דע וורעסאָן, וועגען וועמען מען האָט דערצעהלט שרעקליכע געשיכטעס אין וועלכע, נאָך [illegible]

אצען פארשטיקטע סקאנדאלען, האָט נאָך אלץ געהאט קינדערשע אויגען און יונגפרויליכע באקען; די אלטע מאדאם דע מאָרלען, וואָס האָט ארויסגעלאָזען קוויטשיגע קולות ביים מאכען איהרע וויציגע באמערקונגען. זי איז געווען לעבהאפט, מיט צושלאָגענע געדאנקען, און האָט באוואויגען איהר שווערפעליגען קערפּער ווי א שווימער אין א רעטונגס גארטעל. דאָרט זיינען אויך געזעסען מאדאם ריימאָן, די פרוי פון דעם אקאדעמיקער; מאדאם גארען, די פרוי פון דעם געוועזענעם מיניסטער, און נאָך דריי אנדערע דאמען. פאר'ן קאמין איז געשטאנען הערר בערטיע־ד'עיזעל, רע־דאקטאָר פון „זשורנאל דע דעבא", און א דעפּוטאט. ער האָט זיך געגלעט דעם שפּיציגען ווייסען בערדעל, בעת מאדאם דע מאָרלען האָט צו איהם אויסגעשריען:

— אייער ארטיקעל וועגען בימעטאליזם איז א פּערל, א צי־רונג! איבערהויפּט די ענדע! מען ווערט איינפאך פאר'שכור'ט דערפון.

אין הינטערגרונד פון סאלאָן זיינען געשטאנען די יונגע לייט פון קלוב און האָבען, מיט זעהר ערנסטע מינעס, געפּלוידערט צווי־שען זיך:

— וואָס האָט ער עס אזוינס געטאָן כדי צו קריגען דעם פּרינץ'ס יאגד הונד?

— ער — גאָרניט. זיין פרוי — אלץ.

זיי האָבען זיך געהאט זייער פילאָזאָפיע. איינער פון זיי האָט ניט געגלויבט אין מענשליכע פארשפּרעכונגען:

— און נאָך אנדערע סאָרטען טיפּען זיינען דאָ וואָס איך קען ניט איבערטראָגען: דעם מאן מיט'ן האנד אויפ'ן הארצען און אויף די ליפּען. „דו שטעלסט זיך פאָר פאר'ן קלוב? נו, זאָג איך דיר צו, אז כ'וועל פאר דיר אָפּגעבען א ווייסע גאלקע..." אויב זי וועט זיין ווייס? אזוי ווי אלבאסטער, אזוי ווי א שנעע קויל! דערנאָך, ביים שטימען, ערשט נאדיר! עס איז ניט געווען מעהר ווי א שפּיצעל! דאָס לעבען איז א שמוציגע זאך, ווען איך דענק וועגען דעם.

— דאן, דענק ניט וועגען דעם — זאָגט א דריטער.

דאניעל סאלאָמאָן, וואָס האָט זיך אָנגעשלאָסען אָן דער יונגער

גרומע, האָט זיי אריינגעשושקעט אין אויער, מיט זיין פרומער
שטימע, סקאנדאל־געשיכטען. און ביי יעדער זאָנדערבארער אויפ
רעקונג וועגען מאדאם ריימאָן, וועגען מאדאם בערטי־ד'עיזעל אָדער
וועגען דער פרינצעסין סעניאווין האָט ער נאכלעסיג צוגעגעבען:

— יעדער איינער ווייס וועגען דעם.

דערנאָך, ביסלעכווייז, איז דער עולם צורונען געוואָרען. עס
זיינען בלויז פארבליבען מאדאם מארמע און פאול וואנס.

דער לעצטער איז צוגעגאנגען צו גרעפין מארטען און איחר
געפרעגט:

— ווען ווילט איהר, זאָל איך אייך פאָרשטעלען פאר דע־
שארט?

דאָס איז שוין געווען דאָס צווייטע מאָל וואָס ער האָט איהר
דאָס געפרעגט. זי האָט ניט ליעב געהאט צו זעהן נייע פנים'ער.
זי האָט געענטפערט זעהר נאכלעסיג:

— אייער סקולפטאָר? ווען איהר ווילט. איך האָב געזעהן
זיינע זאכען אין דער קונסט־אויסשטעלונג פון שאן דע מאר, זיינע
מעדאליאָנען זיינען זעהר שעהן. אָבער ער שאפט ווענינ. ער איז
א דילעטאנט, ניט אמת?

— ער איז זעהר א דעליקאטער. ער נויטיגט זיך ניט צו
ארבייטען אום צו פארדינען. ער צערטעלט זיינע פינורען מיט א
פארליעבטער לאנגזאמקייט. אָבער האָט קיין טעות ניט, מאדאם:
ער פארשטעהט און פיהלט. ער וואָלט געווען א מייסטער ווען ער
וואָלט ניט געלעבט אליין. איך קען איהם פון קינדווייז אָן. מען
גלויבט, אז ער איז א בייזער און א מרה־שחורה'ניק, אין דער אמת'ן
איז ער א ליידענשאפטליכער און א שעמעוודיגער. דאָס וואָס
איהם פעהלט, און דאָס וואָס איהם וועט שטענדיג פעהלען אום צו
דערגרייכען דעם העכסטען שטאפעל פון זיין קונסט איז די איינ־
פאכקייט. ער באאומרוהיגט זיך, זאָרגט זיך און מאכט דערמיט
קאליע זיינע שענסטע איינדריקען. לויט מיין מיינונג וואָלט ער
געווען פיעל מעהר אין פלאץ אין דער פאָעזיע און אין פילאָזאָפיע
ווי אין דער סקולפטור. ער ווייס א סך, און איהר וועט שטוינען
פון זיין גייסטיגער רייכקייט.

מאדאם מארמע האָט גוטמוטיג איינגעשטימט.

זי איז געפעלען געוואָרען דער געזעלשאַפט ווייל זי האָט אַרויסגעוויזען, אַז די געזעלשאַפט געפעלט איהר. זייענדיג גוט־הערציג האָט זי דערצו צועגעגבען אַ גרעסערען ווערט דערמיט וואָס זי האָט געלאָזען אַ ביסעל וואַרטען אויף איהר גוטהערציגקייט. צי זי האָט באמת געהאַלטען פון מאַדאַם מאַרטען, אָדער זי האָט בלויז געוואָלט ווייזען אין יעדען הויז וואו זי קומט באַהאַלטענע סמנים פון אַ פאָרצוג פאַר דער ווירטין, האָט זי אַרויסגעוויזען אַ צופרידענקייט און ווי אַן אַלטיטשקע זיך געוואַרעמט ביים קאַמין. וואָס איז געווען אין לואי דעם 16טענ'ס סטיל, וואָס דאָס האָט זיך זעהר געפּאַסט פאַר דער שעהנקייט פון דער אַלטער שטילער דאַמע. דאָס איינציגע וואָס איהר האָט געפעלט דאָרט איז געווען איהר שויס הינטעל.

— וואָס מאַכט עפּעס טאָבי? — האָט איהר געפרעגט מאַ־דאַם מאַרטען. — הערר וואַנס, קענט איהר טאָבי'ן? ער האָט לאַנגע זיידענע האָר און אַ קליין שוואַרץ ליעבליך געזעל.

מאַדאַם מאַרמע האָט געקוואָלען פון די לויב געזאַנגען וואָס טאָבי האָט געקראָגען. בעת מעשה איז אַריינגעקומען אַן אַלטער מאַן, מיט ראָזע באַקען און געקרייזעלטע האָר. ער איז געווען קורצזיכטיג, כמעט בלינד אונטער זיינע גאָלדענע ברילען. געהענדיג האָט ער זיך אָנגעשטויסען אָן יעדען שטיק מעבעל, האָט זיך באַגריסט צו די לעדיגע פאַטעלען, איז שיעור ניט אַריינגעפאַלען אין די שפּיגלען, ער האָט געשטופּט זיין קרומע נאָז ביז נאָהענט צו מאַדאַם מאַרמע וואָס האָט איהם אָנגקוקט מיט ענטריסטונג.

דאָס איז געווען הערר שמאָל, פון דער אַרכעאָלאָגישער אַקאַ־דעמיע. ער האָט געשמייכעלט, מאַכענדיג דערביי מאָדנע גרימאַסען און דעקלאַמירט גאַנצע לויב לידער צו דער עהרע פון גרעפין מאַר־טען, מיט יענער רויהער, פעטער אידישער שטימע, מיט וועלכער זיינע עלטערען האָבען געוואוכערט די פּויערען פון עלזאַס, פּוילען און קרים. ער האָט לאַנגזאַם געשלעפּט זיינע פראַזען. אָט דער גרויסער פילאָלאָג, אַ מיטגליד פון פראַנצויזישען אינסטיטוט האָט געקענט אַלע שפּראַכען, אַ חוץ פראַנצויזיש. מאַדאַם מאַרטען האָט זיך אַמוזירט פון זיינע גאַלאַנטע העפליכקייטען, וועלכע זיינען גע־ווען אַזוי שווער און פאַרראָסטעט ווי אַלטע שטיקער אייזען, וואָס

וועלן פארקויפט פון אלטווארג הענדלער. די איינציגע באציונג זיינען נעווען עטליכע פארטריקענטע בלומען, וואס ער האט ארויס־גענומען פון דער אנטאלאגיע. הערר שמאל איז נעווען א ליעב־האבער פון פאעטען און פרויען און איז נעווען גיסטרייך.

מאדאם מארמע האט זיך געמאכט ווי זי קען איהם נאריט און איז ארויס ניט ענטפערענדיג אויף זיין באגריסונג.

ווען ביי איהם האבען זיך שוין אויסגעשעפט זיינע לויב לידער איז הערר שמאל נעווארען טרויעריג און אומצופריידען. ער האט געהאלטען אין איין זיפצען. ער האט זיך ביטער באקלאגט אויף זיין מזל; מען האט איהם ניט נענעבען נענוג אויסצייכנונגען, זיין שטעלע, אלס אקאדעמיקער, טראגט איין אזוי ווענig געלד, און ער איז ניט נענוג פארזארגט נעווארען, מיט זיין פרוי און פינף טעכטער, אויפ'ן חשבון פון שטאט. עס האט זיך געזיהלט א נעוויסע גרויסקייט אין זיינע קלאגעריין. עפעס ווי א שטיק נשמה פון יחזקיאל און ירמיהו וואלט אין איהם נעווען.

צום אומגליק, האט ער זוכענדיג דורך זיינע נאלדענע בריללען אויפ'ן טיש, ענטדעקט דעם בוך פון וויוויאן בעלל.

— אה! „די בלאנדע איזאלדע" — האט ער מיט פארביטע־רונג אויסגעשריען: — איהר לעזט דאס אט דעם בוך, מאדאם? נו, גוט. מא זייט וויסען, אז פרייליין וויוויאן בעל האט ביי מיר נע'נגב'ט אן אויפשריפט און א חוץ דעם האט זי איהם נעענדערט און איהם נאר נעמאכט אין פערזון! איהר וועט דאס נעפינען אויף זייט 109 פונ'ם בוך.

— א, וויין ניט, די — דו, וואס איך חאב געליעבט אזוי,
וואס ס'איז ניטא אצינד שוין מעהר, איז קיינמאל ניט געווען.
— זאל פליסען, זאל פליסען מיין דונקעלער וועהמאג,
א שאטען קען א שאטען באווייזען.

איהר הערט, מאדאם: א שאטען קען באווייזען א שאטען. נו, גוט! אט די וועדטער זיינען א בוכשטעבליכע איבערזעצונג פון אן אויפשריפט אויף אן אלטער מצבה, וואס איך האב צום

ערשטען מאל איבערזעצט און בעלויכטען. לעצטען יאהר, ווען איך האב געגעסען מיטאג ביי אייך אין הויז, איז פרויליין בעלל געזעסען ביים טיש לעבען מיר. איך האב איהר ציטירט די דאזיגע פראזע, וואס איז איהר שטארק געפעלען געווארען. אויף איהר פארלאנג האב איך גלייך אויף צו מארגענס איבערגעזעצט די גאנצע אויפשריפט אין פראנצויזיש און האב עס איהר צוגעשיקט. און אט געפין איך איהר איצט צו'מזיק'ט און צודרעהט אין איהר ליערער זאמלונג, מיט דעם טיטל: „אויף דעם הייליגען וועג!..." דער הייליגער וועג — דאס בין איך אליין.

און ער האט ווידערהאלט מיט א זאנדערבארער ענטריסטונג:

— דאס בין איך, מאדאם, דער הייליגער וועג.

עס האט איהם פארדראסען וואס די פאעטעסע האט איהם ניט דערמאנט אין פערבינדונג מיט אט דער אויפשריפט. ער וואלט וועלען אז זיין נאמען זאל זיך וען גלייך הינטער'ן טיטל, אויף אין די פערזען גופא, און עס זאל זיך גראמען. ער האט געוואלט זהן זיין נאמען אומעטום. זיינע קעשענעס זיינען שטענדיג געווען גע־פאקט מיט צייטונגען, וואו ער האט געהאלטען אין איין זוכען אויב עס געפינט זיך ניט עפעס וועגען איהם. אבער ער האט ניט געזוכט קיין נקמה. ער האט מיסס בעלל קיין שלעכטס ניט געוואונשען. ער האט צוגענעבען אין גוטען מוט, אז זי איז זהר א וויכטיגע פערזענליכקייט אין אז די דיכטערין האט ענגלאנד פארשאפט דעם גרעסטען כבוד.

ווען ער איז אויעק האט גרעפין מארטען אומגעשטערט גע־בליבען הערר פאול וואנס, פארוואס די גוטע מאדאם מארמע, וועל־כע איז שטענדיג אזוי צוגעלאזען, האט אנגעקוקט דעם הערר שמאל מיט אזוי פיעל צארן און ניט געענטפערט אויף דער באגריסונג. ער איז געווען איבערראשט וואס זי האט ניט געוואוסט די אורזאך דערפון.

— איך ווייס קיינמאל נארניט.

— אבער דער שטרייט צווישען זשאזעף שמאל און לואי מאר־מע וואס האט אזא לאנגע צייט אויפנערודערט דעם אינסטיטוט איז דאך יעדען איינעם באקאנט געווען. די קרינערייי האט זיך

געענדיגט ניט פריהער ווי נאָכ'ן טויט פון מאַרמע, וועמען זיין פאַרביסענער קאָלעגע האָט פאַרפאָלגט אפילו ביי דער לויה.

אין דעם טאָג, וואָס מען האָט דעם אָרימען מאַרמע מקבר גע־ווען איז געפאַלען אַ נאַסער, רעגענדיגער שנעע. מיר זיינען געווען דורגענעצט און געפרוירען ביז צום ביין. ביים אָפענעם קבר, אין דעם געבעל, אין ווינד און אין דער בלאָטע, האָט שמאָל, אונטער אַ רעגענשירם געלעזען זיין הספּד, וואָס איז געווען פול מיט גע־הויבענער גרויזאַמקייט און טריאומפירענדען מיטלייד. שפּעטער האָט ער די רעדע אַוועקגעטראָגען אין די צייטונגען, פאָהרענדיג אין אַ טרויער־קאַרעטע. ווען עפּעס אַן אומבעשיידענער פריינד האָט די רעדע געוויזען דער גוטער מאַדאַם מאַרמע איז זי אַוועקגעפאַלען אין חלשות. איז דאָס מעגליך, מאַדאַם, אַז איהר זאָלט קיינמאָל ניט האָבען געהערט רעדען וועגען אָט דעם וויסענשאַפטליכען און ווילדען שטרייט?

די אורזאַך דערפון איז געווען די עטרוסקישע שפּראַך. מאַר־מע האָט זיך אינגאַנצען געווידמעט צום שטודיום פון עטרוסקיש. מען פלעגט איהם רופען מיט אַ צו־נאָמען: „מאַרמע דער עט־רוסקער". ניט ער און ניט קיין שום אַנדער מענש האָט פאַרשטאַנען כאָטש איין וואָרט פון אָט דער פאָלשטענדיג פאַרלוירענער שפּראַך. שמאָל פלעגט אָהן אויפהער איבער'חזר'ן צו מאַרמע די פאָלגענדע ווערטער: „איהר ווייסט אַליין, מיין טייערער קאָלעגע, אַז איהר קענט נישט קיין עטרוסקיש, און דערפאַר טאַקע ווערט איהר אַנ־ערקענט אַלס עהרענהאַפטער געלעהרטער און אַלס אַ וויץ". גע־שטאָכען פון אַזעלכע גרויזאַמע לויבגעזאַנגען האָט מאַרמע באַשלאָ־סען אויסצולערנען זיך אַ ביסעל עטרוסקיש. ער האָט פאָרגעלעזען צו זיינע קאָלעגען, די אַקאַדעמיקער, זיינס אַן אָפּהאַנדלונג וועגען דער ראָלע פון די וואָרט־בויגונגען אין דער אַלטער טאָסקאַנישער שפּראַך.

מאַדאַם מאַרטען האָט געפרעגט, וואָס עס זיינען דאָס אַזוינס די וואָרט־בויגונגען.

— אָ, מאַדאַם, ווען איך זאָל אייך דאָס וועלען דערקלערען, וואָלטען מיר אינגאַנצען צוטומעלט געוואָרען. עס וועט גענוג זיין צו וויסען, אַז אין דער אָפּהאַנדלונג האָט דער אָרימער מאַרמע

געבראכט לאטיינישע ציטאטען און ער האָט זיי ציטירט פונקט פארקערט. איז אָבער שמאָל א גרויסער לאטיין קענער און איז, א חוץ מאמסען, דער ערשטער עפיגראפיקער אין דער וועלט. שמאָל האָט פאָרגעוואָרפען זיין יונגען קאָלעגע (מארמע איז נאָך דאמאָלט קיין פופציג יאָהר ניט אלט געווען) אז ער לייענט צו גוט עטרוסקיש און ניט גענוג גוט לאטיין. זייט דאמאָלט האָט מארמע שוין קיין רוה ניט געהאט. ביי יעדער זיצונג האָט שמאָל פון איהם חוזק געמאכט, און דאָס אלץ מיט אזא פריידיגער ווילד־קייט, אז סוף כל סוף איז מארמע, ניט קוקענדיג אויף זיין גוטער גאטור, אריין אין כעס. אָבער שמאָל איז ניט קיין בעל נקמה. דאָס איז אן אייגענשאפט פון זיין ראסע. די אלע, וועלכע ער פארפאָלגט ווינשט ער גאָרניט קיין שלעכטס. איינמאָל, ארויפ־געהענדיג די שטיגען פון אינסטיטוט, בעגלייט פון רענאן און אָפער, האָט ער באגעגענט מארמע'ן און איהם אויסגעשטרעקט די האנט. מארמע האָט די האנט ניט גענומען און געזאָגט: „איך קען אייך ניט". — האלט איהר מיך דען פאר א לאטיינישע אויפשריפט?" — האָט שמאָלל געענטפערט. אָט אומגעפעהר פון דעם וואָרט איז דער אָרימער מארמע געשטאָרבען און באגראָבען געוואָרען. איהר פארשטעהט שוין איצט, פארוואָס זיין אלמנה, וואָס היט אָפּ מיט עהרפורכט זיין אָנדענקען, שוידערט אויף, ווען זי דערזעהט זיין שונא.

— און איך האָב דאָס איינגעלאדען ביידע פאר א מיטאָג, און זיי געזעצט איינעם פונקט לעבען דעם אנדערען!

— מאדאם, דאָס איז ניט געווען אוממאָראליש, ניין, אָבער עס איז געווען גרויזאם.

— טייערער הערר, איך גלויב, אז איך וועל אייך אפשר איבער־ראשען, אָבער ווען איך וואָלט אומבאדינגט געמוזט אויסקלייבען, וואָלט איך בעסער געטאָן אן אוממאָראלישע זאך איידער א גרוי־זאמע זאך.

א הויכער, דארער יונגערמאן, מיט א ברוינעם געזיכט און לאנגע וואָנצעס, איז אריינגעקומען און באגריסט מאדאם מארטען, אין א לייכטען אָבער דאָך אומ'דרך־ארץ'דיגען אופן.

— הערר וואנס, איך דענק, אז איהר קענט הערר לע־מעניל.

זיי האָבען זיך ווירקליך שוין געהאַט געזעהן אין מאַדאַם מאַר־טענ'ס הויז און זיך אויך געטראָפען אין דער פעכט־שול, וואו לע־מעניל איז געווען אַן אָפטער באַזוכער: ערשט נעכטען אָווענד האָבען זיי זיך באַגעגענט ביי דער מאַדאַם מעיאָן.

— ביי דער מאַדאַם מעיאָן — אָט איז אַ הויז וואו מען לאַנג־ווייליגט זיך, האָט געזאָגט פּאול וואַנס.

— אָבער דאָך קומען אַהין אַריין אַקאַדעמיקער — האָט געזאָגט הערר לע־מעניל. איך וויל ניט איבערטרייבען דעם ווערט פון זיי, אָבער מען מוז דאָך צוגעבען, אַז זיי זיינען די אויסדער־וועהלטע.

מאַדאַם מאַרטען האָט געשמייכעלט:

— מיר ווייסען, הערר לע־מעניל, אַז ביי דער מאַדאַם מעיאָן האָט איהר זיך מעהר אָפּגעגעבען מיט די פרויען ווי מיט די אַקאַ־דעמיקער. איהר האָט איינגעלאַדען די פרינצעסין סעניאַווין צום בופעט און האָט איהר דערצעהלט וועגען וועלף.

— וואָס? וועגען וועלף?

— פון וועלף, פון וועלפינס און פון קליינע וועלפעלאַך, און פון וועלדער, וואָס זיינען פאַרשווארצט פונ'ם ווינטער. מיר האָבען געדענקט, אַז די טעמאַ פון אַזאַ געשפּרעך איז געווען אַ ביסעל צו ווילד, ויען מען געפינט זיך אין דער געזעלשאַפט פון אַזאַ שעה־נער פרוי.

פּאול וואַנס האָט זיך אויפגעהויבען.

— וועט איהר מיר אַלזאָ ערלויבען, אַז איך זאָל אַהער בריינ־גען מיין פריינד דעשאַרט? ער האָט אַ שטאַרקען באַגעהר אייך צו קענען און איך האָף, אַז ער וועט אייך געפעלען ווערען. ער האָט אין זיין גייסט לעבען און באַוועגונג. ער איז פול מיט אידעען.

מאַדאַם מאַרטען האָט איהם אונטערבראָכען.

— אָ, אַזוי פיעל פאַרלאַנג איך גאָרניט. מענשען, וועלכע זיינען גאָר נאַטירליך און ווייזען זיך אַרויס פונקט ווי זיי זיינען אין דער אמת'ן, האָבען מיך זעלטען ווען עס איז געלאַנגווייליגט. און טיילמאָל אויך אַמוזירט.

ווען פּאול וואַנס איז אַרויס האָט לע־מעניל זיך איינגעהערט ווי יענעמס טריט אין פאָדערהויז ווערען פאַרקלונגען און די טירען

זיינען ווידער צוגעפאלען. דאן האָט ער זיך דערנעהענטערט צו איהר:

— מאָרגען דריי א־זייגער ביי אונז, יאָ?

— הייסט עס, אז איהר האָט מיך נאָך אלץ ליעב?

ער האָט געבעטען, אז זי זאָל איהם שנעל ענטפערען כל זמן זיי זיינען געווען אליין. זי האָט איהם געענטפערט, מיט א מין אנטטוישטער האָפנונג, אז עס איז שוין שפעט, אז זי ערווארט שוין ניט מעהר קיין באזוכער און אז דער איינציגער מענש וואָס קאָן איצט אריינקומען איז — איהר מאן.

ער האָט איהר שטארק געבעטען איהם צו געבען אן ענטפער. און זי, ניט לאָזענדיג זיך פיעל בעטען, האָט געענטפערט:

— דו ווילסט עס ווירקליך? דאן הער: איך וועל זיין מאָד־גען פריי א גאנצען טאָג. ארום דריי א־זייגער ווארט אויף מיר אין רי ספאָנטיני. מיר וועלען דערנאָך געהן שפאצירען.

— ער האָט איהר געדאנקט מיט א בליק. דערנאָך, צוריק־קערענדיג זיך אויף זיין פלאץ פונקט אנטקעגען איהר, ביים קאמין, האָט ער איהר געפרעגט, ווער איז דאָס דער דערשארט, וואָס זי האָט עס געוואָלט מען זאָל איהר פאָרשטעלען.

— איך האָב ניט געבעטען מען זאָל איהם מיר פאָרשטעלען. הערד וואנס האָט מיך געפרעגט, אויב ער מעג איהם אהער ברייני־גען. ער איז א סקולפטאָר.

ער האָט זיך באקלאָגט דארויף, וואָס איהר ווילט זיך כסדר זעהן נייע פנים'ער.

—א סקולפטאָר? סקולפטאָרען זיינען אין אלגעמיין ניט קיין עדעל לייט.

— אָ, אָבער ער סקולפטירט אזוי ווייניג! אָבער אויב איהר זענט דאגעגען וועל איך איהם ניט אויפנעמען.

— איך וועל זיין דאגעגען אויב די געזעלשאפט וועט צונעמען א טייל פון דער צייט וואָס איהר גיט מיר.

— מיין פריינד, איהר האָט זיך ניט וואָס צו באקלאָגען, וואָס איך בין צופיעל געזעלשאפטליך. איך בין אפילו נעכטען ניט גע־גאנגען צו מאדאם מעיאן.

— איהר האָט רעכט וואָס איהר ווייזט זיך דארט אזוי ווייניג ווי מעגליך: די הויז איז ניט פאר אייך.

ער האָט עס קלאָר געמאַכט. יעדע פרוי וואָס קומט דאָרט אַהין האָט שוין דורכגעמאַכט אַ וועלכע עס איז אַווענטיורע, וועגען וועלכער מען האָט געוואוסט און דערצעהלט. איבריגענס האָט מאַדאַם מעיאַן פּשוט ערמוטיגט אינטריגען. אום דאָס איבערצו־צייגען האָט ער געגעבען עטליכע ביישפּיעלען.

אָבער זי איז געזעסען מיט אַ זאַנפטער רוהיגקייט. די הענט אויסגעשפּרייט איבער דעם פאָטעל, דעם קאָפּ אויסגעבויגען אָן אַ זייט און געקוקט אויף דעם אָפּשטאַרבענדען פייער. איהרע גע־דאַנקען זיינען אַוועקגעפלויגען פון איהר. עס איז פון זיי קיין סימן ניט געווען צו דערקענען אויף איהר אומעטיגען פּנים און שלאַ־פען קערפּער. זי איז געווען מעהר ווי אימער אַנגענעם אין איהר נשמה־דרעמעל. פאַר אַ געוויסער צייט איז זי געווען אינגאַנצען אָהן באַוועגונג אין פאָטעל און דאָס האָט איהר צוגעגעבען אַן אויס־זעהן פון אַ וועזען, וואָס איז באַשאַפען געוואָרען פון דער קונסט.

ער האָט איהר געפרעגט וועגען וואָס זי דענקט איצט. זי האָט זיך געפּרואווט באַפרייען פון דעם מעלאַנכאָלישען כישוף, אין וועל־כען דאָס אָפּשטאַרבענדע פייער האָט זי געהאַלטען געפאַנגען, און האָט געזאָגט:

— מיר וועלען אַוועקגעהן מאָרגען, אויב איהר וועט וועלען, אין די ווייטע שטאָדט טיילען, אין יענע זאָנדערבאַרע קוואַרטאַלען, וואו מען זעהט דעם לעבען פון די אָרימע לייט. איך האָב ליעב די אַלטע אָרימע גאַסען.

ער האָט איהר פאַרשפּראָכען נאָכצוקומען איהר געשמאַק, כאָטש ער האָט עס געהאַלטען פאַר אַן אַבסורד. אָט די שפּאַצירונ־גען, וואו זי פלעגט איהם טיילמאָל אַוועקשלעפּען, האָבען איהם געלאַנגווייליגט, און ער האָט זיי אויך אַנערקענט אַלס געפעהרליכע, ווייל מען האָט זיי געקאָנט באַמערקען.

— און אַזוי ווי ביז איצט איז אונז געלונגען, אַז מען זאָל וועגען אונז ניט רעדען...

זי האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— גלויבט איהר, אַז מען האָט טאַקע וועגען אונז קיינמאָל ניט גערעדט? צו מען ווייס, אָדער מען ווייס ניט — סיי ווי

רעדט מען. כלויז וויסען קאָן מען ניט אלץ, אָבער רעדען קאָן מען אלץ.

זי איז צוריק אריינגעפאלען אין איהרע חלומות. ער האָט נעגלויבט, אז זי איז אומצופרידען אָדער ברוגז צוליעב עפעס וואָס זי ווילּ ניט דערצעהלען. ער האָט זיך אויסגעבוינען און אריינגעקוקט אין איהרע שעהנע פאר'חלום'טע אויגען, אין וועלכע עס האָט זיך אָפגעשפיגעלט רער שיין פון קאמין. אָבער זי האָט איהם באָרוהיגט.

— איך וויים איבערהויפט ניט אויב מענשען רעדען וועגען מיר און וואָס קאָן דאָס מיך ארגן? קיין אונטערשיד.

ער האָט איהר פארלאָזען. ער איז אוועק עפען אין קלוב, וואו זיין פרייַנד קומען וואָס איז דורגעפאָהרען פאריז, האָט אויף איהם געוואָרט. מיט א שטילער איבערגעבענהייט האָט זי איהם נאָכגעפאלגט מיט די אויגען. זי האָט ווידער געקוקט מיט שוואכע בליקען אויף דעם האלב אָפגעשטאָרבענעם פייער, וואָס האָט נעגליימערט דורכ'ן אש.

זי האָט זיך דערמאָנט אן די טעג פון איהר קינדהייט, אן דעם שלאָם אין וועלכען זי האָט פארבראכט די לאָנגע טרויעריגע זומערס, אן דעם ארומגעהאקטען וואלד, דעם פייכטען און אומעטינגען פארק, אן דער סאושעלקע וואו עס איז נעשלאָפען די נרינע וואסער, אן די מארמאָרנע נימפען אונטער די קאשטאנען-בוימער און אן דער באנק, אויף וועלכער זי פלעגט זיצען און ווייַנען און בעטען, אז זי זאָל שטארבען. אפילו נאָך היינט קאָן זי זיך ניט דערקלערען פון וואָנען עס איז געקומען יענע יונגנדליכע פארצווייפלונג, וועגן די צוטומעלטע דערוואכונג פון איהר אויגבילדונגס-קראפט און די נעהיימניספולע פיזישע עוואלוציע, האָבען איהר אריינגעוואָרפען אין אן אויפרעגונג, אין וועלכער פערלאָנגען האָבען זיך אויסגעמישט מיט מורא. אלס קינד האָט דאָס לעבען אין איהר ארויסגערופען נעלוסט און שרעק. און איצט האָט זי שוין נעוואוסט, אז דאָס לעבען איז ניט ווערט אז מען זאָל זיך אזוי באאומרוהיגען אָדער האָפען. אז דאָס איז א גאנץ איינפאכע זאך. זי האָט זיך נעראַרפט ריכטען דאריבער. פאר וואָס האָט זי דאָס ניט פאראויסגעזעהן? זי האָט וויטער נע'חלום'ט:

— איך פֿלעג קוקען אויף מיין מאמע'ן. זי איז געווען א גוטע פרוי, זעהר אן אײנפאכע און ניט גליקליך. איך האָב נע־טרוימט פון א לעבען וואָס זאָל זיין איננאנצען אנדערש ווי איהרס. פֿארוואָס? איך האָב געפיהלט אז די אטמאָספערע פֿרום טיר איז געווען אומערטרעגליך און איך האָב געבענקט נאָך דער ארמא־טישער, געוואָלצענער לופֿט פון דער צוקונפֿט. פֿארוואָס? וואָס האָב איך ניט געוואָלט, און וואָס האָב איך דערוואַרט? האָב איך דען ניט געהאט קיין ענינגענדע וואַרנונג, אז אלץ איז טרויעריג?

זי איז געבוירען געוואָרען רייך, ארומגערינגלט מיט א שרי־ענדען גלאַנץ פון א פרישׂ־געמאכטען פֿארמעגען. זי איז געווען די טאָכטער פון אָט דעם מאָנטעסי, וועלכער איז פֿריהער געווען א קליינער אנגעשטעלטער אין א פֿאריזער באנק און שפעטער נע־גרינדעט און אָנגעפיהרט צוויי גרויסע באנקען. מיט זיין שטאר־קען ערפינדערישען גייסט און פעסטען כאראקטער, מיט זיין זעל־טענער פֿאראיניגונג פון כיטרעקייט און עהרליכקיים, איז דאָס איהם געלונגען זיי ארויסצופיהרען פון א שווערען קריזיס און ער האָט נע־פיהרט געשעפטען מיט דער רעגירונג, ווי איין מלוכה מיט דער אנ־דערער. זי איז אויפגעוואַקסען אין דעם היסטאָרישען שלאָס פון זשואַנוויל, וואָס דער באָטער האָט אָפּגעקויפט, איבערגעבויט און גלענצענד אויסגעמעבעלט מיט דעם פּאַרק און גרויסע טייכען ארום, אז דער שלאָס האָט נעקאָנט פערגליכען ווערען אין זיין פראכט מיט דעם וואַ־לע־וויקאנט. מאָנטעסי האָט נענאָסען פון לעבען אלץ וואָס ער האָט נעקאָנט געבען. זייענדיג אינסטיקטיוו א שטאר־קער אטעאיסט האָט ער נעזוכט הנאה צו האָבען פון אלע קערפֿער־ליכע פֿארנעניגנגס און פון אלע גוטע זאכען וואָס די ערד גיט נאָר ארויס. ער האָט אָנגעשטעלט אין דער גאלעריי און אין אויפנאם־צימער פון זשואַנוויל די בילדער פון די גרויסע מייסטער און טייערע מארמאָרען. צו פופציג יאָהר האָט ער געהאט די שענסטע אקטריסען און עטליכע נעזעלשאפטס־דאמען, פאר וועמענם לוק־סוס־ארטיקלען ער פלעגט באצאלען. מיט זיין ברוטאלען טעמפע־ראמענט און שארפקייט פון זיין גייסט האָט ער נענאָסען פון אלעם וואָס איז נאָר נעווען טייער אין דער נעזעלשאפט.

אבער די אָרימע מאדאם מאָנטעסי האָט נעשמאכט אין זשואַנ־

וויל. זייענדיג שפּאַרזאַם און פּאַרזאָרגט האָט זי אויסגעקוקט אזוי אָרים און קליין, געפינענדיג זיך צווישען די צוועלף ריזיגע זיילען פֿרום איהר בעט מיט א גאָלדענער באַלוסטראַדע, וועלכע האָבען אונטערגעהאַלטען דעם סופּיט, וואו עס איז געווען א בילד פון לעברען, ווי אזוי די טיטאַנען וועלען פּאַרפּאַלגט מיט דונערן פון יופּיטער. אָט דאָרט איז זי, אין א קליינער אייזערנער בעטל, וואָס מען האָט אַוועקגעשטעלט צופּוסענס פון דעם פּאַראַדנעם בעט, גע־שטאַרבען אין א געוויסען אַוועק פון טרויער און שוואַכקייט. זי האָט אויף דער נאַנצער וועלט קיין שום זאַך ניט ליעב געהאַט, א חוץ איהר מאַן און איהר קליינעם, רויטען דאמאַסקענער סאַלאָן פון רי דע מאבעוש.

זי איז קיינמאָל ניט געווען נאָהענט מיט איהר טאַכטער. זי האָט געפיהלט אינסטינקטיוו אז טערעזא איז צו וויט פון איהר, צו פרייַ אין גייסט און צו קרעפּטיג. זי האָט אויסגעפונען, אז כאָטש טערעזא איז גוט און צארט, האָט זי אָבער אין זיך דאָס שטאַרקע בלוט פון מאַנטעסי, אָט די גלוט פון קערפּער און נשמה וואָס האָט איהר אזוי פיעל ליידען פּאַרשאַפט און פּאַרוואָס זי האָט שנעלער נעקאָנט מוחל זיין איהר מאַן אידער איהר טאַכטער.

אָבער מאַנטעסי האָט זיך דערקענט אין זיין מאַכטער און האָט איהר ליעב געהאַט. ווי אלע לעב־יונגען האָט ער געהאַט צייטען פון א מילדער פּרעהליכקייט. כאָטש ער איז ווייניג וואָס אין דער היים נעווען, האָט ער דאָך געווכט ווי וויט מעגליך כמעט יעדען טאָג צו עסען מיט איהר פּרישטאָג און טיילמאָל נאָך איהר געגומען פּאַר א שפּאַציר. ער איז געווען א מבין אין קליידונג און אין צירונג. מיט איין בליק האָט ער דערזעהן די פעלער אין דער טאַכ־טער׳ס טואָלעט, וואָס זיינען געמאַכט געוואָרען פון מאַראַם מאַנ־טעסי, מיט איהר שלעכטען געשמאַק — און זיי פּאַרריכט. ער האָט איהר ערצויגען און איהר געמאַכט פּאַר זיין טערעזא. ער איז געווען וואולגאַר און לעבהאַפט און ער האָט איהר אמווירט און צו זיך צוגעצויגען. לעבען איהר איז זיין אינסטינקט, זיין אפעטיט פּאַר ערַאָבערונגען נאָך מעהר פּאַרשטאַרקט געוואָרען. ער, וועלכער האָט שטענדיג געוואָלט געווינען האָט אויך געוואונען זיין טאַכטער. ער האָט איהר צוגענומען פון איהר מוטער. טערעזא האָט איהם פּאַרעהרט, זי האָט איהם פּאַרגעטערט.

אין איהר טרוימעריי האָט זי איהם געזעהן אין הינטערגרונד פון איהר פאַרגאַנגענהייט, ווי די איינציגע פרייד פון איהר קינד־הייט. זי איז נאָך אַלץ געווען איבערצייגט, אַז עס איז ניטאָ אויף דער וועלט אַ מאַן וואָס זאָל זיין אַזוי ליעבעסווירדיג וו איהר פאָטער.

ווען זי איז אַריין אין לעבען, האָט זי גלייך אויפגעגעבען די האָפנונג ערגעץ אַנדערשוואו צו געפינען אַ מאַן מיט אַזאַ נאַטירלי־כען רייכטום און אַזוי פיעל טעטיגע און דענקענדע כוחות. אָט די אַנטמוטיגונג האָט איהר נאָכגעפאָלגט ווען זי איז געגאַנגען אויס־קלייבען אַ מאַן און, אפשר שפּעטער, ביי איהר געהיימען און פרייע־רען אויסוואַל.

אין דער אמת'ן האָט זי נאָר איהר מאַן איינגאַנצען ניט אויס־געקליבען. זי האָט ניט געוואוסט ווי אַזוי. אָבער זי האָט געלאָ־זען אַז דער פאָטער זאָל איהר חתונה מאַכען. ער, זייענדיג אַן אַלמון, איז געווען זעהר באַזאָרגט און אין אַ פאַרלעגענהייט פון דער פאַראַנטוואָרטליכטקייט וואָס ער דאַרף האָבען ביים דעלי־קאַטען אַרומגאַנג מיט אַ יונגער טאָכטער. אין מיטען פון אַ פאַר־נומענעם און אויפגערעגטען לעבען, האָט ער געוואָלט האַנדלען שנעל און גוט. ער האָט זיך גערעכענט בלויז מיט די אויסערליכע מעלות, און קאָנווענציאָנען. ער האָט הויך געשעצט דעם אַכציג יעהריגען קייזערליכען אַדעלשטאַנד וואָס גראַף מאַרטען האָט מיט זיך גע־טראָגען, און די גע'ירש'ענטע גלאָריע פון אַ פאַמיליע וואָס האָט פאַרזאָרגט מיט מיניסטאָרען די יולי רעגירונג און דעם ליבעראַלען קייזעררייך. דער געדאַנק, אַז די טאָכטער זאָל געפינען ליעבע אין דער הייראַט איז איהם ניט איינגעפאַלען.

ער האָט זיך געפרעהט, וואָס זי וועט געפינען אין דער היי־ראַט די צופרידענשטעלונג פון איהר פאַרלאַנג נאָך פּראַכט און גלאַנץ, וואָס זי האָט פון איהם גע'ירש'ענט. ער האָט געהאָפט, אַז זי וועט זיך פרעהען דערמיט, וואָס זי וועט זיין רייך און וועט זיך אַלס אַזעלכע קענען אַרויסווייזען; אַז דער וואולגאַרער שטאָלץ, די לוסט פאַר מאַטעריעלע הערשאַפט, וואָס פאַר איהם איז דאָס גע־ווען די וויכטיגסטע זאַך אין לעבען, וועט אויך איהר באַפרידיגען. איבריגענס, האָט ער ניט געהאַט קיין קלאָרע פאָרשטעלונג וועגען

דעם גליק פון אן עהרליכער פרוי אין אונזער וועלט, אבער ער איז נעווען פאלשטענדיג זיכער אז זיין טאכטער וועט פארבליבען אן עהרליכע פרוי. דאס איז נעווען זיין טיפסטע איבערצייגונג, וועגן דעם איז ביי איהם קיין שום צווייפעל ניט נעווען.

נאכקלערענדיג וועגן דעם אבסורדען אבער דאך נאטירליכען צוטרויען זיינעם, וואס האט זיך אזוי ווייניג געפאסט פאר מאנטעס'ס ערפארונגען אין אנשויאונגען וועגן פרויען, האט זי געשמייכעלט מיט א מעלאנכאלישער אירגניע. זי האט נאך מעהר באוואונדערט אירר באבער דערפאר וואס ער איז נעווען צו קלוג, אז ער זאל ווערן אן אומאויפהערליכער חכם.

נאך אלעם, וועז מען אורטיילט די הייראט פון דעם שטאנדפונקט פון לעדיגנעהער, האט ער איהר נאךניט אזוי שלעכט פארהייראט. איהר מאן איז נעווען ניט ערגער ווי אירגענר אן אנדער מאן. ער איז ביסלעכווייז נעווארען רערטרענליך. פון די אלע זאכען, וואס זי האט איצט נעזעהן אין חלום פון ערינערונגען אין א האלב־ליכט פון א לאמפ אונטער א שירם, איז אם מערסטען נעווען אפגעמעקט זייער נעמיינשאפטליך לעבען. זי האט זיך דערמאנט עטליכע פיינזאמע איינצעלהייטען, עטליכע נעצעהלטע שטרייכען, עטליכע אבסורדע בילדער, אן אומדיטליכען און אומאנגענעמען איינדרוק. יענע צייט האט לאנג ניט נעדויערט און האט נאךניט איבערגעלאזען הינטער זיך. זעקס יאהר זיינען פארבי. זי קאן זיך אפילו ניט רערמאנען, ווי אזוי זי האט צוריקגעקראגען איהר פרייהייט, אזוי שנעל און לייכט האט זי אבגעהאלטען איהר זינ נענגן אט דעם קאלטען, קרענקליכען, ענאאיסטישען און העפליכען מאן. אט דער טרוקענער, ארבייטזאמער, אמביציעזער און מיטעלמעסינער מאן איז נרין און נעל נעווארען פון זיינע נעשעפטען און פון די פאליטיק. פרויען האט ער ליעב נעהאט בלויז אויס אייטעלקייט און זיין איינענער פרוי האט ער קיינמאל ניט ליעב נעהאט. זייער צושיידונג איז נעווען אן אפענע און פאלשטענדינע זאך. און זייט דאמאלט, זייענדיג פרעמדע איינער דעם אנדערען, האבען זיי נעוואויסט ווי זיך האנקבאר צו זיין פאר זייער נענענזייטינער אויסלייזונג. זי וואלט אפילו נעווען א פרייגד צו איהם ווען זי וואלט ניט נעוואוסט אז ער איז אזוי כיטרע, שלוי און נעשיקט

ביים ארויסקריגען איהר אונטערשריפט וועז ער האָט זיך נענויטיגט אין געלט. און די געלט האָט ער באַנוצט פאר אונטערנעמונגען, וואָס ער האָט באַשאפען ניט אזוי צוליעב גייצינקייט, ווי אויס פראַלעריי. א חוץ דעם איז דער מאן, מיט וועלכען זי האָט געגע־סען, געוואוינט, געפאָהרען און גערעדט יעדען טאָג, מעהר פאר איהר גאָרניט געווען און קיין שום באדייטונג פאר איהר ניט געהאט.

פערזונקען אין זיך, זיצענדיג מיט דעם באק אָנגעהאלטען אויף דער האנט פאר דעם פאַרלאָשענעם קאמין, ווי א ניינערינג, וואָס פרעגט אוים א וואָרזאָגערין און זיך דערמאָנענדיג יענע יאָהרען פון איינזאמקייט, האָט פאר איהר אויפגעלעבט די געשטאלט פון מארקיז דע רעי. זי האָט איהם געזעהן אזוי פינקטליך און קלאָר, אז זי איז דערשטוינט געוואָרען. מארקיז דע רעי, וועלכער האָט פאר איהר אויסגעזעהן הויך און שעהן, נאָך דרייסיג יאָהר אינטימען און געזעלשאפטליכען טריומף, איז באר איהר פאַרנע־שטעלט געוואָרען פון איהר פאָטער, וועלכער איז געווען שטאָלץ אויף דער באקאנטשאפט. ער האָט געהאט א גאנצע קייט פון אוועמורען. ער האָט פארפיהרט דריי דורות פרויען און ביי יעדער איינער פון זיי האָט ער געלאָזען אן אומפארגעסליכען אָנדענקען. זיין מענליכע גראציע, זיין ראפינירטע עלעגאנץ און אייגענשאפט געפעלען צו וועלען האָט פארלענגערט זיין יוגענד וועיט אריבער די געוועהנליכע צייט עלטער. דער יונגער גרעפין מארטען האָט ער געשאנקען א בעזונדערע אויפמערקזאמקייט. און זי האָט זיך גע־פיהלט געשמייכעלט פון די קאמפלימענטען, וואָס זיינען געקומען פון אזא מבין. נאָך איצט האָט זי זיך דערמאנט אן זיי מיט באר־גענינגען. ער האָט געהאט א וואונדערבארע פעהיגקייט אָנצופיהרען געשפרעכען. זי האָט איהם אמוזירט און זי האָט עס איהם געלאָ־זען זעהן. און זייט דאן האָט דער לייכט־הארציגער העלר באשלאָ־סען ווירדיג צו ענדיגען זיין גליקליכען לעבען, באזיצענדיג די שעהנע פרוי, וועמען ער האָט פארערט מעהר פאר אלע און וועלכע האָט ווי עס ווייזט אוים, אויך געהאט צו איהם א נייגונג. ער האָט זיך באנוצט מיט די קלוגסטע איינפאלען איהר צו קריגען. אבער זי האָט זיך פון איהם לייכט ארויסגעגליטשט.

מיט צווי· יאָהר שפעטער האָט זי זיך אונטערגענעבען צו

ראבערט לע־מעניל, וואָס האָט איהר שטאַרק געליעבט, מיט דער גאַנצער היץ פון זיין יוגענד, מיט דער גאַנצער אויפריכטיגקייט פון זיין נשמה. זי האָט צו זיך געזאָגט: „איך האָב זיך איהם איבער־געגעבען, ווייל ער האָט מיך געליעבט". דאָס איז געווען דער אמת. עס איז אויך אמת געווען, אז אן אומבאוואוסטזיניגער און מעכטיגער אינסטינקט האָט איהר געטריבען און אז זי האָט זיך צוגעהערט צו די געהיימע כחות פון איהר וועזען. אָבער דאָס אלץ איז געווען אומבאוואוסטזיניג. וואָס זי האָט געטאָן באוואוסטזיניגערהייט איז געווען צו גלויבען, איינשטימען און וועלען אן אמת'ן געפיהל. זי האָט זיך איבערגעבען גליק ווי זי האָט געזעהן, אז ער ליעבט איהר ביז צום ליידען. זי האָט זיך איבערגעגעבען שנעל און אינפאַך. ער האָט געגלויבט אז זי האָט זיך איהם לייכט איבערגעגעבען. ער האָט א טעות געהאַט. עס איז שווער געווען פאַר איהר צו מאַכען אזא שריט, וועלכען זי האָט ניט געקאָנט פאַרריכטען; זי האָט זיך געשעמט מיט דעם גערַאנק, אז זי וועט פלוצלינג איצט עטוואָס מווען האַלטען פאַר א סוד. אלע שושקעריערן, וואָס זי האָט זיך אָנגעהערט וועגען פרויען, וואָס האָבען געליעבטע, האָבען איצט נעררייקט אויף איהרע בערנערע אויערן. אָבער זייענדיג שמאלץ און צארט פיהלענד, מיט א זיינעם געשמאק, איז זי געווען סאַר־זיכטיג, אז ער זאָל נאָרנייט מערקען, וואָס וואָלט אויף איהם געקענט ארויפלעגען א גרעסערע פליכט ווי זיינע געפיהלען האָבען עס געטאָן. ער האָט קיינמאָל ניט באמערקט אין איהר אָט די מאַראַלישע אומ־רוהיגקייט, וואָס האָט איבערגענם אָנגעהאַלטען ניט מעהר ווא בלויז עטליכע טעג; דערנאָך איז זי געוואָרען פאַלשטענדיג רוהיג. נאָך דריי יאָהר צייט האָט זי צוגעשטימט, אז איהר אויפפיהרונג איז גע־וועז אן אומשולדיגע און א נאטירליכע. זי האָט קיינמאָל קיין שלעכטעס ניט געטאָן אין זי האָט ניט געהאַט וואָס צו באַרויערן. זי איז געווען צופרידען. די פאַראייניגונג איז געווען די גליקליכ־סטע זאַך אין איהר לעבען. זי האָט געליעבט און זי איז געליעבט ge־וואָרען. אמת, זי האָט ניט דערגרייכט אָט יענע ענטציקונג וועגען וועלכער זי האָט געטרויעט. אָבער צו איז דען איבערהויפט דאָ אזא מין ענטציקונג? זי איז געווען די געליעבטע פון א וואויילען און עהרליכען בחור, וועלכער האָט שטאַרק אויסגענומען ביי פרויען

און איז געווען שטארק אָנגעלעגט אין דער געזעלשאפט, וואו מען האָט איהם אנערקענט פאר אן אָפּלאכער און פאר איינעם מיט וועל־כען מען האָט געדארפט וויסען ווי אזוי אומצוגעהן. און ער האָט איהר אויפריכטיג געליעבט. דעם פארגעניגען וואָס זי האָט איהם גענעבען און די פרייד וואָס זי האָט געהאט וואָס זי איז איהם גע־כעלען, האָט איהר צוגעצויגען צו איהם. ער האָט איהר צוריקגעגע־בען איהר לעבען, ניט שטענדיג איז דאָס געווען אנטציקענד שעהן, אָבער עס איז געווען ערטרעגליך און, צייטענווייז, אנגענעם... ער האָט איהר אויסגעלערענט זך אליין צו דערקענען, דאָס וואָס איהר אליין איז ניט געלונגען, ניט קוקענדיג אויף די סמנים, וואָס זי האָט גע־האט וועגען איהר נאטור, איהר אומדערקלערבארען טרויער און איהר אמת'ן בארוף אין לעבען. קענענדיג איהם האָט זי זיך דער־קענט. דאָס איז פאר איהר געווען א גליקליכע איבערראשונג. זי האָט געהאט א פשוט'ע און באשטימטע ניינונג צו איהם, וואָס האָט זיך אזוי שנעל ניט אויסגעשעפט. ביי דעם מאָמענט איז איהר געווען אָנגענעם דער געדאנק, אז זי וועט איהם מאָרגען ווידער זעהן אין דער קליינער וואוינונג פון רי דע ספּאָנטיני, וואו זיי האָ־בען זיך באגעגענט פאר די לעצטע דריי יאָהר. מיט א פלוצלינגער קאָפּ באוועגונג און מיט א כמעט ברוטאלען הויב מיט די אקסלען, וואָס מען וואָלט קיינמאָל ניט געקאָנט דערוואַרטען פון אזא פיינער דאמע, וואָס איז האָ געזעסען אליין ביים פארלאָשענעם קאמין, האָט זי צו זיך אליין געזאָגט: „איך מוז אימיצען ליעבען!"

II.

דער טאָג איז שוין געווען פארביי ווען זיי זיינען ארויס פון דעם קליינעם גאָרטען־שטיבעל פון רי דע ספּאָנטיני. ראהערט לע־מעניל האָט צוגערופען א פארבייפאָהרענדע דראָזשקע און, וואר־פענדיג אן אומרוהיגען בליק אויף דעם פורמאן און זיין פערד, איז ער אריינגעשטיגען מיט טערעזא'ן אין דעם וואָגען. איינער לעבען דעם אנדערן זייגען זיי געפאָרען איבער דער געשפּענסטער שטאָדט, צווישען ציטערדיגע שאָטענס, פון וועלכע עס האָט פון צייט צו צייט אויפגעפלאמט א שוואכעו ליכט שטראל זייערע געפיהלען זיינען

איצט געווען מילד און אָפּשטאַרבענד, ווי דאָס ליכט וואָס האָט זיך געשפּיגעלט אין די פייכטע פענסטער שויבען. פון דרויסן האָט אַלץ אויסגעזעהן פאַרווירט און פאַרגעהענד, און אין זייער נשמה האָבן זיי געפיהלט אַ זעהר זיסע פּוסטקייט. די דראָזשקע האָט זיך אָפּגעשטעלט לעבען דער „נייער בריק", וואָס אויף דעם קע דעם אויגוסטען. זיי האָבען אויסגעשטיגען. אַ טרוקענע קעלט האָט אויפגעלעבט דעם פינסטערען יאַנואַר אָווענד. טערעזאַ האָט פון הינטער איהר שלייער געאָטעמט מיט דערקוויקונג פון פרישע לופט. ווינטלאַך האָבען דורכגעשפּרייזט דעם וואַסער שטראָם, און האָבען אַ קער געטאָן איבער דער האַרטער ערד און אויפגעהויבען אַ שטויב, וואָס איז געווען ביטער און ווייס ווי זאַלץ. זי איז געווען צופרי־דען וואָס זי וועט וואַנדערן אין אומבעקאַנטע געגענדען. זי האָט ליעב געהאַט צו זעהן די שטיינערנע לאַנדשאַפטען וואָס זיינען געווען איינגעהילט אין אַ שוואַכער און טיפער ליכט פון דער אַטמאָספערע און געהן שנעל און פעסט דורך דער גאַנצער לענג פון דעם וואַסער ברעג. די בוימער האָבען אָפּגעשפּיגעלט זייערע צווייגען ווי שוואַר־צע גאַזע אויפ'ן האָריזאָנט, וואָס איז באַרויטעלט געוואָרען פון שטאָדטישען רויך. זי האָט ליעב געהאַט צו זעהן, אָנלענענדיג זיך אויפ'ן פּאַראַפּעט, דעם שמאָלען אָרעם פון דער סען, וואָס האָט גע־קייקעלט איהרע טראַגישע וואַסערן, און אריינצוזאַפּען אין זיך דעם טרויער פונ'ם טייך, וואָס האָט פון ביידע זייטען ניט קיין לאָנקעס און ניט קיין גרינוואַרג. אויבען, אויפ'ן הימעל, האָבען שוין אָנ־געהויבען ציטערן די ערשטע שטערן.

— עס זעהט אויס, ווי דער ווינט וואָלט זיי וועלען אויסלעשען — האָט זי געזאָגט. ער האָט אויך באַמערקט אַז די שטערן צאַנ־קען צופיעל. אָבער ער האָט ניט געדענקט אַז דאָס זאָל זיין אַ סימן פון רעגען, ווי עס גלויבען די פּויערים. פאַרקערט, ער האָט באַ־אָבאַכטעט אַז די שטערן־צאַנקעריי בריינגט פון צען מאָל — ניין מאָל אַ שענער וועטער. אָנקומענדיג לעבען דער פּטי פאַן, האָבען זיי באַמערקט אויף דער רעכטער זייט קראָמען מיט אַלערליי אַלטע אייזענוואַרג, וואָס זיינען געווען באַלויכטען פון רויכענדיגע לאָמפּען. זי איז אַהין צוגעלאָפען און מיט'ן בליק דורכגעזוכט די אַלע פאַר־שטויבטע און פאַרזשאַווערטע זאַכען, וואָס זיינען דאָרט געווען

אויסגעשטעלט. דער אינסטינקט פון א קוריאָזיטעט־זוכער האָט אין איהר דערוואַרט. זי האָט זיך פאַרקירעוועט אָן א זייט פון גאַס און האָט זיך דערוועגט צו געהן ביז צו דעם הילצערנעם ביידעל, אין וועלכע טונקעלע שמאַטעס האָבען אַראָפּגעהאַנגען פון די פייכ־טע באַלקענס פון דער סטעליע. הינטער די שמוציגע פענסטער האָט א חלב'ן ליכט באַלויכטען אַלערליי קאַסעטקעס, פּאָרצעלייענע וואַזעס, א קלאַרנעט און א חופּה־קראַנץ. ער האָט ניט געקענט פאַרשטעהן דעם פאַרגעניגען וואָס זי האָט דערפון געהאַט:

— דו וועסט זיך אָננעמען מיט ווערים. וואָס קאָן דיר דאָ אינוועניג אינטערעסירען?

— אַלעס. איך טראַכט וועגען דער אָרימער כלה, וועמענס חופּה־קראַנץ עס ליגט דאָ איצט אונטער דער גלעזערנער קאָלבע. די חתונה האָט געמוזט זיין אין פּאָרט מאַיאָ. אין דער פּראָצע־סיאָן האָט מסתמא אַנטייל גענומען א רעפּובליקאַנער גאַרד. אַזעל־כען זעהסטו כמעט ביי אַלע חתונות וואָס קומען פאָר אין דעם קוואַרטאַל אום שבת. ריהרען זיי דיך גאָרניט, מיין פריינד? אָט די אַלע אָרימע, לעכערליכע און אומגליקליכע ברואים, וועלכע גע־הען ביסלעכווייז איבער צו דער גרויסקייט פון דער פאַרגאַנגענ־הייט?

צווישען די אָבגעבליאַקעוועטע, האַלב־צובראָכענע שאָלען, האָט זי געפונען א קליין מעסערל, מיט אַן עלפאַנט־ביינערנעם הענטעל, וואָס האָט פאָרגעשטעלט א לאַנגע גלאַטע פרויען פיגור, מיט די האָר פאַרקאַמט א לא מעטענאַן. זי האָט עס געקויפט פאַר עטליכע סו. וואָס איהר האָט שטאַרק געפרעהט איז דאָס וואָס זי האָט אין דער היים געהאַט אַזאַ גאָפּעל. לע־מעניל האָט צוגעגעבען, אַז ער פאַר־שטעהט זיך ניט אויף אַנטיקען. אָבער זיין מומע, דע לאַנוא, איז א גרויסער מבין אויף דעם. די סוחרים פון אַנטיק־זאַכען אין קאַן האָבען געהאַלטען אין איין רעדען וועגען איהר. זי האָט איבער־געבויט און אויסמעבלירט איהר הויז לויט דעם אַלטען סטיל. אַמאָל איז דאָס געווען די זומער וואוינונג פון זשאַן לע־מעניל, ראַטגעבער פון רוענער פּאַרלאַמענט אין 1779. יענע הויז, וואָס איז גע־שטאַנען נאָך איידער ער האָט עס איבערגענומען, איז אַמאָל דער־מאָנט געוואָרען אין א האָקומענט פון יאָהר 1690 אַלס א יאַגד־

קווארטיר. אין א צימער פון דעם אונטערשטען עטאזש, הינטער א ווייסע אלמער, באשיצט פון א דראָטענע נעץ זיינען געפונען געוואָרען ביכער פון א ביבליאָטעק, וואָס איז געזאמעלט געוואָרען פון זשאן לע־מעניל. זיין מומע, דע לאנוא, האָט זיי געוואָלט ברייג־גען אין אָרדנונג. אָבער זי האָט דאָרט צווישען זיי געפונען אזעל־כע לייכטזיניגע ווערק מיט אזעלכע אומאָרענטליכע גראוויורען, אז זי האָט זיי געמוזט פארברענען.

— דאָס הייסט, אז דיין מומע איז געווען אזוי נאריש?

די געשיכטען פון מאדאם דע לאנוא האָבען איהר שוין לאנג דערעסען. איהר פריינד האָט געהאט אין דער פראָווינץ א מאמע, שוועסטער און מומעס, א גרויסע פאמיליע וואָס זי האָט ניט געקענט און וועלכע האָבען איהר געמאכט נערוועז. ער האָט גערעדט וועגען זיי מיט באוואונדערונג און דאָס האָט איהר גע־לאנגווייליגט. זי איז געוואָרען אומגעדולדיג פון זיינע אָפטע ווי־זיטען צו זיין פאמיליע, פון וועמען, ווי עס האָט זיך איהר אויס־געדוכט, ער איז צוריקגעקומען א באשרענקטער, מיט שמאָלע אי־דעען און מיט געפיהלען, וואָס האָבען איהר פארוואונדערט. ער, פון זיין זייט, האָט נאאיוו געשטוינט און געליטען פון אָט דער אנטי־פאטיע צו זיינע קרובים.

ער האָט געשוויגען. דערזעהענדיג א קליינעם קאבארעט, ווע־מענס פענסטער האָבען העל געלויכטען דורך די גראטעס, האָט ער זיך פלוצלינג ווידער דערמאָנט אָן דעם דיכטער שולעט, וועלכער האָט געהאט א נאָמען אלס שיכור. א ביסעל ברוגז'לעך האָט ער טערעזא'ן געפרעגט, אויב זי זעהט נאָך אמאָל שולעט'ן, וועלכער איז געוואוינט אָפצושטאטען וויזיטען, טראָגענדיג א רויטען שאל, וואָס גרייכט איהם איבער די אויערן.

זי האָט זיך געערגערט וואָס ער האָט גערעדט וועגען דעם פאָעט מיט דעמזעלבען לשון וואָס גענעראל לאריוויער. זי האָט ניט געוואָלט זיך מודה זיין, אז זי האָט שולעט'ן ניט געזעהן זייט לעצטען הערבסט און אז ער האָט איהר פארנאכלעסיגט מיט א גלייכגילטיגקייט פון א פארנומענעם מענשען וואָס האָט ניט געהערט צו איהר קרייז.

— ער איז גייסטרייך — האָט זי געזאָגט — ער האָט פאנ־טאזיע און אן אָריגינעלע נאטור. ער געפעלט מיר.

און ווען ער האָט איהר פאָרגעוואָרפען, אַז זי האָט אַ זאָנדער־באַרען געשמאַק, האָט זי שאַרף געענטפערט:

— איך האָב ניט איין געשמאַק. איך האָב פיעלע געשמאַקען און איך גלויב ניט, אַז איהר וועט זיי אַלע פאַראורטיילען.

ער האָט גאָרניט פאַראורטיילט. ער האָט נאָר מורא געהאַט אַז זי זאָל ניט אויפנעמען אַ פופציג יאָהריגען באָהעמער, וואָס האָט ניט געהאַט קיין פּלאַץ אין אַן אַנשטענדיגען הויז.

זי האָט פּראָטעסטירט:

— שולעט פּאַסט זיך ניט אַריין אין אַן אָנשטענדיגער הויז? איהר ווייסט, אַלזאָ, ניט אַז יעדען יאָהר פאַרברענגט ער אַ גאַנצען חודש אין ווענדעי, ביי דער מאַרקיזע דע ריע... יאָ, ביי דער מאַרקיזע דע ריע, ביי דער קאַטוילין, ביי דער ראָיאַליסטין, אָט ביי דער אַלטער „שואַן", ווי זי רופט זיך אַליין אָן. אָבער אַזוי ווי שולעט אינטערעסירט דיך שוין, טאָ לאָמיך דיר דערצעהלען זיין לעצטע אַוואַנטיורע. איך וועל זי דיר איבערגעבען אָט פּונקט ווי פּאול וואַנס האָט זי מיר דערצעהלט. איך פאַרשטעה איהר אַ סך בעסער אָט אין דער גאַס וואו מען זעהט ברוסט־טיכלאַך און בלומען־טעפּ אין די פענסטער.

„היינטיגען ווינטער, אין אַ רעגענדיגען אַווענד, האָט שולעט, אין אַ שענק פון אַ גאַס וועמענס נאָמען איך האָב פאַרגעסען, אָבער וואָס דאַרף אויסזעהן אַזוי קלעגליך אָט ווי די דאָ, געטראָפען אַן אומגליקליכע מיידעל, וועמען די קעלנערס האָבען געוואָלט אַרויסוואַרפען און וועמען ער, אין זיין עניוות, האָט ליעב געהאַט. מען האָט איהר גערופען מאַריאַ. אָבער אַפילו דער נאָמען איז ניט געווען איהר אייגענער; זי האָט דעם נאָמען געפונען אויסגעמאָלען אויף דער טיר, אויפ'ן אויבערשטען עטאַזש פון אַ מעבלירטען צימער, וואָס זי האָט געדונגען. שולעט איז געריהרט געוואָרען פון אַזאַ פאָלשטענדיגער אָרימקייט און שאַנדע. ער האָט איהר גערופען „שוועסטער" און איהר געקושט די הענט. זייט דאַמאָלט האָט ער איהר שוין מעהר ניט פאַרלאָזען. ער פיהרט איהר אַרום, געהענדיג אָהן אַ הוט און מיט אַ שאַל איבער איהרע אַקסלען, אין די קאַפעען פון לאַטיינישען קוואַרטאַל, וואו רייכע סטודענטען לעזען זשורנאַלען. ער רעדט צו איהר זיסע ווערטער. ער וויינט — וויינט זי.

זיי טרינקען, און ווען זיי חאָבען זיך שוין אָנגעטרונקען — שלאָגען זיי זיך. ער ליעבט איהר. ער רופט איהר די גרויסע צנועה. ער זאָגט אז זי איז זיין קרייץ, זיין דערלייזונג. זי איז געגאנגען באָר־וועס, האָט ער איהר געגעבען א שפּולקע גראָבע וואָל און שטריק נאָדעל אז זי זאָל פאר זיך אויפשטריקען א פּאָר זאָקען. און ער אליין פאַרריכט דער אומגליקליכער מיידעל'ס שיך מיט ריזיגע טשוועקעס. ער לערנט איהר אויס געדיכטען, וואָס זיינען זעהר לייכט צו פאַרשטעהן. ער האָט מורא צו פאַרדאַרבען איהר מאָ־ראַלישע שעהנקייט, אַרויסנעמענדיג איהר פון דער שאַנד אין וועל־כער זי לעבט מיט פאָלשטענדיגער פּשוט'קייט און וואונדערבאַרען עלענד."

לע־מעניל האָט געהויבען מיט די אַקסלען.

— אָבער אָט דער שולעט מוז דאָך זיין א משוגע'נער; און אָט דאָס זיינען עס די שעהנע געשיכטען וואָס הערר פּאול וואַנס דערצעהלט אייך! איך בין זיכער ניט קיין צו שטרענגער, אָבער עס זיינען דאָ אוממאָראַלישקייטען וואָס עקלען מיך.

זיי זיינען געגאנגען ווי אין דער וועלט אַריין. זי איז געוואָרען פאַרקלערט.

— יאָ, איך ווייס, די מאָראַל, די פליכט... אָבער מען דאַרף דאָך זיין א טייוועל אויסצוגעפינען וואָס עס איז אַזוינס פליכט. איך פאַרזיכער אייך, אַז פאַר דריי פערטעל פון מיין צייט ווייס איך ניט וואַו עס ליגט די פליכט. עס איז פּונקט ווי מיט'ן שטאַ־כעל־טיער, וואָס האָט געהערט צו אונזער ענגלישער גובערנאַנטקע אין זשואַנוויל. מיר פלעגען פאַרבריינגען א גאַנצען אָווענד אַרומ־זוכענדיג עס אונטער די מעבעל און ווען מיר האָבען עס שוין געחאַט געפונען איז שוין געווען צייט צו געהן שלאָפען.

ער האָט געגלויבט, אַז אין דעם וואָס זי האָט געזאָגט, איז געלעגען א גרויסער אמת, אפשר נאָך א גרעסערער ווי זי האָט געדענקט. ער פלעגט וועגען דעם נאָכקלערען ווען ער איז געווען אליין.

— אָט צוליעב דעם טאַקע פלעג איך טיילמאָל באַדויערען וואָס איך בין ניט געבליבען אין דער אַרמעע. איך ווייס וואָס איהר וועט מיר איצט וועלען זאָגען. אין דער פּראָפעסיע פיהרט מען

א לעבען פון א פוילענצער. אָהן ספק. אָבער יעדער איינער ווייס דאָרט וואָס ער האָט צו טאָן, און דאָט מיינט זעהר פיעל אין לעבען. מיר דוכט זיך, אַז דאָס לעבען וואָס מיין אָנקעל, גענעראַל בריש, פיהרט, איז א שעהנער לעבען פול מיט כבוד און אָנגענעמליכקייט. אָבער איצט, ווען די גאַנצע נאַציאָן איז פאַרקאָכט אין דער אַרמעע, איז שוין דאָרט ניטאָ קיין אָפיצירען און ניט קיין סאָלדאַטען. עס זעהט אויס ווי אַן אייזענבאַן סטאַנציע אום זונטאָג, ווען די באַן־באַדינטע שטופען אַריין די צוטומעלטע רייזענדע אין די וואַגאָנען. מיין אָנקעל דע לא בריש האָט פערזענליך געקענט אַלע אָפיצערען און אַלע סאָלדאַטען פון זיין בריגאַדע. ער האָט נאָך איצט זייערע נעמען אויף א גרויסען טאָוועל וואָס הענגט אין שפייז־צימער. פון צייט צו צייט פלעגט ער זיי איבערלעזען צוליעב צושטרייאונג. ווי וואָלט עס היינטיגע צייט מעגליך געווען, אַז אַן אָפיצער זאָל קענען אַלע זיינע סאָלדאַטען?

זי האָט זיך צו איהם ניט מעהר איינגעהערט. זי האָט גע־קוקט אויפ'ן ווינקעל גאַס פון רי גאַלאַנד, וואו א הענדלערקע האָט פאַרקויפט געפּרעגעלטע קאַרטאָפעל. זי איז געזעסען הינטער א שויב, מיט א באַלויכטענעם פּנים פון דעם גליהענדען פייער און אַרום איהר — גרויסע שאָטענס. זי האָט געמישט מיט'ן קאָך־לעפעל אין דער „זינגענדער" געפּרעגלעכץ פון וואַנען זי האָט אַרויס־גענומען גאָלדענע „האַלבע־לבנה'לאַך", אָנפילענדיג דערמיט א גע־לען שקאַרמעצעל. א העל־ברוינע מיידעל האָט מיט אויפמערקזאַמ־קייט געוואַרט און געהאַלטען גרייט א צוויי־סו שטיקעל אין איהר רויטער האַנט.

ווען דאָס מיידעל האָט אַוועקגעטראָגען דאָס שקאַרמעצעל איז טערעזא געוואָרען אייפערזוכטיג און זיך אַרומגעזעהן, אַז זי איז הונגעריג און אַז זי וויל אומבאַדינגט געניסען פון די געפּרעגעלטע קאַרטאָפעל.

ער איז קודם כל געווען דאַגעגען:

— מען קען ניט וויסען מיט וואָס זיי זיינען געפּרעגעלט גע־וואָרען.

אָבער ענדליך האָט ער געמוזט בעטען ביי דער הענדלערקע

א שקארמעצעל פאר צוויי־סו און ער האָט אויפגעפּאַסט, אז זי זאָל דאָרט אריינשיטען זאלץ.

בעת זי האָט, מיט דער וואואל ארויפגערוקט אויף דער נאָז, געגעסען די גאָלדענע „האַלבע־לבנה'לאַך", האָט ער איהר אַוועק־געפיהרט אין די איינזאַמע געסלאַך, ווייט פון די גאַז לאָמפּען, און אַזוי ארום האָבען זיי זיך שפּעטער ווידער געפונען אויף דער האַפען גאַס און האָבען געזעהן די שווארצע מאַסע פון דער קאַטעדראַל זיך אויפהויבען איבער'ן שמאָלען אָרעם פון טייך. די לבנה האָט באַ־זילבערט דעם משופּה'דיגען דאַך.

— די קאַטעדראַל פון אונזער יונגפרוי!—האָט זי געזאָגט—זעהט נאָר: זי איז שווער ווי אַן עלעפאַנט און דאָך אַזוי צאַרט ווי אַן אינזעקט. די לבנה קלעטערט אויף איהר און קוקט איהר אָן מיט דער בייזוויליגקייט פון אַ אַף. זי האָט ניט אַזאַ אויסזעהן ווי אונזער דאָרפישע לבנה אין זשואַנוויל. אין זשואַנוויל האָב איך זיך מיין אייגענעם אַ וועג, אַ גלייכען שטעגעלע מיט דער לבנה צום סוף. זי איז דאָרט ניטאָ יעדען אָבענד, אָבער זי קומט צוריק די געטרייע, אַ פולע, אַ רויטע, אַן אַלטע באַקאַנטע. זי איז אַ דאָרפס שכן, אַ דאַמע פון דער געגענד. מיט ערנסטקייט פלעג איך איהר דאָרט באַגעגענען, סיי צוליעב העפליכקייט און סיי צוליעב פריינד־שאַפט. אָבער אָט די לבנה אין פּאַריז וואָלט איך ניט וועלען אָפּ־שטאַטען קיין וויזיט. זי איז דאָ ניט אַזאַ פּערזאָן וואָס קען זיך גע־פינען אין גוטער געזעלשאַפט. שטעלט אייך נאָר פאָר וואָס זי האָט זיך אַלץ געקאָנט אָנזעהן זייט זי קריכט דאָ אויף די דעכער!

ער האָט געשמייכעלט מיט אַ צערטליכען שמייכעל.

— אָ, דיין קליין שטעגעלע, וואו דו פלעגסט שפּאַצירען אַליין און וואָס דו האָסט ליעב געהאַט ווייל דער הימעל איז געווען ביי דער ענדע דערפון, ניט זעהר הויך און ניט זעהר ווייט! איך זעה דאָס, אָט פּונקט ווי איך וואָלט געשטאַנען דערביי!

ער האָט איהר געזעהן צום ערשטען מאָל אין שלאָס פון זשו־אַנוויל, וואו מאָנטעסי האָט איהם איינגעלאַדען אויף אַ יאַגד. ער האָט איהר גלייך ליעב געקראָגען און איהר באַגעהרט. דאָרטען, אין אַן אָווענד, ביים ברעג פון אַ קליינעם וועלדעל, האָט ער איהר

נעזאָנט, אז ער ליעבט זי, און זי האָט איהם אויסגעהערט, שווייגענדיג, מיט א טרויעריגען שמייכעל און בלאָנדזשענדע אויגען.

די זכרונות פון קליינעם שטענדלע, וואו זי האָט שפּאַצירט אַליין, אין די הערבסט נעכט, האָט איהם געריהרט און באַוומרוהינט; אין איהם האָבען אויפגעלעבט די ענטציקענדע שטונדען פון די ערשטע פּאַרלאַנגען און שרעקעדיגע האָפענונגען. ער האָט געזוכט איהר האָנט אין דער מוף און נעדריקט איהר האָנט־נעלענק אונטער'ן פוטער.

א מיידעל, וואָס האָט נעטראָגען פיאָלעטלאָך אין א פּלאָבען קוישעל, וואָס איז געווען אויסגעפּאָכטען פון סאָסנאָווע צווייגלאָך, האָט אָן זיי דערקענט, אז זיי זיינען פּאַרליעבט, און איז צוגענאָגען און זיי פּאַרנעלעגט די בלומען. ער האָט פון איהר געקויפט א בוקעט פּאַר צוויי סו און עס איבערגענעבען צו טערעזא'ן.

זי האָט שפּאַצירט אין דער ריכטונג פון דער קאַטעדראַל און האָט נאָכגעדענקט: „דאָס איז א ריזינע חיה, א חיה בון די אפּאָקאַליפּסען..."

אויף דער אַנדערער זייט פון דער בריק איז געווען נאָך א בלומען־פּאַרקויפערין. זי איז שוין געווען א צונויפגעקניטשטע, מיט א באָרד, גראָה פון יאָהרען און שטויב. זי האָט זיי נאָכגענפּאָלגט מיט איהר קוישעקל, וואָס איז געווען פול מיט מימאָזען און ניצא־ראָזען. טערעזא, וואָס האָט אין דער מינוט נעהאַלטען די פּיאָלעטקעס אין דער האַנט, און וועלענדיג זיי צוטשעפּען צו איהר מאַנטעל, האָט לוסטיג געענטפערט אויף דעם פּאַרשלאָג פון דער אַלטער:

— איך דאַנק אייך, איך האָב שוין אַלץ וואָס איך חאָב באַדאַרפט.

— עס איז לייכט צו זעהן, אז איהר זענט יונג! — האָט די אַלטע, אָפּגעהענדיג, איהר נאָכגעשריען מיט א גראָבער שטימע.

טערעזא האָט כמעט גליידְ פּאַרשטאַנען און א קליינער שמייכעל האָט זיך באַוויזען אויף איהרע ליפּען און אין איהרע אויגען. זיי זיינען דורכגענאַנגען אין שאָטען פון דער קאַטעדראַל, אין פּראָנט פון די שטיינערנע פיגורען, מיט זייערע קרוינען און סצעפּטערס.

— לאָמיר אַריינגעהן — האָט זי געזאָגט.

ער האָט קיין חשק ניט געהאַט. ער האָט זיך געפונען אין אַ פאַרלעגענהייט, כמעט אין אַ מורא אַריינצוגעהן מיט איהר אין אַ קירך. ער האָט געדענקט, אַז זי איז געשלאָסען. אַזוי האָט ער געגלויבט, אַזוי האָט ער געוואָלט. זי האָט אויפגעמאַכט די טיר און האָט זיך אַריינגעשלייכט אין ריזיגען היכל, וואו די אומבאַוועגליכע בוימער פון זיילען האָבען אַרויפגעשטיגען צו דער הויכער פינסטערניש. ביי דער ענדע האָבען ליכט זיך באַוויזען אַרום גע־היימניספולע פּריסטער אונטער די לעצטע קרעכצען פון אָרגעל, וואָס האָט געהאַלטען ביים אַנטשוויגען ווערען. זי האָט געציטערט אין דער שטילקייט און געזאָגט:

— דער טרויער פון קירכען ביינאַכט ריהרט מיך; איך פיהל די גרויסקייט פון דער פאַרניכטונג.

ער האָט געענטפערט:

— מיר דאַרפען פונדעסטוועגען דאָך גלויבען אין וואָס עס איז. עס וואָלט געווען צו טרויעריג ווען עס וואָלט ניט געווען זיין אַ גאָט, און ווען אונזער נשמה וואָלט ניט געווען אומשטערבליך.

פאַר אַ וויילע איז זי געשטאַנען אומבעוועגליך אונטער דעם שאָטען־פאָרהאַנג, וואָס האָט אַראָפּגעהאַנגען פון אויבען. און דאַן האָט זי געזאָגט:

— מיין אָרימער פריינד, מיר ווייסען ניט וואָס צו טאָן מיט אָט דעם לעבען, וואָס איז אַזוי קורץ און איהר ווילט נאָך אַן אַנ־דער לעבען, וואָס זאָל זיך קיינמאָל ניט ענדיגען!

אין דער קאַרעטע, וואָס האָט זיי געפיהרט אַחיים, האָט ער פרעהליך איהר געזאָגט, אַז ער האָט פאַרבראַכט אַ גוטען טאָג. ער האָט איהר געקושט, זייענדיג צופרידען פון איהר און פון זיך. אָבער זי האָט זיך ניט אָנגענומען מיט זיין גוטער שטימונג. אַזאַ זאַך איז כמעט שטענדיג פאָרגעקומען צווישען זיי. די לעצטע מי־נוטען, וואָס זיי האָבען פאַרבראַכט צוזאַמען זיינען פאַר איהר שטענדיג קאַליע געוואָרען צוליעב דעם פאָרגעפיהל, וואָס זי האָט געהאַט, אַז אַוועקגעהענדיג, וועט ער ניט זאָגען אָט דאָס וואָרט, וואָס דאַרף געזאָגט ווערען. געוועהנליך פלעגט ער זיך מיט איהר

שיידען שנעל, אָט פּונקט ווי פאַר איהם וואָלט שוין אַלץ געווען פאַרביי. ביי יעדער פון די שיידונגען האָט זי געהאַט אַ מין אומ־זיכערען געפיהל, אַז דאָס געזעגענען זיי זיך שוין צום לעצטען מאָל. זי האָט דערפון געליטען פאָראויס און איז געוואָרען נערוועז.

אונטער די בוימער פון קור־לא־רען האָט ער גענומען איהר האַנט און געקושט מיט לייכטע קושען.

— איז עס ניט אַ זעלטענהייט זיך אַזוי ליעב צו האָבען ווי מיר ביידע ליעבען זיך, טערעזאַ?

— זעלטען? איך ווייס ניט. אָבער איך גלויב אַז דו האָסט מיך ליעב.

— און דו?

— איך האָב דיך אויך ליעב.

— און דו וועסט מיך שטענדיג ליעב האָבען?

— ווי קען מען דאָס וויסען?

און זעהענדיג ווי דער פּנים פון איהר פריינד ווערט פאַרטונ־קעלט, האָט זי געזאָגט:

— וואָלסטו דען געווען רוהיגער מיט אַ פרוי, וואָס וואָלט דיר געשוואוירען, אַז זי וועט קיינעם, אַ חוץ דיר ניט ליעבען איהר גאַנץ לעבען?

ער איז געבליבען אומרוהיג, מיט אַן אויסדרוק פון אַן אומגליק־ליכען. זי האָט געהאַט איינזעהעניש און האָט איהם פאָלשטענדיג פאַרזיכערט:

— דו ווייסט גאַנץ גוט, מיין פריינד. איך בין ניט קיין לייכטזיניגע. איך בין ערנסט, ניט ווי פּרינצעסין סעניאַווין.

כמעט ביי דער ענדע פון קור־לא־רען האָבען זיי זיך אונטער די בוימער געזאָגט זיי־געזונט. ער האָט פאַרהאַלטען די קאַרעטע, אַז זי זאָל איהם נעמען צו רי ראָיאַל. ער האָט געדאַרפט האָבען זיין אָווענד מאָלצייט אין קלוב און דאַן געהן אין טעאַטער. ער האָט ניט געקענט פאַרלירען קיין צייט.

טערעזאַ איז אַוועק אַהיים צופוס. ווען זי האָט דערזעהן דעם טראָקאַדערא מאָנומענט, וואָס האָט געגלאַנצט ווי אַ געשטעל פון דימענטען, האָט זי זיך דערמאָנט אָן דער בלומען פאַרקויפערען פון פּטי פּאָן. „עס איז לייכט צו זעהן אַז איהר זיינט יונג!" אָט

די ווערטער, וואָס זיינען ארויסגעוואָרפען געוואָרען אויפ'ן ווינט, אין דער פינסטערניש, זיינען צו איהר צוריקגעקומען און שוין ניט מעהר געווירקט ווי א גראָבע אויפפיהרונג, נאָר ווי א באאומרו־היגענדע און טרויעריגע שליחות. יאָ, זי איז געווען יונג, זי איז געווען געליעבט און זי האָט זיך געלאנגווייליגט.

III.

אין דער מיט פון טיש זיינען געשטאנען בלומען אין א קוי־שעקל פון גאָלדענעם בראָנז, פון וואנען עס האָבען ארויסגעשטארט פליגלען צווישען שטערען און בינען, וואָס זיינען געווען אונטער־געשטעלט מיט הערטלאך, געמאכט פון אויסגעבויגענע הערנער, פון ביידע זייטען, קוישעקל האָבען צוויי געפליגעלטע סטאטוען, וואָס האָבען פאָרגעשטעלט „זיעג", אונטערגעהאלטען די ברענענ־דע צווייגען פון דער קאנדעלאברע. דאָס לעצטע, וואָס איז געווען אין קייזערריך סטיל, האָט גראף מארטען דע לען, דער זיידע פון איצטיגען גראף מארטען בעלעם, געקראָגען אין יאָהר 1812 פון נאפאָלעאָנען. מארטען דע לען, דעפוטאט פון געזעצגעבענדען קאָר־פוס אין 1890, איז אויף דעם אנדערען יאָהר באשטימט געוואָרען אלס מיטגליד פון דער פינאנץ קאָמיסיע, וועמענס אומאויפהערליכע און געהיימע ארבייט האָבען זיך גוט צוגעפאסט צו זיין ארבייטזא־מער און באשיידענער נאטור. האָטש לויט זיין געבורט און זיינע טענדענצען איז ער געווען א ליבעראל, איז ער אָבער דאָך דעם אימ־פעראטאָר געפעלען געוואָרען צוליעב זיין התמדה און עהרליכקייט, וואָס איז געווען פינקטליך, אָבער ניט באלעסטיגענד. צוויי יאָהר צייט איז ער געשטאנען אונטער א רעגען פון כיבודים. אין 1813 איז ער געווען א מיטגליד פון אָט דער מעסיגער מאיאָריטעט, וואָס האָט זיך אויסגעשפראָכען גינסטיג פאר דעם באריכט, אין וועלכען הערר לענע, ווען עס איז שוין געווען צו שפעט, האָט געלערנט דאָס וואקלענדע לאנד א לעקציע און געטאדעלט אין דער זעלבער צייט אי די מאכט אי דעם אומגליק. דעם 1טען יאנואר, 1814, האָט ער באגלייט זיינע קאָלעגען צום טיערי פאלאץ. דער אימפעראטאָר האָט זיי געגעבען א שוידערהאפטע אויפנאמע. זייענדיג שטורמיש

און מעלאנכאליש, פיהלענדיג אונטער זיך זיין איצטינע מצבֿ און זיין נאהענטען אונטערגאנג, האָט ער זיי פארמאטערט מיט זיין צאָרן און פעראכטונג.

שפּרייזענדיג ארויף און אראָפּ צווישען זיינע צוטומעלטע מיניסטאָרען, האָט ער פּלוצלינג אָננעכאפּט דעם נראָף מארטען ביי די פּלייצעס, נעשלעפּט איהם איבער'ן זאל און אויסגעשריען: „וואָס מיינסטו איז א טראָן? פּיער שטיקלאָך ברעטער באדעקט מיט סאמעט? ניין! א טראָן — דאָס איז דער מאן, און אָט דער מאן — בין איך. איהר האָט נעוואָלט ווערפען שמוץ אויף מיר. איז דאָס איצט א צייט מיר מוסר צו זאָגען, בעת צוויי הונדערט טויזענד קאָזאקען רייסען זיך דורך אונזערע גרענעצען? אייער הערר לענע איז א בייזוויליגער פּארשוין. מען וויל דאָ וואשען די שמוציגע וועש אין דער עפענטליכקייט." און בעת זיין צאָרן האָט זיך צופלאָקערט, אין א טאָן וואו עס האָט זיך נעפיהלט דערהויבענקייט און נידריגקייט, האָט ער נעשלעפּט דעם דעפוטאט פון דער עק פּאר'ן אויסגעשטיקטען קאָלנער און נעזאָגט: „דאָס פּאלק קען מיך, איך קען עס ניט. איך בין דער אויסדערוועלטער פון דער נאציאָן, בעת איהר זיינט אומבעקאַנטע דעלענאטען פון דער פרָווינץ." ער האָט זיי פּאראויסגעזאָגט, אז זיי וועלען האָבען דעם זעלבען גורל וואָס די זשירָאנדיסטען. דער נערוויש צון זיינע שפּאָרען האָט באגלייט זיין דונערענדער שטימע. נראָף מארטען איז פּאַרבליבען א ציטערענדינער און א שטאַמלענדינער פּאר זיין נאנצען לעבען. און זייענדיג באהאלטען אין זיין הויז, אין לאָאָן, האָט ער אלץ מיט ציטערניש דאָרט אהינגערופען די בורבאָנען נאָך דעם אימפּעראטאָר'ס נידערלאָגע. עס האָט ניט געהאָלפען וואָס די צוויי שפּעטערדיגע רעגירונגס־אָרדנונגען, די יולי רעגירונג אן דאָס צווייטע קייזעררייך האָבען באשאָטען מיט מעדאַלען און אויסצייכנונגען זיין דערדריקענדע ברוסט. וועראנדיג דערהויבען צו די העכסטע עמטער, זייענדיג באלאָדען מיט כיבודים פון דריי קעניגען אין איין קייזער, האָט ער אָבער אויף שטענדיג נעפיהלט אויף זיינע פּלייצעס די האנט פון דעם קאָרסאָנער. ער איז נעשטאָרבען אלס סענאטאָר פון נאפּאָלעאָנען דעם

דריטען, איבערלאזענדיג א זוהן, וואס האט פון פאטער נע'ירש'נט זיין אויפרענונג און ציטערניש.

דער זוהן האט נעהייראט מיט פרייליין בעלעם, א טאכטער פון דעם ערשטען פרעזידענט פון בורזשער נעריכט. מיט איהר האט ער אויך איבערנענומען די פאליטישע גלאריע פון א פאמיליע, וואס האט נעגעבען צו דער באגרענצטער מאנארכיע דריי מינים־טארען. די בעלעמ'ער, וואס זיינען געווען אדוואקאטען אונטער לואי דעם 15טען, האבען א ביסל פארריכט די פארנאנגענהייט פון די מארטענ'ער, וואס זיינען נעווען יאקאבינער. דער צווייטער גראף מארטען איז געזעסען אין יעדער נאציאנאלער פארזאמלונג ביז צו זיין טויט, אין 1881. שארל מארטען־בעלעם, זיין זוהן, האט אהן שווארינקייטען פארנומען דעם פאטער'ס פלאץ אין פארלאמענט. התונה האבענדיג מיט פרייליין טערעזא מאנטעפי, וועלכע נדן האט איהם נעגעבען די מעגליכקייט אויפצוהאלטען זיין פאליטישע שטעלונג. שטילערהייט האט ער פארנומען זיין פלאץ צווישען יענע פיער אדער פינף באטיטלטע און רייכע בורזשוין, וועלכע האבען זיך אנגעשלאסען אן דער דעמאקראטיע און אן דער רעפובליק. זיי האבען געקראנען ניט קיין שלעכטע אויפנאמע פון די אנגעזעהענע רעפובליקאנער פיהרער, וואס האבען זיך נעפונען נעשמייכעלט פון זייערע אריסטאקראטישע נעמען, און סיהלענדיג זיך זיכער צוליעב זייער נייסטינער מיטעלמעסיקייט.

איבער די טירען פון עס־צימער האבען דא און דארטען, אין שאטען, זיך ארויסגעזעהן די נעפלעקטע פעל פון אודרי הונר. אנטקענען איבער דעם פלאטא, מיט איהרע נאלדענע בינען און שטערען, צווישען די צוויי סטאטוען, וואס האבען פארנעשטעלט מיט זיך ז י ע ג, און וועלכע האבען אויף זיך געטראגען די ליכט, האט גראף מארטען־בעלעם געפיהרט דעם טיש מיט א מין באטריב־טען חן, מיט אט יענער מעלאנכאלישער העפליכקייט, וואס ער האט אמאל ארויסגעצייגט אין עליזאאום פאלאץ, בעת ער האט דארט פארטראטען אין נאמען פון א נרויסען הויף דאס איזאלירטע און צוזאמענגעדריקטע פראנקרייך. פון צייט צו צייט האט ער נעמאכט אינטערעסאנטע באמערקונגען אויף רעכטס: צו מאדאם נארען, די פרוי פון נעווועזענעם „וועכטער פון די מלוכה זיגלען", און אויף

לינקס: צו דער פרינצעסין סעניאווין, וואָס איז געווען אינגאַנצען באַדעקט מיט דימענטען און האָט זיך געלאַנגווייליגט ביז טרערען. אַנטקעגען איבער איהם, אויף דער אַנדערער זייט פון דעם בלומען קאָרב, איז געזעסען די גרעפין מאַרטען; רעכטס און לינקס פון איהר זיינען געזסען גענעראַל לאַריוויער און הערר שמאָל, פון אַרכעאָלאָגישען אינסטיטוט. זי האָט צאַרט געוועהעט מיט דעם פאָכער איבער איהרע שעהנע און ווייסע שולטערן. ביי די צוויי האַלב־רונדע קרייזען פון טיש זיינען געזעסען: דער קרעפטיגער און פולפאַרביגער הערר מאָנטעסי, אַ יונגע קוזינע, מאַדאַם בעלעם דע סען־נאָן, וועלכע האָט זיך געפיהלט ווי אין אַ פאַרלעגענהייט מיט איהר לאַנגע מאָגערע הענט; דער מאָלער דיואוויקע, הערר דאַניעל סאַלאָמאָן, פאול וואַנס, דער דעפוטאַט גאַרען, הערר בעלעם דע סען־נאָן, אַן אומבעקאַנטער סענאַטאָר און דעשאַרט, וואָס האָט צום ערשטען מאָל געגעסען מאָלצייט אין דיזען הויז. דער גע־שפּרעך, וואָס איז פריהער געווען לייכט און קורץ, איז ביסלאַכווייז געוואָרען לעבהאַפט, ביז עס איז געוואָרען אַן אַלגעמיינער גערויש, פון וועלכען עס האָט זיך אַרויסגעהערט גאַרענ'ס שטימע:

— יעדע פאַלשע אידעע איז אויך אַ געפערליכע. די וואָס גלויבען, אַז טרוימער קאָנען קיין שלעכטס ניט טאָן, האָבען אַ טעות. זיי טוען אַ גרויסען שאָדען. אוטאָפּיען, וואָס ווייזען אויס צו זיין אַמווייניגסטען אָנגרייפענד, זיינען אָבער אין דער אמת'ן זעהר שער־ליך. זיי זיינען פעהיג אַרויסצורופען אַן עקעל צו דער ווירקליכ־קייט.

— דאָס איז אפשר דערפאַר וואָס די ווירקליכקייט איז ניט שעהן — האָט געזאָגט פאול וואַנס.

דער געוועזענער „זיגעל־וועכטער" האָט פּראָטעסטירט, זאָ־גענדיג, אַז ער איז צום גונסטען פון אירגענד וועלכער מעגליכע־רעפאָרם. און, ניט דערמאָנענדיג אַז אונטער'ן קייזעררייך האָט ער געפאָדערט, אַז שטענדיגע אַרמעען זאָלען אָפּגעשאַפען ווערען און אין 1880, אַז די מלוכה זאָל אָפּגעטיילט ווערען פון דער קירך, האָט ער דערקלערט, אַז געטריי צו זיינע פּרינציפּען, איז ער פאַרבליבען דער איבערגעבענער דינער פון דער דעמאָקראַטיע. זיין לאָזונג,

האָט ער געזאָגט, איז געווען: ארדנונג און פּראָגרעס. און ער האָט באמת געגלויבט, אז ער איז געווען דער ערשטער דאָס צו אַנטדעקען.

מאָנטעסי האָט געענטפערט מיט זיין רויהער גוטמוטיגקייט:

— נו שוין, גארען, זייט דאָך אויפריכטיג. זייט זיך מודה, אז עס זיינען ניט מעהר פּאַרבליבען קיין שום רעפּאַרמען צו מאַכען, סיידען צו ענדערן די פּאָרב פון די פּאָסט־מארקען. גוט צו שלעכט, זיינען די זאכען אזוי ווי זיי האָבען געארפט זיין. יאָ, האָט ער צוגענעבען, די זאכען זיינען אזוי ווי זיי האָבען געדאַרפט זיין. זייט 1870 האָט דער אינדוסטריעלער און פינאנציעלער צושטאַנד פון לאַנד דורכגעמאכט פּינף רעוואָלוציעס, וועלכע די עקאָנאָמיסטען האָבען ניט פאָראויסגעזעהן, און וואָס זיי פּארשטעהען נאָך ביז צום היינטיגען טאָג ניט. אין דער געזעלשאפט, פונקט ווי אין דער נאַטור קומען די ענדערונגען פּאַר פון א י נ ו י י נ י נ.

וואָס עס איז שייך דער־ רעגירונג האָט ער זיינע אָנזיכטען אויסגעדריקט קורץ און שארף. זייענדיג שטארק צוגעבונדען צו דער גענענווארט, און זארגענדיג זעהר ווייניג פּאַר דער צוקונפט, האָבען איהם די סאָציאַליסטען ווייניג וואָס געקימערט. אזוי ווי עס האָט איהם ניט געארט, אויב די זון און דער קאַפּיטאַל וועלען אמאָל פּארשוואונדען וועלען, האָט ער דערווייל פון זיי גענאָסען וויפיעל ער האָט געקאָנט. זיין מיינונג איז געווען, אז מען דארף זיך לאָזען טראָגען פון שטראָם. בלויז אידיאָטען שטעלען זיך אנטקעגען איהם און משוגעים לויפען איהם פּאַראויס.

אָבער דער גראָף מארטען, וועלכער איז געווען מעלאַנכאָליש פון דער נאַטור, האָט געהאט באטריבטע פּארנעפיהלען. אין פּארשטעלטע וועלטער האָט ער אָנגעזאָגט, אז עס דערנעהענטערען זיך אויף אונז קאטאסטראָפען.

זיינע באַאומרוהיגענדע וועלטער האָבען דערגרייכט אויף דער אנדערער זייט פון בלומען קאָרב און שטארק געריהרט דער הערר שמאָל, וועלכער האָט אָנגעהויבען זיפצען און זאָגען נבואות. ער האָט דערקלערט, אז די קריסטליכע פעלקער גופא קאָנען ניט בלויז מיט זייער אייגענער הילף, אינגאנצען זיך באפרייען פון בארבארייען און אז אָהן די אידען און אראבער וואָלט אייראָפּא נאָך היינט געווען

פונקט ווי אין דער צייט פון די קרייץ־צוגען, פארזונקען אין אומ־
וויסענהייט, עלענדקייט און גרויזאמקייט.

— דער מיטעלאלטער — האָט ער געזאָגט — איז א פארגאנ־
גענע זאַך, בלויז אין די האנטביכער פון געשיכטע, מיט וועלכע מען
לערנט די שול קינדער, כדי צו פארטומלען זייערע מוחות. אין
דער אמת'ן בלייבען בארבארען שטענדיג בארבארען. ישראל'ס מי־
סיע איז צו לערנען די נאציאָנען. ישראל האָט אין מיטעלאלטער
געבראכט נאָך אייראָפּא די חכמת אזיען. דער סאָציאליזם דער־
שרעקט אייך. אָבער דאָס איז א קריסטליכע קראנקהייט פונקט
ווי דער מאָנארכיזם. און דער אנארכיזם? דערקענט איהר דען
ניט אין זיי די אלע צרעת פון די אלביגענזיער און וואדואנער. די
אידען, וועלכע האָבען אייראָפּא ציוויליזירט און דערצויגען, זיינען
היינט די איינציגע, וועלכע קאָנען איהר ראטעווען פון דער עוואנ־
געלישער חולאת פון וועלכע זי ווערט צופרעסען. אָבער די אידען
האָבען ניט געטאָן זייער פליכט. צווישען די קריסטען זיינען זיי
אויך געוואָרען קריסטען. און גאָט באשטראָפט זיי דערפאר. ער
ערלויבט אז מען זאָל זיי פארטרייבען און פלינדערן. דער אנטי־
סעמיטיזם מאכט אומעטום א שרעקליכען פאָרטשריט. אין רוס־
לאנד ווערען מיינע גלויבענס־גענאָסען געטריבען ווי ווילדע חיות.
אין פראנקרייך זיינען ציווילע און מיליטערישע עמטער פארבאָטען
פאר אידען. מען לאָזט זיי ניט מעהר אריין אין די אריסטאָקרא־
טישע קרייזען. מיין יונגער פלימעניק, יצחק קאָבלענטץ, האָט זיך
געמוזט אָפּזאָגען פון זיין דיפּלאָמאטישער קאריערע נאָכדעם ווי
ער האָט גלענצענד אויסגעהאלטען זיין עקזאמען. ווען מאדאם
שמאָל באזוכט אמאָל די פרויען פון פיעלע מיינע קאָלעגען, ליי־
גען זיי איהר אויס, גלייך פאר איהרע אויגען, אנטיסעמיטישע
צייטונגען. און וועט איהר זיך גלויבען, אז דער בילדונגס־מיניסטער
האָט זיך אנטזאגט מיר צו געבען דעם קרייץ פון עהרען־לעגיאָן,
נאָכדעם ווי איך האָב איהם געבעטען? אָט דאָס הייסט אומדאנק־
בארקייט! אָט דאָס הייסט וואנזיניגקייט. דער אנטיסעמיטיזם,
הערט איהר, איז דער טויט פון דער אייראָפּעאישער ציוויליזאציע.

אָט דער קליינינקער מענשעל האָט געהאט אין זיך אזוי פיעל
נאטירליכעס, וואָס האָט איבערגעשטיגען אירגענד וועלכע קונסט

אין דער וועלט. זייענדיג גראָטעסק און מורא'דיג האָט ער גע־בראכט אין פארלעגענהייט אלע געסט ארום טיש מיט זיין אָפענ־הארציגקייט. מאדאם מארטען, וואָס האָט זיך דערפון אמוזירט, האָט איהם געמאכט א קאָמפלימענט:

— איהר, ווייניגסטענס — האָט זי געזאָגט — פארטיידיגט כאָטש אייערע גלויבענס־גענאָסען. איהר, הערר שמאָל, זיינט ניט ווי א געוויסע זעהר שעהנע אידישע דאמע, וועלכע איך קען; יענע האָט אמאָל געלעזען אין א צייטונג, אז צו איהר קומען די אָנגע־זעהענסטע מיטגלידער פון דער אידישער געזעלשאפט, איז זי אוועק אומעטום שרייען, אז מען באליידיגט איהר.

— איך בין זיכער, מאדאם, אז איהר ווייסט ניט, ווי פיעל שענער און העכער אידישע מאָראל איז אין פארגלייך צו אלע אנ־דערע מאָראלען. קענט איהר דעם משל פון די דריי רינגען?

די פראגע האָט זיך פארלוירען אין דעם גערויש פון געשפרע־כען און דיסקוסיעס וועגען דער אויסלענדישער פאָליטיק, וועגען קונסט אויסשטעלונגען, וועגען סקאנדאלען פון דער עלעגאנטער וועלט און וועגען אקאדעמישע רעדעס. מען האָט גערעדט וועגען נייעסטען ראָמאן און פון דער פיעסע וואָס מען דארף איצט אויפ־פיהרען. עס איז געווען א קאָמעדיע. נאפאָלעאָן האָט דאָרט גע־שפיעלט אן עפיזאָדישע ראָלע.

דער געשפרעך האָט זיך קאָנצענטרירט אויף נאפאָלעאָנען. ער איז שוין אָפט פאָרגעשטעלט געוואָרען אויף דער בינע. אין די לעצטע ווערק, וואָס מען האָט וועגען איהם געשריבען, און וואָס ווערען פיעל געלעזען, איז ער געשילדערט געוואָרען אלס א מערק־ווירדיגע, אלס א היינטוועלטיגע פערזאָן, און ניט מעהר אלס א פאָ־פולערער העלד, אָדער אלס מיליטערישער האלב־גאָט פון פאָטער־לאנד, ווי מען האָט באשאפען זיין לעגענדע אין די צייטען פון נאָר־ווען און בעראנזשע, שארלע און ראפע. איצט ווערט ער באטראכט אלס א מערקווירדיגע פערזאָן, אן אמוזירענדער טיפ לויט אלע אינ־טימסטע איינצעלהייטען — אָט פונקט אזא פיגור, וועמענס סטיל זאָל געפעלען ווערען די קינסטלער און פאראינטערעסירען די ניי־געריגע ליידיגגעהער.

גארען, וועלכער האָט צו פארדאנקען זיין פאָליטישע גרויס־

קיט צום האם וואם ער האט געטראגען געגען קייזערריך, האט אויפריכטיג געגלויבט, אז אט די רעאקציע אין נאציאנאלען געשמאק איז ניט טיפער ווי אן אבסורדע פארבלענדניש. ער האט אבער דערין ניט נעזוכן קיין שום געפאר און ער האט זיך ניט נעשראקען. ער איז אינער פון די, ביי וועמען די שרעק ברעכט אויס פלוצלינג און מיט שטורם. דערווייל איז ער נעווען נאנץ רוהיג, ווייל ער האט ניט נעדענקט ניט וועגען פארווערען צו שפיעלען די פארשטעלונגען, ניט וועגען קאנפיסקירען די ביכער און אינזעצען די פארפאסער און אויך ניט וועגען אונטערדריקען אירגענד וועלכע אנדערע זאך. ער האט אויסגעזוכן רוהיג און שטרענג און ער האט באטראכט נאפאלעאנען ניט מעהר ווי פאר טיינ'ס סאלדאטען־אנפיהרער, וועלכער האט וואלנין'ן נעגעבען א שטויס מיט'ן פוס אין בויך אריין.

יערער אינער האט געוואלט נעבען זיין אייגענע אפשאצונג וועגען דעם אמת'ן נאפאלעאן. נראף מארטען, אנטקעגען איבער דער קייזערליכער פלאטע מיט די נעפלינעלטע זיענעס־סטאטוען, האט אין פאסיגע ווערטער געשילדערט נאפאלעאנ'ן דעם ארגא־ניזאטאר און האט איהם זעהר הויך נעשאצט אלס פרעזידענט פון שמאטס ראט, וואו זיין וואָרט האט געווארפען א ליכט אויף פונק־טען וואם זיינען נעווען ניט קלאר.

נארען האט דערקלערט, אז בעת יענע זיצונגען, וואם זיינען שוין צופיעל באריכט, פלענט נאפאלעאן, אונטער'ן אויסרייד, אז ער וויל נעמען א שמעק טאבאק, צונעמען ביי זיינע ראטגעבער זייערע נאלדענע פושקעלאך, וואם זיינען נעווען אויסגעפלאסטערט מיט דימענטען — און זיי האבען שוין דאם קיינמאל צוריק ניט נעזוכן. דאם האט זיך נעענדיגט דערמיט, וואם די מלוכה ליים פלענען שוין קיינמאל ניט ברייננען צו די זיצונגען קיין אנדער זאך ווי לעדערנע שמעק־טאבאק פושקעס. דעם אנעקדאט האט ער נע־הערט פון מוניע'ס זוהן גופא.

מאנטעסי האט פארהערט נאפאלעאן'ן פאר זיין אורטונגס־ליעבענדען גייסט.

— ער האט ליעב נעהאט — זאגט ער — אז א זאך זאל נע־

טאָן ווערען נוט און נעשיקט. דאָס איז א געשמאַק וואָס איז שוין חיינט ניט מעהר בנמצא.

דער מאָלער דיוואוויקע, וואָס האָט געהאַט אידעען פון א מאָלער, איז געווען אין א פאַרלעגענהייט. אויף דער טויטען־מאַסקע, וואָס מען האָט געבראַכט פון סאַנט העלענא, האָט ער ניט געקענט נעפינען די שטריכען פון יענעם שעהנעם און מעכטיגען פּנים, וואָס איז אויסגעקריצט אויף מעדאַלען און ביוסטען. יעדער איינער האָט זיך וועגען דעם געקענט איבערצייגען, נאָכדעם ווי עס זיינען נעמאַכט געווארען בראָנזענע רעפּראָדוקציעס פון דער מאַסקע, וואָס איז אראָפּגענומען געווארען פון א בוידעם־שטיבעל. מען האָט זיי איצט געזעהן בייַ יעדען קרעמער, צווישען פּארצעלדעטע האָלצערנע אָדלערס אין כּפינקסען. זיין מיינונג איז געווען, אז אזוי ווי דער אמת'ער פּנים פון נאַפּאָלעאָן'ס איז ניט געווען קיין נאַפּאָלעאָנישער, איז מסתמא די נשמה פון נאַפּאָלעאָן'ס אויך ניט געווען קיין נאַפּאָלעאָנישע: עס איז אפשר געווען די נשמה פון א גוטען בורזשוי. מען האָט דאָס שוין אפילו געזאָגט, און ער איז געווען געניגט צו גלויבען דערין. איבריגענס האָט דיוואוויקע, וועלכער האָט זיך באריכט, אז ער האָט געמאַכט פּארטרעטען פון איצטיגען יאָהר־הונדערט, נעיואוסט אז די באריכטע מענשען זעהען גאָרניט אזוי אויס ווי מען שטעלט זיי פאָר.

הערר דאניעל סאָלאָמאָן האָט באמערקט, אז די מאַסקע, ווען וועלכער דיוואוויקע האָט נערעדט, אין וואָס איז אראָפּגענומען נעווארען פון דעם אימפּעראַטאָר'ס טויטען פּנים, איז געבראַכט געווארען קיין אירלאַנד פון דעם דאָקטאָר אנטאָמארשי. מען האָט איהר צום ערשטען מאָל אויסגעאָפענען אין בראָנז און ארויסגענעבען דורך אַבאָנענטען אונטער דער רעגירונג פון לואי פיליפּ, אין 1833. דאָמאָלט האָט די מאַסקע ארויסגערופען אן איבערראַשונג און אן אומגלויבען. מען האָט דעם איטאַליענער, וואָס איז געווען א כלומר'שטער אפּטייקער און פלאַפלער, וואָס האָט געווכט בארימט צו ווערען, באשולדינט אז ער האָט געמאַכט לצנות פון דער וועלט. די נאַכפאָלגער פון דאָקטאָר גאל, וועמענס סיסטעם איז דאמאָלט געווען אָנגענומען, האָבען געהאַלטען די מאַסקע פאר פארדעכטיג. זיי האָבען אין איהר ניט נעקענט נעפינען קיין שום זאך וואָס זאָל

אָנצייגען די סמנים פון א זשעניע. דער שטערען, וואָס איז עקזא־מינירט געוואָרען לויט דעם לערער'ס טעאָריען, האָט ניט געהאַט אין זיך קיין שום אויסערגעוועגליכעס.

— ריכטיג — האָט געזאָגט פרינצעסין סעניאווין — אַלץ וואָס אין נאַפּאָלעאָנ'ען איז דאָ אויסערגעוועגליכעס, איז דאָס וואָס ער האָט וואָלני'ן א שטויס געטאָן מיט'ן פוס אין בויך אריין און גע'־גנב'עט טאַבאַק־פּושקעלאַך, וואָס זיינען געווען אויסגעפלאַסטערט מיט דימענטען. הערר גאַרען האָט עס דאָ פריהער דערצעהלט.

— און נאָך אַלעמען — האָט געזאָגט מאַדאַם מאַרטען — איז מען עס דען אַזוי זיכער, אַז ער האָט איהם געגעבען א שטויס מיט'ן פוס?

— אַלץ אין דער וועלט איז צווייפעלהאַפט — האָט פרעהליך געענטפערט די פרינצעסין. נאַפּאָלעאָן האָט גאָרניט געטאָן: ער האָט אַפילו וואָלני'ן קיין שטויס מיט'ן פוס ניט גענעבען, און געהאַט האָט ער א קאָפּ פון אַן אידיאָט.

גענעראַל לאַריוויער האָט געפיהלט, אַז ער דאַרף איצט ארויס־שיסען. און ער איז ארויס מיט דער פאָלגענדער פראַזע:

— נאַפּאָלעאָנ'ס מלחמה פעהיגקייטען פון 1813 איז פיעל קריטיקירט געוואָרען.

דער גענעראַל האָט געהאַט א געדאַנק געפעלען צו ווערען גאַ־רענ'ען, אָבער קיין שום אַנדערע געדאַנקען האָט ער ניט געהאַט. יעדענפאַלס איז עס איהם געלונגען, מיט א ביסעל אָנשטרענגונג, צו פאָרמולירען פאָלגענדע מיינונג:

— נאַפּאָלעאָן איז באַגאַנגען פעלערען, און אַזאַ שטעלונג וואָס ער האָט פאַרנומען האָט ער זיי ניט געדאַרפט באַגעהן.

דערנאָך האָט ער זיך באַרוהיגט, ווערענדיג זעהר רויט.

מאַדאַם מאַרטען האָט געפרעגט:

—און איהר, הערר וואַנס, וואָס דענקט איהר וועגען נאַפּאָלעאָן?

—מאַדאַם, די אויפגעבלאָזענע סאָלדאַטען זיינען ניט לויט מיין געשמאַק און די עראָבערער שיינען פאַר מיר צו זיין געפערליכע משוגעים. ווי עס זאָל אָבער ניט זיין, אינטערעסירט מיך דער איט־פּעראַטאָר פּונקט אַזוי ווי ער אינטערעסירט דעם פּובליקום. איך געפין אין איהם כאַראַקטער און לעבען. עס איז ניטאָ אַזאַ פּאָעמאַ

אדער אזא אוואנטוריסטישער רעמאן, וואס זאל זיך קענען פארנליי־כען מיט ן „מעמאריאל", וועלכער איז דאך פונדעסטוועגן נעשרי־בען געווארן אויף א לעבערליכען אופן. וואס איך דענק וועגען נאפאלעאנ'ען — אזוי ווי איהר ווילט עס שוין וויסען — איז, אזוי ווי ער איז באשאפען געווארן פאר גלאריע, וויזט ער זיך דארט ארויס אין א גלענצענדער איינפאכקייט, ווי אן עפישער העלד. א העלד דארף זיין מענשליך. נאפאלעאן איז געווען מענשליך.

די באמערקונגען זיינען אויפגענומען געווארן מיט א שטארקע בעניסטערונג.

אבער פאול וואנס האט פארטגעזעצט :

— ער איז געווען נוואלדיג און קליינליך אין דער זעלבער צייט; און דערפאר איז ער נעווען טיף מענשליך. איך מיין דערמיט, אז ער איז נעווען ענליך צו אלע אנדערע מענשען. מיט א זאנדער־בארער מאכט האט ער נעווארלט אלץ וואס דער נעווענהנליכער מענש זוכט און פארלאנגט. ער נופא האט באזעסען אזעלכע אילוזיעס מיט וועלכע ער האט אינספירירט די פעלקער. דאס איז געווען זיין קראפט און זיין שוואכקייט, דאס איז געווען זיין שענקייט. ער האט נענלויבט אין גלאריע. ער האט נעדיינקט וועגען לעבען און וועגען דער וועלט כמעט אזוי ווי עס האט וועגען דעם נעדיינקט איינער פון זיינע נרענארירען. ער האט שטענדיג אין זיך נעהאט אט די קינדישע ערנסטקייט וואס האט איהם פארשאפט אזוי פיעל פרייד, שפיעלענדיג זיך מיט שווערדען און פויקען, און אט יענעם פארט אונשולדינקייט, א דאנק וועלכער מען איז א גוטער פאלדאט. ער האט נעהאט אן אויפריכטיגע אכטונג פאר מאכט. ער איז ג־ווען דער מאן פון די מענער, פלייש פון זייער פלייש. ער האט גארניט נעהאט אזא נעראנק וואס זאל ביי איהם ניט זיין קיין טאט, און אלע זיינע מאטען זיינען נעווען גראנדיעזע און דאך נעווענהנליכע. אט די וואולנארע גרויסקייט באשאפט דאס די העלדען. און נא־פאלעאן איז נעווען א פאלשטענדינער העלד. זיין מארך האט קיינ־מאל ניט איבערנעשטיגען זיין האנט, אט די קליינע און שענע האנט, וואס האט איינגעלייגט א וועלט. ער האט קיינמאל פאר קיין איין מאמענט ניט נעהאט דעם פארלאנג נאך א זאך וואס ער האט ניט נעקענט דערנרייכען.

— הייסט עס — זאָגט גאַרען — אַז לויט אייער מיינונג איז ער ניט געווען קיין אינטעליגענטער זשעניע. איך בין מיט אייך איינשטימיג.

— געוויס — האָט פאָרטגעזעצט פאול וואַנס — ער האָט געהאַט די זשעניע וואָס איז נויטיג אַרויסצובריינגען אַ גלענצענדע פיגור אויף דער ציווילער און מיליטערישער צירק פון דער וועלט. אָבער ער האָט ניט באַזעסען דעם ספּעקולאַטיווען זשעניע. אָט דער מין זשעניע איז „אַן אַנדער פּאָר הענדשקעס", ווי בופאָן פלעגט זאָגען. מיר האָבען דאָך די זאַמלונג פון זיינע שריפטען און זיינע רעדען. דער סטיל איז בילדליך און האָט אין זיך באַיועגונג. און אָט אין דער מאַסע געדאַנקען געפינען זיך ניט קיין איין פילאָזאָפישע קוריאָזיטעט, ניטאָ דאָרט קיין באַגער צו וויסען דאָס וואָס מען קען ניט וויסען, ניטאָ דאָרט די מיסטעריעזע אומרוהיגקייט פון שיקזאַל. אין סאַנט העלענאַ, ווען ער רעדט וועגען גאָט און דער נשמה, האָט ער אַ פּנים, פון אַ גוטען קליינעם פערצען יעהריגען שול־אינגעל. ווען זיין נשמה איז אַריינגעוואָרפען געוואָרען אין דער וועלט האָט זי זיך פאַרמאָסטען מיט איהר און זי האָט אַלץ אַרומגענומען. קיין איין שטיקעל פון זיין נשמה איז ניט פאַרלוירען געגאַנגען אין דער אומענדליכקייט. זייענדיג אַ פּאָעט, האָט ער ניט געוואוסט קיין אַנדער זאַך ווי די פּאָעזיע פון טעטיגקייט. זיין מעכטיגער חלום פון לעבען האָט זיך באַגרעניצט מיט דער ערד. זייענדיג אינגליש אויף אַ שרעקליכען און פּאַטעטישען אופן, האָט ער געגלויבט אַז אַ מאַן קען זיין גרויס, די צייט און די אומגליקען האָבען איהם פון די קינדישע איינרעדענישען ניט געקענט באַרויבען. זיין יוגענד, אָדער, בעסער געזאָגט, זיין דערהויבענע יוגענד, האָט געדויערט ביז זיין טויט, ווייל אין פאַרלויף פון זיין גאַנצען לעבען איז ער געווען אוממעכטיג צו פאָרמירען פאַר זיך אַ באַוואוסטזיניגע רייפקייט. דאָס איז דער אומנאָרמאַלער צושטאַנד פון אַלע טאַטקרעפטיגע מענער. זיי געפינען זיך מיט לייב און נשמה אין דעם מאָמענט אין וועלכען זיי לעבען און זייער זשעניע זאַמעלט זיך אָן אויף איין פּונקט. זיי האַלטען זיך אין איין באַנייען, אָבער זיי וואַקסען ניט. די שטונדען פון זייער לעבען זיינען ניט צוזאַמענגעבונדען צווישען זיך מיט אַ קייט פון ערנסטע, אומאייגענוציגע נאָכקלע־

רונגען. זייער לעבען באשטעהט ניט פון פּאַרטזעצונגען; עס איז ניט מעהר ווי איין צושטאַנד פּארנעמט דעם פּלאַץ פון אן אנדערער אין א רייהע טאַטען. דערפּאַר פעהלט זיי דאָס אינערליכע לעבען. אָט דעם חסרון קאָן מען באזונדערס שטאַרק באמערקען ביי נאַפּאָ־לעאָנ'ען, וועלכער האָט זיך קיינמאָל אין ז י ך ניט אריינגעלעבט. דערפון נעמט זיך צו איהם יענע לייכטהערציגקייט וואָס האָט איהם מענליך נעמאכט לייכט אריבערצוטראָגען דעם גרויסען בארג פון זיינע לייד־ען און פון זיינע פעלערען. זיין אייביג נייע נשמה איז ווידער גענוירען געוואָרען יערען פריהמאָרגען. ער איז געווען דער פעהיגסטער מענש זיך אליין אונטערצוהאלטען. דעם ערשטען טאָג וואָס ער האָט געוואהן די זון אויפשיינען איבער זיין טרויעריגען פעלס פון סאַנט העלענא, איז ער אראָפּגעשפּרינגען פון בעט און געפּייפט א ניגן פון א ראָמאַנס. דאָס איז געווען די פּרידליכקייט פון א נשמה וואָס איז העכער פון גליק, און הויפּטזעכליך איז האָס געווען די לייכטקייט פון א גייסט, וואָס קאָן שנעל צוריק געבוירען ווערען. ער האָט געלעבט פון אויסווייניג.

נאַרען, וועמען עס איז ניט געפעלען אָט די נייסטיגע שאַתי־זיניגע וועגדונג פון דער דיסקוסיע און פון דער שפּראָך, האָט זיך געוואָלט צואייליען מיט א מין רעזומע.

— מיט איין וואָרט — זאָגט ער — עפעס א פּאַרזעהעניש איז געלעגען אין דעם מענש.

— קיין פּארזעהענישען עקזיסטירען ניט. — האָט פּאול וואָגם געענטפּערט — און מענער, וועלכע מען נעמט אָן פּאר פּארזעהע־נישען, דערוועקען אין אונז א שוידער. אָבער נאַפּאָליאָן איז בא־ליעבט געווען ביי א גאנצען פּאָלק. ער האָט געהאט די מאכט אריסצורופען ליעבע צו זיך אויף יערען טריט און שריט. עס איז געווען א פּרייד פּאר די סאָלדאטען וועז זיי האָבען נעקענט אפּגעבען זייער לעבען פּאר איהם.

נרעפּין מיאַרטען האָט געוואָלט אז דעשאַרט זאָל אויך נעבען זיין מיינונג. אָבער עס האָט אויסגעזעהן ווי ער וואָלט זיך געשרא־קען צו רעדען.

— קענט איהר — האָט נעזאָגט שמיאָל — דעם משל מיט

די דריי רינגען, אָט די הויכע אינספּיראציע פון א פּאָרטוגעזישען אידען?

גארען, כאָטש גראטולירענדיג פּאול וואנס'ען פאר זיין גלענ־צענדען פּאראדאָקס, האָט אָבער באדויערט וואָס דער אינטעלעקט זאָל תאָבען זיין איינפלוס אויפ'ן חשבון פון מאָראל און גערעכטיג־קייט.

— עס איז פארהאן — זאָגט ער — א פּרינציפּ און דאָס איז, אז די מענער דארפען געאורטיילט ווערען לויט זייערע טאטען.

— און די פרויען? — האָט פּלוצלינג געפרעגט פּרינצעסין סעניאווין — אורטיילט איהר זיי אויך לויט זייערע טאטען? און ווי אזוי ווייסט איהר דען וואָס זיי טוען?

די קולות פון זייערע געשפּרעכען האָבען זיך אויסעגמישט מיט די קלאנגען פון זילבערווארג. די לופט אין צימער איז געווען אָנ־געהייצט און נאָך שווערער געוואָרען פון דער פּארע. בלעטלאָך פון פארוועלקטע רויזען זיינען אראָפּגעפאלען אויפ'ן טישטוך. אין די מוחות פון די אָנוועזענדע האָבען זיך די געדאנקען פארמעהרט און פארשטארקט.

גענעראל לאריוויער איז אריינגעפאלען אין טרוימערייען:

— ווען איך וועל פריי ווערען — האָט ער געזאָגט צו זיין שכן'טע — וועל איך זיך אריבערציהען נאָך טור און איך וועל דאָרט קולטיווירען בלומען.

ער האָט זיך באריהמט, אז ער איז א גוטער גערטנער; א רויז האָט מען א נאָמען געגעבען נאָך איהם און ער איז געווען שטאָלץ דערמיט.

שמאָל האָט נאָך אמאָל געפרעגט, אויב מען האָט געהערט וועגען דעם משל פון די דריי רינגען.

דערווייל האָט די פּרינצעסין זיך געוויצעלט מיט דעם דעפּו־טאט.

— הייסט עס, אז איהר ווייסט ניט, הערר גארען, אז מען קאָן טאָן די זעלבע זאכען צוליעב דורכאויס פארשיעדענע אורזאכען.

מאָנטעסי האָט צוגעגעבען אז זי האָט רעכט.

— מאדאם, עס איז אמת, ווי איהר זאָגט, אז טאטען באווייזען נאָך גאָרניט. אָט דער געדאנק ווייזט זיך באזונדערס ארויס אין

אן עפּיזאָד וועגען דעם לעבען פון דאָן זשואַן. ניט מאָליער און ניט מאָצאַרט האָבען וועגען דעם געוואוסט. אָבער עס ווערט דער־צעהלט אין אַן ענגלישער לעגענדע, וואָס מיר האָט איבערגעגעבען מיין פריינד דזשיימס לאָועל פון לאָנדאָן. עס ווערט אין איהר דער צעהלט, אַז דער גרויסער פאַרפיהרער האָט אַרויסגעוואָרפען זיין צייט מיט גאָרניט פאַר דריי פרויען. איינע איז געווען אַ בור־זשויקע: זי האָט ליעב געהאַט איהר מאַן; די אַנדערע איז געווען אַ נאָנע: זי האָט זיך ענטזאָגט צו ברעכען איהר נדר. די דריטע, וואָס האָט לאַנג געפיהרט אַן אויסגעלאַסענעם לעבען, איז, ווערענדיג מיאוס, געוואָרען אַ דיענסט אין אַ נידריגען נאַכט־הויז; נאָך אַ לעבען ווי זי האָט געפיהרט, נאָכדעם אַלעם וואָס זי האָט זיך אָנגע־זעהן, האָט ליעבע פאַר איהר ניט געהאַט קיין שום באַדייטונג. אָט די דריי פרויען האָבען זיך אויפגעפיהרט אויפ'ן זעלבען אופן פאַר זעהר פאַרשידענאַרטיגע אורזאַכען. אַ טאַט באַווייזט נאָך גאָרניט. בלויז די אַלגעמיינע טאַטען, זייערע געוויכט, זייער סך הכל באַ־שטימען ערשט דעם ווערט פון אַ מענשליכען וועזען.

— אַ טייל פון אונזערע טאַטען — האָט געזאָגט מאַדאַם מאַר־טען — האָבען אונזער אויסזעהן, אונזער פּנים: דאָס זיינען אונ־זערע טעכטער. די אַנדערע האָבען גאָר קיין שום ערגליכקייט ניט צו אונז.

זי האָט זיך אויפגעשטעלט און אָנגענומען דעם אָרעם פון גע־נעראַל.

דורכגעהענדיג געאָרעמט מיט גאַרען צום זאַל, האָט די פּרינ־צעסין געזאָגט:

— זי האָט רעכט, טערעזאַ... די אַנדערע האָבען גאָר קיין שום ענליכקייט ניט צו אונז. דאָס זיינען קליינע ניגערקעלאַך, וואָס מען האָט געהאַט שלאָפענדיג.

די נימפען אויף די טעפּיכער, אין זייער פאַרגאַנגענער שעהנ־קייט, האָבען אומזיסט געשמייכעלט צו די געסט, וועלכע זיינען פאַר זיי דורכגעגאַנגען אומבאַמערקט.

מאַדאַם מאַרטען האָט צוזאַמען מיט איהר יונגער קוזינע, מאַ־דאַם בעלעם דע סען־נאָן, דערלאַנגט קאָפע. זי האָט פּאול וואַנס'ען געמאַכט קאָמפּלימענטען פאַר דעם וואָס ער האָט געזאָגט ביים טיש.

— איהר האָט נערעדט וועגען נאפאָלעאָנ'ען מיט אזא פרייען גייסט, וואָס איז זעהר זעלטען צווישען די נעשפּרעכען וואָס איך הער זיך צו. איך האָב באמערקט אז קליינע קינדער, אויב זיי זיינען זעהר שעהן, קוקען אויס וועז זיי זיינען אין כעס פונקט ווי נאפאָלעאָן אין דער נאכט ביי וואטערלאָא. און איהר האָט מיר אָנגענעבען זעהר טיפע אורזאכען פאר דיזער ענליכקייט.

און דאן, זיך וועגדענדיג צו דעשארט, האָט זי געזאָגט:

— און איהר, האָט איהר ליעב נאפאָלעאָנ'ען?

— מאדאם, איך האָב פיינט די רעוואָלוציע, און נאפאָלעאָן איז די רעוואָלוציע אין א מיליטעריישען מאנטעל.

— פארוואָס, הערר דעשארט, האָט איהר עס ניט געזאָגט בעת'ן מאָלצייט? נאָר איך פארשטעה שוין: איהר ווילט ניט ארויסווייזען אייער שארפזין סיידען איהר זיינט אויג־אויף־אויג.

דער גראף מארטען־בעלעם האָט געפיהרט די מענער אין רויכער־צימער. בלויז פאול וואָנס איז געבליבען מיט די דאמען. די פרינצעסין סעניאווין האָט איהם געפרעגט, אויב ער האָט געענדיגט זיין רָאמאן און וועגען וואָס דער סוזשעט איז. עס איז געווען א שטודיום אין וועלכער ער האָט זיך באמיהט צו דערגרייכען צום אמת דורך לָאגישע באָלגען פון וואַרשיינליכקייטען וועלכע, וועז זיי זיינען פאראיינגיט, וועלען אויפנשיינליכקייטען.

— ביי אזא מעטָאדע — האָט ער געזאָגט — באקומט דער רָאמאן א מאָראָלישע קראפט, וואָס די טעמפּע איינצעלהייטען פון דער נעשיכטע קאָנען קיינמאָל ניט באזיצען.

זי האָט געוואָלט וויסען, אויב דעם בוך וועלען אויך פרויען קאָנען לעזען. ער האָט געזאָגט — אז ניט.

— איהר באגעהט א בעלער, הערר וואָנס, וואָס איהר שרייבט ניט פאר פרויען. דאָס איז די איינציגע זאך וואָס א העכערער מענש קאָן טאָן פאר זיי.

און אזוי ווי ער האָט געוואָלט וויסען פון וואָנען עס קומט צו איהר אזא איינפאָל, האָט זי געזאָגט:

— דערפאר וואָס איך זעה, אז אלע אינטעליגענטע פרויען חאָבען חתונה מיט נאראָנים.

— וועלכע לָאגנוויילינען זיי.

— גע.ייס! אָבער די העכערע מענער וואָלטען זיי נאָך מעהר געלאַנגווייליגט. זיי וואָלטען געהאַט מעהר מיטלען אום דאָס זאָל זיי געלינגען... אָבער דערצעהלט מיר דעם סיוזשעט פון אייער ראָמאַן.

— איהר באַשטעהט דאַרויף?

— איך באַשטעה אויף גאָרניט.

— נו מילא, אָט איז ער: דאָס איז אַ שטודיום פון זיטען פון דעם פּראָסטען פאָלק. די געשיכטע פון אַן ערנסטען און אָנשטענדיגען אַרבייטער; ער איז שעהן ווי אַ מיידעל, מיט אַן אומשולדיגער און צוריקגעהאַלטענער נשמה. ער איז אַ גראַווירער, און אַ גוטער אַרבייטער. אין אָוונד זיצט ער אין דערהיים, לעבען זיין מוטער, וועלכע ער האָט ליעב, און שטודירט. ער לעזט ביכער. אין זיין איינפאַכען און נאַקעטען מוח באַזעצען זיך די אידעען אַזוי פעסט, ווי קוילען וואָס ווערען אַריינגעשאָסען אין וואַנט. ער האָט זיך גענויטיגט אין זעהר ווייניג. ער האָט ניט קיין ליידענשאַפטען און ניט קיין זינד, וואָס בינדען אונז צו צום לעבען. ער איז איינזאַם און ריין. זייענדיג באַשאָנקען מיט שטאַרקע טוגענדען, איז ער געוואָרען שטאָלץ אויף זיי. ער לעבט צווישען עלענדע און ברוטאַלע. ער זעהט ווי זיי ליידען. ער האָט איבערגעגעבענהייט, אָבער ניט קיין הומאַניטעט; ער באַזיצט יענע קאַלטע פילאַנטראָפיע, וואָס מען רופט אַלטרואיזם. ער איז ניט מענשליך, ווייל ער איז ניט געפיהלפול.

— אָה! מען דאַרף זיין געפיהלפול אום צו זיין מענשליך?

— געוויס, מאַדאַם. די באַרמהערציגקייט געפינט זיך אינווייניג, אין אונז, פּונקט ווי די צערטליכקייט איז אויבען אויף, אויף דער הויט. ער איז ניט גענוג אינטעליגענט אום צו צווייפלען. ער איז אַ גלויביגער. ער גלויבט אין דעם וואָס ער האָט געלעזען. און ער האָט געלעזען, אַז אום צו שאַפען גליק פאַר דער גאַנצער וועלט, איז גענוג צו פאַרניכטען די געזעלשאַפט. די דורשט צו זיין אַ מאַרטירער עסט איהם פּשוט אויף. אַ געוויסען פריהמאָרגען, קושענדיג זיין מוטער, איז ער אַרויס פון שטוב. ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט אָפּוואַרטען דעם סאָציאַליסטישען דעפּוטאַט פון זיין באַצירק. ער דערזעהט איהם, ער וואַרפט זיך אויף איהם אַרויף

און שטעכט איהם אריין אין בויך זיין גראוויר אייזען אויסשרייענ־דיג: „לעבען זאָל די אנארכיע!" מען ארעסטירט איהם, מען מעסט איהם, מען פאָטאָגראפירט איהם, מען פרעגט איהם אויס, מען משפט איהם, מען פאראורטיילט איהם צום טויט, און מען גילאָ־טינירט איהם. אָט דאָס איז דער ראָמאן.

— ער וועט ניט זיין זעהר אינטערעסאנט — האָט געזאָגט די פרינצעווין — אָבער דאָס איז ניט אייער שולד: אייערע אנאר־כיסטען זיינען פונקט אזוי באשיידען און מעסיג ווי די אנדערע פראנצויזען. ווען די רוסען ווערען אנארכיסטען זיינען זיי א סך געוואגטער און האָבען מעהר פאנטאזיע.

די גרעפין מארטען איז צוגעגאנגען פרעגען מאדאם מארטען; אויב זי קען דעם זעהר זיסען הערר, וועלכער האָט ניט גערעדט קיין וואָרט און וואָס האָט ארומגעוואָרפען בליקען ארום זיך ווי א פאר־לוירענער הונט. איהר מאן האָט איהם האָס אהער איינגעלאדען. זי האָט איהם ניט געקענט און ניט געוואוסט זיין נאָמען און אויך קיין שום אנדער זאך וועגען איהם.

פאול וואנס האָט איהר בלויז געקאָנט זאָגען, אז ער איז א סע־גאטאָר. ער האָט איהם אמאָל צופעליג געטראָפען אין לוקסעמ־בורגער מוזעאום, אין דער גאלעריע, וואָס דינט אלס ביבליאָטעק.

— איך בין דאָרט געקומען זעהן די קופאָלאָ וואָס דעלאקרוא האָט געמאָלען; עס האָט פאָרגעשטעלט העלדען און חכמים פון אלטערטום אין א וואלד פון בלויז גרינע מירטען. ער האָט אויך דאָרט געהאט אזא אָרימען און רחמנות פנים אויסזעהן. ער האָט זיך געווארימט; פון זיינע קליידער האָט זיך געפיהלט א פייכט־קייט. ער האָט געשמועסט מיט אלטע קאָלעגען און, זיך רייבענ־דיג די הענט, האָט ער געזאָגט: „איך גלויב אז דער גרעסטער באווייז אז די בעסטע רעגירונגס־פאָרמע איז די רעפובליקאנישע, איז דאָס וואָס אין 1871 האָט זי געקאָנט דערשיסען אין איין וואָך זעכציג טויזענט רעבעלען, און דאָך ניט פארלירען איהר פאָפולאָ־ריטעט. נאָך אזעלכע רעפרעסיעס וואָלט קיין שום אנדער רעגירונג ניט געקאָנט זיך מעהר האלטען."

— אויב אזוי איז ער דאָך א בייזוויליגער מענש — האָט גע־

זאָגט מאדאם מארטען. — און איך האָב אזא רחמנות געהאט אויף איהם, מיינענדיג אז ער איז אזוי שעמעוודיג און צוריקגעהאלטען!

מאדאם גארען, האלטענדיג איהר גאמבע רוהיג אויף איהר ברוסט, האָט פרידליך געדרעמעלט. איהר באלעבאטישע נשמה האָט נעטרוימט וועגען דעם קיך־גארטען לעבען דעם לואר, וואו עס פלענען קומען כאר־פאראיינען, איהר צו באגריסען און כבוד אפּ־נעבען.

זשאזעף שמאל און גענעראל לאריוויער זיינען ארויס פון רויך־צימער. די אויגען האָבען נאך נעשמייכעלט פון די אומאנשטענ־דיגע נעשפּרעכען וואָס זיי האָבען דאָרט געפּירט. דער גענעראל האָט זיך געזעצט צווישען דער פרינצעסין סעניאווין און מאדאם מארטען.

— היינט אין דער פריה האָב איך געטראָפען אין בולאָן־וואלד די בארָאנעסע וואָרבורג רייטענדיג אויף א פיינעם פערד. זי האָט צו מיר נעזאָגט: „גענעראל, וואָס אזוינס טוט איהר עס, וואָס איהר האָט שטענדיג אזעלכע אויסנעצייכענטע פערד?" איך האָב איהר נעענטפערט: „מאדאם, אום צו האָבען שהנע פערד דארף מען זיין אָדער זעהר רייך, אָדער זעהר כיטרע".

ער איז נעווען אזוי צופרידען מיט דעם ענטפער, אז ער האָט איהם ווידערהאלט צוויי מאל, דערביי ווינקענדיג מיט אן אויג.

פאול וואנט איז צונעגאנגען צו מאדאם מארטען:

— איך וויים שוין דעם סענאטאר'ס נאמען. ער הייסט לואיע, ער איז וויצע־פרעזידענט פון א נרופע און איז דער פארפא־סער פון א פראפאגאנדא בוך מיט'ן נאמען: „דאס פארברעכען פון 2טען דעצעמבער."

דער גענעראל האָט פאָרטנעזעצט:

— עס איז נעווען א הינטישער וועטער. איך בין אריין אונ־טער א דאך. דאָרט איז נעווען לע מעניל. איך בין נעווען אין א שלעכטער שטימונג. איך האָב נוט נעזעהן, אז ער האָט אינערליך חוזק נעמאכט פון מיר. ער האָט זיך נעטראכט, אז דערפאר ווייל איך בין א נענעראל, דארף איך ליעב האָבען דעם ווינט, דעם האָנעל און דעם נאסען שנעע. דאס איז אן אומזין! ער האָט מיר דער־צעהלט, אז א שלעכטער וועטער איז פאר איהם ניט אומאנגענעם

און אַז קומענדע וואָך געהט ער מיט זיינע פריינד אויף אַ יאַגד נאָך פוקסען.

עס איז געוואָרען שטיל; דער גענעראַל האָט פאָרטגעזעצט:

— איך ווינש איהם דעם בעסטען פאַרגעניגען, אָבער איך בין איהם ניט מקנא, די יאַגד אויף פוקסען איז ניט קיין אָנגענעמע זאַך.

— אָבער עס איז דאָך אַ נויטווענדיגע זאַך — האָט געזאָגט מאָנטעסי.

דער גענעראַל האָט געהויבען מיט די פּלייצעס.

— אַ פוקס וועט קיינמאָל ניט טשעפּען דעם הינער־הויף, סיידען אין פריהלינג, בעת ער דאַרף שפּייזען זיין פאַמיליע.

—דער פוקס — האָט געענטפערט מאָנטעסי — וויל בעסער עסען קראָליקען איידער הינער. האָס איז אַן עדעלער גנב, וועלכער טוט וועניגער שאָדען דעם אַרענדאַר איידער דעם יעגער. איך ווייס אַביסעל וועגען דעם אַלעם.

טערעזאַ האָט אויסגעזעהן ווי צוטראָגען אין איהרע געדאַנקען און זי האָט ניט געהערט ווי די פּרינצעסין האָט צו איהר גערעדט. זי האָט ווי גע'חלום'ט.

— ער האָט מיר אַפילו ניט דערצעהלט אַז ער געהט אַוועק!

— וועגען וואָס דענקסטו, טייערע?

— וועגען קיין שום אינטערעסאַנטע זאַך.

IV.

אין דעם קליינעם צימער איז געווען פינסטער און שטיל. די פאָרהאַנגען, בערען פעלען, קישענס און אָריענטאַלישע דיוואַנען האָבען איינגעוויגט יעדען איינציגען קלאַנג. אויף דער וואַנט זיי־נען געהאַנגען שווערדען און אַנדערע געווער, וואָס האָבען געבליצט אין שיין פון צאַנקענדען פייער און צווישען זיי זיינען געהאַנגען די בלאַס געוואָרענע קאָטילאָן־מעדאַלען פון די דריי פאַרגאַנגענע ווינטערן. אויף אַ קליינעם טישעל פון רויזען האָלץ איז געשטאַנען אַ זילבערנער בעכער — אַ מתנה פאַר אַן אויסצייכנונג פון אַ ספּאָרט געזעלשאַפט. אויף דעם טישעל מיט דעם געמאָלענעם פּאָרצעלייענעם דעק איז געשטאַנען אַ האָרן־פאָרמיגע קריסטאָלענע וואַזע, וואָס איז

געווען דורכגעאַרבייט מיט גאָלדערנע אָדערן, זי איז געווען אָנגע־
פילט מיט וויסע בעז־ציווייגלאַך. אומעטום זאָבען געבלאָנדזשעט
ליכט שטראָלען אויף די וואַרימע שאָטענס. טערעזא און ראָבערט
זיינען צוגעוואוינט צו דער טונקעלהייט און האָבען זיך פריי באַ־
וועגט אין ציימער. ער האָט פאַרוויכערט א סיגארעט, בעת זי האָט
זיך פאַרקעמט די האָר, שטעהענדיג הינטער'ן קאַמין און לעבען
שפּיגעל, אין וועלכען זי האָט זיך קוים געקענט דערזעהן. אָבער
זי האָט ניט געוואָלט אָנצינדען ניט קיין לאָמפּ און ניט קיין ליכט.
זי האָט אַרויסגענומען די האָר נאָדלען פון א שאָל, וואָס איז גע־
מאַכט פון בעהמישען גלאָז, און וואָס איז געשטאַנען לעבען איהר
אויפ'ן טיש. אזוי איז זי שוין געוואוינט צו טאָן פאַר די לעצטע
־ריי יאָהר. ער האָט זיך צוגעקוקט ווי זי האָט פלינק באוועגט מיט
איהרע ליכטינע פינגער דורך איהרע האָר, וואָס זיינען אַראָפּגע־
האַנגען ווי א גאָלדענער שטראָם. אָבער איהר פּנים, וואָס איז גע־
וען ווי פאַרשטאַרט און האָט אין שאָטען געהאַט א בראָנז קאָליר,
האָט נעהאַט א געהיימניספולען, כמעט באַאומרוהינענדען אויסדרוק.
זי האָט ניט נערעדט.

ער האָט נעזאָגט צו איהר:

— ביזט שוין ניט מעהר געערגערט, מיין נעליעבטע?

און וועז ער איז צוגעשטאַנען זי זאָל איהם ענטפערען, עפּעס
צוזאָגען:

— וואָס וויל־סטו, זאָל איך זאָגען, טייערער? איך קאָן ניט
מעהר ווי ווידערהאָלען דאָס וואָס איך האָב שוין געזאָגט פאַראויס.
איך האַלט עס פאַר זאָנדערבאַר, אז איך זאָל דאַרפען געוואָר ווערען
וועגען דיינע פראַיעקטען דורך נענעראַל לאַריוויער.

ער האָט נאָנץ גוט געוואוסט, אז זי האָט נאָך צו איהם טענות;
אז זי איז נאָך פאַרבליבען שטייף און צוריקגעהאַלטען, אָהן יענער
איבערגעבענהייט, וואָס פלעגט איהם, געווענליך, אנטציקען. אָבער
ער האָט זיך נעמאַכט ווי ער וואָלט נעגלויבט, אז עס איז ניט מעהר
ווי א פאַראיבערגעהענדע שטימונג.

— מיין טייערע, איך האָב דאָך דיר שוין ערקלערט. איך
האָב דיר נעזאָגט און איך ווידערהאָל עס, אז וועז איך האָב נעטרא־
פען לאַריוויער'ן האָב איך פונקט נעהאַט נעקראָנגען א בריעף פון

קאמאן, וועלכער דערמאנט מיר אין מיין בארשפרעכען, אז איך וועל קומען אויף דער יאגד אין זיינע וועלדער. מיט דער קומענדער פאסט האב איך איהם נעענטפערט און האב עס דיר היינט נעוואלט דערצעהלען. איך באדויער, וואס ענעראל לאריוויער האט מיך איבערגעיאגט, אבער דאס איז ניט פון גרויסער וויכטיגקייט.

זי האט פארוואנדרען די ארעמס איבער'ן קאפ און האט איהם צונעווענדרען א רוהיגען בליק, וועלכען ער האט ניט פארשטאנען.

— הייסט עס, אז דו נעהסט?

— קומענדע וואך, דיענסטאג אדער מיטוואך. איך וועל זיך פארזוימען דארט העכסטענס א צעהן טעג.

זי האט אנגעטאן איהר פעלץ היטעל, וואס איז נעווען באפוצט מיט א מירטעל צוויינ, און געפרעגט:

— איז דאס אזא זאך, וואס מען קאן ניט אפלייגען אויף שפעטער?

— א, ניין! די פוסקענע פעל וועט ניט האבען קיין שום וועדט אין א מאנאט ארום. א חוץ דעם האט קומאן איינגעלאדען עמליכע קאמעראדען, וועמען עס וואלט שטארק פארדראסען וועז איך זאל דארט ניט זיין.

בעת זי האט באפעסטיגט דאס היטעל מיט א לאנגער שטעקנאדעל, האט זי אויפגעהויבען די ברעמען:

— אזא יאגד מוז זיין זעהר אינטערעסאנט — ניט אמת?

— יא, זעהר אינטערעסאנט; ווייל דער פוקס טוט אפ אזעלכע שפיצלאך אויף וועלכע מען דארף זיך קענען. די אינטעליגענץ פון אט די חיות איז ווירקליך צום באוואונדערן. איך האב אמאל ביינאכט געזעהן ווי אזוי א פאר פוקסען האבען פארפאלגט א קראליק. זיי האבען געמאכט א ריכטיגע העץ יאגד, און האבען צווישען זיך נעהאט אמת'ע טויטען שלעגער. איך פארזיכער דיר, אז עס איז ניט קיין לייכטע זאך ארויסצונארען א פוקס פון זיין באהעלטענישס. אט די יאגדען זיינען אימער זעהר לוסטיגע. א חוץ דעם האט קאמאן אן אויסגעצייכענטען ווינין קעלער. איך וואר ניט שטארק צוגעוינען דערצו, אבער זיינע סארטען ווין ווערען אומעטום זעהר הויך נעשאצט. וואלסטו געגלויבט, אז ניט לאנג צוריק האט איהם אייגער פון זיינע ארענדארען דערצעהלט, אז ער האט זיך אויסגעלע-

רענט פון א כישוף־מאכער דעם סוד, ווי אזוי צו צוימען א פוקס מיט רער הילף פון א צויבער־וואָרט? נאטירליך וועל איך ניט בא־נוצען אָט דעם וואָפען, אָבער איך פארשפּרעך דיר צו ברייננען א האלבען טוץ טייערע פעלכעלאָך.

—וואָס וועל איך דען טאָן מיט זיי?

— מען קאָן דערפון מאכען זעהר שעהנע פוס־טעפּיכער.

— אָה!... און דו וועסט עס זיין אויף רער יאָגר אכט טאָג?

— ניט קיין נאנצע. אזוי ווי איך וועל זיך נעפינען נאָהענט פון סעמאנווייל, וועל איך פארברייננען א צוויי טאָג ביי מיין טאנטע רע־לאנוא. זי ריכט זיך אויף מיר. לעצטען יאָהר, אין רער זעלבער צייט איז רארט נעווען א נאנץ פיינע נעזעלשאפט. עס זיינען נעווען ביי איהר ביידע טעכטער און זייערע רריי פלימעניצעס, מיט זייערע מענער; זיי זיינען אלע שעהנע, לוסטיגע און הויך־אנשטענריגע פרויען. איך וועל זיי רארט וואַרשיינליך ווידער טרעפען ביים אָנ־הויב פון חיינטיגען מאָנאט, ווען זיי וועלען אלע קומען צום נעבורטס־טאָג פון מיין טאנטע און איך וועל פארבליבען צוויי טאָג אין סע־מאנווייל.

— אָבער, טייערער, בלייב רארט ווייניעל דיין הארץ טראָנט דיר אויס. איך וואָלט זיך נעוויהלט זעהר שלעכט ווען דו וואָלסט צוליעב מיר נעראַרפט פארקירצען דיין אנגענעמען באזוך.

— אָבער דו, טערעזא!

— איך, מיין פריינר, וועל שוין ווי עס איז דורכקומען.

ראָס פייער איז שוין כמעט פארלאָשען נעווען און צווישען זיי איז נעווארען אלץ טונקעלער. אין א האלב טרוימעריישען ער־וואַרטונגספולען טאָן האָט זי נעזאָנט:

— עס איז אמת, אז עס איז קיינמאָל ניט קיין קלוגע זאַך צו לאָזען א פרוי אליין.

ער האָט זיך דערנעהענטערט צו איהר, זוכענריג איהר בליק אין רער פינסטער. עד האָט איהר נענומען ביים האנט.

— ליעבסטו מיך?

— א! איך פארזיכער ריך, אז איך האָב קיין אנרערען ניט ליעב... נאר...

— וואָס ווילסטו זאָגען?

— נאָרניט. איך קלער... איך קלער, אז מיר זיינען צושיידט א גאנצען זומער, און אז ווינטער לעבסטו מיט דיין פאַמיליע און מיט דיינע פרייַנד די העלפט פון דער צייט, און אז אויב מען דאַרף זיך זעהן אזוי וועניג, איז שוין באלד גלייכער, אז מען זאָל זיך אינ־גאנצען ניט זעהן.

ער האָט אָנגעצונדען די ליכט. דער שיין איז געפאַלען אויף איהר האַרטען און אָפענעם פנים. ער האָט איהר אָננעקוקט מיט פאַרטרויען, ניט מיט יענעם זעלבסט־באַטריגעריישען פאַרטרויען, וואָס איז אזוי געווענליך ביי פאַרליבטע, נאָר וואָס קומט פון א טיף איינגעוואָרצעלטע באַדערפניש. ער האָט נענלויבט אין איהר צוליעב דעם פאַראורטייל וואָס קומט פון זיין שטאַרקע ערציהונג און איינפאַכער אינטעליגענץ.

— טערעזא, איך ליעב דיך און דו ליעבסט מיך, איך וויים עס! טא פאַרוואָס מאַטערסטו מיך? טיילמאָל האָסטו אזא האַרטע און קאַלטע באציהונג וואָס מאַכט מיך שטאַרק לייַדען.

זי האָט נעשאָקעלט מיט איהר קלייַנעם שעהנעם קאָפ.

— וואָס זאָל איך טאָן? איך בין ביטער און איינענזיניג. דאָס איז שוין איז מיין בלוט. איך האָב עס נע'ירשן'ט פון מיין פאַטער. דו קענסט דאָך זשואַנוויל; דו האָסט נעזעהן דעם שלאָס, די אַלטע מאַרמאָר שניצעריייען און נעשפענסטער פיגורען, חאָסט נעזעהן די טעפיכער וואָס זיינען נעמאַכט געוואָרען אין מענסי פאר פאַסע, דו האָסט נעזעהן די גאַרטענס וואָס זיינען נעמאַכט געוואָרען לויט די פלענער פון לע נאָטר, דעם פאַרק און יאַגד פעלדער — דו האָסט דאָמאַלט נעזאָגט, אז עס זיינען ניטא קיין שענערע זאכען אין פראַנקרייך — אָבער דו האָסט ניט נעזעהן מיין פאַטערס ארבייטס־קאַבינעט: א טיש פון ווייסע האָלץ און א ביכער־שראַנק פון מא־האַגאַני. פון דאָרט איז דאָס אַלץ ארוים, מיין פרייַנד. אויף יענעם טיש, לעבען דעם ביכער־שראַנק איז מיין פאַטער געזעסען און נע־ארבייט ביי ציפערען פאר פערציג יאָהר. צוערשט אין א קלייַנעם צימערל, אויף דעם באַסטעלע פלאַץ, דערנאָך אין א וואוינונג פון רי דע מאַבעוזש, וואו איך בין נעבוירען נעוואָרען, אין יענער צייט זיינען מיר נאָך ניט געווען זעהר רייך. איך דערמאָן זיך נאָך נוט אָן דעם קלייַנעם סאַלאָן, מיט דעם רויטען פלוש־מעביל, אין וועלכען

מיינע עלטערן האָבען אָנגעפאַנגען זייער הויז־ווירטשאַפט, און וואָס מיין מוטער האָט אַזוי ליעב געהאַט. איך בין אַ קינד פון אַן אויפ געקומענעם אָדער עראָבערענדען, רופט עס ווי איהר ווילט. מיר זיינען מענשען וואָס האָבען זיך געדאַרפט דורכשלאָגען אַ וועג. מיין פאָטער האָט געוואָלט האָבען וואָס מעהר געלט, צו האָבען אַלץ פאַר וואָס מען דאַרף נאָר באַצאָהלען, דאָס הייסט — אַלץ. און איך האָב אויך באַשלאָסען צו געווינען און עס אויפצוהאַלטען... אָבער וואָס? איך ווייס ניט... אויב עס איז דאָס גליק וואָס איך האָב... אָדער וואָס איך האָב ניט. איך פאַרלאַנג זעהר פיעל אויף מיין אייגענעם שטייגער, איך מוז האָבען טרוימען, אילוזיעס. אָ! איך זוייס גאַנץ גוט, אַז עס לוינט זיך ניט די מיה וואָס מען פאַרשווענדעט דערויף; אָבער די מיה אַליין איז שוין עפּעס ווערט, ווייל די מיה— דאָס בין איך, דאָס איז מיין לעבען. איך וויל דורכאויס געניסען פון דעם וואָס איך האָב ליעב, אָדער וואָס איך האָב געדיינקט אַז איך האָב ליעב. איך וויל גאָרניט פאַרלירען. איך בין פּונקט ווי מיין פאָטער. איך פאָדער דאָס וואָס מיר קומט. און דאַן...

דאָ האָט זי איהר שטימע פאַרקלענערט:

— און אַ חוץ דעם האָב איך דאָך אויך געפיהלען... יאָ! מיין טייערער... איך לאַנגווייליג דיך. אָבער איך קאָן מיר ניט העלפען. האָסט ניט געדאַרפט מיך נעמען.

ער איז געוואוינט געווען איהר מאַנכעס מאָל צו הערען רעדען אַזוי ליידענשאַפטליך, וואָס דאָס האָט איהם צושטערט זיין פאַרגע־ניגען. אָבער ער האָט זיך ניט באַאומרוהיגט. זייענדיג געפיהלפול צו אַלץ וואָס זי האָט געטאָן, איז ער עס אָבער גאָרניט געווען צו איהרע רייד; איבערהויפּט האָט ער ווייניג געוויכט געלייגט אויף ווערטער, באַזונדערס ווען זיי זיינען געקומען פון פרויען. ער אַליין האָט גערעדט זעהר ווייניג און עס איז איהם ניט איינגעפאַלען, אַז ווערטער זיינען אויך טאַטען.

כאָטש ער האָט איהר ליעב געהאַט, און אפשר דערפאַר ווייל ער האָט איהר ליעב געהאַט, האָט ער געגלויבט, אַז עס איז זיין פליכט זיך אַנטקעגען איהר געגענצושטעלען און איינצוהאַלטען איהרע פאַנטאַזיען, וועלכע ער האָט באַטראַכט פאַר נאַרישע. בעת ער האָט איהר ניט געערגערט איז איהם געלונגען אָנצונעמען אַ טאָן פון

דעם בעל הבית, אָבער ער, אין זיין נאַאיוויטעט, האָט געגלויבט, אַז ער קאָן דאָס שטענדיג טאָן.

— דו ווייסט גאַנץ גוט, טערעזאַ, אַז מיין איינציגער געדאַנק איז נאָר פאַר דיר צו זיין אָנגענעם אין יעדער זאַך. טאָ זיי־זשע ניט קאַפּריזנע מיט מיר.

— און פאַרוואָס זאָל איך דען ניט זיין קאַפּריזנע מיט דיר? אויב איך האָב זיך דיר איבערגעגעבען, האָב איך דאָך דאָס ניט געטאָן מיט מיין קלאָרען פאַרשטאַנד, אָדער אַלס אַ פליכט. דאָס איז דאָך אויך געווען דורך... אַ קאַפּריז.

ער האָט איהר אָנגעקוקט איבערראַשט און פאַרטרויערט.

אָט דאָס וואָרט באַליידיגט דיך, מיין פריינד? לאָמיר זאָ־גען, אַז דאָס איז געווען אויס ליעבע. און ווירקליך איז דער אימ־פּולס נקומען פון מיין גאַנצען האַרצען, ווייל איך האָב געפיהלט, אַז דו ליעבסט מיך. אָבער די ליעבע דאַרף זיין אַ פאַרגעניגען און אויב איך געפין אין איהר ניט די צופרידענשטעלונג פון דעם וואָס דו רופסט אָן „קאַפּריז", און דאָס איז דאָך מיין פאַרלאַנג, מיין לעבען, מיין ליעבע אַליין — דאַן דאַרף איך דאָס ניט; ווייל איך בעסער לעבען אַליין. דו האָסט מיך איבערראַשט! מיינע קאַפּריזען! איז דען דאָ אויף דער וועלט עפּעס אַנדערש אַ־חוץ קאַפּריזען? איז דען דיין יאַגד אויף פוקסען ניט קיין קאַפּריז?

ער האָט געענטפערט זעהר אויפריכטיג:

— ווען איך וואָלט ניט געווען פאַרשפּראָכען, שווער איך דיר, טערעזאַ, אַז איך וואָלט אויפגעאָפערט מיט דעם גרעסטען פרייד אָט דעם קליינעם פאַרגעניגען.

זי האָט געפיהלט אַז ער האָט געזאָגט דעם אמת. זי האָט גע־וואוסט, אַז ער האָט געהאַט אַ נאַטור צו האַלטען זיין וואָרט, אַפילו ווען עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען דער קלענסטער זאַך, זיין פּינקט־ליכקייט האָט איהם כמעט ווי צוגעבונדען אין זיינע געזעלשאַפטליכע באַציהונגען. זי האָט געוואוסט, אַז ווען זי וועט צושעטהן צו איהם וואָלט ער ניט געווען פאָהרען אָבער עס איז שוין געווען צו שפּעט: זי האָט שוין מעהר ניט געוואָלט אויספיהרען. פון איצט אָן האָט זי בלויז געזוכט דעם ווילדען פאַרגעניגען פון פאַרלירען. כאָטש

זי האָט אָנגענומען זיין אויסרייד פאַר אַ לעכערליכען, האָט זי ראָך געמאַכט ווי זי וואָלט איהם גענומען אין ערנסט.

— אָה! דו האָסט פאַרשפּראָכען!

און זי האָט איהם ווי נאָכגעגעבען.

אין אָנהויב איז ער געווען אַביסעל איבערראַשט, דאַן האָט ער זיך אין געדאַנק גראַטולירט, וואָס איהם איז ענדליך געלונגען זי צו בריינגען צום פאַרשטאַנד. ער איז איהר דאַנקבאַר געווען, וואָס זי האָט זיך ניט איינגע'עקשן'ט. ער האָט זי אַרומגענומען אַרום דער טאַליע און ווי אַלס אַ באַלוינונג, האָט ער זי אָרענטליך געקושט אויף דעם נאַקען און אויף די אויגען. ער האָט אַרויסגעוויזען אַ גרויסען פאַרלאַנג אינגאַנצען אַוועקצוגעבען איהר די לעצטע פּאָר טעג וואָס ער וועט זיין אין פּאַריז.

— מיר קענען, מיין טייערע טערעזאַ, זיך נאָך זעהן דריי אָדער פיער מאָל איידער איך וועל אַוועקפאָהרען, און אפשר נאָך מעהר, אויב די ווילסט. איך וועל אויף דיר וואַרטען ביי אונז אזוי אָפט ווי דו וועסט נאָר וועלען קומען. ווילסטו מאָרגען?

זי האָט געפיהלט אַ צופרידענשטעלונג וואָס זי האָט געקאָנט זאָגען, אַז ניט מאָרגען און ניט די איבריגע טעג. מיט אַ לאַנגזאַמער זיסקייט האָט זי ערקלערט פאַרוואָס זי קאָן ניט קומען. די שטערונג האָט זיך פריהער אויסגעוויזען צו זיין אַ לייכטע: זי האָט אָפּצו־שטאַטען וויזיטען, זי דאַרף אָנפּאַסען אַ קלייד, אַ צדקה־אויספאַר־קויף; קונסט אויסשטעלונגען — זי דאַרף דאָרט זעהן טעפּיכער און אפשר זיי קויפען. אָבער ווען ער האָט זי גענומען אויספרע־גען, האָבען די שווערינקייטען נאָך אויף פיעל זיך פאַרגרעסערט: די וויזיטען טאָרען ניט אָפּגעלייגט ווערען; עס איז ניט איין צדקה־אויספאַרקויף, נאָר גאַנצע דריי, וואו זי מוז געהן; די אויס־שטעלונגען האַלטען זיך שוין אין פאַרמאַכען; די טעפּיכער ווערען אַוועקגעשיקט קיין אַמעריקאַ. קורץ, עס איז געווען אוממעגליך, אַז זי זאָל איהם זעהן איידער ער פאָהרט אַוועק.

אַזוי ווי ער האָט ניט געהאַט קיין נאַטור זיך צופרידען צו שטעלען מיט אַזעלכע קליינינקע אויסריידען, האָט ער זיך גאָרניט געכאַפּט, אַז אויך טערעזאַ האָט קיינמאָל ניט געהאַט די נאַטור אַזעלכע אורזאַכען אָנצוגעבען. אָט די דערדריקענדע מאַסע פון

געזעלשאפטליכע פליכטען וואָס זי האָט געהאַט צו ערפילען האָבען איהם אינגאַנצען צוטומעלט. ער האָט איהר ניט אַנטקעגען גערעדט; ער איז געבליבען שטיל און — אומגליקליך.

מיט איהר לינקען אָרעם איבער איהר קאָפּ, האָט זי אויסגע־מאַכט דאָס פענסטערל. איהר רעכטע האַנט האָט זי אָנגעשפּאַרט אָן דעם ענגטעל פון טיר. און דאָרט, אין די סאַפּיר און רובינען פאַלדען פון די אָריענטאַלישע פאָרהאַנגען האָט זי איהם געזאָגט אין אַ ביסעל אַ לצנות'דיגען און כמעט טראַגישען טאָן:

— זיי געזונט, ראַבערט, און אַמוזיר דיך גוט. מיינע וויזיטען, מיינע זאַכען וואָס איך האָב איינצוקויפען און אויך דיין קליינע ריי־זע — דאָס זיינען אַלץ קליינינקייטען. דער אמת אָבער איז, אַז דער שיקזאַל הענגט בלויז אָפּ אויף אַזעלכע קליינינקייטען. זיי געזונט!

זי איז ארויס. ער האָט איהר געוואָלט באַגלייטען, אָבער ער האָט געוואָלט זיין פאָרזיכטיג, אַז מען זאָל איהם ניט זעהן מיט איהר אויפ'ן גאַס, ווען זי האָט עס דורכאויס ניט פאַרלאַנגט.

ווען טערעזאַ איז געווען אין דרויסען האָט זי זיך פלוצלונג דער־פיהלט אַליין, איינע אַליין אויף דער וועלט, אָהן פרייד און אָהן ליידען. ווי געוועהנליך, איז זי געגאַנגען אהיים צופוס. עס איז שוין נעווען נאַכט, די לופט איז געווען אַ קאַלטע, אַ קלאָרע און אַ רוהיגע. אָבער די גאַסען וואָס זי האָט נאָכגעפאָלגט אין שמאָדט, וואָס איז געווען באַזעצט מיט ליכט, האָבען איהר איינגעהילט אין יענער ליעבליכער ווארימקייט, וואָס איז אזוי אָנגענעם פאַר די שטאָדטישע איינוואוינער און וואָס מען פלעגט עס אפילו פיהלען אין דעם קאַלטען ווינטער. זי איז דורכגעגאַנגען אויף אַ וועג, וואו עס זיינען געווען שטאַלען, קליינינקע הייזלאַך און בודסעלאַך, דאָס זיינען נאָך איבערבלייבענישען פון די דאָרפישע צייטען פון אָטוי; דאָ און דאָרט האָבען זיך ארויסגעוויזען, מיט אַ מין לאַנגווייליגקייט, הויכע הייזער מיט שטיינערנע געזימסען. אָט די קרעמלאַך מיט די מאָ־גאַטאָנע פענסטער האָבען פאַר איהר ניט געהאַט קיין באַדייטונג. אָבער ניט קוקענדיג דאַרויף האָט די סביבה, דורך אַ געהיימניספולען אופן אויסגעקוקט פאַר איהר פריינדליך; די שטיינער פון די גאַסען,

די טירען פון די הייזער, די ליכט אויבען, אין די הויכע שויבען, האָבען איהר אויסגעקוקט היימליך. זי איז געווען אליין און זי האָט געוואָלט זיין אליין.

אָט דעם וועג, וואָס זי פלעגט דורכגעהן צוויישען די צוויי וואוי־נונגען, וואָס זיינען כמעט ביידע געווען גלייך פאר איהר אלס היי־מען, אָט דעם וועג, וועלכען זי איז דורכגעגאנגען אזוי פיעל מאל, זעהט פאר איהר אויס, ווי זי וואָלט איהם איצט נעגאַנגען צום לעצ־טען מאל. פארוואָס? וואָס האָט דען דער היינטיגער טאָג איהר געבראכט? קוים אן ערגערעניש, ניט אפילו קיין צאנקעריי. און פונדעסטוועגען האָט דער טאָג ארויסגערופען אן אומבאַשרקבארען, וועלטענעם אוו דאָך אייגנעשפארטען געפיהל, אן אומבאקאַנטען טעם וואָס קאָן ניט מעהר פארשווינדען. וואָס איז דען געשעהן? נאָרניט. און אָט דער „נאָרניט" האָט אלץ אבגעווישט. זי האָט נעהאָט א מין אומבאַוואוסטזיניגע זיכערהייט, אז זי וועט שוין קיינ־מאל מעהר אין דעם צימער ניט צוריקקערען, אין יענעם צימער וואו עס איז ביז איצט געווען באהאלטען דאָס געהיימסטע און טייערסטע אין איהר לעבען. די פארהעלטנים צוויישען זיי איז געווען אן ערנ־סטע. זי האָט זיך איהם איבערגעגעבען מיט אן ערנסטקייט, אום צו דערפיהלען די לוסט אין וואָס זי האָט זיך גענויטיגט. זייענדיג באשאפען פאר ליעבע און דערצו זעהר אויסגערעבענט, האָט זי ניט פארלוירען, וועו זי האָט זיך איבערגעגעבען יענעם אינסטינקט פון איבערלייגונג און גפיהל פאר אייגענער זיכערהייט, וואָס איז ביי איהר שטארק אנטוויקעלט. זי האָט ניט אויסגעקליבען: אזעלכע זאכען קלייבט מען ניט. זי האָט זיך אויך ניט געלאָזט נעמען ביי א געלענגהייט אדער דורך איבערראשונג. זי האָט געטאָן דאָס וואָס זי האָט געוואָלט, אויף ווי וויייט מען קאָן עס טאָן וואָס מען ווייל אין אזעלכע אנגעלעגענהייטען. זי האָט ניט געהאט וואָס צו באַ־דויערן. מען איז געווען צו איהר דאָס וואָס מען האָט געדארפט זיין: כדי נערעכט צו זיין צו איהם האָט זי דאָס נעמוזט מודה זיין. ער איז א מאן נאָך וועלכען מען האָט זיך שטארק געיאָגט אין דער נעזעלשאפט; ער וואָלט געקאָנט האָבען אלע פרויען וועלכע ער וואָלט נאָר וועלען. אבער ניט קוקענדיג אויף דעם אלעם האָט זי נעפיהלט, אז עס האָט זיך געענדיגט, און אויף א נאטירליכען אופן.

מיט א טרוקענער מעלאנכאָליע האָט זי געטראַכט: „דריי יאָהר פון מיין לעבען, א גוטער מאַן וואָס ליעבט מיך און וועמען איך האָב געליעבט. ווארים איך האָב דאָך איהם געמוזט ליעב האָבען, אַז ניט וואָלט איך מיך דאָך ניט איבערגעבען צו איהם. איך בין ניט קיין געפאַלענע פרוי." אָבער זי האָט ניט געקענט צוריקגע־פינען די געפיהלען פון יענע צייטען, די אימפּולסען פון איהר נשמה און איהר קערפּער. זי האָט זיך דערמאָנט אין קליינע, אומבעדיי־טענדע איינצעלהייטען. די בלומען אויף דעם וואַנט פּאַפּיר, און די בילדער אין צימער. דאָס איז געווען א צימער אין א האָטעל. זי דערמאָנט זיך אָן די ווערטער וואָס ער האָט איהר דאַמאָלט געזאָגט; זיי זיינען געווען א ביסעל לעכערליך, אָבער כמעט ריהרענד. אָבער איצט האָט זיך איהר אויסגעדוכט אַז דאָס אַלץ האָט גאָר פּאַסירט מיט אַן אַנדער פרוי, עפּעס א פרעמדע, וואָס זי האָט ניט שטאַרק ליעב און וועמען זי קאָן איבערהויפּט ניט פאַרשטעהן.

און דאָס האָט פּונקט איצט פּאַסירט, די צערטליכקייטען וואָס זי האָט איצט געקראָגען — דאָס אַלץ איז געווען ווייט אַוועק פון איהר. דאָס בעט, די בעז אין דער קריסטאָלענער וואַזע, דאָס קליי־נע שאָלכעל פון בעהמישען גלאָז, וואו זי פלעגט האַלטען איהרע האָר נאָדלען — זי האָט דאָס אַלץ געזעהן ווי דורך א פענסטער, ווען מען געהט דורכ'ן גאַס. זי האָט ניט געפיהלט קיין שום בי־טערקייט און אַפילו ניט קיין טרויער. זי האָט ניט געהאַט וואָס מוחל צו זיין, ליידער! צו זיין אָפּוועזענד א וואָך צייט איז ניט קיין פערראַט, ער איז געגען איהר דערמיט ניט באַגאַנגען קיין עולה; עס איז געווען גאָרניט און עס איז געווען אַלץ. עס איז געווען די ענד. זי האָט דאָס געוואוסט. זי האָט געוואָלט אַז עס זאָל נעמען א סוף. זי האָט עס געוואָלט פּונקט אַזוי ווי דער פאַלענדער שטיין וויל אַראָפּפאַלען. זי האָט זיך צוגעהערט צו אַלע געהיימע כחות פון איהר וועזען. זי האָט צו זיך געזאָגט: „עס איז ניטאָ קיין שום אורזאַך פאַרוואָס איך זאָל איהם ווייניגער ליעב האָבען. האָב איך דען איהם מעהר ניט ליעב? האָב איך איהם דען ווען עס איז געליעבט?" זי האָט עס ניט געוואוסט, און עס איז איהר געווען גלייכגילטיג דאָס צו וויסען.

אין פאַרלויף פון דריי יאָהר צייט האָט זי זיך איהם איבערגע־

נעבען צוויי מאָל און טיילמאָל פיער מאָל א וואָך. עס זיינען גע־
ווען מאָנאַטען ווען זיי פלעגען זיך זעהן יעדען טאָג. איז דאָס אַלץ
נאָרניט? אָבער דאָס לעבען איז ניט פון קיין גרויסער באַדייטונג,
און ווי ווייניג מען קאָן דאָס נאָך אויספילען!

נאָך אַלעם האָט זי זיך ניט געקאָנט באַקלאָגען. אָבער עס איז
געווען בעסער צו מאַכען א סוף דערצו. אַלע איהרע געדאַנקען האָ־
בען איהר געפיהרט דערצו. דאָס איז ניט געווען קיין באַשלוס;
באַשלוסען קאָנען געענדערט ווערען. דאָס איז געווען א סך ערנס־
טער: עס איז געווען א קערפּערליכער און גייסטיגער צושטאַנד.

אָנקומענדיג צום מאַרק־פּלאַץ, וואו אין דער מיט איז געשטאַ־
נען א פאָנטאַן און אויף איין זייט א גאָטישע קירך, מיט א נלאָק
אין א טורם, וואָס איז געווען אָפען צום הימעל, האָט זי זיך דער־
מאָנט אָן דעם בוקעט פיאָלעטלאַך פאַר צוויי סו, וואָס ער האָט איהר
געקויפט אין א געוויסען אָווענד, אויף דעם פּטי פּאָן, לעבען דער
קאַטעדראַל. אין יענעם טאָג האָבען זיי זיך געליעבט שטאַרקער און
ליידענשאַפטליכער ווי שטענדיג. איהר האַרץ איז ווייכער געוואָרען
ביי אַזעלכע ערינערונגען. זי האָט עפּעס געזוכט, אָבער האָט גאָרניט
געפונען. דער קליינער בוקעט, דער אָרימער בלומען־סקעלעט איז
געבליבען די איינציגע זאַך אין איהר זכרון.

בעת זי האָט אַזוי טרוימעריש שפּאַצירט, האָבען פאַרבייגעהער
איהר נאָכגעפאָלגט. זיי האָבען א טעות געהאַט צוליעב דער איינ־
פאַכקייט פון איהר קליידונג. איינער האָט איהר איינגעלאַדען אין
א רעסטאָראַן צו האָבען דעם מאָלצייט אין א פּריוואַטען צימער,
דערנאָך געהן אין טעאַטער. זי איז ניט אַריינגעפאַלען אין א פאַר־
לעגענהייט פון אַזעלכע פאָרשלעגע: פאַרקערט, עס האָט איהר
אַמוזירט; דאָס איז ניט געווען קיין קריזיס. זי האָט זיך געפרעגט:
„וואָס טוען די אַנדערע פרויען? און איך האָב זיך דאָס גראַטולירט
וואָס איך פאַרשווענד ניט מיין לעבען. א שעהנעם ווערט האָט עס,
דאָס לעבען!"

זי איז געקומען נאָהענט פון דעם ניי־גריכישען לאַנטערנע־
טורם פון דעם מוזעאום פאַר רעליגיאָנען. איין טייל פון דער גאַס
איז געווען אויפגעבראָכען, ווייל מען האָט דאָרט געטאָן אונטער־
ערדישע אַרבייט. אויף ביידע זייטען פון גרובען זיינען געווען אָנ־

געוואָרפען הויפענס ערד, ארום און ארום זיינען געלעגען פּלאַסטער שטיינער און אייזערנע רערען. וועו זי האָט זיך נעפּונען אויף דעם שמאָלען ברעט, וואָס האָט נעדינט אלס בריקע צום ארי־ בערגאַנג, האָט זי דערזעהן אויף דער אַנדערער זייט א מאַן, וואָס האָט געווארט ביז וואַנען זי וועט אַריבערגעהן. ער האָט איהר דער־ קענט און איהר באַגריסט. עס איז געווען דעשארט. דערנעהענטע־ רעגדיג זיך צו איהם האָט זי געמיינט, אז ער איז זעהר צופרידען איהר צו טרעפען, און זי האָט איהם געדאַנקט מיט א שמייכעל. ער האָט ביי איהר געבעטען ערלויבניש צו שפּאַצירען מיט איהר עטליכע שריט. און צוזאַמען זיינען זיי אריין אויף דער בייטער גאַס וואו די לופט איז געווען א שטאַרקערע. אויף דעם פּלאַץ זיינען די הויי־ זער שיטערער, צעוואָרפען איינס פון דאָם אַנדערע און מען קאָן דאָרט זעהן א שטיקעל פון דעם הימעל.

ער האָט איהר געזאָגט, אז ער האָט זי דערקענט פון דער וויי־ טענס אָן איהר אייגענטימליכען ריטמישען גאַנג:

—שעהנע באַווענגונגען—האָט ער צוגעגעבען—זיינען די מוזיק פון די אויגען.

זי האָט געענטפערט, אז זי האָט זעהר ליעב צו שפּאַצירען; עס גיט איהר פאַרגעניגען און געזונט.

ער האָט אויף ליעב געהאַט צו מאַכען וווייטע וואַנדערונגען, צופוס, אויף שעהנע פעלדער און באַלעבטע גאַסען. עס ציהט איהם צו די נעהיימניספולע לאַנגע וועגען. ער האָט אויף ליעב צו רייזען: כאָטש דאָם איז שוין איצט געוואָרען א געווענליכע און לייכטע זאַך, האָט ער דערצו געפיהלט א מעכטיגען רייז. אין גריכענלאַנד, עגיפּטען און אויף דעם באַספאָר האָט ער שוין געזעהן גאַלדענע טעג און דורכזיכטיגע נעכט. אָבער ציהען פּלענס עס איהם אלץ נאָך איטאַליען, דאָס פאַטערלאַנד פון זיין נשמה.

— איך פאַהר דאָרט אהין קומענדע וואָך — האָט ער געזאָגט.

— איך וויל נאָך אמאל זעהן ראַוועננא, די איינגעשלאָפענע שטאָדט צווישען שווארצע סאָסנעס און אומפרוכטבאַרען ים־ברעג. זיינט איהר אמאל געווען אין ראַוועננא, מאדאם? דאָס איז א פאַרצוי־ בערטע מתים־שטאָדט, וואו עס וואוינען שימערירענדע געשפּענ־ סטער. דאָרט איז דאָ דער כישוף פון טויט. די מאָזאַאיקען פון

סאן־וויטאליס און די צוויי סאן־אפאלינארים'ן, מיט זייערע בער־באריש מלאכים און באקרוינטע קעניגינס דערמאנען אן דעם אומ־נעלומפערטען לוסט פון אריענט. דער קבר פון גאללא פלאצידא, פון וואנען מען האט אוועקגעראיבט די זילבער פלאטען, זעהט איצט אוים שוידערליך אונטער דער פינסטערער און דאך באלויכטענער אלטער הייל. וועו מען קוקט דורך א שפאלט אין דער טרונע, דוכט זיך, אז מע זעהט די טאכטער פון טעאדאזיוס אויף א גאלדענעם שטול, אנגעטאן אין קלייד־ער וואס זיינען באדעקט מיט עדעלשטיי־נער און אויף וואס עם זיינען אויסגעשטיקט סצענעס פון אלטען טעסטאמענט. דאס שעהנע גרויזאמע געזיכט איז פון איינבאלזא־מירען געוואָרען שוואַרץ און הארט; איהרע הענט וואס זעהן אוים ווי פון עבענהאלץ, האלט זי אומבאוועגליך אויף איהרע קניה דרייצעהן יאהרהונדערטער איז זי פארבליבען אין אזא שטערבליכער פראכט, אבער א קינד וואס איז דורכגענאנגען מיט א ליכט לעבען רער עצענונג פון איהר קבר, האט פארברענט דעם קערפער פון דער דאלמאטינערין.

מאדאם מארטען־בעלעם האט געפרעגט וואסער סארט לעבען אט די שטאלצע טויטע האט עם געפיהרט.

— זי איז צוויי מאל געווען א שקלאף — האט דעשארט גע־זאגט — און צוויי מאל איז זי ווידער געוואָרען קייזערין.

— זי איז אהן צווייפעל געווען א שהנע — האט נעזאגט מאדאם מארטען. אבער איהר האט מיך געלאזען צו טיף אריינקו־קען אין איהר קבר, און איך שרעק זיך פאר איהר. וועט איהר ניט פאהרען קיין וועגעריג, הערר דעשארט? אדער האבען איך שוין דערעסען די גאנדאלען און די קאנאלען, וואס זיינען ארומגעזעצט מיט פאלאצען, און די טויבען פון דעם סען־מארק פלאץ? איך בין זיך מודה, אז נאכדעם ווי איך האב באזוכט וועגעריג דריי מאל, האב איך איהר אלץ נאך ליעב.

ער האט איינגעשטימט מיט איהר. ער האט אויך ליעב געהאט וועגעריג. יעדעס מאל וואס ער איז דארט געווען איז ער פון א סקולפטאר געוואָרען א מאלער און אנגעהויבען מאכען שטודיעז. ער חאט געוואלט מאלען די דארטיגע לופט.

— אומעטום — האט ער געזאגט — אסילו אין פלארענץ, איז

דער הימעל אזוי ווייט, אין דער הויך, אינגאנצען אין הינטערגרונט. אין ווענעדיג איז ער אומעטום; ער צערטעלט די ערד און דאָס וואסער; ער רינגעלט ארום מיט ליעבע די בלייערנע קירכען און מאַרמאָרנע פאַסאַדען און ער גיסט אין דעם פּורפּורנעם רוים מיט פּערל און קריסטאָלען. די שעהנקייט פון ווענעדיג — דאָס איז איהר הימעל און איהרע פרויען. וואָסערע שעהנע באַשעפענישען אָט די ווענעציאַנערינס זיינען עס! פון אזא קלאָרען און אזא ריינעם שטאַם! מען דערפילט זייערע זאַנפטע בויגזאַמע קערפּערס אונטער די שוואַרצע שאַלען. ווען פון די פרויען וואָלט ניט מעהר געבליבען ווי איין ביין, וואָלט מען פון דעם ביין געקאָנט דערזעהן דעם צויבער פון זייער שעהן־געוואַקסענעם קערפּער. זונטאג שטע־הען זיי פאַר דער קירך אין לאַכענדיגע, טימעלדיגע גרופּען, מיט זייערע שעהן־געפאָרמטע העלזער, בלומיגע געלעכטערס און פלאַ־מענדיגע אויגען. מיט דער געשיקטקייט פון א יונגער סטאַדע קני־הען זיי אַנידער, ווען דער פּריסטער, וואָס זעהט אויס ווי וויטע־ליוס, געהט פאַרביי, מיט אַן אַראָפּהענגענדע מאָרדע, דעם כוס אין האַנט און באַגלייט פון צוויי כאָר־אינגלאַך.

ער איז געגאַנגען אין ניט קיין רעגעלמעסיגע שריט, צום טאַקט פון זיינע געדאַנקען, דאָ שנעל אין דאָ פּאַמעליך. זי איז געגאַנגען רעגעלמעסיגער און איז געווען א ביסעל פאָראויס פון איהם. ער האָט זי אָנגעקוקט פון א זייט אין באַוואונדערט איהר ענטשלאָסע־נעם און גראַציעזען גאַנג.

ניט זייענדיג אַליין קלאָר דאַריבער, האָט ער פונדעסטוועגען גענאָסען דעם רייץ פון אָט דער כמעט אינטימער באַגעגעניש מיט א יונגער פרוי, וואָס איז איהם געווען כמעט ווי אומבאַקאַנט.

זיי זיינען צוגעקומען צו א געגענד, וואו דער בולוואַר האָט געהאַט פיער רייהען פּלאַטאַנען. זיי האָבען נאָכגעפאָלגט דעם שטיינערנעם פּאַראַפּעט, וואָס איז געווען באַדעקט מיט קוסטעס, וואָס דאָס האָט, גליקליכערווייז, באַדעקט די מיאוס־קייט פון די מיליטערישע געביידען אויף דער אַנדערער זייט פון וואַסער־ברעג. די לופט איבער'ן טייך איז געווען אומבאַוועגליך און האָט אויס־געזעהן ווי מילך. דער הימעל איז געווען קלאָר. די ליכט פון דער שטאָדט האָט זיך אויסגעמישט מיט דעם ליכט פון די שטערן.

— פאַר א־יאָהרען אין ווענעדיג האָב איך יעדען פריהמאָרגען, אַרויסגעהענדיג פון מיין הויז, געזעהן א יונגע מיידעל, זיצענדיג לעבען איהר טיר, וועמעס טרעפּ האָבען געפיהרט צום קאַנאַל. זי איז דאָרט געזעסען, אינמיטען פון א באַרג מיט שמוץ, וואָס איז געווען באַגאָסען מיט זונען־ליכט. וואָס פאַר א פּרעכטיגען קאָפּ זי האָט געהאַט! די רייכסטע פּערל אין דעם העלסטען ליכט! זי האָט געשמייכעלט. וואָסער מויל דאָס האָט געהאַט! איך האָב זיך אָבער באַצייטענס געכאַפּט אַז דער שמייכעל איז געווען געציעלט צו א קצב־יונג, וואָס האָט זיך געפונען הינטער מיר מיט א קויש אויפ'ן קאָפּ.

ביי דעם ווינקעל פון דער קורצער גאַס וואָס ציהט זיך פון וואַסער־וועג, צווישען צוויי רייהען גערטענדלאַך, האָט מאַדאַם מאַרטען פאַרקלענערט איהרע טריט.

— איז עס אמת — זאָגט זי — אַז אין ווענעדיג זיינען די פרויען שעהנע?

— זיי זיינען כמעט אַלע שעהן, מאַדאַם. איך רייד פון די מיידלאַך פון פּראָסטען פאָלק, די ציגאַר אַרבייטערינס, די גלאָז־פאַבריק מיידלאַך. די איבע־יגע פרויען זיינען ווי אומעטום.

— מיט די אַנדערע מיינט איהר דאָך צו זאָגען די דאַמען פון דער געזעלשאַפט; האָט איהר זיי ניט ליעב, וואָס?

— די דאַמען פון דער געזעלשאַפט? אָ! פאַראַן צווישען זיי רייצענדע. אָבער וואָס עס איז שייך זיי ליעב האָבען — דאָס איז שוין גאָר אַן ערנסטע זאַך.

— דענקט איהר אַזוי?

זי האָט איהם דערלאַנגט די האַנט און האָט זיך שנעל אַריינ־געדרעהט אין דער זייטיגער גאַס.

V.

דעמזעלבען אָווענד האָט זי געגעסען איהר מאָלצייט אַליין מיט איהר מאַן. אויפ'ן פאַרקלענערטען טיש זיינען שוין ניט גע־שטאַנען ניט דאָס בלומען־קוישעל מיט די גאָלדענע פליגעל און ניט די זיעג־סטאַטוען. די אודרי הינט זיינען שוין ניט מעהר אילומי־

נירט נעווען מיט אראָפהענגענדע ליכט איבער די טירען. בעת ער האָט געערדט וועגען די טעגליכע פּאַסירונגען, איז זי געווען ווייט אַוועק אין אומעטיגע חלומות. עס האָט זיך איהר אויסגעדוכט ווי זי וואָלט פּאַרלאָרען געוואָרען אין א טומאָן און אז זי איז דער־ווייטערט געוואָרען פון אַלץ אין דער וועלט. דאָס איז געווען א פּרידליכער און כמעט זאנפּטער צער. טונקעל, ווי דורך א נעבעל, האָט זי דערזעהן ווי דאָס קליינע צימערל פון רי ספּאנטיני ווערט אוועקגעטראָגען פון שוואַרצע מלאכים אויף א שפּיץ פון די היממ־לאיען בערג. און ער איז אין אן ערד־ציטערניש, אין וועלכער עס האָט אויסגעזעהן אז די וועלט ענדיגט זיך, איז פּאַרשוואונדען געוואָרע, אָנטוענדיג בעת מעשה זייגע האָנט־שוה. זי האָט זיך געטאַפּט דעם פּולס צו זעהן, אויב זי האָט ניט קיין פיבער. א פּלוצלונגער קלאַנג פון זילבערוואַרג אויפ'ן עס־טיש האָט איהר אויפגעוועקט. זי האָט נעהערט די שטימע פון איהר מאן, וועלכער האָט איהר געזאָגט:

— מיין טייערע, אין פּאַרלאָמענט האָט גאווא היינט נעהאל־טען א גלענצענדע רעדע וועגען דער פראָגע פון פענסיעס. עס איז צום שטוינען, וואָסערע געזונטע אידעען ער האָט די לעצטע צייט אנטוויקעלט און וויי ער וויים דאָס איצט שטענדיג צו טרעפען אין פונקט. א! ער האָט זיך שטארק אויסגעארבייט.

זי האָט זיך ניט געקאָנט איינהאלטען פון שמייכלען.

— אָבער, מיין טייערע, גאווא איז דאָך אן אָריגער טיי־וועל, וואָס האָט ניט מעהר אין זין ווי דורכצורייסען זיך א וועג און אנטלויפען פון די הונגעריגע. גאווא'ס אידעען זיינען אויבער־פלעכליכע. איז דען מעגליך אז מען זאל איהם נעמען ערנסט אין דער פּאָליטישער וועלט? גלויב מיר, אז ער האָט נאָך ביי קיין שום פרוי ניט אויסגענומען, אפילו ניט ביי זיין אייגענער ווייב. און כדי ארויסצורופען אן אילוזיע ביי אן אייגענער ווייב דארף מען דאָך פיעל ניט קענען, איך פּאַרזיכער דיר.

און פּלוצלונג האָט זי צוגענעבען אומעוואַרטעט:

— דו ווייסט, מיסס בעל האָט מיך איינגעלאדען צו קומען צו איהר אין פיזאָל. איך האָב די איינלאדונג אָנגענומען און איך פאָהר.

זייענדיג וועניגער איבערראשט ווי אומצופרידען, האָט ער זי געפרעגט, מיט וועמען זי פֿאהרט.

זי האָט גלייך געהאט פּאַרטיג אַן ענטפֿער און האָט געזאָגט:

— מיט מאדאם מארמע.

עס איז וועגען דעם ניט געווען וואָס צו ענטפֿערן. מאדאם מארמע איז געווען זעהר א בכבוד־יגע באַגלייטערין; זי האָט זיך באזונדערס געפֿאסט פֿאר איטאַליען, וואו איהר מאַן, מארמע דער עטרוסקאַנער, האָט נעמאכט אויספֿאַרשונגען פון איטאַליענישע קברים. ער האָט בלויז געפרעגט:

— האָסטו עס איהר געזאָגט? און וועָן רעכענסטו צו פֿאָר־רען?

די קומענדיגע וואָך.

ער איז געווען פֿאַרזיכטיג דערווייל, פֿאר דעם מאמענט, זיך ניט קענענצושטעלען; ער האָט געדענקט, אז וועָן ער וועט עס טאָן, וועט עס נאָך פֿאַרשטאַרקען איהר ווילדען קאַפּריז. ער האָט באַ־מערקט לויבליך:

— ארומפֿאָהרען איז ווירקליך זעהר אַן אַנגענעמער צייט־פֿער־טרייב. איך האָב געטראכט, אז מיר וואָלטען געקאָנט, אין פּריה־לינג, מאכען א רייזע איבער קאווקאז, טורקעסטאַן און אריבער די קאספּישע בערג. דאָס איז אַן אינטערעסאַנטע און וועניג באַ־קאַנטע נענענד. נענעראל אַנענקאָוו וואָלט אונז דאָרט באזאָרגט מיט קארעטען און א ספּעציעלען צוג, אויף דער אייזענבאַן וואָס ער האָט געבויט. ער איז מיינער א פרייַנד; דו ביסט איהם זעהר שטארק נעפֿעלען נעווארען. ער וועט שיקען קאָזאקען וואָס זאָלען אונז באגלייטען. אזא רייזע וואָלט געמאכט אַן איינדרוק.

ער האָט זיך איינגעשפּאַרט איהר איבערצוערדען, אפּעלירענדיג צו איהר אייטעלקייט; ער האָט זיך ניט געקאָנט גלויבען, אז זי זאָל דאָס ניט באויצען און אז, פונקט ווי ער, זאָל זי ניט געפיהרט ווערען פון אייגען־ליעבע. זי האָט גלייכגילטיג געענטפֿערט, אז עס קאָן זיין, אז דאָס איז א שעהנע רייזע. דערנאָך האָט ער אָנ־געהויבען לויבען די קאווקאזישע בערג, די אלטע שטעדט, די באזא־רען, די קאָסטומען און די וואפֿען. און ער האָט צוגענעבען:

— מיר וועלען מיטנעמען מיט זיך עטליכע פריינד; די פרינ־צעסין סעניאווין, דעם גענעראל לאריוויער, און אפשר וואנס'ן אָדער לע מעניל'ן.

זי האָט געענטפערט מיט א קליינעם טרוקענעם געלעכטערל, אז עס איז נאָך דאָ גענוג צייט אויסצוקלייבען באגלייטער.

ער איז צו איהר געוואָרען אויפמערקזאם און העפליך.

— דו עסט דאָך גאָר ניט. דארפסט זעהן אויפפאסען אויף דיין געזונט.

כאָטש ער האָט ניט געגלויבט, אז זי זאָל אוועקפאָהרען אזוי שנעל, פונדעסטוועגען האָט ער זיך באאומרוהיגט. זיי האָבען זיך אפילו ביידע געגעבען פרייהייט, אָבער ער האָט ניט ליעב גע־האט צו בלייבען אליין. ער האָט זיך געפיהלט גוט נאָר ווען זיין פרוי איז געווען אין דערהיים און דאָס באלעבאטישקייט איז געווען אין אָרדנונג. א־חוץ דעם האָט ער געהאט באשלאָסען צו געבען א צוויי־דריי גרויסע פאָליטישע מאָלצייטען אין פארלויף פון דער סעסיע. זיין פארטיי האָט זיך צואוואקסען. עס איז איצט געווען דער מאָמענט צו פארשטארקען זיין אייגענעם איינפלוס און ארויס־צואווייזען זיך פאר'ן פובליקום אין פולען גלאנץ. ער האָט געזאָגט אין א געהיימניספולען טאָן:

— עס קאָנען איצט איינטרעטען אזעלכע אומשטענדען ביי וועלכע מיר זאָלען זיך נויטיגען אין דער שטיצע פון אלע אונזערע פריינד. האָסטו די לעצטע צייט נאָכגעפאָלט די פאָליטישע פאסי־רונגען, טערעזא?

— ניין, מיין פריינד.

— דאָס טוט מיר לייד. דו האָסט א שארפען אורטייל און א טיפען פארשטאנד. ווען דו וואָלסט געווען נאָכגעפאָלגט דעם גאנג פון די פאסירונגען, וואָלסטו באמערקט, אז די באפעלקערונג ווערט וואָס אמאָל אלץ מעהר גענייגט צו מעסיגערע אנזיכטען. דאָס לאנד איז שוין מיעד פון עקסטרעמען. עס וועט אראָפוואַרפען אזעלכע מענער, וואָס האָבען שלום געמאכט מיט דער ראדיקאלער פאָליטיק און מיט רעליגיעזע פארפאָלגונגען. עס וועט קומען א טאָג, ווען מען וועט נאָך צונויפשטעלען א מיניסטעריום לויט דעם מוסטער פון קאזימיר־פעריע, און דעמאָלט...

ער האָט זיך אָפּגעשטעלט. זי האָט זיך ווירקליך צו־וועניג צו איהם צוגעהערט.

טרוימענדיג און אַנטטוישט איז זי אַריינגעפאַלען אין תלומות. עס האָט זיך איהר געדוכט, אַז זי איז ניט די שעהנע פרוי וואָס איז, ניט לאַנג צוריק, אין דער וואַרימקייט פון אַ באַשאָטענטען טונקעלען צימער, געשטאַנען באָרוועס אויף אַ ברוינער בערן־פעל, בעת איהר געליעבטער האָט איהר געקושט אויפ׳ן נאַקען און זי האָט פאַרקעמט איהרע האָר פאַר׳ן שפּיגעל. דאָס איז אפילו ניט אַזאַ פרוי וואָס זי האָט געקענט אָדער וועמען זי האָט געוואָלט קענען. דאָס איז עפּעס אַ דאַמע, וועמענס געשעפטען אינטערעסירען איהר ניט.

אַ האָר־נאָדעל, איינע פון די האָר־נאָדלען פון בעהמישען גלאָז־שאָלכעל, איז אַראָפּגעפאַלען פון איהרע האָר אויף איהר נאַקען. זי האָט אַ ציטער געטאָן.

מיר וועלען אָבער פונדעסטוועגען מוזען געבען אַ דריי אָדער פיער מאָלצייטען צו אונזערע פּאָליטישע פריינד — האָט הערר מאַרטען־בעלעם געזאָגט. — מיר וועלען איינלאַדען די געוועזענע ראַדיקאַלען און אויך די מיטגלידער פון אונזער אייגענעם קרייז. מען וועט אויך דאַרפען האָבען עטליכע שעהנע פרויען. מען וואָלט גאַנץ גוט געקאָנט איינלאַדען מאַדאַם בעראַר דע־לאַ־מאַל: שוין, דוכט זיך, באַלד צוויי יאָהר ווי מען האָט קענען איהר גאָר ניט גערעדט. וואָס דענקסטו וועגען דעם?

— אָבער, טייערער, איך פאָהר דאָך אַוועק קומענדע וואָך.

ער איז געבליבען געפּלעפט.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

פינסטער און שווייגענדיג זיינען זיי ביידע אַריין אין קליינעם זאַל, וואו פּאול וואַנס איז געזעסען און געוואַרט. ער פלעגט אָפט, אין אָווענד, קומען אַהער אָהן צערעמאָניעס.

זי האָט איהם דערלאַנגט די האַנט.

איך בין זעהר צופרידען אייך צו זעהן. איך וועל אייך זאָגען אַ „זיי־געזונט" פאַר אַ קורצער צייט. פאַריז איז קאַלט און שוואַרץ. אָט דער וועטער מאַטערט מיך אויס און מאַכט מיך.

טרויעריג. איך וועל פֿארבראַנגען זעקס וואָכען אין פּלאָרענץ, צוי זאָמען מיט מיסס בעל.

הערר מאַרטען־בעלעם האָט אויפגעהויבען די אויגען צום חי־מעל.

וואָנס האָט איהר געפֿרעגט, אויב זי איז שוין ניט געווען עטלי־כע מאָל אין איטאַליען.

— דריי מאָל, אָבער איך האָב נאָרניט געזעהן. דאָס מאָל האָב איך אָבער באשלאָסען צו זעהן, זיך פּשוט באָדען אין דעם לעבען פון לאָנד. פון פּלאָרענץ וועל איך מאַכען עקסקורסיעס נאָך טאָסקאַנען און אומבריען. און צום שלום וועל איך זיין אין וועג־נעדיג.

— איהר טוט זעהר נלייך. וועגעדיג איז די שבת־רוה נאָך דער נרויסער באשאָפונגס־וואָך פון נעטליכען איטאַליען.

— אייער פרייגד דעשאַרט האָט מיר דערצעהלט זעהר פיעל שעהנע זאַכען וועגען וועגעדיג און וועגען דער וועגעציאַנישער לופט וואָס איז ווי פּאַרזעעט מיט פּערל.

— יאָ, דער הימעל אין וועגעדיג איז א מאָלער. אין פּלאָרענץ איז ער א נייסס. אן אלטער פּארפּאסער שרייבט: „דער לייכטער, קלאָרער הימעל פון פּלאָרענץ רופט ארוים ביי דעם מענשען שעהנע נעדאַנקען". איך האָב פּאַרבראַכט הערליכע טעג אין טאָסקאַן און איך וואָלט זעהר נעוואָלט דאָרט זיין נאָכאַמאָל.

— נו, טאָ קומט דאָרט צו־פֿאָהרען מיך זעהן.

ער האָט אָפּגעזיפצט:

— די צייטונגען, די רעצענזיעס, די טעגליכע ארבייט!...

הערר מאַרטען־בעלעם האָט נעוואָגט, אז דאָס זיינען זעהר וויכ־טיגע אורזאַכען, און אז די לעזער פון הערר פּאול וואנס'עם ביכער און אַרטיקלען האָבען דערפון צופיעל פּארגעניגען, אז זיי זאָלען איהם ווינשען זיך צו שיידען פון זיין ארבייט.

— אָ! וואָס ס'איז שייך מיינע ביכער!... אין א בוך זאָגט מען נאָר ניט דאָס, וואָס מען וואָלט וועלען זאָגען. עס איז אייג־נאָך אוממענליך אויסצודריקען דאָס וואָס מען ווייל!... נו! יאָ. איך קען רייידען מיט מיין פּערער פונקט ווי אימיצער אנדערש. אָבער דאָס רייידען, דאָס שרייבען, ווי קלענליך!... ס'איז פּשוט אן

עלענדקייט, וועו מען באטראכט ווי באדייטונגסלאז עס זיינען די אלע קלייגע סמנים, די זילבען, ווערטער און פראזען. וואס קאן ווערען־פון אידעען, פון שהנע אידעען וועו זיי זיינען אפהענגיג אן די בייזווילינע, זאנדערבארע הירנגליפען? וואס מאכט דען דער לעזער פון דעם בלאט פאפיר וואס איך האב אנגעשריבען? פאר איהם איז דאס בלויז א רייהע פארזעצונגען פון מיספאר־שטענדניסען, פאלשע אויסטייטשונגען און אונזין. לעזען און הע־רען הייסט — איבערזעצען. עס זיינען אפשר פאראן גוטע איבער־זעצונגען, אבער קיינמאל ניט קיין פינקטליכע. וואס האב איך דערפון וואס זיי באוואנדערן מיינע ביכער, אזוי־לאנג ווי זיי בא־וואנדערן דארט בלויז דאס, וואס זיי לייגען דארט אריין? יעדער לעזער שרייבט אונז צו זיינע אייגענע געדאנקען. מיר גיבען איהם בלויז מאטעריאל צו קיצלען זיין פאנטאזיע. און עס איז שרעקליך צוצושטעלען מאטעריאל פאר אזא ארבייט. דאס איז א נידער־טרעכטיגע פראפעסיע.

— איהר שפאסט, — האט געזאגט הערר מארטען.

— איך גלויב ניט אז הערר וואנם שפאסט, — האט נעזאגט טערעזא. ער פיהלט אז איין נשמה קאן ניט אריינדרינגען אין דער אנדערער, און דאס טוט איהם וועה. ער פיהלט זיך איינזאם וועו ער דענקט און איינזאם וועו ער שרייבט. וואס מען זאל ניט טאן, איז מען שטענדיג איינזאם אויף דער וועלט. אט דאס האט ער געוואלט זאגען. ער האט רעכט. מען קאן זיך שטענדיג אויסרע־דען, אבער מען קאן זיך קיינמאל ניט פארשטעהן.

— מען קאן זיך נאך פארשטעהן דורך מינעם, — האט נעזאגט פאול וואנם.

— דענקט איהר ניט אז דאס איז אן אנדער סארט חירנגלי־פען? דערצעהלט מיר וועגען הערר שולעם, איך האב איהם שוין לאנג ניט נעזעהן.

וואנם האט נעענטפערט, אז שולעם איז איצט זעהר פארנר־מען מיט רעפארמירען דעם דריטען פראנציסקאנער ארדען.

— די אידעע וועגען אט דער ארבייט, מאראם, איז איהם נע־קומען אויף א וואונדערבארען אופן. אמאל איז ער נעגאנגען באזו־כען מאריא'ן, וועלכע וואוינט הינטער דעם גאטעס־הויז, א גאס וואס

האָט אויסגעבויגענע הייזער און איז שטענדיג פייכט. איהר ווייסט דאָך, אַז מאַריאַ איז די הייליגע און מאַרטירערין, וואָס פאַרגיטיגט די זינד פון פאָלק. ער האָט געצויגען דעם גלאָקען־שטריק וואָס איז שוין אויסגעריבען געוואָרען פון באַזוכער פאַר צוויי יאָהרהונדער־טער. צי די מאַרטירערין איז פונקט געווען אין שענק, וואו זי פלעגט זיין זעהר היימיש, צי זי איז געווען פאַרנומען אין צימער, — ווי עס זאָל ניט זיין, האָט זי ניט געעפענט. שולעט האָט לאַנג געקלונגען, ער האָט אַזוי גערִיסען דעם גלאָק, אַז דאָס הענטעל צו־זאַמען מיט'ן שטריק איז איהם געבליבען אין האַנט. זייענדיג גע־שיקט אין אויפפאַסען סימבאָלען און אַריינדרינגען אין די באַהאַל־טענע מיינונגען פון געגענשטאַנדען, האָט ער גלייך פאַרשטאַנען, אַז אָט דער שטריק האָט זיך ניט אָפּגעריסען אָהן דער ערלויבניש פון דער איבערנאַטירליכער מאַכט. ער האָט וועגען דעם נאָכגעקלערט. דער פלאַקס איז געווען שוואַרץ און קלעפּיג פון שמוץ. ער האָט דערפון געמאַכט אַ גאַרטעל און עס איז פאַר איהם אַנטפּלעקט גע־וואָרען, אַז ער איז אויסדערוועהלט צוריק צו ברענגען דעם דריטען אָרדען פון די פראַנציסקאַנער צו זיין אַמאָליגער ריינליכקייט. ער האָט זיך ענטזאגט פון דער פרויען־שעהנקייט, פון דעם פאַרגעניגען פון פּאָעזיע, פון דעם גלאַנץ פון באַריהמטקייט, און זיך נאָר אָפּ־געגעבען מיט שטודירען דעם לעבען און די לעהרען פון דעם גע־בענשטען הייליגען. דערווייל האָט ער פאַרקויפט זיין פאַרלעגער א בוך מיט'ן נאָמען „די בלאַנדיסען", וואָס, ווי ער זאָגט, ענט־האַלט אַ באַשרייבונג פון אַלע סאָרטען ליעבעס. ער איז שטאָלץ, וואָס ער ווייזט זיך דאָרט אַרויס אַלס אַ פאַרברעכער, מיט אַ טאָן פון אויסצייכענונג. אָבער אָט דאָס בוך וועט בשום אופן ניט זיין קיין שטערונג צו זיינע מיסטישע אונטערנעמונגען. פאַרקערט, עס וועט נאָך שטייגען און ווערען אַ מוסטער, צוליב דעם ווערק וואָס וועט איהם נאָכפאָלגען; און אַ־חוץ דעם וואָלט ער די געלט, אָדער ווי ער רופט עס, די „גאָלד־שטיקלאַך" ניט געקאָנט קריגען פאַר אַ בוך, וואָס זאָל זיין צניעות'דיגער אָנגעשריבען. ער וועט דאָס באַ־נוצען עולה־רגל צו זיין נאָך אַסיסי.

מאַדאַם מאַרטען, וואָס האָט זיך דערפון שטאַרק אַמוזירט, האָט געפרעגט וויפיעל אמת עס געפינט זיך אין דער געשיכטע.

וואנס האָט געזאָגט, אז זי דארף ניט צו שטארק פרעגען וועגן דעם.

ער האָט האלב צוגעגעבען, אז ער האָט אידעאליזירט דעם דיבטער׳ס עשיכטע און אז מען דארף ניט אָננעמען די אוואנטורען, וואָס ער דערצעהלט, אין דעם בוכשטעבליכען און העברעאישען זין.

אָבער ער האָט באשטעטיגט, אז שולעט גיט איצט ארויס זיינע „בלאנדיסען" און אז ער ווייל באזוכען דעם אוהל און קבר פון הייליגען פראנציס.

— אויב אזוי, — האָט אויסגעשריען מאדאם מארטען, — ווען איך איהם מיטנעמען אין איטאליען. נעפינט איהם אויס און בריינגט איהם מיר אהער. איך פאהר אוועק קומענדע וואָך.

הערר מארטען האָט זיך אנטשולדיגט, וואָס ער קאָן ניט לענגער פארבלייבען. ער דארף נאָך ענדיגען א באריכט, וואָס מוז אָפגענעבען ווערען מאָרגען.

מאדאם מארטען האָט געזאָגט, אז עס איז נאָך ניטא איינער אין וועמען זי זאָל זיך אזוי־פיעל אינטערעסירען ווי אין שולעט׳ן. פאול וואנס האָט איהם אויך געהאלטען פאר א זעלטענעם מענשליכען טיפ.

— ער איז ניט פיעל אנדערש ווי די הייליגע, וועגען וועמענס אויסערגעווענליכען לעבען מיר לעזען. ער איז אויפריכטיג פונקט ווי זיי. ער באזיצט דיזעלבע וואונדערבארע צארטקייט פון עמפינדונגען און דיזעלבע שרעקליכע שטורמישע נשמה. אויב א סך פון זיינע האנדלונגען ענטריסטען אונז, איז דאָס אפשר ווייל ער איז שוואכער, קאָן זיך וועניגער באהערשען אָדער אפילו בלויז ווייל מיר זעהען איהם צו־פיעל פון דער נאָהענט. און א־חוץ דעם זיינען אויך דאָ געפאלענע הייליגע, פונקט ווי עס זיינען דאָ געפאלענע מלאכים: שולעט איז א געפאלענער הייליגער, און דאָס אלץ! אָבער זיינע פאָעמען זיינען אמת גייסטרייכע און א סך שענער פון אלץ, וואָס די דראמאטישע און קירכען־פאָעזיע פון זיבצעהנטען יאָהרהונדערט האָט ארויסגעבראכט אויף דעם נעביט.

זי האָט איהם אונטערברָאכען:

— איידער איך פארגעס, ווייל איך איך מאכען א קאמפלי־

מענט איבער אייער פרייַנד דעשארט. דאָס איז א פיינער גייסט.

און דאן האָט זי צונעגעבען:

— מענליך, אז ער איז א ביסעל צו־פיעל באהאלטען אין זיך. וואנס האָט איהר דערמאָנט, אז ער האָט איהר נעהאט נעזאָגט, אז דעשארט וועט איהר פאראינטערעסירען.

— איך קען איהם דורך און דורך. מיר זיינען נאָך נעווען פרייַנד אלס קינדער.

— האָט איהר נעקענט זיין פאמיליע?

— יאָ, ער איז דער איין און איינציגער זוהן פון פילים דעשארט.

— דער ארכיטעקט?

—דער ארכיטעקט, וועלכער האָט אונטער נאפאָלעאָן דעם דריטען צוריק אויפגעבויט אזוי־פיעל שלעסער און קירכען אין טורען און אָרלעאַנס. ער האָט באזעסען נעשמאק און קענטניס. כאָטש ער איז נעווען פון דער נאטור זעהר א צוריקגעהאלטענער און א זאנפטמער, איז ער דאָך נעווען אזוי ניט פאַרזיכטיג אין אטאקירט וויאלע־דיק, וואָס איז דעמאָלט נעווען אלמעטיג. פילים דעשארט האָט איהם פאַרגעווארפען, אז ער האָט נעווואָלט צוריק אויפשטעלען די אלטע נעבוידען לויט זייער אורשפרינגליכען פלאן, אזוי ווי זיי זיינען אמאָל נעווען, אָדער ווי זיי האָבען נעדאַרפט אמאָל זיין. דעשארט האָט אָבער נעווואָלט, אז מען זאָל דרך־ארץ האָבען פאר אלעם דעם וואָס די יאָהרהונדערטער האָבען ביסלעכווייז צונעגעבען צו דעם אויסקוק פון די קירכען, פון די קלויסטערס און פון די שלעסער. צו פאַרטרייבען די אנאכראָניזמען און צוריקבריינגען די נעבוידע צו איהר אורשפרינגליכער איינהייט, האָט פאר איהם אויסנעקוקט צו זיין א וויסענשאפטליכע בארבאריי, וואָס איז פונקט אזוי נעפעהרליך ווי די אומווויסענדע בארבאריי. ער פלענט זאָגען, ער פלענט האלטען אין איין איבער'חזרן: „עס איז א פאַרברעכען אפצוואווישען די ספנים, וואָס זיינען איינגעקריצט נעווואָרען אין שטיין דורך די הענט און דער נשמה פון אונזערע אור־עלטער. נייע שטייגער, וואָס זיינען נעשניטען אין אלטען סטיל זיינען פאלשע עדות". ער האָט נעווואָלט, אז די ארבייט פון דעם אַרכיטעקט־ארכעאָלאָג זאָל זיך באגרענעצען מיט פאַרפעסטיגען און אונ־

טערהאַלטען די געביידע. ער האָט געהאַט רעכט. אָבער אַלע האָ־בען איהם געגעבען אומגערעכט. ער האָט געענדיגט זיין קינסט־לערישע נידערלאַגע דערמיט, וואָס ער איז יונג געשטאָרבען, איבער־לאָזענדיג זיין געגנער אין פולען טריאומף. ער האָט אָבער איבער־געלאָזען זיין אלמנה און זיין זוהן אַ שעהנעם פאַרמעגען. זשאַק דעשאַרט איז אויפגעהאָדעוועט געוואָרען פון זיין מוטער, וועלכע האָט איהם פאַרגעטערט. איך גלויב ניט, אַז נאָך אַ מוטער זאָל אַזוי ליידענשאַפטליך האָבען ליעב געהאַט איהר קינד. זשאַק איז אַ פיינער בחור, אָבער אַ צובאַלעוועטער.

— ער קוקט אָבער אויס צו זיין אַזוי גלייכגילטיג, ער נעמט אַלץ אַזוי לייכט, עפּעס אַזוי ווייט פון יעדער זאַך!

— לאָזט זיך נאָר ניט אָפּנאַרען דערפון. דאָס איז זיין גע־פּלאָגטע פאַנטאַזיע, מיט וועלכער ער פּלאָגט אויך אַנדערע.

— האָט ער ליעב פרויען?

— פאַרוואָס פרעגט איהר מיך דאָס?

— אָ, ניט ווייל איך וויל איהם ריידען אַ שידוך.

— איך האָב אייך געזאָגט, אַז ער איז אַן עגאָאיסט. בלויז עגאָאיסטען קאָנען אמת'דיג ליעב האָבען פרויען. נאָך דעם טויט פון זיין מוטער האָט ער אַ לאַנגע צייט געהאַט פאַרבינדונגען מיט אַ באַקאַנטער אַקטריסע, זשאַן טאַנקרעד.

מאַדאַם מאַרטען האָט זיך אַביסעל דערמאָנט אָן זשאַן טאַנ־קרעד; זי איז ניט געווען קיין איבעריג שעהנע, אָבער זעהר פיין געבויט און אין איהרע ליעבעס־ראָליען האָט זי געהאַט אַ מין נאַכ־לעסיגע גראַציע.

— זי איז דאָס טאַקי — האָט געענטפערט פּאול וואַנס. — זיי האָבען געלעבט כמעט צוזאַמען אין אַ קליינעם הייזעל אין אַטוי. איך פלעג אָפט קומען זיי זעהן. איך פלעג איהם טרעפען ווי פאַר־לאָרען אין חלומות, פאַרגעסענדיג צו מאָדעלירען אַ פיגור, וואָס האָט געטריקענט אונטער איהרע ליניען. ער איז געווען אַזוי פאַר־טראַכט אַז ער האָט ניט געהערט וואָס מען רעדט צו איהם. אין דערזעלבער צייט האָט זי געמאַכט פּראָבען אין איהרע ראָליען. די פאַרב פון איהרע באַקען איז געווען רואינירט פון איהר שמינקע, אָבער זי האָט געהאַט שעהנע, צאַרטע און געפיהל־פולע אויגען. זי

פלעגט זיך פאַר מיר באַקלאָגען, אַז עס איז איהר שווער מיט איהם אויסצוקומען, אַז ער איז אָפטמאָל אַ צורודערטער און אַן אויפגע־רעגטער. זי האָט איהם זעהר ליעב געהאַט און זי האָט איהם באַ־טראָגען בלויז דעמאָלט ווען עס האָט זיך געהאַנדעלט אין קריגען אַ וויכטיגע ראָלע. און ווען זי האָט איהם אַמאָל גענאַרט, איז דאָס שנעל אַריבער, און זי האָט מעהר וועגען דעם ניט געדענקט. זי איז געווען אַן ערנסטע פרוי. זי פלעגט זיך ערלויבען צו זעהן זיך מיט זשאָזעף שפּרינגער, פאַרבריינגען מיט איהם, מיט דער האָפנונג אַז דורך איהם וועט זי קאָנען אָנקומען אין דער קאָמעדי פראַנסעז. דעשאַרט איז געוואָרען ברוגז און האָט זיך מיט איהר צושיידט. איצט געפינט זי פאַר צוועקמעסיגער צו לעבען מיט איהרע דירעקטאָרען, און זשאַק, ווידער, האָט פאַרגעניגען פון אַרומרייזען.

— בענקט ער נאָך איהר?

— ווי קאָן מען וויסען, וואָס עס געהט פאָר אין אָט דעם אומ־רוהיגען און באַוועגליכען גייסט? ער איז אַן עגאָאיסט און אַ ליידענשאַפטליכער, ער וואָלט וועלען איינער זיך אינגאַנצען איבער־געבען, און ווען עס טרעפט זיך אַזאַ — ציהט ער זיך שנעל צוריק. פון אַלעס שעהנעס וואָס ער געפינט נאָר אויף דער וועלט ליעבט ער אימער נאָר זיך אַליין, און אויף אַ גרויס־האַרציגען אופן.

זי האָט פּלוצלונג געענדערט די טעמאַ:

— און וואָס איז מכח אייער ראָמאַן, הערר וואַנס?

— איך האַלט שוין ביים לעצטען קאַפּיטעל, מאַדאַם. מיין קליינער גראַווירער איז שוין גילאָטינירט געוואָרען. ער איז גע־שטאָרבען מיט דער גלייכגילטיגקייט פון אַ יונגפרוי, וואָס האָט קיין פאַרלאַנגען ניט און וואָס האָט קיינמאָל אויף איהרע ליפּען ניט געפיהלט דעם הייסען אָטעם פון לעבען. די צייטונגען און דאָס פּובליקום האָבען איינגעשטימט, ווי געוועהנליך, צום גערעכטען משפּט וואָס איז איצט אויסגעפיהרט געוואָרען. אָבער אויף אַ בוידעם־שטיבעל זיצט אַן אַנדער אַרבייטער, ער איז ערנסט, טרויעריג און אַ כעמיסט, און ער שווערט צו באַגעהן אַן אַנדער מאָרד — אַלס נקמה.

ער האָט זיך אויפגעהויבען און זיך געזעגענט.

זי האָט איהם דערמאָנט:

— הערר וואַנס, איהר דאַרפט וויסען, אַז איך מיין עס ערנסט. בריינגט מיר אַהער שולעט'ן.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

ווען זי האָט זיך געלאָזען ארויפגעהן צו איהר צימער, האָט זי געטראָפען איהר מאַן, שטעהענדיג אויף די טרעפּ און וואַרטענדיג אויף איהר. ער האָט געטראָגען אַ רויטליך־ברוינליכען שלאָף־ראָק און אַ מיצעל וואָס האָט ארומגעראַמט זיין בלאַסען, מאָגערען גע־זיכט. ער האָט אויסגעקוקט ערנסט. הינטער איהם, דורך דער אָפענער טיר פון זיין ארבייטס־קאַבינעט, האָט מען געזעהן, אונ־טער'ן שיין פון לאָמפּ, אַ גאַנצען הויפען דאָקומעטען און די אָפענע כלויע ביכער פון יעהרליכען ביודזשעט. איידער זי איז אַריין אין איהר צימער, האָט ער איהר געגעבען אַ סימן, אַז ער וויל צו איהר ריידען.

— מיין טייערע, איך קאָן דיך ניט פאַרשטעהן. דאָס וואָס דו ביסט אַזוי ניט־קאָנסעקווענט, וועט דיר נאָך אָנמאַכען גרויסע צרות. דו פאַרלאָזט דיין הויז אָהן אַן אורזאַך, און אפילו אָהן אַן אויסרייד, אום ארומצופאָהרען איבער אייראָפּאַ — און מיט ווע־מען? עפּעס אַ באָהעם, אַ שיכור, אָט דער שולעט.

זי האָט געענטפערט, אַז זי וועט פאָהרען מיט מאַדאַם מאַרמע און אַז עס ליגט דערין ניט קיין שום פאַרברעכען קעגען דער אָנגע־נומענער זיטליכקייט.

— אָבער דו דערצעהלסט דאָך וועגען דיין אָפּרייזען פאַר דער גאַנצער וועלט און דו ווייסט נאָך אפילו ניט אויב מאַדאַם מאַרמע וועט דיך קאָנען באַגלייטען.

— אָ, די גוטע מאַדאַם מאַרמע וועט שוין באַלד האָבען איינ־געפּאַקט איהרע זאַכען. די איינציגע זאַך וואָס פאַרהאַלט איהר אין פּאַריז איז איהר הונט. זי וועט איהם דיר איבערלאָזען, און דו וועסט אויף איהם אַכטונג געבען.

— און וויים דיין פאָטער וועגען דיינע פּלענער?

דאָס איז אַלע מאָל געווען זיין לעצטער רעטונגס־מיטעל זיך צו פאַרלאָזען אויף דער אויטאָריטעט פון איהר פאָטער, ווען זיין אייגענע האָט ניט געגאָלטען. ער האָט געוואוסט, אַז זיין פרוי האָט

שטארק מורא געהאט ארויסצורופֿען אומצופֿרידענהייט ביי איהר פֿאטער אדער צו־געבען איהם א שלעכטע מיינונג וועגען איהר. ער האט פֿארטגעזעצט:

— דיין פֿאטער איז פֿול מיט פֿארנופט און טאקט. ביי פֿיעלע געלעגענהייטען האב איך געהאט דאס פֿארגעניגען צו זעהן, אז ער איז איינשטימיג מיט מיר דאָרטען, וואו עס האנדעלט זיך צו געבען דיר אן עצה. ער האט, צום ביישפּיעל, איינגעמישט מיט מיר, אז מאדאם מעיאן איז ניט קיין פֿאסענדע חבר'טע פֿאר אזא פֿרוי ווי דו. דער קריז וואס פֿארקערט אין איהר הויז איז זעהר א געמישטער און זי גיט אלע געלעגענהייטען פֿאר אינטריגען. איך מוז דיר זאגען אפּען, אז דו באגעהסט א גרויסען אומרעכט דערמיט, וואס דו רעכענסט זיך ניט מיט דער עפּענטליכער מיינונג. איך וואלט שוין געמוזט האבען א גרויסען טעות צו דענקען, אז דיין פֿאטער זאל עס ניט אננעמען פֿאר זאנדערבאר וואס דו ווילסט אוועק פון דאנען אויף אזא... לייכטזיניגען אופן. און ערלויב מיר דיך צו דערמאנען, מיין טייערע, אז דיין אבוועזענהייט איצט וועט זיין פּיעל מעהר אויפֿפֿאלענד צוליב דעם, וואס ביי דער איצ־מיגער סעסיע פון פּארלאמענט האבען די אומשטאנדען מיך ארויס־געבראכט פֿאר די אויגען פון דער עפּענטליכקייט. געווים, מיינע פֿארדינסטען אין אט דער לאנג זיינען נאָרנישט ווערט. אבער וועז דו וואלסט געוואלט מיך אויסהערען בעת דעם אוועגט־מאלציית, וואלט איך דיר באוויזען, אז די גרופּע פּאליטישע פיהרער, צו וועל־כע איך געהער, נעפּינען זיך איצט אויף דער שוועל צו זייער מאכט. ניט אין אזא מאמענט דארפסטו זיך אפּזאגען פון דיינע פּליכטען אלס ווירטין פון הויז. דו פּארשטעהסט דאס אליין.

זי האט איהם געענטפֿערט:

— דו לאנגווייליגסט מיך.

דאן האט זי זיך אויסגערעהט צו איהם מיט'ן רוקען און האט זיך פֿארמאכט אין איהר צימער.

יענעם אוועגט, לייגענדיג אין בעט, האט זי ווי נעווועהנליך נע־נומען א בוך איידער זי האט איינגעשלאפען. זי האט געמישט די בלעטער צופעליג און האט אננעטראפען די פּאלגענדע שורות:

„מיט דער ליעבע איז פונקט ווי מיט דער פרומקייט; זי קומט שפעט. מען איז ניט פארליעבט און מען איז ניט פרום צו צוואנציג יאָהר, סיידען מען האָט אן אויסערגע־וועהנליכען גייסט אָדער א מין איינגעבוירענע הייליגקייט. אפילו די אויסדערוועהלטע וועהרען זיך לאנג מיט אָט דער גראציע פון ליעבע, וואָס איז שרעקליכער ווי דער בליץ אויפ'ן וועג פון דמשק. מעהרסטענטיילס גיט זיך די פרוי ניט איבער צו דער ליידענשאפט פון ליעבע, סיידען דעמאָלט ווען די יאָהרען אָדער די איינזאמקייט דערשרעקען זי ניט מעהר. וואָרים אין דער אמת'ן איז ליידענשאפט א טרוקענער מדבר, א ברענענדער טהעבאאיד. די ליידענשאפט איז א פארשוועכטער אסקעטיזם, וואָס איז פונקט אזוי גרויזאם ווי דער רעליגיעזער אסקעטיזם.

און דערפאר זעהט מען, אז די גרויסע פארליעבטע זיינען פונקט אזוי זעלטען ווי די גרויסע פרויען בעלי תשובות. די וואָס קענען גוט דאָס לעבען און די וועלט ווייסען, אז זיי לייגען ניט ארויף גערן אויף זייערע צארטע שולטערן די מאסע פון אמת'ער ליעבע. זיי ווייסען, אז קיין זאך איז ניט זעלטענער ווי א לאנגע אויפאָפפערונג. און שטעלט אייך נאָר פאָר וויפיעל א פרוי פון דער געזעלשאפט דארף אויפאָפפערען ווען זי ליעבט. פרייהייט, רוה, רייצענדע שפיעלערייען פון א פרייער נשמה, קאָ־קעטעריי, פארגעניגענס, אונטערהאלטונגען — זי פארלירט אלץ.

פלירטען איז איהר ערלויבט. דאָס איז אין איינקלאנג מיט די אלע פאָדערונגען פון עלעגאנטען לעבען. אָבער ליע־בען — ניט. ליעבע איז צום ווענינסטען וועלטליך ווי אלץ, דאָס איז די אנטי־סאָציאלע, די דערווידערסטע, די בארבארישס־טע זאך. און די וועלט פאראורטיילט די ליעבע שטרענגער ווי די גאלאנטעריע און קליינע זיטען־פעהלער. אין א גע־וויסען זין האָט זי רעכט. א פארליעבטע פאריזערין פארזינדיגט זיך קעגען איהר נאטור און קעגען איהר אויפגאבע אין לעבען, זי דארף געהערען אלעמען, פונקט ווי א קונסט־ווערק. זי איז א קונסט־ווערק — און די וואונדערבארסטע וואָס די אינדוסטריע פון מאן האָט ווען עס איז פראָדוצירט. זי איז א באצויבערענדע ארבייט, וואָס איז אנשטאנען פון א פארבינדונג פון אלע מעכא־

נישע און פרייע קונסטען. זי איז זייער געמיינשאפטליכע אר־
בייט, דאָס געמיינשאפטליכע גוטס. איהר פליכט איז צו לאָזען
זיך זעהן".

טערעזא האָט פארמאכט דעם בוך און האָט געדענקט, אז דאָס
זיינען טרוימערייען פון ראָמאַנטיקער וואָס קענען ניט דאָס לעבען.
זי האָט גאַנץ גוט געוואוסט, אז אין דער אמת'ן איז ניטאָ קיין כרמל־
בארג־ליעבע און אויך ניט קיין קרייץ־ליעבע; אז ליעבע איז גאָר
ניט אזא שעהנער בארוף און אויך ניט אזוי שרעקליך, אז דער אויס־
רערוועהלטער זאָל דארפען קעגען איהר אומזיסט קעמפען. זי האָט
געוואוסט, אז ליעבע איז ניט מעהר ווי א קליינע קורצע שיכרות,
פון וועלכער מען געהט ארויס א ביסעל טרויעריג... אויב אָבער
זי האָט ניט געוואוסט אלץ, אויב עס זיינען נאָך פאראן ליעבעס
אין וועלכע מען קאָן זיך טרינקען אין לוסט... זי האָט אויסגעלאָ־
שען דעם לאָמפּ. די חלומות פון איהרע ערשטע יוגענד־יאָהרען
זיינען צו איהר צוריקגעקומען פון דעם טונקעלען הינטערגרונט פון
איהר פארגאַנגענהייט.

VI.

עס האָט גערעגענט. דורך די פאררעגענטע שויבען פון איהר
קארעטע האָט מאדאַם מארטען־בעלעם אין דער טונקעלהייט גע־
זעהן א מאַסע רעגען־שירעמס דורכגעהן ווי שווארצע שילדקארטען.
זי האָט געטרוימט. איהרע געדאַנקען זיינען געווען אזוי גראָה
און אומבאַשטימט פונקט ווי דאָס אויסזעהן פון די גאַסען און די
פּלעצער, וואָס דער רעגען האָט געמאַכט אומדייטליך.

זי האָט זיך ניט געקאָנט דערמאָנען פון וואַנען עס האָט זיך
צו איהר גענומען דער איינפאַל צו פארברענגען א מאָנאַט ביי מיסס
בעלל. און זי האָט ווירקליך ניט געקאָנט וויסען פון וואַנען עס
קומט צו איהר אזא באַשלוס. עס איז געווען ווי א קוואַל וואָס
איז געווען פון אָנהויב פארבאָרגען פון עטליכע צווייגלאַך פון גן־
עדן־בלעטער, און איצט איז דאָס געוואָרען א טיפער און שנעלער
שטראָם. זי דערמאָנט זיך גוט, אז דינסטאָג, ביים אָווענד־
מאָלצייט, האָט זי פּלוצלונג געזאָגט, אז זי וויל אַוועקפאָהרען, אָבער

זי האָט ניט געקאָנט געפינען די שפּורען פון איהר אורשפּרינגליכען געדאַנק. דאָס איז ניט געווען קיין פאַרלאַנג צו האַנדלען קעגען ראָבערט דע־מעניל פּונקט ווי ער האָט געהאַנדעלט קעגען איהר. אָהן ספק איז עס פאַר איהר געווען אַן אויסגעצייכענטע זאַך אַז זי זאָל אַרומשפּאַצירען אין דער „קאַסינאָ" בעת ער פאַרברענגט אויף דער יאַגד. עס איז געווען אַנגענעם און פּאַסיג. ראָבערט, וואָס איז שטענדיג געווען אַזוי צופרידען איהר צו זעהן ווען ער פלעגט צוריקקומען, וועט איהר איצט שוין ניט געפינען ווען ער וועט זיך אומקערען. זי האָט עס געפונען פאַר ריכטיג איהם אַזוי צו אַנט־טוישען. אָבער אין אָנהויב האָט זי וועגען דעם ניט געקלערט. און אַזוי ווי זי האָט וועגען דעם ניט געדענקט איז זי ווירקליך ניט אַוועקגעפאָהרען צוליב דעם פאַרגעניגען צו פאַרשאַפען איהם ליי־דען, אָדער אויס אַ קליינער קנאה־טאַט. איהרע געפיהלען צו איהם זיינען ניט געווען אַזעלכע בייסענדע, נאָר פיעל שטאַרקערע און ערנסטערע. איבערהויפּט האָט זי ניט געוואָלט איהם אַזוי שנעל צוריקזעהן. כאָטש עס איז ניט געקומען צו קיין צושיידונג, איז ער אָבער פאַר איהר געוואָרען אינגאַנצען אַ פרעמדער. ער האָט פאַר איהר אויסגעזעהן ווי אַ מאַן פּונקט ווי אַלע אַנדערע, אַ ביסעל בעסער ווי די מעהרסטע פון די אַנדערע, מיט אַ שעהנעם אויס־זעהן, פיינע מאַניע־רען, און זיין שאַצענדען כאַראַקטער, וואָס איז איהר געפעלען געוואָרען; אָבער ער האָט איהר ניט אינטע־רעסירט. גאָר מיט אַמאָל איז ער אַרויס פון איהר לעבען. זי האָט זיך אפילו ניט געוואָלט דערמאָנען ווי ווייט אינטים ער איז מיט איהר געווען. דער געדאַנק, אַז זי געהערט צו איהם האָט איהר געערגערט, און זי האָט דאָס באַטראַכט פאַר אומאָנשטענדיג. דער געדאַנק, אַז זי וועט זיך נאָך אַמאָל קענען טרעפען מיט איהם אין דעם קליינעם צימערל פון רי ספּאָנטיני איז איהר געווען אַזוי פיינליך, אַז זי האָט איהם גלייך פאַרטריבען. זי האָט בעסער געוואָלט גלויבען, אַז אַן אומפאָראויסגעזעהענע דרינגענדע געשעהעניש וועט זיך אַריינ־מישען און שטערען זייער צוזאַמענקונפט: אַז עס זאָל קומען אַן עק פון דער וועלט, למשל. לאַגראַנזש, פון דער וויסענשאַפטליכער אַקאַ־דעמיע, האָט נעכטען, זייענדיג ביי מאַדאַם דע־מאָרלען, גערעדט וועגען אַ קאָמעט. אין אַ געוויסען טאָג, האָט ער געזאָגט, וועט קו־

מען א קאמעט פון דעם אבנרונט פון הימעל און וועט זיך באגענ־
נען מיט דער ערד; ער וועט איהר ארומרינגלען מיט זיין פלאמענ־
צאפ און וועט איהר פארברענען מיט זיין אטעם; ער וועט ארויס־
הויבען אין די חיות און פלאנצען אומבאקאנטע גיפטען און וועט
דער'הרג'ענען די מענשען, וואס וועלען שטארבען מיט א וואהנזי־
ניגען געלעבטער אדער מיט א דערדריקענדע באטויבונג. עפעס
אזא זאך אדער אומגעפעהר עהנליכעס דערצו האט זי שטארק נוי־
טיג געהאט פאר'ן קומענדען מאנאט. עס איז דערפאר נעווען קלאר
פארוואס זי האט געוואלט אוועקפאהרען. אבער פארוואס זי זאל
עמפינדען אן אומבאשטימטע פרייד מיט דעם פארלאנג אפצוריי־
זען, פארוואס זי געפינט זיך שוין אונטער דעם רייץ דערפון וואס
זי וועט ערשט דארט זעהן — וועגען דעם האט זיך ניט געקאנט
אפגעבען קיין ערקלערונג.

די קארעטע האט איהר צוגעפיהרט צו דער קלייגער געסעל,
רי דע לא שעז.

דארט האט מאדאם מארמע, זינט איהר מאנ'ס טויט, געוואוינט
אין א קלייגער אבער רייגער דירה, אין דעם העכסטען שטאק פון א
חויכער הויז. איהרע פינף פענסטער האבען ארויסגעקוקט אויף א
באלקאן און האבען געלויכטען אין דער פריהמארגען־זון. דאס איז
געווען א טאג וועו זי האט אויפגענומען וויזיטען, און וועו גרעפין
מארטען איז דארט געקומען האט זי שוין געטראפען, אין דעם בא־
שיידענעם, פאליטען סאלאן, הער לאגראנזש'ן, וואס האט נעררע־
מעלט אין א פאטעל, אנטקעגען איבער דער העפליכער דאמע, וואס
האט זיס און רוהיג ארויסגעקוקט פון אונטער איהר קרוין פון ווי־
סע האר.

אט דער אלטער געלעהרטער און נעזעלשאפטס־מענש איז איהר
געבליבען נעטרי. דאס האט ער עס, אויף צו־מארנענס נאך מאר־
מע'ס לויה, געבראכט דער אומגליכליכער אלמנה שמאל'ס פארגיס־
טעטע רעדע. ער האט געגלויבט, אז ער וועט איהר דערמיט טריים־
מען, צום סוף איז זי שיעור דערשטיקט געוואהרען פון צארן און
יועהטאג. זי איז דעמאלט געפאלען אין חלשות אין זיינע ארעמס.
מאדאם מארמע האט איהם דעמאלט געהאלטען פאר א מענש מיט

וועניג אורטיילס־קראפט. ער איז געווען איהר בעסטער פריינד. זיי פלעגען אָפט האָבען מאָלצייטען צוזאַמען, ביי רייכע טישען.

מאַדאַם מאַרטען, שלאַנק און שעהן, אין איהר פוטערנער וועסט, וואָס איז געווען באַפּוצט מיט שפּיצען, האָט אויפגעוועקט, מיט דעם פינקלענדען רייץ פון איהרע גראָהע אויגען, דעם גוטען מאַן, וואָס איז געווען זעהר געפיהלפול צו דער ווייבליכער גראַציע. נעכטען האָט ער איהר דערצעהלט, זייענדיג ביי מאַדאַם דע־מאָרלען, ווי אַזוי די וועלט וועט אונטערגעהן. ער האָט איהר געפרעגט אויב זי האָט ניט מורא געהאַט ביינאַכט, זעהענדיג די שרעקענס־בילדער פון דער ערד, וואָס ווערט אויפגעפרעסען פון פלאַמען, אָדער טויט פון קעלט, ווערענדיג אַזוי ווייס ווי די לבנה. בעת ער האָט צו איהר גערעדט מיט אַ געריהרטער גאַלאַנטקייט, האָט זי אָנגעקוקט די מאַהאָגאָני ביבליאָטעק וואָס האָט פאַרנומען די גאַנצע וואַנט פון סאַלאָן, אַנטקעגען־איבער די פענסטער. קיין ביכער זיינען דאָרט כמעט ניט געווען מעהר פאַרבליבען, אָבער אויף דער אונטער־שטער פּאָליצע איז געלעגען אַ סקעלעט מיט זיינע וואַפען. עס האָט אויסגעקוקט מאָדנע צו טרעפען ביי דער גוטער דאַמע אָט דעם עט־רוסקאַנער קריגער, אויף וועמענס שיידעל עס איז געווען אַ געפּאַנ־צערטער היטעל פון גרינליכען בראָנז, און אויף זיין צונומענער ברוסט — די פאַרזשאַווערטע פּלאַטען פון זיין ברוסט־שילד. ניט פאַרקאַמט און ווילד איז ער געשלאָפען צווישען באָנבאָן שאַכטלעך, פאַרגאָלדעטע פּאָרצעלייענע וואַזען, הייליגע גיפּסענע יונגפרויען און אָנדענקונגס־געשאַנקען פון געקאַרבטע האָלץ פון לוצערן און ריגהי. זייענדיג אַן אָרימע אלמנה, האָט מאַדאַם מאַרמע פאַרקויפט די ביכער מיט וועלכע איהר מאַן האָט געאַרבייט און פון די אַלע אַנ־מיקען וואָס דער אַרכעאָלאָגיסט האָט געהאַט אָנגעזאַמעלט האָט זי זיך בלויז געלאָזען דעם עטרוסקאַנער. איהרע פריינד האָבען איהר געוואָלט איינריידען, אַז זי זאָל פּטור ווערען דערפון. מאַר־מע'ס אַמאָליגע קאָלעגען האָבען שוין געהאַט געפונען אַ קונה. פּאול וואַנס האָט איינגערעדט די דירעקטאָרען פון לואַוור מוזעאום אַז זיי זאָלען איהר פאָרשלאָגען דאָס זיי צו פאַרקויפען. אָבער די גוטע אלמנה האָט עס ניט געוואָלט פאַרקויפען. זי האָט געדענקט, אַז ווען זי זאָל זיך צושיידען מיט אָט דעם קריגער, מיט דעם געפּאַנצער־

טען היטעק פון גרינעם בראָנז, באַקרוינט מיט א קראַנץ פון פאַר־גאָלדעטע בלעטער, וועט זי דערמיט פאַרלירען דעם נאָמען וואָס זי האָט מיט ווירדע געטראָגען און אויפהערען זיין די אלמנה פון לואי מאַרמע, פון ארכעאָלאָגישען אינסטיטוט.

— זייט זיכער, מאַדאַם, קיין קאָמעט וועט אַזוי שנעל ניט קו־מען זיך אָנשטויסען אָן דער ערד. אַזעלכע צוזאַמענשטויסונגען זיינען אויסערסט אומווארשיינליך.

מאַדאַם מאַרטען האָט געענטפערט, אַז זי זעהט ניט קיין שום ערנסטע אומבאַקוועמליכקייט אין דעם, אַז די ערד און די מענשהייט זאָלען גלייך פאַרניכטעט ווערען.

דער אַלטער לאַגראַנזש האָט פּראָטעסטירט מיט אַן ערנסטער אויפריכטיגקייט. עס איז איהם שטאַרק געלעגען דערין, אַז די קאַטאַסטראָפע זאָל אָפּגעלעגט ווערען.

זי האָט איהם אָנגעקוקט. אויף זיין פּליכעוואַטען קאָפּ האָ־בען זיך קוים געפונען עטליכע האָר, וואָס זיינען געווען געפאַרבט אויף שווארץ. זיינע אויגען־לעדעלאַך זיינען אַריבערגעפאַלען אי־בער די אויגען, וואָס האָבען נאָך געשמייכעלט; לאַנגע קנייטשען זיינען אַראָפּגעהאַנגען איבער זיין געלען פּנים, און מען האָט גע־קאָנט דערקענען הינטער זיינע קליידער זיין איינגעשרומפּעגעם קערפּער.

זי האָט זיך געטראַכט: „ער האָט ליעב דאָס לעבען".

מאַדאַם מאַרמע האָט אויך ניט געוואָלט, אַז דער סוף פון דער וועלט זאָל זיין אַזוי נאָהענט.

— הערר לאַגראַנזש, — האָט געזאָגט מאַדאַם מאַרטען, — וואוינט איהר ניט אין א קליינער, שעהנער הייזעל, וועמענס פענס־טער עס קוקען אַרויס צום באָטאַנישען גאָרטען? מיר דוכט זיך, אַז עס דאַרף זיין א מחיה צו לעבען אין אַזא גאָרטען, וואָס דער־מאָנט מיך שטענדיג אָן נח'ס קאַסטען און אָן דעם ערדישען גן־עדן פון דער אַלטער בילדער־ביבעל, וואָס איך האָב געזעהן אין מיין יוגענד.

אָבער ער איז ניט געווען באַגייסטערט דערפאַר. דאָס הייזעל איז געווען קליין, שלעכט געבויט און פול מיט ראַטען.

זי האָט צוגעגעבען, אַז עס איז אין ערגעץ ניט גוט, אַז אומע־

שום זיינען דאָ ראטען, אמת'ע אדער סימבאָלישע, גאנצע מחנות פון קלייַנע ברואים'לאָך, וואָס פארפיניגען אייך. אבער דאָך האָט זי ליעב געהאט דעם באטאניישען גארטען; זי האָט שטענדיג נעוואָלט געהן אהין און איז קיינמאָל ניט געגאנגען. דאָרט איז אויך געווען דער מוזיאום, וואו זי איז נאָך קיינמאָל ניט אריינגעגאנגען און וואָס זי איז געווען נייגיריג צו באזוכען.

שמייכלענדיג און אנטציקט האָט זי איהם פארגעשלאָגען, אז ער זאָל איהר באָהרען מיט נעמען איהר אויף א באזוך. עס איז דאָך געווען זיין היים. ער וואָלט איהר געוויזען די ב א ל י ד ע ן, עס זיינען דאָרט דאָ עטליכע פיינע מינים דערפון.

זי האָט איבערהויפט ניט געוואוסט, וואָס עס איז אזוינס א ב א ל י ד. אבער זי האָט זיך דערמאָנט אז מען האָט איהר דערצעהלט, דאָס אין מוזיאום געפינען זיך בייַנער פון רענטירען, וואָס זיינען אויסגעארבייט געוואָרען פון די פרימיטיוע מענשען, אויף שטיקלאָך העלפאנט־ביין, אויף וואָס עס זיינען אויסגעקריצט בילדער פון חיות, וואָס זיינען שוין לאנג פארשוואונדען פון דער וועלט. זי האָט נעפרעגט, אויב דאָס אלץ איז אמת. לאגראנוש האָט שוין מאהר ניט געשמייכעלט. ער האָט נעענטפערט מיט א בייזער גלייכגילטיגקייט, אז אט די אלע זאכען זיינען נונע איינעם פון זיינע קאָלעגען.

— אָה! — האָט נעזאָגט מאדאם מארטען — דאָס איז ניט אייער געביט.

זי האָט זיך ארומגעזעהן, אז געלעהרטע ווייסען ניט פון קיין נייגיריגקייט און אז עס איז ניט פאסיג זיי צו פרעגען וועגען זאכען, וואָס געהערען ניט צו זייער אפטיילונג. עס איז אמת, אז לאגראנוש האָט נעמאכט זיין ווייסנשאפטליכען פארמעגען פון שטיינער וואָס זיינען נעפאלען פון הימעל. און דאָס האָט איהם געבראכט צום שטודיום פון קאָמעטען. אבער ער איז נעווען פאר־זיכטיג. פאר די לעצטע צוואנציג יאהר האָט ער זיך בלויז באשעפטיגט מיט עסען זיינע מאָלצייטען אין שטאָדט.

וועז ער איז אוועק, האָט גרעפין מארטען דערצעהלט מאדאם מארמע'ן נאָך וואָס זי איז געקומען.

— איך פאָהר קומענדע וואָך נאָך פיזעאָל, צו מיסס בעל, און איהר מוזט מיטפאָהרען מיט מיר.

די גוטע מאדאם מארמע, מיט שארפע אויגען אונטער איהרע רוהיגע ברעמען, האָט א וויילע געשוויגען, דערנאָך האָט זי איהר ווייך אנטזאגט, דאן האָט זי זיך געלאָזט בעטען און ענדליך האָט זי איינגעשטימט.

VII.

דער שנעלצוג קיין מארסעל איז שוין געשטאנען גרייט אויפ'ן פלאטפאָרמע אָפּצופאָהרען. טרעגער האָבען זיך געאיילט אהין און צוריק, שטופענדיג זייערע וועגעלאך אין דעם רויך און טומעל; פון דעם גלעזערנעם וואָקזאל־דאך איז אריינגעפאלען א בלאָהע ליכטיג־קייט. לעבען די געעפענטע טירען פון די קארעטען זיינען ארומ־געגאנגען, אהין און צוריק, רייזענדע מיט לאנגע מאנטלען. נאָר ביי דער ענדע פון וואָקזאל, וואָס איז געווען פארבלענדט פון רויך און שטויב, האָט זיך ארויסגעזעהן, ווי פון דעם שפּיץ פון א טעלעס־קאָפּ, א קליין שטיקעל הימעל. עס איז געווען גרויס ווי א מענש־ליכע האנט, אָבער עס האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט די אומענדליכ־קייט פון דער רייזע. די גרעפין מארטען און די וואוילע מאדאם מארמע זיינען שוין געזעסען אין זייער קופּע. איבער זיי איז גע־ווען א דראָטענע פּאָליצע, וואָס איז געווען אָנגעלאָדען מיט זייער געפּעק; די צייטונגען זיינען געלעגען לעבען איהר קישען. שולעט איז נאָך אלץ ניט געקומען און מאדאם מארטען האָט זיך שוין ניט געריכט אויף איהם. ער האָט אָבער פונדעסטוועגען פארשפּראָ־כען צו זיין אויפ'ן באהן. ער האָט שוין געהאט געמאכט אלע פאָר־בערייטונגען פאר זיין אָפּפאָהרען און ער האָט דערהאלטען פון זיין ארויסגעבער דאָס געלט פאר די „בלאנדיסען". פּאול וואנס האָט איהם איינמאָל אין אָווענד געבראכט אין האָטעל „קע־דע־בילי". ער האָט זיך דעמאָלט ארויסגעוויזען פאר זאנפט, העפליך, פול מיט גייסטרייכער לוסטיגקייט און נאאיווער פרייד. זינט דעמאָלט האָט מאדאם מארטען ווירקליך זיך געפרעהט צו רייזען מיט אזא געניא־לען, אָריגינעלען מענשען, וואָס איז געווען אזוי איינדרוקספול העס

ליך, אזוי אונטערהאלטענד־משונע, אזא אלט־צובאלעוועט קינד, אזוי פול מיט אויפריכטיגע זינד און דאך אזוי אומשולדיג. די טירען פון די וואגאנען זיינען פארמאכט געוואָרען. ער וועט שוין ווארשיינליך ניט קומען. זי האָט זיך נאָר ניט געדארפט פארלאָזען אויף אזא אימפולסיווע און וואגאבונדישע נאטור. אָט פונקט אין דעם מאָמענט, וועו דער לאקאָמאטיוו האָט אנגעהויבען פייפען, האָט מאדאם מארמע, ארויסקוקענדיג פון פענסטער, רוהיג געזאגט:

— דוכט זיך, אז דאָרט קומט הערר שולעט.

שלעפענדיג אן אלטען נעשטיקטען רייזע־זאק אין דער האנט, איז ער אנגעקומען אויפ'ן באנהויף, הינקענדיג, דעם הוט ארויפגעדרוקט אויפ'ן קאָפ, וואָס האָט געהאט אויף זיך מערקווירדיגע בייטלען; זיין בארד איז נאכנעהאנגען א צושויבערטע און ניט געשאָרענע. עס איז נעווען א שרעק אויף איהם א קוק צו טאָן; און דאָך, ניט קוקענדיג אויף זיין פופציג־יאָהרינען עלטער האָט ער אויסגעזעהן יונג; זיינע בלאָהע אויגען זיינען געווען קלאָר און ליכטיג, אויף זיין געלען, צואקערטען פנים איז געלענען אן אויסדרוק פון ניט דערשראָקענעם שטאָלץ, וואָרים אין אָט דעם רואיגירטען אלטען מאן האָט נאָך אלץ געבליהט די אייביגע יוגענד פון דעם ריכטער און קינסטלער. בעת טערעזא האָט געקוקט אויף איהם האָט זי חרטה געהאט וואָס זי האָט אויסגעקליבען אזא מאדנעם בייזען באגלייטער. ער איז נעגאנגען, אריינווארפענדיג אין יעדען וואגאן א שטורמישען בליק, וואָס איז ביסלעכווייז געוואָרען פארדעכטיג און ארויסרופענד. אבער וועו ער איז צוגעקומען צו דער קופע, וואו עס זיינען נעזעסען די צווייי דאמען, און דערקענענדיג מאדאם מארטען, האָט איבער זיין פנים זיך באוויזען אזא שעהנער שמייכעל, און ער האָט איהר באגריסט מיט אזא צערטליכער שטימע, אז פון דעם וויילדען שלעפער, וואָס האָט נעבלאָנדזשעט איבער דער פלאטפארמע איז נאָרנים איבערגעבליבען א־חוץ דער אלטער אפנעראָנענער רייזע־טאש, וואָס ער האָט נעשלעפט הינטער זיך אויף א האלב־אפגעראָבענעם הענטל.

ער האָט איהם אוועקגעלענט מיט א זארנפעלטיגער פינקטליכקייט און צווישען די שהנע רייזע־טאשען, וואָס זיינען געווען אי־בערנעצוינען מיט נרינע לייוועגט, האָט ער אריינגעקוקט ווי א

פראָסטער שרייענדער פלעק. מען האָט דעמאָלט געקאָנט באַמער־קען, אַז דער רייזע־טאַש איז געווען אויסגעמאָלען מיט געלע בלו־מען אויף אַ בלוט־רויטען הינטערגרונט.

שולעט האָט זיך געפיהלט זעהר באַקוועם און ער האָט געמאַכט קאָמפּלימענטען דער מאַדאַם מאַרטען איבער איהר פיינעם חעל־ברוינעם רייזע־מאַנטעל.

— ענטשולדיגט מיר, מיינע דאַמען, — האָט ער צוגעגעבען,— איך האָב מורא, אַז איך בין געקומען שפּעט. איך בין נעמליך היינט זעקס אין דער פריה געגאַנגען אין דער סען־סעווערין צו דער מעסע — זי איז מיין געמיינדע־קירך — אין דער יונגפרוי־קאַפּעלע, אונטער די שעהנע, אָבער דאָך אומפּאַסיגע זיילען, וואָס שטייגען אַרויף צום הימעל ווי אָרגעל־רעהרען, אָט פּונקט ווי מיר, אָרימע זינדיגע וואָס מיר זיינען.

— הייסט עס — האָט איהם געזאָגט מאַדאַם מאַרטען — אַז היינט זייט איהר פרום.

און זי האָט איהם געפרעגט, אויב ער האָט מיטגעבראַכט דעם שטריקעל פון אָרדען וואָס ער האָט געגרינדעט.

ער איז געוואָרען ערנסט און פאַרטרויערט.

— איך האָב מורא, אַז הערר פּאול וואַנס זאָל אייך ניט חאָ־בען דערצעהלט אַ סך נאַרישע ליגענס וועגען דעם. איך האָב גע־הערט, אַז ער געהט אַרום איבער די סאַלאָנען און דערצעהלט, אַז מיין שטריקעל איז אַ גלאָקען־שטריק. איך וואָלט זיך פיהלען זעהר טרויעריג אַז אירגענד ווער זאָל כאָטש אויף אַ רגע גלויבען אַזעלכע עלענדע אויסטראַכטונגען. מיין שטריקעל, מאַדאַם, איז אַ סימבאָ־לישער שטריקעל. עס איז פאָרגעשטעלט אַלס אַ פאָדים וואָס מען טראָגט אויפ׳ן לייב; עס ווערט פריהער באַריהרט פון אַן אָרימאַן, אַלס צייכען אַז די אָרימקייט איז הייליג און אַז זי וועט ראַטעווען די וועלט. עס איז ניט פאַראַן קיין גוטסקייט סיידען אין אָרימ־קייט; און זינט איך האָב געקראָגען דאָס געלט פאַר מיינע „בלאַנ־דיסען" פיהל איך מיך שלעכט און אומגערעכט. עס איז גוט צו וויסען, אַז אין מיין רייזע־טאַש האָב איך אַריינגעלייגט עטליכע אַזעלכע מיסטישע שטריקלאַך.

און אָנווייזענדיג מיט'ן פינגער אויף דעם אָפּשייליכען בלוט־רויטען זאַק:

— אויך האָב איך דאָרט אַריינגעלייגט אַ הייליג קיכעל וואָס איך האָב געקראָגען פון אַ שלעכטען פּריסטער, דאָס ווערק פון הערר דע־מעטר, עטליכע העמדער און פאַרשיידענע אַנדערע זאַכען.

מאַדאַם מאַרטען האָט, אַ ביסעל באַאומרוהיגט, אויפגעהויבען איהרע אויגען; אָבער די גוטינקע מאַדאַם מאַרמע איז געבליבען געלאַסען ווי געוועהנליך.

בעת דער צוג איז געלאָפען דורך דער פאָרשטאָדט, ביי יענעם מיאוס'ען שוואַרצען עק וואָס גרעניצט זיך מיט דער שטאָדט, האָט שולעט אַרויסגענומען זיין פּאָרטפעל און אָנגעהויבען דערין עפּעס זוכען. מען האָט אין איהם ערשט געזעהן דעם שרייבער הינטער דעם וואַגאַבונד. שולעט האָט ליעב געהאַט זאַמלען מאַסען פּאַפּי־רען, כאָטש ער אַליין האָט דאָס ניט געוואָלט צוגעבען. ער האָט געוואָלט זיין זיכער, אויב ער האָט ניט פאַרלאָרען די פּיצלאַך פּאַ־פּיר, אויף וועלכע ער פלעגט מאַכען נאָטיצען, אין דער קאַפע, וועגען אידעען פאַר זיינע פּאָעמען; אויך צי ער האָט דעם טוץ חניפה־בריף, וואָס זיינען שוין געווען פאַרשמוצט, פאַרפלעקט און אַרומ־געריסען אין אַלע עקען. ער פלעגט זיי שטענדיג אַרומטראָגען מיט זיך, גרייט זיי צו לעזען צו וועמען ער זאָל ניט האָבען באַגעגענט, ביינאַכט, אונטער דער גאַז־לאַמטערן. נאָכדעם ווי ער האָט זיך איבערצייגט אַז עס פעהלט איהם קיין זאַך ניט, האָט ער אַרויסגע־נומען פון פּאָרטפעל אַ בריף, וואָס איז געווען צונויפגעלייגט אין אַן אָפּענעם קאָנווערט. אַ לאַנגע צייט האָט ער איהם אַרומגע־טרייסעלט אין זיין האַנט מיט אַ מין געהיימניספולער אומפאַר־שעמטקייט, דערנאָך האָט ער איהם געגעבען צו דער גרעפין מאַר־טען. עס איז געווען אַ רעקאָמענדאַציאָנס־בריף וואָס די מאַרקיזע דע ריע האָט איהם מיטגעגעבען צו אַ פּרינצעסין פון דער פראַנ־צויזישער קענעגליכער פאַמיליע, אַ זעהר נאָהענטע פאַרוואַנדטע צום גראַף דע שאַמבאָר. זי איז געווען אַן אַלמנה און אַן אַלטע און האָט געלעבט צוריקגעצויגען פון דער וועלט נעבען די טויערן פון פלאָרענץ. שולעט האָט הנאה געהאַט פון דעם גרויסאַרטיגען איינדרוק וואָס ער האָט געהאָפט אַז דער בריף וועט אַרויסרופען

און ער האָט געזאָגט, אַז ער וועט אפשר דער פרינצעסין אָפּשטאַטען אַ וויזיט; זי איז אַ גוטע און פרומע פערזאָן.

— זי איז באמת אַ גרויסע פיינע דאַמע — האָט ער צוגעגע־בען —און זי ווייזט ניט אַרויס איהר גלאַנץ אין קליידער און היט. איהרע העמדער טראָגט זי זעקס וואָכען נאָכאַנאַנד און אַמאָל נאָך לענגער. די נאָבעל־לייט פון איהר סוויטע האָבען איהר געזעהן טראָגען זעהר שמוציגע ווייסע זאָקען, וואָס האָבען אַראָפּגעהאַנגען איבער איהרע שיך. די טוגענדען פון די אַלטע שפּאַנישע קעני־גינס האָבען אין איהר צוריק אויפגעלעבט. אָ, די שמוציגע זאָקען, ווי־פיעל אמת'ע גלאָריע עס ליגט אין זיי!

ער האָט צוריקגענומען זיין בריף און האָט איהם איינגעשלאָ־סען אין זיין פּאָרטפעל. נאָכדעם ווי ער האָט זיך באַוואַפענט מיט אַ מעסער, וואָס האָט געהאַט אַ האָרן־הענטעל, האָט ער גענומען אַטאַקירען אַ פיגור אויף דעם אויבערשטען ברעג פון זיין שטעקען, וואָס איז שוין געווען באַלד האַלב אויסגעשניצט. בעת מעשה האָט ער געהאַלטען וועגען זיך אַ לויב־געזאַנג:

— איך האָב אַ טאַלאַנט צו די אַלע קונסטען פון שלעפּער און וואַגאַבונדען. איך קאָן אויפמאַכען שלעסער מיט אַ טשוואָק און איך קאָן שניצען מיט אַ בילינען קנייפּערל.

דער קאָפּ פון דער שניצעריי האָט זיך שוין אָנגעהויבען זעהן. עס איז געווען אַ מאָגערער פּנים פון אַ פרוי וואָס האָט געוויינט.

שולעט האָט געוואָלט דערמיט אויסדריקען די מענשליכע ליי־דען, ניט אין יענער ריהרענדער איינפאַכקייט ווי מען האָט עס גע־טאָן אַמאָל, ווען די רויהקייט האָט זיך אויסגעמישט מיט דער גוטסקייט, נאָר אָפּשייליך און געשמינקט, מיט אַזאַ פאָלשטענדיגער מיאוס'קייט צו וועלכער עס האָבען זיי געבראַכט די פריידענקער־בורזשויען, און די מיליטערישע פּאַטריאָטען, די קינדער פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע. לויט זיין מיינונג איז דער איצטיגער רעזשים ניט מעהר ווי די פאַרקערפּערונג פון היפּאָקריטסטווע און ברוטאַליטעט. דער מיליטאַריזם האָט אין איהם אַרויסגערופען אַ שוידער.

— די קאַזאַרמע איז אַ שרעקליכע המצאה פון דער מאָדערנער צייט. איהר אורשפּרונג איז ניט עלטער פון דעם זיבצעהנטען

"אהרהונדערט. סריהער האָט מען ניט געוואוסט פון קיין אַנדער זאַך ווי פון דער הויז־גוואַרדיע, וואָס האָבען געשפּיעלט אין קאָר־טען און זיך דערצעהלט בבא־מעשיות. לואי דער פערצעהנטער איז נעווען דער פאָרלויפער פון דער קאָנוועניציאָן און פון באָנא־פּארט'ן. אָבער דער איבעל איז ערשט געוואָרען פאַרפולט זינט עס איז איינגעפיהרט געוואָרען אָט די שרעקליך־מיאוסע אינסטי־טוציע פון אַלגעמיינעם מיליטער־דיענסט. צו צווינגען אז מענשען זאָלען זיך איינס דאָס אנדערע דער'הרג'ענען — איז געווען די חרפה פון די קיסרים און רעפובליקען, דאָס איז געווען דער פאַרברעכען פון אַלע פאַרברעכענס. אין די צייטען, וואָס מיר רופען בארבארי־שע, האָבען די שטעדט און פרינצען אָנפאַרטרויט זייער פאַרטיי־דיגונג צו געדונגענע זעלנער, וואָס האָבען מלחמה געהאַלטען מיט אויסרעכענונג און פאַרזיכטינקייט; אין א נרויסער שלאַכט זיינען ניט געווען מעהר ווי פינף אָדער זעקס דער'הרג'עטע.. און בעת די ריטער זיינען אוועק אין דער מלחמה, האָט זיי דאָך וויניגסטענס קיינער דערצו ניט געצוואונגען. זיי האָבען זיך געלאָזט קוילענען וויל זיי האָבען געהאט דערפון פאַרנעניגען. זיי האָבען, אָהן ספק, זיך ניט געפאַסט פאַר קיין אַנדער זאַך ווי דערצו. אין די צייטען פון הייליגען לואי וואָלט גאָר קיינעם ניט איינגעפאַלען אוועקצו־שיקען אויפ'ן שלאַכטפעלד א מענש מיט וויסענשאפט און אינטע־ליגענץ. מען וואָלט אויך ניט אוועקגעריסען דעם ארבייטער פון זיין אקער־וואָגען און איהם שלעפען צו דער ביקס. איצט לייגט מען ארויף א פליכט אויף דעם אָרימען פויער אז ער זאָל ווערען א סאָלדאט. מען פאַרטרייבט איהם פון זיין הויז, וואו עס רויכערט דער דאָך אין דער גאַלדענער שטילקייט פון אָוונט, פון די פעטע לאַנטעס וואו עס פאשען זיך זיינע אקסען, פון די פעלדער און פא־טערליכע וועלדער; אין א הויף פון ערגעץ אן עלענדער קאזארמע לערנט מען איהם ווי אזוי צו דער'הרג'ענען א מענשען לויט א מעטאָדע; מען דראָהט איהם, מען באַליידיגט און מען זעצט איהם איין אין תפיסה; מען זאָגט איהם אז דאָס איז א כבוד, און אויב ער וויל זיך ניט מכבד זיין אויף אזא אופן — דערשיסט מען איהם. ער פאַלגט, וויל פונקט ווי אַלע ארענטליכע, פרעהליכע און גע־האַרזאַמע חיות, באזיצט ער מורא. מיר, אין פראנקרייך, זיינען

סאָלדאַטען און בירגער. אָט איז נאָך אַן אורזאַך פאַר שטאָלץ: זיין אַ בירגער! די בירגערשאַפט פאַר די אָרימע באַשטעהט פון אונטערשטיצען און אויפהאַלטען די רייכע אין זייער מאַכט און פוילענצעריי. צוליב דעם צוועק דאַרפען זיי אַרבייטען אין איינ־קלאַנג מיט דער מאַיעסטעט שער גלייכהייט פון געזעץ, וואָס פאַר־ווערט די רייכע פונקט ווי די אָרימע צו שלאָפען אונטער די בריקען, צו שנאָרען אין די גאַסען און צו גנב׳ענען ברויט. דאָס איז איינע פון די פאַרדינסטען פון דער רעוואָלוציע. אָט די רעוואָלוציע איז געמאַכט געוואָרען פון משוגעים און אידיאָטען צו גונסטען פון די וואָס האָבען אָנגעזאַמעלט נאַציאָנאַלע רייכטימער. דער רעזולטאַט פון איהר איז געווען וואָס זי האָט רייך געמאַכט די כיטרע פויערים און דעם בורזשוי, דעם פראָצענטניק. אין נאָמען פון גלייכהייט האָט זי געגרינדעט דאָס קייזער־רייך פון רייכטום. זי האָט פאַרקויפט פראַנקרייך צו די געלט־מענשען, וואָס צופרעסען איהר פאַר די לעצטע הונדערט יאָהר. זיי זיינען איצט איבער איהר די בעלי־בתים און הערשער. די אַזוי גערופענע רעגירונג וואָס באַשטעהט פון אָרימע, קלעגליכע, פאַראָרימטע און באַקלאָגענדיגע ברואים, איז אונטערגעקויפט פון די פינאַנסירען. יעדער איינער וואָס האָט ליעב די אָרימע ווערט פאַר די לעצטע הונדערט יאָהר אין דעם פאַרגיפטעטען לאַנד געהאַלטען פאַר אַ פאַררעטער צו דער געזעל־שאַפט. און איהר ווערט אָנערקענט פאַר אַ געפערליכען מענשען ווען איהר באַהויפּטעט, אַז עס געפינען זיך עלענדע. עס זיינען זאָגאַר געשאַפען געוואָרען געזעצען קעגען ענטריסטונג און אָרימ־קייט. דאָס וואָס איך רייד דאָ איצט וואָלט ניט געקאָנט געדרוקט ווערען.

שולעט איז געווען לעבהאַפט, אַרבייטענדיג מיט זיין מעסערל. זיי זיינען בעת מעשה דורכגעפאָהרען פעלדער פון ברוינע ערד, פיאָלעטען־בוימער, וואָס זיינען דורכ׳ן ווינטער באַרויבט געוואָרען פון זייערע בלעטער און דורך פאָרהאַנגען פון טאָפּאָלען ביים ברעג פון די זילבערנע טייכלאַך, אונטער דעם ווינטערדיגען זונען־שיין.

ער האָט פּאַטעטיש אָנגעקוקט די פיגור וואָס ער האָט אויסגע־שניצט אויף זיין שטעקען.

— אָט ביסטו — זאָגט ער צו איהר — אָרימע מענשהייט,

אָפּגעמאָגערט און וויינענדיג, פאַרטעמפּט פון שאַנד און עלענד, פּונקט ווי דיינע בעלי־בתים, דער סאָלדאַט און פּלוטאָקראַט האָבען פון דיר געמאַכט.

די וואוילע מאַדאַם מאַרמע, וואָס האָט געהאַט אַ פּלימעניק אַן אַרטילעריע־קאַפּיטאַן, אַ פיינער יונגערמאַן וואָס האָט ליעב געהאַט זיין פּראָפּעסיע, האָט זיך געפיהלט באַליידיגט פון דער ווילדקייט, מיט וועלכער שולעט האָט אַטאַקירט די אַרמעע. מאַדאַם מאַרטען האָט דערין געזעהן בלויז אַן אַמוזירענדע פאַנטאַזיע. שולעט'ס אידעען האָבען איהר ניט אָפּגעשראָקען. זי האָט פאַר קיין שום זאַך ניט מורא געהאַט. זי האָט אָבער געדענקט אַז זיי לייגען זיך ניט אויפ'ן שכל; זי האָט ניט געגלויבט, אַז די פאַרגאַנגענהייט זאָל ווען עס איז האָבען בעסער געווען ווי די געגענוואַרט.

— איך גלויב, הערר שולעט, אַז די מענשען זיינען פון שטענדיג אָן געווען דאָס וואָס זיי זיינען איצט: עגאָאיסטען, ווילדע, גייציגע און אומ'רחמנות'דיגע. איך גלויב, אַז די געזעצען און זיטען זיינען שטענדיג געווען גרויזאַם פאַר די אומגליקליכע.

צווישען לאַ־ראָש און דיזשאַן האָבען זיי געגעסען פריהשטיק אין וואַגאָן־רעסטאָראַן און האָבען דאָרט איבערגעלאָזען שולעט'ן אַליין, מיט זיין ליולקע, זיין גלאָז בענעדיקטין און זיין שטורמישער נשמה.

ווען זיי זיינען צוריק אַריין אין קופּע, האָט מאַדאַם מאַרמע גערעדט מיט אַ פרידליכער צאַרטקייט וועגען איהר פאַרשטאָרבענעם מאַן. ער האָט איהר געהייראַט אויס ליעבע; ער האָט איהר געיידמעט וואונדערבאַרע ליעדער, וואָס זי האָט באַהאַלטען און קיינעם אין דער וועלט ניט געוויזען. ער איז געווען אַ לעבעדיגער און אַ לוסטיגער. מען האָט עס אָן איהם שפּעטער ניט געקאָנט דערקענען, ווען ער איז געווען אויסגעמאַטערט פון דער אַרבייט און אָפּגעשוואַכט פון קראַנקהייטען. ער האָט שטודירט ביז צום לעצטען מאָמענט פון זיין לעבען. צוליב דעם וואָס ער האָט געליטען פון פעטקייט האָט ער ניט געקאָנט ליגען אין בעט און ער פלעגט פאַרברענגען די נעכט זיצענדיג אויף זיין פאָטער־שטול אַרומגערינגעלט מיט זיינע ביכער. צוויי שעה פאַר זיין טויט האָט ער נאָך

אלץ נעוואלט לעזען. ער איז נעווען א ליעבער און א גוטער. ניט קוקענדיג אויף זיינע לידען איז ער שטענדיג נעווען טילה.

מאדאם מארטען, ניט וויסענדיג וואס זי זאל איהר ענטפערן דערויף, האט נעזאגט:

— איהר האט נעהאט לאנגע גליקליכע יאהרען און איצט היט איהר אפ זייער אנדענקען; דאס איז אויך א טייל פון דעם גליק וואס מיר האבען אויף דער וועלט.

אבער די וואוילע מאדאם מארמע האט אפגעוויצט, א וואל־קען האט זיך פארצוינגען אויף איהר רוהינען שטארן.

— יא, — האט זי נעזאגט, — לואי איז נעווען דער בעסטער מענש און דער בעסטער מאן. אבער דאך האט ער מיך געמאכט זעהר אומגליקליך. ער האט בלויז נעהאט איין פעהלער, אבער איך האב פון איהם נרויזאם נעליטטען. ער איז נעווען אייפערזוכ־טיג. ער, דער גוטער, דער צערטליכער, דער נרויסמוטינער — האט איהם אט די שרעקליכע לידענשאפט פארוואנדעלט אין אן אומנערכטען, טיראנישען און ווילדען. איך פארזיכער אייך, אז מיין אויפפיהרונג האט בשום אופן ניט נעקאנט ארויסרופען קיין פארדאכט. איך בין ניט נעווען קיין קאקעטקע. אבער איך בין נעווען יונג, פרישׂ און מען האט מיך נעהאלטען פאר א שעהנע. און דאס איז נענוג נעווען. ער האט מיך ניט נעלאזען ארויסנעהן אליין, ער האט מיר פארבאטטען אויפצונעמען וויזיטטען בעת ער איז אין דערהיים ניט נעווען. וועז מיר האבען זיך נעפונגען צוזאמען אויף א באל, האב איך שוין פאראויס נעציטטערט פאר די סצענען וואס ער וועט מיר מאכען אין דער קארעטע.

און די גוטע מאדאם מארמע האט צונעגעבען אפזיצענדיג:

— אמת איז, אז איך האב ליעב נעהאט צו טאנצען, אבער איך האב זיך נעמוזט דערפון אפזאגען, ווייל ער האט דערפון צו־פיעל נעליטטען.

די גרעפין מארטען האט ניט באהאלטען, אז זי איז נעווען איבערראשט. זי האט זיך שטענדיג פארנעשטעלט אז מארמע איז נעווען אן אלטער, באשיידענער און פארטראכטער מענש, וואס האט אויסנעזוהן א ביסעל לעכערליך צווישען זיין פעטער, וויסער און זיסער פרוי און דעם מיט ברענז און נאלד פארפוצטען סקעלעט פון

זיין עטרוסקאנער קריגער. אבער די זעלבע אלמנה האט איהר פאר־
מרויט, אז צו פינף און פופציג יאהר, ווען זי איז שוין אלט געווען
דרייי און פופציג, איז לואי נאך אלץ געווען אזוי אייפערזיכטיג
פונקט ווי א טאג נאך דער חתונה.

און טערעזא האט געקלערט, אז ראבערט האט איהר קיינמאל
ניט געפייניגט מיט זיין אייפערזוכט. איז דאס פון זיין זייט נע־
ווען א סימן פון טאקט און גוטען געשמאק, א צייכען פון פארטרויען,
אדער האט ער איהר ניט נענוג שטארק ליעב געהאט אום איהר צו
מאכען ליידיג? זי האט דאס ניט געווואוסט און זי האט ניט געהאט
די הארץ דאס אויסצוגעפינען. דערצו האט זי געדארפט דורכקוקען
די באהאלטענישען פון איהר נשמה, אבער זי האט זיי ניט געוואלט
עפענען.

דער טאג איז פארנאנגען מיט לעזען און קלערען. שולעט איז
ניט צוריק געקומען. די נאכט האט זיך ביסלעכווייז ארומגעלאזען
אויף די נרויע מויל־בעער בוימער פון דאפינע. מאדאם מארטע
איז פרידליך געשלאפען און איז געווען איינגעזונקען אין זיך,
פונקט ווי זי וואלט נערוהט אויף א הויפען ווייכע קישענס. טערע־
זא האט איהר אנגעקוקט און געטראכט:

— יא, זי איז ווירקליך נליקליך, אז זי קען ליעב האבען זיך
צו דערמאנען אן דער פארנאנגענהייט.

דער אומעט פון דער נאכט איז ווי ארויס אין איהר הארץ. און
ווען די לבנה איז אויפנעקומען איבער די אייבירטען פעלדער, און
בלויע שאטענס האבען זיך אויסגעלייגט איבער לאנד און בארג,
ארומנערינגעלט מיט א לאנדשאפט וואס האט געאטעמט מיט רוה
און פארנעסענהייט, האט טערעזא געבענקט נאך דער סעין, נאך דעם
טריאומף־בוינען און די ארומינע נאסען, נאך די אלעען פון פארק,
וואו ווייניגסטענס די בוימער און שטיינער האבען איהר נעקענט.

פלוצלונג, מיט א נעמאכטער אומרוואַרטונג, איז שולעט
ארייננעפאלען צו איהר אין קופע, בעוואפענט מיט דעם סענסעוואַ־
טען שטעקען, דער קאפ אינגאנצען ארומנעוויקעלט מיט א רויהען
פוטער און א רויטען שאל, האט ער כמעט ווי א פחד אנגעווארפען
אויף איהר. און דאס מאקע האט ער נעוואלט. זיין שטורמישער
אויסטריט און ווילדע האלטונג איז אלע מאל ביי איהם נעווען אן

איינגעשטודירטע. ער האָט זיך אָהן אויסהער באמיהט אויף אזא קינדישען און זאָנדערבארען אופן צו מאכען א שוידערליכען אייגדרוק. אזוי ווי ער אליין איז פון יעדער זאך געווארען א צושרא־קענער, איז ער אויך געווען שטארק צופרידען ווען ער האָט געקאָנט אויף אויף אנדערע אנווארפען א שרעק. מיט א מינוט פריהער איז ער געשטאנען אין קאריאָר אליין, מיט זיין ליולקע, און נע־קוסט אויף דער לבנה הינטער די באווענליכע וואלקענס פון קאמארג. און דא איז אויף איהם אָנגעפאלען יענע זינלאָזע אימה, וואָס האָט אויסגערודערט זיין לייכט־באווענליכע נשמה. ער איז דאָס איצט אריינגעלאָפען צו דער גרעפין מארטען זיך א ביסעל צו בארוהיגען.

— ארל, — זאָגט ער, — קענט איהר ארל? דאָס איז נאָלע שעהנהויט! אין קלויסטער סען־טראָפים האָב איך געזעהן סטא־טוען און ווי די קליינע גרויע עקדישען ווארימען זיך אנטקענען דער זון אויף די קברים פון די אליסקאמפען. אויף ביידע זייטען פון וועג זיינען פארען קברים וואָס זעהען אוים ווי הייליען און ביינאכט קלייבען עס אוים די אומגליקליכע פאר זייערע בעטען. אין א געוויסען אָוענד, ווען איך האָב שפאציירט מיט פאול ארען, האָב איך געטראָפען אן אלטע גוטע פרוי, וואָס האָט אויסגעשפרייט געטריקענטע גראָז אין דעם קבר פון א יונגפרוי, וואָס איז געשטאָר־בען אין טאָג פון איהר חתונה. מיר האָבען איהר נעווואונשען א גוטע נאכט. זי האָט געענטפערט: „הלואי זאל זיך נאָט צו אייך צוהערען! דער ביטערער גורל האָט אָבער געוואָלט, אז די הייל זאל זיין אָפען פונקט צו דער זייט ווי עס בלאָזט דער ווינט. וועלן די עפענונג וואָלט געווען פון דער אנדערער זייט וואָלט איך דאָך געשלאָפען פונקט ווי די קעניגין יאהאנא!"

טערעזא האָט ניט געענטפערט. זי איז געווען שלעפעריג. און שולעט, וואָס האָט געציטערט פון דער ביינאכטיגער קעלט, האָט זיך געשראָקען פאר'ן טויט.

VIII.

מיסס בעל האָט אפגענומען איהרע געסט פון פלאָרענצער וואָקזאל אין איהר ענגלישער קארעטע, וואָס זי האָט אליין אָנגע־טריבען; זי האָט דער גרעפין מארטען־בעלעם און מאדאם מארמע

נעפיחרט, איבער דעם פלאכלאנד מיט קליינע בערגלאך, צו איחר חויז אין פיזעאל, וואם איז געווען געמאלען אין ראזע, ארומגערינ־ נעלט מיט פארענטשעם, און וואם האט אראפגעקוקט צו דער אום־ פארגלייכליכער שטאדט. איהר קאמער־פרוי איז נאכגעפאהרען מיט'ן געפעק. שולעט, וועמען מיסס בעל האט איינגעקוואדרירט ביי אן אלמנה פון א קירך־שמש, האט געדארפט קומען צום אוועגט־ מאלצייט. מיסס בעל האט אויסגעזוהען העסליך אבער דאך אנגע־ נעם, מיט קורץ־געשאהרענע האר, א מאגערע פיגור, אין א זשאקעט און א מענער־העמד אויף איהר פלאכער, איינגעלשער ברוסט. די דיכטערין האט באגריסט איהרע פראנצויזישע פרייגד אין איהר היים. די אויסשטאטונג פון איהר הויז האט דערצעהלט וועגען איהר פיינעם, קינסטלערישען געשמאק. אויף די וועגט פון סאלאן האבען בלייבע היילינע יונגפרויען, מיט זייערע לאנגע, שמאלע העגט זיך געפונען אין פרידליכער אומגעבונג מיט מלאכים, פאטרי־ ארכען און היילינע, וואם האבען ארונטערגעקוקט פון באגילדעטע שעהן־געשניצטע ראמען. אויף א פערעסטאל איז געווען א שטע־ הענדע פיגור פון מאגדאלענא, איינגעוויקעלט אין איהרע לאנגע האר, שרעקליך אלט און אויסגעמאגערט, עפעס א בעטלערין אויס'ן וועג נאך פיסטאיא, איהר הויט פארהארטעוועט פון זון און שנעע; זי איז קאפירט נעווארען אין ליים מיט א שרעקליך ריהרענדען רעאליזם פון אן אומבאקאנטען פארלויפער פון דאנאטעלא. און אומעטום האט זיך געפונען מיסס בעל'ס הערב: גלאקען און קליי־ נע גלעקלאך. די גרעסטע פון זיי, אין בראנז, זיינען געשטאנען איינס נעבען דאם אנדערע און נעבילדעט א גאנצע קייט צופוסענס פון די וועגט. די גאר קליינע האבען באצירט די געזימסען, אנ־ דערע האבען זיך געפונען אויפ'ן אויוועג, אויף די קופערס און אויף די טישלאך. עס זיינען דארט געשטאנען גלעזערנע שרענק, פול אנגעשטעלט מיט זילבערנע און פארזילבערטע גלעקלאך. עס זיינען גיוועזען גרויסע בראנזענע גלאקען, איינגראווירט מיט דער פלארענ־ מינער לילי, קליינע רענעסאנס גלעקלאך, וואם האבען פארגע־ שטעלט א פרוי וואם האט געטראגען א לאנגע קרענאלינע, — לויה־ גלאקען, דעקאריירט מיט טרערען און בייגער; דראט־געפלאכטענע גלעקלאך, באדעקט מיט סימבאלישע חיות אין בלעטער, וואם האבען

נעקלונגען אין די קירכען אין דער צייט פון דעם חיילינגען לואי; טיש־נלעקלאָך פון זיבצעהנטען יאָהרהונדערט, וואָס האָבען נעהאט א סטאטועטקע אלס א הענטעל; קלייגע פלאַכע, קלאָר־קלינגענדע פאַסטוך נלעקלאָך פון די רוטלי טאָלען, אינדישע נלאָקען, וואָס ניבען א ווייכען קלאַנג וועז מען לאָזט זיי קלינגען מיט א הירשען־האָרן; כינעזישע נלאָקען וואָס זעהען אויס ווי צילינדערס; זיי זיינען דאָ אהערגעבראכט נעוואָרען פון אלע לענדער און אלע צייטען, אויף דעם פאר'כישום'טען רוף פון אָט דער קליינער מיסס בעלל.

איהר באטראכט מיינע זינגענדע הערבען? — האָט זי נעזאָנט צו מאדאם מארטען. — איך נלויב אז אָט די אלע מיסס בעל'ס סיהלען זיך דאָ זעהר נוט און איך וועל ניט זיין איבערראשט וועז זיי וועלען וועז עס איז אלע אויף א מאל אָנהויבען זינגען. אָבער איהר דארפט זיי ניט באוואונדערען אלע מיט דערזעלבער מאָס. דעם העכסטען און נרעסטען לויב דארפט איהר באהאלטען פאר אָט דעם.

זי האָט א קלאַפ נעטאָן מיט איהר פינגער אויף א טונקעלען אייגפאכען נלאָק, און עס האָט אָפגעקלונגען א שארפער קלאַנג.

— אָט דער דאָ — האָט זי פארטנעזעצט — איז א הייליגער דאָרף־נלאָק פון פינפטען יאָהרהונדערט. דאָס איז א נייסטיג קינד פון הייליגען פאָלען דע נאָל, וואָס איז נעווען דער ערשטער וואָס האָט נעמאכט זינגען דעם הימעל איבער אונזערע קעפ. ער איז פון א זעלטענעם מעטאל וואָס מען האָט א נאָמען נעגעבען קאמפאנין־מעש. אין קורצען וועל איך אייך וועיזען נעבען איהם א רייצענ־דען פלאָרענטינער, דעם קענינ פון די נלאָקען. מען וועט איהם באלד אהער ברענגען. אָבער איך לאנגווויליג אייך, דארלינג, מיט אזעלכע שפילערייען, און איך לאנגווויליג אויך די נוטע מארם מער־מע. דאָס איז ניט רעכט פון מיר.

זי האָט זיי אריינגעפיהרט אין זייערע צימערען.

אין א שטונדע שפעטער איז מאדאם מארטען, פריש און אויס־נערוהט, אין א לייכטען רויז־קלייד וואָס איז נעווען באפוצט מיט שפיצען, ערשינען אויפ'ן נאניק, וואו אויף איהר האָט שוין נעווארט מיסס בעל. די לופט איז נעווען פייכט און מילד פון א זון וואָס איז נאָך נעווען שוואָך אָבער שוין נרויסמוטיג, פון וואָס עס האָט

זיך נעפיהלט אן אומרוהיגע זיסקייט פון פריהלינג. טערעזא האָט זיך אָננעלעהנט מיט׳ן אָרעם אויף דער באַלוסטראָדע און האָט גע־באָדען איהרע אויגען אין ליכט. צו איהרע פיס האָבען די ציפ־רעסען בוימער געשטרעקט זייערע שווארצע שפיצען קעגען הימעל און די אייבירטען בוימער ביי די זייטען פון די בערג האָבען אָנ־הויבען בליהען. אונטען אין טאָל איז נעלענען פלאָרענץ, מיט איהרע קירכען און טורעמס און איהרע אומצעהלינע דעכער, און אויף דער אנדערער זייט פון שטאָדט, ביים וואַסער ברעג פון דער אַרנא, וועמענס געשלענגעלטער לויף ווערט אָפט פארשטעלט פון אויג דורך דעם ים מיט הייזער, האָבען נעבלאָהעט די בערגלאָך.

נאָך א לאַנגען שטילשווייגען האָט ווייויאן בעל אויסגע־שטרעקט איהר האַנט צום האָריזאָנט:

— דארלינג, איך קאָן ניט ריידען, איך וויים ניט ווי אזוי זיך אויסצודריקען, אָבער קוקט נאָר, דארלינג קוקט זיך נאָר ארום. דאָס וואָס איהר זעהט איצט פאר זיך איז אייניציג אין דער וועלט. אין ערגעץ איז די נאטור ניט אזוי פיין, אזוי פול מיט גייסט, אזוי עלענאנט ווי דא. דער גאָט וואָס האָט באשאפען די פלאָרענטינער בערגלאָך איז נעווען א קינסטלער. א, ער איז נעווען א יואוועליר, א סקולפטאָר, א בראָנז גראַווירער און א מאָלער: ער איז נעווען א פלאָרענטינער. ער האָט נאָרניט מעהר באשאפען ווי דאָס, דאַר־לינג! דאָס איבערינג איז די ארבייט פון א וועניגער דעליקאטע האַנט, א פראָסטערע ארבייט. ווי אזוי וואָלט דען אָט דער פיא־לעטער בארג פון סאן מיניאטא, מיט זיינע פעסטע ריינע פארמען, געקאָנט זיין פון זעלבען מייסטער ווי דער מאָן בלאָן? דאָס איז ניט מעגליך. אָט די לאַנדשאפט, דארלינג, האָט די שעהנקייט פון אַלטען מעראל און פון א טיערען קונסט־בילד. דאָס איז א פאָל־שטענדינג און הארמאָנישע קונסט־ווערק. און אָט איז נאָך א זאָך וואָס איך בין ניט אימשטאַנד צו דערצעהלען, וואָס איך קאָן ניט באַרשטעהן, און דאָך איז דאָס אמת. אין דעם לאַנד פיהל איך מיך, און איהר וועט אזוי פיהלען, דארלינג, האַלב לעבעדיג און האַלב טויט, אין א זעהר עדעלען צושטאַנד, זעהר טרויעריג און זעהר זים. קוקט נאָר, קוקט א סך; איהר וועט אנטדעקען די מעלאַנכאָליע פון אָט די בערגלאָך וואָס רינגלען ארום פלאָרענץ, און איהר וועט זעהן

ווי אן אנגענעמער טרויער שטיינט ארויף פון דער ערד פון די טויטע.

די זון האָט געהאַלטען אין אראָפשטיינען צום חאריזאָנט; איינע נאָך דער אנדערער איז די ליכט פון די בערגלאָך פארלאָשען געוואָרען, בעת די וואָלקענס אין הימל האָבען זיך אנגעצונדען.

מאדאם מארמע האָט גענאָסען.

מיסס בעלל האָט געלאָזט ברענגען שאלען און זי האָט געוואָרענט די פראנצויזינס, אז די אוועניטען זיינען דא קאלטע און גע־פערליכע.

— דארלינג, קענט איהר זשאק דעשארט? נו נוט, האָט ער מיר נעשריבען, אז ער וועט זיין אין פלאָרענץ די קומענדע וואָך. איך בין צופרידען וואָס הערר זשאק דעשארט וועט זיך באגעגענען מיט אייך אין אונזער שטאָדט. ער וועט אונז באגלייטען אין די קירכען און מוזאומס, און ער וועט זיין א גוטער וועג־ווייזער. ער פארשטעהט שעהנע זאכען ווייל ער האָט זיי ליעב. ער האָט אן אויסגעצייכענטען טאלאנט אלס סקולפטאָר. זיינע פיגורען און זיי־נע מדאליאָנען ווערען נאָך מעהר באוואונדערט אין ענגלאנד אויי־דער אין פראנקרייך. אָ! איך בין אזוי צופרידען וואָס הערר זשאק דעשארט וועט זיך באגעגענען אין פלאָרענץ מיט אייך, דאר־לינג!

IX.

אויף צו מארגענס, וועו זיי זיינען ארוים פון דער סאנטא מאריע נאָוועלא קירך און זיינען דורכגענאנגען איבער דעם גרויסען פלאַץ וואו עס זיינען געשטאנען מארמארנע אָבעליסקען, נאכגעאמט לויט די צירקען פון אלטערטום, האָט מאדאם מארמע נעזאגט צו דער גרעפין מארטען:

— דוכט זיך, אָט איז הערר שולעט.

שולעט איז נעזעסען אין א שוסטערשע קראָם, מיט זיין ליול־קע אין האנט, מאכענדיג ריטמישע באוועגונגען, פונקט ווי ער וואָלט דעקלאמירט פערזען. דער פלאָרענטינער שוסטער, אָנגעהע־ריג מיט דער ארבייט מיט זיין אָהל, האָט זיך איינגעהערט צו איהם מיט א גוטמוטיגען שמייכעל. דאָס איז נעווען א קלייגער פליכע־

וואטער מענשעל, וואָס האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט א טיפ וואָס מען זעהט אָפט אין דער פלעמישער מאָלעריי. אויפ'ן טיש, צווישען די הילצערנע קאַפּולען, נעגעלאַך, שטיקלאַך לעדער און שטיקער פּעך, איז געשטאַנען א וואַזאָנע מיט א גרינעם און רונדען קאָפּ. צווישען די אַלע זאַכען איז געווען א שפּערלינגעל וואָס האָט פרעק־לאַך ארומגעשפּרונגען און זיך געזעצט דאָ ביים אַלטען אויפ'ן קאָפּ, דאָ אויף זיין אַקסעל. איינס פון זיינע פיסלאַך איז געווען אָפּגע־בראָכען און אויף זיין אָרט איז געווען אַריינגעזעצט א שטיקעל צינד־העלצעל.

מאַדאַם מאַרטען, וואָס האָט זיך אַמוזירט ביי אָט דער כצענע, איז צוגעטרעטען צום שוועל און גערופען שולעט'ן, וואָס האָט שטיל דעקלאַמירט אין א זינגענדיגען טאָן, און זי האָט איהם געפרעגט, פאַרוואָס ער איז מיט איהר ניט מיטגעגאַנגען באַזוכען דעם שפּאַ־נישען קלויסטער.

ער האָט זיך אויפגעהויבען און געענטפערט:

— מאַדאַם, איהר פאַרנעמט זיך מיט פּוסטע פאָרשטעלונגען; וואָס ס'איז שייך מיר, פאַרבלייב איך צווישען דעם לעבען און דעם אמת.

ער האָט געדריקט די האַנט פון שוסטער און איז מיטגעגאַנגען מיט די צוויי דאַמען.

— געהענדיג צו דער סאַנטא מאַריא נאָוועללאַ, האָב איך דער־זעהן — זאָגט ער — אָט דעם זקן ווי ער זיצט איינגעבויגען אי־בער זיין אַרבייט, און דריקענדיג דעם קאַפּול צווישען זיינע קניה האָט ער גענעהט א פּאָר אומגעלומפּערטע שיך. איך האָב געפיהלט, אַז ער איז א פּראָסטער און גוטער מענש, און איך האָב איהם גע־זאָגט אין איטאַליעניש: „פאָטער, ווילט איהר מיט מיר טרינקען א גלעזעל טשיאַנטי וויין?" און ער האָט דוקא געוואָלט. ער איז געגאַנגען בריינגען א פלעשעל מיט צוויי גלעזלאַך און איך האָב דערווייל געהיט זיין קרעמעל.

און שולעט האָט אָנגעוויזען אויף דעם אויווען, וואו עס זיי־נען נאָך געשטאַנען צוויי גלעזלאַך און א פלעשעל.

— ווען ער איז צוריקגעקומען האָבען מיר צוזאַמען געטרונקען. איך האָב צו איהם גערעדט גוטע זאַכען, וואָס האָבען געהאַט אַן

אומקלאָרע מיינונג, און ער האָט נעשעפט נחת פון די קלאַנגען. איך וועל זיך נאָך אומקערען אין זיין קרעמעל; איך וועל איהם אויסלערנען ווי אזוי צו מאכען שיך און ווי אזוי צו לעבען אָהן פּאַרלאַנגען. נאָך דעם וועל איך שוין מעהר קיין טרויער ניט האָבען; וואָרים בלויז די פּאַרלאַנגען און די פּוילענצערייי מאכען טרויעריג.

די גרעפין מארטען האָט נעשמייכעלט.

— הערר שולעט, איך פּאַרלאַנג נאָרניט און דאָך בין איך ניט לוסטיג. זאָל איך אפשר אָנהויבען מאכען שיך?

אין טיפען ערנסט האָט שולעט געענטפערט:

— פּאַר אייך איז נאָך די צייט ניט נעקומען.

אז זיי זיינען צוגעקומען צו די אַרצילאַרי נאָרטענס, איז מאַדאם מארמע ווי ארויפגעפאלען אויף א באנק. אין דער סאנטא־מאריא־נאָווועלאַ קירך האָט זי באטראכט די רוהינע פּרעסקאָס פון גירלאַנדאזשאָ, די כאר־שטולען, די יונגפרוי פון צימאביע און די קלויסטער־מאָלעריייען. זי האָט דאָס אלץ באטראכט מיט אויפּמערקזאמקייט, אלס אָנדענקונג פון איהר מאן, וואָס האָט שטארק ליעב געהאט, זאָגט מען, די איטאליענישע קונסט. זי איז נעווען מיעד. שולעט האָט זיך נעזעצט נעבען איהר און נעזאָגט:

— מאדאם, קאָנט איהר מיר ניט זאָגען, אויב עס איז אמת, אז דער פּאפּסט לאָזט מאכען זיינע קליידער ביי וואַרטה'ן, דעם גרעסטען פּאריזער דאמען־שניידער?

מאדאם מארמע האָט עס ניט נענגלויבט. שולעט האָט אָבער, פּונדעסטוועניגער, נעהערט וועגען דעם רעדען אין די קאָפע־הייזער. מאדאם מארטען איז נעווען איבערראשט וואָס שולעט, זייענדיג א קאטוילישע און סאציאליסט, האָט מיט אזוי וויניג עהרפורכט נעהערדט וועגען א פּאפּסט, וואָס איז א פּריינר פון דער רעפובליק. ער האָט אָבער ניט ליעב נעהאט לאָזן דעם 13טען.

— די וויזיטייט פון די פּירשטען איז א קורצויכטיגע, — האָט ער נעזאָגט. — לאָזן דער 13־טער וויל און גלויבט, אז די רער־לייזונג פון דער קירך וועט קומען פון דער אימאליענישער רעפוב־ליק; אָבער די קירך וועט ניט נעראטעוועט ווערען אויף אזא אופן ווי דער פּרומער מאכיאוועל דענקט. די רעוואָלוציע וועט ברייננען, אז דער פּאפּסט זאָל פּאַרלירען זיינע זינדיגע שטייערן און דאָס

ביסעל הערשאפט וואָס ער באַרמאַנט נאָך און דאָס וועט זיין די דערלייזונג. דער פּאַפּסט, נאָכדעם ווי ער וועט וועלן באַרויבט אין אָרים — וועט וועלן מעכטיג. ער וועט אויפשטורמען די וועלט. די פּעטרוס'ס, די לינוס'ס, די קלעמוס'ס, די אנאקלעטוס'ס און די קלעמענטס, אָט די דערשלאָגענע אומויסענדע הייליגע פון די אמאָליגע צייטען, וואָס האָבען געענדערט דעם אויסזען פון דער וועלט, וועלען צוריקקערען. אויב דאָס אוממענליכע זאָל נעשען, און מאַרנען זאָל זיך אַרויפוועקן אויף דעם שטול פון הייליגען פּעטרוס אן אמת'ער בישאָפּ, אן אמת'ער קריסט, וואָלט איך נענאַנגען צו איהם און איהם נעזאָגט: „רו זאָלסט ניט זיין קיין לעבעדיג־באַגראָבענער זקן אין א נאָלדענעם קבר; נעה אוועק פון דיינע קאַמערהעררען, דיינע ערלעך דיענער און קאַרדינאַלען, פּאַרלאָז דיין טראָן און דיין פּוסטע מאַכט. קום, האַלט מיך ביים אָרעם, און בעטעל דיין כרויט פון די נאָציאָנען. באַדעקט מיט שמאַטעס, אָרים, קראַנק און שטאַרבענדיג זאָלסטו וואַנדערן איבער די לאַנע וועגען און טראָג אין זיך דאָס בילד פון יעזוס'ן. זאָלסט זאָגען: „איך בעטעל מיין ברויט כדי די רייכע זאָלען פּאַרדאַמט ווערען.“ נעה אריין אין די שטעדט און שריי אויס ביי יעדער טיר מיט א נאַרישער דערהויבענקייט: „זייט נידריג, זייט עדעל, זייט אָרים!“ פּראָקלאַמיר פרידען און באַרמהאַרציגקייט איבער די שוואַרצע שטעדט, אין די קאַזאַרמעס און אין די עלענדע היזלאָך. מען וועט דיך פּאַראַכטען, מען וועט אויף דיר וואַרפען שטיינער. די זשאַנדאַרמען וועלען דיך שלעפּען אין תפיסה אריין; דו וועסט זיין צו שאַנד און צו שפּאָט ביי די דערשלאָגענע ווי ביי די מעכטיגע, ביי די אָריסע פונקט ווי ביי די רייכע. דיינע פּריסטער וועלען דיך אַרונטערוועצען און וועלען אנטקענען דיר אויפשטעלען אן אנטי־פּאַפּסט. אלע וועלען זאָגען אז דו ביזט משוגע; און אין דער אמת'ן וועסטו זיין משוגע: די משוגעים האָבען נעראַטעוועט די וועלט. מענשען וועלען דיר אָנטאָן א קרוין פון דערנער און וועלען דיר נעבען א ראָר־סצעפּטער; און פרשט מיט די סמנים וועסטו אויסזעהן ווי קריסטוס, דער אמת'ער קעניג. און מיט אָט די אלע מיטלען וועסטו איינפּירען דעם קריסטליכען סאָציאליזם, וואָס איז דאָס קענינרייך פון נאָט אויף דער ערד.

האָבענדיג אזוי אָפּגערעדט, האָט שולעט פאַררויכערט איינע פון זיינע פאַרמוטשענד־לאַנגע איטאַליענישע ציגאַרען, וואָס איז געווען דורכגעצויגען אין דער מיט מיט א שטרוי. ער האָט עט־ליכע מאָל פאַרצויגען, אַרויסלאָזענדיג א פאַר'סם'ענדען רויך און דערנאָך האָט ער רוהיג פאָרטגעזעצט:

— און דאָס וואָלט געווען א פּראַקטישע זאַך. מען קאָן אויף מיר זאָגען וואָס מען וויל, אָבער ביים קלאָרען פאַרשטאַנד בין איך. אָ! מאַדאַם מאַרמע, איהר קאָנט זיך קוים פאָרשטעלען ווי אמת עס איז, אַז די גרויסע אַרבייטען אין אונזער וועלט זיינען שטענדיג אויפגעטאָן געוואָרען פון משוגעים. דענקט איהר, מאַדאַם מאַרטען, אַז ווען דער הייליגער פראַנציס פון אַסיסי וואָלט געווען ביים קלאָ־רען פאַרשטאַנד וואָלט ער, כדי, אויפצופרישען די פעלקער, פאַר־שפּרייט אויף דער ערד די לעבעדיגע וואַסערען פון באַרמהאַרציגקייט און אַלע פּאַרפיומען פון ליעבע?

— איך ווייס ניט — האָט געענטפערט מאַדאַם מאַרטען. — אָבער די מענשען מיט די קלאָרע פאַרשטאַנדען זיינען שטענדיג געווען פאַר מיר זעהר לאַנגווייליג. אייך קאָן איך דאָס זאָגען, הערר שולעט.

זיי האָבען זיך צוריקגעקערט נאָך פיזעאָל מיט א דאַמף טראַמ־וויי, וואָס שטיינט אַרויף אויפ'ן באַרג פייפענדיג. עס איז געגאַנ־גען א רעגען. מאַדאַם מאַרמע איז איינגעשלאָפען און שולעט האָט געוואָרטשעט. אַלע זיינע אומגליקען זיינען מיט אַמאָל איהם באַ־פאַלען: צוליעב דער פייכטקייט פון דער לופט האָט איהם וועה געטאָן די קניה און ער האָט ניט געקענט אויסגלייכען דעם פוס. זיין רייזע־טאַש וואָס איז נעכטען אומגעקומען אויף דעם פיזע־אָלער וואָקזאַל, האָט זיך ביז איצט ניט צוריקגעפונען, און דאָס איז געווען אַן אומערזעצליכע קאַטאַסטראָפע; א פּאַריזער זשורנאַל האָט פּונקט איצט אָפּגעדרוקט זיינע א פּאָעמע, מיט א מאַסע גרייזען.

ער האָט באַשולדיגט די מענשען און זאַכען, אַז זיי זיינען גע־גען איהם און אַז זיי האָבען זיך פאַרנומען איהם צו רואינירען. ער איז געווען קינדיש, נאַריש און ניט־אָנגענעם. מאַדאַם מאַרטען, וועמען דער רעגען און שולעט האָבען פאַרטרויערט, האָט גענלויבט,

אז האָט ארויפשטייגען אויפ'ן בארג וועט זיך שוין קיינמאָל ניט ענדיגען. ווען זיי זיינען אריין אין גלאָקען־הויז, אין דעם סאלאָן, האָבען זיי געפונען מיסס בעל ווי זי האָט איבערגעשריבען מיט גאָלדענע טינט, אויף א פארמעט, מיט אותיות פון אלדינער טיפ, די פערזען, וואָס זי האָט פארפאסט נעכטען ביינאכט. ביים אריינ־טריט פון איהר פריינדין האָט זי אויפגעהויבען איהר קליינעם קאָפ, פון וואנען עס האָבען העל ארויסעגלויכטען איהרע וואונדערליכע אוינען.

— דארלינג, איך וועל אייך פאָרשטעלען דעם פרינץ אלבער־טינעלי.

דער פרינץ וואָס איז געשטאנען נעבען קאמין אין דער פראכט פון א יונגען גאָט, באקרעפטיגט מיט א גלייכער שווארצער באָרד, האָט זיך פארנייגט:

— מאדאם וואָלט געמאכט ליעב צו האָבען פראנקרייך, ווען אָט דער געפיהל וואָלט שוין לאנג ניט געווען אין אונזערע הערצער.

די גרעפין און שולעט האָבען געבעטען מיסס בעל, אז זי זאָל פאָרלעזען די פערזען, וואָס זי האָט אָנגעשריבען. זי האָט זיך אנטשולדיגט. זי האָט געזאָגט, אז עס וועט פאר איהר אוממעגליך זיין זיך צו מאכען פארשטענדליך פאר דעם פראנצויזישען פאָעט, וועמען זי האָט פארעהרט אם מעהרסטען נאָך פראנסוא ווילאָן; ראן האָט זי מיט איהר שעהנער, פיסטשענדער פויגעל־שטימע דע־קלאמירט:

צופוס פון די פעלזען, ביים מורמלענדען קוואל,
וואָס שפיעלט ווי א נימף מיט דער זון'ס הייסען שטראַחל
און פליסט צום ארנאָ, דאָרט אויף אייביגע יאָהרען —
צוויי ליעבהאָבער האָבען זיך טרייחייט געשוואָרען.
ווי דער שטורמיגער שטראָם פארביי פעלזיגע ברעגען זיך טראָגט,
די ליעבע אין ברוסט פון די ליעבהאָבער שלאָגט.
איהר נאָמען איז זשעמאָ געוועזען; נאָר זיינעם
האָט נאָך ניט אנטפלעקט דער דערצעהלער פאר קיינעם.

אַ מויל צו אַ מויל, פלעגען זיי זיך פאַרגעסען
און איין יונגע ברוסט צו דער אַנדערער פרעסען
אויפ'ן דופטיגען גראָז. פלעגען קומען אַמאָל אַחין ציגען,
און אין אָווענד פלעגט אונטער אַ בוים נאָך זיין אַרבייט ווער ליגען.
און האָבען זיי זיך דאַן אַהיים אומגעקערט,
וועגען זיי האָבען מענשען פאַרנומענע גאָר ניט געקלערט.
און אָפט פלעגט פאַרנעבלען אַ טרער זייער בליק,
דען ס'איז העכער פון לעבען געווען זייער גליק.

ביים טייכעל ביי יענעם, אין פריידיגען שווייגען,
וואו ס'האָבען געשטרעקט זיך צום הימעל פאַרבענקטע די צווייגען
פון אולם פון דעם גרינעם, פון וויינרעב דעם קרומען,
געטראָגען האָט דאָרטען אַ פלאַנץ רויטע בלומען,
מיט בלעטער, וואָס הענגען אויף בלייכע און שפּיציגע צווייגען,
די פּאַסטוכער רופען זיי אַלע „די פלאַנצונג פון שווייגען".

און אַ קראַפט אַ פאַרבאָרגענע האָט אין איהר זשעמאַ געוואוסט,
אַז אייביגע רוח קען זי ברענגען אַ מענשליכער ברוסט,
אַז פאַרוויגען אין אייביגען שלאָף וועט איהר איינציגער קוש.

און איינמאָל האָט ער מיט אַ שמייכעל אַ בלעטעל פון בוש
גענומען און אויף זיינע ליפּען געלעגט אָהן אַ וואָרט:
אויף אייביג אַנשלאָפען געוואָרען איז ער אויפ'ן אָרט.
דאַן האָט זי דאָס בלעטעל אַליין איינגעביסען
און איז אומגעפאַלען ביים ליעבען צופוסען.

ביינאַכט האָט אַ זיפצען פון טויבען זיך דאָרטען געהערט,
און מעהר האָט קיין קלאַנג זייער אייביגען טרוים ניט געשטערט.

— דאָס איז זעהר שעהן — האָט געזאָגט שולעט — און עס דערמאָנט אין אַן איטאַליען, וואָס איז אַ ביסעל פאַרשטעלט מיט דעם נעבעל פון טהולע לאַנד.

— יאָ, — האָט צוגעגעבען די גרעפין מאַרטען — דאָס איז שעהן. אָבער פאַרוואָס, טייערע וויוויאַן, האָבען אייערע צוויי שעהנע און אומשולדיגע געוואָלט שטאַרבען?

— אָ! דאַרלינג, ווייל זיי האָבען זיך שוין געפיהלט אַזוי גליקליך ווי עס איז נאָר מעגליך געווען, און מעהר האָבען זיי שוין גאָרניט געוואָלט. זיי האָבען שוין מעהר גאָרניט געהאַט נאָך וואָס צו האָפען. ווי אַזוי פאַרשטעהט איהר דען דאָס ניט?

— און איהר גלויבט, אַז אויב מיר לעבען, איז דאָס ווייל מיר האָפען נאָך?

— אָ, יאָ, דאַרלינג, מיר לעבען מיט דער ערוואַרטונג, פון דעם וואָס דער מ אָ ר ג ע ן, מ אָ ר ג ע ן, דער קעניג פון דעם פעען לאַנד, וועט בריינגען אין זיין שוואַרצען אָדער בלאָהען מאַנטעל, וואָס איז אויסגעשטיקט מיט בלומען, מיט שטערען און טרערען. אָ, ליכטיגער קעניג מ אָ ר ג ע ן!

X.

מען האָט זיך אָנגעטאָן צום מיטאָג עסען. מיסס בעל איז געזעסען אין סאַלאָן און איבערגעקאַפּירט עפּעס משונה'דיגע פינו־רען פון לעאָנאַרדאָ'ס אַ צייכנונג. זי האָט זיי געמאָלען כדי צו וויסען וואָס זיי וועלען זאָגען, זייענדיג איבערצייגט אַז זיי וועלען רעדען און אויסדריקען זעלטענע אידעען אין אַ מערקווירדיגען ריטם. און זי וואָלט זיך צוהערען צו זיי. און אויף אַזאַ אופן פלעגט זי זעהר אָפט אויסאַרבייטען איהרע פּאָעמען.

פּרינץ אַלבערטינעלי איז געזעסען ביי דער פּיאַנאָ און גע־שפּיעלט די סיציליאַנישע מעלאָדיע „אָ, לאָלאַ!" זיינע ווייבע פינגער האָבען קוים אָנגערירט די קלאַווישען.

שולעט, וואָס האָט זיך פאַרהאַלטען משונה'דיגער ווי גע־וועהנליך, האָט געבעטען מען זאָל איהם געבען אַ נאָדעל מיט פאָדים, מיט וואָס ער האָט זיך געוואָלט פאַרריכטען זיינע קליי־

דער. ער האָט באַזיפצט דעם פאַרלוסט פון אַ קליינער נאָדעל־שאַכטעלע וואָס ער האָט מיטגעשלעפּט מיט זיך אין קעשענע פאַר די לעצטע דרייסיג יאָהר און וואָס איז איהם אַזוי טייער געווען צוליעב די זיסע ערינערונגען אָן וואָס דאָס האָט איהם דערמאָנט, אַן די קלוגע עצות וואָס ער פלעגט דערפון קריגען. ער האָט געדענקט, אַז ער האָט עס פאַרלוירען אין איינער פון די פאַרפלוכטע זאַלען פון פּעטי־פּאַלאַץ און ער האָט דערפאַר געמאַכט פאָרווירפען מעדי־צי'ן און אַלע אַנדערע איטאַליענישע מאָלער.

ווארפענדיג אויף מיסס בעל אַ בייזען בליק:

— איך האָב אַלע מאָל געדיכטעט אין דער צייט וואָס איך האָב פאַריכט מיינע שמאַטעס. איך שעפּ נחת ווען איך אַרבייט מיט די הענט. איך זינג מיר מיינע לידער ווען איך קער אויס מיין צימער. און דעריבער זיינען זיי אַריין אין די הערצער פון די מענ־שען פּונקט ווי די געדאַנקען פון יענע אַלטע קינסטלער און האַנט־ווערקער, וואָס זיינען נאָך פילייכט שעהנער פון מיינע, אָבער יעדענ־פאַלס ניט נאַטירליכער. איך בין שטאָלץ דאַרויף וואָס איך בין מיין אייגענער דינער. די אַלמנה פון קירך־שמש האָט מיר געוואָלט פאַרריכטען מיינע שמאַטעס, האָב איך עס איהר ניט דערלויבט. עס איז ניט רעכט אַז מיר זאָלען לאָזען אַנדערע מענשען טאָן פאַר אונז אויף אַ שקלאַפישען אופן האָס וואָס מיר קאָנען אַליין טאָן פאַר זיך אין עדעלער פרייהייט.

דער פּרינץ האָט נאַכלעסיג געשפּיעלט לייכטע מעלאָדיען. טע־רעזאַ וואָס האָט די לעצטע אַכט טעג באַזוכט צוזאַמען מיט מאַדאַם מאַרמע די קירכען און מוזעאומס, האָט געטראַכט דערפון ווי לאַנג־ווייליג איהר באַגלייטערין איז, וואָס האָט געהאַלטען אין איין גע־פינען ענליכקייטען צווישען די בילדער פון די אַלטע מייסטער און איהרע באַקאָנטע מענשען. היינט אין דער פריה האָט זי אין רי־קאַרדי פּאַלאַץ בלויז אויף די פרעסקען פון בענאָצצאָ גאַצאָלי דער־קענט דעם הערר גאַרען, דעם הערר לאַגראַנזש און דעם הערר שמאָל, די פּרינצעסין סעניאַווין אַלס פּאַזשע און דעם הערר רע־נאַן רייטענדיג אויף אַ פערד. וואָס ס'איז שייך דעם הערר רענאַן, האָט זי זיך פּשוט דערשראָקען וואָס זי פלעגט איהם געפינען אומע־טום. איהרע אידעען האָבען זיך אַלע מאָל געהאַלטען אין איין באַ־

וועגען ארום דעם קליינעם אקאדעמישען און סאציאלען קרייז, מיט אזא לייכטקייט, אז עס האָט פשוט אויפגערעגט איהר פרייגד. זי האָט דערמאָנט מיט א זיסער שטימע וועגען די עפענטליכע זיצונגען פון אינסטיטוט, די רעפעראטען אין דער סארבאָן און די פארזאמלונגען וואו עס האָבען גענאָנצט די גייסטליכע און וועלטליכע פילאָזאָפען. וואָס אָנבאָאַנגט די פרויען זיינען זיי אלע, לויט איהר מיינונג גאָוווען רייצענדע און בכבוד'יגע. זי האָט ביי זיי אלעמען געגעסען מאָלצייטען. און טערעזא האָט זיך געטראכט: „זי איז צו פארזיכטיג, אָט די גוטע מדאם מארמע, און זי לאַנגווייליגט מיך." און זי האָט געקלערט וועגען איבערלאָזען איהר אין פיזאָל און אליין גיהן באזוכען די קירכען. באַנוצענדיג א וואָרט, אין זיך, וואָס לעמעניל האָט איהר אמאָל אויסגעלערענט, האָט זי צו זיך געזאָגט:

— איך גיה אוועקווארפען מדאם מארמע.

אן אויסנעמאָנגערטער זקן איז אריין אין דעם סאלאָן. זיינע וואָקסענע וואָנצעס און זיין קליינע, וויסע שפיציגע בערדעל האָבען איהם געגעבען אן אויסזוהן פון אלטען מיליטער מענשען. אָבער זיין בליק, הינטער זיינע ברילען, האָט פארראטען יענע זאנפטע ערעלקייט פון אויגען, וואָס זיינען באנוצט גאוואָרען פאר דער ווי־כענשאפט און פארנעניגען. דאָס איז גאוואָן א פלאָרענטינער, א פרייגד פון מיסס בעל און דעם פרינץ, דער פראָפעסאָר אריני. אמאָל איז ער פארנעטערט גאוואָרען פון פרויען און איז איצט גאוואָן באריימט אין טאָסקאניען און עמיליען פאר זיינע שטודיען איבער אנריקולטור.

דער גרעפין מארטען איז ער גלייך געפאלען גאוואָרען, און כאטש זי האָט ניט געהאט קיין גינסטיגע מיינונג וועגען דעם האר־פישען לעבען אין איטאליען, האָט זי דעם פראָפעסאָר אויסגעפרעגט וועגען די מעטאָדען און די רעזולטאטען פון זיינע פארשונגען.

ער האָט אָנגעפאָנגען מיט ענערגיע וואָס איז געמעסינט גע־וואָרען פון פארזיכטיגקייט.

— די ערד — האָט ער גאָזאָגט — איז פונקט ווי די פרויען: זי ווייל אז איהר זאָלט מיט איהר זיך באגעהן ניט מיט שעמעוודיג־קייט און ניט מיט ברוטאליטעט.

די „אווע מאריא", וואָס האָט געקלונגען פון אלע קאמפאנילען, האָט פארוואנדעלט דעם הימעל אין א ריזיגען אינסטרומענט פון רעליגיעזער מוזיק.

— דארלינג — האָט געזאָגט מיסס בעל — באמערקט איהר ווי קלאנגענרייך עס איז די לופט פון פלאָרענץ, און איננאנצען פאר־זילבערט, ביינאכט, אונטער דעם גלאָקען־קלאנג.

— עס קוקט אויס זאָנדערבאר — האָט געזאָגט שולעט — עס קוקט אויס ווי מיר וואָלטען דאָ געזעסען און געווארט אויף עמיצען.

וויוויאן בעל האָט איהם געענטפערט, אז זיי ווארטען ווירקליך אויף עמיצען. הערר דעשארט האָט געדארפט קומען; ער איז א ביסעל שפּעט; זי האָט מורא אז ער זאָל ניט האָבען פארשפּעטיגט דעם צוג.

שולעט איז צוגעגאנגען צו מאדאם מארמע און זעהר ערנסט געזאָגט:

— מאדאם מארמע, וואָלט איהר ווען עס איז געקאָנט קוקען אויף א טיר, אן איינפאכע געפארבטע טיר, ווי אייערע, למשל, אָדער מיינע, אָדער אָט די דאָ, אָדער אירגענד אן אנדער טיר, און ניט עמפינדען א פחד און א שרעק, ביי דעם געדאנק, אז א באזוכער קאָן איהר עפענען יעדען מאָמענט? די טיר פון אונזער הויז עפענט זיך צו דער אומענדליכקייט. האָט איהר ווענען דעם אמאָל גע־קלערט? קען מען דען ווען עס איז וויסען דעם אמת'ן נאָמען פון איהם אָדער איהר וואָס קומט צו אונז אריין, האָט א מענשליכען געשטאלט, האָט א באקאנטען פּנים און געהט געקליידעט ווי גע־וועהנליך?

וואָס אָנבאלאנגט איהם, זיך געפינענדיג פארשלאָסען אין זיין צימער האָט ער ניט קעקענט קוקען אויף דער טיר אָהן א שרעק פון וואָס די האָר אויפ'ן קאָפּ זאָלען זיך ביי איהם אויפשטעלען.

אָבער מאדאם מארמע פלעגט קוקען אָהן שרעק ווען די טירען פון איהר סאלאָן פלעגען זיך עפענען. זי האָט געקענט דעם נאָמען פון יעדען איינציגען וואָס איז געקומען צו איהר: אלע וואוילע מענשען.

שולעט האָט איהר אָנגעקוקט מיט טרויער, הויבענדיג די אַק־כלען.

— מאַדאַם מאַרמע, מאַדאַם מאַרמע, אָט די וואָס איהר רופט אָן ביי זייער ערדישען נאָמען האָבען נאָך אַ נאָמען, וואָס איהר קענט ניט, און יענער איז זייער אמת'ער נאָמען.

מאַדאַם מאַרטען האָט געפרעגט שולעט'ן, אויב דער אומגליק מוז דאָס דורכגעהן די טיר, אויב ער וויל קומען צווישען מענשען.

— ער איז געשיקט און כיטרע. ער קומט דורכ'ן פענסטער, ער קריכט דורך די ווענט. ניט שטענדיג לאָזט ער זיך זעהן. אָבער ער איז שטענדיג דאָ. די אָרימע טירען זיינען ווירקליך ניט שול־דיג אין דעם קומען פון דעם בייזען גאַסט.

שולעט האָט געגעבען אַ שטרענגע התראה דער מאַדאַם מאַרטען, אַז זי זאָל ניט דערוועגען צו רופען דעם אומגליק „בייזער גאַסט".

— דאָס אומגליק איז אונזער גרעסטער מייסטער און בעסטער פריינד. ער לערענט אונז די באַדייטונג פון לעבען. מיינע דאַמען, ווען איהר וועט ליידען, וועט איהר וויסען וואָס מען דאַרף וויסען, וועט איהר גלויבען וואָס מען דאַרף גלויבען, וועט איהר טאָן וואָס מען דאַרף טאָן, וועט איהר זיין וואָס מען דאַרף זיין. און איהר וועט דאַמאָלט האָבען די פרייד, וואָס ווערט פאַרטריבען פון פאַר־געניגען. די פרייד איז שעמעוודיג און זי פיהלט זיך שלעכט צווי־שען ימים טובים.

פרינץ אַלבערטינעלי האָט געזאָגט, אַז מיסס בעל און איהרע צוויי פראַנצויזישע פריינדינס דאַרפען ניט זיין אומגליקליך אום צו זיין פאָלשטענדיג און אַז די לעהרע וועגען פאַרפאָלשטענדיגונג דורך ליידען איז אַ באַרבאַרישע גרויזאַמקייט וואָס איז אַן אומ'־כבוד פאַר דעם שעהנעם הימעל פון איטאַליען. דערנאָך ווען דער געשפּרעך איז פאַרקלענערט נעוואָרען, איז ער צוריקגעגאַנגען צו דער פּיאַנאָ און פּרובירט אויסצושפּיעלען די גראַציעזע און באַנאַלע סיציליאַנישע מעלאָדיע, מורא האָבענדיג איהר צו פאַרמישען מיט דער ענליכער מעלאָדיע פון דער „טראָוואַטאָרע".

וויוויאַן בעל האָט גאָר אין דער שטיל אויסגעפרעגט אָט די אַלע פאַרזעהענישען וואָס זי האָט געמאָלען און האָט זיך געערגערט צוליעב זייערע נאַרישע שפּאַסהאַפטע ענטפערס.

— אין דעם מאָמענט — האָט זי געזאָגט — וואָלט איך וועלען זיך צוהערען בלויז צו די טעפיך־פיגורען, וואָס רערען וועגען בלאָסע אלטע זאכען, וואָס זיינען אזוי טייער, פונקט ווי זיי אליין.

און דער שהנער פרינץ, פארטראָגען פון זיינע מעלאָדישע כוואליעס. האָט געזונגען. זיין שטימע האָט זיך פארגרעסערט, זיך אויסגעבריטערט ווי דער פאוועס עק, און דאָן כיסלעכווייז אָפּגעשטאָרבען.

די גוטע מאראָם מארמע, קוקענדיג אויף דער גלעזערנער טיר, האָט געזאָגט:

— דוכט זיך, אז הערר דעשארט קומט.

ער איז אריין, זייענדיג לעבהאפט און באווגליך. אויף זיין ערנסטען פנים איז געווען אויסגעדריקט פרייד.

מיסס בעל האָט איהם אויפגענומען מיט אָפּגעהאקטע קולות פון א פויגעל.

— הערר דעשארט, מיר זיינען געווען זהר אומגעדולדיג אייך צו זהן. הערר שולעט האָט גערעדט שלעכטס וועגען טירען. יא, וועגען טירען און הייזער, און ער האָט אויך געזאָגט, אז דער אומגליק איז אן אלטער, זהר דאנקבארער דושענטלמאן. איהר האָט פארלוירען אָט די אלע זאכען. איהר האָט אונז גלאָזען וואַרטען אויף אייך, הערר דעשארט; פאר וואָס?

ער האָט זיך ענטשולדיגט. ער האָט קוים צייט געהאט אריינצוגעהן אין האָטעל אריין און שנעל זיך איבערטאָן. ער האָט אפילו קיין צייט ניט געהאט צו באגריסען זיין טייערען און גוטען פרייגד, דעם בראָנזענעם סאן־מארקָ, וואָס שמעהט אין זיין אָפּראָך, אין דער וואנט פון אָר סאן־מישעל. ער האָט געמאכט קאָמפלימענטען דער פאָעטעסע און באגריסט די גרעפין מארטען מיט א פרייד, וואָס ער האָט ניט געקאָנט אונטערדריקען.

— איידער איך האָב פארלאָזען פאריז בין איך געאָנגען אייך זהן אין אייער וואוינונג און דארט האָט מען מיר דערצעהלט, אז איהר זייגט געפאהרען דערווארטען דעם פרילינג אין פיזעאל, צוזאמען מיט מיסס בעל. איך האָב אייך דאָן געהאפט צו טרעפען אין דעם לאנד וואָס איך האָב איצט ליעב מעהר ווי שטענדיג.

זי האָט איהם געפרעגט, אויב ער איז פריהער דורכגעפאהרען

וועגעריג, אויב ער האָט נאָכאמאָל געזעהן אין דאוועגא די באגרא־
בענע קייזערינס און די לייבטענדע געשפענסטער.

ניין, ער האָט זיך אין ערגעץ ניט אָפגעשטעלט.

זי האָט גאָרניט געזאָגט. איהר בליק איז געווען געריכט צו
א ווינקעל פון דער וואַנט, וואו עס איז געשטאַנען דער גלאָק פון
היילינגען פאולינוס.

ער האָט איהר געזאָגט:

— איהר קוקט צו דעם גלאָק פון נאָלא.

וויוויאן בעלל האָט אוועקגעוואַרפען איהרע פאפירען און בליי־
פערער.

— איהר וועט באלד זעהן א וואונדער, וואָס וועט אייך נאָך
מעהר ריהרען, הערר דעשאַרט. איך האָב אנטדעקט די קעניגען פון
די קלייניע גלעקלאָך. איך האָב איהר געפונען אין רימיני, אין א
רואינירטען ווין־קעלער, וואָס וועלט איצט באנוצט אלס א קראָם,
און וואו איך בין געגאנגען קויפען א מין אלטע האלץ וואָס איז
איינגעוואַפט מיט אויל, און איז האַרט, טונקעל און גלאנציג. איך
האָב נעקויפט די גלאָק און האָב עס אליין אינגעפאקט. איך וועל
ניט לעבען ביז וואנען עס וועט ניט דא אהערקומען. איהר וועט זעהן.
עס איז אויף איהר אויסגעקריצט א קריסט אויפ'ן צלם, צווישען
דער יונגפרוי און דעם היילינגען יאהאן, עס טראָגט אויף זיך דעם
דאטום פון יאָהר 1400 און דעם הערב פון די מאלאטעסטאס... הערר
הערשאַרט, איהר הערט זיך ניט איין נעגוג. הערט מיך אויס מעהר.
אין יאָהר 1400 האָט לאָרענצא גיבערטי, וואָס איז אנטלאָפען פון
דער מלחמה און מגפה, זיך באזעצט אין רימיני, ביי פאלא מא־
לאטעסטא. עס איז זיכער, אז ער האָט מאדעלירט די פיגורען אויף
מיין גלאָק. און איהר וועט הערפאר דא זעהן, קומענדע וואָך אן
ארבייט פון גיבערטי.

דער רינער האָט געמעלדעט אז דער טיש איז געהרייט.

זי האָט נעבעטען אנטשולדיגונג וואָס דער מאָלצייט וועט זיין
טן איטאליענישער, איהר קוכער איז געווען א דיבטער פון פיזעל.

ביים טיש, פאר די „פיאסקאני" פלעשער וואָס זיינען געווען
ארומגעוויקעלט מיט שטרוי, האָבען זיי נערעדט פון דעם גליקליכען
זופצאהנטען יאהרהונדערט, וואָס זיי האָבען אלע ליעב געהאט. דער־

פרינץ אלבערטינעלי האָט געלויבט די קינסטלער פון יענער צייט פאר זייער אוניווערזאליטעט, פאר זייער לויידענשאפטליכער ליעב־שאפט צו זייער קונסט און שאפונג. ער האָט נערעדט מיט באטאָנונג און מיט א צערטליכער שטימע.

דעשאַרט האָט זיי באוואונדערט, אבער אויף אן אנדער אופן.

—אום נערעכט צו זיין צו יענע מענער—זאגט ער—פון סימאבי ביז מאסאציא, וואָס האבען נעארבייט מיט אזא פולהארצינקייט, וואלט איך ווועלען, אז די לויב־נעזאנגען זאלען זיין באשיידען און פינקטליך. קודם כל דארף מען זיי זעהן אין זייער סטודיא, דערנאָך אין זייער ווערקשטאט, וואו זיי האבען נעלעבט אלס האנדווערקער. ערשט דאַרט, זעהענדיג זיי ביי דער ארבייט קאן מען אפשאצען זייער אייגפאכקייט און זייער נעניום. זיי זיינען נעווען רויה אין אומווייסענד. זיי האבען וועניג נעלעזען און וועניג נעזעהן. די בערגלאך וואָס רינגלען ארום פלארענץ איז נעווען דער האריזאנט פאר זייערע אויגען און נשמה. זיי האבען ניט נעקענט קיין שום אנדער זאך א־חוץ זייער שטאַדט, די הייליגע שריפטען און עטליכע איבערבלייבענישען פון אלטע סקולפטורען, וואָס זיי האבען מיט צערטליכקייט און ליעבע שטודירט.

— איהר האָט ריכטיג באמערקט — האָט נעזאגט פראפעסאָר אריני. — אלץ וועגען וואָס זיי האבען זיך דאמאלט נעזארגט איז נעווען ווי אזוי אנצואוועגדען די בעסטע מעטאדען. זייערע מהות זיינען איגנאנצען נעווען באשעפטיגט מיט צוגרייטען דעם גלאזיאון מישען די פארבען. דער וואָס האָט דער ערשטער אויסגעפלארט אויפצוקלעפען א לייוועגט איבער א באפעסטיגונג, כדי די מאלעריי זאל ניט פלאצען מיט'ן האלץ, איז געהאלטען געווארען פאר א וואונדערבארען מענשען. יערער מייסטער האָט נעהאט זיינע רעצעפטען און סארמולאס, וואָס ער פלענט האלטען אין דער־נרעסטער געהיימנים.

— גליקליכע צייטען — האָט פראפעסאָר רעשארט — עס איז דאמאלט קיינעם אפילו ניט איינגעפאלען צו קלערען וועגען יענער ארגינאליטעט וואָס מיר היינט זוכען אזוי אייפריג ארום. דער שילער האָט נעזוכט נאכצומאכען דעם מייסטער. ער האָט ניט נעהאט קיין שום אנדער אמביציע ווי איהם עהנליך צו זיין,

און בלויז ניט ווילענדיגערהייט האָט ער זיך אַרויסגעוויזען אַנדערש ווי די אַנדערע. זיי האָבען געאַרבייט ניט פאַר גלאָריע נאָר צוליעב פרנסה.

— זיי האָבען רעכט געהאַט — האָט געזאָגט שולעט. — קיין זאַך איז ניט אַזוי גוט ווי אַרבייטען פאַר פרנסה.

— דער פאַרלאַנג צו ווערען אומשטערבליך — האָט געזאָגט דעשאַרט — האָט זיי ניט באַאומרוהיגט. ניט קענענדיג די פאַר־גאַנגענהייט, האָבען זיי אויך ניט געקאָנט אויפפאַסען די צוקונפט און זייערע הלומות האָבען ניט דערגרייכט ווייטער ווי זייער לעבען. זיי האָבען אַריינגעלעגט אַ מעכטיגע ווילענס־קראַפט אין דעם, וואָס זיי האָבען געוואָלט גוט דורכפיהרען. זייענדיג איינפאַך, פלעגען זיי זיך אַ סך ניט אָפּנאַרען און זיי האָבען דערזעהן דעם אמת וואָס מיר קאָנען ניט זעהן צוליעב אונזער אינטעליגענץ.

דערווייל האָט שולעט אָנגעהויבען דערצעהלען דער מאַדאַם מאַרמע'ן וועגען זיין באַזוך וואָס ער האָט בייטאָג געמאַכט ביי דער פרינצעסין פון קעניגליכען פראַנצויזישען הויף, צו וועלכער די מאַר־קיזע דע־ריע האָט איהם געגעבען אַ רעקאָמענדאַציאָנס־בריעף. ער האָט געהאַט הנאה צו לאָזען פיהלען, אַז ער, דער באָהעם און וואַגאַ־בונד, איז אויפגענומען געוואָרען פון דער קייזערליכער פרינצעסין, צו וועלכער ניט מיסס בעל און ניט די גרעפין מאַרטען זיינען צו־געלאָזען געוואָרען, און מיט וועמען דער פרינץ אַלבערטינעלי האָט זיך באַרימט אַז ער האָט איהר אַמאָל געטראָפען אויף אַ צערעמאָניע.

— זי איז אויסערגעוועהנליך פרום — האָט געזאָגט דער פרינץ.

— איהר עדעלקייט, פאַרבונדען מיט איהר איינפאַכקייט, איז וואונדערבאַר — האָט געזאָגט שולעט. — אַרומגערינגעלט פון איהר סוויטע הויף־דאַמען און מענער, האַלט זי פון דער שטרענגסטער עטיקעט און איהר הויכען ראַנג נוצט זי אויס נאָר פאַר תשובה. יעדען פריהמאָרגען וואַשט זי דעם גרונט פון דער קירך. דאָס איז אַ דאָרפס־קירך, וואו די הינער לויפען אַריין און אַרויס און דער גלח שפּיעלט אין קאָרטען מיט'ן גלאָקען־קלינגער. — דערווייל האָט ער זיך אָנגעלענט אויפ'ן טיש און נאָכגעמאַכט מיט זיין סערוועטעל ווי אַזוי די פרינצעסין וואַשט. דאַן האָט ער זיך צוריק אויסגע־גלייכט און ערנסט געזאָגט:

— נאָכדעם ווי איך האָב געווארט אין פיעלע סאַלאָנס, איינע נאָך דער אַנדערער, האָט מען מיך צוגעלאָזען איהר קושען די האַנט.

ער איז אַנשוויגען געוואָרען.

מאַדאַם מאַרטען, זייענדיג אומגעדולדיג, האָט געפרעגט:

— נו, און וואָס האָט צו אייך געזאָגט די רייצענדע, איינפאַכע און נאָבעלע פּרינצעסין?

— זי האָט מיר געזאָגט: „האָט איהר באַזוכט פלאָרענץ? מען פאַרזיכערט מיך, אַז דאָרט האָבען זיך לעצטענס געעפענט גע־וועלבען, וואָס זיינען שעהן באַלייכטען אין אָווענט.“ זי האָט מיר אויך געזאָגט: „מיר האָבען דאָ זעהר אַ גוטען אַפּטייקער, אַפילו אין עסטרייך זיינען ניטאָ קיין בעסערע. נאָך מיט זעקס וואָכען צוריק האָט ער מיר אַרויפגעלייגט אויפ'ן פוס אַ פלאַסטער און עס האַלט נאָך ביז היינטיגען טאָג.“ אָט דאָס זיינען די ווערטער וואָס מאַריאַ טערעזאַ איז געווען אַזוי פריינדליך מיר צו זאָגען. אָ, ניט געקינסטעלטע גרויסקייט! אָ, קריסטליכע טוגענד! אָ, טאָכטער פון הייליגען לודוויג! אָ, וואונדערבאַרער אָפּקלאַנג פון אייער שטי־מע, הייליגע עליזאַבעט פון אונגאַרן!

מאַדאַם מאַרטען האָט געשמייכעלט. זי האָט געגלויבט אַז שולעט האָט געטריבען לצנות. אָבער ער האָט מיט ענטריסטונג פּראָטעסטירט. און מיסס בעל האָט אויסגערעדט איהר פריינדין. די פראַנצויזען, האָט זי געזאָגט, זיינען שטענדיג גרייט אָנצונעמען יעדע זאַך פאַר אַ שפּאַס.

דאַן איז ווידער אויפגענומען געוואָרען דער געשפּרעך וועגען קונסט, וואָס אין דעם לאַנד געפינט זיך עס שטענדיג אין דער לופט.

— וואָס אָנבעלאַנגט מיר — האָט געזאָגט די גרעפין מאַרטען — בין איך ניט גענוג געלערנט צו באַוואונדערן דזשיאָטאָ'ן אין זיין שולע. וואָס מיר איז מעהרסטענס אויפפאַלענד אין דעם פופ־צעהנטען יאָהרהונדערט איז דער אויסדרוק פון תאוה אין יענער קונסט וואָס מען רופט קריסטליכע. די איינציגע פרומקייט און ריינקייט וואָס מען קאָן געפינען זיינען אין די בילדער פון פראַ אַנדזשעליקאָ, כאָטש זיי אַפּעלירען אויך צו די געפיהלען. די איב־ריגע, די יונגפרויען און מלאכים, זיינען תאוה'דיגע, צערטליך און טיילמאָל אויך אומפאַרשעמט זינדיג. וואָס'ער רעליגיעזע אידעען

דריקען זיי דען אויס, יענע יונגע, קלוגע קעניגען, וואָס זיינען שעהן ווי די פרויען, אָדער דער הייליגער סעבאַסטיאַן, וואָס גלאַנצט אין זיין יוגענד, ווי דער ליידענדער באַקכוס פון קריסטענטום?

דעשאַרט האָט איהר געענטפערט, אַז ער דענקט אויך אַזוי און אַז זיי מוזען ביידע האָבען רעכט, וואָרעם סאַוואָנאַראָלאַ איז אויך געווען מיט דער זעלבער מיינונג; ניט געפינענדיג קיין פרומקייט אין קיין איינער פון די קונסט־בילדער, האָט ער זיי אַלע געוואָלט פאַרברענען.

— נאָך אין די טעג פון דעם וואונדערבאַרען מאַנפרעד — האָט ער געזאָגט — וואָס איז געווען אַ האַלבער מוסולמאַן, זיינען שוין געווען מענשען אויף וועלכע מען האָט געזאָגט, אַז זיי זיינען אָנהענגער פון דער אַפּיקורסישער סעקטע, וואָס האָבען געזוכט צו באַווייזען, אַז עס איז ניטאָ קיין גאָט אויף דער וועלט. דער שעהנער גידאָ קאַוואַלקאַנטי האָט פאַראַכטעט די אומוויסענדע, וואָס האָבען געגלויבט אין דער אומשטערבליכקייט פון דער נשמה. מען האָט פון איהם ציטירט דעם פאָלגענדען וואָרט: „דער טויט פון די מענשען איז אינגאַנצען עהנליך צום טויט פון די חיות." שפּעטער, ווען די אַלטערטימליכע שעהנקייט איז אַרויס פון די קברים, איז דער קריסטליכער הימעל פאַרטרויערט געוואָרען. די מאָלער וואָס האָבען געאַרבייט אין די קירכען און קלויסטערס זיינען ניט געווען פרום און אויך ניט צנוע'דיג. פּערוגינאַ איז געווען אַן אַטעאיסט און ער האָט עס גאָרניט געזוכט אָפּצולייקענען.

— יאָ, — האָט געזאָגט מיסס בעלל — אָבער מען האָט אויף איהם געזאָגט, אַז ער האָט אַ שווערען קאָפּ אין וועלכען דער הימלישער אמת האָט ניט געקאָנט אַריינדינגען. ער איז געווען ביטער און גייציג, אינגאַנצען פאַרטאָן אין מאַטעריעלען רייכטום. ער האָט וועגען קיין זאַך ניט געדענקט ווי וועגען קויפען הייזער.

פּראָפעסאָר אַריגי האָט פאַרטיידיגט פּיעטראָ וואַנוצי פון פּערוגיאַ.

— ער איז געווען אַן עהרליכער מאַן — האָט ער געזאָגט — און דער בעל־הבית פון דער געזואַטי קירך, אין פלאָרענץ, איז באַגאַנגען אַן עולה, וואָס ער האָט איהם ניט געטרויט. אָט דער גלח האָט פּראַקטיצירט די קונסט פון מאַכען אולטראַ־מאַרין בלאָהע,

צושטויסענדיג לאפיס־לאזולי שטיינער. פאר אולטרא־מארין האט מען דאמאלט געצאלט אזוי פיעל גאלד וויפיעל עס האט געוואוינען, און דער קלויסטער אויבערהער, וואס האט געוואוסט א געהיימען מיטל וויי אזוי עס צו מאכען, האט דאס אנערקענט פאר פיעל טייערער ווי רובינען און שאפירען. ער האט געבעטען פיעטרא'ן אז ער זאל איהם דעקאריגן די צוויי קלויסטערס פון זיין מאנאסטיר, און ער האט זיך גאריכט אויף וואונדער, ניט אזוי פון דעם מייסטער'ס פעהיגקייט, ווי פון דער שענקייט פון דעם הימעל בלאהען אולטרא־מארין. פאר דער גאנצער צייט וואס דער קינסטלער האט געמאלען די געשיכטע פון יעזוס קריסטוס אויף די וועגט פון קלויסטער, איז דער בעל־הבית נעשטאנען ביי דער זייט, האלטענדיג דעם טייערען פולוואר אין א קלייגעם זעקעלע, מיט וואס ער האט זיך קיינמאל ניט געוואלט צושיידען. פאר דעם הייליגען מאנ'ס אויגען פלעגט פיעטרא, איידער ער האט איינגעטונקען נאך אמאל זיין בארשט אין דעם פולוואר, פריהער איהר אפגעטונקען אין פראסטע וואסער. אויף אזא אופן האט ער אויסגענוצט א גרויסע מאסע דערפון, און דער גוטער פאטערל, זעהענדיג ווי דאס זעקעל ווערט שנעל אלץ קלענער און קלענער, האט אויסגעזיפצט: „יעזוס, וויפיעל אולטרא־מארין אט דאס ביסל קאלך־וואסער דארף עס האבען." וועז די פרעסקען זיינען נעענדיגט געוואָרען אין פערוגינא האט דערהאלטען פון דעם גייסטליכען דעם פריזיו וואס זיי זיינען מושוה געוואָרען, האט ער איהם ארייננעלאזט אין האנד א פעקעל בלאהען פולוואר, און געזאגט: „דאס איז פאר אייך, פאטערל. אייער אולטרא־מארין, וואס איך האב אויסגעשפט מיט מיין בארשט, האט זיך אראפגעלאזט אויפ'ן גרונט פון מיין שיסעל, און איך האב דאס פון דאָרט יעדען טאג ארויסגעצוינגען. איך גיב עס אייך צוריק. איצט לערנט זיך אויס צו האבען צוטרוי צו גוטע מענשען.

— א, — האט געזאגט טערעזא — עס איז נאָרניט אזוי אויסערגעוועהנליך, וואס פערוגינא איז געווען עהרליך און גייציג אין דער זעלבער צייט. ניט שטענדיג זיינען די זעלבסט־זיכטיגע פערזאנען אויך אומפינקטליך. עס זיינען דא א סך עהרליכע קמצנים.

— נאטירליך, דארלינג! — האט געזאגט מיסס בעל. — דער קארגער וועט קיינמאל קיינעם ניט שולדיג זיין, בעת דער פאר־

שוועגדער איז שטענדיג צופרידען צו האָבען חובות. ער דענקט וועניג וועגען דעם געלט וואָס ער פֿארמאָגט, און נאָך וועניגער וועגען דעם וואָס ער איז שולדיג. איך האָב קיינמאָל ניט געזאָגט, אז פּיעטרָא וואָנוצי, פון פּערוגיא, איז געווען ניט קיין עהרליכער מענש. איך האָב בלויז געזאָגט, אז ער האָט געהאט א גראָבען קאָפּ און אז ער האָט געקויפט א סך הייזער. איך בין זעהר צופרידען צו הערען אז ער האָט אָפּגענעבען דעם אולטרא־מארין צו דעם בעל־הבית פון געזואָטי

— אזוי ווי אייער פּיעטרָא איז געווען רייך — האָט געזאָגט שולעט — האָט ער געדאַרפט אָפּגעבען דעם אולטרא־מארין. די רייכע זיינען מאַראַליש פֿארפּליכטעט צו זיין עהרליך; די אָרימע — ניט.

אין דעם כּאָמענט האָט דער דינער איבערגענעבען שולעט'ן א זילבערנעם בעקען. און דער פּאָעט האָט אויסגעשטרעקט די הענט צו קריגען די שמעקענדיגע וואסער פון דעם קראן. דאָס איז געווען א זי.בער־נער קרוג, וואָס האָט געהאט א פּאַלשען גרונט. לויט אן אלטען מנהג פלעגט דאָס מיסם בעל ארומדערלאַנגען צו אלע געסט פון טיש, ביי דער ענדע פון א מאָלצייט.

— איך וואָש מיר די הענט — זאָגט ער — פּאר די שלעכטס וואָס מאַדאָם מארטען טוט און וואָס זי קען נאָך טאָן, סיי מיט ווער־טער און סיי אויף אן אנדער אופן.

און ער האָט זיך אויפגעשטעלט שטורמיש, נאָכפּאלגענדיג מיסם בעל, וואָס איז געגאַנגען אין אָרים מיט פּראָפעסאָר אריגי.

אין סאַלאָן, וועו עס איז דערלאַנגט געוואָרען קאָפֿע, האָט זי געזאָגט:

— הערר שולעט, פּאר וואָס זאָלט איהר אונז שטענדיג פּאר־אורטיילען צום גרויזאמען טרויער פון דער גלייכהייט? פּארוואָס? דאָפּנים'עס פלייט וואָלט קיינמאָל ניט ארויסגעגעבען אזא זיסע מוזיק, וועו זי וואָלט געווען געמאכט פון זיבען גלייכע רערלאָך. איהר ווילט צושטערען די שעהנע הארמאניען פון בעל־הבית און זיינע דינער, פון דעם אריסטאקראט און דעם בעל־מלאכה. א! איהר זיינט א בארבאר, הערר שולעט! איהר האָט רחמנות אויף די נויטבאדערפטיגע, אבער איהר האָט ניט קיין רחמנות אויף דער

געטליכער שעהנקייט וואָס איהר פאַרטרייבט פון אונזער וועלט. איהר פאַרטרייבט איהר, הערר שולעט. זי איז אַ נאַקעטע און אַ פאַרוויינטע און איהר קערט זיך אָפּ פון איהר. זייט זיכער: זי וועט אויף דער וועלט קיין קיום ניט האָבען, ווען די אָרימע קליינע מענשען וועלען אַלע זיין שוואַכע, עלענדע אין אומוויסענדע. כדי צו פאַרטרייבען פון דער געזעלשאַפט די פאַרשיעדענע מענשליכע גרופּירונגען, לויט זייערע ראַנגען, פון דעם נידריגען ביז צום גרויסען, דאַרף מען זיין אַ פיינד פון דעם רייכען פונקט ווי פון דעם אָרימאַן; מען דאַרף דערצו זיין אַ שונא פון דעם גאַנצען מענשליכען מין.

— פיינד פון מענשליכען מין! — האָט געענטפערט שולעט, אַריינוואַרפענדיג צוקער אין זיין קאַפע — אַזוי האָט דער רוימער אַ נאָמען געגעבען די קריסטען, וואָס האָבען פאַר איהם געפּרעדיגט וועגען ליעבע.

אין פאַרלויף פון דער צייט איז דעשאַרט געזעסען נעבען מאַדאַם מאַרטען און געפּרעגט איהרע אָנזיכטען וועגען קונסט און שעהנקייט. ער פלעגט אונטערשטיצען, אָנפיהרען און נאָך מעהר לעבהאַפט מאַכען די אַלע זאַכען וואָס זי האָט באַוואונדערט, אָפטמאָל האָט ער דאָס געטאָן מיט אַ שטורמישער צערטליכקייט. ער האָט געוואָלט, אַז זי זאָל זעהן אַלץ וואָס ער זעהט, און אַז זי זאָל ליעבען אַלץ וואָס ער ליעבט.

ער האָט געוואָלט, אַז זי זאָל געהן אין די גאָרטענס גלייך ביים צאַרטען אָנהויב פון פרילינג. ער האָט זי געזעהן אין די געדאַנקען שטעהן אויף די פאָרנעמע באַלקאָנען. ער האָט געזעהן ווי דאָס זונען ליכט האָט זיך געשפּיעלט מיט איהרע האָר און ווי דער שאָטען פון די לאָרבער בוימער האָט געמאַכט, אַז איהרע אויגען זאָלען זיך אויסווייזען נאָך טונקעלער ווי זיי זיינען. פאַר איהם איז דער הימעל און די ערד פון פלאָרענץ באַשאַפען געוואָרען אום צו דינען בלויז אַלס הינטערגרונט פאַר אָט דער יונגער פרוי.

ער האָט איהר געליעבט פאַר דער איינפאַכקייט פון איהר קליידונג, פאַר די ליניען פון איהר פיגור און איהר גראַציע און פאַר איהר צערטליכער לייכטקייט ביי יעדער באַוועגונג. ער האָט ליעב געהאַט, האָט ער געזאָגט, אָט די לייכטע, שוועבענדע, גייסטרייכע,

פֿרייע און לעבעדיגע קליידער, וואָס מען זעהט אזוי זעלטען, און וואָס מען פֿארגעסט ניט אזוי שנעל.

זי האָט שוין געקראָגען פיעלע קאָמפּלימענטען אָבער זי האָט זיי ניט אויסגעהערט ניט אזוי פיעל פֿארגעניגען ווי איצט. זי האָט געוואוסט, אז זי קליידט זיך שעהן, מיט אן אויסגעשפּראָכענעם און זיכערען געשמאק. אָבער קיין איינציגער מאָן, מיט דער אויסנאָם פון איהר פֿאטער, האָט איהר וועגען דעם ניט געגעבען קיין קאָמפּלימענטען אלס קענער. זי האָט געגלויבט, אז מענער זיינען נאָר פֿעהיג אָפּצושאצען דעם אלגעמיינעם אויסדרוק, אָבער ניט די זיכרייכע אייגאָרדנונג פון די אייגצעלהייטען. אייניגע, וואָס האָבען געמיינט, אז זיי פֿארשטעהן עפּעס וועגען „שיבּאָן", האָבען איהר הערעסען מיט זייערע פיעלזאָגענדע מינעס און צוויידיטיגען געשמאק. און אזוי האָט זי שוין געהאט אויפֿגענגעבען די האָפֿנונג און האָט זיך באַגניגענד וואָס איהר טואלעט איז באוואונדערט געוואָרען בלויז פון פרויען; אָבער דאָס איז ניט צוגענאָגען אָהן קליינליכקייט, בייזווילליגיקייט און א געפיהל פון קנאה. דעשאָרט'ס קינסטלערישע אין מענליכע באוואונדערונג האָט איהר דערפֿאר אין בערראשט און געפֿעלען געוואָרען. זי האָט מיט פֿארגעניגען צוגענומען די קאָמפּלימענטען וואָס ער האָט איהר געגעבען, ניט זעהענדיג הערין קיין צו גרויסע אינטימקייט אָדער אומבאשיידענהייט.

— הייסט עס, אז איהר אינטערעסירט זיך מיט קליידונג, הערר דעשארט?

ניין, ער קוקט ניט אויף קיין קליידער. מען זעהט אזוי ווייניג פרויען וואָס זיינען שעהן געקליידעט, אפילו אין אונזערע צייטען, וועו פרויען קליידען זיך האָך פונקט אזוי גוט, אויב ניט בעסער, ווי אמאל! עס האָט איהם ניט געגעבען קיין שום פֿארגעניגען אָנצוקוקען די פאקעטען אויף ציווי פוס. אָבער אז ער האָט געזעהן א פרוי וואָס האָט געהאט א ריטמישע קערפּער באוועגונג און שעהנע קערפּער ליניען האָט ער איהר געבענשט.

ער האָט פֿארטגעזעצט מיט א ביסעל א העכערער שטימע:

— וועו איך זעה א פרוי וואָס גיט זיך יעדען טאָג די מיה זיך צו מאכען שעהן, מוז איך דענקען וואָסער גרויסע לעקציע זי גיט דער־מיט דעם קינסטלער. זי גיט אפּ א סך מיה און צייט — און דאָס

אלץ אויף עטליכע שטונדען. מיר וואלטען באדארפט טאן פונקט
ווי זיי, באפוצען דאס לעבען און ניט דענקען וועגען דער צוקונפט.
צו מאלען, שניצען אדער שרייבען פאר די קומענדע דורות איז ניט
מעהר ווי פוסטער שטאלץ.

הערר דעשארט — האט געפרעגט פרינץ אלבערטינעלי —
וואס איז אייער מיינונג וועגען א רויטליך־וויאלעטעס, מיט זילבערנע בלומען געשטיקטעס נאכט־קלייד פאר מיסס בעל?

— איך — זאגט שולעט — דענק אזוי ווייניג וועגען דער ערדישער צוקונפט, אז איך האב געשריבען מיינע שענסטע פאעמען אויף שטיקלאך צינארעט־פאפיר. זיי זיינען שוין לאנג אומגעקומען און האבען נאך איבערגעלאזען מיינע פערזען בלויז אין א מין מעטאפיזישער עקזיסטענץ.

דאס האט ער נאר געוואלט מאכען דעם אינדרוק אלס אן אפגעלאזענער. אין דער אמת'ן האט ער קיינמאל ניט געהאט פארלוירען קיין איין שורה פון זיינע שריפטען. דעשארט איז שוין געווען אויפריכטיגער. ער האט ניט געהאט קיין חשק זיך איבערצולעבען. מיסס בעל האט איהר דערפאר אויסגערעדט.

— הערר דעשארט, כדי דאס לעבען זאל זיין גרויס און גאנץ, דארף מען דערצו צוגעבען די פארגאנגענהייט און די צוקונפט. אונזערע שאפונגען, אין פאעזיע און קונסט, דארפען מיר ווידמען צו דער עהרע פון די געשטאלבענע און אויך דענקענדיג וועגען די, וואס דארפען געבוירען ווערען. אזוי ארום וועלען מיר אנטייל נעמען אין דעם וואס איז געווען, אין דעם וואס איז איצט און אין דעם וואס וועט ערשט זיין. איהר ווילט ניט זיין אומשטערבליך. הלואי זאל זיך גאט ניט צוהערען צו אייער פארלאנג.

ער האט געענטפערט:

— עס איז נעונג פאר מיר צו לעבען אין דער געגענווארט.

און ער האט זיך געזעגענט, פארשפרעבענדיג צו קומען אויף צומארגענס באגינען און איהרען מאדאם מארטען אין בראקאצי קלויסטער.

א שטונדע שפעטער איז טערעזא געלעגען אין איהר צימער, וואס איז נעווען אויסגעפוצט מיט א פיינעם עסטעטישען געשמאק.

די וועט זיינען געווען באהאנגען מיט א געוואלט, אויף וועלכען עס האבען זיך אויסגעשפרייט ציטראנען בוימער מיט זייערע שווערע נאלדענע פרוכטען, מאכענדיג דעם אויסזעהן פון צימער ווי א צוי־בער גארטען. איהרע שעהנע, נאקעטע ארעמס האט זי צונויפגע־לענט הינטער איהר קאפ. אין דער צייט וואס זי איז אזוי געלענגען אויף איהר בעט, ביים שיין פון דעם לאמפ, איז אין איהר געדאנק דורכגעפלאסען, אין אן אומאדנונג, די אלע בילדער אין ערשיי־נונגען פון איהר נייעם לעבען: וויוויאן בעל און איהרע גלאקען, יענע רעליניעזע בילדער פון די פרע־ראפאעליטען, וואס זיינען לייכט ווי די שאטענס, אט די דאמען און קאוואלערען, וואס האבען אויס־געזהען איינזאם, גלייכגילטיג און א ביסעל טרויעריג, אבער דערפאר מעהר מענשליך אין זייער זיסען אומעט; און אין אבענד, אין דער ווילא פון פיזעאל, דער פרינץ אלבערטינעלי, דער פראפעסאר אריגי, שולעט, די שטורמישע געשפרעכען, די זעלטענע אידעען־שפיעלעריין, און דעשארט מיט זיינע יונגע אויגען אויף זיין א ביסעל אויסגעמאטערטען שווארץ־ברוינליכען פנים, וואס האט איהם מיט זיין שפיציגען בערדעל גענאכט אויסקוקען ווי אן אפריקאנער.

זי האט געטראכט, אז ער האט א רייצענדע פאנטאזיע און אז זיין נשמה איז רייכער פון אלע וואס זי האט ביז איצט באגע־נענט, און אז פון זיין צוציהונגס־קראפט קאן זי זיך ניט מעהר ווערען. זי האט שוין פון לאנג געווואוסט אז ער איז באגאבט נעווען געפעלען צו ווערען. זי האט איצט געוווסט, אז ער ז ו כ ט נעפעלען צו ווערען. און אט דער נעדאנק האט אנגעפילט איהר הארץ מיט פרייד. זי האט פארמאכט די אויגען ווי לענגער אויפ־צוהאלטען ביי זיך דעם נעדאנק. דערנאך האט זי פלוצלינג א צי־טער געטאן.

זי האט געפיהלט, ווי זי וואלט געקראנען עפעס א טעמפען קלאפ אין דער טיפעניש פון איהר הארץ, וואס האט איהר פארואר־זאכט א פיינליכען וועהטאג. ווי א חלום־בילד האט זי פלוצלינג, אומערוואַרטעט, פאר זיך געזעהן איהר געליעבטען, ווי ער גענהט דורך די וועלדער מיט א ביקס אונטער'ן ארעם. מיט זיין פעסטען, רעגעלמעסיגען שריט האט ער גענואנדערט דורך די טיפע אלעען. זי האט ניט געקאנט זעהן זיין פנים און דאס האט איהר

באַאומרוהיגט. זי איז שוין איצט ניט געווען אין כעס אויף איהם. זי איז שוין פון איהם ניט געווען מעהר אומצופרידען. איצט איז זי שוין געווען אומצופרידען בלויז פון זיך אַליין. און ראַבערט איז אַלץ געגאַנגען גלייך אויף זיין וועג, ניט אומדרעהענדיג דעם קאָפּ; ער איז געגאַנגען ווייטער, אַלץ ווייטער, ביז וואַנען מען האָט שוין ניט געזעהן מעהר ווי אַ קליינעם, שוואַרצען פּונקט אין דעם איינ־זאַמען וואַלד. עס איז איהר איצט אויסגעקומען ווילד און קאַפּריזנע וואָס זי האָט איהם פאַרלאָזען אָהן אַ זיי־געזונד, אַפילו ניט שריי־בענדיג אַ בריף צו איהם. ער איז דאָך געווען איהר פריינד, איהר איינציגער פריינד. זי האָט קיינמאָל ניט געהאַט קיין אַנדערען. זי האָט געטראַכט: „איך וואָלט ניט וועלען, אַז ער זאָל זיין אומ־גליקליך צוליעב מיר."

ביסלעכווייז איז זי געקומען צו זיך. ער האָט איהר, אָהן צוויי־פעל, ליעב געהאַט; אָבער ער איז ניט געווען געפיהלפול; אַרומ־טראָגען זיך מיט אומגליקליכע געדאַנקען איז, גליקליכערווייז, ניט געווען זיין שטייגער. זי האָט זיך געטראַכט: „ער איז איצט אויף דער יאַגד, און איז צופרידען. ער זעהט איצט זיין טאַנטע דע־לאַנוא, וואָס ער באַוואונדערט..." זי האָט זיך באַרוהיגט און איז צוריק אַריינגעפאַלען אין דער צערטליכער און טיפער פרעהליכקייט פון פלאָרענץ. אין קונסט מוזעאום איז געווען אַ בילד, וואָס דע־שאַרט האָט באַזונדערס געליעבט. זי האָט עס אָבער ניט גענוי באַטראַכט. עס איז געווען אַן אָפּגעשניטענער מעדוזען קאָפּ און דער סקולפּטאָר האָט איהר געזאָגט אַז אין דעם ווערק האָט לעאָ־נאַרדאָ אַריינגעלעגט די גאַנצע טיפקייט און טראַגישע פיינקייט פון זיין זשעניע. זי האָט עס געוואָלט נאָכאַמאָל זעהן, זייענדיג אַנט־טוישט וואָס זי האָט עס אַליין ניט באַטראַכט גוט צום ערשטען מאָל. זי האָט אויסגעלאָשען דעם לאָמפּ און איינגעשלאָפען.

פאַרטאָג האָט זיך איהר גע'חלום'ט, אַז זי האָט געטראָפען ראָ־בערט לע מעניל'ן אין אַ לעדיגער קירך. ער איז געווען איינגעהילט אין אַ פוטער וואָס זי האָט עס ביי איהם קיינמאָל ניט געזעהן. ער האָט געוואַרט אויף איהר. אָבער אַ מחנה גלחים און דאַוונער האָבען זיי פּלוצלונג פאַנאַנדערגעשיידט. זי האָט ניט געוואוסט וואָס פון איהם איז געוואָרען. זי האָט ניט געקאָנט זעהן זיין פּנים און דאָס

האָט איחר באַאומרוהיגט. אַז זי האָט זיך אויפגעכאַפּט האָט זי געהערט פאַר דעם אָפענעם פענסטער אַ קורצען, מאָנאָטאָנעם און טרויעריגען פויגעל־רוף, און אין דער מילך־ווייסער מאָרגען־דעמערונג האָט זי געזעהן דורכפליהען אַ שוואַלב. דערנאָך האָט זי אָהן אַ פאַרוואָס און אָהן אַ פאַרווען אָנגעהויבען וויינען. זי האָט געוויינט איבער זיך אַליין מיט דער פאַרצווייפלונג פון אַ קינד.

XI.

זי איז אויפגעשטאַנען פריה און זי האָט געהאַט פאַרגעניגען פון אָנטאָן זיך מיט אַ דעלעקאַטער, באַהאַלטענער זאָרגפעלטיגקייט. איחר טואַלעט צימער איז געווען אויסגעשטאַטעט לויט איינער פון וויוויאַן בעלל'ס עסטעטישע פאַנטאַזיעס. מיט איהרע פּראָסט גלאַזירטע טעפּ, קופּערנע קריגען און גרונד פון ציגעל, האָט דאָס צימער אויסעגעזהן ווי אַ פאַר'כישוף'טע קיך. עס איז געווען אַזוי מיטעל־אַלטערליך און וואונדערבאַר, אַז גרעפין מאַרטען האָט געהאַט די אָנגענעמע איבערראַשונג צו גלויבען אַז זי איז אַ פאַר'כישוף'טע פּרינצעסין. בעת איהר קאַמער־פרוי האָט איהר פאַרקעמט די האָר, האָט זי געהערט ווי דעשאַרט און שולעט האָבען גערעדט אונטען, ביי איהר פענסטער. זי האָט געענדערט אַלץ וואָס פּאָלין האָט איהר אָנגעטאָן און האָט דרייסט אָפּגעדעקט איהר האַלז און געלאָזען אַרויסגעוויזען איהרע עדעלע און ריינע ליניען פון איהר נאַקען. דערנאָך, נאָכדעם ווי זי האָט זיך אַ לעצטען מאָל אָנגעקוקט אין שפּיגעל, איז זי אַראָפּגעגאַנגען אין גאָרטען אַריין.

אין דעם גאָרטען, באַשאָטענט מיט אייבען־בוימער, ווי אַ פריד־ליכער בית עולם, האָט דעשאַרט געלייענט אויף אויסווייניג דאַנ־טע'ס פערזען, אַראָפּקוקענדיג אויף פלאָרענץ: „אין דער שעה ווען אונזער גייסט ווערט פרעמדער אונזער גוף...“

נעבען איהם, אויף דער באַלוסטראַדע פון דעם גאַניק, איז גע־זעסען שולעט. מיט אַראָפּהענגענדע פיס, די נאָז איינגעגראָבען אין זיין באָרד, האָט ער געשניצט די פיגור פון „עלענד“ אויף זיין וואַנדער־שטעקען.

און דעשאַרט האָט ווידערהאָלט די פערזען פון דער קאַנטאַטע:

„אין דער שעה וען אונזער נייסט ווערט פרעמד צו אונזער גוף און וועניגער באלאדען מיט געדאנקען, און ער ווערט כמעט נעטליך אין זיינע זעהונגען..."

אין איהר קלייד, וואס האט נעהאט א קוקורוזע קאליר, אונטער א זונען־שירם, איז זי אננעקומען דורך די ארומגעפוצטע בייטען. די צארטע ווינטער זון האט איהר ארומגעווייקעלט אין א בלאסען גאלה.

דעשארט האט מיט פרייד איהר געזאגט גוט־מארגען.

זי האט איהם געזאגט:

— איהר דעקלאמירט פערזען וואס איך קען נארניט. מעטאס־טאסיס איז דער אייניגער איטאליעניישער פאעט וועמען איך קען. מיין פראפעסאר וואס האט מיך געלערנט איטאליעניש האט שטארק ליעב געהאט מעטאסטאסיס'ן, און עס האט איהם ניט געארט פאר קיין אנדערען. וועל ווערט עס אונזער נייסט נעטליך אין זיינע זעהונגען?

— ביים אויפגעהן פון טאג, מאדאם. אפשר אויך ביים אויפ־געהן פון גלוויבען און ליעבע.

שולעט האט ניט געגלויבט, אז דער פאעט האט מיט זיינע ווערטער געמיינט די מארגען־טרוימען. זיי לאזען אזא לעבהאפטען און טיילמאל אזא שמערצליכען אינדרוק ביי דער דערוואכונג, אז מען קאן זיי ניט אפטיילען פון קערפער. אבער דעשארט האט בלויז ציטירט אט די שורות אוים ענטציקונג פון גאלדענעם זונען־אויפגאנג, וואס ער האט איצט געזעהן אויף די בלאנדע בערגלאפ. ער האט שוין לאנג נעטראכט וועגען די חלומות וואס קומען צו אונז ביינאכט און ער איז געקומען צום באשלוס. אז אט די בילדער האבען גאר־ניט קיין שייכות צו זאכען, מיט וואס מיר באשעפטיגען זיך מעהר־סטענס א גאנצען טאג, און אז זיי קומען צו אונז ביינאכט וויל בייטאג האבען מיר געזוכט פון זיי פטור צו ווערען.

דערנאך האט טערעזא זיך דערמאנט וועגען איהר מארגען־חלום פון דעם פארלוירענעם יעגער אין טיפען וואלד.

— יא — האט געזאגט דעשארט — דאס וואס מיר זעהען בייי־נאכט זיינען ניט מעהר ווי אומגליקליכע איבערבלייבענישען פון דעם וואס מיר האבען פארנאכלעסיגט אין פארלויף פון טאג. דער חלום

איז אפטמאל די נקמה פון זאכען וואס מען האט ניט געשאנקען זיין אויפמערקזאמקייט, און פון פערזאנען וואס מען האט פארלאזען; דערפאר קומט ער אומגעריכט און ברענגט טיילמאל טרויער.

פאר א מאמענט איז זי געבליבען פארטראכט און דאן האט זי פרעזאגט:

— עס קען זיין אז דאס איז אמת.

דערנאך האט זי לעבהאפט זיך געווענדעט צו שולעט'ן און איהם געפרעגט אויב ער האט שוין געענדיגט דעם בילד פון „עלענר" אויף דעם קאפ פון זיין שטעקען. אבער דער עלענר איז געווארען א הייליגע פרויען פיגור, און שולעט האט אין דעם דערקענט די הייליגע יונגפרוי. ער האט שוין זאנער געהאט פארפאסט א קאטרען, וואס זאל אייפנעשריבען ווערען ווי א מנילה, אויפ'ן שטעקען, אונטער'ן בילד; דער קאטרען איז געווען דידאקטיש און מאראליש. ער האט שוין פון איצט אן ניט געוואלט שרייבען אנדערש ווי אין דעם סטיל פון די געטליכע צעהן געבאט, איבערזעצט אין פראנצויזישע פערזען. די סיער פערזען זיינען געווען גוטע און איינפאכע. ער האט אייגענעשטימט זיי איבערצולעזען:

צופוסענס פונ'ם קרייץ קלאג איך,
א, גלויבענדיג, וויין מיט מיר דו
דא ביי דעם קרייץ, וואס טראגט מיט זיך
דער סידער וועלט, אי טרייסט, אי רוה.

ווי אין דעם טאג פון איהר אהערקומען, האט טערעזא זיך איצט אנגעלעגט אויף דער באלוסטראדע פון באלקאן און געזוכט אין דער וויטקייט, אויף יענער זייט פון ים און ליכט, וואו עס האבען זיך דער־הויבען די שפיצען פון וואלאמבראזא, וואס האט אויסגעזעהן כמעט אזוי פליסענד ווי די וואלקענס. זשאק דעשארט האט איהר באטראכט. איהם האט זיך אויסגערוכט, אז ער זעהט איהר ערשט צום ערשטען מאל, אזוי פיעל נייעם רייץ האט ער אנטדעקט אויף איהר באהן'טען געזיכט, וואס די ארבייט פון לעבען און נשמה האט פארטיפט, ניט ענדערענדיג דערביי די יונגע גראציע און פרישקייט.

ר ליכטיגקייט, וואָס זי האָט אזוי ליעב געהאַט, האָט איהר נאָך געגעבן געמאַכט. און זי איז ווירקליך געווען שהען, באַרעגדיג זיך אין דער ווייבער ליכט פון פלאַרענץ, וואָס צערטעלט די שהענע פּאַרמען און רופט ארויס דערהויבענע געדאַנקען. א פיינער ראָזע־ווער קאָליר איז געווען אין איהרע אויסגערונדעטע באַקען; איהרע גראָה־בלויע אויגען האָבען געלאַכט, און ווען זי האָט נערעדט האָבען איהרע ווייסע צייהן געבליצט מיט א היימער זיסקייט. מיט איין בליק האָט ער באטראכט איהר נאַנצע בויגיגע פיגור. אין דער לינקער האנט האָט זי נעהאַלטען איהר זון־שירם, מיט דער אנדערער האָט זי זיך, אָהן א האנטשוה, געשפיעלט מיט פיאַלעטלאַף. דער שארט האָט געהאט געשמאַק, ליעבע און משוגעת פאר שהענע הענט. פאר איהם האָבען הענט א פיזיאַנאָמיע, א נשמה און כאראקטער פונקט ווי דאָם פנים. און טערעזא'ס הענט האָבען איהם באַנייטערט. ער האָט געפונען, אז זיי זיינען געפיהלפול און נייסטיג. עס האָט זיך איהם אויסגעדוכט אז זיי זיינען געווען תאוה'דיג נאַקעט. ער האָט באַוואונדערט די שפיציגע פינגער, די רָאזעווע נעגעל, די צארטע, עטוואָס פעטליכע הויט, וואָס איז דורכגעצויגען מיט הארמאָנישע עלענאנטע לינייען ביז צום געלענק. ער האָט זיי באטראכט מיט א רייצענדער אויפמערקזאמקייט, ביז וואַנען זי האָט זיי פארמאכט אויפ'ן הענטעל פון זון־שירם. דאַן, עטוואָס הינטער איהר, האָט ער איהר נאָך אמאָל אָנגעקוקט. איהר ביוסט, איהרע אָרעמס, וואָס זיינען גראציעז און גלייכפאָרמיג, איהרע גוט אנטוויקעלטע היפטען, איהרע שהענע קנעבעל, איהר נאַנצע פיגור אין דער וואונדער שהענער גשטאַלט פון א לעבענדער אמפאָרא, איז איהם נעפעלען נעווָארען.

— אָט דער שווארצער פלעק, האָרט אונטען, זיינען די באַבאַלי גאָרטענס, ניט אמת, הערר דערשארט? מיט דריי יאָהר צוריק האָב איך זיי געזעהן. זיי האָבען איגנאַנצען ניט געהאט קיין בלומען. אָבער דאָך האָב איך זיי ליעב געהאט מיט זייערע נרויסע טרויעריגע בוימער.

ער איז כמעט איבערראשט געוואָרען דערפון וואָס זי האָט גערערט, וואָס זי האָט גערעדט. דער קלאַרער קלאַנג פון איהר שמי־

מע האָט איהם פאַרוואונדערט ווי ער וואָלט איהר פון פריהער נאָך קיינמאָל ניט געהערט.

ער האָט געענטפערט מיט די ערשטע ווערטער וואָס זיינען איהם אַריין אין מויל. ער האָט געשמייכעלט, מאַכענדיג אַן אָנ־שטרענגונג צו באַהאַלטען דעם ברוטאַלען און קלאָרען געדאַנק פון זיינע פאַרלאַנגען. ער האָט איצט אויסגעקוקט אומגעלומפּערט און צומישט. זי האָט זיך געמאַכט ווי זי וואָלט עס ניט באַמערקט. זי האָט געהאַט אַ צופרידענע מינע. אָט די טיפע, שטאַמלענדע שטימע האָט איהר, אומבאַוואוסטזיניג, געצערטעלט. זי, פּונקט ווי ער, האָבען גערעדט וועגען לייכטע זאַכען:

— וואָסער שעהנע לאַנדשאַפט! אַזאַ זיסער טאָג!

XII.

אין אַ פריהמאָרגען, איהר קאָפּ אויף אַ קישען, וואָס איז געווען אויסגעשטיקט מיט הערבען אין דער פאָרם פון אַ גלאָק, האָט טערע־זאַ געקלערט וועגען די נעכטיגע שפּאַצירגענג, וועגען יענע צאַרטע הייליגע יונגפרויען, אַרומגערינגעלט מיט מלאכים, וועגען די אומ־צעהליגע קינדער, אין מאָלעריי און סקולפּטור. אַלע זיינען זיי שעהן, אַלע גליקליך און זיי זינגען אומגעשטערט איבער דער גאַנצער שטאָדט — דעם הללויה פון גראַציע און פון שעהנקייט. אין דער באַריהמטער בראָנקאַטשי קאַפּעלע, פאַר די פרעסקען וואָס האָבען געבלייכט און שימערירט ווי אַ געטליכע מאָרגען־רויטקייט, האָט ער צו איהר גערעדט וועגען מאַסאַטשיא אין אַזאַ לעבעדיגער שפּראַך, אַז איהר האָט זיך אויסגעדוכט, אַז זי זעהט איהם, דעם יונגען מייס־טער פון די מייסטערס מיט דעם האַלב געעפענטען מויל און טונקעל־בלאָהע אויגען שטאַרבענדיג פון עקסטאַז. און זי האָט ליעב געהאַט אָט די וואונדער פון פריהמאָרגען, וואָס זיינען געווען רייצענדער ווי דער בייטאָג. און דעשאַרט איז פאַר איהר געווען די נשמה פון די פּרעכטיגע בילדער, דער באַלעבענדער גייסט פון די אַלע ערעלע זאַכען. דורך איהם, אין איהם, האָט זי פאַרשטאַנען די קונסט און דאָס לעבען. דאָס אויסזעהן פון דער וועלט האָט איהר אינטערע־

סירט בלויז אויף אזוי פיעל אויף וויפיעל עס האָט איהם אינטערע־סירט.

ווי אזוי איז געקומען צו איהר אָט דער געפיהל? זי האָט אויף באַשטימט זיך ניט געקאָנט דערמאָנען דערין. פריהער, ווען פאול וואַנס האָט איהר געוואָלט איהם פאָרשטעלען, האָט זי ניט געהאַט קיין שום פאַרלאַנג איהם צו קענען, קיין שום פאָרגעפיהל, אַז ער וועט איהר געפעלען. זי דערמאָנט זיך וועגען די עלעגאַנטע בראָנזענע און עדעלע וואַקסענע פיגורען, אונטערגעצייכענט מיט זיין נאָמען, וואָס זי האָט געזעהן אין סאַלאָן פון שאַן־דע־מאַר, אָדער ביי דיוראַן־ריעל. אָבער זי האָט זיך ניט פאָרגעשטעלט, אַז ער גופא זאָל קאָנען זיין אָנגענעם, אָדער מעהר פאַרפיהרעריש ווי אַזוי פיעל קינסטלער און דילעטאַנטען־קינסטלער, מיט וועלכע זי פלעגט זיך אונטערהאַלטען ביי איהרע פרישטאָקס. צום ערשטען מאָל וואָס זי האָט איהם געזעהן איז ער איהר געפעלען געוואָרען; און זי האָט דאַמאָלט באַשלאָסען איהם צו זיך צוציהען, זעהן איהם וואָס אָפטער. אין דעם אָווענד, ווען ער האָט זיך געפונען ביי איהר צום נאַכטמאָל, האָט זי באַמערקט, אַז זיינע געפיהלען צו איהר זיי־נען זעהר עדעלע, און דערמיט האָט זי זיך געפיהלט שטאַרק גע־שמייכעלט. אָבער גלייך דערנאָך האָט ער איהר אַ ביסעל אויפגע־רייצט: זי האָט זיך באַאומרוהיגט וואָס ער איז געווען צופיעל איינגעשלאָסען אין זיך אַליין, אין זיין אינערליכע וועלט, און ווענינ פאַרנומען מיט איהר. און זי וואָלט וועלען איהם שטערען זיין רוה. אין אָט דעם אומגעדולדיגען און נערוועזען צושטאַנד, פיהלענדיג זיך אַליין אויף דער וועלט, האָט זי דאָס איהם, אין אַ געוויסען אָבענד באַגעגענט אין דעם פראָנט פון מוזעאום פאַר רעליגיאָנען, און ער האָט צו איהר גערעדט וועגען ראַווענא און וועגען דער קייזערין וואָס זיצט אויף אַ גאָלדענער שטול אין איהר קבר. אין דעם שאָ־טען פון דער נאַכט האָט זי דעמאָלט אויסגעפונען, אַז ער איז ריי־צענד, מיט זיין הייסער שטימע און זאַנפטע אויגען, אָבער ער איז געווען אַזוי פרעמד, אַזוי ווייט, אַזוי אומבאַקאַנט. זי האָט זיך דאַ־מאָלט געפיהלט ווי קערפערליך אומבאַקוועם און האָט ניט געוואוסט, אין יענעם מאָמענט, שפּאַצירענדיג אויף דער טעראַסע, ביים אַרומ־

נעצוימטען גאָרטענדעל, צי זי וואָלט אירם וועלען זעהן יעדען טאָג אָדער קיינמאָל ניט מעהר.

זייט זי האָט איהם צוריק נעטראָבען אין פלאָרענץ איז זי נעווען ענטציקט וואָס זי פיהלט איהם נעבען זיך און הערט זיין שטימע. ער האָט איהר נעמאכט דאָס לעבען ליעב, פארשידענארטיג און פארבענרייך; ניי, איננאנצען ניי. ער האָט פאר איהר אנטדעקט די דעליקאטע פרייד און אנגענעמע מעלאנכאליע פון נעדאנקען; ער האָט אין איהר אויפגעוועקט ליידנשאפטליכע רעגונגען, וואָס זיינען אין איהר נעשלאפען. זי האָט איצט נעהאט פעסט באשלאסען איהם צו האלטען פאר זיך. אבער ווי אזוי? זי האָט פאר־אויסנעזעהן שווערינקייטען; איהר קלארער גייסט און טעמפעראמענט האבען זיי ארויסגערופען. פאר א מאמענט האָט זי פרובירט אליין זיך אפנארען: זי האָט זיך נעטראכט, אז אפשר, זייענדיג א טרויער, אן ענטוויאסט, א צוטראגענער, בארלויערן אין זיינע קיסנטלעריש שטודיען, האָט ער נארניט קיין שטארקע ליידנשאפט פאר פרויען, און אז ער וועט פארבליבען א פריינד ניט שטעלענדיג קיין אנדערע פאדערונגען? אבער גלייך, א וואַרף טוענדיג אויפ'ן קישען איהר שהנעם קאפ, וואָס איז נעווען פארטרונקען אין די טונקעלע כוואליעם פון איהרע האר, האָט זי זיך ניט געוואלט בארו־היגען מיט אט דעם נעדאנק. וועו דעשארט זאל ניט זיין קיין ליעב־האבער, וואלט ער פארלוירען פאר איהר דעם נאנצען רייץ. זי האָט שוין ניט נעוואלט מעהר קלערען וועגען דער צוקונפט. זי האָט נע־לעבט מיט דער איצטינער שעה; גליקליך, אומרוהיג, מיט פאר־מאכטע אויגען.

אזוי איז זי נעלעגען נאך אלץ טרויענדיג, אין דער האלב־מונקעלהייט וואו עס זיינען ארייננעפאלען עטליכע שטראהלען־ליכט, בעת פאלין האָט איהר אריינגעבראכט איהר בריף און דעם מארנען־טעע. זי האָט דערקענט לע־מעניל'ס האנדשריפט אויף א קאנווערט, וואָס האָט נעהאט אויפגעדרוקט דעם נאמען פון זיין קלוב, אויף די רואיאל. זי האָט זיך נעריכט צו דערהאלטען דעם בריף, זייענדיג בלויז איבערראשט, וואָס א זאך וואָס דארף פאסירען האָט ווירקליך פאסירט, אט פונקט ווי אין איהר קינדהייט וועו דער

פאר'עקשן'ט פינקטליכער זייגער האָט געשלאָגען די שטונדע, ווען מען האָט געמוזט נעמען די פיאנאָ לעקציע.

אין זיין בריף האָט ראבערט איהר געמאכט בארעכטיגטע פאָר־פאָרוואורפען. פארוואָס איז זי אָפּגעפאָהערן ניט זאָגענדיג א וואָרט וועגען דעם, אָהן א „זיי געזונד"? זייט ער האָט זיך צוריקגעקעהרט נאָך פאריז האָט ער יעדען פריהמאָרגען אומזיסט געוואַרט אויף א בריף. ער איז א סך גליקליכער געווען לעצטען יאָהר, ווען ער האָט געפונען, בעת ער האָט זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף, צוויי אָדער דריי מאָל א וואָך, אזעלכע צערטליכע שעהן־געשריבענע בריף, אז ער האָט באַדויערט וואָס מען קאָן דאָס ניט פארעפענטליכען. ער איז זעהר אומרוהיג און איז געקומען צו איהר אין זיין הויז אריין.

„איך בין געטראָפען געוואָרען ווי פון א דונער, געוואָהר ווערענ־דיג וועגען דיין אָפּפאָהרען. דיין מאַן האָט מיך אויפגענומען און מיר געזאָגט, אז אויספאָלגענדיג זיין עצה, ביסטו געפאָהרען קיין פלאָרענץ צו דער מיסס בעל, צו פארברייגנען דאָרט ביז דער ענד פון ווינטער. ער האָט געזאָגט, אז לעצטענס ביסטו געוואָרען זעהר בלאַס און אָפּגעמאָגערט און ער האָט געדענקט אז אַן ענדערונג פון קלימאַט וועט ווירקען גוט אויף דיין געזונד; דו האָסט ניט געוואָלט אָפּפאָהרען, נאָר אזוי ווי דו ביסט געוואָרען אלץ מעהר און מעהר שוואַכער, איז עס איהם געלונגען דיך איבערצוריידען.

„איך האָב ניט באַמערקט אז דו ביסט מאָגערער געוואָרען. אין נעגענטייל, מיר האָט זיך אויסגעדוכט אז דיין געזונד איז אין בעסטען צושטאַנד. און א חוץ דעם איז פלאָרענץ דאָך ניט קיין גוטער ווינ־טער פּלאַץ. איך פארשטעה ניט די מינדסטע אורזאַך פון דיין אָפּפאָהרען, איך בין א צוטומעלטער. איך בעט דיך, באַרוהיג מיך וואָס שנעלער...

„גלויבסטו, אז עס איז געווען אַנגענעם פאַר מיר געוואָהר צו ווערען וועגען דיר דורך דיין מאַן און באַשאָנקען ווערען מיט זיין פארטרויען? ער פיהלט זיך עלענד מיט דיין אָפּוועזענהייט און ער באַדויערט שטאַרק, וואָס דאָס פּאָליטישע לעבען צווינגט איהם, אין איצטיגען מאָמענט, צו פארבלייבען אין פאריז. איך האָב גע־הערט אין קלוב אז ער האָט א מעגליכקייט צו ווערען מיניסטער. דאָס וואונדערט מיך, וואָרים ווי עס פיהרט זיך, איז עס זעלטען, אז א

מיטגליעד פון דער הויכער געזעלשאפט זאל ווערן א מיניסטער."

דערנאך האט ער איהר דערצעהלט זיינע יאגד־געשיכטען. ער האט פאר איהר געבראכט דריי פוקסענע פעל, איינע גאר א שעהנע: דאס איז געווען דער מאנטעל פון א מוטיגער חיה, וואס ער האט ארויסגעשלעפט פון איהר נעסט און הועלכע האט אויסדרעהענדיג זיך איהם ציביכען די האנט. „נאך אלעמען, האט ער געזאגט, איז אט די באשעפענישׂ באשטאנען אויף איהר רעכט."

אין פאריז האט ער געהאט זיינע זארגען. זיינער א שווערסטער קינד האט זיך פארגעשלאגען פאר א מיטגליד אין קלוב. ער האט מורא געהאט, אז מען זאל איהם ניט אמאל צוריקווייזען. אבער זיין קאנדידאטור איז שוין פארעפנטליכט געוואָרען און אין רעם פאל האט ער שוין ניט געוואלט איהם ראטען, אז ער זאל זיך צוריקציהען; דאס וואלט נעהיסען נעמען אויף זיך א צו גרויסע פאראנטוואָרטליכקייט. פון דער אנדערער זייט, ווידער, וואלט א דוכפאל ווירקליך פאר איהם נעווען ניט אננענעם. ער האט געענדיגט זיין בריף בעטענדיג איהר שטארק איהם צו שרייבען און גלייך צוריק צו קומען.

האבענדיג דעם בריף איבערגעלעזען האט זי איהם זעהר לאנגזאם צירימען, אריינגעהארפען אין פייער און מעלאנכאליש, פארטרויערט און פאר'חלום'ט האט זי זיך צונעקוקט ווי ער ברענט.

ער האט אהן צווייפעל רעכט נעהאט. ער האט נעזאגט דאס וואס ער האט נעדארפט זאגען; ער האט זיך באקלאגט ווי ער האט זיך נעדארפט באקלאגען. וואס זאל זי איהם ענטפערען? זאל זי נאך אלץ זיך מיט איהם ארומקריגען און זיין אננעבלאזען? אבער דא איז שוין ניט נעווען מעהר קיין פראגע פון אננעבלאזענקייט! די אורזאך פאר זייער קריגעריי איז פאר איהר נעווען אזוי גלייכגילטיג, אז זי האט נעמוזט נאכקלערען ביז וואנען זי האט זיך אן רעם ערמאנט. א, ניין, זי האט ניט נעהאט קיין חשק איהם מעהר צו מאטערען. אין נעגענטייל, זי האט א נעפיהל פון נוטסקייט פאר איהם. דער נעדאנק, אז ער ליעבט איהר מיט פארטרויאונג און מיט אן אומגעשטערטער גייסטינער רוהינקייט, האט איהר טרויעריג נעמאכט און זי האט זיך דערפאר נעשאמען. ער האט זיך נארניט נעענדערט. ער איז נעבליבען דערזעלבער מאן וואס סריהער. אבער

זי איז ניט געווען מעהר די זעלבע פרוי. זיי זיינען איצט געווען אָפּגעטיילט דורך אַן אומזעהבאַרער אָבער דאָך מעכטיגער זאַך, אָט פּונקט ווי דער איינפלוס פון דער לופט, וואָס בריינגט לעבען אָדער טויט. ווען איהר קאַמער־פרוי איז אַריינגעקומען איהר אָנטאָן, האָט זי נאָך ניט געהאַט אָנגעפאַנגען צו שרייבען דעם ענטפער.

זי איז געווען פאַרזאָרגט און געקלערט: „ער האָט צוטרויען אין מיר. ער איז רוהיג." דאָס האָט איהר נאָך מעהר אומגעדולדיג געמאַכט. זי איז שטענדיג געווען אויפגערייצט געגען די איינפאַכע מענשען, וואָס צווייפלען ניט, ניט אין זיך און ניט אין אַנדערע.

אַראָפּשטייגענדיג אין גלאָקען־זאַל, האָט זי דאָרט געפונען ווי־וויאַן בעל, שרייבענדיג. מיסס בעל האָט איהר געזאָגט:

— ווילט איהר וויסען, דאַרלינג, וואָס איך האָב געטאָן וואַר־טענדיג אויף אייך? גאָרניט און דאָך אַלץ! געשריבען פערזען. אָ, דאַרלינג! פּאָעזיע מוז זיין די נאַטירליכ" בלום פון דער נשמה.

טערעזאַ האָט אַרומגעהאַלזט מיסס בעל און דעם קאָפּ אויף דעם שולטער פון איהר פריינדין, האָט זי געזאָגט:

— קען מען אַ קוק טאָן?

— אָ, דאַרלינג, קוק. דאָס זיינען פערזען געשריבען לויט דעם סטיל פון די פאָלקס ליעדער פון אייער לאַנד.

און טערעזאַ האָט געלעזען:

אין וואַסער פונ'ם בלויען טייך
וואַרפט זי אַריין דעם ווייסען שטיין,
גענומען זינקען האָט ער גלייך,
צום תחום אַראָבצוגעהן.

די שטיינער־וואַרפערין ווערט בלייך,
עס בייט זיך איהר געזיכט,
וואָס דעם פעררעטערישען טייך
גיט זי פון האַרצען דאָס געוויכט.

— איז דאָס אַ סימבאָל, וויוויאַן? דערקלער איהם מיר.

— אָ, דאַרלינג, נאָך וואָס דערקלערען? נאָך וואָס? אַ פּאָ־

עטישע בילד קאָן האָבען א סך באַדייטונגען. די וואָס איהר וועט געפינען וועט פאַר אייך זיין די אמת'ע. אָבער איין ערקלערונג איז דוקא א קלאָרע, מיין ליעבסטע: און דאָס איז. אז מען טאָר ניט מיט א לייכטען הארצען אוועקווארפען א זאַך וואָס מען האָט אמאָל געהאַלטען אין הארצען.

— — — — — — — — — — — —

די פערד זיינען געווען געשפּאַנט. זיי זיינען געפאָהרען באַזוכען, ווי זיי האָבען פאָראויס באַשטימט, די אַלבערטינעלי גאַלעריע, אין דער וויא דעלמאָרא. דער פּרינץ האָט אויף זיי געוואַרט און דעשאַרט האָט אַליין געדאַרפט קומען אין פּאַלאַץ. אויפ'ן וועג בעת די קאַרעטע האָט זיך געגליטשט איבער דעם ברייטען שאָסעע, האָט וויוויאַן בעל אַרויסגעלאָזען אונטערבראָכענע זינגענדע ווערטער, מיט אַן עדעלער און טייערער פרייד. ווי זיי זיינען אַראָפּ א באַנאַלע און אַז זייער קונסט־ווערק איז א צווייפעלהאַפטער. איהר באַפּוצט מיט סטאַטוען און פאָנטאַנען, האָט זי אויפמערקזאַם געמאַכט איהר פריינד אויף א ווילא וואָס איז האַלב פאַרשטעלט פון די סאָסנע בוימער; דאָרט אַהין זיינען די דאַמען און הערען פון „דעקאַמעראָן" אַנטלאָפען זיך באַהאַלטען פון דער פּעסט וואָס האָט געבושעוועט איבער פלאָרענץ, זיי האָבען זיך דערווייל דאָרט אַמוזירט, זיך דערצעהלענדיג גאַלאַנטע, וויציגע און טראַגישע מעשהלאַך. דערנאָך האָט זי דערצעהלט וועגען א גלענצענדער אידעע, וואָס איהר איז איינגעפאַלען מיט א טאָג פריהער.

— איהר, דאַרלינג, זייט געגאַנגען צו דעם קאַרמין מיט הערר דעשאַרט און געלאָזען אין פיזעאָל. מאַדאַם מאַרמע, וועלכע איז אַן אַנגענעמע אַלטע דאַמע, א געמעסיגטע און העפליכע אַלטע דאַמע. זי קאָן א מאַסע אַנעקדאָטען וועגען אָנגעזעהענע פּערזאָנען וואָס וואוינען אין פּאַריז. און ווען זי דערצעהלט זיי, טוט זי דאָס אויפ'ן זעלבען אופן ווי מיין קוכער פּאַמפּאַלאָני, ווען ער מאַכט א פיינקוכען: ער באַזאַלצט איהם ניט, נאָר ער שטעלט אַוועק דאָס זאַלץ־מעסטעל גלייך דערנעבען. מאַדאַם מאַרמע'ס שפּראַך איז זעהר א זיסע; דאָס זאַלץ געפינט זיך אָן א זייט, אין איהרע אויגען. דאָס איז פּאַמפּאַלאָני'ס פיינקוכען, מיין ליעבסטע: יעדער עסט דאָס לויט זיין געשמאַק. אָ! איך האָב זעהר שטאַרק ליעב מאַ-

דאָם מאַרמע. נעכטען, נאָך אייער אַוועקפאָהרען, האָב איך איהר געפונען איינזאַם און אומעטיג אין אַ ווינקעל פון סאַלאָן. זי האָט געטראַכט וועגען איהר מאַן און איהרע געדאַנקען זיינען געווען טרויעריגע. איך האָב געזאָגט צו איהר: „וואָלט איהר וועלען, אַז איך זאָל אַנטייל נעמען אין אייערע געדאַנקען וועגען אייער מאַן? איך וואָלט גערן צוזאַמען מיט אייך געטראַכט וועגען איהם. מען האָט מיר דערצעהלט, אַז ער איז געווען אַ געלערנטער מאַן, אַ מיט־גליד פון דער קעניגליכער געזעלשאַפט אין פאַריז; ביטע, דער־צעהלט מיר וועגען איהם, מאַדאַם מאַרמע". זי האָט מיר געענט־פערט אַז ער האָט זיך שטאַרק אָפּגעגעבען מיט דער פאָרשונג פון עטרוסקיש, אַוועקגעבענדיג דערצו זיין גאַנצען לעבען. און גלייך אויפ'ן שטעל, דאַרלינג, האָב איך פאַרעהרט דעם אָנדענקען פון הערר מאַרמע, וואָס האָט געלעבט פאַר די עטרוסקער. און דאַן איז מיר איינגעפאַלען אַ גלענצענדע אידעע. איך האָב געזאָגט צו מאַדאַם מאַרמע: „מיר האָבען, אין פיזעאָל, אין פּרעטאָריאַ פּאַלאַץ אַ באַ־שיידענעם קליינעם עטרוסקישען מוזעאום. וואָלט איהר וועלען מיט מיר געהן און דאָס זעהן? זי האָט מיר געענטפערט, אַז דאָס איז ביי איהר די וויכטיגסטע זאַך וואָס זי האָט געוואָלט זעהן אין איטאַליען. זיינען מיר אַלזאָ געגאַנגען ביידע אין פּרעטאָריאַ פּאַ־לאַץ; מיר האָבען דאָרט געזעהן אַ לייבין און אַ מאַסע בראָנזענע יונגע און קליינע מענשעלאַך, וואָס זיינען געווען אָדער גאָר פעטע אָדער גאָר מאָגערע. די עטרוסקער זיינען געווען אַ פאָלק, וואָס האָט גענומען די פרייד פאַר זעהר אַן ערנסטע זאַך; זיי פלעגען מאַכען זייערע קאַריקאַטורען פון מעש. און אָט די מאָדנע באַשע־פעניסען, אַ טייל פון זיי מיט שווערע גראָבע בייכער, די אַנדערע מיט פאַרוואונדערטע בליקען, ווייזענדיג זייערע נאַקעטע ביינער, האָט מאַדאַם מאַרמע אָנגעקוקט מיט אַן אָנגעוועהנטאָגטער באַוואונ־דערונג. זי האָט זיי באַטראַכט אַלס די.... עס איז פאַראַן אַ זעהר שעהנער פראַנצויזישער וואָרט דערפאַר, און איך זוך איהם איצט... די מאָנומענטען און טראָפעען פון הערר מאַרמע.

מאַדאַם מאַרטען האָט געשמייכעלט, אָבער זי איז געווען פאַר־זאָרגט.

דער הימעל האָט איהר אויסגעקוקט טרויעריג, די גאַסען — מיאוס און די מענשען — וואולגאַר.

— אָ! דאַרלינג, דער פּרינץ וועט זיין זעהר צופרידען אייף אויפצונעמען אין זיין פּאַלאַץ.

— איך גלויב עס ניט.

— פאַרוואָס, דאַרלינג, פאַרוואָס?

— ווייל איך בין איהם איבערהויפּט ניט געפעלען געוואָרען.

וויוויאַן בעל האָט דערקלערט, אַז דער פּרינץ איז, פאַרקערט, אַ גרויסער פאַרעהרער פון דער גרעפין מאַרטען.

די קאַרעטע האָט זיך אָפּגעשטעלט פאַר דעם אַלבערטינעלי פּאַלאַץ. אויף דער טונקעלער געביידע, פון מיטעלאַלטערליכען סטיל, זיינען געווען בראָנזענע רינגען, וואָס פלעגען אין די אַמאָלי־גע יאָהרען, בעת ימים טובים, באַנוצט ווערען צו האַלטען שטורקאַ־צען. אין פלאָרענץ ווייזען אָט די רינגען אָן אויף די וואוינונגען פון די באַריהמטעסטע פאַמיליעס פון שטאָדט. דאָס האָט צוגע־געבען דעם פּאַלאַץ אַ ווילדען שטאָלץ. פון אינוועניג האָט ער אויסגעקוקט לעדיג, אומבאַנוצט און פאַרנאַכלעסיגט. דער פּרינץ איז זיי אַנטקעגען געגאַנגען און זיי געפיהרט דורך אומבאַמעבעלטע סאַלאָנען, צו דער גאַלעריע. ער האָט זיך אַנטשולדיגט, וואָס ער ווייזט זיי בילדער וואָס זיינען ניט זעהר קיין אַנגענעמע. די גאַ־לעריע איז באַשאַפען געוואָרען פון קאַרדינאַל דזשיוליאָ אַלבערטי־נעלי אין אַ צייט ווען עס האָט געהערשט דער געשמאַק פון גידאָ און קאַראַצצי, אַ געשמאַק וואָס איז היינט געפאַלען אין די אויגען פון דער וועלט. זיין עלטער־זיידע איז געווען שטאַרק צופרידען צו האָבען די אַרבייטען פון דער באָלאָגנער שול. אָבער ער וועט ווייזען דער מאַדאַם מאַרטען עטליכע מאָלערייען, וואָס זיינען גע־פעלען געוואָרען דער מיסס בעל; צווישען אַנדערע — אַ „מאַנטע־גאַ".

מיט איין בליק האָט די גרעפין געזעהן, אַז די גאַלעריע איז אַ באַנאַלע און אַ זייער קונסט־ווערט איז אַ צווייפעלהאַפטער. איהר איז געווען לאַנגווייליג צווישען דער מאַסע קליינע „פאַראָ־צעל'ן", אַלץ אַזעלכע באַוואַפענטע פיגורען וואָס רייטען אויף וויי־

סע פערד אין דער טונקעלהייט, וואו זיי זעהען זיך צוליעב דעם שוואכען שיין פון זייער וויסקייט.

א קאכער־דיענער האָט איבערגענעבען דעם פרינץ א קארטעל.

דער פרינץ האָט אין דער הויף געליינט דעם נאָמען: זשאק דעשארט. אין דעם מאָמענט האָט ער זיך אויסגעדרעהט מיט'ן **רוקען צו די גאסט. זיין פנים האָט אָנגענומען יענעם אומצופרידענעם,** גרויזאמען אויסדרוק, וואָס מען קאָן דאָס בלויז זעהן אויף די מאַרמאָר־בילדער פון די רוימישע הערשער. דעשארט האָט זיך שוין דערווייל געפונען אויף די שטיגען פון דעם הויפט־אריינגאנג.

דער פרינץ איז איהם אנטקענען געגאנגען מיט א שמאכטענדען שמייכעל. ער איז שוין ניט געווען מעהר נערָא, נאָר אנטינוס.

— איך אליין האָב נעכטען איינגעלאדען הערר דעשארט צו קומען אין אלבערטינעלי פאלאץ, — האָט געזאָגט מיסס בעל. — איך האָב געוואוסט אז איך וועל אייך דערמיט פארשאפען פאר־נעניגען. ער האָט געוואָלט זעהן אייערע בילדער.

און דער אמת איז געווען, אז דעשארט האָט דאָרט געוואָלט קומען, כדי זיך צו באגעגענען מיט מאדאם מארטען. און איצט האָבען אלע פיער אראמגעוואנדערט צווישען די גידאָם און אלבאנ־סען.

מיסס בעל האָט חן'עודינ נעפלוידערט צום פרינץ וועגען די אלטע לייט און הייליגע יונגפרויען, וועמענס בלויע מאנטלען עכ־האָבען אויסגעזעהן ווי אויפגעבלאָזען פון אן אומבאוועגליכען שטו־רעם. דעשארט, בלאָס און נערוועז, איז צוגעטראָטען נאָהענט צו טערעזאָן, און שטילערהייט געזאָגט:

— אָט די גאלערי איז א מאגאזין אין וועלכען אלע בילדער הענדלער פון דער וועלט שטעלען דאָ אָפּ דעם אָפּפעל פון זייערע סחורות, וואָס זיי קאָנען פון זיי ניט פטור ווערען אויף אן אנדער אופן. און דאָ פארקויפט דער פרינץ זאכען וואָס די אידען איז ניט געלונגען צו פארקויפען.

דאָן האָט ער איהר אָנגעוויזען אויף א „הייליגע פאמיליע", וואָס איז געשטאנען אויף א געשטעל, איינגעהילט אין גרינעם סא־מעט, און אונטערן ראנד איז געווען דער נאָמען: מיכעל אנדזשעלאָ.

— איך האָב געזעהן אָט די „הייליגע פאמיליע" ביי בילדער

הענדלער אין לאָנדאָן, באזעלן און פאריז. אזוי ווי זיי האָבען ניט געקאָנט דערפאר קריגען די 25 לואיס'ן וואָס זיי האָבען דערפאר געפאָדערט, האָבען זיי דאָס איבערגעגעבען אלבערטינעלין, אז ער זאָל דאָס פארקויפען פאר פופציג טויזענד פראנק.

דער פרינץ, זעהענדיג ווי זיי סוד'ן זיך, און טרעפענדיג גאָנץ גוט וועגען דעם וואָס זיי האָבען געקענט ריידען איז צוגעגאנגען און געזאָגט מיט זעהר אן ערנסטער שטימע:

— פון אָט דעם בילד איז נאָך דאָ א צווייטער עקזעמפלאָר, וואָס ווערט אומעטום אויסגעשטעלט צום פארקויפען. איך קאָן ניט שוועדען אז דאָס איז ווירקליך דער אָריגינאל. אָבער ער האָט זיך שטענדיג נעפונען אין דער פאמיליע און די אלטע אינוועניטארען שרייבען עס צו צו מיכעל אנדזשעלאָ. דאָס איז אלץ וואָס איך קאָן וועגען דעם זאָגען.

דער פרינץ האָט זיך דאָן צוריק אויסגעדרעהט צו מיסס בעל, וואָס האָט געוווכט די „פרימיטיוועז".

דעשארט האָט זיך נעפיהלט אומבעקווועם. זייט נעכטען האָט ער נעריינקט וועגען טערעזא'ן. ער האָט נעטרוימט וועגען איהר א גאנצע נאכט און איהר בילד איז פון איהם ניט אפגעטרעטען. איצט האָט זי אויסגעזוכן פאר איהם רייצענד, אָבער רייצענד אויף אן אנדער אופן, און זאָגאר נאָך א סך ליעבליכער ווי זי האָט זיך געוויזען צו איהם ביינאכט אין חלום. איהר גאנצע ערשיינונג האָט איצט שטארקער געווירקט אויף זיינע חושים, איהר נשמה איז נעוואָרען נעהיימניספולער און טיפער. זי איז נעווען טרויעריג: איהם האָט אויסגעדוכט, אז זי איז קאלט און צוטראָגען. און ער האָט צו זיך נעזאָגט, אז ער איז נארניט צו איהר, אז ער איז ניט מעהר ווי באלעסטינענד און לעכערליך. ער איז נעווען בייז און אומעטיג. אין א ביטערען טאָן האָט ער איהר איינגערוימט אין אויער:

— איך האָב ניט נעוואָלט קומען. נאָך וואָס בין איך נעקומען?

זי האָט גלייך פארשטאנען וואָס ער האָט נעוואָלט זאָגען, אז ער האָט איצט מורא פאר איהר און דערפאר איז ער נעווען אומנעדולדיג, שעמעווידיג און אומנעלומפערט. ער איז איהר דערפאר

געפעלען געוואָרען און זי איז איהם דאַנקבאַר געווען פאַר די אויפ־רעגונג און פאַרלאַנגען וואָס זי האָט איצט געזעהן, אַז זי האָט אין איהם אַרויסגערופען.

דאָס הארץ האָט ביי איהר געקלאַפּט. אָבער זי האָט זיך גע־מאַכט ווי זי וואָלט געגלויבט, אַז ער ערגערט זיך בלויז איבער די שלעכטע בילדער, און זי האָט געענטפערט, אַז די גאַלעריע איז ווירקליך ניט אינטערעסאַנט.

לעבענדיג שוין אין שרעק, אַז ער זאָל איהר ניט געפעלען ווערען האָט ער זיך באַרוהיגט און געגלויבט, אַז זי איז ווירקליך גלייכגילטיג און צוטראָגען און אַז זי האָט דורכגעלאָזען די באַדיי־טונג אין דעם טאָן פון ווערטער, וואָס האָבען זיך ביי איהם אַרויס־געכאַפּט.

— שטאַרק ניט אינטערעסאַנט — האָט ער ווידערהאָלט.

דער פּרינץ, ביי וועמען די צוויי געסט זיינען געבליבען פאַר פריהשטאָג, האָט געבעטען אויך אַז זייער פריינד זאָל בלייבען. אָבער דעשארט האָט זיך אַנטשולדיגט. אַז ער האָט שוין געוואָלט אַוועקגעהן, האָט ער דערזעהן, אַז ער איז אַליין מיט דער מאַדאַם מאַרטען אין דעם גרויסען, לעדיגען סאַלאָן, וואו מען האָט ניט מעהר געזעהן ווי באָנבאָן שאַכטלען. ער פלעגט קלערען ווי אַזוי איהר אויסצומיידען, איצט איז ביי איהם דער איינציגער געדאַנק געווען ווען איהר ווידער צו טרעפען. ער האָט איהר דערמאָנט אַז אויף מאָרגען האָט זי באַשלאָסען צו באַזוכען דעם באַרדזשעללאָ.

— איהר זיינט געווען אַזוי פריינדליך און מיר ערלויבט אייך צו באַגלייטען.

זי האָט איהם געפרעגט אויב ער דיינקט ניט, אַז זי איז היינט געווען לאַנגווייליג און פאַרביסען. אָ, ניין, לאַנגווייליג איז זי ניט געווען, אָבער עס האָט זיך איהם אויסגערוכט, אַז זי איז אַ ביסעל טרויעריג.

— ליידער, — האָט ער צוגעגעבען, — האָב איך אַפילו ניט דאָס רעכט אייך צו פרעגען, וואַרום איהר זיינט טרויעריג אָדער פרעהליך.

זי האָט איהם צוגעוואָרפען אַ שנעלען, כמעט האַרטען בליק.

— איך האָף, אַז איהר וועט דאָך געוויס ניט גלויבען, אַז איך וועל אייך מאַכען פאַר מיין פאַרטרויאונגס־פריינד?
און זי האָט איהם שנעל פאַרלאָזען.

XIII.

נאָך דעם מיטאָג־עסען זיינען זיי געזעסען אין סאַלאָן פון די גלאָקען, ביי לאָמפּען וואָס זיינען געווען פאַרשטעלט פון אַבאַזשורען און וואָס האָבען געוויזען בלויז אין אַ טונקעלען האַלב־ליכט די הייליגע יונגפרויען פון סיענא מיט זייערע לאַנגע הענט. די גוטע מאַדאַם מאַרמע איז געזעסען ביים אויווען און זיך געוואַרימט מיט אַ ווייסער קאַץ אויף איהרע קניה. דער אָווענד איז געווען אַ קילער. מאַדאַם מאַרמע האָט געשמייכעלט, ניט קוקענדיג אויף דער מיעד־קייט; זי האָט געטראַכט פון קלאָרען הימעל, פון די פיאָלעטע באַרג־שפּיצען און די אור־אַלטע אייכענבוימער, וואָס פאַרשפּרייטען זייערע מעכטיגע צווייגען אַריבער איבער דעם וועג. זי איז היינט געווען, צוזאַמען מיט מיס בעל, דעשאַרט און מאַדאַם מאַרמע אין דעם קערטאָזאָ ד'עמאַ קלויסטער. און איצט, אונטער'ן פאַר'שכור'־טען איינפלוס פון די איינדריקען פון טאָג, האָט זי פאַרגעסען די זאָרגען פון צוויי טעג צוריק — די באַלעסטיגענדע בריף, די פאָר־ווירפע פון דערווייטענס; עס האָט זיך איהר אויסגעדוכט איצט, אַז עס איז ניטאָ קיין שום אַנדער זאַך אויף דער וועלט ווי קלויס־טערס מיט שניצערייען און מאָלערייען, מיט אַ ברונען אין מיטען פון גראָז באַוואַקסענעם הויף, דערפלאַך מיט רויטע דעכער און וועגען וואו, פאַרוויגט פון קאָמפּלימענטען, האָט זי געזעהן שפּראָ־צען דעם פרילינג. דעשאַרט האָט מאָדעלירט פאַר מיסס בעל, אין וואַקס, אַ קליינע סטאַטוע, וואָס האָט געזאָלט זיין די הייליגע ביט־רים. וויוויאַן האָט געמאָלען מלאכים און פּרינץ אַלבערטינעלי האָט זיך צו איהר אַראָפּגעבויגען און צוגעקוקט, מיט ווייכקייט, זיך געגלעט די באָרד און זיך גע'חן'דעלט מיט די אויגען ווי אַ קורטיזאַנקע.

ענטפּערענדיג וועגען אַ באַמערקונג פון וויוויאַן בעל וועגען הייראַט און ליעבע:

— א פרוי מוז קלייבען—האָט ער געזאָגט.—מיט א מאַן, וואָס ווערט געליעבט פון פרויען איז זי קיינמאָל ניט רוהיג. מיט א מאַן וועמען די פרויען האָבען ניט ליעב איז זי קיינמאָל ניט גליקליך.

— דאַרלינג, — האָט געפרעגט מיס בעל, — וועלכען גורל וואָלט איהר בעסער אויסגעקליבען פאַר אייערער א זעהר טייערע פריינדין?

— איך וואָלט געוואונשען, וויוויאַן, אַז מיין פריינדין זאָל זיין גליקליך; איך וואָלט איהר אויך געוואונשען אַז זי זאָל זיין רוהיג. זי וואָלט געדארפט אַזוי זיין און דערביי האַסען פאַרראַט, דערנידעריגענדען פאַרדאַכט און נידריגען אומצוטרוי.

— אָבער, דאַרלינג, אַזוי ווי דער פרינץ האָט געזאָגט, אַז א פרוי קאָן ניט האָבען גליק און זיכערהייט אין דער זעלבער צייט, טאָ, זאָגט זשע וואָס וואָלט איהר בעסער אויסגעקליבען פאַר אייער פריינדין?

— מען קלייבט איבערהויפט ניט, וויוויאַן, מען קלייבט אי־בערהויפט ניט. פאַרלאַנגט ניט פון מיר איך זאָל זאָגען וואָס איך דענק וועגען הייראַט.

אין דעם מאָמענט האָט זיך באַוויזען שולעט. ער האָט גע־האַט דעם פרעכטיגען אויסזעהן פון איינעם פון יענע בעטלער וואָס מען טרעפט ביי די טויערן פון די קליינע שטעדטלאַך. ער האָט פונקט געענדיגט שפּיעלען אין קאָרטען מיט פויערן אין א פיזעאָלער שענק.

—אָט איז הער שולעט, — האָט געזאָגט מיסס בעל. — ער וועט אונז לערנען וואָס מיר דאַרפען דענקען וועגען הייראַט. איך בין גרייט איהם אויסצוהערען ווי אַן אָראַקל — ער זעהט ניט וואָס מיר זעהען און ער זעהט דאָס וואָס מיר זעהען ניט. הערר שו־לעט, וואָס דענקט איהר וועגען הייראַט?

ער האָט זיך אַוועקגעזעצט און אויפגעהויבען דעם פינגער מיט א מינע פון סאָקראַטעס:

— רעדט איהר וועגען דער עהרפורכטיגער פאַראייניגונג צווי־שען מאַן און פרוי? אין דעם זין איז די הייראַט א גאָטעס־דיענסט. און דערפאַר ווערט עס כמעט שטענדיג פאַרשוועכט. וואָס ס'איז

שייך דער ציווילער הייראט, איז דאָס ניט מעהר ווי א פאָרמאַלי־טעט. די וויכטיגקייט וואָס מען גיט צו אין דער היינטיגער געזעלשאפט צו אזא מין הייראט, איז א נארישקייט און די פרויען פון אלטען רעזשים וואָלטען אָפּגעלאכט דערפון. אָט דער פאר־אורטייל, צוזאמען מיט א סך אנדערע, האָבען מיר צו פארדאנקען צו אָט דער „בורזשואזער" באוועגונג, צו דעם ארויפשטייגען פון די פינאנסיסטען און אדוואָקאטען, וואָס מען האָט א נאָמען געגע־בען רעוואָלוציע, און וואָס איז, לויט עס זעהט אויס, א וואונדער־בארע אָרדנונג פאר די וואָס מאכען פּראָפיטען פון איהר. זי איז די פרוכטבארע מוטער פון אלע שטות'ערייען. יעדער טאָג, פאר די לעצטע הונדערט יאָהר, האָט זי ארויסגעגעבען אלץ נייע אבסורדען. די ציווילע הייראט באדייטעד ניט מעהר ווי א פארצייכנונג אין דער מלוכה־ליסטע, פּונקט ווי אנדערע פארצייכנונגען וואָס די מלוכה מאכט, כדי צו פיהרען א חשבון איבער די פארהעלטניסע פון איהרע בירגער. וואָרים אין א פּאָליציי־שטאט מוז יעדער האָבען א נומער. אָבער וואָסער ווערט האָבען אָט די אלע נומערן אין די אויגען פון גאָט'ס זוהן? מאָראליש האָט די פארשרייבונג אין דעם גראָבען שטאטס־רעגיסטער אפילו ניט אזוי פיעל איינפלוס צו באוועגען א פרוי זיך צו נעמען א ליעבהאָבער. און ווער וועט זיך דאָס אָפּ־שטעלען פון ברעכען א שבועה וואָס איז געגעבען געוואָרען פאר עפּעס א מעיאָר? אום צו געניסען די פרייד פון זינד מוז א פרוי זיין באמת פרום.

— אָבער מיין הערר, — האָט געזאָגט טערעזא, — מיר האָ־בען דאָך געהייראט אין א קירך.

דאן, אין א טאָן פון טיפער אויפריכטיגקייט, האָט זי צו־געגעבען:

— איך קאָן ניט פארשטעהן ווי אזוי א מאן אָדער א פרוי, נאָכדעם ווי זיי האָבען שוין דערגרייכט די עלטער ווען זיי ווייסען וואָס זיי טוען, זאָלען דעמאלט קאָנען באגעהן אזא נארישקייט און חתונה האָבען.

דער פּרינץ האָט איהר אָנגעקוקט פארדעכטיג. ער איז ניט געווען קיין מענש מיט קיין באשרענקטע געדאנקען, אָבער ער האָט ניט געקאָנט באגרייפען ווי אזוי מען קאָן דאָס אָהן א באזונדערען

צוועק און אָהן א שום אינטערעס גלאַט רעדען איבער א זאַך, בלויז אויסצודריקען אַלגעמיינע אידעען. איהם איז אויסגעקומען אַז די גרעפין מאַרטען־בעלעם וויל טרעפען און דורכקרייצען זיינע פּלענער. און אין דער צייט וואָס ער האָט שוין געקלערט ווי אַזוי ער זאָל זיך פאַרטיידיגען געגען דעם און זיך נוקם זיין אין איהר, האָט ער זיך געווענדעט צו איהר מיט א צערטליכער גאַלאַנטער העפליכקייט:

— איהר באַווייזט, מאַדאַם, דעם שטאָלץ פון די שעהנע און אינטעליגענטע פראַנצויזקעס, וואָס קאָנען ניט פאַרטראָגען קיין יאָך. די פראַנצויזקעס האָבען ליעב די פרייהייט און קיין איינע פון זיי האָט עס ניט אַזוי שטאַרק פאַרדיענט ווי איהר. איך אַליין האָב א ביסעל געוואוינט אין פראַנקרייך. איך האָב געקאָנט און באַוואונ־דערט די עלעגאַנטע געזעלשאַפט פון פאַריז, די סאַלאָנען, די פייער־ליכקייטען, די געשפּרעכען און די שפּיעלערייען. אָבער ווען מיר קומען אַהיים צו אונזערע בערג, צווישען אונזערע אָליווען בוימער, ווערען מיר צוריק פאַרפּויערט. מיר הויבען צוריק אָן לעבען לויט דעם מנהג פון אונזער לאַנד און הייראַט איז פאַר אונז א מאָרגען־פרישע אידיליע.

וויוויאַן בעל האָט באַטראַכט דעם מאָדעל וואָס דעשאַרט האָט געלאָזען אויפ'ן טיש.

— אָ! אָט אַזוי האָט געמוזט אויסקוקען ביטריס, איך בין זיכער. און ווייסט איהר, דערר דעשאַרט, אַז עס זיינען דאָ בייז־וויליגע מענשען וואָס זאָגען, אַז ביטריס האָט קיינמאָל ניט עק־זיסטירט?

שולעט האָט דערקלערט אַז ער איז איינער פון די בייזוויליגע. ער האָט ניט געגלויבט, אַז ביטריס זאָל האָבען עקזיסטירט, פּונקט ווי איבריגענס יענע אַנדערע דאַמען, דורך וועמען די אַלטע ליעבעס־פּאָעטען האָבען אויסגעדרוקט א וועלכע עס איז לעכערליך־פיינעם סקאָלאַסטישען געדאַנק.

ניט קענענדיג אויסהערען קיין לויב געזאַנגען וואָס זיינען ניט געגעבען געוואָרען איהם אַליין, זייענדיג אייפערזיכטיג אויף דאַנטען, פּונקט ווי אויף דער גאַנצער וועלט, און, איבריגענס, אַליין א פיינער שריפטשטעלער, האָט ער געגלויבט, אַז ער האָט

געפונען א שוואכען פונקט אין דער פעסטונג און ער האָט באָמ־
בארדירט:

— איך האָב א פארדאכט, — האָט ער געזאָגט, — אז די
יונגע שוועסטער פון די מלאכים האָט קיינמאָל ניט עקזיסטירט,
סיידען אין דער טרוקענער איינבילדונגס־קראפט פון דעם אלער־
העכסטען פאָעט. און אפילו דאָרט ווערט זי געוויזען אלס א ריינע
אלעגאָריע, אָדער בעסער געזאָגט, א מאטעמאטישע אויסרעכנונג,
אָדער אן אסטראָלאָגישער פשט'ל. צווישען אונז געשמועסט, איז
דאנטע געווען א גוטער דאָקטאָר פון באָלאָגנא, און ער האָט גע־
האט עטליכע לבנות אין זיין קאָפּ, הינטער זיין שפּיציגער יאר־
מולקע. דאנטע האָט געגלייבט אין דער טוגענד פון ציפער. אָט
דער פארברענטער געאָמעטריקער האָט בלויז גע'חלום'ט וועגען
ציפער און זיין ביטרים איז א בלום פון דער אריפמעטיק. און
דאָס אלץ!

ער האָט פארויכערט זיין ליולקע.

וויוויאן בעל האָט פּראָטעסטירט:

— אָ! רעדט ניט אזוי, הערר שולעט. איהר טוט מיר וועה;
און ווען אונזער פריינד הערר געבהארט, וואָלט דאָס געהערט, וואָלט
איהם זעהר שטארק פארדראָסען אויף אייך. אום אייך צו באשטראָ־
פען וועט דער פרינץ אלבערטינעלי פאר אייך פאָרלעזען דעם קאנ־
טיק, וואו ביטרים דערקלערט די פלעקען אויף דער לבנה. נעמט
די „געטליכע קאָמעדיע", עוזעביאָ. אָט איז עס, דאָס ווייסע
בוך וואָס איהר זעהט אויפ'ן טיש. עפענט איהם און לעזט.

פאר דער צייט פון דער פאָרלעזונג, אונטער דער שיין פון
דעם לאָמפּ, איז דעשארט געזעסען אויף דער סאָפע נעבען דער
גרעפין מארטען און זעהר שטיל גערעדט מיט ענטוזיאזם וועגען
דאנטע'ן, רופענדיג איהם דער גרעסטער סקולפּטאָר צווישען די
פּאָעטען. ער האָט דערמאָנט טערעזא'ן וועגען דעם בילד וואָס זיי
האָבען צוזאמען געזעהן מיט צוויי טעג צוריק אין דער סאנטא
מאריא, אויף דער גאָטעס־דיענסט טיר; דאָס איז געווען א האלב־
אָפּגעמעקטע פרעסקאָ, וואו עס איז שווער געווען צו דערקענען דעם
פּאָעט, מיט זיין לאָרבערקראנץ מיצעל, פלאָרענץ און די זיבען
קרייזען. דאָס איז געווען גענוג אריינצובריינגען דעם קינסטלער

אין התלהבות. אָבער זי האָט דאָרט גאָרניט געקאָנט זעהן און זי איז ניט געווען געריהרט. און דערנאָך האָט זי מודה געווען: דאַנטע איז פאַר איהר צו טרויעריג און איז איהר ניט גענוג אָנ־ציהענד. דעשאַרט, וואָס איז געווען געוואוינט אַז זי זאָל זיין איינ־שטימיג אין אַלע זיינע אידעען וועגען קונסט און פּאָעזיע, איז איבערראַשט געוואָרען און זיך געערגערט. ער האָט צו איהר געזאָגט אין דער הויך:

— עס זיינען פאַראַן גרויסע און מעכטיגע זאַכען וואָס איהר פיהלט ניט.

מיסס בעל, אויפהויבענדיג דעם קאָפּ, האָט געפרעגט וועלכע זאַכען זיינען עס וואָס דאַרלינג זאָל ניט פיהלען; און אַז זי האָט געהערט אַז עס האַנדעלט זיך וועגען דאַנטע'ס זשעניע האָט זי אויסגעשריען מיט אַ געמאַכטען כעס:

— אָ! איהר פאַרעהרט ניט דעם פאָטער, דעם מייסטער, וואָס איז ווערט אַלע לויב־געזאַנגען, דעם טייך־גאָט? איך האָב דיך ניט ליעב מעהר, דאַרלינג, איך האָב דיך פיינט.

און אַלס אַ פאָרוואורף צו שולעט'ן און דער גרעפין מאַרטען האָט זי דערמאָנט די פרומקייט פון יענעם פלאָרענטינער בירגער, וואָס האָט אַראָפּגענומען פון מזבח די ליכט וואָס האָבען געברענט לכבוד יעזוס קריסטוס'ן און זיי אַוועקגעשטעלט פאַר דאַנטע'ס ביוסט.

נאָך דער אונטערברעכונג האָט דער פּרינץ ווידער אָנגעהויבען לעזען:

„אינערליך, אין זיך, האָט די אייביג־דויערענדע פּערל אונז אַריינגענומען..."

דעשאַרט האָט זיך איינגע'עקשן'ט צו באַוועגען טערעזאַ'ן, אַז זי זאָל באַוואונדערען דאָס וואָס זי האָט ניט פאַרשטאַנען. געוויס וואָלט ער לייכט געקענט פאַר איהר אויפאָפערען דאַנטע'ן און אַלע אַנדערע פּאָעטען צוזאַמען מיט דער גאַנצער וועלט. אָבער זייענדיג נעבען איהר, האָט איהר נאָהענטקייט איהם גערייצט מיט איהר שמייכלענדער שעהנקייט און רוהיגקייט און ער האָט געוואָלט אַרויפ־צווינגען אויף איהר זיינע אידעען, זיין ליידענשאַפטליכע ליעבע צו דער קונסט, און אַפילו זיינע פאַנטאַזיען און קאַפּריזען. ער האָט איהר געפּרואווט איינרעדען אין דער שטיל, מיט ווערטער

וואָס זיינען געווען קריגעריש און זיינען געפאלען האסטיג אייגם אויף דאָס אנדערע.

— מיין גאָט! — וויי פייערדיג איהר זיינט — האָט זי געזאָגט. דאָן האָט ער זיך איינגעבויגען צו איהר אויער און מיט א לייזענשאפטליכער שטימע, וואָס ער האָט אומיסט נעזוכט צו דערשטיקען, האָט ער איהר געזאָגט:

— איהר מוזט מיך נעמען מיט מיין גאנצער נשמה. איך וועל ניט זיין גליקליך אויך צו געווינען מיט א פרעמדער נשמה.

ביי די וועלטער איז איבער טערעזא'ן צריבער א קליינער ציטער פון שרעק און פרייד.

XIV.

אויף צו מאָרגענס, צו זי האָט אויפגעוואכט, האָט זי צו זיך געזאָגט, אז זי דארף ענטפערען אויף ראָבערט'ס בריף. עס האָט נערעגענט. זי האָט געהערט ווי די טראָפענס וואסער זיינען פאַמליך געפאלען אויפ'ן באלקאָן. וויוויאן בעל האָט מיט איהר עדעלען געשמאק זאָרנפעלטיג אויסגעפוצט דעם שרייבטיש מיט אלע נויטוועדינקייטען. דאָרט זיינען געלעגען קלייגע בויגענס בריף־פאפיר, וואָס האָבען אויסגעזוכן ווי פארמעט בלעטער פון אלטע געבעט־ביכער, און אנדערע, פון בלאָס־פיאלעטער פארב, וואָס זיינען געווען באשאָטען מיט זילבער־שטויב; לייכטע, וווייסע צעלולאָיד פערערן, וואָס מען האָט נעמוזט נעברויכען אויף אזא אופן ווי מען געברויכט א פינזעל; און פורפור טינט, וואָס אויפ'ן פאפיר האָט זיך עס אפגעשפיגעלט ווי הימעל בלוי און גאלד. טערעזא איז געוואָרען אומגעדולדיג פאר די פיינע צאצקעס, וואָס האָבען זיך זעהר שלעכט געפאסט צום בריף וואָס זי האָט איצט געוואלט שרייבען און וואָס האָט געדארפט זיין קלאָר און איינפאך. וועז זי האָט באמערקט, אז דער נאָמען „פרייגד" מיט וואָס זי האָט אדרעסירט ראָבערט'ען אויף דער ערשטער שורה פון בריעף האָט געמאכט א מערקווירדיגע פיגור אויפ'ן פארזילבערטען פאפיר, ארויסשייגענדיג אין טויבען און פערלמוטער קאליר, האָט זי האלב געשמייכעלט. די ערשטע שורות זיינען איהר אנגעקומען שווער, אבער

שפּעטער האָט זי שוין גאָר שנעל געשריבען. זי האָט גערעדט זעהר פיעל וועגען וויוויאן בעל און וועגען פרינץ אלבערטינעלי, א ביסעל וועגען שולעט, זי האָט געזאָגט או זי האָט געטהאָפען דעשארט'ן, ווען זי איז דורכגעפאָהרען פלאָרענץ. זי האָט געלויבט עטליכע בילדער פון די מוזעאומס, אָבער אָהן ענטוזיאזם, ניט מעהר ווי אויסצופילען די זייטלאָך. זי האָט געוואוסט אז ראבערט פאר־שטעהט זיך ניט אויף בילדער, אז די איינציגע בילד וואָס ער האָט באוואונדערט איז געווען א קליינער באווּאָפענטער סאָלדאָט, פון דעטאי, ווּאָס ער האָט געקויפט ביי גופיל'ן. אין איהר זכרון האָט זי צוריק געזעהן אָט דעם קליינעם זעלנער'ל ווּאָס ער האָט איהר אמאל מיט שטאָלץ געוויזען און ווּאָס איז געהאנגען אין זיין שלאָפ־צימער, נעבען דעם שפּיגעל, אונטער די פאמיליע־פאָרטרעטען. קוקענדיג אויף דעם אלעם פון דער ווייטענס, האָט עס אויסגעקוקט נישטיג, לאַנגווייליג און טרויעריג. זי האָט געענדיגט איהר בריף מיט עטליכע פרייַנדליכע וועהרטער ווּאָס זיינען געווען אויפריכטיג. זי האָט ווירקליך זיך נאָך קיינמאל ניט געפיהלט אזוי מילד און פאָרגעבליך צו איהר געליעבטען, ווי איצט. אין די פיער זייטלאָך האָט זי וויניג געזאָגט און נאָך ווייניגער האָט זי געגעבען וועגען עפעס ווּאָס עס איז אן אָנצוהערענישּ. זי האָט איהם בלויז געשריבען, אז זי וועט פאָרבלייבען נאָך א מאָנאט אין פלאָרענץ, ווייל די לופט איז פאר איהר גוט. דערנאָך האָט זי געשריבען צו איהר פאָטער, צו איהר מאן און צו דער פרינצעסין סעניאווין. מיט איהרע בריף אין האנט איז זי אראָפ אונטען. אין פאָדער־הויז האָט זי דריי פון זיי אריינגעלעגט אין א זילבערנער שאָל, ווּאָס איז געווען באשטימט פאר פאָסט זאכען. דעם בריף צו ראבערט לעמענל האָט זי ענגומען צו זיך אין טאש אריין, מורא האָבענדיג פאר מאראם מארמע'ס שארפען בליק, מיט דער אבזיכט איהם אליין אוועק־צושיקען אויפ'ן פאָסט, ווען זי וועט נעהן שפאציר'ן.

גלייך דערנאָך האָט זיך באוויזען דעשארט, ווּאָס איז נעקומען באגליטען די דריי פריינדינס אין שטאָדט. אזוי ווי ער האָט נע־יואָרט א מינוט אין פאָדער־צימער האָט ער געזעהן די בריף אויף דער שאָל.

כאָטש ער האָט ניט געגלויבט, אז מען קאָן לעזען דעם מענ־

שענ'ס נשמה פון זיין האנטשריפט, האָט ער זיך דאָך פאראינטע־רעסירט אין דער פאָרם פון די בוכשטאבען, וואָס האָבען געהאט א געוויסען חן ווי א געוויסער מין צייכנונג. אין טערעזא'ס האנט־שריפט האָט איהם אנטציקט, ער האָט אויך באוואונדערט מיט א טיפען געפיהל איהר מערקווירדיגע אָפענהערציגקייט און ניט דער־שראָקענע איינפאכקייט. ער האָט געקוקט אויף די אדרעסען, און זיי ניט געלעזען.

היינטיגען פריהמאָרגען האָבען זיי באזוכט די סאנטא מאריא נאָוועלא, וואו די גרעפין מארטען איז שוין אמאָל געווען צוזאמען מיט דער מאדאם מארמע. אָבער מיסס בעל האָט זיי פאָרגעוואָרפען פארוואָס זיי האָבען ניט געזעהן די שעהנע זשינערווא דע בענטשי, אין א פרעסקאָ ביים כאָהר. „איהר מוזט, האָט געזאָגט וויוויאן, באזוכען אָט דעם מאָרגענבילד ביי דער מאָרגען־ליכט". בעת די פאָעטעסע און טערעזא האָבען צוזאמען גערעדט, האָט דעשארט, וואָס איז געווען פארנומען מיט מאדאם מארמע, געדולדיג אויס־געהערט איהרע אנעקדאָטען וועגען אקאדעמיקער, וואָס האָבען גע־האט מאָלצייטען מיט גרויסארטיגע דאמען; דעשארט האָט גענו־מען א גרויסען אנטייל אין איהרע זאָרגען וואָס איז איצט באשטאנען אין דעם, וואָס שוין עטליכע טעג ווי זי זוכט ארום א שלייער, אָבער אין פלאָרענץ קאָן זי ניט געפינען אזא, וואָס זאָל זיין פאסענד פאר איהר און אז דעריבער בענקט זי שוין ווירקליך נאָך די גע־וועלבען פון רי דע בא.

אז זיי זיינען ארויס פון דער קירך זיינען זיי דורכגעגאנגען פאר דעם קרעמעל פון שוסטער, וואָס שולעט האָט זיך אויסגעקליבען אלס זיין מייסטער. דער וואוילער מענש האָט פונקט פארלאטעט א פאָר פויערשע שטיוועל; די גרינע וואזאָנע איז געשטאנען נע־בען איהם, און דאָס שפערלינגעל מיט'ן הילצערנעם פיסעל האָט ארומגעהיפט ארום איהם.

מאדאם מארטען האָט געפרעגט דעם זקן אויב ער איז ביים בעסטען געזונד, אויב ער האָט גענוג ארבייט, כדי צו קענען לעבען דערפון און אויב ער איז צופריעדען. אויף די אלע פראגען האָט ער געענטפערט מיט דעם חן'עוודיגען „יאָ" פון די איטאליענער, מיט אָט דעם „סי" וואָס ער האָט ווייך ארויסגעזונגען פון זיין מויל

אָהן צייהן. דאן האָט זי איהם געבעטען דערצעהלען די געשיכטע פון זיין פייגעלע. דאָס אָרימע באשעפענישעל האָט אמאָל אריינ־געשטעקט זיין פיסעל אין קאָכעדיגער סמאָלע.

— און איך האָב מיין קליינעם חבר געמאכט א הילצערנעם פוס פון א צינד־העלצעל און ער קאָן איצט ווידער שפרינגען אויף מיין אקסעל פונקט ווי שטענדיג.

—אָט דער אלטער נוטער מענש לערנט עס חכמה דעם הערר שולעט, — האָט געזאָגט מיסס בעל. — אין אטען איז אמאָל געווען א שוסטער מיט'ן נאָמען סימאָן, וואָס האָט געשריבען פילאָזאָפישע ביכער און איז געווען א פריינד פון סאָקראטעס'ן. איך האָב שטענדיג געדענקט, אז שולעט איז עהנליך צו סאָקראטעס'ן.

טערעזא האָט געבעטען דעם שוסטער, אז ער זאָל דערצעהלען ווי ער הייסט און זיין לעבענס־נעשיכטע. ער האָט זיך נערופען סעראָפינא סטאָפיני, געבוירען אין סטיא. ער איז שוין געווען זעהר אלט און האָט אין זיין לעבען שוין דורכגעמאכט א סך צרות.

ער האָט ארויפגערוקט זיינע בריללען אויפ'ן שטערן, ארויס־ווייזענדיג בלויע, זעהר מילדע, כמעט אויסגעלאָשענע אויגען אונ־טער זיינע רויטע ברעמען.

—איך האָב געהאט אמאָל א פרוי, קינדער. אָבער איצט זיינען זיי שוין מעהר ניטא. איך האָב אמאָל געוואוסט מאנכע זאכען, אָבער איצט וויים איך זיי נים מעהר.

מיסס בעל און מאראָם מארמע זיינען אוועקגענאנגען זוכען א שלייער.

„דער אלטער מאן האָט נאָרנים אויף דער וועלט, האָט טערעזא געטראכט, ווי די געציינ מיט וואָס ער ארבייט, א האנט מיט טשוועקעס, א צובער, וואו ער ווייסט די לעדער צו מאכען איהר ווייך און א וואזאנע, און דאָך איז ער גליקליך."

זי האָט צו איהם געזאָגט:

— די בלום וואָס איהר האָט דא רוסמעט שוין און באלד וועט זי אנהויבען בליהען.

ער האָט געענטפערט:

— ווען די אָרימע בלימעל וועט אנהויבען בליהען וועט זי אוועקשטארבען.

דאן איז זי אוועקגעגאנגען, איבערלאָזענדיג אויף זיין טישעל א מטבע. דעשארט האָט איהר באגלייט. מיט אן ערנסטען, כמעט שטרענגען טאָן, האָט ער געזאָגט:

— איהר האָט עס געוואוסט?

זי האָט איהם אָנגעקוקט און געווארט.

ער האָט פארענדיגט:

— ...אז איך האָב אייך ליעב.

א מאָמענט האָט זי רוהיג געקוקט אויף איהם מיט איהרע קלאָרע אויגען און איהרע ברעמען האָבען געצוקט. דערנאָך האָט זי געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ אויף יאָ. דאן איז זי אוועק צו מיסס בעל און מאדאם מארמע, וועלכע האָבען אויף איהר געווארט ביים בעג פון גאס, און ער האָט איהר ניט געפּרואווט צוריקהאלטען.

XV.

ווען זי האָט פארלאָזען דעשארט'ן, האָט טערעזא געגעסען פריהשטיק מיט איהר פריינדין און מאדאם מארמע ביי אן אלטע פלאָרענטינער דאמע, וועמען וויטקאָר עמנואל האָט געליעבט ווען ער איז נאָך געווען הערצאָג פון סאוואָי. פאר דרייסיג יאָהר צייט האָט זי קיינמאָל ניט פארלאָזען איהר פּאלאץ אויפ'ן טייך ארנאָ; געפארבט און געפּודערט, מיט א פיאָלעטען שייטעל אויפ'ן קאָפּ איז זי געזעסען אין די גרויסע, ווייסע זאאלען און געשפּיעלט אויף דער גיטארע. צו איהר איז געקומען די הויכע געזעלשאפט פון פלאָרענץ און מיסס בעל פלעגט איהר אָפט באזוכען. ביים עסען האָט אָט די צוריקגעצויגענע זיעבען און אכציג־יעהריגע דאמע אויסגעפרעגט ביי דער גרעפין מארטען וועגען דער פּאריזער עלעגאנטער וועלט, וועמענס לעבען זי האָט נאָכגעפאָלט אין די צייטונגען און געשפּרעכען מיט אזא פּוסטקייט וואָס איז געוואָרען דערהויבען צוליעב איהר אויסערגעוועהנליכען נייגיער. זייענדיג איינזאם האָט זי נאָך אלץ פארעהרט און פארגעטערט דעם קולט פון פארגעניגען.

ארויסקומענדיג פון דער פּאלאזא, כדי אויסצומיידען דעם ווינט, דעם שארפען „ליבעטשיאָ", וואָס האָט געבלאָזען איבער'ן טייך, האָט מיסס בעל געפיהרט איהרע פריינדינס דורך די אלטע,

שמאלע גאסען, אויסגעשטעלט מיט הייזער פון שווארצען שטיין. פון וואנען עס האָט זיך פלוצלונג באוויזען א בריטער האַריזאָנט וואו א בערגעל מיט דריי צארטע בוימער זיינען געשטאנען אין דער קלאָרער לופט. ווי זיי זיינען געגאנגען, האָט וויויאן אַנגע־וויזען איהר פריינד אויף שמוציגע געביידען, פון וואנען עס האָבען אראָפגעהאנגען רויטע שמאטעס, און אויף די געביידען האָבען זיך געזעהן: עפעס א וואַרטפולע סטאטוע, א הייליגע יונגפרוי, א ליליע א הייליגע קאטערין אונטער א קראנץ פון בלעטער. זיי האָבען דורכשפאַצירט די קליינע גאסען פון דער אלטער שטאָדט ביז צו דער קירך פון אַר־סאַן־מישעל, וואו עס איז געווען אָפגעמאכט אז זיי זאָלען זיך טרעפען מיט דעשאַרטן.

טערעזא האָט איצט געדענקט וועגען איהם מיט א געשפאַנ־טען אינטערעס. מאדאם מארמע האָט געטראכט וועגען געפינען א שלייער; מען האָט איהר געגעבען א האָפנונג אז זי וועט עס אפשר קאָנען קריגען אויף דער קאַרסא. קלערענדיג וועגען דעם, האָט זי זיך דערמאָנט אָן דער צוטראָגענקייט פון הערר לאַגראנזש, וואָס האָט אמאל, האלטענדיג א רעפעראט, ארויסגעשלעפט פון קעשענע א שלייער, וואָס איז געווען אויסגעזעצט מיט גאלדענע קרעלען און האָט זיך דערמיט געווישט דעם פנים, האבענדיג א טעות און מיי־נענדיג, אז דאָס איז א טאשען־טיכעל. זיינע צוהערער זיינען אי־בערראשט געווארען און זיך געשטיקט פון געלעכטער. דאָס איז נעווען א שלייער, וואָס האָט געהערט צו זיין פלימעניצע מאדמוא־זעל זשאן מישא, וועלכע האָט איהם דאָס געגעבען צו האלטען וועג ער האָט איהר גענומען אין טעאטער אריין מיט אָוועק פריהער. און מאדאם מארמע האָט ערקלערט ווי אזוי, געפינענדיג עס אין דער קעשענע פון זיין אויבער־מאנטעל, האָט ער עס גענומען צו זיך און נעריינקט עס אָפצוגעבען צו זיין פלימעניצע און ווי אזוי ער האָט, דורך א טעות, ארויסגענומען און געטרייסעלט עס פאר די אויגען פון זיינע צוהערער.

לאגראנזש'ס נאמען האָט טערעזא'ן דערמאָנט וועגען דעם קאמעט וועגען וואָס דער געלעהרטער האָט נביאות געזאָגט און זי האָט צו זיך איצט געטראכט, מיט א טרויעריגער איראָניע, אז איצט איז דאָס די אמת'ע צייט וועו ער דארף קומען און מאכען

א סוף צו דער וועלט און דערמיט איהר באפרייען פון איהר פאר־לעגענהייט. איבער די טייערע ווענט פון דער אלטער קירך, האט זי געזעהן דעם הימעל, וואס איז געווען אויסגעקעהרט פון דעם ים־ווינט, וואס האט געהאט אין זיך א בלאסע און גרויזאמע בלוי־קייט.

מיסס בעל האט אבער אנגעוויזען אויף איינער פון די בראנ־זענע סטאטוען, וואס זיינען געשטאנען אין דער אויסגעהאקטער וואנט און באצירט די קירך־געביידע.

— זעהט נאר, דארלינג, ווי שטאלץ און יונג עס איז אט דער הייליגער געארג. דער הייליגער געארג פלעגט אמאל זיין א ריטער וועגען וועמען די יונגע מיידלאך פלעגען חלום'ען. און איהר ווייסט־דאך וואס דזשוליעט האט אויסגעשריען ווען זי האט דערזעהן רא־מעא'ן: „וואס פאר א שעהנער הייליגער געארג!"

אבער דארלינג האט געגלויבט, אז ער האט אויסגעזעהן צו פינקטליך, לאנגווייליג און איינגעשפארט. אין דעם מאמענט האט זי זיך פלוצלונג דערמאנט אן דעם בריף וואס איז ביי איהר געבלי־בען אין טאש.

— איך גלויב, אז אט איז הערר דעשארט, — האט געזאגט די גוטע מאדאם מארמע.

זיי האבען איהם ארומגעזוכט אין דער קירך, נעבען ד'ארקא־גנא'ס אלטאר. ער האט זיך געדארפט דערמאנען וועגען דעם אויסערגעוועהנליכען איינדרוק וואס דער הייליגער געארג פון דא־נאטעללא האט געמאכט אויף מיסס בעל. ער האט אויך באוואונ־דערט אט די באריהמטע פיגור. אבער די קרעפטיגע און פרייע פיגור פון הייליגען מארק האט איהם מעהר צוגעצויגען. זיי וועלען איהם קאנען זעהן אין זיין נישע, אויף לינקס, נעבען דער קליינער גאס, איבערגעשפאנט מיט א מאסיווער טויער־זייל, נעבען דעם אלטען הויז פון די וואל־סארטירער.

ווי זיי האבען זיך דערנעהנטערט צו דער סטאטוע, האט טערע־זא, ביי דעם עק פון דער שמאלער גאס, וואו עס איז געשטאנען דער הייליגער, באמערקט א בריף־קאסטען. דעשארט איז בעת מעשה געשטאנען אזוי, אז ער זאל קאנען זעהן די בעסטע פאזיציע

פון, הייליגען מאַרק, ריידענדיג וועגען איהם ווי וועגען אַן אינטימען פריינד.

— איך גיב איהם שטענדיג אָפּ מיין ערשטען וויזיט, גלייך ווי איך קום נאָר אין פלאָרענץ. [illegible] האָב איך פאַר־פעהלט. אָבער ער וועט מיר אַנטשולדיגען; ער איז אַן אויסגע־צייכענטער מענש. ער ווערט אינגאַנצען ניט ווי געהעריג אָפּגע־שאַצט פון דעם גרויסען עולם און ער ציהט ניט צו קיין אויפמערק־זאַמקייט. אָבער איך פיהל זיך זעהר גוט אין זיין געזעלשאַפט. ער לעבט. איך פאַרשטעה פאַרוואָס, נאָכדעם ווי דאָנאַטעללאָ האָט איהם אריינגעגעבען די נשמה, האָט ער צו איהם אויסגעשריען: „מאַרק, פאַרוואָס רעדסטו ניט?"

מאַדאַם מאַרמע, זייענדיג שוין מיעד פון באַוואונדערען דעם הייליגען מאַרק, פיהלענדיג אין פּנים דעם ליבעטשיאָ ווינד, האָט אַוועקגעשלעפּט מיסס בעל אַז זי זאָל נעהן מיט איהר זוכען אַ שלייער אין קאַלזאַיאָלי גאַס.

זיי האָבען זיך ביידע דערווייטערט. איבערלאָזענדיג דאַרלינג'ן און דעשאַרט'ן מיט זייערע באַוואונדערונגען. זיי וועלען זיך צוזאַ־מענטרעפען ביי דער מאָדיסטין.

איך האָב איהם שטענדיג ליעב געהאַט. איך האָב ליעב גע־האַט אָט דעם הייליגען מאַרק ווייל אין איהם האָב איך דערפיהלט נאָך מעהר ווי אין דעם הייליגען געאָרג, די האַנד און די נשמה פון דאָנאַטעלאָ, וואָס איז זיין גאַנצען לעבען געווען אַ גוטער און אָרימער אַרבייטער. היינט האָב איך איהם נאָך מעהר ליעב, ווייל ער דערמאָנט מיך, מיט זיין עהרווירדיגע און ריהרענדע אויפריכ־טיגקייט, יענעם אַלטען שוסטער פון סאַנטאַ־מאַריאַ־נאָוועלאַ, צו וועמען איהר האָט אַזוי זיס גערעדט היינט אין דער פריה.

— אַה! — האָט זי געזאָגט — איך ווייס שוין מעהר ניט ווי ער הייסט. איך רוף איהם, מיט שולעט'ן, קווענטין מאַטסיס, ווייל ער זעהט אויס ווי די זקנים פון אָט דעם מאָלער.

ווען זיי האָבען זיך אריינגעדרעהט אין ווינקעל פון דער קירך צו זעהן די פאַסאַדע אַנטקעגען־איבער דעם הויז פון די וואָל־סאָר־טירער, אויף וועמענס גיבעל פון רויטע ציגעל עס איז געהאַנגען די הערא̈לדישע לאַנטערנע, האָט זי זיך געפונען [illegible]בען דעם בריף־

קאַסטען, וואָס האָט אויסגעזעהן אַזוי שטויביג און פאַרזשאַווערט, אַז עס האָט זיך געדוכט ווי אַ בריף־טרעגער וואָלט גאָר קיינמאָל פון דאַנען די בריף ניט אַרויסגענומען. זי האָט דאָרט אַראָפּגעלאָזען איהר בריף, באַגלייט פון די שאַרפזיניגע בליקען פון הייליגען מאַרק.

דעשאַרט האָט איהר דערזעהן און ער האָט דערפיהלט ווי אַ טעמפּען קלאַפּ אין האַרצען. ער האָט פּרובירט ריידען, שמייכלען אָבער די האַנט, מיט די האַנט־שוה, וואָס האָט אַריינעגוואָרפען דעם בריף, איז איהם געשטאַנען פאַר די אויגען. ער האָט זיך דערמאָנט, אַז ער האָט אין דער פריה געזעהן טערעזאַ'ס בריף אויף דעם פּאָסט־פּלאַטאָ פון פאָדער־צימער. פאַרוואָס האָט זי אויך דעם בריף ניט געלייגט צוזאַמען מיט די אַנדערע? די אורזאַך איז ניט געווען שווער צו טרעפען.

ער איז געבליבען אומבאַוועגליך, פאַרטראַכט, איהר ניט אָנ־קוקענדיג. ער האָט פּרובירט זיך באַרוהיגען: אפשר איז דאָס אַן אומבאַדייטענדער בריף וואָס זי האָט געוואָלט באַהאַלטען פון מאַ־דאַם מאַרמע'ס דורכדרינגליכער נייגירינגקייט.

— הערר דעשאַרט, עס וואָלט געווען צייט, אַז מיר זאָלען געהן באַגעגענען אונזערע פריינד ביי דער מאָדיסטין פון קאָרסאָ.

אפשר האָט זי געשריבען צו מאַדאַם שמאָל, וואָס איז געווען צוריסען מיט מאַדאַם מאַרמע. און גלייך האָט ער זיך געכאַפּט אַז זיינע באַהויפּטונגען זיינען זעהר ניט קיין אויסגעהאַלטענע.

עס איז געווען גאַנץ קלאָר. זי האָט געהאַט אַ געליעבטען. זי האָט צו איהם געשריבען. אפשר האָט זי איהם דאָרט גע־זאָגט: „איך האָב היינט געזעהן דעשאַרט'ן, דער אָרימער אינגעל איז פאַרליעבט אין מיר". אָבער צי זי האָט געשריבען דאָס אָדער אַן אַנדער זאַך, האָט זי געהאַט אַ געליעבטען. ער האָט קיינמאָל ניט גע־חלומ'ט וועגען אַזאַ זאַך. מיט דעם געדאַנק, אַז זי געהערט צו אַן אַנדערן האָט ער פּלוצלונג דערפיהלט אַ פּיין אין זיין גאַנצען קערפּער און אין זיין גאַנצער נשמה. און די האַנט, אָט דאָס קליי־נע הענטעל, וואָס האָט אַראָפּגעלאָזען דעם בריף, איז איהם פאַר־בליבען אין די אויגען און זיי גרויזאַם געברענט.

זי האָט ניט געקאָנט וויסען פאַרוואָס ער איז פּלוצלונג גע־

וואָרען שטום און טרויעריג. ערשט דעמאָלט, ווען זי האָט איהם גע־זעהן וואַרפען אַן ענגסטליכען בליק אויפ'ן בריף־קאַסטען, האָט זי דאָס פאַרשטאַנען. זי האָט געפונען, אַז עס איז זאָנדערבאַר צו זיין אייפערזיכטיג ווען מען האָט דערצו קיין רעכט ניט; אָבער זי האָט זיך ניט געבייזערט דערויף.

אָנקומענדיג ביי דער קאַרסאָ האָבען זיי פון דערווייטענס גע־זעהן מיסס בעל און מאַדאַם מאַרמע, וואָס זיינען אַרויס פון דעם מאָדיסטען־געוועלב.

מיט אַ טאָן, וואָס איז געווען באַפעהלעריש און בקשה'דיג אין דערזעלביגער צייט, האָט דעשאַרט געזאָגט צו טערעזאַן:

— איך וויל מיט אייך ריידען, איך מוז אייך זעהן אַליין; זייט מאָרגען, זעקס אַ־זייגער, ביי לונגאַרנאָ אַקטשאַיאָלי.

זי האָט גאָרניט געענטפערט.

XVI.

ווען זי האָט דערגרייכט לוגאַרנאָ אַקטשאַיאָלי, אַרום האַלב נאָך זעקס, זייענדיג געקליידט אין איהר דיקען אויבער־מאַנטעל, האָט דעשאַרט איהר באַגריסט מיט אַ נידערגעשלאָגענעם און שטראַ־לענדען בליק, פון וואָס זי איז געריהרט געוואָרען.

די זון, וואָס האָט זיך געהאַלטען ביים זעצען, האָט פאַרשפּרייט אַ פּורפּור־פאַרב איבער די אָנגעשוואָלענע וואַסערן פון דער אַרנאָ. אַ רגע זיינען זיי געווען שטיל. געהענדיג דורך דער מאָנאָטאָנער ליניע פון פּאַלאַצען האָבען זיי זיך געלאָזען צום אַלטען בריק. זי האָט די ערשטע צו איהם אָנגעהויבען ריידען.

— איהר זעהט, איך בין גקומען. איך האָב געגלויבט, אַז עס איז מיין פליכט צו קומען. איך פיהל זיך ניט אומשולדיג פון דעם וואָס דאָ איז געשעהן. איך ווייס עס גאַנץ גוט: איך האָב געטאָן אַלץ וואָס איז נאָר נויטיג געווען, כדי אַז אייער האַלטונג צו מיר זאָל זיין דאָס וואָס זי איז איצט. מיין אויפפיהרונג האָט אייך אַריינגעגעבען געדאַנקען, וואָס וואָלטען אייך אויף אַן אַנ־דער אופן ניט געווען איינגעפאַלען.

ער האָט געמאַכט דעם איינדרוק, ווי ער וואָלט ניט פאַרשטאַ־
נען. זי האָט פאָרטגעזעצט.

— איך בין געווען אַן עגאָאיסט, איך בין געווען אומפאָר־
זיכטיג. איהר זייט מיר געפעלען געוואָרען; אייער גייסט האָט
אַפּעלירט צו מיר, איך האָב זיך מעהר ניט געקאָנט באַגעהן אָהן אייך.
איך האָב געטאָן אַלץ וואָס איך האָב געקאָנט כדי אייך צו צוציהען,
כדי אייך צו באַזיצען. איך בין געווען אַ קאָקעטקע... איך בין דאָס
ניט געווען קאַלטערהייט, אָדער מיט פאַלשקייט, אָבער דאָך בין
איך עס געווען.

ער האָט געהויבען מיט קאָפּ, אָפּלייקענענדיג, אַז ער האָט עס
ועז עס איז אָן איהר באַמערקט.

— יאָ, איך בין געווען אַ קאָקעטקע. אָבער דאָס איז פונ־
־עסטוועגען ניט געווען מיין געוואוינהייט. איך בין עס בלויז געווען
מיט אייך. איך זאָג ניט, אַז איהר האָט דערפון געזוכט צו פּראָפי־
מירען, ווי איהר האָט, איבעריגענס, געהאַט דאָס רעכט דערצו, אָדער
אַז איהר האָט זיך אַ דאַנק דעם אויפגעבלאָזען. איך האָב ניט באַ־
מערקט, אַז איהר זאָלט זיין אייטעל. מעגליך,, אַז איהר האָט דער־
פון גאָרניט געזעהן. די העכערע מענשען פעהלט אַמאָל אויס דע־
טיפערער בליק. אָבער איך ווייס זעהר וואויל, אַז איך בין ניט
געווען דאָס וואָס איך האָב געדאַרפט זיין. און איך בעט פון אייך
ענטשולדיגונג. און אָט פאַרוואָס איך בין געקומען. לאָזען מיר
פאַרבלייבען גוטע פריינד, כל זמן עס איז נאָך צייט.

ער האָט איהר געזאָגט. מיט אַ טרויעריג זאַנפטער שטימע,
אַז ער ליעבט איהר. די ערשטע שעה'ן פון אָט דער ליעבע זיינען
געווען לייכטע און דערקוויקענדע. אַלץ, וואָס ער האָט געוואָלט,
איז געווען איהר צו זעהן און איהר זעהן נאָכאַמאָל. אָבער גאָר
שנעל האָט זי איהם צוטומעלט, איהם אַרויסגעריסען פון זיך אַליין,
איהם צוריסען. זיינע ליידען האָבען אויסגעבראָכען פּלוצלונג און
שטורמיש, אין יענעם טאָג, אויף דער טעראַסע פון פיזעאָל. און איצט
האָט ער שוין מעהר ניט געהאַט דעם מוט צו ליידען און זיך צו
באַרוהיגען. ער האָט געשריען צו איהר נאָך הילף. ער איז ניט
געקומען איצט מיט קיין באַשטימטע פּלענער. אויב ער האָט דער־
צעהלט וועגען זיין ליידענשאַפט איז דאָס געווען ווייל ער האָט זיך

ניט געקאָנט איינהאַלטען, און נענען זיין ווילען, צוליב זיין איבער־מעכטינען פּאַרלאַנג צו רייַדען צו איהר און וועגען איהר. ווייל זי איז פּאַר איהם געווען דאָס איינציגע וועזען וואָס עקזיסטירט אויף דער וועלט. זיין לעבען איז ניט געווען מעהר אין איהם. זאָל זי עס אַלזאָ וויסען, אז ער לייעבט זי, ניט מיט יענער מילדער אומ־באַשטימטער לייבע, נאָר מיט א פּאַרניכטענדער, גרויזאַמער לייי־דענשאַפט. לייַדער! ער האָט א ריכטינג און פּינקטליכע אייגביל־דונגס־קראַפט. ער האָט געוואוסט, ער האָט אָהן אויפהער געוואָהן וואָס ער האָט געוואָלט, און דאָס האָט איהם געפייגינגט.

און דאָן האָט זיך איהם אויסגעדוכט, אז צוזאַמען מיט איהר וואָלטען זיי נעהאַט אזוי סיעל פּרייד, אז עס וואָלט זיך געלוינט דורכצולעבען דעם לעבען. דאָס וואָלט געווען א שענעם און נע־היימעם קונסט־ווערק. זיי וואָלטען נעדענקט, זיי וואָלטען פּאַר־שטאַנען, זיי וואָלטען נעפיהלט צוזאַמען. דאָס וואָלט געווען א ויאונדערבארע וועלט פון נעפיהלען און אידעען.

— מיר וואָלטען פּאַרוואַנדעלט דעם לעבען אין א וואונדער־שענעם גאַרטען.

זי האָט זיך נעמאַכט ווי זי וואָלט אויסנעטייטשט דעם טרויס אין אן אומשולדיגען אופן.

— איהר ווייסט ווי נעפיהלפול איך בין צו דעם רייַז פון אייער גייסט. עס איז פּאַר מיר נעווען א נויטוועגדיגקייט איך צו זעהן און אייך צו הערען. זייט זיכער מיט מיין פּרייַנדשאַפט און באַרוהיגט אייך.

זי האָט איהם נענעבען די האַנט. ער האָט איהר ניט נענומען און איהר אונטערבראָכען:

— איך וויל ניט אייער פּרייַנדשאַפט. איך וויל דאָס ניט. איך מוז אייך האָבען אינגאַנצען אָדער איך וועל אייך מעהר קיינמאָל ניט זעהן. איהר ווייסט דאָס גאַנץ גוט. פּאַרוואָס שטרעקט איהר צו מיר אויס די האַנט מיט אויסלכע שפּאַסינג ווערטער? צי איהר האָט עס נעוואָלט אָדער ניט, האָט איהר נעמאַכט, אז איך זאָל אייך וועלען מיט א פּאַרצווייפעלטען באַגעהר, מיט א שטערבליכען פּאַר־לאַנג. איהר זייט נעווארען מיין לייד און מיין פּיין. און איהר פּאַרלאַנגט פון מיר צו זיין אן אַנגענעמער פּרייַנד. ערשט איצט זייט

איהר קאָקעטיש און גרויזאַם. אויב איהר קאָנט מיך ניט ליעבען, לאָזט מיך אַוועק; איך וועל געהן, איך ווייס ניט וואו, אייך צו פאַר־געסען, אייך צו האַסען. ווייל איך האָב צו אייך אַ געפיהל פון טיפען האַס און צאָרן. אָ, איך ליעב אייך, איך ליעב אייך!

זי האָט געגלויבט וואָס ער האָט געזאָגט, האָט מורא געהאַט, אַז ער זאָל ניט אַוועק און האָט זיך געשראָקען פאַר דעם טרויער און לאַנגווייליגקייט צו לעבען אָהן איהם. זי האָט געזאָגט:

— איך האָב אייך געפונען אין לעבען, איך וויל אייך ניט פאַר־לירען. איך וויל דאָס ניט.

פאַרשעמט און ליידענשאַפטליך האָט ער עפּעס געמורמעלט; זיינע ווערטער האָבען איהם געשטיקט אין האַלז. אַ פינסטערקייט האָט אַראָפּגעשטיגען פון די ווייטע בערג און אין מזרח, איבער דעם באַרג פון סאַן מיניאַטאָ איז אָפּגעשטאָרבען דער לעצטער אָפּשיין פון דער זון. זי האָט ווידער געזאָגט:

— ווען איהר וואָלט געקאָנט מיין לעבען, ווען איהר וואָלט געזעהן ווי ליידיג עס איז געווען איידער איך האָב אייך געקאָנט, וואָלט איהר געוואוסט וואָס איהר זייט פאַר מיר און איהר וואָלט ניט געדענקט וועגען פאַרלאָזען מיך.

אָבער מיט דעם רוהיגען קלאַנג פון איהר שטימע און מיט דער רעגעלמעסיגער באַוועגונג פון איהרע טריט האָט זי איהם אויפ־גערעגט. ער האָט צו איהר אויסגעשריען, אַז ער ליידט, אַז זיינע פאַרלאַנגען ברענען אין איהם; דער איינציגער געדאַנק האָט איהם געפאַנגען און געמאַטערט, שטענדיג און אומעטום, ביינאַכט און ביי־טאָג האָט ער איהר געזעהן, איהר גערופען, אויסגעשטרעקט זיינע אָרעמס צו איהר. ער האָט איהר איצט דערפיהלט, די געטליכע קראַנקהייט.

— דעם רייץ פון אייער געדאַנק, די עלעגאַנץ פון אייער מוט אייער גייסטיגען שטאָלץ אָטעם איך אַריין ווי די פאַרפומען פון אייער קערפּער. עס דוכט מיר אויס, ווען איהר רעדט, אַז אייער נשמה שוועבט אויף אייערע ליפּען און איך שטאַרב ווייל איך קאָן ניט צודריקען צו זיי מיינע ליפּען. אייער נשמה איז פאַר מיר בלויז דער אויסדרוק פון אייער שעהנקייט. טיעף אין מיר האָבען געמורמעלט די אינסטינקטען פון דעם אור־אַלטען מענשען. איהר

האָט זיי אויפגעוועקט. אין איך פיהל, אַז איך ליעב אייך מיט דער איינפאַכקייט פון אַ ווילדען.

זי האָט איהם צערטליך אָנגעקוקט און גאָרניט געענטפערט. אין דעם מאָמענט האָבען זיי געזעהן שטראַלען און געהערט טרויע־ריגע ליעדער, וואָס האָבען זיך דערנעהנטערט צו זיי פון דער פינ־סטערניש. און דערנאָך זיינען פאַר זיי ערשינען, ווי פאַנטאָמען וואָס זיינען געטריבען פון ווינד, בעלי־תשובות אין שוואַרצען. דאָס זיינען געווען די ברידער פון דער „מיזעריקאַרדיאַ", זייערע פּנים'ער פאַרדעקט מיט קאַפּושאַנען, האָבען זיי געהאַלטען זייערע ברענענדע שטורקאַצען און געזונגען פּסוקים פון תהלים. זיי האָבען געטראָגען אַ מת צום בית־עולם. לויט דעם איטאַליענישען מנהג, קומען די לויות פאָר ביי־נאַכט און מען געהט דערביי מיט שנעלע טריט. ביים איינזאַמען האַפען־גאַס האָט זיך באַוויזען דער צלם, די טרונע און בענערס. זשאַק און טערעזאַ האָבען זיך געשטעלט ביי דער וואַנט כדי צו לאָזען דורכגעהן דעם עולם פון פּריסטער, כאָריסטען, די באַגלייטער מיט די פאַרשטעלטע פּנים'ער און אין דער מיט — דעם אומפאַרמיידליכען טויט, וואָס מען באַגריסט קיינמאָל ניט אויף דער תאוה'דיגער ערד.

דער שוואַרצער שטראָם איז דורכגעגאַנגען. פרויען זיינען נאָכגעלאָפען נאָכ'ן ארון, וואָס איז געפיהרט געוואָרען פון פאַנטאָ־מען מיט גראָבע, אייזערנע שטיוועל.

טערעזאַ האָט אָפּגעזיפצט.

— נאָך וואָס דאַרף מען זיך מאַטערן אויף אונזער ערד?

עס האָט אויסגעזעהן ווי ער וואָלט עס ניט דערהערט און ער האָט אָנגעהויבען מיט אַ רוהיגער שטימע:

— איידער איך האָב אייך געקאָנט בין איך ניט געווען אומ־גליקליך. איך האָב ליעב געהאַט דאָס לעבען. איך בין פאַרנומען געווען מיט טרוימען און מערקווירדיגקייטען. איך בין ענטציקט געוואָרען פון פאָרמען און פון דעם גייסט פון פאָרמען, אין דער ערשיינונג וואָס צערטעלט און לינדערט. עס איז געווען מיין פרייד צו זעהן און טרוימען. איך האָב גענאָסען פון אַלעס און בין געווען אָפּהענגיג אָן גאָרנישט. איך בין געבוירען געוואָרען אויף די פליגעל פון מיין אומערזעטליכער נייגיער. איך האָב זיך

פֿאַראינטערעסירט אין אַלץ און נאָר נישט געוואָלט; מען ליידט בלויז צוליב די פֿאַרלאַנגען. איצט וויים איך דאָס. איך בין ניט געווען מעלאַנכאָליש געווינט. איך בין געווען גליקליך ניט וויסענדיג עס. אָ! עס איז געווען וועניג, עס איז געווען בלויז אזויפיעל וויפיעל מען דאַרף כדי צו לעבן. איצט האָב איך דאָס ניט מעהר. מיינע פֿאַרגעינגענס, דעם אינטערעס וואָס איך האָב געגומען אין די בילדער פון לעבען און פון דער קונסט, די פרייד פון באַשאַפען מיט מיינע הענט א פיגור וואָס איך האָב אויסגעטרוימט — אָט דאָס אלץ האָט איהר מיר נעמאכט פֿאַרלירען און מיר אפילו ניט געלאָזען קיין באַדויערן. איך וואָלט ניט וועלען מעהר צוריק מיין פרייהייט, מיין אמאָליגע רוהיגקייט. מיר דוכט זיך אויס, אז אייער איך האָב אייך געזוהען האָב איך גאָר ניט געלעבט. און איצט, וועו איך בין, אז איך לעב, קאָן איך ניט לעבען ניט ווייט פון אייך און ניט נאָהענט פון אייך. איך בין אומגליקליכער פון יענע בעטלער, וואָס מיר האָבען געזוהען אויפֿ'ן וועג פון עמא. זיי האָבען געהאַט ליפט צו אָטעמען. און איך, איך קען אָטעמען בלויז אייך, און אייך האָב איך ניט. אָבער פונדעסטוועגען פרעה איך זיך, וואָס איך האָב אייך געטראָפען. דאָס איז אלץ וואָס שפיעלט א ראָליע אין מיין לעבען. אָט דאָ איצט האָב איך געמיינט, אז איך דאָס אייך. איך האָב זיך נענארט. איך פֿארנעטער אייך און איך בענש אייך פאר דעם שלעכטס וואָס איהר האָט מיר געטאָן. איך האָב ליעב אלץ וואָס קומט נאָר פון אייך.

זיי האָבען זיך דערנעהנטערט צו די שוואַרצע בוימער, ביים אריינגאַנג צום פּאַרטאַ־סאַן־ניקאָלאַ. אויף דער אנדער זייט פון טייך האָט די נעגענד אויסגעקוקט פֿארווירט צוליעב דער פינסטערקייט. זעהענדיג איהם צוריק רוהיג און זאנפט האָט זי געגלויבט, אז זיין ליידנשאפט, וואָס האָט עקזיסטירט בלויז אין זיין איינבילדונגס־קראפט, איז אוועקגעפלויגען מיט די ווערטער און אז זיינע פֿאַרלאַנגען זיינען פֿארוואַנדעלט געווארען אין חלומות. זי האָט ניט ערווארטעט, אז זיין זעלבסט־אנטוישונג זאָל קומען אזוי פריה. זי איז כמעט ווי אנטטוישט געווארען וואָס זי האָט זיך נעראָטעוועט פון א נעפאהר פאר וועלכער זי האָט זיך נעשראָקען.

זי האָט איהם איצט דערלאַנגט די האַנט פעסטער ווי דעם ערשטען מאָל.

— נו שוין, לאָמיר זיין פריינד. עס איז שפּעט. לאָמיר צוריק־געהן און פיהרט מיך אָפּ ביז מיין קאַרעטע, וואָס איך האָב געלאָזען אויף דער פּלאַזאַ דעלאַ סינאָריאַ. איך וועל שטענדיג פאַרבלייבען אַ גוטער פריינד צו אייך, פּונקט ווי איך בין עס געווען פריהער.

אָבער ער האָט איהר געפיהרט צום אָפּענעם פעלד, ביים ברעג פון טייך, וואָס איז געוואָרען אַלץ מעהר און מעהר איינזאַם.

— ניין, איך וועל אייך ניט לאָזען אַוועקגעהן ביז וואַנען איך וועל ניט זאָגען וואָס איך האָב אייך געוואָלט זאָגען. אָבער איך קען ניט מעהר ריידען, איך געפין ניט מעהר קיין ווערטער. איך ליעב אייך, איך באַגעהר אייך. איך וויל וויסען, אַז איהר געהערט צו מיר. איך שווער אייך, אַז איך וועל אפילו קיין איין נאַכט ניט פאַרברענגען אין די יסורים פון צווייפעל.

ער האָט איהר אָנגענומען און איהר איינגעשלאָסען אין זיינע אָרעמס. מיט זיין פּנים נאָהענט צו איהרען האָט ער מיט אַ דורכ־דרינגענדען בליק אַריינגעקוקט דורך איהר שלייער טיעף אין איהרע אויגען.

— איהר מוזט מיך ליעבען! איך וויל דאָס און איהר האָט עס אייך געוואָלט. זאָגט, אַז איהר געהערט צו מיר. זאָגט עס!

זיך באַפרייענדיג מיט געלאַסענקייט פון זיינע אָרעמס, האָט זי געענטפערט מיט אַ שוואַכער און לאַנגזאַמער שטימע:

— איך קאָן ניט, איך קאָן ניט. איהר זעהט דאָך אַז איך האַנ־דעל מיט אייך אָפענהערציג. איך האָב אייך ערשט ניט לאַנג גע־זאָגט, אַז איהר האָט מיך ניט געערגערט. אָבער איך קאָן ניט טאָן דאָס וואָס איהר ווילט.

און דענקענדיג וועגען דעם אָפּוועזענדען ליעבהאָבער וואָס ער־וואַרטעט איהר, האָט זי ווידערהאָלט:

— איך קאָן ניט.

אָנגעלעהנט אויף איהר, האָט ער מיט אַנגסט געוואָלט דערגעהן פון איהר בליק, וואָס זי האָט אַראָפּגעלאָזען צו דער ערד.

— פאַרוואָס? איהר ליעבט מיך, איך פיהל עס, איך זעה

עס. איהר ליעבט מיך. פארוואָס זאָלט איהר מיך מאַטערן דער־מיט וואָס איהר ווילט ניט זיין מיינע?

ער האָט איהר צוגעצויגען צו זיין הארץ, וועלענדיג באַריהרען מיט זיין מויל און נשמה איהרע ליפּען אוטערן שלייער. דאָס מאָל האָט זי זיך שנעל און אַנטשיידען צוריקגעצויגען און געזאָגט:

— איך קאָן ניט. פרעגט מיך ניט מעהר. איך קאָן צו אייך ניט געהערען.

זיינע ליפּען האָבען אָנגעהויבען ציטערן. זיין גאַנצער פּנים איז געווען אין קאָנוואולסיעס. ער האָט צו איהר אויסגעשריען:

— איהר האָט אַ געליבטען און איהר ליעבט איהם. פארוואָס האָט איהר געשפּאַסט פון מיר?

— איך שווער אייך, אַז איך האָב קיינמאָל ניט געהאַט דעם פארלאַנג פון אייך צו שפּאַסען, און אויב איך האָב ווען עס איז עמיצען אויף דער וועלט ליעב געהאַט, איז דאָס אייך.

אָבער ער האָט איהר מעהר ניט אויסגעהערט:

— לאָזט מיך! לאָזט מיך!

און ער איז אַנטלאָפען אין דער פינסטערניש. די ארגאָ איז איצט ארויס איבער די ברעגעס ביז צו די לאָנקעס. דאָס וואַסער איז דאָרט געלעגען אין פלאַכע שיכטען און די האַלב־פאַרדעקטע לבנה האָט דערויף געוואָרפען איהר פאַרצויגענע ליכט. ער איז געלאָפען שנעל, בלינד און שטיימיש איבער דער בלאָטיגער, זומפּי־גער געגענד.

זי האָט דערשראָקען און אַרויסגעלאָזען אַ געוואַלד.

זי האָט איהם גערופען, אָבער ער האָט ניט אומגעדרעהט דעם קאָפּ און האָט ניט געענטפערט. ער איז געלאָפען מיט אַ מורא־דיגער רוהיגקייט. זי איז איהם נאָכגעלאָפען. איהרע פיס צוקלאַפּט פון די שטיינער, איהר קלייד שווער פון וואַסער האָט זי איהם דער־יאָגט און איהם צוגעצויגען צו זיך:

— וואָס זייט איהר געגאַנגען טאָן?

ווען ער האָט איהר אָנגעקוקט, האָט ער דערזעהן אין איהרע אויגען דעם שרעק וואָס זי האָט דורכגעלעבט און איהר געזאָגט:

— שרעקט זיך ניט, איך האָב גאָר ניט געזעהן וואו איך בין געגאַנגען. איך פאַרזיכער אייך, אַז איך האָב ניט געזוכט צו שטאַר־

בען. א! זייט זיכער! איך בין פארצווייפעלט, אבער איך בין
רוהיג. איך בין פון איך אנטלאפען. איך בעט אייך מיר צו
אנטשולדיגען. אבער איך האב מעהר ניט נעקאנט. ניין, איך האב
מעהר אייך ניט נעקאנט זאהן. לאזט מיך, איך בעט אייך, זייט
געזונט!

שוואך און אין גרויסער צוטומלעניש האט זי געענטפערט:

— קומט, מיר וועלען טאן וואס מיר וועלען קענען.

אבער ער איז פארבליבען טרויעריג און ניט נערעט.

זי האט ווידערהאלט:

— נו שוין, קומט!

זי האט איהם נענומען ביים ארעם. די צערטליכע באריהרונג
פון איהר האנט האט איהם אויפגעלעבט. ער האט איהר געזאגט:

— דו ווילסט?

— איך וויל אייך ניט פארלירען.

— איהר פארשפרעכט מיר?

— איך מוז.

און אין איהר אומרוהיגקייט און אנגסט האט זי כטעט ווי
געשמייכעלט קלערענדיג ווי שנעל איהם איז געלונגען צוליעב זיין
ווילדקייט.

ער האט איהר געזאגט:

— מארגען!

זי האט לעבהאפט, מיט א נעפיהל פון זעלבסט־פארטיידיגונג
געענטפערט:

— א, ניין, מארגען ניט!

— איהר ליעבט מיך ניט; איהר באדויערט וואס איהר האט
מיר פארשפראכען.

— ניין, איך באדויער ניט, אבער...

ער האט איהר געבעטען, מיט אונטערטעניגע בקשות.

זי האט איהם א רגע אנגעקוקט, אוועקגערעהט דעם קאפ, גע־
צענערט און דאן געזאגט זעהר שטיל:

— שבת.

XVII.

אָכ'ן מיטאג־עסען האָט מיסס בעל געמאָלען אין סאַלאָן. זי האָט געצייכענט אויף קאַנווע פּראָפילען פון עטרוסקער מיט בערד, פאַר אַ קישעלע וואָס מאַדאַם מאַרמע האָט געאַדרפט אויסשטיקען. פּרינץ אַלבערטינעלי האָט אויסגעקליבען די וואָל מיט אַ פרויען־גע־פיהל פאַר ניואַנסען. עס איז שוין געווען נאַכט ווען שולעט האָט זיך באַוויזען. ער האָט, ווי געוועהליך, געשפּיעלט אין קאָרטען מיט'ן קוכער פון אַ רעסטאָראַן. ער איז אַריינגעקומען פרעהלאַך און גייסטרייך ווי אַ גאָט. ער איז אַוועק זיך זעצען אויף דער קאַ־נאַפּע, נעבען מאַדאַם מאַרטען, און איהר צערטליך אָנגעקוקט. זיינע גרינע אויגען האָבען געגלאַנצט פון תאוה. ריידעדיג צו איהר, האָט ער איהר ווי אַרומגערינגעלט מיט פּאָעטישע און פאַרבען־רייכע לויב־געזאַנגען. עס האָט אויסגעזעהן, ווי ער וואָלט פאַרפאַסט אַ ליעבעס־ליעד אין איהר עהרע. אין קורצע, אָפּגעהאַקטע און זאָנ־דערבארע פראַזען האָט ער איהר ערקלערט, וועגען דעם רייץ וואָס זי רופט אַרויס.

זי האָט געקלערט:

— ער אויך!

און זי האָט זיך אונטערהאַלטען, וויצלענדיג זיך מיט איהם. האָט ער ניט אַמאָל אַנטדעקט אין יענע נידעריגע קוואַרטאַלען איי־נעם פון יענע פּערזאָנען וועמענס געזעלשאַפט עס איז פאַר איהם גע־ווען צום אָנגענעמסטען, האָט זי געפרעגט. עס איז געווען איבעריג פאַר איהם דאָס אָפּצולייקענען. יעדער איינער האָט געוואוסט וואו ער האָט געפונען דעם שטריקעל פון זיין דריטען אָרדער. זיינע פריינד האָבען איהם געזעהן אויפ'ן בולוואַר סאַן מישעל מיט גאַסען־פרויען. און זיין נייגינג צו אָט די אומגליקליכע באַשעפעני־סען האָט מען געקאָנט זעהן אין זיינע שענסטע פּאָעמען.

— אָ! הערר שולעט, אויף וויפיעל איך קאָן אורטיילען, זיי־נען זיי זעהר שלעכטע מענשען, אייערע ליעבלינגס.

ער האָט פייערליך געענטפערט:

— מאַדאַם, איהר קאָנט אויפקלייבען די זריעה פון פאַרלוימ־דונגען וואָס הערר פּאָול וואַנס האָט פאַרזעעט און עס מיר וואַרפען

אין פּנים אריין. איך וועל מיך ניט פאַרטיידיגען. עס איז ניט גויטיג, אַז איהר זאָלט וויסען, אַז איך בין צניעות'דיג און אַז איך האָב אַ ריינע נשמה. אָבער איהר דאַרפט ניט אורטיילען מיט לייכטקייט אָט יענע, וועמען איהר רופט אָן אומגליקליכע און וואָס יואָלטען פאַר אייך געדאַרפט זיין הייליג, ווייל זיי זיינען אומגליק־ליך. די פאַראַכטעטע און פאַרלאָרענע טאָכטער איז דאָס בויגיגע ליים אין די הענט פון דעם טעפּער: דאָס איז דער קרבן חטאת אויפ'ן מזבח. די פּראָסטיטוטקעס שטעהען נעהענטער צו גאָט ווי די עהרליכע פרויען: זיי האָבען פאַרלאָרען זייער פּוסטען שטאָלץ. זיי באַשיינען זיך ניט מיט יענע פּוסטע נישטיגקייטען מיט וואָס די מאַטראָנע פאַרעהרט זיך. זיי באַזיצען די נידערגעשלאָגענקייט, וואָס איז דער גרונט־שטיין פון די הימלישע טוגענדען. נאָך אַ ביסעל תשובה טאָן וועלען זיי זיין די ערשטע אַריינצוקומען אין קעניגרייך פון הימעל; וואָרים זייערע זינד, וואָס זיינען באַגאַנגען געוואָרען אָהן בייזוויליגקייט און אָהן פרייד, טראָגען אין זיך אַליין אויסלייזונג און מחילה. דערפאַר ווייל זייערע פעהלערן זיינען ליידען, האָבען זיי די גונסט פון אַלע ליידענדע. זייענדיג שקלאַ־פען צו דער ברוטאַלער ליעבע, זיינען זיי דערמיט אָפּגעשיידט פון אַלע תאוות און זיינען גלייך דערמיט צו די מענער וואָס זיינען גע־בליבען פרושים כדי צו דערגרייכען דעם קעניגרייך פון גאָט. זיי זיינען שולדיג פּונקט ווי מיר אַלע, אָבער די שאַנדע פליסט אויף זייער פאַרברעכען ווי אַ באַלזאַם, דורך די ליידען ווערען זיי געלוי־טערט ווי דורך גליהענדע קויהלען. און דערפאַר וועט גאָט זיך צו־הערען צום ערשטען בליק וואָס זיי וועלען נאָר אויפהויבען צו איהם. אַ טראָן איז צוגעגרייט פאַר זיי ביי דער רעכטער זייט פון הייליגען פאָטער. אין דעם קעניגרייך פון גאָט וועט די קעניגין און קייזערין זיין גליקליך צו זיצען ביי די פיס פון דער בלאָנדזשענדער גאַסען־פרוי. וואָרים איהר זאָלט ניט גלויבען, אַז דאָס הימלישע הויז איז איינגעאָרדענט לויט אַ מענשליכען פּלאַן. עס איז דאָרט דורכאויס פאַרשיידען, מאַדאַם.

ער האָט פונדעסטוועגען צוגעגעבען אַז עס איז דאָ מעהר ווי איין וועג וואָס פיהרט צו דער ערלייזונג. מען וואָלט געקאָנט נאָכ־פאָלגען דעם וועג פון ליעבע.

— די ליבע פון מענער איז ניט־ערלעך, — האָט ער נעזאָגט; — עס איז אַ וועג פון שטיינער און הערנער, אָבער ער פיהרט צו גאָט.

דער פּרינץ האָט זיך אויפגעשטעלט. קושענדיג מיסס בעלס האנט, האָט ער נעזאָגט:

— ביז שבת.

— יאָ, ביז איבערמאָרגן, ביז שבת, — האָט ווידערהאַלט ווייוויאן.

טערעזאַ האָט אַ ציטער געטאָן. שבת! זיי האָבען נערעט וועגען שבת מיט אַזאַ רוהיגקייט, ווי פון אַ געוועהנלעכען טאָג וואָס דאַרף אָנקומען. ביז איצט האָט זי ניט געוואָלט גלויבען, אַז דער שבת וועט קומען אַזוי שנעל און אַזוי נאַטירלעך.

— —

עס איז שוין אַוועק אַ האַלבע שעה צייט זינט מען איז זיך צונאַנגען. טערעזאַ איז נעלעגען אין בעט, מיער אין אומעטיג בעת זי האָט נעהערט אַ קלאַפּ אין איהר שלאָף־צימער. דערנאָך האָט זיך די טיר געעפענט און ווייוויאַנ'ס קלייענער קאָפּ האָט זיך באַוויזען צוויישען די גרויסע ציטראָנען בוימער פון פּאַרטיער.

— שטער איך אויף, דאַרלינג? זייט איהר שלעפעריג?

ניין, דאַרלינג איז ניט נעווען שלעפעריג. זי האָט זיך אויפנעזעצט אויף איהר עלענבויגען. ווייוויאן האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפ'ן בעט, אַזוי לייכט, אַז זי האָט עס נאָר ניט איינגעקניטשט.

— דאַרלינג, איך ווייס אַז איהר האָט זעהר אַ נעזונטען פאַרשטאנד. אָ, איך בין זיכער ווענען דעם! איהר זייט אַזוי פאַרשטענדניספול פונקט ווי הערר סאַלער, דער וויאַליניסט, איז מויזיקאַליש. און איך איהר, ווען איהר באַגעהט אמאָל אַ פעהלער, איז דאָס ווייל איהר שעפּט דערפון אַ פאַרגעניגען פון אַ ווירטואָז. אָ, דאַרלינג! איהר האָט אַ סך פאַרשטאַנד און אורטיילס־קראַפט, און איך ווייל אייך פרעגען אַן עצה.

איבערראַשט און אַ ביסעל באַאומרוהיגט האָט טערעזאַ זיך פאַרטיידיגט אַז זי האָט ניט קיין פאַרשטענדנים. זי האָט זיך פאַרטיידיגט מיט אויפריכטיגקייט. אָבער ווייוויאן האָט איהר ניט אויסגעהערט.

— איך האָב אַ סך געלעזען פראַנסוא ראַבעלע, מיין ליעבסטע.

לעזענדיג ראבעלע און ווילאָן האָב איך זיך אויסגעלערנט פראַנצוי־זיש. זיי זיינען די אַלטע גוטע מייסטערס פון דער שפּראַך. אָבער, דאַרלינג, קאָנט איהר דעם „פּאַנטאַגרועל"? אָ! דער „פּאַנטאַ־גרועל" איז אַ שעהנע און עדעלע שטאָדט. פול מיט פּאַלאַצען, גלענ־צענד אין דער מאָרגענ־רויטקייט, ניט קוקענדיג דערויף, וואָס די גאַסען קעהרער זיינען נאָך ניט אָנגעקומען אָפּצירייניגען די שמוץ און די דיענסטען האָבען נאָך ניט אָפּגעוואַשען די מאַרמאָרנע טראָ־טואַרען. און איך האָב באַמערקט, אַז פראַנצויזישע דאַמען לע־זען ניט „פּאַנטאַגרועל". איהר ווייסט עס ניט? ניין? אָ, דאָס איז קיין אונטערשיעד ניט. אין „פּאַנטאַגרועל". פרעגט פּאַנורזש אויב ער זאָל חתונה האָבען, און ער קוקט דאָרט אויס לעכערליך, מיין ליעבסטע. נו, און איך בין אַזוי לעכערליך, ווי ער, ווייל איך פרעג דיר די זעלבע פראַגע.

טערעזאַ האָט געענטפערט מיט אַ געצוואונגעקייט, וואָס זי האָט ניט געקענט באַהאַלטען:

— אָ, וועגען דעם, מיין טייערע, פרעגט מיך ניט. איך האָב אייך שוין געזאָגט מיין מיינונג.

— אָבער, דאַרלינג, איהר האָט בלויז געזאָגט, אַז די מענער באַגעהען אַן אומרעכט ווען זיי הייראַטען. איך קאָן דערפון ניט אָנ־ווענדען יענע עצה אויף זיך.

מאַדאַם מאַרטען האָט אָנגעקוקט דעם קליינעם אינגלישען קע־פּעל פון מיסס בעל, וואָס האָט אויף אַ זאָנדערבאַרען אופן אויסגע־דריקט די שעמעוודיגקייט פון ליעבע.

קושענדיג איהר האָט זי געזאָגט:

— טייערע, עס איז גאָר ניטאָ אַזאַ מאַן אויף דער וועלט וואָס זאָל זיין גענוג עדעל און רייצענד פאַר דיר.

דאַן האָט זי ערנסט און צערטליך פאָרטגעזעצט:

— איהר זיינט ניט קיין קינד: אויב איהר ליעבט און איהר ווערט געליעבט — טוט דאָס וואָס איהר דיינקט אַז עס איז אייער פליכט צו טאָן. מישט ניט אויס די ליעבע מיט מאַטעריעלע אינ־טערעסען וואָס האָבען גאָרניט צו טאָן מיט געפיהלען. דאָס איז די עצה פון אַ פריינדין.

מיסס בעל האָט פאַר אַ ווייל ניט געקאָנט פאַרשטעהן. דער־

נאָך איז זי רויט געוואָרען און זיך אויסגעשטעלט. זי איז געווען שאָקירט.

XVIII.

שבת, ארום פיער אַ־זייגער, איז טערעזא געגאַנגען, ווי זי האָט פארשפראָכען, צום ענגלישען בית־עולם. פאַרן טויער האָט זי געטראָפען דעשארט'ן, וועלכער איז געווען ערנסט און צוטומעלט, ער האָט קוים געגרעטט. זי איז געווען צופריידען, וואָס ער האָט ניט ארויסגעוויזען קיין פרייד. ער האָט זי געפיהרט פארביי די לאַנגע פאראיינזאמטע וועגט פון בית עולם, ביז צו א שמאָלער געסעל וואָס איז איהר געווען אומבאקאַנט. זי האָט געלעזען אויף אן אויספארימט: „וויא אלפיערי". נאָכדעם ווי זיי זיינען דאָרט נגאַנגען עטליכע שריט, האָט ער זיך אָפגעשטעלט סאר א טונקעלען אריינגאַנג.

— דאָ איז עס, — האָט ער געזאָגט.

זי האָט איהם אָננעקוקט מיט אן אומענדליכען טרויער.

— איהר ווילט, אז איך זאָל אריינגעהן?

זי האָט געזעהן, אז ער איז אנטשלאָסען, און זי האָט איהם נאָכגעפאָלגט אין סייכטען שאָטען פון דעם דורכגאַנג, נאָר נישט רעדעניג. ער האָט דורכגעשפרייזט א הויף וואָס איז געווען באַוואַקסען מיט גראָז. ביי דער ענדע איז געווען א קליין הייזעל מיט דריי פענסטער, מיט זיילען און א ציערגיבעל, וואָס איז געווען באַפוצט מיט ציגעל און נימפען. אויף דער מיט מאָך באַוואַקסענער טיר האָט ער לאַנגזאם, מיט א גרילצענדען קלאַנג איבערגערעהט דעם שליכעל אין שלאָס. ער האָט געמורמלט:

— עס איז פארזשאַווערט.

— אלע שלעסער זיינען פארזשאַווערט דאָ אין לאַנד — האָט זי געענטפערט מעכאַניש.

זיי זיינען ארויף די שטיגען, וואָס זיינען געווען אזוי רוהיג הינטער זייערע גריכישע לייסטען, אז עס האָט אויסגעזעהן ווי זיי וואָלטען געהאט פארגעסען דעם קלאַנג פון פוס־טריט. ער האָט געעפענט א טיר און דאָרט אריינגעפיהרט טערעזא'ן אין א צימער.

ניט אָנקוקענדיג עס, איז זי געגאנגען גלייך צום אָפענעם פענסטער וואָס האָט ארויסגעקוקט אויפ'ן בית־עולם. איבער דער וואנט האָ־בען זיך אויפגעהויבען די שפּיצען פון די סאָסנעס, וואָס זיינען ניט קיין סימן פון טרויער אין אָט דעם לאנד וואו דער טרויער מישט זיך אויס מיט דער פרייד, ניט שטערענדיג איהר, און וואו די זאנפט־קייט פון לעבען שפּרייט זיך אויס אפילו אויף דעם גראָז פון די טויטע. ער האָט איהר אָנגענומען ביי דער האנט און איהר צוגע־פיהרט צו א פאָטעל. זי איז געבליבען שטעהן, ארומקוקענדיג זיך אויפ'ן צימער, וואָס ער האָט איינגעאָרדענט אזוי, אז זי זאָל זיך פיהלען אין דער היים. עטליכע אלטע קאליקאָ־בילדער האָבען פאָר־געשטעלט אויף די ווענט די מעלאנכאָלישע אנטציקונג פון אמאָ־ליגע פארגעניגענס. אין איין ווינקעל האָט ער אויפגעהאנגען אן אָפּגעמעקטען פּאסטעל, וואָס זיי האָבען אמאָל ביידע געזעהן ביי אן אנטיקוואר און וואָס זי האָט דעמאָלט א נאָמען געגעבען „דער שאָטען פון ראָזאלבא", צוליב דעם חן וואָס האלט ביים פארשווינ־דען. א פאָטער־שטוהל און ווייסע שטוהלען. אויף דעם קליינעם טישעל זיינען געשטאנען געמאָלענע שאָלען, און ווענעציאנישע גלאָז. אין אלע ווינקעלאך זיינען געווען שייד־ווענטלאך פון קאָליר־טע פּאפּיר, באמאָלען מיט מאסקען, גראָטעסקע פיגורען און שאָף־שטעלער, וואָס האָט פאָרגעשטעלט דאָס לוסטיגע לעבען פון פלאָ־רענץ, באָלאָגנא און ווענעדיג, אין די טעג פון די גרויס־הערצאָגען און די לעצטע דאָזשען. זי האָט באמערקט, אז ער האָט פאָרזיכטיג באהאלטען דאָס בעט הינטער איינער פון אָט די לוסטיג־באמאָלענע שייד־ווענטלאך. א שפּיגעל, און דיוואנען — דאָס איז געווען אלץ. ער האָט ניט געוואגט מעהר איינצוקויפען אין א שטאָדט, וואו די כיטרע סוחרים פלעגען איהם נאָכשפּיאָנירען אויפ'ן טריט.

ער האָט פארמאכט דעם פענסטער און אָנגעצונדען פייער. זי האָט זיך אוועקגעזעצט אין דעם פאָטעל, און בעת זי איז דאָרט געזעסען א ביסעל שטייף, האָט ער געקניהט פאר איהר, גענומען איהרע הענט, זיי געקושט און לאנג אויף איהר געקוקט מיט א שטאָלצער און דאָך שרעקענדיגער באוואונדערונג. דאן האָט ער זיך אויסגעבויגען און געקושט דעם שפּיץ פון איהר שוך.

— וואָס טוט איהר?

— איך קוש אייערע פים וואס זיינען נעקוטען.

ער האָט זיך אויפגעשטעלט, איהר זאכט צוגעצויגען צו זיך, זי־כענדיג איהרע ליפען און איהר א לאַנגען קוש געגעבען. זי איז נע־בליבען אומבאוועגליך, דעם קאָפ פארווארפען, די אויגען פארמאכט, איהר קליין היטעלע איז אראָפגעפאלען, און איהרע האָר האָבען זיך צולאָזט.

זי האָט זיך איבערגענעבען אהן א ווידערשטאנד.

צוויי שעה שפעטער, ווען די זון האָט זיך געהאלטען ביים זעצען און האָט פארשפרייט איהרע שטראלען אויף די טרא־טוארען, האָט טערעזא, וואס האָט פארלאנגט צו נעהן אהיים אליין, זיך נעפונען אין פראָנט פון די צוויי אבעליסקען פון דער סאנטא־מאריא־נאָוועלא, אליין ניט וויסענדיג ווי אזוי זי האָט עס נעקאָנט אהין קומען. ביי דעם ווינקעל פון דעם ברייטען פלאץ האָט זי נעזעהן דעם אלטען שוסטער, ציהענדיג די דראָטווע אין דעמזעלבען מאָנאָטאָנעם אופן. ער האָט נעשמייכעלט האָבענדיג זיין פוינעלע אויפן אקסעל.

זי איז אריין אין זיין קרעמעל און האָט זיך דאָרט אוועקגע־זעצט אויף א בענקעל אין האָט נעזאָגט אין פראָנצויזיש:

— קוועלטען מאטסים, מיין פרייַנד, וואס האָב איך נעטאָן און וואס וועט ווערען פון מיר?

ער האָט רוהיג נעקוקט אויף איהר, מיט א לאכענדער גוטס־קייט; ער האָט ניט פארשטאנען און זיך ניט באאומרוהיגט. קיין שום זאך האָט איהם ניט פארוואונדערט. זי האָט נעשאָקעלט מיט'ן קאָפ.

— וואס איך האָב נעטאָן, מיין גוטער קוועלטען, איז נעווען וויַיל ער האָט נעליטען און איך האָב איהם נעליעבט. איך באדויער עס ניט.

אויף וואס ער האָט נעענטפערט, ווי זיין שטייגער איז נעווען, מיט זיין קלאָנרייכען איטאליענישען „יא":

— סי! סי!

— ניט אמת, קוועלטען, אז איך האָב קיין שום שלעכטס ניט נעטאָן? אבער וואס וועט איצט געשעהן, מיין גאָט?

זי האָט נעוואָלט אוועקגעהן, אבער ער האָט איהר נענעבען א

טימן, אז זי זאל בלייבען א מינוט. ער האט פארזיכטיג אפגעריסן, א צווייגעל פון דער וואזאנע און איהר עס געגעבען.
— פאר דעם גוטען ריח, סיניאראַ!

XIX.

עס איז נעווען אויף צו־מארגענס.
מאדאם מארטען איז געזעסען ביים פענסטער און געלעזען. שולעט האט איהר באגריסט, האבענדיג פריהער זאכט ארויסגעלאנט אויפ'ן טיש זיין סענקעוואטען שטעקען, זיין ליולקע און זיין אור־אלטען געשטיקטען רייזע־טאש. ער איז נעפאהרען נאך אסיסי. ער איז געווען אנגעטאן אין א פעלצעל פון ציגענע פעל און האט אויסגעזעהן ווי די אלטע פאסטוכער פון אלטערטום.
— זייט געזונט, מאדאם. איך פארלאז פיזעאל, אייך, דע־שארט'ן. דעם צו־שעהנעם פרינץ אלבערטינעלי, און יענע רייצענ־דע אגערין, די מיסס בעל. איך גיה באזוכען דעם בארג פון אסיסי, וואס מען דארף, זאגט דער פאעט, פון היינט אן אנרופען ניט מעהר אסיסי, נאר אריענט, ווייל פון דארט האט אויפגעשיינט די זון פון ליעבע. איך וועל אנידערקניהען פאר דעם גליקליכען קבר, אויף וועמענס גרונט עס רוהט, נאקעט, דער הייליגער פראנציס, ארום אין ארום מיט שטיין, און מיט א שטיין פאר א קאפ־קישעלע. וואהרים ער האט אפילו ניט געוואלט מיטנעמען קיין תכריכים פון אט דער וועלט, צו וועלכער ער האט אנטדעקט דעם סוד פון אמת'ן גליק און פון אמת'ר גוטסקייט.
— זייט געזונט, הערר שולעט. ברענגט מיר א מעדאליאן פון דער הייליגער קלארא. איך האב זעהר ליעב די הייליגע קלארא.
— און איהר האט רעכט, מאדאם. דאס איז געווען א דאמע פול מיט קראפט און פארזיכטיגקייט. וועו דער הייליגער פראנצים, זייענדיג קראנק און כמעט בלינד, איז געקומען זיך אויפהאלטען עטליכע טאג ביי זיין פרייגדין אין סאן דאמיאנא, האט זי איהם מיט איהרע אייגענע הענט אויפגעבויט א געצעלט אין איהר גארטען. ער האט זיך דערפרעהט. א פיינליכער טרויער און א שטעכונג אויף זיינע אויגען־הויטלעך האט איהם ניט געלאזען שלאפען. א

נאנצע מחנה ריעזיגע ראטען זיינען געקומען בײַ־נאכט און איהם באפאלען. אט דעמאלט האט ער פארפאסט א לויב־ליעד אין וועל־כער ער האט געבענשט די גלענצענדע שוועסטער, די זון, און אונ־זער שוועסטער, דאם וואסער, וואם איז צנועה־דיג, נוצליך און ריין. מיינע שענסטע פערזון, אפילו די פון „פארמאכטען גארטען", האב־בען אין זיך אומפארמיידליכען רייז און נאטירליכען גלאנץ. און עס איז רעכט וואם עס איז אזוי, ווייל די נשמה פון הייליגען פראנ־ציס איז געווען פיעל שענער פון מיינע. כאטש איך בין בעסער פאר אירגענד וועמען פון מיינע צייט־גענאסען, וואם איך חאב געהאט די עהרע צו קענען, בין איך דאך גאר נישט וועדט. וועז פראנציס האט פארפאסט זיין געזאנג צו דער זון, איז ער געווען זעהר צופרי־דען. ער האט געטראכט: מיינע ברידער און איך וועלען געהן אי־כער די שטעדט און שפילען אויף אונזערע לוטס, אויף די מערס, בעת די יאריידען. וועז גוטע מענשען וועלען זיך דערנעהנטערן צו אונז וועלען מיר זאגען: מיר זיינען די קלעזמער פון גאט און מיר געהען אייך זינגען א ליעד. אויב איהר וועט זיין דערפון צופרי־דען וועט איהר אונז דערפאר געבען א באלוינונג." און דער עולם וועט פארשפרעכען. און וועז מיר וועלען האבען אפגעזונגען וועלען מיר זיי דערמאנען אן זייער פארשפרעכען. מיר וועלען זיי זאגען: „איהר זענט אונז שולדיג א באלוינונג, און די באלוינונג וואם מיר פאדערן פון אייך איז, אז איהר זאלט ליעב האבען אויניער דעם אנדערן." און זיי וועלען דאך אהן ספק וועלען האלטען זייער וואדט און ניט באגעהן קיין עולה קעגען די ארימע קלעזמער פון גאט, און זיי וועלען שוין ניט טאן קיין שלעכטס אויניער דעם אנדערן.

מאדאם מארטען האט גענלויבט, אז דער הייליגער פראנציס איז געווען דער ליבענסווירדיגסטער צוויישען די הייליגע.

— זיין ארבייט, — האט פארגעזעצט שולעט — איז צושטערט געוואָרען בעת ער איז נאך געווען בייס לעבען. אבער פונדעסטוווע־גען איז ער געשטארבען גליקליך, ווייל ער האט געהאט א י ן ז י ך די פרייד און ערנידריגונג. ער איז באמת געווען דער זיסער זינגער פון גאט, און עס פאסט זיך, אז אן אנדער ארימער דיכטער זאל אויפנעמען זיין ארבייט און לערנען דער וועלט די אמת'ע רעליגיאן און די אמת'ע פרייד. און אט דער פאעט וועט זיין — א י ך,

מאדאם, אויב איך וועל נאָר קאָנען פאַרטרייבען פון זיך דעם שטאָלץ און דעם פאַרשטאַנד. וואָרים די גאַנצע מאָראַלישע שעהנקייט איז דער רעזולטאַט פון אָט דער אומפאַרשטענדליכער ווייזהייט, וואָס קומט פון גאָט און זעהט אויס ווי משוגעת.

— איך וועל אייך ניט אַנטמוטיגען, הער שולעט. אָבער איך בין באַאומרוהיגט וועגען דעם גורל וואָס וועט טרעפען די אָרימע פרויען אין אייער געזעלשאַפט. איהר וועט זיי אַלע פאַרשליסען אין קלויסטערס.

— איך גיב צו, — האָט געענטפערט שולעט, — אַז וואָס ס'איז שייך מיינע רעפאָרמאַציאָנס־פּלענער בין איך צוליב זיי אין א גרויסער פאַרלעגענהייט. די געוואַלדיגקייט, מיט וועלכער מען ליעבט זיי, איז ביטער און שלעכט. דער פאַרגעניגען, וואָס זיי גיבען, איז ניט קיין פרידליכער און פיהרט ניט צו פרייד. איך בין צוליב זיי באַגאַנגען, אין מיין לעבען, צוויי אָדער דריי אָפּשייליכע פאַרברעכענס, וואָס קיינער ווייס ניט. איך צוויי־פעל, אויב איך וועל אייך ווען עס איז לאַדען צו א מאָלצייט, מאַ־דאַם, אין דער נייער סאַנטאַ מאַריאַ דעגלי אַנדזשעלי.

ער האָט גענומען זיין ליולקע, זיין אויסגעשטיקטען רייזע־זאַק און זיין שטעקען מיט'ן מענשליכען קאָפּ:

— די עבירות פון ליעבע וועלען פאַרגעבען ווערען. אָדער בעסער געזאָגט, מען טוט קיין שום שלעכטס ניט ווען מען ליעבט באמת. אָבער די תאוה'דיגע ליעבע באַשטעהט פון האַס, פון ענאָ־איזם און פון צאָרן ניט ווייניגער ווי פון ליעבע. א געוויסען אָווענד, אויף אָט דער קאַנאַפּע, ווייל מיר האָט זיך אויסגעדוכט אַז איהר זייט שעהן, בין איך באַפאַלען געוואָרען פון א ים מיט שלעכטע געדאַנקען. איך האָב זיך דעמאָלט געהאַט צוריקגעקערט פון דער א ל ב ע ר ג אָ, וואו איך האָב געהערט ווי דער קוכער פון מיסס בעל האָט גלענצענד אימפּראָוויזירט צוועלף הונדערט פערזען וועגען פריהלינג. איך בין געווען פאַרטרונקען אין א הימלישער פרייד, אָבער אָנקוקענדיג אייך, איז דאָס אַלץ פון מיר פאַרשוואונדען. חוה'ס קללה אַנטהאַלט אין זיך א טיפען אמת. וואָרים נעבען אייך בין איך געוואָרען טרויעריג און שלעכט. זאַנפטע ווערטער זיינען געלעגען אויף מיינע ליפּען, אָבער זיי האָבען ליגען געזאָגט. טיעף

אין זיך האָב איך זיך געפיהלט אלס אייערער א נענגער און פיינד. איך האָב אייך נעהאסט. זעהענדיג ווי איהר שמייכעלט, האָב איך נעקראָנען א פאַרלאַנג אייך צו דער'הרג'ענען.

— ווירקליך?

— אָ, מאַדאָם! דאָס איז זעהר א נאַטירליכער געפיהל, ווען איהר האָט שוין מסתמא נעמוזט ארויסרופען פיעלע מאָל. אָבער דער פראָסטער עמפפינדעט עס ניט זייענדיג ניט באַוואוסטזיניג וועגען דעם, בעת מיין לעבהאפטע אייגבילדונגס־קראפט שטעלט דאָס פאר מיר פאָר זעהר בולט. איך באטראכט מיין נשמה: טיילמאָל איז זי גלענצענד, טיילמאָל — שרעקליך. ווען איהר וואָלט זי דערזעהן פנים אל פנים יענעם אָוועג, וואָלט איהר נעווען נעשריען פון שרעק.

טערעזא האָט נעשמייכעלט:

— זייט נעזונט, הערר שולעט, פארגעסט ניט מיין מעדאליאָן פון דער הייליגער קלארא.

ער האָט אוועקגעשטעלט זיין וואליזע אויף דער ערד; ער האָט אויפגעהויבען די האַנט, דעם ציינ־פינגער אויפגעשטעלט ווי ער וואָלט אויף עפעס נעווייזען און נעלערנט.

— איהר דארפט נאָר ניט מורא האָבען פאר מיר. אָבער דער וואָס וועט אייך ליעב האָבען און וועמען איהר וועט ליעבען, וועט אייך שלעכטס טאָן. זייט נעזונט, מאַדאָם.

ער האָט נענומען זיין נעפעק און איז ארוים. זי האָט נעזעהן ווי זיין הויכע, מאַדנע פיגור וועלט פארשוואונדען הינטער די בוישעס פון נאַרטען.

נאָכמיטאג איז זי נענאַנגען צו סאן מארקָ, וואו דעשארט האָט אויף איהר נעווארט. זי האָט נעוואָלט און דאָך האָט זי מורא נעהאט איהם ווידערצוזעהן אזוי שנעל. דער אנגסט פון איהר הארץ איז נעלינדערט נעוואָרען פון א נייעם געפיהל, פון א טיפער זיסקייט. זי האָט שוין איצט ניט מעהר עמפפונדען אָט די מאַראַלישע באטויבונג, וואָס זי האָט נעהאט ביים ערשטען מאָל זיך אפגעבען צו דער ליידענשאפט, נאָכגעפאָלגט פון א פלוצלונגער ערשיינונג פון דאָס אומפארגעבליכע. זי איז איצט נעווען אונטער רוהינע, אומבאשטימטע און מעכטיגערע אייגפלוסען. דעם איצטי־

גען מאָל איז דער אָנדענקען פון די צערטליכקייטען און די שטור־מישע ליידענשאפט פאַרהילט געווען אין אַ רייצענדער טרוימעריי. זי איז געווען צוטומעלט און אַנגסטליך, אָבער ניט שעמעוודיג אָדער באַדויערענד. זי האָט דאָך עס געטאָן ניט אַזוי צוליב איהר אייגענעם ווילען ווי לויט דעם באַפעהל פון אַ העכערער מאַכט. זי האָט באַרעכטיגט איהר טאַט דערמיט וואָס זי איז ניט געווען עגאָ־איסטיש. זי האָט אויף קיין שום זאַך זיך ניט גערעכנעט, ווייל זי האָט גאָרנישט אויסגערעכענט. געוויס איז זי באַגאַנגען אַן עולה וואָס זי האָט זיך איבערגעגעבען בעת זי איז ניט געווען פריי, אָבער זי, פון איהר זייט, האָט דאָך גאָרנישט געפאָדערט. אפשר איז זי געווען פאַר איהם בלויז אַ שטורמישע און אויפריכטיגע פאַנ־טאַזיע. זי האָט איהם ניט געקענט, זי האָט ניט אויספּרובירט יענע שעהנע, לעבהאַפטע, שוועבענדע איינבילדונגען, וואָס זיינען אַזוי העכער פון דער מיטעלמעסיגקייט, סיי צום גוטען און סיי צום שלעכטען. ווען ער זאָל זיך איצט פּלוצלונג דערווייטערען פון איהר און פאַרשווינדען, וואָלט זי עס איהם ניט פאָרגעוואָרפען, זי וואָלט אויף איהם ניט בייז געווען; — ווייניגסטענס האָט זי אַזוי געגלויבט. — זי וואָלט אָפּגעהיט דעם אָנדענקען און דעם איינ־דרוק פון דאָס זעלטענסטע און טייערסטע וואָס מען קאָן געפינען אויף דער וועלט. ער איז אפשר ניט געווען פעהיג פאַר אַ לאַנג־דויערענדע פאַרבינדונג. ער האָט געגלויבט, אַז ער ליעבט איהר. ער האָט איהר ליעב געהאַט אַ שעה צייט. זי האָט ניט געוואַנט זיך מעהר צו ווינשען, זייענדיג אין אַ פאַרלעגענהייט צוליב דער פאַלשער פּאָזיציע אין וועלכער זי האָט זיך געפונען, פון וואָס איהר אָפענהערציגקייט און שטאָלץ איז באַליידיגט געוואָרען און פון וואָס איהר קלאָרער געדאַנק איז פאַרטונקעלט געוואָרען. בעת די קאַרעטע האָט איהר געפיהרט צו סאַן מאַרקאָ איז איהר געלונגען זיך איינצורעדען, אַז זי זאָל גאָרניט דערמאָנען וועגען דעם וואָס עס איז געשעהן מיט אַ טאָג פריהער און אַז דער אָנדענקען פון אָט דעם צימער, וואָס קוקט אַרויס אויף די שוואַרצע סאָסנעס, זאָל פאַר זיי ביידען בלייבען בלויז אַ חלום פון אַ חלום.

ער האָט איהר געגעבען זיין האַנט, בעת זי איז אַרויס פון דער קאַרעטע. נאָך איידער ער האָט צו איהר גערעדט האָט זי דערזעהן

אין זיין בליק, אז ער ליעבט זי און אז ער וויל זי נאָך אלץ האָבען, און זי האָט דערפיהלט אין דערזעלבער צייט, אז זי וויל איהם אויך.

— איהר, — זאָגט ער, — איהר... דו!... איך געפין זיך שוין דא פון מיטאג צייט אן, איך האָב געוואַרט, כאָטש איך האָב געוואוסט, אז איהר וועט נאָך ניט קומען, אָבער איך האָב ניט געקאָנט לעבען אויף קיין אנדער פלאץ ווי דאָרט, וואו איך האָב אייך געדארפט זעהן. דאָס זייט איהר!... רעדט, אז איך זאָל אייך קאָנען זעהן און הערען.

— איהר ליעבט מיך אלזא נאָך אלץ?

— ערשט איצט ליעב אייך. איך האָב געגלויבט, אז איך ליעב אייך, בעת איהר זייט געווען בלויז א פאַנטאָם, וואָס איז פארפאַלגט געוואָרען פון מיינע פארלאַנגען. איצט זייט איהר דער גוף וואו איך האָב ארויסגעלעגט מיין נשמה. איז דאָס אמת, זאָגט, איז דאָס אמת, אז איהר געהערט צו מיר? וואָס האָב איך דען אזוינס געטאָן כדי צו קריגען דאָס גרעסטע, דאָס אויסציגע גוטס אויף דער וועלט? אין אָט די אלע אנדערע מענשען, מיט וועמען די ערד איז באדעקט, גלויבען אז זיי לעבען! בלויז איך אליין לעב! זאָג, וואָס האָב איך געטאָן אום דיך צו קריגען?

— אָ! דאָס וואָס עס האָט געדארפט געטאָן ווערען, איז געטאָן געוואָרען פון מיר. איך זאָג עס אייך אפען. אויב מיר זיינען נעקומען אזוי וויים, איז דאָס מיין שולד. זעהט איהר, ניט אימער וועלען זיי עס אפשר צוגעבען, אָבער עס איז שטענדיג די שולד פון די פרויען. און דערפאר, וואָס עס זאָל ניט געשעהן, וועל איך אייך ניט מאכען קיין פאָרווארפען.

א באנדע טומעלדיגע, „באשעפטיגטע" בעטלער, וועג־ווייזער און זינדיגע זיינען ארויס פון רעם פאדערהויז פון דער קירך און זיי ארומגערינגעלט מיט אזא צודרינגליכקייט, אויסגעמישט מיט יענעם חן, וואָס איז כאראקטעריסטיש פאר דעם פלינקען איטאליענער. זיי זיינען געווען געוג שארפזיניג צו פארשטעהן אז זיי האָבען דא צו טאָן מיט פארליבטע און זיי האָבען געוואוסט אז פארליבטע זיינען גרויסמוטיג. דעשארט האָט זיי צוגעווארפען עטליכע זילבערנע מטבעות און אלע האָבען זיי זיך צוריקגעקערט צו זייער גליקליכער פויליענצעריי.

א שטאדט־דיענער האָט אויפגענומען די באזוכער. מאראָם מארטען האָט באדויערט, וואָס עס איז ניט געווען קיין גלח. דאָס וווייסע קלייד פון די דאָמיניקאנער איז דאָך געווען אזוי שענ, אין דער סאנטא־מאריא־נאָווועלא אונטער די ארקאדען פון קלויס־טער!

זיי האָבען באזוכט די קעמערלאָך, וואו פרא אנדושעליקא און זיין ברודער בענעדעטא האָבען געמאָלען אומשולדיגע בילדער אויף די וווייסע וועגט פאר זייערע קאמעראדען, די מאנאכען.

— געדענקט איהר דעם ווינטער־אָוונד, וועו איך האָב אייך געטראָפען בייס קליינעם הילצערנעם בריקעל אין פראָנט פון גיומע מוזאום און אייך באגלייט ביז צום קליינעם נעסטל, וואָס איז ארומגערינגעלט מיט גאָרטענדלאָך, וואָס פיהרט צום קע־דע־בילי? איידער מיר האָבען זיך דאן צושיידט, האָבען מיר זיך אָפגעשטעלט אויף א רגע ביים בוש, ארום דעם פראָפעט. איהר האָט נעקוקט אויפ'ן בוש וואָס דער ווינטער האָט פארטריקענט, און בעת איהר זייט שוין געווען אוועקגענאנגען, בין איך דאָרט געשטאנען און לאנג דערויף נעקוקט.

זיי זיינען געווען אין געצעלט וואו עס האָט אמאָל געוואוינט סאוואנאראָלא, דער אויבערהערר פון סאן־מארקא־קלויסטער. דער וועג־ווייזער האָט זיי נעצייגט דעם פארטרעט און איבערבליבענ־שען פון דעם מארטירער.

— וואָס האָט איהר אין מיר געזוהן וואָס איך בין אייך אין יענעם טאָג געפאלען געוואָרען? עס איז דאָך געווען טונקעל.

איך האָב אייך געזוהן געהענדיג. בלויז דורך באוועגונג רעדען פאָרמען. יעדער פון אייערע טריט האָט פאר מיר אויפגערעקט די־ געהיימנים פון אייער אָפגעטאָקטער און רייצענדער שעהנקייט. א! מיין אייגבילדונגס־קראפט האָט מיך שטענדיג געהאלטען אין די ערלויבטע גרעניצען וועו איך האָב נעדענקט וועגען אייך. איך האָב ניט געוואָגט צו אייך צו רעדען. וועו איך האָב אייך געזוהן האָב איך מורא געקראָגען. איך בין א דערשראָקענער נעבליבע־ שטעהענדיג פאר דער וואָס האָט געקאָנט פאר מיר טאָן א ל ץ. אין אייער נענענווארט האָב איך אייך פארגעטערט מיט ציטערניש.

ווען איך בין געווען ווייט פון אייך האָב איך געפיהלט אַלע גרינג־שעצענדע פאַרלאַנגען.

— איך בין וועגען דעם ניט געווען אין צווייפעל. אָבער דערמאָנט איהר זיך דעם ערשטען מאָל וואָס מיר האָבען זיך געזעהן, וואו פאול וואַנס האָט אייך פאָרגעשטעלט? איהר זייט געזעסען נעבען פאַראַוואַן. איהר האָט באַטראַכט די מיניאַטורען וואָס זיינען דאָרט געווען אָנגעהאַנגען. איהר האָט מיר געזאָגט: „אָט די דאַמע, וואָס סיקאַרדי האָט געמאָלען, זעהט אויס ווי אַנדריי שעניע'ס מוטער." איך האָב געענטפערט: „דאָס איז מיין מאַנ'ס באָבע. וואָס איז זי אַזוינס געווען, אַנדריי שעניע'ס מוטער?" און איהר האָט געזאָגט: „עס איז פאַראַן איהר פאָרטרעט: אַ דעגענערירטע לעוואַנטינישע פרוי".

ער האָט זיך פאַרעטפערט, זאָגענדיג אַז עס קאָן ניט זיין, אַז ער זאָל האָבען גערעדט אויף אַזאַ גראָבען אופן.

— אָבער יאָ, מיין זכרון איז אַ בעסערער ווי אייערער.

זיי זיינען געגאַנגען, אַרומגערינגעלט מיט אַ ווייסען שטיל־שווייגען פון קלויסטער. זיי האָבען באַזוכט דעם געצעלט וואָס אַנ־דזשעליקאַ — געבענשט זאָל זיין זיין אַנדענקען! — האָט באַפוצט מיט די צאַרטעסטע מאַלערייען. און דאָרט, פאַר דער הייליגער יונגפרוי, אין דעם בלאַסען הימעל, וואו זי האָט דערהאַלטען פון הימלישען פאָטער די אומשטערבליכע קרוין, האָט ער גענומען טערע־זאַ'ן אין זיינע אָרעמס און געקושט איהר אויף די ליפען, כמעט אונטער די בליקען פון צוויי ענגלענדערינס, וואָס זיינען געגאַנגען איבער'ן קאָרידאָר און געקוקט אין בעדעקער. זי האָט איהם גע־זאָגט:

— מיר טאָרען ניט פאַרגעסען צו באַזוכען דעם הייליגען אַנ־טאָני'ס געצעלט.

— טערעזאַ, איך לייד, אין מיין גליק, פון אַלעם וואָס איז דאָ אין אייך און וואָס איך באַזיץ ניט. איך לייד ווען איך טראַכט, אַז איהר לעבט ניט אינגאַנצען אין מיר און פאַר מיר אַליין. איך וויל אינגאַנצען באַזיצען אייך און אייער פאַרגאַנגענהייט.

זי האָט געהויבען מיט איהרע שולטערן.

— אָ! די פאַרגאַנגענהייט!

— די פארגאנגענהייט איז די איינציגע מענשליכע ווירקליכ־קייט. דאָס אלץ וואָס איז נאָר דאָ, איז פארגאנגענהייט.

זי האָט אראָפּגעקוקט צו איהם מיט די אויגען, וואָס האָבען אויסגעקוקט ווי רייצענדע הימלען, וואו די זון אין אויסגעמישט מיט'ן רעגען:

— נו, איך קען עס אייך זאָגען: איך האָב מיך קיינמאָל ניט געפיהלט אז איך לעב, א־חוץ ווען איך בין מיט אייך.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

צוריקקומענדיג פון פיזעאָל האָט זי געפונען א קורצען דראָ־הענדען בריף פון לע מעניל. ער האָט ניט געקאָנט פארשטעהן איהר לאנגע אפּוועזענהייט און איהר שטילשווייגען. אויב זי וועט איהם גלייך ניט שרייבען, אז זי קערט זיך אום, וועט ער קומען איהר אָפּזוכען.

זי האָט געלעזען זיין בריף, ניט זייענדיג אויף דאָס מינדסטע איבעראשט; אָבער דאָך האָט זי זיך געפיהלט דערדריקענד זעהענדיג ווי אלץ וואָס זי האָט ערוואַרטעט איז ווירקליך געקומען און אז קיין שום זאַך האָט איהר ניט אויסגעמיטען פון דעם אלעם פאַר וואָס זי האָט זיך געשראָקען. זי האָט איהם נאָך געקאָנט באַרו־היגען און פאַרזיכערען. זי האָט בלויז געדאַרפט איהם זאָגען, אז זי ליעבט איהם, אז זי וועט אין קורצען קומען נאָך פּאַריז, אז ער דאַרף זיך אָפּזאָגען פון דעם משוגענעם איינפאַל צו קומען אַהער, אז פלאָרענץ איז א שטעדטעל, וואו מען קאָן איהם גלייך באַמער־קען. אָבער מען האָט געדאַרפט שרייבען: „איך ליעב דיך". מען האָט איהם געדאַרפט פאַרשלעפערן מיט עטליכע ווערטער. דער־צו האָט זי ניט געהאַט דעם מוט. זי האָט איהם געלאָזען זיך אָנ־שטויסען אויף דעם אמת. אין פאַרשטעלטע ווערטער האָט זי זיך אליין באַשולדיגט. זי האָט עפּעס גערעדט ניט קלאָר וועגען נשמות, וואָס זיינען אַוועקגעטראָגען געוואָרען פון די כוואַליעס פון לעבען, און ווי שוואַך מען איז אויף דעם שטורמישען אָקעאַן פון די געשע־העניסען. זי האָט איהם געבעטען מיט א צערטליכען טרויער, אז ער זאָל פון איהר האָבען א גוטען אָנדענקען אין א קליינעם ווינקעל פון זיין נשמה.

זי איז געגאַנגען אַוועקטראָגען דעם בריף אויף דער פּאָסט

אויף דעם מארק פון פיזעאל. די קינדער האבען זיך געשפּילט אין „שפּרינגען" אין דעם בין השמשות. פון דער הויף פון בארג האט זי ארײַפּגעקוקט אויף דעם וואונדערעשהנעם טייך, וואס טראגט אין איהר מיטען, ווי א ציערונג, דאס שהנע פלאַרענץ. די פּרידליכקייט פון אַוועג האט איהר געמאכט ציטערן. זי האט אריינגעוואַרפען דעם בריף אין פאסט־קעסטעל. ערשט דעמאלט האט זי געהאט א קלאָרע פאַרשטעלונג פון דעם וואס זי האט גע־טאָן און וואס דערפון וועט ארויסקומען.

XX.

די בלומיגע פריהלינג־זון האט באוואַרפען מיט איהרע גאַלדענע שטראלען דעם פּיאצא דעלא סיניאריא. דער זיגער האט געשלאָ־גען צוועלף און דער דאַרפישער עולם פון תבואה־העגדלער און מא־קאראני־סוחרים האבען זיך באוויזען אויפ'ן מארק. ביים פום פון דער לאנגי, אין פראנט פון דער גרופע סטאטוען האבען די הענדלער פון געפּראַרענע אויפגעשטעלט קליינע בוידלאך מיט דער אויפ־שריפט „ביביטע גיאטשאטע", אויף טישען וואס זיינען געווען באַ־דעקט מיט רויטע לייוועגט. עס האט אויסגעזעהן ווי פּרייד און פּרעהליכקייט וואלטען אראָפּגעשטיגען פון הימעל אויף דער ערד. טערעזא און זשאק, אויף זייער וועג אהיים פון א פּריהמאַרגען, שפּאציר אין די באַבאני נאַרטענס, זיינען דורכגענאַנגען דעם באַ־ריהמטען לאַדזשיא. טערעזא האט באטראכט די סאבין פּרוי פון זשאן פון באלאַגנא מיט יענעם נייגעריגען אינטערעס, מיט וועל־כען איין פּרוי קוקט אויף אן אנדערער. אבער דעשאַרט האט גע־קוקט בלויז אויף טערעזאן אליין. ער האט איהר נעזאגט:

— עס איז וואונדערבאר ווי אזוי די העלע ליכט פאסט זיך צו דיין שהנקייט. עס זעהט אויס ווי זי וואלט געליעבט און גע־צערטעלט דיינע פּערל־ווייסע באקען.

— יאָ, — האט זי נעזאגט. — די אַוועגד־ליכט פאראַרטע־וועט שטענדיג מיינע געזיכטס־ציגע. איך האב עס באמערקט. איך בין, אומגליקליכערווייז, ניט קיין אַוועגד־פּרוי; וואַרים בלויז אין אַוועגד האבען דאָך די סרויען א געלעגנהייט זיך צו וווייזען

און געפעלען צו ווערען. אין אָווענד האָט די פרינצעסין סעניאַווין א שעהנעם מאַט־גאָלדענעם קאָליר, אויף דער זון אָבער זעהט זי אויס ווי א ציטראָן. מען מוז צוגעבען, אַז זי איז ניט שטאַרק באַזאָרגט דערפון. זי איז ניט קיין קאָקעטקע.

— און איהר זייט עס?

— א! יא. אַמאָל בין איך עס געווען פאַר זיך אַליין, היינט בין איך דאָס פאַר אייך.

זי האָט נאָך אַמאָל א בליק געטאָן אויף דער הויכער, קרעפטי־גער סאַבין־פרוי וואָס האָט זיך געוואָלט באַפרייען פון רוימער'ס אָרעמס.

— דאַרף דען א פרוי, כדי אויסצוזעהן שעהן, האָבען אַזא טרוקענע פאָרמע און אַזעלכע לאַנגע גלידער? איך בין ניט אַזוי.

ער האָט זיך צוגעאיילט איהר צו באַרוהיגען. אָבער זי איז גאָר ניט געווען אומרוהיג. זי האָט איצט א בליק געטאָן אויף דעם קליינעם פאַלאַץ פון וואַנען עס האָבען אַרויסגעגלאַנצט די קופערנע ווענט און די שאַרלאַך טישטוכער, וואו מען האָט פאַרקויפט געפרוי־רענס. זי האָט פלוצלינג געקראָגען א פאַרלאַנג צו עסען געפרוירענס, און טאַקע גלייך אויפ'ן שטעל, פונקט ווי זי האָט עס איצט געזעהן טאָן די שטאָדט אַרבייטער. ער האָט געזאָגט:

— וואַרט א מינוט.

ער איז אַוועקגעלאָפען אין ווינקעל פון דער גאַס, לינקס פון לאַנצי, און איז פאַרשוואונדען געוואָרען.

אין א רגע אַרום איז ער צוריקגעקומען, איהר איבערגעבענדיג א קליין פאַרזילבערט לעפעלע וואָס דער זילבער איז שוין האַלב געווען אָפּגעקראָכען פון אַלטקייט; דאָס הענטעל האָט געהאַט די פאָרמע פון א פלאָרענטינער ליליע און דער אונטערשטער טייל פון לעפעלע איז געווען פון רויטער גלאַזור.

— דערמיט וועט איהר עסען דאָס געפראָרענס, ווייל מען גיט דערצו ניט קיין לעפעלע און עס וואָלט אייך אויסגעקומען דאָס אויסצושעפען מיט דער צונג. דאָס וואָלט געווען זעהר שעהן. אָבער איהר זייט ניט געוואוינט דערצו.

זי האָט דערקענט, אַז דאָס לעפעלע, וואָס איז געווען א שעהנע

שפּיעלצייג, האָט זי נעכטען באמערקט אין דעם שוי־פענסטער פון אן אנטיקוואר, נעבען לאנצי.

זיי זיינען געווען גליקליך. זיי האָבען ארויסגעוויזען זייער פרייד אין איינפאכע, פראסטע און לייכטע ווערטער, וואָס האָבען ניט געהאט קיין שום זין. און זיי האָבען געלאכט ווען דער פלאָ־רענטינער האָט זיי דערצעהלט, מיט א ניכטערער און קרעפטיגער מי־מיק, די אלע נעשיכטען פון די איטאליענישע מעשיות־שרייבער. זי האָט זיך אונטערהאלטען קוקענדיג אויף דעם אלטען און דאָך יונגען פנים. אָבער ניט שטענדיג האָט זי פארשטאנען, וואָס ער האָט גערעדט. זי האָט געפרעגט זשאקלין:

— וואָס האָט ער גיזאָגט?

— איהר וויל עס וויסען?

יאָ, זי האָט עס געוואָלט וויסען.

— נו, ער זאָגט, אז ער וואָלט געווען גליקליך, ווען די פלייי אין זיין בעט וואָלטען געווען אזוי שעהן ווי די.

ווען זי האָט שוין געהאט אויפגענעסען דאָס געפרוירענס, האָט ער פון איהר געפאָדערט, אז זי זאָל געהן מיט איהם נאכאמאָל זעהן אר־סאן־מישעל. עס איז געווען אזוי נאָהענט! זיי האָבען דורכ־געשפּרייזט אויף דער אנדערער זייט גאס און האָבען דאָרט גלייך דערזעהן די אלטע שטיינערנע ציערונג. זיי זיינען נענאנגען. זיי האָבען געקוקט אויף דעם בראָנזענעם הייליגען געאָרג און דעם היי־ליגען מארק. אויף דער פארשימעלטער וואנט פון דעם הויז האָט דעשאָרט דערזעהן דעם בריף־קעסטל און זיך דערמאָנט מיט א פיינליכער פינקטליכקייט דאָס קליינע הענטל, אין דער האנטשוה, וואָס האָט דאָרט אריינגעוואָרפען א בריף. דאָס קופערנע מויל, וואָס האָט איינגעשלונגען טערעזא'ס געהיימנים, האָט פאר איהם אויסגעקוקט עקעלהאפט. אָבער ער האָט דערפון ניט געקאָנט ארָאָפנעמען די אויגען. זיין נאנצע פרעהליכקייט איז פארשוואונ־דען. פאר דער צייט האָט זי געזוכט צו באוואונדערן די רויהע סטא־טוע פון עוואנגעליסט.

— עס איז אמת, אז ער זעהט אוים אזוי עהרליך און אָפענ־הערציג. ווען ער וואָלט גערעדט וואָלט פון זיין מויל ניט ארויס קיין אָנדער זאָך ווי דער אמת.

ער האָט געענטפערט מיט ביטערקייט:

— דאָס איז ניט קיין מויל פון א פרוי.

זי האָט פארשטאנען זיין מיין, און מיט א וועהר זאנפטער שטימע:

— מיין פריינד, פארוואָס רערט איהר אזוי צו מיר? איך בין אן אָפענהערציגע.

— וואָס רופט איהר אָן אן אָפענהערציגע? איהר ווייסט דאָך, אז א פרוי איז געוואוינגען ליגען צו זאָגען.

זי האָט געזעגערט, און דאן:

— א פרוי איז אָפענהערציג, ווען זי זאָגט ניט קיין אומנוי־טיגע ליגענס.

XXI.

טערעזא, אָנגעטאָן אין טונקעל־גראָה, האָט שפאציערט צווי־שען די בלומיגע בושען. די קנאָספען פון די ארבוז־בוימלאָך האָ־בען באדעקט מיט זילבערנע שטערנדלאָך די משופע'דיגע טעראסע און אויף דער בערגינער זייט האָבען, מיט זיסע פארפיומען, שימע־רירט ווי פלעמלאָך די אלעאָנדער בלומען. דער פלאָרענטינער טאָל איז געווען ווי א גרויסער בלומענקראנץ.

וויוויאן בעל, אָנגעטאָן אין ווייסען, איז אריין אין דעם שמע־קענדיגען גאָרטען.

— זעהט איהר, דאַרלינג, פלאָרענץ איז ווירקליך די שטאָדט פון דער בלום און עס איז רעכט וואָס זי האָט די רויטע ליליע אלס איהר עמבלעם. היינט איז יום טוב, דאַרלינג.

—אָה! היינט איז יום טוב?

— דאַרלינג, ווייסט איהר דען ניט, אז עס איז דער ערשטער מאי, דער „פרימאווערא"? האָט איהר זיך דען ניט אויפגעהאפט היינט אין דער פריה אין דעם רייצענדען פעלען־לאנד? א, דאר־לינג, איהר פייערט גאָר ניט דעם יום־טוב פון דער בלום? פיהלט איהר זיך דען ניט לוסטיג, איהר וואָס ליעבט די בלומען? וואָרום איהר ליעבט דאָך זיי, מיין ליעבסטע, איך וויים עס. איהר זייט

אזוי צערטליך צו זיין. איהר האָט מיר געזאָגט, אז זיי עמפֿינדען פֿרייד און וועהטאָג, אז זיי ליידען פֿונקט ווי מיר.

— וואָס, איך האָב געזאָגט, אז זיי ליידען פֿונקט ווי מיר?

—אָ, יאָ, איהר האָט עס געזאָגט. היינט איז זייער יום־טוב. און מען דאַרף איהם פייערן לויט דעם מנהג פון די אור־עלטערן, ווי זיי זיינען אויסגעאַרבייט געוואָרען פון די אַלטע מאַלער.

טערעזא האָט אויסגעהערט און ניט פֿארשטאַנען. זי האָט געהאָט איינגעקנייטשט אינטער איהר האַנט־שוה דעם בריף וואָס זי האָט איצט דערהאַלטען, א בריף וואָס האָט געהאָט אויף זיך אן איטאַליענישע פּאָסט־מאַרקע, אין האָט בלויז ענטהאַלטען צוויי שורות:

„איך האָב זיך אָפּגעשטעלט היינט ביינאכט אין „האָטעל פון גלויס־בריטאַניען", לונגארנא אסטשאיאלי. איך ערוואַרט אייך אין דער פריה, נומער 18."

— אָ, דאַרלינג, וווּסט איהר עס ניט, אז עס איז א געוואוינ־הייט, אין פלאָרענץ, צו פּיערען דעם אָנהויב פון פריהלינג דעם ערשטען מאי פון יעדען יאָהר? אויב אזוי וואָלט איהר דאָך אין־נאַנצען ניט געקאָנט פֿארשטעהן די באַדייטונג פון באָטיטשעלי'ס בילד, וואָס איז געווידמעט געוואָרען דעם יום־טוב פון דער בלום, אָט דעם וואונדערבארען „פריהלינג", וואָס איז פול מיט טרוימענדען גליק. אמאָל, דאַרלינג, איז דעם ערשטען טאָג פון מאי די גאַנצע שטאָדט געווען זויפגעלעבט. די יונגע מיידלאָך פון פלאָרענץ, יום־טוב'דיג געקליידט, באקרוינט מיט וויים־דאַרן צווייגלאָך, פלעגען דורכגעהן אין א פּראָצעסיע דורך דער קאַרסאָ, אונטער די בלומיגע טויערן און האָבען געזונגען אין כאָר און געטאַנצט אויפֿ'ן נייעם גראָז, אונטער דעם שאָטען פון די אָלעאַנדערס. מיר וועלען אויך טאָן פונקט ווי זיי; מיר וועלען טאַנצען אין גאַרטען.

— וואָס, מיר וועלען טאַנצען אין גאַרטען?

— יאָ, דאַרלינג, און איך וועל אייך אויסלערנען טאָסקאַנישע טענץ פון פופצענטען יאהרהונדערט, וואָס זיינען אויסגעפונען גע־וואָרען אין א מאָנוסקריפט פון הערר מאַריסאָן, דעם עלטסטען פון די לאָנדאָנער ביבליאָטעקארען. קומט שנעל צוריק מיין ליעב־

מטע; מיר וועלען זיך באפוצען דעם קאפ מיט בלומען און מיר וועלען טאנצען.

— יא, טייערע, מיר וועלען טאנצען.

און עפענענדיג דאס טירעל פון גארטען, איז זי אנטלאפען דורך דעם קליינעם שטיגעל, וואס האט געהאט קאנאלען און גערעגנעט מיט וואסער און האט אויסגעזעהן ווי א בעט פון א בערגינגען וואסער־פאל; די שטיינער זיינען געווען באהאלטען הינטער דער־נער־רויזען. זי איז אריינגעשפרונגען אין דער ערשטער קארעטע וואס זי האט געטראפען. דער פורמאן האט געהאט א קארן־בלום אין זיין הוט און אויף דעם הענטעל פון זיין בייטש.

— האטעל פון גרויס־בריטאניען, לונגארנא אקטשאיאלי!

זי האט געוואוסט וואו דאס איז... זי איז געווען דארט, אין אבענד, און זי דערמאנט זיך אין דעם צוריסענעם גאלד פון דער זון, וואס האט זיך געזעצט אויף די רוישיגע וואסערן פון דעם טייך. דערנאך איז געווארען נאכט; און זי האט געהערט דעם וואסער'ס פארשטיקטען מורמל אין דער שטילקייט, אין די ווערטער, אין די בליקען וואס האבען איהר באאומרוהיגט; דער ערשטער קוש פון געליבטען, דעם אנהויב פון א ליעבע וואס קאן שוין ניט מעהר צוריק פארריכט ווערען. א, יע, זי דערמאנט זיך אן לונגארנא אקטשאיאלי, און דעם ברעג פון טייך, דארט אריבער דעם אלטען בריק... האטעל פון גרויס־בריטאניען... זי האט געוואוסט: א גרויסע, שטיינערנע געבוידע אויף דער האפען־גאס. עס איז געווען א גליקליכע זאך, אז ער איז שוין יא געקומען, וואס ער האט זיך אפגעשטעלט פונקט דא. ער האט פונקט אזוי גוט געקאנט אראפ־שטייגען אין „שטארט־האטעל" אויף מאנין פלאץ, וואו עס שטעהט רעשארט. עס איז נאך געווען א גליק וואס זיי האבען ניט גע־וואוינט טיר צו טיר, אין דעמזעלבען קארידאר... לונגארנא אק־טשאיאלי!... יענעם טויטען וואס זיי האבען געזעהן דורכפיהרען אין אייליעניש, געטראגען פון מאנאכען און קאפושאנען; ער ליגט שוין איצט רוהיג, ערגיץ וואו, אין א קליינעם בלומיגען בית־עולם...

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

נומער 18.

דאס איז געווען א לעדיגער ציכער, מיט אן אויוועז, לויט דער

איטאַליענישער מאָדע. אַ רייהע בערשטלאַך זיינען געווען פּינקטליך אויסגעלעגט אויפ'ן טיש און נעבען זיי איז געווען אַן אייזענבאַן וועג־ווייזער. קיין שום בוך, קיין שום צייטונג. ער איז דאָרט געווען: אויף זיין דינעם פּנים איז געלעגען אַן אויסדרוק פון ליידען און אַ פיבערהאַפטע אויפרעגונג. זי האָט געהאַט אַ טרויעריגען און פּיינליכען איינדרוק. ער האָט געוואַרט אויף אַ וואָרט, אויף אַ באַוועגונג; אָבער זי איז געבליבען פרעמד, באַוועגונגסלאָז און דערשראָקען.

ער האָט איהר אָנגעוויזען אויף אַ שטול, זי האָט איהם אַוועק־גערוקט אָן אַ זייט און איז געבליבען שטעהן.

— טערעזאַ, עפּעס איז געשעהן וואָס איך ווייס ניט. רעד!

נאָך אַ רגע פון שטילשווייגען האָט זי געענטפערט מיט אַ פּיינ־ליכער לאַנגזאַמקייט:

— מיין פריינד, ווען איך בין געווען אין פּאַריז, פאַרוואָס זיינט איהר אַוועקגעפאָהרען?

דער טרויער פון איהר שטימע האָט איהם געמאַכט גלויבען און ער האָט געוואָלט גלויבען, אַז זי מאַכט איהם פריינדליכע פאָרווירפע. זיין פּנים האָט געקראָגען פאַרב. ער האָט אייפריג געענטפערט:

— אַה, ווען איך וואָלט דאָס פאָראויסגעזעהן! איהר דאַרפט וויסען, אַז אין האַרצען איז מיר זעהר וועניג אָנגעגאַנגען אָט דער יאַנד יום טוב! אָבער איהר, אייער בריף פון 27טען (ער איז געווען באַגאַבט צו געדענקען דאַטען), האָט מיך אַריינגעוואָרפען אין אַ שרעקליכער אומרוהיגקייט. עפּעס איז געשעהן אין יענעם מאָמענט. דערצעהלט מיר אַלץ.

— מיין פריינד, איך האָב געגלויבט, אַז איהר ליעבט מיך ניט מעהר.

— אָבער איצט, ווען איהר ווייסט דעם געגענטייל?

— איצט...

זי איז פאַרבליבען שטעהענדיג, די אָרעמס פאַרוואָרפען איינער אין דעם אַנדערען.

דערנאָך מיט אַ טיפער רוהיגקייט:

— מיין גאָט! אונזער פאַראייניגונג איז ענטשטאַנען ניט

אויסענערעכענטערהייט. מען קאָן קיינמאָל ניט וויסען. איהר זייט יונג, אינגער פֿאַר מיר, ווייל איהר זייט כמעט פֿון זעלבען עלטער. איהר האָט, וואַרשיינלעך, פֿלענער פֿאַר דער צוקונפֿט.

ער האָט נאוה'דיג איהר נעקוקט אין פּנים אַריין. זי האָט פֿאַרטגעזעצט מיט וועניגער רוהיגקייט:

— אייערע עלטערן, אייער מוטער, אייערע מומעס, אייער פּעטער דער גענעראָל, האָבען אויסגעאַרבייט פֿלענער פֿאַר אייך. און דאָס איז זעהר נאַטירלעך. איך האָב געדאַרפֿט פֿאַראוים וויסען, אז עס וועלען זיין שטערונגען. עס וועט גלייכער זיין, אז איך זאָל פֿאַרשווינדען פֿון אייער לעבען. מיר וועלען אָפּהיטען א גוטען אָנדענקען איינער פֿון אַנדערען.

זי האָט איהם דערלאַנגט איהר האַנט אין דער האַנט־שות. ער האָט פֿאַרלענגט די אָרעמס:

— הייסט עס, אז איהר ווילט מיך שוין ניט מעהר? איהר גלויבט, אז וועז איהר האָט מיך נעמאַכט גליקליכער ווי עס איז אמאָל געווען אירגענד וועלכער מאָן, וועט איהר מיך קאָנען איצט אוועקלייגען אָן א זייט, ווי אַלץ וואָלט שוין געווען פֿארבי!... און ווירקליך גלויבט איהר, אז איהר האָט שוין אַלץ געענדיגט מיט מיר!.. און וואָס זייט איהר מיר נעקומען זאָגען? אז א פֿאראייניגונג קאָן איבערגעריסען ווערען. מען נעמט זיך, און מען פֿאַרלאָזט זיך... אבער ניין, איהר זייט ניט פון יענע פֿרויען וואָס מען פֿאַרלאָזט.

— יאָ, איהר האָט מיך וואַרשיינלעך נעליעבט שטאַרקער ווי נעווועהנלעך אין אזעלכע פעלע. איך בין פֿאר אייך נעווען מעהר ווי א פֿאַרגעניגען. אבער אויב איך בין ניט אזא פֿרוי ווי איהר האָט נעגלויבט, אויב איך האָב אייך נענארט, אויב איך בין לייכט־זיניג... איהר ווייסט, וואָס מען האָט נעזאָגט... נו, איך בין ניט נעווען מיט אייך דאָס וואָס איך האָב נעדאַרפֿט זיין...

זי האָט זיך אָפּגעשטעלט און ווידער אָנגעהויבען מיט אן ערנסטער און ריינער שטימע, וואָס איז נעווען א קאָנטראַסט צו איהרע ווערטער:

— וועז איך האָב נעהערט צו אייך און זיך אין דערזעלבער צייט אָפּגעגעבען מיט אנדערע אָנציהענדע זאבען און האָב נאָך

געהאַט אַנדערע שטרעבונגען, איז דאָס אפשר דערפאַר וואָס איך בין ניט באַשאַפען געוואָרען פאַר ערנסטע געפיהלען...

ער האָט איהר אונטערבראָכען:

— דו זאָגסט ליגען.

— יאָ, איך זאָג ליגען. און איך קאָן ניט זאָגען קיין גוטען ליגען. איך האָב געוואָלט פאַרדאַרבען אונזער פאַרגאַנגענהייט. איך בין באַגאַנגען אַן אומרעכט. זי איז דאָס, וואָס איהר ווייסט. אָבער...

—אָבער?...

— נו, דאָס וואָס איך האָב אייך שטענדיג געזאָגט: איך בין ניט זיכער. עס זיינען דאָ פרויען, אויף וועלכע מען זאָגט, אַז זיי קאָנען זיין פאַראַנטוואָרטליך פאַר זיך. איך האָב אייך געוואָרענט, אַז איך בין ניט ווי זיי, און אַז איך בין ניט פאַראַנט־וואָרטליך פאַר מיר.

ער האָט געדרעהט מיט'ן קאָפּ אויף רעכטס און לינקס ווי אַן אויפגערייצטע חיה, אָבער וואָס האַלט זיך נאָך אָפּ פון אַטאַ־קירען.

— וואָס ווילסטו זאָגען? איך פאַרשטעה ניט. איך פאַר־שטעה ניט. רעד קלאָר... קלאָר, דו הערסט? עפּעס ליגט דאָ צווישען אונז. איך ווייס ניט וואָס. איך וויל עס וויסען. וואָס איז דאָ געשעהן?

— איך זאָג עס אייך, טייערער, עס איז דאָס, וואָס איך בין ניט קיין פרוי וואָס איז זיכער מיט זיך, און איהר האָט זיך ניט געדאַרפט פאַרלאָזען אויף מיר. ניין! איהר האָט עס ניט גע־דאַרפט. איך האָב גאָרניט פאַרשפּראָכען... און אַ חוץ דעם, אויב איך האָב פאַרשפּראָכען, וואָס זיינען ווערטער?

— דו ליעבסט מיך ניט מעהר, אָ, דו ליעבסט מיך ניט מעהר, איך זעה עס איצט גאַנץ גוט. אָבער, אַלץ ערגער פאַר דיר! וואָרים איך ליעב דיך. האָסט זיך ניט געדאַרפט מיר אָפּגעבען. דאַרפסט אויפגעבען די האָפנונג, אַז דו וועסט דיך קענען פון מיר אַוועק־נעמען. איך ליעב דיך און איך וועל דיך האָבען... אָ, האָסט געמיינט, אַז דו וועסט אַזוי לייכט קאָנען פּטור ווערען פון מיר? טאָ הער מיך אויס בעסער. דו האָסט אַלץ געטאָן אַז איך זאָל דיך

ליעבען, אז איך זאָל ווערען צוגעבונדען צו דיר, אז איך זאָל ניט קאָנען לעבען אָהן דיר. מיר האָבען צוזאַמען געהאַט אומגלויבלעכע פֿאַנעניגענס. און דו האָסט זיך פון דיין חלק ניט אָפּגעזאָגט. אָ, איך האָב דיך ניט נענומען מיט געוואַלד. דו האָסט איינגעשטימט. ערשט מיט זעקס וואָכען צוריק האָסטו בעסער ניט געוואָלט. דו ביזט אינגאַנצען געווען פּאַר מיר. איך בין אינגאַנצען געווען פּאַר דיר. עס זיינען געווען צייטען וועו מיר האָבען שוין מעהר ניט געוואוסט צו איך בין געווען דו אָדער דו ביזט געווען איך; און איצט ווילסטו אז מיט איינמאָל זאָל איך שוין מעהר ניט וויסען, זאָל איך דיך שוין מעהר ניט קאָנען, אז דו זאָלסט זיין פּאַר מיר אַ פּרעמדע, עפּעס אַ דאָמע, וואָס מען באַגעגענט אין דער געזעלשאַפט. אָ, דו האָסט אַן אומפֿאַרגלייכלעכען פּאַרטרויען. זאָג מיר, האָב איך געטרויט, וועו איך האָב געפּיהלט דיינע קושען און דיין אָטעם אויף מיין האַלז? איז דאָס, אַלזאָ, אַלץ ניט אמת? האָב איך זיך דאָס אַלץ אויסגעטראַכט, זאָג? אָ, איך צווייפּעל ניט אז דו האָסט מיך ליעב געהאַט. איך פּיהל זי נאָך אויף מיר, דיין ליעבע. און איך האָב זיך ניט געענדערט. איך בין דאָס וואָס געווען. דו האָסט מיר נאָרניט וואָס פֿאַרצווארפען. איך האָב דיך ניט באַטראָגען מיט אַנדערע פרויען. ניט וויל עס קומט מיר אַ דאַנק דערפּאַר, נאָר וויל איך וואָלט ניט געקאָנט. נאָכדעם ווי מען האָט דיך געקאָנט, קוקען אויס אַלע אַנדערע פרויען, אפילו די שעהנסטע, אָהן טעם. איך האָב קיינמאָל אפילו ניט געהאַט דעם איינפאַל דיך צו באַטריגען. איך האָב זיך שטענדיג צו דיר באַצויגען ווי אַ גאַלאַנטער מענש. פּאַרוואָס זאָלסטו דען מיך מעהר ניט ליעבען? אָבער ענטפער מיר, רער דאָך! זאָג, אז דו ליעבסט מיך נאָך. זאָג עס, וואָרים עס איז דאָך אמת. נו קום, קום! טערזאַ, דו וועסט גליך פיהלען, אז דו ליעבסט מיך פונקט ווי דו האָסט מיך אמאָל געליעבט, אין אונזער קליינער נעסט פון רי ספּאַנטיני, וואו מיר זיינען אזוי גליקליך געווען, נו קום!

אייפריג און ליידענשאפטליך האָט ער איהר ארומגענומען מיט זיינע קרעפטיגע אַרעמס. איהרע אויגען פול מיט שרעק האָט זי איהם אָפּגעשטויסען מיט אַן אייז־קאַלטען שוידער.

ער האָט פאַרשטאַנען, זיך אָפּגעשטעלט און געזאָגט:

— דו האָסט אַ געליעבטען!

זי האָט לאַנגזאַם אַראָפּגעלאָזען דעם קאָפּ, און דאַן איהם צוריק אויפגעהויבען, ערנסט און שטום.

דערנאָך האָט ער איהר געשלאָגען אין האַרץ, אין פּלייצע און אין פּנים. אָבער גלייך האָט ער אויפגעהערט פון חרפּה. ער האָט אַראָפּגעלאָזען די אויגען און געשוויגען. מיט די פינגער אויף די ליפּען, בייסענדיג די נעגעל האָט ער באַמערקט, אַז זיין האַנט איז צושניטען פון אַ שפּילקע פון איהר קאָרסעט, און האָט געבלוטיגט. ער האָט זיך אַריינגעוואָרפען אין פאָטעל, און אַרויסגענומען זיין טאַשען־טיכעל אָפּצואווישען דאָס בלוט. ער איז ווי פאַרבליבען גלייכגילטיג און אָהן געדאַנקען.

זי האָט זיך אָנגעלעהנט אויף דער טיר, בלאַס, מיט אַן אויפ־געהויבענעם קאָפּ, אַן אומזיכערען בליק, האָט זי אינסטינקטיוו גענומען אָפּשפּיליען איהר צוריסענעם שלייער און גלייך מאַכען איהר הוט.

ביי דעם קליינעם גערויש וואָ עס האָבען געמאַכט איהרע קליידער, וואָס האָט ביי איהם אַמאָל אַרויסגערופען אַזאַ אָנגע־נעמען איינדרוק, האָט ער איצט אויפגעשוידערט, ער האָט איהר אָנגעקוקט און ווידער ווילד געוואָרען.

— ווער איז ער? איך וויל איהם קענען.

זי האָט זיך ניט געריהרט. אויף איהר ווייסען פּנים האָט זיך געפונען אַ רויטער צייכען וואָס איז געקומען פון זיין קלאַפּ. זי האָט געענטפערט זאַנפט און ענטשלאָסען:

— איך האָב אייך דערצעהלט אַלץ וואָס איך האָב געקאָנט זאָגען. פרעגט מיך ניט מעהר. עס וועט זיין אַרויסגעוואָרפען.

ער האָט אויף איהר געוואָרפען אַ גרויזאַמען בליק, וואָס זי האָט עס ביי איהם פון פריהער נאָך קיינמאָל ניט געזעהן.

— דערצעהלט מיר ניט זיין נאָמען, דאָס וועט פאַר מיר ניט זיין שווער אויסצוגעפינען.

זי איז געווען שטיל, פאַרטרויערט צוליעב איהם, אומרוהיג צוליעב אַן אַנדערען, פול מיט אַנגסט און שרעק, און דאָך אָהן

באדויערען, אהן פארביטערונג אדער ליידען, האבענדיג איהר נשמה ערנעץ אנדערשוואו.

זי האט געהאט א ניט קלארען געפיהל פון דעם וואס אין איהר איז פארנעקומען. ער איז נעווען צארנדיג וואס זי איז נעווען אזוי זאנפטיג און רוהיג, אזוי שעהן און דאך אנדערש ווי ער זלענט איהר קענען, שעהן פאר אן אנדערען און עט איז איהם באפאלען א פארלאנג איהר צו דער'הרג'ענען. ער האט צו איהר נעשריען:

— ארויס! ארויס!

דערנאך, זייענדיג אויסגעמאטערט פון דער אנשטרענגונג צו האסען, וואס איז פאר איהם ניט נעווען נאטירליך, האט ער ארייננגעוואלפען זיין קאפ אין די הענט און האט זיך צוכליפעט.

זיין וועהטאג האט איהר געריהרט און איהר נעגעבען האפנונג, אז זי וועט איהם באהוהיגען, און מאכען דאס צושייידען זיך ווייניגער פיינליך. זי האט זיך איינגערעדט, אז זי וועט אפשר קאנען איהם טרייסטען פון איהר. פריינדליך און מיט פארטרויאונג האט זי זיך אוועקגעזעצט נעבען איהם.

— שילט מיך מיין פריינד, איך בין עס וועלט, אבער נאך מעהר בין איך וועלט רחמנות. פארבטעט מיך אויב איהר ווילט, און אויב מען קאן פארבטען אן אומגליכליכע באשעפענים וואס איז דאס שפיעלצייג פון לעבען. אורטיילט מיך ווי איהר וועט ויעלען. אבער האלט אויף פאר מיר א ביסעל פריינדשאפט אין אייער צארן, א זויערען און זיסען אנדענקען, ווי יענע הערבסט צייטען, וועו עס איז נאך דא די זון אבער אויך דער צפון ווינט. דאס האב איך פארדיענט. זייט ניט שטרענג צו אן אנגענעמער און לייכטזיניגער באזוכערין וואס איז דורכגעגאנגען אייער לעבען. געזעגענט זיך מיט מיר ווי מיט א רייזענדע וואס פארט אוועק, מען ווייס ניט וואו, און וואס איז טרויעריג. עס איז שטענדיג דא אזוי פיעל טרויער ביים אוועקפאהרען! איהר זיינט נעווען אויפגערעגט נעגען מיר אט ערשט איצט. א, איך מאך אייך ניט קיין פארווירפען. איך לייד בלויז. היט פאר מיר אפ א ביסעל סימפאטיע. וועה וויים? די צוקונפט איז שטענדיג אומבאקאנט. זי איז זעהר אומבאשטימט, זעהר טונקעל פאר מיר. לאמיך קאנען זאגען אז איך בין נעווען גוט, אייגפאך און אפענהערציג מיט

איך און אז איהר האָט עס ניט פֿאַרגעסען. מיט דער צייט וועט איהר עס פֿאַרשטעהן און עס פֿאַרגעבען. פֿון חיינט אָן האָט א ביסעל רחמנות.

ער האָט איהר ניט אויסגעהערט. אָבער איהר צערטליכע, קלאָרע שטימע האָט איהם א ביסעל ווייכער געמאַכט. ער האָט פֿלוצלינג געזאָגט:

— איהר לייגט איהם ניט? מ י ך האָט איהר ליעב. דאַן?...

זי האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף א וויי‌ל און דאַן געזאָגט:

— אה! צו זאָגען דאָס וואָס מען האָט ליעב און דאָס וואָס מען האָט ניט ליעב איז ניט קיין לייכטע זאַך פֿאַר א פֿרוי, וועניג־סטענס פֿאַר מיר. וואָרים איך ווייס ניט ווי אַזוי עס טוען דאָס אַנ־דערע. אָבער דאָס לעבען איז אומ'רחמנות'דיג: מען וועט נע־וואָרפֿען, געשטופּט, פֿאַרדרעננט...

ער האָט אויף איהר געקוקט זעהר רוהיג. עס איז איהם אַריינגעפֿאַלען א געדאַנק; ער האָט אָנגענומען א באַשלוס. עס איז געווען אויפֿאַך. ער זאָל איהר פֿאַרגעבען, ער זאָל עס פֿאַר־געסען, אַבי זי זאָל צו איהם גלייך צוריקקומען.

— טערעזא, איהר לייגט איהם ניט? עס איז געווען א טעות, פֿאַרגעסען זיך אויף א מאָמענט; איהר האָט געטאָן א שרעקליכע און נאַרישע זאַך, אויס שוואַכקייט, אויס איבערראַשונג, און אפֿשר כדי זיך צו רייצען. שוועדט מיר, אז איהר וועט איהם מעהר ניט זעהן.

ער האָט איהר נענומען בייס אָרעם.

— שוועד עס מיר.

זי האָט נעשוויגען, די ציין פֿאַרקריצט, דאָס פּנים טונקעל; ער האָט איהר שטאַרק נעקוועטשט די האַנט. זי האָט אויסגעשריען:

— איהר טוט מיר וועה!

אָבער ער האָט ניט אויפֿגעהערט. ער האָט איהר צוגעשלעפּט ביז צום טיש, אויף וועלכען עס האָבען זיך געפֿונען נעבען די בערשטלאַך א טינטער מיט טינט, עטליכע בויגלאַך בריף־פּאַפּיר, מיט א נרויסער בלאָהער בילד וואָס האָט פֿאַרגעשטעלט די נעבייד־ע פון האָטעל, מיט אומצעהלינע פענסטער.

— שרייב אויף וואָס איך וועל דיר דיקטירען. איך וועל אוועקטראָגען דעם בריף.

און אַזוי ווי זי האָט זיך אַנטקעגען געשטעלט האָט ער איהר אומגעוואַרפען אויף די קניהען. שטאָלץ און רוהיג האָט זי נעזאָגט

— איך קאָן ניט, איך וויל ניט.

— פֿאַרוואָס?

— וויל... איהר ווילט עס וויסען? וויל איך האָב איהם ליעב.

פֿלוצלינג האָט ער אַרויסגעלאָזען איהר האַנט. וועג ער וואָלט געהאַט דעם רעוואָלווער אונטער דער האַנט וואָלט ער איהר אפֿשר דער'הרג'עט. אָבער כמעט אויף דער מינוט איז זיין צאָרן צונאַנ־ נען אין א טרויער. און איצט, אין זיין פֿאַרצווייפֿלונג, האָט ער בעסער אַליין געוואָלט שטאַרבען.

— איז דאָס אמת? דאָס אַלץ וואָס איהר האָט דא געזאָגט? איז דאָס נאָר מעגליך? איז דאָס אמת?

— וויים איך דען אַליין? קען איך דען זאָגען? קען איך דען נאָך פֿאַרשטעהן, דענקען, פיהלען? קאָן איך דען זעהן א שטראָל פון וואָס עס איז? קאָן איך...

און מיט א ביסל אָנשטרענגונג האָט זי צוגעגעבען:

— בין איך דען אין איצטיגען מאָמענט עפּעס אַנדערש ווי מיין אייגענער טרויער און אייער פֿאַרצווייפֿלונג?

— דו ליעבסט איהם! דו ליעבסט איהם! וואָס איז ער, וואָס אזוינס האָט ער געטאָן, אז דו זאָלסט איהם ליעבען?

ער איז געוואָרען באַטויבט און איבערראַשט, אין אָבנרונר פון פֿאַרוואונדערונג. אָבער דאָס וואָס זי האָט איצט געזאָגט האָט דאָך זיי פונדעסטוועגען צושיידט. ער האָט שוין ניט נעוואָנט מעהר זי צו באַהאַנדלען ברוטאַל, איהר שלעפּען, איהר שלאָגען און באַגעהן זיך מיט איהר ווי מיט זיינס אן אייגענטום. ער האָט ווידערהאָלט:

— איהר ליעבט איהם! איהר ליעבט איהם! אָבער וואָס אזוינס האָט ער נעזאָגט, וואָס אזוינס האָט ער געטאָן, אז איהר זאָלט איהם ליעב קריגען? איך קען אייך: ניט שטענדיג האָב איך אייך נעזאָגט וועג אייערע אידעען האָבען מיך שאָקירט. איך

וועל זיך וועטען, אז ער איז אפילו ניט קיין מאן פון דער נעזעל־שאפט. און איהר גלויבט, אז ער ליעבט אייך? אבער איהר נארט אייך אפ: ער ליעבט אייך ניט. ער איז בלויז איצט געשמייכעלט, דאס אלץ. ער וועט אייך אוועקווארפען ביי דער ערשטער נע־לעגנהייט. וועט ער וועט אייך שוין האבען גענוג קאמפראמיטירט, וועט ער אייך אוועקשיקען. און דאן וועט איהר אריינפאלען פון איינעם צום אנדערען. דעם קומענדען יאהר וועט מען וועגען אייך זאגען: „זי שלעפט זיך ארום מיט דער נאנצער וועלט." עס פארדריסט מיך וואס אייער פאטער, וועלכער איז מיינער א פרייגר, וועט נעווארן ווערען וועגען אייער אויפפיהרונג; וואס איהר דארפט ניט האפען איהם צו קאנען אפנארען.

זי האט אויסגעהערט, דערנידריגט, אבער דאך געטרייסט; זי האט נעקלערט, אז זי וואלט פיעל מעהר געליטען, ווען ער וואלט זיין ערלמוטיג.

מיט זיין אייגפאכע נאטור האט ער איהר אויפריכטיג פאר־אכטעט. זיין האס נענען איהר האט איהם דערגרייכט ביז צום האלז.

— ווי אזוי איז דאס פארגעקומען? מיר קאנט איהר דאס דערצעהלען.

זי האט נעצויגען מיט די אקסלען מיט אזא רחמנות, אז ער האט שוין ניט נעוואלט מעהר צו איהר צו רעדען אין אזא טאן. ער איז צוריק נעוואדרען ביטער.

— גלויבט איהר, אז איך וועל אייך העלפען אין אט דער סיטואציע? אז, אומקערענדיג זיך אליין, וועל איך ווידער באזוכען אייער מאן און זיין א דריטער אין אייער פאמיליע?

— איך גלויב אז איהר וועט טאן דאס, וואס א גאלאנטער מאן דארף טאן. איך פאדער פון אייך נארניט. איך האב נע־וואלט אפהיטען אייער אנדענקען ווי פון א טייערען פרייגר. איך האב ערווארט, אז איהר וועט זיין בארמהערציג און גוט צו מיר. דאס איז ניט מענליך. איך זעה איצט, אז מען קאן זיך ניט צו־שיידען אין גוטען. שפעטער, שפעטער וועט איהר מיך בעסער אורטיילען. זייט נעזונט!

ער האט א קוק נעטאן אויף איהר. זיין פנים האט איצט

אויסנעדריקט טעהר וועהטאג ווי צאָרן. זי האָט ביי איהם נאָך קיינמאָל ניט געזעהן אזעלכע טרוקענע און שטרענגע אויגען, אזעלכע אָפענע שלייפען הינטער זיינע דינע האָר. עס האָט אויסגעזעהן ווי ער וואָלט אלט געוואָרען אין איין שעה צייט.

— איך ווייל אייך בעסער וואָרנען. עס וועט מיר אומענגליך זיין אייך נאָכאמאָל צו זעהן. איהר זייט ניט פון יענעם סאָרט פרויען, וואָס מען קאָן שפּעטער נאָכאמאָל טרעפען אין דער גענוי־שאפט, נאָכדעם וואָס צווישען אונז איז פּאָרגעקומען. איך האָב עס אייך געזאָגט. איהר זייט ניט ווי די אַנדערע. איהר האָט אייערן אן אייגענעם גיפט, וואָס איהר האָט אין מיר אריינגעגעבען, און איך פיהל דאָס אין זיך, אין מיין בלוט, אומעטום. נאָך וואָס האָב איך אייך געדאַרפט קענען.

זי האָט איהם נוטמוטיג אָנגעקוקט.

— זייט געזונט, און זאָגט צו אייך, אז איך בין ניט וועהרט איהר זאָלט צוליעב מיר האָבען אזוי פיעל ביטערען באדויערען.

און דאמאָלט, וועהן ער האָט געזעהן, אז זי האָט ארויפגעלעגט די האָנט אויף דער קליאמקע פון טיר, פיהלענדיג מיט אָט דער באוועגונג, אז ער געהט איהר פאַרלירען, אז ער וועט איהר שוין קיינמאָל ניט מעהר האָבען, האָט ער ארויסגעלאָזען א געוואָלר און זיך געלאָזען צו איהר. ער האָט קיין שום זאָך ניט געקאָנט דער־מאָנען. אלץ וואָס ער האָט געפיהלט, איז נעווען א טעמפּעיט, וואָס קומט נאָך א גרויסען אומגליק, אן אומערזעצליכען שאָדען. פון דער טיפענישׂ פון זיין דערשיטערונג איז ארויפגעשטיגען א פאַרלאַנג. ער האָט איהר געוואָלט באזיצען נאָך איין מאָל, אָט די וואָס געהט אוועק און וועט צוריק ניט קומען. ער האָט זי צונג־צוינגען צו זיך. מיט זיין גאנצער קראפט און חיה'שע נאטור האָט ער איהר באַגעהרט. זי האָט זיך אנטקעגענגעשטעלט מיט איהר גאנצער פרייער און וואכזאמער וויל־ענס־קראפט. מיט צושויבערטע האָר, די קלייד־ער צואוואָרפען, האָט זי זיך פון איהם באפרייט.

ער האָט פּאַרשטאַנען, אז אלץ וועט זיין ארויסגעוואָרפען: דער זכרון איז צו איהם צוריקגעקומען און ער האָט באַגריפען, אז זי געהערט ניט מעהר צו איהם וויל זי געהערט צו אן אַנדערען.

זיינע לייִדען זיינען צו איהם צוריקגעקומען און ער האָט איהר באַ־
וואָרפען מיט באַלייִדיגונגען און אַרויסגעוואָרפען.

א ווייַלע איז זי געשטאַנען אין קאָרידאָר שטאַלץ, וואַרטענדיג
אויף א וואָרט, אויף א בליק, וואָס זאָל ווירדיג זיין זייער אמאָליגע
ליעבע.

אָבער ער האָט נאָכאמאָל נעשריען: „אַרויס!" און צוגע־
קלאַפט די טיר.

וויא אַלפיערי. זי האָט זיך צוריקגעקערט צום קליינעם הייזעל
וואָס איז געשטאַנען הינטער'ן הויף, אַרום באַוואַקסען מיט
בלאַסע גרינע גראָז. עס האָט אויסגעזעהן פרידליך, שווייגענדיג
און פאַרטרויאונגספול, מיט איהרע ציגען און נימפען, וואָס זיינען
אויסגעקריצט געוואָרען פאַר די ליעבהאָבער אין דער צייט פון דער
גרויסער הערצאָגין עליזא. גלייך האָט זי דערפיהלט, ווי זי איז
אוועק פון א צרה'דינער בראטאַלער וועלט, ווי זי וואָלט אריבער־
געטראָגען נעוואָרען דורך יאָהרהונדערטער צו א לעבען וואָס וויים
ניט פון קיין טרויער. אונטען, ביי די שטיגען, וואָס זיינען נעווען
באַוואָרפען מיט ראָזען, האָט דעשאַרט אויף איהר נעוואָרט. זי
האָט זיך אריינגעוואָרפען אין זייער אַרעמס און איז דאָרטען פאַר־
בליבען פאַסיוו, ער האָט איהר אַרויפגעטראָגען אויף די שטיגען,
ווי די טייערע איבערבלייבעניש פון א זאָך, אין וועמענם נעגענ־
וואַרט ער פלעגט בלאָס ווערען און ציטערען. מיט איהרע האַלב־
פאַרמאַכטע אויגען האָט זי דערפיהלט אין דערהויבענער ערניד־
גונג דעם טעם פון צו זיין זיינע. איהר מיעדקייט, איהר טרויער
איהרע מאַטערנישען אין פאַרלויף פון טאָג, דאָס אָנדענקען פון
דער ווילדקייט, איהר צוריק ערָאָבערטע פרייהייט, דער פאַרלאַנג
צו פארגעסען, אַן איבערבלייבעניש פון שרעק, דאָס אלץ האָט נאָך
מעהר איבערגעשפאַנט איהר צערטליכקייט. ליגענדיג אויפ'ן בעט
האָט זי אַרומגעקלאַמערט איהרע אַרעמס אַרום דעם ליעבהאָבער'ס
האַלז.

וועז זיי זיינען נעקומען צו זיך זיינען זיי געווען אזוי פרעה־
ליך ווי קינדער. זיי האָבען נעלאַכט, נערעדט נאַרישקייטען, נע־
שפיעלט זיך בעת זיי האָבען נעזויגען ציטראָנען, פאָמעראַנצען און

וואסער־מעלאָנס, וואָס איז געווען ארומגעשטעלט ארום זיי אויף געמאָלענע טעצלאַך. בלייבענדיג בלויז אין א דינער ראָזעווער העמד, וואָס האָט זיך אראָפּגעגליטשט פון איהר אקסעל ווי א שאל, ליגענדיג אָפּגעדעקט מיט איין ברוסט, און פון דער אנדערער האָט זיך דורכגעזעהן, אין רויטקייט, דער נאָפּעל, וואָס איז געווען פאַר־הילט, האָט זי זיך געפרעהט מיט איהר אָפּגעגעבענעם לייב. פון איהרע האַלב־געעפענטע ליפּען האָבען געבליצט איהרע ווייסע צעהן. מיט א קאָקעטישער אומרוהיגקייט האָט זי געפרעגט, אויב נאָך אַלע גליהענדע חלומות פאַר איהר, איז ער איצט ניט אנטוישט.

אין דער צערטליכער האַלב־ליכט, וואָס ער האָט איינגעאָר־דענט, האָט ער איהר באַטראַכט מיט א יונגער פרייד, אוסגעמישט מיט קושען און לויבערייען.

זיי האָבען פאַרבראַכט די צייט אין זיסע צערטליכקייטען, ליעבליכע קריגערייען און גליקליכע בליקען. דערנאָך, פּלוצלינג, מיט פאַרטונקעלטע ערנסטע בליקען און צוזאַמעגעפּרעסטע ליפּען, ווי א קרבן צו יענעם הייליגען צאָרן וואָס מאַכט די ליעבע אויס־זעהן ווי האַס, האָבען זיי זיך ארומגענומען און אריינגעפאַלען אין אָפּגרונד פון ליידענשאַפט.

דערנאָך, דעם קאָפּ אויפ'ן קישען, די האָר צואוואָרפען, האָט זי מיט א זיסען שמייכעל געעפענט די אויגען, וואָס זיינען געווען פייכט.

ער האָט איהר געפרעגט פון וואַנען עס קומט צו איהר דער קליינער רויטער צייכען אויפ'ן שלייף. זי האָט געענטפערט אַז זי ווייס ניט, און אַז דאָס איז נאָרניט.

זי האָט כמעט ווי קיין ליגען ניט געזאָגט. זי האָט ווירקליך זיך שוין ניט מעהר געקאָנט דערמאָנען.

זיי האָבען זיך דערמאָנט זייער שעהנע און קורצע געשיכטע, זייער גאַנצען לעבען, וואָס האָט זיך אָנגעפאַנגען מיט דעם טאָג וואָס זיי האָבען זיך באַגעגענט.

איהר דערמאָנט אייך אויף דער טעראַסע, אויף צו־מאָרגענס נאָך אייער אָנקומען. איהר האָט צו מיר גערעדט האַלבע, אומ־באַשטימטע ווערטער. איך האָב פאַרשטאַנען אַז איהר האָט מיך ליעב.

— איך האָב מורא געחאַט, אַז איך זאָל פאַר אייך ניט אויס־קוקען נאַריש.

— אַ ביסעל זייט איהר עס געווען. דאָס איז געווען מיין טריומף. איך האָב זיך אָנגעהויבען באַאומרוהיגען, זעהענדיג ווי ווענינ איהר קימערט זיך זייענדיג נעבען מיר. איך האָב אייך גע־ליעבט נאָך איידער איהר האָט מיך ליעב געקראָגען. אָ, איך שעם זיך ניט דערמיט.

ער האָט איהר אַריינגעגאָסען דורך די ציין אַ ביסעל שוימענדען אַסטי וויין. אָבער אויפ'ן טיש איז געשטאַנען אַ פלעשעל טראַזימען וויין. זי האָט געוואָלט דערפון פאַרזוכען, אַלס אָנדענקען פון יע־נעם טייכעל וואָס ליגט אין אָווענד־ליכט אַזוי מעלאַנכאָליש און שעהן אין איהר אָפּאַל־בעכער. זי האָט עס געזעהן בעת איהר ערשטער רייזע אין איטאַליען, מיט זעקס יאָהר צוריק.

ער האָט איהר פאָרגעוואָרפען, פאַרוואָס זי האָט אַנטדעקט שעהנקייט אין זאַכען אָהן זיין הילף. זי האָט איהם געזאָגט:

— אָהן דיר וואָלט איך גאָר ניט געקאָנט זעהן. פאַרוואָס ביסטו ניט געקומען פריהער?

ער האָט איהר פאַרמאַכט דאָס מויל מיט אַ דריקענדען קוש, און ווען זי איז געקומען צו זיך, ערשעפּט פון פרייד, דאָס לייב גליקליך שווער, האָט זי צו איהם אויסגעשריען:

— יאָ, איך ליעב דיך! יאָ, איך האָב קיינעם ניט געליעבט, אויסער דיר!

XXII.

לע מעניל האָט איהר געשריבען: „איך פאָהר אַוועק זיבען א־זייגער אין אָווענד. זיי אויפ'ן וואָקזאַל".

זי איז געקומען. ווען זי איז צוגעגאַנגען צום האָטעל אָמני־בוס האָט זי איהם דערזעהן אין אַ לאַנגער גראָהער פּאָלערינע. ער איז געווען רוהיג און אַרטיג. ער האָט איהר בלויז געזאָגט:

— אַה, איהר זייט דאָ!

— אָבער, מיין פריינד, איהר האָט מיר געהייסען קומען.

ער האָט ניט געוואָלט צוגעבען, אַז ער האָט געשריבען מיט דער

ווילדער האָפנונג, אז זי וועט צוריקקומען איהם ליעבען און אז דאָס איבעריגע וועט פארגעסען ווערען, אָדער אז זי וועט איהם זאָגען: „עס איז בלויז נעווען דיך אויסצופרובירען".

ווען זי וואָלט צו איהם אזוי נעווען נערעדט, ווּאָלט ער אויפ'ן שטעל נעגלויבט.

זייענדיג אנטטוישט וואָס זי האָט צו איהם ניט נערעדט קיין ווארט, האָט ער צו איהר געזאָגט ביטער:

— וואָס האָט איהר מיר צו זאָגען? איהר דארפט דאָך רעדען און — ניט איך. איך דארף דאָך ניט אָפנעבען קיין ערקלערונגען. איך דארף זיך ניט פארענטפערן פאר א פארראט.

מיין פרויינד, זייט ניט גרויזאָם, זייט ניט אומראנקבאר צו דער פארגאנגענהייט. אָט איז אלץ וואָס איך האָב אייך נעהאָט צו זאָגען. און איך האָב נאָך עפעס אייך צו זאָגען: אז איך פארלאָז אייך מיט דעם טרויער פון אן אמת'ן פרויינד.

— דאָס אלץ? נו נעהט און ווידערהאָלט עס צום אנדערן, איהם וועט דאָס אינטערעסירען מעהר פון מיר.

— איהר האָט מיך נערופען, בין איך נעקומען. מאכט ניט, אז איך זאָל עס באדויערן.

— עס פארדריסט מיך וואָס איך האָב אייך נעשטערט. איהר וואָלט אָהן צווייפעל נעקאָנט פיעל בעסער פארברענגען דעם טאָג. איך וויל אייך ניט אויפהאלטען. נעהט צו איהם, וואָרים איהר שמארבט דאָך פון תאוה.

ביים נעראָנק, אז אָט די אָרימע קלענליכע ווערטער וואָס זי האָט נעהערט, האָבען אויסגערריסט א מאָמענט פון אייבינען מענש־ליכען וועהטאָג, און אז אין די טראָגעדיעס זיינען שוין נעווען בייי־שפּילען דערצו, האָט זי דערפיהלט אן אומעט וואָס איז נעווען אויס־נעמישט מיט אירָאניע, וואָס מען האָט נעקאָנט זעהן לויט א קנייטש אויף איהרע ליפּען. ער האָט נעמיינט, אז זי האָט נעלאכט.

— לאכט ניט און הערט מיך אויס. אייערנעכטען, אין צי־מער פון האָטעל, האָב איך אייך נעוואָלט דער־הרג'ענען. איך בין דעמאָלט נעווען אזוי נאָהענט דערפון, אז ערשט איצט וויים איך וואָס דאָס איז אזוינס. און איך וועל עס דערפאר ניט טאָן. איהר קאָנט זיין רוהיג. און, איבריגענס, וואָס וואָלט דערפון ארויסגע־

קומען? אזוי ווי איך, פערזענליך, האלט זיך אן קאנווענציאן, וועל איך אייך נאך באזוכען אין פאריז. און איך וועל באדויערן וועז איך וועל הערען אז איהר קאנט מיך ניט זעהן, — וועל איך זעהן אייער מאן, איך וועל אויך זעהן אייער פאטער. עס וועט הייסען, אז איך קום זיך געזעגענען אוועקפאהרענדיג פאר א לאנגע רייזע. זייט געזונד, מאדאם.

אין דעם אויגענבליק וואס ער האט זיך אוועקגערעהט פון איהר, האט טערעזא דערזעהן מיסס בעל און דעם פרינץ אלבערטי־נעלי, וואס זיינען ארויס פון דער געפעק־קאפטיילונג פון וואקזאל און האבען זיך דערנעהנטערט צו איהר. דער פרינץ האט זעהר שעהן אויסגעקוקט. וויוויאן איז געגאנגען נעבען איהם מיט אן אויסדרוק פון מיידעלשער פרייד.

— א, דארלינג, וואסער אנגענעמע איבערראשונג, אייך דא צו געפינען. דער פרינץ און איך קומען איצט פון צאל־אמט, וואו עס איז פאר אונז אנגעקומען דער גלאק.

— א, דער גלאק איז נעקומען?

— אט איז ער דא, דארלינג, דער גלאק פון ניבערטי! איך האב איהם נעזעהן אין זיין האלצערנעם קעסטעל. ער האט ניט נעקלונגען, ווייל ער איז נעווען נעפאנגען. אבער איך וועל אויס־שטעלען אויף מיין הויז אין פיזאל א גלאקען־טורעם און וועל איהם דארט אפגעבען דעם פלאץ. וועז ער וועט דערפיהלען די לופט פון פלארענץ וועט ער זיין גליקליך צו לאזען הערען זיין זיל־בערנע שטימע. ארומנערינגעלט מיט טויבען, וועט ער קלינגען ביי אלע אונזערע פרייד און ביי אלע אונזערע לייד. ער וועט קלינגען פאר אייך, פאר מיר, פאר דעם פרינץ, פאר דער וואוילער מאדאם מארמע, פאר הערן שולעט, פאר אלע אונזערע פריינד.

— גלאקען קלינגען קיינמאל ניט אויס קיין אמת'ע פרייד און לייד, טייערע. זיי זיינען ניט מעהר ווי נעהארכזאמע בעאמטע וואס האבען ניט קיין אנדערע נעפיהלען א־חוץ אפיציעלע.

— א, דארלינג, איהר האט א גרויסען טעות. די גלאקען פארשטעהען די נעהיימניסען פון הארץ; זיי פארשטעהען אלץ. אבער איך בין אזוי צופרידען אייך צו טרעפען. א! איך ווייס, מיין ליעבסטע, פארוואס איהר זייט נעקומען צום וואקזאל. אייער

קאמער־פרוי האָט אייך פאַרראַטען; זי האָט מיר דערצאָהלט, אַז איהר ערוואַרטעט א ראָזע קלייד, און עס איז ניט אָנגענקומען, און אַז איהר ברענט איצט פאַר דעם פון אומגעדולד. אָבער איהר דאַרפט אייך ניט ערגערן. איהר זייט שטענדיג פאַלשטענדיג שעהן, מיין ליעבסטע.

זי האָט אַרויפגענומען מאַדאַם מארטען אין דער קארעטע.

— קומט שנעל, דאַרלינג, הערר זשאַק דעשאַרט איז פאַר היינט אָוונד איינגעלאַדען געוואָרען אין אונזער הויז פאַר מאָל־צייט, און איך וואָלט ניט וועלען איהם לאָזען וואַרטען.

און בעת זיי זיינען געפאָהרען, אין דער שטילקייט פון אָוונד, דורך די וועגען פון זיסע ריחות פון ווילדע בלומען, האָט וויוויאַן בעל גענאָגט:

— זעהט איהר דאַרט, אונטען, די שוואַרצע שפינדלען פון די פאַרקען, די ציפרעס בוימער פון בית עולם? אָט דאָרט וואָלט איך וועלען שטאַרבען.

אָבער טערעזא האָט אומרוהיג געטראַכט: „זיי האָבען איהם געזעהן. האָט זי איהם דערקענט? איך גלויב עס ניט. אַרום איז שוין געווען טונקעל, דאָ און דאָרט קליינע פאַרבלענדעטע ליכט. אפשר קאָן זי איהם גאָר ניט? איך דערמאָן זיך ניט, אויב זי זאָל איהם האָבען געזעהן ביי מיר אין הויז לעצטען יאָהר".

וואָס איהר האָט מעהרסטענס באַאומרוהיגט איז געווען דעם פרינץ'ס האַלב־פאַרשטעלטע פרייד.

— דאַרלינג, וואָלסטו וועלען א פלאַש נעבען מיר, אויף אָט דעם דאַרפישען בית־עולם, אז מיר זאָלען רוהען אייגער נעבען דעם אנדערן אונטער א ביסעל ערד און א סך הימעל? אָבער איך באַ־גער אַן עולה אייך אייגצולאַדען צו א זאַך וואָס איהר וועט ניט קאָנען אָננעמען. אייך וועט ניט ערלויבט זיין צו שלאָפען אייער אייביגען שלאָף צו־פוסענס פון דעם פיזעאָל באַרג, מיין ליעבסטע. איהר וועט דאַרפען רוהען אין פאַריז, אונטער א שהנעם מאַנו־מענט, זייט ביי זייט מיט גראַף מארטען־בעלעם.

— פאַרוואָס? איהר גלויבט, הייסט עס, טייערע, אז די פרוי דאַרף זיין פאַראייניגט מיט'ן מאן אפילו נאָכ'ן טויט?

— נעווייס דאַרף זי דאָס, דאַרלינג. די היראַט איז פאַר צייט

און אייביגקייט. קענט איהר ניט די געשיכטע פון דעם יונגען פּאָר פּאָלק, פון דער אווערן פּראָווינץ, וואָס האָבען זיך ליעב געהאַט? זיי זיינען כמעט ביידע געשטאָרבען אין איין צייט און מען האָט זיי אַריינגעלייגט אין צוויי באַזונדערע קברים, וואָס זיינען געווען צושיידט דורך אַ שטעגעל. אָבער יעדע נאַכט האָט אַ ווילדע רויז פאַרוואָרפען דעם שטעגעל צווישען די צוויי קברים מיט בלומען. ענדליך האָט מען געמוזט די צוויי טרונעס לייגען צוזאַמען.

ווען זיי האָבען שוין געהאַט דורכגעפאָהרען דעם ב א ד י א האָבען זיי דערזעהן אַ פּראָצעסיע וואָס האָט זיך געצויגען אַרויף אויפ'ן באַרג. דער אָווענד־ווינט האָט געבלאָזען אויף די לעצטע פלאַמען פון די ליכט וואָס זיינען געטראָגען געוואָרען אין פאַר־ילדעטע לייכטער. די געמאָלענע בענערס זיינען געווען אַרומ־גערינגעלט מיט מיידלאַך, אין ווייס און בלאָה, פון זייער רעליג־יעזען אָרדען. דערנאָך איז געקומען אַ קליינער הייליגער יאָהאַן, מיט בלאָנדע, געקרייזעלטע האָר, טראָגענדיג אויף זיין נאַקעטען לייב אַ שאָפענע פעל, מיט זיינע אָפּגעדעקטע אָרעמס און שולטערן; דערנאָך איז געגאַנגען די הייליגע מאַריאַ מאַגדאַלענאַ, פון זיבען יאָהר אַלט, באַקליידט אין דעם גאָלד פון איהרע געפאַרבטע האָר. אין דער מיט פון דער פּראָצעסיע האָט גרעפין מאַרטען דערקענט שולעט'ן. ער האָט געטראָגען אַ ליכט אין איין האַנט, אַ געבעט־בוך אין דער אַנדערער און האָט געזונגען. די בלויע אויגענגלעזער זיינען איהם געהאַנגען אויפ'ן שפּיץ נאָז. דאָס ליכט האָט גע־וואָרפען אַ שיין אויף זיין פּלאַטשיגען פּנים, אויף זיין גוזיגען שיי־דעל און צושויבערטע האָר. זיין ווילדע באָרד איז געשפּרונגען אַרויף און אַראָפּ לויט דעם ריטם פון געזאַנג. אונטער די בלייכע ליכט און שאָטענס האָט ער אויסגעזעהן אַלט און קרעפטיג ווי יענע פּרושים וואָס זיינען פעהיג דורכצולעבען הונדערט יאָהר אין תשובה.

— ווי שעהן ער איז! — האָט געזאָגט טערעזאַ. — ער מאַכט זיך פאַר אַ ספּעקטאַקל פאַר זיך אַליין. — דאָס איז אַ גרויסער קינסטלער.

— אָ, דאַרלינג, פאַרוואָס קאָנט איהר ניט גלויבען, אַז חערר שולעט איז באמת פרום? פאַרוואָס? אין גלויבען איז פאַראַן אַ

סך פרייד און שעהנקייט. און דאָס ווייסען די דיכטער. ווען הערר שולעט וואָלט ניט געהאַט קיין גלויבען וואָלט ער ניט אימ־שטאַנד געווען צו שרייבען אַזעלכע וואונדערבאַרע פערזען.

— און איהר, טייערע, באַזיצט אויך גלויבען?

— אָ, יאָ, איך גלויב אין גאָט און אין די ווערטער פון קריס־טוס'ן.

איצט זיינען שוין די חופות, בענערס און ווייסע שלייערס געווען פאַרשוואונדען דורך אַ ווינקעל פון פאַרק. אָבער שולעט'ס נאַקעטער קאָפּ, באַלויכטען מיט דעם ליכט־שיין, האָט מען נאָך אַלץ געקאָנט אַרויסזעהן.

דעשאַרט האָט דערווייל אַליין געוואַרט אין גאָרטען. טערעזאַ האָט איהם געפונען אָנגעלעהנט אויפ'ן באַלקאָן פון אָט דער טערא־סע, וואו זי האָט דערפיהלט די ערשטע ליידען פון ליעבע. בעת מיסס בעל האָט געזוכט צוזאַמען מיט דעם פרינץ אַ פּלאַץ פאַר אַ גלאָקען־טורעם, וואו זיי זאָלען קאָנען אָנהענגען דעם נייעם גלאָק וואָס דאַרף אָנקומען, האָט ער טערעזאַן דערווייל אַוועקגעפיהרט צווישען די בושען פון די בעזים־שטרויכען.

— איהר האָט מיר פונדעסטוועגען פאַרשפּראָכען צו זיין אין גאָרטען ווען איך וועל קומען. איך וואַרט שוין אויף אייך אַ שעת צייט, וואָס האָט אויסגעקוקט פאַר מיר אַן אייביגקייט. איהר האָט ניט געדאַרפט אַוועקגעהן, אייער אַפּוועזענהייט האָט מיך איבער־ראַשט און פאַרצווייפעלט.

זי האָט צומישט געענטפערט, אַז זי האָט געמוזט זיין ביים וואָקזאַל און אַז מיסס בעל האָט איהר צוריקגעפיהרט אין דער קאַ־רעטע.

ער האָט זיך אַנטשולדיגט וואָס ער האָט איהר געצייגט אַן אומרוהיגען פּנים. אָבער ער האָט זיך פאַר אַלץ געשראָקען. זיין גליק האָט אויף איהם אָנגעוואָרפען אַ פּחד.

זיי זיינען שוין געזעסען ביים טיש, בעת שולעט האָט זיך באַ־וויזען, אויסקוקענדיג ווי אַן אַלטער סאַטיר; אַ מורא'דיגע פרייד האָט געשטראַלט פון זיינע פאָספאָר־אויגען. זייט ער האָט זיך אומ־געקערט פון אַסיסי האָט ער בלויז געלעבט מיט'ן פּראָסטען פאָלק, געטרונקען גאַנצע טעג טשיאַנטי וויין מיט פרויען און אַרבייטער,

צו וועמען ער האָט געפֿערדינט וועגען אמת'ע פֿרייד און אומשולד, דאָס אָנקומען פֿון יעזוס קריסטוס'ן און די קינפֿטיגע אָפּשאָפֿונג פֿון שטייערן און מיליטער־דינסט. וועז די פֿראָצעסיע האָט זיך נעהאָט נעענדיגט האָט ער צונויפֿגעקליבען א מהנה וואָנאָבונדען אויף די רואינען פֿון א רוימישען טעאָטער און א מאָסאַראָני־שער שפֿראָך, אויסגעמישט מיט פֿראַנצויזיש און טאָסקאַניש, האָט ער פֿאר זיי נעהאַלטען א פֿערדינט, וואָס ער איז געווען צופֿרידען איצט צו ווידערהאַלען:

— די מלאכים, סענאַטאָרען און ריכטער האָבען געזאָגט: „דאָס לעבען פֿון די פֿעלקער געפֿינט זיך אין אונז". אָבער זיי זאָגען א לינען, זיי זיינען ווי די טרונע וואָס זאָגט: „איך בין דאָס ווינעלע".

„דאָס לעבען פֿון די פֿעלקער געפֿינט זיך בעת דער שניט־צייט אויף די פֿעלדער, וואָס ווערען נעל אונטער דעם בליק פֿון אויבערש־טען; עס געפֿינט זיך אין די ווין־טרויבען וואָס הענגען אויף די צווייגען פֿון די יונגע אולם־בוימער און אין דעם שמייכעל און די טרערען מיט וועלכע דער הימעל באָדט די פֿרוכט פֿון די בוימער אויף די לאַנקעם און גאַרטענס.

„דאָס לעבען געפֿינט זיך ניט אין די געזעצען וואָס די רייכע און מעכטיגע האָבען באשאפֿען כדי אויפֿצוהאַלטען זייער מאַכט און רייכטום.

די פֿיהרער פֿון קענינגרייכען און רעפֿובליקען האָבען אריינגע־שריבען אין זייערע ביכער, אז דאָס אינטערנאַציאָנאַלע געזעץ איז דאָס געזעץ וועגען מלחמה. און זיי האָבען נעזונגען לויב־געזאַנגען צו דער געוואַלט־טאַט און זיי גיבען אָפּ כבוד צו די ערַאָבערער, און זיי שטעלען אויף מאָנומענטען אויף עפֿענטליכע פּלעצער פֿאר דעם זיענגרייכען מענש און פערד. אָבער דאָס געזעץ איז ניט באשאפֿען געוואָרען צו הרג'ענען און דערפֿאר וועט דער נערעכטער ניט ארוים־ציהען זיין נומער ביים פֿריזיוו. קיין מענש האָט ניט קיין רעכט צו העלפֿען דעם פֿירשט אין זיין משוגעת און פֿארבעכען, וועז ער וועלט דערהויבען איבער א קענינרייך אָדער א רעפֿובליק. און דערפֿאר וועט דער נערעכטער ניט צאָלען קיין שטייערן, און וועט אויך ניט נעבען קיין נעלד דעם צאָל־באַמטען. ער וועט נעניסען

אין פרידען די פרוכט פון זיין ארבייט און ער וועט באקען זיין ברויט מיט דעם ווייז וואס ער האָט געזעעט, און ער וועט עסען די פרוכט פון די בוימער וואס ער האָט ארומגעשניטען".

— אה, הערר שולעט, — האָט ערנסט נעזאָגט דער פרינץ אל־בערטינעלי, — איהר האָט פאלשטענדיג רעכט, וואס איהר אינטע־רעסירט זיך מיט אונזערע אומגליקליכע, שעהנע פעלדער, וואס די שטייערן פרעסען אויף. וואסערע פראפיטען קאן איינער האבען פון א לאנד וואו די שטייערן באטרעפען דריי און דרייסיג פראצענט פון דער יעהרליכער הכנסה. דער בעל הבית פונקט ווי דער ארבייטער וועלען בארוויבט פון דעם שטייער־איינמאנער.

דעשאלט און מאדאם מארטען זיינען איבערראשט געוואָרען פון דעם אומערוואַרטעטען, אויפריכטיגען טאן פון זיינע רייד.

ער האָט צוגעגעבען:

— איך האָב ליעב דעם קעניג. עס קאן קיין פראנע ניט זיין וועגען מיין לאיאליטעט. אבער מיר טוט לייד פאר די צרות פון די פויערים.

דער אמת איז, אז ער האָט בלויז געהאט איין אייניגען אייג־נעשפארטען צוועק דערמיט: צוריק אויפצובויען די דארפישע גי־טער פון קאזענטינא, וואס זיין פאטער, דער פרינץ קארלא, איינער פון וויקטאר עמנואל'ס ארטילעריע אפיצירען, האָט געהאט איבער־געלאזען, בעת זיי זיינען שוין געווען דריי פערטעל צוריסען פון די וואובערער. ער האָט אבער זיינע וועלטער פארדעקט מיט א ריח־רעגדער קאלטקייט. ער האָט ניט באזעסען קיין שום טוגענדען, א־חוץ אזעלכע וואס זיינען געווען נוצליכע און האבען געקאָנט סיחרען צום ציעל פון זיין לעבען. און כדי צו וועלען א גרויסער טאסקאנער לאנד־אייגענטימער האָט ער נעהאנדעלט מיט קונסט־בילדער, געהיימערהייט פארקויפט די באריהמטע סופיטען פון זיין פאלאץ, געזוכט געפעלען צו וועלען אלטע פרויען און ענדליך ג־וואלט קריגען די האנט פון מיסס בעל, וויסענדיג אז זי איז זעהר פעהיג צו פארדינען גלט און איז א גוטע באלעבאסטע. ער האָט ווירקליך ליעב געהאט די פויערן־ערד. שולעט'ס באגייסטערטע וועלטער, וואס ער האָט קוים פארשטאנען, האבען פונקט איהם צו־

געטראָפען. ער האָט זיך ערלויבט צו זאָגען אַלץ וואָס ער האָט געדענקט:

— אין א לאַנד, וואו דער בעל הבית און דער אַרבייטער בילדען בלויז איין פאַמיליע, הענגט אַפּ איינעמס גורל אָן דעם אַנדערן. די שטייערן רואינירען אונז. וואָסערע טייערע מענשען אונזערע לאַנד־באַזיצער זיינען עס! זיי זיינען די פּעהיגסטע מענשען אין דער וועלט צו קולטיווירען דאָס לאַנד.

מאַראָם מארטען האָט זיך מורה געווען אז זי וואָלט עס ניט געגלויבט. בלויז אין לאָמבארדיען האָט זי געזען פעלדער, וואָס זיינען געווען גוט קולטיווירט און דורכגעשניטען מיט אומצאַהליגע קאַנאַלען. וואָס אָנבאַלאַנגט טאַסקאַניען האָט עס פאַר איהר אויסגעקוקט ווי א שאַהנער פאַרנאַכלעסינגטער גאָרטען.

דער פרינץ האָט געענטפערט מיט א שמייכעל, אז זי וואָלט אַשר אזוי ניט גערעדט ווען זי וואָלט נעווען באַזוכען זיינע גיטער פון קאַזענטינא, ניט קוקענדיג וואָס זיי האָבען אזוי פיעל געליטען פון לאַנגע און רואינירענדע פּראָצעסען. דאָרט וואָלט זי ערשט געזען וואָס עס איז אזוינס דער איטאַליענישער פּויער.

— איך גיב זיך פיעל אַפּ מיט מיינע גיטער. איך בין ערשט היינט אָוועק געקומען פון דאָרט, האָבענדיג דאָס דאָפּעלטע פאַרגניגען צו טרעפען אויפ'ן וואָגזאל מיסס בעל, וואָס איז געגאַנגען אַפּנעמען איהר גלאָק און אייך, מאַראָם, וואָס האָט נערעדט מיט א פרייַנד פון פּאריז.

ער האָט נעמיינט, אז עס וועט איהר זיין ניט אנגענעם צו הערען רייַדען וועגען אָט דער באַגענעניש. וואַרפענדיג א בליק אויבער'ן טיש האָט ער באמערקט ביי דעשאַרט'ן א באַווענונג פון איבערראַשונג און אומרוהינקייט, וואָס ער האָט ניט געקאָנט אונטערדריקען.

ער האָט מיט עקשנות פאָרטגעזעצט:

— מאַראָם, אנטשולדיגט א דאָרפסמענש, וואָס האָט די פּרעמענציע א ביסעל צו קענען דאָס געזעלשאַפטליכע לעבען: אין יענעם הערר, וואָס האָט מיט אייך נערעדט, האָב איך דערקענט, אז ער איז א פאריזער, כאָטש ער האָט אויסגעקוקט ווי אן ענגלענדער,

וואָרים זיין געמאַכטע ענגלישע שטייפקייט האָט פאַרראַטען די באַ־זונדערע לעבהאַפטיגקייט פון דעם פראַנצויז.

— אָ, — האָט נאַכלעסיג געזאָגט טערעזאַ, — שוין לאַנג ווי איך האָב איהם ניט געזעהן אין איך בין געווען זעהר איבער־ראַשט איהם צו טרעפען אין פלאָרענץ, פונקט ביי זיין אָפּפאָהרען.

זי האָט אַ בליק געטאָן אויף דעשאַרט'ן, וועלכער האָט זיך געמאַכט ווי ער וואָלט ניט געהערט.

— אָבער איך קען איהם, דעם הערר, — האָט געזאָגט מיסס בעל. דאָס איז דאָך הערר לע מעניל. איך בין געזעסען נעבען איהם צוויי מאָל ביי מאָלצייטען אין מאַדאַם מאַרטען'ס הויז, און ער האָט גערעדט מיט מיר זעהר שעהן. ער האָט מיר דערצעהלט אַז ער האָט ליעב פוט־באָל, און אַז ער האָט איינגעפיהרט אָט די שפּיעל אין פראַנקרייך, און אַז איצט איז פוט־באָל שטאַרק אין דער מאָדע. ער האָט מיר אויך דערצעהלט וועגען זיינע יאַגד־אַוועני־טורען. ער האָט ליעב חיות. איך האָב באַמערקט, אַז די יעגער האָבען זעהר ליעב חיות. איך פאַרזיכער אייך, דאַרלינג, אַז הערר לע מעניל רעדט אין אַ וואונדערבאַרען אופן וועגען האָזען. ער קאָן זייערע געוואוינהייטען. ער האָט מיר דערצעהלט, אַז עס איז אַ נחת צו זעהן ווי זיי טאַנצען אונטערן לבנה־ליכט אין די ווילדע גראָזען. ער האָט מיר פאַרזיכערט, אַז זיי זיינען זעהר אינטעלי־גענטע חיה'לאַך און אַז ער האָט אַמאָל געזעהן ווי אַן אַלטער האָז, וואָס איז פאַרפאָלגט געוואָרען פון הינט, האָט אַרויסגעיאָגט אַן אַנדער האָז פון זיין נעסט, כדי די הינט אַראָפּצופיהרען פון וועג. האָט אייך הערר לע מעניל עפּעס דערצעהלט וועגען האָזען, דאַר־לינג?

טערעזאַ האָט געענטפערט אַז זי ווייס גאָרנישט וועגען דעם און זי דענקט, אַז יעגער זיינען לאַנגווייליגע מענשען.

מיסס בעל האָט געענטפערט, אַז זי גלויבט ניט אַז הערר לע מעניל איז געווען לאַנגווייליג רעדענדיג וועגען האָזען וואָס טאַנצען אונטער'ן לבנה־ליכט, אויף די ווילדע גראָזען און אין וויין־פעלדער. זי וואָלט וועלען, פונקט ווי פאַניאָן, האָרעווען אַ קליין האָזעל.

— קענט איהר ניט פאַניאָן, דאַרלינג? אָ, איך בין זיכער, אַז הערר דעשאַרט ווייס ווער זי איז. זי איז געווען שעהן און

באַליעבט ביי די פּאַעטען. זי האָט נעווואוינט אויף דעם אינזעל פון קאָס, אין א הויז נעבען א בערגעל, ארומגערינגעלט מיט ציט־ראָנען און טערפענטין בוימער, און וואָס איז נעווען איינגעבוינגען צום בלויען ים. און מען זאָגט, אז זי פלענט לאַנג קוקען אויף די בלויע כוואַליעס. איך האָב דערצעהלט פּאַניאָן׳ס געשיכטע דעם הערר לע מעניל און ער איז נעווען זעהר צופריידען איהר אויסצו־הערן. זי האָט געקראָגען פון עפעס א יענער א קליין האָזעל מיט לאַנגע אויערן, וואָס מען האָט צוגענומען ביי איהר מוטער בעת עס האָט נאָך נעזויגען. זי האָט עס אויפגעהאָדעוועט אויף איהר שוים און האָט עס געשפייזט מיט פריהלינגס־בלומען. דאָס האָזעל האָט ליעב געהאַט פּאַניאָן און פּארגעסען איהר מוטער. עס איז נע־שטאָרבען ווייל עס האָט נעגעסען צו פיעל בלומען. פּאַניאָן האָט עס באַווויינט. זי האָט עס באַגראָבען אין ציטראָנען גאָרטען און דעם קבר האָט זי געקאָנט זעהן ליגענדיג אין בעט. און דער שאָטען פון קליינעם האָזעל איז נעטרייסט נעוואָרען דורך די ליעדער פון די דיכטער.

די נוטע מאַדאַם מארמע האָט געזאָגט, אז הערר לע מעניל איז איהר געפעלען נעוואָרען צוליב זיינע באַשיידענע און עלענאַנטע מאַנירען, וואָס די היינטיגע יונגע לייט באַזיצען שוין ניט מעהר. זי וואָלט זעהר וועלען איהם זעהן. זי האָט נעוואָלט ביי איהם בע־טען א טובה.

— פאַר מיין שוועסטער־קינד, — האָט זי געזאָגט, — ער איז א קאַוואַלעריע־קאַפּיטאַן, וואָס האָט זיך זעהר שעהן אויסגעציי־כענט און איז שטאַרק באַליעבט ביי זיינע אויבערשטע. זיין פּאַל־קאַווניק שטעהט שוין פון א לאַנגע צייט אונטער דער פיהרונג פון הערר לע מעניל׳ס א פעטער, דער נענעראַל לא ברייש. אויב הערר לע מעניל וואָלט זיין אזוי גוט און בעטען ביי זיין פעטער, אז ער זאָל שרייבען א נוט וואָרט וועגען מיין שוועסטער־קינד צום פּאַל־קאַווניק, פּאַר, וואָלט איך איהם זעהר דאַנקבאַר נעווען. איבריגענס איז מיין שוועסטערקינד ניט אינגאַנצען פרעמד דעם העררן לע מע־ניל. לעצטען יאָהר האָבען זיי זיך באַגעגענט אויף א מאַסקאַראַ־באַל וואָס דער קאַפּיטאַן דע לעסיי האָט איינגעאַרדענט, אין „הא־

טעל פון ענגלאנד" פאר דעם נארניזאן פון קאען און פאר דעם יונג־ווארג פון דער נעגענד.

מאדאם מארמע, אראפלאזענדיג די אויגען, האט צונגענעבען:

— די איינגעלאדענע זיינען, נאטירליך, ניט געווען קיין דאמען פון דער נעזעלשאפט. אבער מען זאגט, אז דאדט האבען זיך נע־פונען זעהר שעהנע פרויען. די העררען האבען זיי מיטגעבראכט פון פאריז. מיין שוועסטערקינד, וואס האט מיר וועגען דעם אי־בערגענעבען די איינצעלהייטען, איז געווען נעקלייידט ווי א בריף־טרעגער. לע־מעניל איז געווען אין א קאסטום פון א פרייסישען חוזאר פון טויט און ער האט געהאט א גרויסען ערפאלג.

מיסס בעל האט געזאגט, אז עס פארדריסט איהר זעהר, וואס זי האט ניט געוואוסט, אז לע מעניל נעפינט זיך אין פלאדענץ. נעווים וואלט זי איהם איינגעלאדען, אז ער זאל קומען זיך אפרוהען אין פיזאל.

דעשארט איז געבליבען פארואמערט און צוטראגען פאר דער נאנצער צייט פון מאלצייט; און וועז מען האט זיך נעהאלטען ביים צושיידען, האט טערעזא איהם געגעבען די האנט. זי האט נעפיהלט אז ער האט איהר האנט ניט נעדריקט אין זיינער.

XXIII.

אויף מארגען, וועז זיי האבען זיך נעטראפען אין קלייניעם חיי־זעל פון וויא אלפיערי, האט זי איהם נעפונען פאריזארנט. פון אנ־הויב האט זי איהם נעוואלט צושטרייען מיט א ליידנשאפטליכער לוסטיגקייט, מיט דעם רייז פון איהר צערטליכקייט און מיט דער שטאלצער דערנידערונג פון א נעליעבטע, וואס ניט זיך איבער אבער ער איז פארבליבען מרה־שחורה'דיג. א נאנצע נאכט האט ער נעטראכט, נעוונכט און נעשאפען זיין טרויער און מעלאנכאליע. ער האט נעפונען אורזאכען צו ליידען. זיין נעדאנק האט איהם דערנעהנטערט צו דער האנט, וואס האט אראפנעלאזען א בריף אין פאסט־קעסטל, נעבען דעם בראנזענעם סאן מארקא, און צום בא־נאלען אבער שרעקליכען אומבאקאנטען, וואס מען האט נעזעהן אוים'ן וואקזאל. איצט האט זשאק דעשארט נעגעבען אן אויסזעהן,

א נאָמען צו זייַנע לייַדען. אין דעם פאָטער־שטוב, וואו טערעזא האָט זיך אַוועקגעזעצט דעם גליקליכען טאָג פון איהר ערשטען קו־מען אַהער, און וואו זי האָט איהם איצט געהייסען זיך זעצען, איז ער בעפאַלען געוואָרען פון א מחנה פיינליכע בילדער; זי האָט זיך ארומגעוויקלט ארום איהם מיט איהר הייסען קערפער און ליע־בענדע נשמה. זי האָט צו גוט פארשטאַנען די אורזאַך פון זיין ליידען און האָט איהם ניט געדארפט פרעגען.

כדי ארויסצורופען אין איהם אַנגענעמע געדאַנקען האָט זי צו איהם גערעדט וועגען די געהיימניסען, וואָס אָט דער ציפער, וואו זיי געפינען זיך, ענטהאלט אין זיך און וועגען די עראינערונגען פון זיערע שפּאַציר־גענג איבער דער שטאָדט. זי האָט פארשוועגען אויף איהם אלע גראַציעזע אינטימליכקייטען.

— דאָס קליינע לעפעלע וואָס איהר האָט מיר געגעבען אונטער דער לאַנצי, דאָס קליינע לעפעלע מיט דער רויטער לילי, איך באַוויר זיך איצט דערמיט ביים טרינקען טעא אין דער פריה. און לויט דעם פארגעניגען וואָס איך האָב וועו איך זעה עס ביי מיין ערווא־כען, פיהל איך, ווי ליעב איך האָב דיך.

דערנאָך, ניט רעדענדיג אַנדערש ווי מיט געהיימניספולע טרוי־עריגע ווערטער, האָט זי איהם געזאָגט:

— איך בין איצט דאָ, נעבען אייך, און אייך ארט נאָרנישט וועג־גען מיר. איהר זייט פארנומען מיט עפעס אַן אידעע וואָס איך וויים גאָרנישט. איך אָבער עקזיסטיר דאָך פונדעסטוועגען, בעת אַן אידעע — איז גאָרנישט.

— א אידעע איז גאָרנישט? דענקט איהר אזוי? א אידעע קאָן אונז מאכען גליקליך אָדער אומגליקליך; א אידעע קאָן אונז מאכען לעבען און אונז טויטען. נו יאָ, איך טראכט...

— וועגען וואָס טראכט איהר?

— פארוואָס זאָלט איהר מיך פרעגען? איהר וויסט עס. איך טראכט וועגען דעם, וואָס איך האָב געהערט נעכטען אַוועג, און וואָס איהר האָט פאר מיר באהאלטען. איך טראכט וועגען דער באַגעגעניש וואָס איהר האָט נעכטען געהאט אויפ'ן וואָקזאל, וואָס האָט ניט געדארפט זיין קיין צופעליגע זאַך, נאָר א בריף האָט דערצו געפיהרט, אַן אריינגעוואָרפענער בריף — דערמאָנט

איהר זיך? — אין דעם פאסט־קעסטעל פון אר־סאן־מישעל. א! איך מאך אייך ניט קיין פארוואורפען. איך האב נישט דאס רעכט. אבער פארוואס האט איהר זיך מיר איבערגענעבען, אויב איהר וייט ניט געווען פריי?

זי האט געטראכט, אז דאס בעסטע איז צו זאגען א לינגען.

— איהר ווילט ריידען וועגען איינעם, וואס איך האב נעכטען געטראפען אויפ'ן וואקזאל? איך פארזיכער אייך, אז דאס איז געווען די באנאלסטע באגעגעניש אין דער וועלט.

ער איז פיינליך געטראפען געווארען דערפון וואס זי האט ניט געוואגט אנצורופען דעם נאמען פון איהם מיט וועמען זי האט געהערעט. ער האט אויך אויסגעמיטען ארויסצורעדען זיין נאמען.

— טערעזא, איז ער ניט געקומען צוליב אייך? האט איהר ניט געוואוסט אז ער איז אין פלארענץ? האט ער פאר אייך קיין שום אנדער באדייטונג ווי א מאן וואס איהר טרעפט אין דער נעזעלשאפט און וואס איהר נעמט איהם אויף ביי א וויזיט? איז עס ניט יענער וואס, זייענדיג ווייט אוועק, האט אייך געהייסען מיר זאגען ביים ברעג פון דער ארנא: „איך קען ניט!" געהערט ער אייך גאר ניט אן?

זי האט ענטשלאסען געענטפערט:

— ער קומט טיילמאל צו מיר. געווארן לאריוויער האט איהם מיר פארגעשטעלט. קיין אנדער זאך האב איך אייך ניט צו זאגען. איך פארזיכער אייך אז ער אינטערעסירט מיך ניט אין קיין פאל און איך קען ניט באגרייפען וואס איך האט געקענט אייניפאלען.

זי האט נעפיהלט א מין פארגעניגען זיך אזוי אפצוזאגען פון א מאן, וואס האט מיט אזויפיעל הארטקייט און ווילדקייט געזוכט אויפצוהאלטען זיינע רעכט איהר צו באזיצען. אבער נאכאמאל האט זי זיך צוגעאיילט צו זיין אפענהערציג. זי האט זיך אויפגעשטעלט אנגעקוקט איהר גלייבטען מיט שהנע, צארטע און ערנסטע אויגען.

— הערט מיך אוים: פון דעם טאג אן וואס איך האב זיך אייך איבערגענעבען, געהערט מיין לעבען איינגאנצען צו אייך. אויב איהר האט א צווייפעל, אן אנגסט, ערענט מיך אוים. די נענע־

וואָרט געהערט צו אייך, און איהר ווייסט אליין אז צו קיין אנדערן ניט, אַ־חוץ צו אייך — צו ד י ר. וואָס אנבעלאַנגט מיין פאַר־גאַנגענהייט, וועל איהר וואָלט וויסען, ווי נישטיג עס איז געווען, וואָלט איהר געווען צופרידען. איך גלויב ניט, אויב אן אנדער פרוי, וואָס איז באשאפען געווארען צו ליעבען, ווי איך, וואָלט אייך נעקאַנט בריינגען א נייערע נשמה פון ליעבע, ווי מיינע. וועל־גען דעם — שווער איך אייך. די יאָהרען וואָס זיינען פארלאָפען אָהן אייך האָב איך ניט געלעבט. עס געפינט זיך דאָרטען גאָרנישט פאַרוואָס איך זאָל מיך דאַרפען שעמען. באַדויערן — דאָס איז אן אנדער זאַך; איך באַדויער וואָס איך האָב אייך געטראָפען אזוי שפעט. פאַר וואָס, מיין ליבסטער, פאַרוואָס זייט איהר פריהער ניט געקומען? איך וואָלט מיך געלאָזט פון אייך נעמען כּיט פינף יאָהר צוריק פונקט אזוי פרייווילליג ווי היינט. אָבער לאָמיר זיך ניט מאַטערן דורכצוגעהן די צייטען וואָס זיינען פארביי. דערמאָנט אייך לאָהענגרין. אויב איהר ליעבט מיך, בין איך פאַר אייך דער ריטער פון דער שוואַן. איך בּיי אייך האָב נאָר נישט געפרעגט. איך האָב נאָר ניט געוואָלט וויסען. איך האָב אייך ניט פאַרגע־וואָרפען וועגען מאַדמואַזעל זשאן טאַנקרעד. איך האָב געזעהן, אז דו ליעבסט מיך, אז דו ליידסט, און דאָס איז פאַר מיר גענוג גע־וועז!... ווייל איך האָב דיך געליעבט.

— א פרוי קאָן ניט זיין אייפערזיכטיג אויפ'ן זעלבען אופן וואָס א מאַן, זי קאָן אויך ניט פיהלען דאָס וואָס מאַכט אונז אָס מעהרסטען ליידען.

— איך וויים וועגען דעם ניט, פארוואָס?

— פארוואָס? ווייל די פרוי האָט ניט אין איהר בלוט און לייב יענעם לעבערליכען אָבער דאָך גרויסמוטיגען פארלאַנג צו באזיצען, יענעם אור־אַלטען אינסטינקט, וואָס דער מאַן האָט עס אנערקענט אלס זיין רעכט. דער מאַן — דאָס איז דער גאָט, וואָס ווייל זיין באשעפעניש האָבען אינגאנצען. זייט אומצעהליגע יאָהר־הונדערטער האָט די פרוי זיך בלויז געטיילט מיט איהר באזיץ. און די פארנאַנגענהייט, די טונקעלע פארגאַנגענהייט, האָט פאַרמירט אונזערע ליידנשאפטען. מיר זיינען דאָך שוין נעווען אזוי אלט וועז מיר זיינען געבוירען געווארען! פאַר א פרוי איז די אייפער־

זוכט בלויז א וואונד פון איהר אייגענליעבע; אבער פאר דעם מאן איז זי א טיפע מאטערניש, מיט דער גאנצער שארפקייט פון נייכטיגע ליידען און מיט דער גאנצער קראפט פון קערפערליכע יסורים... דו פרעגסט, פארוואס? וויל, ניט קוקענדיג אויף מיין אונסערגעבענהייט און אכטונג, ניט קוקענדיג אויף דער מורא וואס דו פארואורזאכסט מיר, ביסטו בלויז דער מאטעריאל און איך בין די אידעע, דו ביסט א חפץ און איך בין די נשמה, דו ביסט דאס ליים און איך בין דער טעפער. א! דערפסט זיך ניט באקלאגען וואסער באדייטונג האט דער פראסטער און צרימער טעפער ארום דעם אמפאר וואס איז ארומגערינגעלט מיט גירלאנדען? זי איז רוהיג און שעהן. ער איז קלעגליך, ער פיינינט זיך, ער פארלאנגט, ער ליידט; ווארים וועלען, הייסט ליידען. יא, איך בין אייפערזיכטיג. איך וויים קלאר אין וואס מיין אייפערזוכט באשטעהט. וועז איך אנאליזיר דאס, נעפין איך דארט ג'ירשנ'טע פראורטיילען, דעם פוסטען שטאלץ פון א ווילדען, א קרענקליכע פיהלבארקייט, א צוזאמנמישונג פון חיה'שער גראבקייט און גרויזאמער שוואכקייט, א נארישען און בייזווילינען רעוואלט קענען די נעזעצען פון לעבען און פון דער וועלט. אבער עס העלפט מיר ניט וואס איך וויים וואס דאס איז: זי איז דא און זי מאטערט מיך. איך בין דער כעמיקער וואס, שטודירענדיג די איינגעשאפטען פון עסינ־זויערע וואס ער האט געטרונקען, וויים מיט וואסערע יסודות זיי קאנען זיך אויסמישען און וועלכע זאלצען זיי קאנען באשאפען. אבער דער־וויל ברענט איהם די עסינ־זויערע און וועט איהם פארברענען ביז צום ביין.

— מיין ליעבער, איהר זייט אומזיניג.

— יא, איך בין אומזיניג. איך פיהל דאס בעסער ווי איהר קאנט עס פיהלען. צו באנעהרען א פרוי אין דעם רעכטען מיטען פון איהר שעהנקייט און אינטעליגענץ, וועז זי איז אונאבהענגיג וואס וויים און וואנט און איז דערפאר נאך מעהר אנציהענד און שעהן, וואס קאן קלייבען פרייוויליג, אומגעשטערט און מיט פאר־שטאנד; איהר צו באנעהרען, איהר צו ליעבען פאר אלץ וואס זי איז, און צו ליידען דערפאר ווייל זי האט ניט אין זיך די קינדישע אפענהערציגקייט, און ניט די בלאסע אומשולד וואס זאל איהר אויס־

ציטערן, אויב דאָס וואָלט מענליך נעווען ביי איהר צו טרעפען; פון איהר פאַדערן אז זי זאָל זיין און זי זאָל נישט זיין אין דערזעלבער צייט זי אליין; צו פארגעטערן איהר דערפאר, וויל דאָס לעבען האָט איהר אזוי באשאפען און אין דערזעלבער צייט ביטער באדויערן, וואָס דאָס לעבען, וואָס האָט איהר אזוי באַשעהנט, זאָל איהר כאטש האָבען אנגעריהרט. א, דאָס איז אומזין! איך ליעב דיך; פארשטעהסט, איך ליעב דיך מיט אלע געפיהלען און נעוואוינהייטען וואָס דו רופסט אין מיר ארויס, מיט אלעם וואָס דיינע ערפארונגען האָבען מיר נעלערנט, מיט אלעם וואָס קומט אפשר פון א י ה ם, פון זיי, ווער ווייסט?... דאָס איז מיין ענטציקונג און דאָס זיינען מיינע יסורים. עפעס מוז זיין אַ טיפער אמת אין דער אידיאָטישער עפענטליכער מיינונג, וואָס באַטראכט ליעבע אלס א פארברעכען. פארנעניגען איז א פארברעכען וועז עס איז צו שטארק. און דערפאר לייד איך, מיין נעליעבטע.

זי האָט אנידערגעקניהט פאר איהם, האָט נענומען זיינע הענט און איהם צוגעצויגען צו זיך.

— איך וויל ניט אז דו זאָלסט לויגען, איך וויל עס ניט. עס וואָלט נעווען משונעת. איך ליעב דיך און איך האָב קיינעם ניט נעליעבט א־חוץ דיך. דו קאַנסט מיר גלויבען. איך זאָג ניט קיין ליגען.

ער האָט איהר נעקושט אוים'ן שטערן.

— וועז דו וואָלסט מיך גענארט, מיין טיערע, וואָלט איך נאָר ניט נעהאָט צו דיר. אין נעגענטייל, איך וואָלט דיר נעווען דאנקבאר. וואָס קאָן דען זיין מעהר באַרעכטיגט, מעהר מענשליך ווי אַפצונארען דעם וועהטאָג? וואָס וואָלט נעווארען פון אונז, מיין נאָט! וועז די פרויען וואָלטען אויף אונז ניט רחמנות נעהאָט מיט זייערע ליגענס? זאָג ליגען, מיין נעליבטע, זאָג ליגען אין נאָמען פון באַרמהערציגקייט. גיב מיר דעם טרוים וואָס זאָל האָבען דעם וועהטאָג פון דער שווארצער נאַכט. זאָג ליגען, האָב ניט קיין מורא. דו וועסט דערמיט בלויז צוגעבען נאָך אן אילוויע צו דער אילוזיע פון ליעבע און שעהנקייט.

ער האָט נעזופצט:

— אָט דער קלאָרער פארשטאנד! דער פראַסטער שכל!

זי האָט איהם געפרעגט וואָס ער האָט דערמיט געוואָלט זאָ־
גען און וואָס עס איז אַזוינס דער פּהאָסטער שכל. ער האָט גע־
ענטפערט, אַז דאָס איז אַ זינרייכער אָבער ברוטאַלער ווערטעל, און
אַז עס איז גלייכער וועגען דעם ניט צו רעדען.

— אָבער זאָגט עס יעדענפאַלס.

— איהר ווילט ווירקליך איך זאָל אייך זאָגען: „אַ מויל וואָס
ווערט געקושט פאַרלירט ניט איהר פרישקייט". און ער האָט
צוגעגעבען:

— עס איז אמת, אַז די ליעבע פאַרלענגערט די שעהנקייט
און אַז דאָס לייב פון דער פרוי ווערט געשפּייזט פון צערטליכ־
קייטען ווי די ביהן פון די בלומען.

זי האָט אַרויפגעלעגט אויף זיין מויל אַ שבועה דורך אַ קוש.

— איך שווער דיר, אַז איך האָב קיינמאָל קיינעם ניט ליעב
געהאַט אויסער דיר. אָ, ניין, ניט די צערטליכקייטען האָבען מיר
געגעבען דאָס ביסעל רייץ, וואָס איך בין גליקליך קאָנענדיג עס
דיר איבערגעבען. איך ליעב דיך! איך ליעב דיך!

אָבער ער האָט זיך דערמאָנט אָן דעם בריף פון אָר־סאַן־מישעל
און אָן דעם אומבאַקאַנטען, וואָס זי האָט געטראָפען אויפ'ן וואָק־
זאַל.

— ווען דו וואָלסט מיך ווירקליך ליעב געהאַט, וואָלסטו ליעב
געהאַט בלויז מיך אַליין.

זי האָט זיך מיט ענטריסונג אויפגעשטעלט:

—הייסט עס, אַז איהר גלויבט, אַז איך האָב נאָך אַן אַנדער
געליעבטען? עס איז האָך שרעקליך, וואָס איהר האָט דאָ געזאָגט.
דענקט איהר אַזוי וועגען מיר? און איהר זאָגט, אַז איהר ליעבט
מיך... הערט! איך האָב רחמנות אויף אייך, ווייל איהר זייט
משוגע.

— ווירקליך, איך בין משוגע? זאָגט עס מיר. זאָגט עס
מיר נאָכאַמאָל.

קניהענדיג אויף איהרע פיס האָט זי איהם אַרומגענומען דעם
פּנים מיט איהרע ווייכע הענט. זי האָט איהם נאָכאַמאָל געזאָגט,
אַז ער איז משוגע וואָס ער באַאומרוהיגט זיך וועגען אַזאַ אומבאַ־
דייטענדער, באַנאַלער באַגעגעניש. זי האָט איהם געצוואונגען צו

גלויבען, אָדער בעסער געזאָגט, צו פארגעסען. ער האָט ניט גע־זעהן, ניט געוואוסט און ניט געפיהלט מעהר ווי אָט די לייכטע הענט, די ברענענדע ליפען, די אייפריגע ציין, איהר קלאָרען האלז, איהר גאנצען איבערגעגעבענעם קערפער. ער האָט ניט מעהר געטראכט ווי זיך צו פארלירען אין איהר. זיין פארשוואונדענע ביטערקייט און צאָרן האָבען אין איהם געלאָזען בלויז א שטארקען פארלאנג אלץ צו פארגעסען און מאכען איהר אלץ פארגעסען, אריינ־פאלענדיג אין א תאוה'דיגער באוואוסטלאָזיגקייט. און זי, קניהענ־דיג פון אנגסט און פארלאנגען, אליין עמפפינדענדיג די שטארקע ליידענשאפט וואָס זי אליין האָט ארויסגערופען, דערפיהלענדיג אין דער זעלבער צייט איהר אלמעכטיגקייט און איהר שוואכקייט, האָט צוריקגעגעבען ליעבע פאר ליעבע, מיט א ווילדקייט וואָס זי האָט עס נאָך קיינמאָל ביז איצט ניט געהאט. און אין איהר אינ־סטינקטיווען שטורם, מיט א באטויבענדען באגעהר זיך אָפצוגעבען מעהר ווי שטענדיג האָט זי געוואנט דאָס וואָס זי וואָלט קיינמאָל ניט געגלויבט, אז זי וועט וואגען. א הייסער שאָטען האָט איינ־געהילט דעם צימער. גאָלדענע שטראלען זיינען ארויפגעפאלען אויף די פאָרהאנגען און אויף דעם קוישעל פאָזיעמקעס וואָס איז געשטאנען אויפ'ן טיש, נעבען א פלעשעל אסטי וויין. אויף דער וואנט פון בעט האָט, אין האלבען שאָטען, די ווענעציאנישע דאמע געשמייכעלט מיט איהרע פארוועלקטע ליפען. די מאסקען פון ברע־גאם און וועראָן האָבען אויף די פאראוואנען געלאכט אין דער שטיל. אין א גלאָז איז געשטאנען א פול אויפגעמאכטע ראָזע פון וועלכער איין בלעטעל נאָכ'ן אנדערען זיינען אראָפגעפאלען. די שטילקייט איז געווען פול מיט ליעבע; זיי זיינען פארזונקען געוואָרען אין א מיעדקייט פון ליידענשאפט.

זי איז אנטשלאָפען געוואָרען אויף דער ברוסט פון איהר גע־ליעבטען. איהר לייכטער שלאָף האָט פארלענגערט איהר פארגע־ניגען. ווען זי האָט געעפענט די אויגען האָט זי, א גליקליכע, געזאָגט:

— איך ליעב דיך.

מיט זיין עלבויגען אויפ'ז קישען האָט ער איהר אָנגעקוקט מיט א באטויבענדען אנגסט.

זי האָט איהם געפרענט פאר וואָס ער איז טרויעריג.

— ביזט דאָך אָט ערשט געווען אזוי גליקליך. פארוואָס ביזטו עס שוין ניט מעהר?

אָבער ער האָט א שאקעל געטאָן מיט'ן קאָפ און ניט געענטפערט.

— רעד, איך וועל בעטער אויסהערען ווי דו באקלאָגסט זיך, איידער צו זעהן דיך שווייגענדיג.

דאן האָט ער געזאָגט:

— ווילסט עס וויסען? זיי ניט אין כעס. איך לייד איצט מעהר ווי שטענדיג, ווייל איצט זעה איך ערשט וואָס דו קענסט נעבען.

זי האָט זיך אויף שנעל צוריקגעצויגען. איהרע אויגען זיינען געווען פול מיט צער און פארווואורף:

— קענט איהר גלויבען, אז איך בין געווען מיט אן אנדערען פונקט ווי איך בין געווען מיט אייך! איהר פארוואונדערט מיינע צארטעסטע געפיהלען, מיין ליעבע צו אייך. איך בין אייך דאָס ניט מוחל. איך ליעב אייך. איך האָב קיינעם מעהר ניט ליעב געהאט אויסער אייך. איך האָב קיינמאָל ניט געליטען א חוץ צוליעב אייך. זייט צופריידען. איהר מאכט מיר א סך ליידען... קאָנט איהר זיין גרויזאם?

— טערעזא, מען איז קיינמאָל ניט גוט ווען מען האָט ליעב.

זיצענדיג אויפ'ן בעט, מיט די נאקעטע פיס אראָפגעהאנגען, ווי זי וואָלט זיך געבאדען, איז זי לאנג געבליבען אומבאוועגליך און פארטראכט. איהר פנים, וואָס דער פארגעניגען האָט בלאָס געמאכט, האָט געקראָגען פארבען און טרערען האָבען באנעצט איהרע אויגען.

— טערעזא, דו ווויינסט!

— ענטשולדיגט מיר, מייערער. דאָס איז דאָס ערשטע מאָל וואָס איך ליעב און וואָס מען האָט מיך ווירקליך ליעב. איך האָב מורא.

אין דער ווילא פון די גלאקען האט מען געהערט דאס שווע־
רע קלאפען פון קופערטס וואס מען האט אראפגעשלעפט פון די
שטיגען. פאולין, באלאדען מיט פעקלאך, איז פארזיכטיג ארא־
נעשטיגען פון די טרעפ. די נוטע מאדאם מארמע האט מיט א
רוהיגער זארגפעלטינקייט אויפגעפאסט ווי די נעפעק ווערט אוועק־
נעשיקט. מיסס בעל האט זיך נעהאלטען אין אנטאן אין איהר
ציטער. טערעזא איז נעווען נעקליידט אין גראהען, גרייט פאר דער
רייזע און האט זיך אננעלענט אויף דער באלוסטראדע פון באלקאן
און האט צום לעצטען מאל א בליק נעטאן אויף דער שטאדט פון
דער בלום.

זי האט נעהאט באשלאסען אפצוסאהרען. איהר מאן האט
איהר וועגען דעם דערמאנט אין יערען אייניגען פון זיינע בריף.
אויב, ווי ער האט איהר שטארק נעבעטען, זי וועט זיך אומקערען
נאך פאריז אין די ערשטע טעג פון מאי, וועלען זיי נאך קאנען
נעבען א צווייי אדער דריי פאליטישע מאלצייטען. זיין פארטיי
איז איצט אננעוואהן אין דער עפענטליכער מיינונג. דער שטאדם
האט איהם נעשטופט: און נארען האט ערקלערט, אז גרעפין מאר־
טען'ס סאלאן קאן האבען אן אויסגעצייכענטען איינפלוס אויף
דער צוקונפט פון לאנד. די אלע אורזאכען האבען איהר
איצט וועניג וואס נעריהרט. אבער זי האט זיך נעפיהלט
ווי צו זיין גוט נענוינט צו איהר מאן און דוקה איהם
נעפעלען ווערען. אייערנעכטען האט זי נעקראנען א בריף פון איהר
פאטער. הערר מאנטעסי, ניט שרייבענדיג איהר וועגען די פאלי־
טישע אויסזיכטען פון זיין איידעם, און אויך ניט געבענדיג קיין
עצות צו זיין טאכטער, האט איהר אבער נעגעבען צו פארשטעהן,
אז מען הויבט שוין אן רעדען אין דער נעזעלשאפט וועגען דעם
נעהייראטספולען אויפהאלטען זיך פון דער גרעפין מארטען אין פלא־
רענץ צוויישען דיכטער און קינסטלער און אז די ווילא פון די גלא־
קען האט אננענומען, פון דער וויכטענס, א פאנטאסטישען און סענ־
טימענטאלען אויסזעהן. אויך זי אליין האט זיך נעפיהלט ווי מען
וואלט איהר נעזעהן פון צו נאהענט, אין אט דער קליינער וועלטעל

פון פיזעאָל. מאַדאַם מאַרמע האָט איהר געשטערט און דער פרינץ אַלבערטינעלי האָט איהר באַאומרוהיגט. די זעהונגען אין קליינעם הייזעל פון וויא אַלפיערי זיינען איצט געוואָרען שווער און געפער־ליך. דער פראָפעסאָר אריגי, וועמען דער פרינץ פלעגט באַזוכען, האָט איהר נעטראָפען אין אַ געוויסען אָווענד, בעת זי איז געגאַנגען דורך די איינזאַמע גאַסען מיט דעשאַרט'ן אונטער'ן אָרעם. דער פראָפעסאָר אריגי, פערפאַסער פון אַן אָפהאַנדלונג וועגען אַנריקול־טור, איז געווען אַ ליעבעסווירדיגער, קלוגער מענש. ער האָט אַוועק־געדרעהט זיין שעהנעם העלדישען פּנים, מיט די ווייסע וואָנצעס און ער האָט בלויז געזאָגט, אויף צו מאָרגענס, צו דער יונגער פרוי: „אַמאָל האָב איך פון דערווייטענס דערפיהלט, ווען אַ שעהנע פרוי דערנעהענטערט זיך. איצט אָבער, ווען איך בין שוין אַריבער דעם עלטער ווען די פרויען זאָלען וואַרפען אויף מיר גינסטיגע בליקען, האָט דער הימעל רחמנות אויף מיר: ער מאַכט, אַז איך זאָל זיי ניט זעהן. איך האָב זעהר שלעכטע אויגען. אַפילו דאָס ליעב־ליכסטע געזיכט קען איך ניט דערקענען". זי האָט דאָס פאַרשטאַ־נען און זי האָט עס אָנגענומען אַלס אַ וואַרנונג. זי האָט איצט געשטרעבט צו באַהאַלטען איהר פרייד אין דעם אומענדליכען פּאַריז.

וויוויאַן, צו וועמען זי האָט דערצעהלט וועגען איהר נאָהענטען אָפּפאָהרען, האָט איהר געבעטען צו בלייבען נאָך עטליכע טעג. אָבער טערעזאַ האָט געגלויבט, אַז איהר פריינדין איז נאָך אַלץ שאָ־קירט פון דער עצה וואָס זי האָט איהר געגעבען אין אַ געוויסען אָווענד אין דעם ציטראָנען צימער און אַז מיסס בעל האָט זיך ניט גוט געפיהלט צו זיין אין דער געזעלשאַפט פון אַ פאַרטרויאונגס־פריינדין, וואָס האָט ניט איינגעשטימט מיט איהר אויסוואַהל. זי האָט אויך געדענקט, אַז דער פרינץ האַלט איהר פאַר אַ קאָקעטקע און, אפשר, אויך פאַר אוממאָראַליש. דאָס אָפרייזען איז באַשטימט געוואָרען פאַר'ן 5טען מאַי.

עס איז געווען אַ קלאָרער, רייצענדער טאָג אין דעם טאָל פון דער אַרנאָ. טערעזאַ האָט, טרוימענדיג, געזעהן דאָס בלויע טיי־כעל פון פלאָרענץ ווי עס איז געווען, אָנגעצונדען אין דעם ראָזאָווען מאָרגען ליכט. זי האָט זיך אויסגעבויגען, וועלענדיג אויסגעפינען, ביים פוס פון בלומיגען באַרג, דעם קוים באַמערקבאַרען פּלאַץ, וואו

זי האָט דורכגעלעבט אַן אומענדליכע פרייד. ווייט אַוועק, אונטען, האָט זי געזעהן א קליינעם שוואַרצען פלעק, וואָס איז געווען דער בית עולם און גלייך דערנעבען האָט זי געוואוסט איז געווען די וויא אלפיערי. אין איהר געדאנק האָט זי זיך פאַרגעשטעלט ווי זי איז איצט אין אָט דעם צימער, וואָס איז איהר אזוי טייער און וואו זי וועט, אהן צווייפעל, שוין קיינמאל ניט זיין. די שטונדען וואָס זי האָט דאָרט פאַרבראכט און וואָס וועלען זיך שוין ניט צוריקקערען, האָט זי איצט דורכגעזיהלט ווי אין אַן אומעטיגען חלום. זי האָט געפיהלט ווי איהרע אויגען פארמאכען זיך, איהרע קניה ציטערן און איהר גייסט לאָזט זיך אוים. איהר האָט זיך אויסגעדוכט, אז איהר לעבען געפינט זיך שוין ניט מעהר אין אהר אליין און אז זי האָט עס נעלאָזען אין יענעםווינקעל, וואו מען זעהט די שוואר־צע סאָסנעס ארויסהויבען זייערע אומבאוועגליכע צווייגען. זי האָט זיך פאַרגעווארפען, פארוואָס זי באַאומרוהיגט זיך אזוי אהן אן אור־זאך, אין געענטטיל, זי האָט איצט נעדארפט זיין רוהיג און פרעה־לאך. זי האָט נעוואוסט, אז זי וועט טרעפען זשאק דעשארט'ן אין פאריז. זיי האָבען ביידע נעווּאָלט דאָרט אהין פאַהרען אין דער־זעלבער צייט, אַדער בעסער נעזאָגט, פאַהרען צוזאמען. אויב זי האָט געפונען פאר נויטיג, אז ער זאָל נאָך בלייבען א דריי אַדער פיער טאָג אין פלאָרענץ, וועלען זיי דאָך זיך טרעפען גאָר אין קור־צען, זיי האָבען שוין באשטימט וועו די באַגעגעניש זאָל פאַרקומען און זי האָט איצט געלעבט דענקענדיג וועגען דעם. איהר ליעבע איז נעווען איהר לעבען, טיף אין איהר פלייש און בלוט. אָבער דאָך האָט זי איבערגעלאָזען א טייל פון זיך אין יענעם הויז פון די ציגען־און נימפען־בילדער, א טייל וואָס וועט שוין קיין מאָל צו איהר ניט צוריקקומען. אין מיטען פון איהר ליידענשאפטליכען לעבען איז זי געשטאַרבען פאר זאכען וואָס זיינען נעווען אויסערגעוועהנ־ליך צארט און טייער. זי האָט זיך דערמאָנט וואָס דעשארט האָט איהר נעזאָגט: „די ליעבע איז נעצענדיגט. אויף דער טעראסע האָב איך צוזאמענגעקליבען עטליכע טרוקענע ווילדע שווארצע יאגעדעס, אויף וועלכע איהר האָט נעקוקט". פארוואָס האָט זי ניט נעקלערט מיטצונעמען א קליין שטיינדעל פון דעם חייזעל, וואו זיי האָבען זיך פארגעסען אַן דער וועלט?

אן אויסגעשריי פון פאולין האָט איהר אויפגעוועקט פון איהרע געדאַנקען. אַרויסקריכענדיג פון אונטער א ברוינעם בוש, האָט שו־לעט פלוצלונג א קוש געטאָן די קאַמערפרוי, וואָס האָט געטראָגען מאַנטלען און רייזע־טאַשען אין דער קאַרעטע. ער איז איצט אַנט־לאָפען דורך די אַלעען, א פרעהליכער ווי א סאַטיר, מיט די אויע־רען אויפגעשטעלט ווי הערנער אויף ביידע זייטען פון זיין גלאַנצי־גען שיידעל. ער האָט באַגריסט די גרעפין מאַרטען.

— דאַרף מען אייך, הייסט עס, זאָגען „זיי געזונד", מאַדאַם?

ער פאַרבלייבט נאָך אין איטאַליען לויט דער פאָדערונג פון א דאַמע. און די דאַמע איז געווען רוים. ער האָט געוואָלט זעהן די קאַרדינאַלען. איינער פון זיי, אויף וועמען מען זאָגט, אַז ער איז א מענש מיט פאַרשטאַנד, וועט זיך אפשר לאָזען איינרעדען פון שולעט׳ס פלאַן וועגען א סאָציאַליסטישער און רעוואָלוציאָנערער קירך. שולעט האָט געהאַט א ציעל: צו פאַרפלאַנצען אויף די רו־אינען פון דער אומגערעכטער און גרויזאַמער ציוויליזאַציע דעם קרייץ פון הייליגען ערלעזער, וואָס איז ניט מעהר טויט און נאַקעט, נאָר לעבעדיג און וואָס באַשיצט די וועלט מיט זיינע שמעקענדע אָרעמס. צוליב אָט דעם צוועק האָט ער געגרינדעט אַן אָרדען און א זשורנאַל. וואָס ס׳איז שייך דעם אָרדען האָט מאַדאַם מאַרטען וועגען איהם שוין געהערט. דער זשורנאַל וועט קאָסטען איין סו און וועט רעדאַגירט ווערען אין ריטמישע פראַזען און אין באַקלאָ־גענדיגע פערזען. מען וועט זיי קענען און מען וועט זיי דאַרפען זינגען. די פערזען וועלען זיין זעהר איינפאַכע, ליידענשאַפטליכע און לוסטיגע, וואָס דאָס איז אייגענטליך די איינציגע שפּראַך וואָס איז פאַסיג פאַר׳ן פאָלק. פּראָזאַ איז בלויז גוט פאַר מענשען וואָס האָבען א פיינע אינטעליגענץ. ער פלעגט זיך טרעפען מיט אַנאַר־כיסטען צווישען די געלט־אויסבייטער פון רי סען־זשאַק. זיי פלע־גען פאַרברענגען זייערע אָווענדען מיט דעקלאַמירען און אויסהערען ווי מען דעקלאַמירט ראָמאַנסען.

און ער האָט צוגעגעבען.

— א זשורנאַל וואָס זאָל באַשטעהן פון א זאַמלונג ליעדער וואָלט אויסגענומען ביים האַרץ פון פאָלק. מען זאָגט, אַז איך בין

א ביסעל נעניאל. איך ווייס ניט צי מען האָט אַן אורזאַך דערצו. אָבער מען מוז צוגעבען, אז איך האָב א פּראַקטישען מוח.

מיסס בעל איז אַראָפּ פון די שטיגען, אָנטוענדיג איהרע האַנט־שוה.

— אָ, דאַרלינג! די שטאָדט, די בערג און דער הימעל ווילען אז איהר זאָלט ווייטער וועלן איהר נעזעגענט זיך מיט זיי. זיי האָבען זיך היינט אַווי פּרעכטיג אויסגעציערט, כדי איהר זאָלט באַדויערן וואָס איהר פּאַלאָזט זיי און כדי איהר זאָלט בענקען זיי צוריק צו זעהן.

אָבער שולעט, וואָס איז שוין נעווען מיעד פון דעם אויסגעטרי־קענטען גלאַנץ פון די טאָסקאַנישע לאַנדשאַפטען, האָט געלעכצט נאָך דעם גרינעם אומבריען און זיין פייכטען הימעל.

— דאַרט, — האָט ער נעזאָגט, — זיינען דאָ וועלדער און פעלזען, און די אָפענע פּלעצער אין די וועלדער וואו מען קאָן זעהן דעם הימעל מיט די ווייסע וואָלקענס. איך האָב שפּאַציירט אויף די פּוס־טריט פון דעם הייליגען פראַנציס און איך האָב איבערזעצט זיין היזן צו דער זון אין אָרימע, אַלטע, איינפאַכע פראַנצויזישע פערזען.

מאַראַם מאַרטען האָט נעזאָגט, אז זי וואָלט זיי וועלען הערען. מיסס בעל האָט זיי שוין געהערט און אויף איהר פּנים האָט זיך באַוויזען אזא ענטציקענדער אויסדרוק, וואָס האָט איהר נעגעבען אן אויסזעהן פון מינאָ׳ס א מלאך.

שולעט האָט זיי נעווארענט, אז עס איז א רויהע און ניט קיין קינסטלערישע ארבייט. די פערזען האָבען נאָר ניט געוואָלט זיין קיין שעהנע. זיי זיינען נעווען איינפאַכע און ניט קיין נלייכע, כדי זאָלען ניט פאַלען שווער. הערנאָך האָט ער מיט א לאַנגזאַמער און מאַנאָטאָנער שטימע דעקלאַמירט דעם היזן:

איך לויב דיך, מיין גאָט, וויל די ערד, וואו מיר לעבען
דיין חאַנד אָנגעפילט חאָט מיט ליבט און מיט פרייד,
דו חאָסט איהר די חערליכסטע וואונדער געגעבען
און חאָסט איהר מיט גאָלד, עמעראַלדען פערזעעט.

און לויבען וועל איך דיך, ווייל דו חאסט באשאפען
די קעניגין זון, וואס באלויכט אונזער וועלט,
געגעבען איהר גאלדענע שטראלען פאר שקלאפען,
וואס גלאנצען און ווערען קיינמאל נים פארשטעלט.

פאר ברידערלעך שטערען און שוועסטער לבנה
דיך לויב איך, באשעפער, אחן אויפהער צינד;
ווייל דו גיסט די וואלקענדלעך אונז א מתנה
און דו חאסט באשאפען דעם ברודער דעם ווינד.

א לויב צו דיר, גאט, פאר'ן ברודער דעם פייער,
וואס איז אזוי שרעקליך און דאך אזוי גוט,
און פאר דער דערשלאגענער, צנועח'דיג-טרייער
שוועסטערל וואסער, וואס וויגענדיג רוחט.

א לויב פאר דער ערד, וואס באפוילען, ערנעהרען
דאס קינד און ווין פאטער און מוטער חאסטו,
און אויבעט דעם ארעמען מאן, וועמעס טרערען
די ווייסע מלאכים, גאט, טראגען דיר צו.

פאר ברודער'ל טויט און די שוועסטער דאס לעבען
דיך לויב איך ביז ס'שליסען די אויגען זיך מיר,
כדי, וען כ'וועל שטארבען, זאלסטו, גאט, מיר געבען
די שפיז וועלכע וויגט אין און ברענגט גלייך צו דיר.

— א, חערר שולעט, האט נעזאגט מיסס בעל, — אט דער חימן שטייגט ארויף צום הימעל ווי דער פרוש פון קאמפא סאנטא אין פיזא, וואס קריכט ארויף אוים'ן בארג וואו די ציגען האבען ליעב זיך צו פאשען. איך וועל אייך דערצעהלען ווי אזוי: דער אלטער פרוש שטייגט ארויף, אנגעלעהנט אויף זיין שטעקען פון גלויבען, און זיין טראט איז ניט קיין גלייכער, ווייל אזוי ווי די

קוליע נעפינט זיך אויף איין זייט, מוז איין פוס שטענדיג זיך בא־וועגען שנעלער פאר'ן אנדערן. און דערפאר זיינען אייערע פער־זען ניט קיין גלייכע. אָ, איך פארשטעה!

דער דיכטער האָט אָנגענומען אָט די לויב, זייענדיג ניט בא־וואוסטזיניגערהייט איבערציגט, אז ער האָט עס פארדינט.

— איהר האָט גלויבען, הערר שולעט, — האָט נעזאָגט טערע־זא. — אויף וואָס טויג דאָס אייך, אויב ניט כדי צו מאכען שעהנע פערזען?

— צו זינדיגען, מאדאם.

— אָ, מען קען זינדיגען אָהן דעם.

מאדאם מארמע האָט זיך באוויזען, גרייט אָפצוסאָהרען. זי האָט געהאט א רוהיגע פרייד וואָס זי וועט ענדליך צוריק קענען זיין אין איהר קלייענער וואוינונג פון רי דע שעז, אז זי וועט קאָנען ווידערזעהן איהר קלייענעם הינטעל טאָבי און איהר אלטען פרייגד, דעם הערר לאגראנזש; און נאָכדעם ווי זי האָט געזעהן די עטרום־קער פון פיזאָל, וועט זי זיין צופרידען ווידער צו זעהן איהר היי־מישען קריעגער, וואָס לויגט דאָרט צווישען די ליידיגע באָנבאָן שאכטלאָך און קוקט ארויס דורכ'ן פענסטער צום סקער דע באָן מארשע.

מיסס בעל האָט אין איהר קארעטע אָפגעפיהרט איהרע פרייג־דינס צום וואָקזאל.

XXV.

דעשאָרט איז נעקומען צו דעם צוג זיך נעזעגענען מיט די צווייי רייזענדע. זייענדיג אָפגעטיילט האָט טערעזא דערפיהלט אלץ וואָס ער איז געווען פאר איהר: ער האָט צוגענעבען צו איהר לע־בען א נייעם ענטציקענדען טעם, וואָס איז געווען אזוי שטארק און לעבהאפט אז זי האָט עס נעפיהלט אויף איהרע ליפען. זי האָט גאלעבט פון דעם רייז, פון דעם חלום איהם צוריק צו זעהן. זי האָט זיך פארוואונדערט און איז געווען זעהר זאנפט וועג מאדאם מארמע פלעגט איהר זאָגען בעת דער רייזע: „איך גלויב, אז מיר זיינען שוין אריבער די גרענץ. אָדער, „זעה ווי די רויזען־בוימער

בליהען ביי די ברעגען פון ים". איהר אינערליכע פרייד איז ביי איהר נאָך געווען פארבליבען, בעת שטעהענדיג איבער נאכט אין א חאָטעל אין מארסעי, האָט זי געזעהן די גראָהע אָליווען בוימער אין זייערע שטיינערנע פעלדער, דערנאָך די מויל־בעער בוימער; און דאן די ווייטע אָנזיכט פון פילאטוס בארג, דעם ראָן טייך און ליאָן; און דערנאָך די באקאנטע לאנדשאפטען, די בוימער וועמענס שפיצען זעהען אויס ווי בוקעטען, וואָס זיינען דאָ ניט לאנג געווען טונקעל און פיאָלעט און איצט באקליידט מיט א צארטער גרינקייט: די שטראלענדע קליינע טעפיכער פון בעארבייטע לאנד אויף די שפיצען פון די בערגלאך און די שורות טאָפאָלען ארום די ברעגעס פון טייך. די רייזע איז פאר איהר דורכגעגאנגען רוהיג. זי האָט אין זיך געפיהלט די פוילקייט פון די פארגאנגענע שטונדען און די וואונדער פון טיפער פרייד. ווען די באהן האָט זיך אָפגעשטעלט אונטער דעם בלאָהען ליכט פון דער סטאנציע, האָט זי באגריסט איהר מאן, וואָס איז געווען גליקליך איהר ווידערצוזעהן, מיט דעם שמייכעל פון איינער וואָס איז פונקט איצט אויפגעוועקט געוואָרען פון שלאָף. ארומהאלזענדיג די וואוילע מאדאם מארמע האָט זי איהר געזאָגט, אז זי דאנקט איהר פון טיפען הארצען. און ווירקליך האָט זי אלץ און אלעמען געדאנקט, פונקט ווי שולעט'ס חייליגער פראנציס.

אין דער קארעטע, וואָס איז געפאָהרען איבער די האפען־גאסען אונטער א באלויכטענעם שטויב, פון דער זון וואָס האָט זיך גע־חאלטען ביים זעצען, האָט זי מיט געדולד אויסגעהערט די געשיכ־טען וואָס דער מאן האָט איהר דערצעהלט, וועגען זיינע ערפאָלגען אין פארלאמענט, און וועגען די אבזיכטען פון זיין פארלאמענטא־רישער גרופע, זיינע פראָיעקטען, זיינע האָפנונגען און די נויטווענ־דיגקייט פון געבען א צוויי אָדער דריי גרויסע פאָליטישע מאָל־צייטען. זי האָט פארמאכט די אויגען, כדי בעסער צו טראכטען. זי האָט צו זיך געזאָגט: „מאָרגען וועל איך קריגען א בריף און אין אכט טאָג ארום וועל איך איהם ווידערזעהן". ווען די קארעטע איז אריבערגעפאָהרען די בריק, האָט זי געקוקט אויפ'ן וואסער וואָס האָט ווי געברענט פון דעם אָפשיין פון דער אונטערגעהענדער זון, און אויף די פאררויכערטע טויערן פון דער בריק אויף די שורות

פלאטאנען בוימער און אויף די בלומיגע קעפ פון די קאשטאנען בוימער וואָס זיינען געווען צואוואָרפען איבער דעם קור־לא־רען. אָט די אַלע באַקאַנטע אַנזיכטען האָבען זיך איצט פאַר איהר אַרויסגע־וויזען אין אַ נייער ליעבליכער געשטאַלט. עס האָט זיך איהר אויס־געדוכט, אַז איהר ליעבע האָט דער וועלט געגעבען אַ נייעם קאָליר. און זי האָט זיך געפרעגט, אויב די בוימער און די שטיינער האָבען איהר דערקענט. זי האָט געטראַכט: „ווי אַזוי איז דאָס מעגליך, אַז מיין שטילשווייגען, מיינע אויגען, מיין גאַנצער לייב, און דער הימעל און די ערד זאָלען ניט אויסשרייען וועגען מיין געהיימנים?“ הערר מאַרטען־בעלעם, גלויבענדיג, אַז זי איז אַ ביסעל מיעד, האָט איהר געראַטען, אַז זי זאָל זיך אָפּרוהען. און ביינאַכט, זייענדיג פאַרשלאָסען אין איהר צימער, אין דער טיפער שטילקייט, וואו זי האָט געהערט דאָס קלאַפּען פון איהר האַרץ, האָט זי געשריבען צום אָפּוועזענדען געליעבטען אַ בריף, וואָס איז געווען פול מיט יענע ווערטער, וואָס זיינען עהנליך צו בלומען אין זייער אייביגער פרישקייט. „איך ליעב דיך, איך וואַרט אויף דיר. איך בין גליק־ליך. איך פיהל דיך נעבען מיר. אַ־חוץ דיר און מיר איז קיין שום זאַך ניטאָ אויף דער וועלט. דורך מיין פענסטער זעה איך איצט אַ בלויען ציטערדיגען שטערן, איך קוק אויף איהם, קלערענדיג, אַז דו זעהסט איהם דאָרט אין פלאָרענץ. אויף מיין טיש האָב איך אַרויפגעלייגט דאָס קליינע לעפעלע מיט דער רויטער ליליע. קום. איך בענק נאָך דיר פון דערווייטענס. קום!“ און אַזוי, אייביג ניי, האָט זי אין איהר האַרץ עמפונדען יענע געדאַנקען און געפיה־לען וואָס זיינען אומשטערבליך.

אין פאַרלויף פון אַ וואָך צייט איז איהר לעבען געווען אינ־גאַנצען אינערליך, פיהלענדיג אין זיך די זאַנפטע וואַרימקייט וואָס איז אין איהר פאַרבליבען פון די טעג פון וויא אַלפיערי. זי האָט איינגעהויכט אין זיך די געקראָגענע קושען און זי האָט זיך ליעב געהאַט ווייל זי איז געליעבט געוואָרען. מיט דער גרעסטער אויפ־מערקזאַמקייט און מיט דעם עדעלסטען געשמאַק האָט זי זיך גע־לאָזען מאַכען איהרע נייע קליידער. זי איז זיך געפעלען געוואָרען און האָט געוואָלט זיך געפעלען ווערען. זי איז געווען משוגע, נער־וועז, אומרוהיג ווען זי האָט פונקט גאָרנישט דערהאַלטען פון דער

פּאָסט, און זי האָט געציטערט פון פרייד, ווען מען האָט איהר אי־
בערגעבען דורך דעם קליינעם פענסטערל א קאָנווערט וואו זי האָט
דערקענט די רונדע, באַצירטע האַנטשריפט פון איהר געליעבטען.
עראינערונגען, פאַרלאַנגען און האָפנונגען האָבען איהר אויפגעגע־
סען; און אַזוי האָבען די צוריסענע, פאַרפראָרענע, פאַרברענטע
שטונדען זיך שנעל פאַרניכטעט.

בלויז דער פריהמאָרגען, ווען ער האָט געדאַרפט אָנקומען, האָט
פאַר איהר אויסגעזעהן העסליך לאַנג. זי איז געווען אויפ'ן וואָק־
זאַל פריהער איידער די באַהן האָט געדאַרפט אָנקומען. דערנאָך
איז געמאָלדען געוואָרען אַז די באַהן האָט זיך פאַרשפּעטיגט און
זי האָט זיך געפיהלט דערשלאָגען. זייענדיג אָפּטימיסטיש אין איה־
רע אונטערנעמונגען, פּונקט ווי איהר פאָטער, גלויבענדיג אַז דאָס
גליק מוז שטענדיג זיין אויף איהר זייט, האָט די אומערוואַרטעטע
פאַרשפּעטיגונג פאַר איהר אויסגעקוקט ווי א פאַרראַט. די גראָהע
ליכט, וואָס האָט דורכגעשיינט דורך דעם גלעזערנעם דאַך פון וואָק־
זאַל און איז געפאַלען אויף איהר, אין פאַרלויף פון דריי־פערטעל
שעה, האָט פאַר איהר אויסגעקוקט ווי אַן אייביגקייט; איהרע
פאַרלאָרענע מינוטען פון גליק האָבען פאַר איהר אויסגעקוקט אַזוי
לאַנג ווי מען וואָלט געצעהלט איינציגע זאַמדעלאַך אין א גרויסען
מעסטעל. זי איז שוין געווען פאַרצווייפעלט, ווען אין דעם רויטען
זונען־ליכט, וואָס איז שוין געווען זעהר נידריג, האָט זי געזעהן
דעם ריעזיגען עקספּרעס־צוג זיך זאַכט אָפּשטעלען אויף דער פּלאַט־
פאָרמע. פון צווישען דעם המון רייזענדע וואָס האָבען זיך געאיילט
נאָך דראָזשקעס, האָט זשאַק'ס שלאַנקע און דינע פיגור זיך באַוויזען
און ער האָט זיך געלאָזען געהן צו איהר. ער האָט איהר אָנגעקוקט
מיט יענער אומעטיגער און שטורמישער פרייד, וואָס איז איהר שוין
באַקאַנט געווען. ער האָט געזאָגט:

— ענדליך זייט איהר דאָ! איך האָב מורא געהאַט אַז איך
וועל שטאַרבען איידער איך וועל אייך ווידערזעהן. איהר ווייסט
גאָר ניט, איך האָב עס אַליין ניט געוואוסט וואָסער מאַטערניש עס
איז צו לעבען איין וואָך ווייט פון אייך. איך האָב זיך אומגעקערט
צום קליינעם הייזעל פון וויא אַלפיערי. אין דעם צימער, וואָס איהר

קענט, האָב איך פאר דעם אלטען פאסטעל געווויינט פון ליעבע א ; ליידענשאפט.

זי האָט איהם אָננעקוקט, פול מיט גליק, און געזאָגט :

— און איך, דענקסטו נים, אז איך האָב דיך נערופען, אז איך האָב דיך באַנערט, אז זייענדיג אליין, האָב איך אויסגעשטרעקט מיינע אַרעמס צו דיר ? איך האָב באהאלטען דיינע ברייף אין קעס־טעלע וואו איך האלט מיין ציערונג. איך פלעג זיי נאכאמאל אי־בערלעזען ביינאכט. עס איז געווען א פארגעניגען, אבער אומפאר־זיכטיג. דיינע ברייף — דאָס ביסטו געווען אליין, אבער דאָך ניט ענוג.

זיי זיינען אריבער דעם הויף וואו עס זיינען געפאָהרען די וואָגענס באלאדען מיט געפעק. זי האָט איהם נעפרעגט, אויב זיי זאלען ניט נעמען קיין קארעטע.

ער האָט ניט געענטפערט. עס האָט אויסגעזעהן ווי ער וואלט ניט נעהערט. זי האָט ווייטער נערעדט :

— איך בין נענאנגען א קוק טאָן אויף דעם הויז, איך האָב ניט נעוואנט דארט אריינצוגעהן. איך האָב אריינגעקוקט דורך דער זייט פון הויף און פון הינטער א פלאטאנען־בוים, און האָב געזעהן רויזען־בוימער ביי די קרייץ־פענסטער. און איך האָב צו זיך גע־זאגט : „דא איז עס !" איך בין נאָך קיינמאל ניט נעווען מעהר נעריהרט.

ער האָט איהר מעהר ניט אויסגעהערט און מעהר ניט אָננע־נעקוקט. זיי האָבען שנעל דורכגעשפרייזט דעם טראָטואר און זיי־נען ארויס, דורך שמאלע שטיגען, צו אן איינזאמער נאס, וואס האָט זיך נעפונען אויף דער נידריגער זייט פון וואקזאל. דארט, צווישען די הילצערנע בידלאך און קוילען־מאגאזינען איז נעווען א האטעל מיט א רעסטאָראן אויפ'ן אונטערשטען עטאזש און טישען זיינען נעווען אויסגעשטעלט אויפ'ן טראָטואר. אונטער א נעפארבטען שילד האָט מען נעזעהן ווייסע פארהאנגען ביי די פענסטער. דע־שארט האָט זיך אָפּגעשטעלט ביי דער קלייענר טיר און טערעזען אריינגעשטופט אין טונקעלען דורכגאנג.

זי האָט נעפרעגט :

— וואוהין פיהרסטו מיך? וווי שפעט איז איצט? איך מיז זיין אין דערהיים האלב נאך זיבען. מיר זיינען משוגע.

און אין א צימער מיט רויטע שויבען, אויסמעבלירט מיט א בעט פון וואלנוס האלץ און א טעפיך וואו עס איז געווען אויסגע־מאלען א לייב, האבען זיי דורכגעלעבט א מינוט פון גענטליכער פארגעסענהייט.

אראפגעהענדיג פון די טרעפ האט זי געזאגט:

— זשאק, מיין טייערער, מיר זיינען צו גליקליך; מיר נעמען אזוי פיעל פון לעבען.

XXVI.

אויף צומארגענס האט איהר א קארעטע צוגעפיהרט צו א גאס, וואס איז געווען האלב באוואוינט און האלב פארלאזען, האלב לוס־טיג און האלב טרויעריג. די נייע הייזער זיינען געווען אפגעטיילט מיט הויכע גארטען־וועגט. זי האט זיך אפגעשטעלט אויף א פלאץ, וואו דער טראטואר ציהט זיך דורך איבער א געוועלבטער ארקאדע, צו א הויז, וואס זעהט אוים ווי עס וואלט באנוצט געווארען פון דער רעגירונג; פאנטאסטיש שפרייט עס זיך אוים איבער דער גאס און עס איז איצט באדעקט מיט שטויב און פארגעסענהייט. דא און דארט, צווישען די שטיינערנע געביידען, הויבען זיך ארויס גרינע צווייגען וואס מאכען היימליך אט דעם טייל פון דער שטאדט.

וועז זי האט געקלונגען ביי דער קליינער טיר, האט טערעזא באמערקט אין דער פערספעקטיוו, וואס איז געווען באגרענעצט פון די הייזער, אויף א דאך־פענסטער, א שטריק־רעדעל, און א גרויסען פארגאלדעטען שליסעל, א סימן אז דארט וואוינט א שלאסער. איהר בליק האט זיך אנגעפילט מיט אט די אנזיכטען וואס זיינען געווען נייי פאר איהר און דאך עפעס שוין אזוי באקאנט. טויבען זיינען ארומגעפלויגען איבער איהר קאפ, און זי האט געהערט ווי הינער האבען געקוואקטשעט. א דיענער מיט וואנצעס, וואס געהאט א מיליטעריש־דארפישען אויסזעהן, האט איהר געעפענט די טיר. זי האט זיך געפונען אין א זאמריגען הויף, באשאטענט פון א פלאטאנען־בוים. אויף דער לינקער זייט, גליך

מיט דער גאַס, איז געווען דעם דיענער׳ס וואוינונג מיט קאַנאַריק־
לאַך אין די שטייגלאַך אַרום די פענסטער. אויף דער זייט האָט
זיך אָנגענעניצט דער דריי־עקיגער טייל פון צווייטען הויז, וואָס
איז געווען אַרומגעריגעלט מיט א גרינער נעץ־אַרבייט. אָנגע־
לעהנט דאַרויף איז געווען א גלעזערנע געבויד, פון א סקולפטאָר׳ס
סטודיא; דורך דעם גלאָז האָט מען געקאָנט זעהן די פלאַסטער־
פיגורען וואָס זיינען געווען באַדעקט מיט שטויב. אויף רעכטס,
באַפעסטיגט צו דער נידריגער וואַנד פון הויף זיינען געווען טייערע
איבערבלייבענישען פון באַלקען־וועדק און צובראָכענע קערפערס פון
זיילען. אין פראָנט זיינען געווען די זעקס קרייץ־פענסטער פון
דעם מיטעלמעסינען הויז, וואָס איז געווען האַלב פארשטעלט מיט
רויזען־בוימלאַך.

זייענדיג פאַרליעבט אין דער פראַנצויזישער ארכיטעקטור פון
פופצעהנטען יאָרהונדערט, האָט פילוּ דעשאַרט מיט פיעל קענט־
נים רעפּראָדוצירט די כאַראַקטעריסטישע שטעלען פון א פריוואַטער
וואוינונג אין דער צייט פון לואי דעם צוועלפטען. אָט די הויז,
וואָס מען האָט אָנגעהויבען בויען אין דער מיט פון צווייטען קיי־
זער־רייך איז קיינמאָל ניט פאַרענדיגט געוואָרען. דער בויער פון
אזוי פיעל שלעסער איז געשטאַרבען ניט קענענדיג פאַרענדיגען זיין
אייגענע האַלצערנע הייזעל. און עס איז בעסער וואָס עס איז אזוי
געווען. עס איז געצייכענט געוואָרען אין א סטיל וואָס איז אמאָל
נעווען זעהר פאַרנעהם. אָבער איצט זעהט עס אוים באַנאַל און
אלטמאָדיש. די נאַרטענס, וואָס האָבען עס פריהער ארומגעריג־
נעלט, זיינען שוין איצט פארבויט געווען. און היינט, זייענדיג
צונויפגעשטיקט צווישען די וועגט פון הויכע געבוידען, האָט
פילוּ דעשאַרט׳ס קלייניע הייזקע שוין ניט מעהר אויסגעזעהן אזוי
נעשמאקלאָז, מיט איהר פאַלשער צו־נייער אלטערטימליבקייט, מיט
איהר ארכאַלאָגישען ראָמאַנטיזם; אויסזעהענדיג אזוי פאַטעטיש
בעת די רויהע ציגעל האָבען זיך ארומגעוואַלנערט וואַרטענדיג אויף
דעם בויער, וואָס איז שוין טויט אפשר צוואַנציג יאָהר, מיט דער
שווערקייט פון איהרע דריי ניט־פאַרענדיגטע דאַך־פענסטער, מיט
דער איינפאַכקייט פון דעם בילינען דאַך, וואָס דעם ארכיטעקט׳ס
אלמנה האָט נעלאָזט מאַכען און מיט דעם נאַנצען רייז פון דאָם

ניט־פאַרענדיגטע און דאָס אַרויפגעצוואונגענע, האָט עס זעהר גוט האַרמאָנירט מיט אָט דער מיאוסקייט פון דער אַרומיגער געגענד, וואָס איז געווען אַ רעזולטאַט פון דער שנעלער פאַרמעהרונג פון דער באַפעלקערונג.

און נאָך אַלעם האָט דאָס קליינע הייזעל געהאַט אַ געוויסען רייץ מיט איהר רואינירטען אויסזעהן, אין איהר גרינער באַפּוצונג. פּלוצלונג און אינסטינקטיוו האָט טערעזאַ אַנטדעקט אַנדערע האַר־מאָניען. אין אָט דער איינדרוקספולער נאַכלעסיגקייט, אין די ווענט וואָס זיינען געווען באַדעקט מיט גרינוואַרג, אין די פאַרטונ־קעלטע סטודיאָ פענסטער און אפילו אין דעם אויסגעבויגענעם פּלאַ־טאַן־בוים, וואָס צושטרייט מיט איהר שופּיגער קאָרע די גראָז פון הויף, האָט זי געלייענט די נשמה פון מייסטער, וואָס איז אומפאָר־זיכטיג פאַרשווענדעריש, וואָס טראָגט אין זיך די אייביגע אומצו־פרידענהייט פון די ליידענשאַפטליכע. אין איהר פרייד האָט עס איהר אַ דריק געטאָן ביים האַרץ ווען זי האָט דערזעהן מיט וועלכער גלייכגילטיגקייט איהר געליבטער פאַרלאָזט עס אַלע זאַכען אַרום זיך, כאָטש מען האָט דערין געקאָנט זעהן אַ מין חן און נאָביליטעט, האָט זי אָבער דערין אויך געזעהן דעם גייסט פון אָפּזונדערונג, וואָס איז געווען אין גאַנצען דעם געגענזאַץ פון איהר אייגענער נאַטור און דעם וואַכענדען אויפמערקזאַמען גייסט פון די מאָנטעסי׳ס. זי האָט גלייך געטראַכט ווי זי וואָלט דאָרט געקאָנט אַלץ בריינגען אין אָרדנונג און דערביי ניט צושטערען די נאָכדענקענדע צאַרטקייט פון אָט דעם ווילדען ווינקעל: דאָס שטעגעל וואָלט זי אויסגעשפּרייט מיט זאַמד און אין דעם ווינקעל, וואו עס דערגרייכט די זון, וואָלט זי פאַרזייהט די שענסטע בלומען. זי איז געווען געריהרט אָנקוקענ־ריג אַ סטאַטוע וואָס איז געקומען פון עפּעס אַ רואינירטען פּאַרק. עס איז געווען אַ פלאָראַ, באַדעקט מיט שוואַרצע מאָך, זי איז גע־לעגען אויף דער ערד, איהרע צוויי אָרעמס ליגענדיג נעבען איהר. טערעזאַ האָט געטרוימט וועגען אויפהויבען איהר און איהר מאַכען פאַר דעם צענטער פון אַ פאָנטאַן פון וואַנען זי האָט שוין געזעהן ווי די וואַסער פליסט מעלאַנכאָליש אין אַן עמער, וואָס האָט פאַרטראָטען די שטעל פון אַ בעקען.

דעשאַרט האָט געוואַרט אויף איהר אַ שעה צייט. ער איז

איצט געווען פרעהלאך, אבער דאך אומרוהיג. ציטערענדיג פון זיין אויפרעגענדען גליק איז ער ארונטער געגאנגען די טרעפ איהר צו באגעגענען. אין דעם דערפרישענדען שאטען פון פאדערהויז, וואו מען האט געזעהן אומרייטליך די קרעפטיגע שעהנע בראנזען און מארמארען, האט זי זיך אפגעשטעלט, צוטומעלט פון דאם קלאפענים פון איהר הארץ, וואם האט אויסערגעוועהנליך שנעל געארבייט אונטער איהר ברוסט.

ער האט איהר געדריקט צו זיך און איהר לאנג געקושט. אין מיטען דער אויפרעגונג אין וועלכער זי האט זיך געפונען, האט זי געהערט ווי ער האט מיט ענטציקונג דערמאנט דעם נעכטיגען טאג. זי האט פאר זיך נאכאמאל געזעהן דעם בעט־טעפיך מיט דעם אויסגעמאלענעם לייב און זי האט זשאק'ן צוריקגעגעבען זיינע קושען מיט אן ענטציקענדער לאנגזאמקייט.

איבער הילצערנע, אויסגעבויגענע שטיגען האט ער איהר ארייגעפיהרט אין א גרויסען צימער, וואם איז אמאל געווען זיין פאטער'ס ארבייט־קאבינעט און וואו ער אליין פלעגט צייכנען, מאדולירען און איבערהויפט לעזען. ער פלעגט ליעב האבען דאם לעזען ווי אן אפיום און ער פלעגט ארייגפאלען אין חלומות ביי א ניט־דערענדיגטע זייטל.

פון איבער דער באציערטער שראנק ביז צום סופיט האבען גענגען אויידל־געארבייטע גאטישע טעפיכער, וואם האבען געמאכט דעם צימער אויסזעהן ווי א פענן־וואלד. א דאמע, וואם איז געווען געקלייידעט אין א הויב־קלייד פון פופצעהנטען יאהרהונדערט און אן אייגהארן וואם לינט ביי איהרע פים, האט זיך ארויסגעזעהן פון צוויישען די טעפיכער.

ער האט איהר געפיהרט פאר א פלאכען און ברייטען דיוואן, מיט טישלאך וואם זיינען געווען בארעקט מיט פרעכטיגע שפאנישע שאלען און ביזאנטישע דאלמאטיקם. אבער זי האט זיך געזעצט אויף א פאטעל.

— איהר זייט דא — א י ת ר דא! איצט קען די וועלט זיך שוין ענדיגען.

זי האט געענטפערט:

— אמאל האב איך געקלערט וועגען דער ענדע פון דער וועלט,

אָבער איך האָב דערפּאָר ניט מורא געהאַט. הערר לאַגראַנזש האָט עס מיר פּאַרשפּראָכען, זייענדיג א גאַלאַנטער מענש, און איך האָב עס ערוואַרטעט. וועז איך האָב נאָך אייך ניט געקענט, האָב איך זיך דאָך אזוי פיעל געלאַנגוויליגט!

זי האָט זיך אַרומגעקוקט אַרום זיך אויף די טישען, וואו עס זיינען געווען אָנגעשטעלט וואזען און סטאָטוען, אויף די מעפּיכער און אויף דער גלענצענדער מאַסע וואפּען, אויף די גלאַזור זאכען, מאַרמאָרען, מאַלעריין און אַלטע ביכער.

— איהר האָט זעהר שעהנע זאכען.

— מעהרסטענס קומען זיי פון מיין פּאָטער, וואָס האָט נעלעבט אין דער גאַלדענער צייט פון קאַלעקציעס. אין 1851 האָט ער ענטדעקט אָט די איינהאָרן נעשיכטען, די איבעריגע סעריען דערפון נעפינען זיך אין קלוני, אין א גאַסט־הויז פון מענג־סיר־עוור.

אָבער זייענדיג נייגעריג און אָנטוויישט האָט זי געזאָגט:

— אָבער איך זעה דאָ גאָר ניט אייערע זאכען, ניט קיין סטאָטוע און ניט קיין באַ־רעליעף, אָדער איינע פון יענע וואָסענע פיגורען וואָס וועלען אזוי באַוואונדערט אין ענגלאַנד, אפילו ניט קיין פיגורעל, ניט קיין צייכנונג און ניט קיין מעדאַל.

— גלויבט איהר, אז איך וואָלט נעקאָנט האָבען פּארנעניגען צו לעבען צווישען מיינע וועלק?... איך קען זיי צו פיעל, מיינע פיגורען... זיי לאַנגווויליגען מיך. א זאָך, וואָס האָט ניט קיין נעהיימנים האָט אויך ניט קיין רייז.

זי האָט נעקוקט אויף איהם, מאכענדיג אן אָנשטעל וויי זי וואָלט זיך געערנערט.

— איהר האָט מיר קיינמאָל ניט נעהאַט נעזאָגט, אז מען פאַרלירט דעם רייז פאר אייך וועז מען האָט ניט מעהר קיין נעהיימנים.

ער האָט איהר אָנגענומען בייַ דער טאַליע.

— א, אַלץ וואָס לעבט איז שוין צו פיעל נעהיימניספול. און דו פארבלייבסט פאר מיר, מיין ליעבסטע, א רעטזעל, וועמענס אומבאקאַנטע באדייטונג ענטהאַלט איז זיך די ענטציקונג זון לעבען און די גרויזאמקייט פון טויט. האָב ניט מורא צו זיין מיינע. איך וועל דיך אייביג באַגעהרען און איך וועל קיין מאָל דיך ניט קענען. האָט דען עמיצער וועז באַזעסען דאָס וואָס ער האָט נעליעבט? זיי־

נען דען די קושען און צערטליכקייטען עפעס אנדערש ווי דאס שטרעבען פון אן ענטציקענדער פארצווייפלונג? וועו איך האלט דיך אין מיינע אָרימס זוך איך דיך נאָך אלץ; און איך האָב דיך קיינמאל ניט, ווייל איך ווייל דיך שטענדיג; ווייל, אין דיר, זוך איך דאס אוממעגליכע, דאס אומענדליכע. דאס וואס דו ביסט — וויים דער טיוועל, צי איך וועל עס אמאל ווּיסען! גלויבסטו, אז דער־פאר וואס איך האָב מאדולירט עטליכע שלעכטע פיגורען בין איך שוין א סקולפטאָר? גיכער בין איך עפעס א מין דיכטער אָדער פילאָזאָף, וואס זוכט אין דער נאטור סיווישעטען פאר אומרוהיגקייט און פייניגונג. דער געפיהל פאר דער פארמע איז פאר מיר ניט נענוג. מיינע קאלעגען לאבען פון מיר ווייל איך קאן זיך מיט זיי ניט אויסגלייכען אין איינפאכקייט. זיי האָבען רעכט, און אָט די חיה, שולעט, האָט אויך רעכט, וועו ער ווייל אז מיר זאלען לעבען אָהן געדאנקען און אָהן פארלאנגען. אונזער פרייגד, דער שוסטער פון סאנטא מאריא נאָוועלא, וואס וויים פון קיין שום זאך ניט וואס וואלט איהם געקאָנט מאכען אומגערעכט אָדער אומגליקליך, איז א מייסטער אין דער קונסט צו לעבען. איך האָב דיך געדארפט ליע־בען נאָאיוו, אָהן יענעם סארט ליידענשאפטליכע מעטאפיזיק, וואס מאכט מיך לעבערליך און בייזוויליג. נוטסקייט ליגט נאָר אין אומ־וויסענהייט אָדער פארגעסענהייט. נו קום, קום, איך האָב צו גרוי־זאם נעטראכט וועגען דעם, אין מיין פיין צוליב דיין אָפּוועזענהייט: קום, מיין געליבטע, איך וועל מוזען דיך אליין פארגעסען אין דיר. בלויז דורך דיר אליין קאן איך דיך פארגעסען און מיך פארלירען.

ער האָט איהר נענומען אין זיינע אָרעמס, און ארונטערציהענ־דיג דעם שלייער האָט ער איהר נעקושט אויף די ליפען.

זי האָט צוריקגעצויגען דעם שווארצען שלייער איבער איהר פנים, א ביסעל זיך שרעקענדיג פאר דעם זאָנדערבארען גרויסען צימער, און פיהלענדיג זיך נעשטערט פון די פיעלע אומבאקאנטע זאכען.

— נו, דו קלעהרסט נאָר ניט.

ער האָט איהר געזאָגט, אז זיי זיינען אליין.

— אליין? און דער מאן מיט די שרעקליכע וואָנצעס וואס האָט מיר אויפגעמאכט די טיר?

ער האָט געשמייכעלט.

— דאָס איז פוזיליע, דער אַלטער דיענער פון מיין פאָטער. ער און זיין פרוי — דאָס איז אַלץ פון וועמען מיין הויז איז באַוואוינט. זיי רוהיג. נאַריש אָבער געטריי האַלטען זיי זיך שטענדיג אין זייער ביידעל. דו וועסט זעהן מאַדאַם פוזיליע. זי האַלט זיך פאַמיליאַר, איך וואָרען דיך.

— פאַרוואָס, טייערער, זאָל הערר פוזיליע, וואָס איז אַ שווייצער און אַ האָטעל־דיענער, האָבען אַזעלכע וואָנצעס ווי אַ טאַרטאַר?

— טייערע, די נאַטור האָט איהם דערמיט באַשאָנקען, און איך וואָלט זיי ביי איהם ניט וועלען אַוועקנעמען. איך בין צופרידען וואָס ער קוקט אויס ווי אַ צוריקגעצויגענער פעלדוועבעל, וואָס איז אויף דער עלטער געוואָרען אַ בוים־גערטנער. צייטענווייז מאַכט עס אויף מיר דעם איינדרוק, אַז ער איז מיין דאָרף־שכן.

זיצענדיג אויף אַ ברעג פון דיוואַן, האָט ער זי צוגעצויגען אויף זיינע קניהען און איהר באַדעקט מיט קושען וואָס זי האָט איהם צוריק־געגעבען.

דערנאָך האָט זי זיך לעבהאַפט אויפגעשטעלט, זאָגענדיג:

— ווייז מיר די אַנדערע צימערן, איך בין נייגיריג. איך וויל זעהן אַלץ.

ער האָט איהר אַרויפגעפיהרט אויפ'ן צווייטען עטאַזש. די ווענט פון קאָרידאָר זיינען געווען באַדעקט מיט אַקוואַרעלען פון פיליפּ דעשאַרט. ער האָט געעפענט אַ טיר און האָט איהר אַריינגעפיהרט אין אַ צימער וואָס איז געווען אויסגעשטעלט מיט עבענהאָלץ מעבעל.

דאָס איז געווען דאָס צימער פון זיין מוטער.

ער האָט עס געלאָזען אומבאַריהרט, פּונקט ווי עס האָט אויסגעזעהן ביי איהר לעבען. עס האָט זיך געדוכט ווי ערשט נעכטען וואָלט עס באַנוצט געוואָרען און בלויז די פאַרגאַנגענהייט פון נעכטען ריהרט אונז ווירקליך און מאַכט אונז טרויעריג. כאָטש עס איז שוין געשטאַנען ניין יאָהר אומבאַוואוינט האָט דאָס צימער דאָך ניט אויסגעקוקט פאַראיינזאַמט. דער גרויסער שפּיגעל האָט געוואַרט אויף דעם בליק פון דער אַלטער דאַמע און אויף דעם וואַנטזייגער איז אַ נאָכדענקענדע סאַפאָ געזעסען און האָט אויסגעקוקט

ווי אנטטוישט וואס זי האט ניט געהערט דעם געוויש פון רעם פערפענדיקעל.

אויפ'ן וואנט האבען געהאנגען צוויי פּאָרטרעטען, אייגער וואס איז געווען געמאלען פון ריקאר, איז געווען פון פיליפּ: זעהר בלאס, מיט צושויבערטע האר, די אויגען ווי פארלארען אין רא־מאנטישע חלומות, דאס מיל פול מיט בארזאמקייט און גוטמו־טיגקייט. דער צווייטער, וואס איז געווען געמאלען פון א זיכערער האנט, איז געווען פון א דאמע פון ניט באשטימטען עלטער. זיי־ענדיג דין, מיט א קרעפטיגער מינע, האט זי אויסגעקוקט כמעט שעהן. דאס איז געווען מאדאם פיליפּ דעשארט.

— דאס ציכער פון מיין פרימער מאמע איז פונקט ווי איך, — האט נעזאגט זשאק: עס דערמאנט זיך.

— דו זעהסט אוים ווי דיין מוטער, — האט געזאגט טערעזא.

— דו האסט איהרע אויגען. פאול וואנס האט מיר דערצעהלט, אז זי האט דיך פארגעטערט.

— יא, — האט ער מיט א שמייכעל געענטפערט, — די מא־מע איז געווען דערקוויקענד, אינטעליגענט, מיט א זעלטענעם גע־שמאק און וואונדערליך אבסורד. איהר מוטער־ליעבע האט כמעט דערגרייכט ביז משוגעת. זי האט מיר ניט געגעבען קיין איין מי־נוט אפרוה, זי האט זיך פארמאטערט און מיך פארמאטערט.

טערעזא האט געקוקט אויפ'ן בראנז־שטיק פון קארפּא, וואס איז נעשטאנען אויפ'ן קלייענעם טישעלע.

— איהר קענט דערין דערקענען, — האט געזאגט דעשארט,— דעם קייזערליכען פרינץ, לויט זיינע אויערן, וואס זעהן אויס ווי די פליגעל פון זעפירוס'עס סטאטוען, וואס דאס מאכט א ביסעל היימליך זיין קאלטען פנים. אט דער בראנז איז א געשאנק פון נאפּאלעאן דעם דריטען. מיינע עלטערן פלעגען באזוכען קאמפיען. בעת דער הויף האט זיך נעפונען אין פאנטענבלא, האט מיין פאטער ענומען דעם פלאן פאר דעם שלאס און געצייכענט די גאלעריע. אין דער פריה פלעגט דער אימפּעראטאר קומען אין א פראק, מיט א טאבאק־לוילקע אין מויל און פלעגט זיך אוועקשטעלען נעבען מיין פאטער ווי א פינגווין אויף א פעלז. אין יענער צייט בין איך געווען אן עקסטערנער אין באנאפּארט ליצעאום. איך האב

זיך צוגעהערט צו אָט די טיש־געשפּרעכען און זיי זיינען ביי מיר פאַרבליבען אין זכרון. דער אימפּעראַטאָר פלעגט זיך דערביי האַל־טען שטיל, רוהיג און גוטמוטיג, אונטערברעכענדיג דאָס לאַנגע שטילשווייגען מיט עטליכע ווערטער וואָס זיינען ווי פאַרשטיקט געוואָרען אונטער זיינע גראָבע וואָנצעס; דערנאָך איז ער אַ ביסעל לעבהאַפטער געוואָרען און פלעגט דערביי ערקלערען זיינע אידעען וועגען מאַשינעריע. ער איז געווען אַן ערפינדער און אַ מעכאַניקער. ער פלעגט אַרויסנעמען אַ בליישטיפט פון זיין קעשענע און, צו מיין פאָטער׳ס גרעסטע פערצווייפלונג, פלעגט ער צייכענען פיגורען אויף זיינע פּלענער. ער פלעגט אַזוי אַרום קאַליע מאַכען אַ צוויי אָדער דריי פּלענער אַ וואָך... ער האָט זעהר ליעב געהאַט מיין פאָטער און ער פלעגט איהם פאַרשפּרעכען אַז ער וועט פאַר איהם קריגען אַרבייט און אַז ער וועט איהם געבען טיטלען, וואָס דאָס איז איבריגענס קיינמאָל ניט געשעהן. דער אימפּעראַטאָר איז געווען אַ גוטער, אָבער ווי מיין מאַמע פלעגט זאָגען, ער האָט ניט געהאַט קיין איינפלוס. איך בין דעמאָלט נאָך געווען אַ אינגעל. און זייט יענע טעג האָב איך שטענדיג געפיהלט עפּעס אַ ניט־קלאָרע סימפּאַטיע פאַר אָט דעם מאַן, וועמען עס האָט געפעהלט זשעניע אָבער וואָס האָט געהאַט אַ גוטע און ליעבע האַרץ, און וואָס האָט אויף זיך געטראָגען די גרויסע אַווענטורען פון לעבען מיט אַן איינ־פאַכען מוט און אַ גוטמוטיגען פאַטאַליזם... און אַ־חוץ דעם סימפּאַ־טיזיר איך מיט איהם ווייל ער איז באַקעמפט און באַליידיגט גע־וואָרען פון מענשען, וואָס האָבען געוואָלט פאַרנעמען זיין פּלאַץ און וואָס האָבען אפילו, אין דער טיפעניש פון זייער נשמה ניט געהאַט, פּונקט ווי ער, קיין ליעבע צום פאָלק.

מיר האָבען געזעהן וואָס זיי זיינען אַזוינס געווען, נאָכדעם ווי זיי זיינען געקומען צו דער מאַכט. גאָט אין הימעל, ס׳אַרא מיאוס׳ע לייט! דער סענאַטאָר לואַיע, צום ביישפּיעל, פלעגט ביי אונז אין רויכער־צימער אָנשטופּען די קעשענעס מיט ציגאַרען און מיר זאָגען, אַז איך זאָל אויך אַזוי טאָן. „דאָס איז מיטצונעמען אויפ׳ן וועג" — האָט ער געזאָגט. אָט דער לואַיע איז אַ בייזוויליג־ע בריאה, וואָס איז גרויזאַם צו די אומגליקליכע, צו די שוואַכע און געפאַלענע. און גאַרען? געפינט איהר ניט, אַז ער איז אַן

עקעלדיגער פאַרשוין? דערמאָנט אייך נאָר: ביים ערשטען מאָל וואָס איך בין געווען אויף א מאָלצייט ביי אייך, האָט מען גערעדט וועגען נאַפּאָלעאָנען. אייערע האָר זיינען געווען וואודערבאַר צו־זאַמענגעקנייטשט אין א קנויל אויפ'ן נאַקען און דורכגעשטאָכען מיט א דימענטענער שפּילקע. פּאול וואַנס האָט דעמאָלט זעהר גייסטרייך גערעדט. גאַרען האָט ניט פאַרשטאַנען. איהר האָט מיך דאַן געפרעגט מיין מיינונג.

— דאָס איז דערפאַר ווייל איך האָב געוואָלט, אַז איהר זאָלט ארויסגלאַנצען.

— אָ, איך וואָלט קיינמאָל ניט געקאָנט געפינען קיין איינ־ציגע פראַזע אין דער געגענוואַרט פון אַזעלכע ערנסטע מענשען. פונדעסטוועגען האָב איך חשק געהאַט צו זאָגען, אַז נאַפּאָלעאָן דער דריטער געפעלט מיר מעהר ווי דער ערשטער, אַז ער איז פיעל ריהרענדער; אָבער אַזאַ אידעע וואָלט ארויסגערופען א שלעכטען איינדרוק. איבריגענס, בין איך נאָך ניט אַזוי טאַלאַנטלאָז, אַז איך זאָל זיך באַשעפטיגען מיט פּאָליטיק.

ער האָט זיך ארומגעדרעהט איבער'ן צימער, וואַרפענדיג צערטליכע בליקען אויף די מעבעל. ער האָט געעפענט א שופלאָ־דעל פון ביוראָ־טישעל:

— זעהט, אָט זיינען די לאָרנעטען פון מיין מאַמע. ווי זי האָט עס זיי ארומגעזוכט, די לאָרנעטען. איצט וועל איך אייך ווייזען מיין צימער. אויב עס איז ניט שעהן איינגעריכטעט, וועט איהר דאַרפען אַנטשולדיגען דער מאַדאַם פוזיליע, וועמען איך האָב באַפוילען אויפצופּאַסען אויף מיין אומאָרדנונג.

די פאָרהאַנגען ביי די פענסטער זיינען געווען אַראָפּגעלאָזען. ער האָט זיי ניט ארויפגעצויגען. מיט א שעה שפּעטער האָט זי אַליין צוזאַמענגעצויגען די פאַלדען פון דעם רויטען סאַטין. די ליכט שטראַלען האָבען פאַרבלענדט איהרע אויגען און האָבען זיך צושפּרייט אויף איהרע צושויבערטע האָר. זי האָט געזוכט א שפּיגעל, אָבער זי האָט בלויז געפונען א מאַטע ווענעציאַנישע שפּיגעלע, אין א רעמעל פון עבענהאָלץ. זי האָט זיך געשטעלט אויף די שפּיץ פינגער, זיך איינצושפּיגלען.

— בין איך דאָס, אָט דער טונקעלער שאָטענדיגער גייסט?

די אלע, וואס האבען זיך געזעהן דורך אט דעם גלאז, גלויב איך ניט אז זיי זאלען אייך האבען געמאכט דערפאר גרויסע קאמפלימענטען.

און בעת זי האט גענומען די שפילקעס פון טיש, האט זי דערט געזעהן א קליינע בראנזענע סטאטוע, וואס זי האט עס פון פריהער ניט באמערקט. עס איז געווען א שטיק אלט־איטאליענישע ארבייט אין פלעמישען סטיל: א שווערע, נאקעטע פרויען־פיגור מיט קורצע פיס. זי איז געווען אין א פאזע, ווי זי וואלט געהאלטען אין מיטען לויפען מיט אויסגעשפרייטע ארימס. איהר איז דאס פארגעקומען ווי א וואלנארע און גראטעסקע קלייניגקייט.

— וואס טוט זי? — האט טערעזא געפרעגט.

— זי טוט דאס וואס עס טוט מאדאם מאנדאניטע ביי דער טיר פון דער באזעלער קאטעדראל.

אבער טערעזא, כאטש זי איז אמאל געווען אין באזעל, האט ניט געוואוסט ווער מאדאם מאנדאניטע איז געווען. זי האט נאך א מאל נעקוקט אויף דעם קליינעם שטיקעל בראנז, אבער זי האט עס ניט נעקאנט פארשטעהן, און האט נעפרעגט:

— הייסט עס, אז עס איז אומפאסענד? איז רעכט דא אזא זאך וואס ווערט אפגעטאן ביי דער־טיר פון א קירך, אז מען זאל וועגען דעם ניט קאנען רעדען?

פלוצלונג איז זי באפאלען געווארען פון אן אומרוהיגקייט.

— גוטער גאט! וואס וועלען הערר און מאדאם פוזיליע זאגען וועגען מיר?

דערנאך, אפרעקענדיג אויף דער וואנט א מעדאליאן, וואו דער שארט האט מאדעלירט דעם פראפיל פון אן אנגענעמער אבער אויסגעלאסענער גאסען־מיידעל, האט זי נעפרעגט:

— וואס איז דאס אווינס?

— דאס? דאס איז קלארא, א קליינע צייטונגס־טרעגערין פון די דעמור. זי פלעגט מיר יעדען פריהמארגען ברייננען דעם „פיגארא". זי׳ האט געהאט חן־גריבעלאך אין די באקען וואס זיינען נעווען נעסטעלט פאר קושען. איינמאל האב איך איהר געזאגט: „איך גלויב דיר מאכען דיין פארטרעט". איז זי נעקומען, אין א זומערדינען פריהמארגען, מיט אויער־רינגלאך און פינגערלאך, וואס זי האט נעקויפט אויפ׳ן יאריד פון נעאי. דערנאך האט זי זיך שוין

ניט מעהר געוויזען. איך ווייס ניט וואָס פון איהר איז געוואָרען. זי האָט געהאַט צופיעל אינסטינקט אין זיך אום צו ווערען אַ גע־וועהנליכע פּראָסטיטוטקע. זאָל איך דאָס אַוועקנעמען?

— ניין, זי פּאַסט זיך זעהר גוט אין דעם ווינקעלע. איך בין ניט אייפערזיכטיג אויף קלאַראַ'ן.

עס איז שוין געווען צייט צו געהן אַהיים. אָבער זי האָט זיך ניט געקאָנט אַנטשליסען איהם צו פאַרלאָזען. זי האָט אַרומגערינ־געלט איהרע אָרעמס אַרום דעם ליעבהאָבער'ס האַלז.

— אָ, ווי איך ליעב דיך! און דערפאַר ווייל דו ביזט היינט געווען אַזוי פרעהלאַך און גוטמוטיג. פרעהליכקייט פּאַסט דיר זעהר. דיין פרעהליכקייט איז אַזוי לייכט און חנ'עוודיג. איך וואָלט וועלען זאָלסט שטענדיג זיין לוסטיג. איך באַגער פרעהליכ־קייט ניט ווענינגער ווי ליעבע. און ווער וועט עס מיר געבען, אויב ניט דו?

XXVII.

זייט זי האָט זיך צוריקגעקערט נאָך פּאַריז — שוין זעקס וואָ־כען — האָט טערעזאַ געלעבט ווי אין אַ האַלבען שלאָף, און גליק־ליכע חלומות האָבען פאַרנומען דעם פּלאַץ פון באַוואוסטזיניגע גע־דאַנקען. זי האָט געטראָפען זשאַק'ן יענעם טאָג אין דעם קליינעם הייזעל, וואָס איז באַשאָטענט געוואָרען פון דעם פּלאַטאַנען־בוים. און ווען ענדליך, צום אָווענד צו, האָבען זיי זיך אַרויסגעריסען איי־נער פון אַנדערן, האָט זי מיטגענומען מיט זיך אין דער נשמה געט־ליכע אָנדענקונגען. אַן אַנגענעמע שלאַפקייט און באַנייטע פאַר־לאַנגען איז געווען די אָנציהונג וואָס האָט זיי איינער צום אַנדערן צוגעבונדען אין די שעה'ן פון ליעבע. זיי האָבען ביידע געהאַט דעמזעלבען געשמאַק. איינער פּונקט ווי דער אַנדערער זיינען אַוועקגעטראָגען געוואָרען פון דיזעלבע קאַפּריזען. מיט פרייד האָ־בען זיי צוזאַמען אַרומשפּאַצירט איבער די האַלב־פעלדער, האַלב־גאַסען פון דער פאָרשטאָדט; דאָרט זיינען די גאַסען און די פּורפּור געפאַרבטע קאַבאַרעטען באַשאָטענט מיט אַקאַציען. דאָרען־פלאַנ־צען יואַקסען דאָרט אויף די שטיינערנע וועגען ביי די פיס פון די

ווענט, און איבער די פעלדער און וועלדער שפרייט זיך אויס א בלאסער הימעל, וואָס איז פאַרוואָלקענט מיט א רויך וואָס קומט פון די פאַבריק־קוימענס. זי איז געווען גליקליך צו פיהלען איהם נעבען זיך אין א געגענד וואו זי האָט זיך שוין ניט געקאָנט דער־קענען און האָט געהאַט דעם איינדרוק ווי זי וואָלט מיט איהם ער־געץ פאַרלאָרען געוואָרען.

אין יענעם טאָג איז זיי איינגעפאַלען א קאַפריז צו נעמען די שיף וואָס זי האָט אַזוי אָפט געזעהן פאַרבייפאָהרען דורך איהרע פענסטער. זי האָט ניט מורא געהאַט, אַז מען זאָל איהר דערקענען. די געפאַהר איז ניט געווען קיין זעהר גרויסע. און זייט זי האָט איהם געליעבט האָט זי פאַרלאָרען דאָס געפיהל פון פאָרזיכטיגקייט. אַרויפשטייגענדיג אין דער פאַרשטויבטער פוסטקייט פון דער פאָר־שטאָדט, זיינען זיי דורכגעפאָהרען פרעהליכע ברעגען; אינזלען מיט דיקע בוימער, וואָס האָבען פאַרשאָטענט די דאָרפישע קאַפע־הייזער און די אומצעהליגע שיפלאַך וואָס זיינען געלעגען צווישען ווער־בעס. זיי זיינען אַרונטער אין באַ־מעדאָן. זי האָט געזאָגט, אַז עס איז איהר הייס און זי איז דורשטיג. ער האָט איהר אַריינגעפיהרט, דורך א זייטיגע טיר, אין א קאַבאַרעט, וואו עס זיינען געווען מעב־לירטע צימערן צום פאַרדינגען. דאָס איז געווען א געביידע, אַרומ־גערינגעלט מיט שורות בוימער. די איינזאַמקייט האָט איהר גע־מאַכט אויסקוקען גרעסער ווי זי איז געווען און עס האָט זיך גע־דוכט ווי זי וואָלט געדרעמעלט אין דאָרפישען פרידען, וואַרטענדיג אויף דעם זונטאַג, וואָס זאָל איהר אויספילען מיט פרויען געלעכטער, מיט די שיפלאַך־רודערערס, מיט דעם ריח פון עסענוואַרג און דעם גערוך פון געפּרעגעלטע פיש.

זיי האָבען אַרויפגעשטיגען אויף די טרעפּ וואָס האָט אויס־געזעהן ווי א לייטער און זיינען אַריין אין א צימער, וואו א קעל־נערין האָט זיי געבראַכט וויין מיט ביסקוויטס. וואָלענע פאָרהאַנ־גען האָבען פאַרדעקט א מאַהאָגאַני בעט. איבער דעם קאַמין, וואָס האָט זיך געפונען אין א ווינקעל, איז געהאַנגען אויסגעבויגען אַן אָוואַל שפּיגעל, און א ראַם וואָס איז פאַרפּוצט מיט בלומען. דורך דעם אָפענעם פענסטער האָט מען געקאָנט זעהן די סעין מיט איהרע גרינע ברעגען, און די בערגלאַך זיינען אין דער ווייטקייט געווען,

פאַרנעבעלט אין דער וואַרימקייט פון דער זון, וואָס האָט שוין געהאַלטען ביים אַרויפשטייגען צו די שפּיצען פון די טאָפּאָלען. גאַנצע מחנות מוקען האָבען אַרומגעטאַנצט ביים טייך. דער פלאַ־טערענדער פרידען פון אַ זומער־נאַכט האָט אָנגעפילט דעם הימעל, די ערד און דאָס וואַסער.

טערעזאַ האָט לאַנג געקוקט אויף דעם פליסענדען טייך. די שיף האָט דורכגעשניטען דאָס וואַסער און פון די אויפגעבלאָזענע כוואַליעס ביי די ברעגען האָט זיך אויסגעדוכט, אַז דאָס הויז, וואָס איז געווען אויסגעבויגען איבער'ן טייך, האָט זיך געוואַקעלט ווי אַ שיף.

— איך האָב ליעב דאָס וואַסער, — האָט געזאָגט טערעזאַ, זיך אומדרעהענדיג צו איהר געליעבטען. מיין גאָט, איך בין אַזוי גליקליך!

זייערע ליפּען האָבען זיך צוזאַמענגעטראָפען.

פאַרלאָרען אין דער רייצענדער פאַרצווייפלונג פון ליעבע, איז די צייט פאַר זיי אַוועק אומבאַמערקט, אַ־חוץ ווען די שיפלאַך פלע־גען אַריבערפאָהרען יעדע צעהן מינוט און אָנמאַכען אַ גערויש מיט די צובראָכענע כוואַליעס הינטער דעם אָפענעם פענסטער.

איהרע קליידער זיינען געווען נאַכלעסיג צואוואָרפען אויפ'ן דיל. זי האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ פון קישען און זיך דערזעהן אין שפּיגעל. אויף דעשאַרט'ס ליעבליכע לויב־געזאַנגען האָט זי געענטפערט:

— עס איז אמת, אַז איך בין באַשאַפען געוואָרען פאַר ליעבע.

מיט אַ געפיהלפולער אומבאַשיידענהייט האָט זי באַטראַכט איהר אייגענעם קערפּער אין דעם זילבער־ליכט פון שפּיגעל, וואָס האָט העל געמאַכט איהרע בלאַס־ראָזאָווע באַקען, די פּורפּור־ליפּען און ברוסטען.

— איך האָב מיך ליעב ווייל דו האָסט מיך ליעב.

געוויס האָט ער איהר ליעב געהאַט און עס איז פאַר איהם געווען אוממעגליך זיך צו ערקלערען פאַרוואָס ער האָט איהר גע־ליעבט מיט אַזאַ ברענענדער פרומקייט, מיט אַזאַ מין הייליגען צאָרן. עס איז ניט דערפאַר ווייל זי איז שעהן, און זי איז דאָך אַזוי זעלטען שעהן, אַזוי אומענדליך טייער. איהר פיגור האָט גע־

האט די אמת'ע ליניען, אָבער ליניען פאָלגען דאָך נאָך באַוועגונג און האַלטען אין איין אַנטלויפען; זיי פאַרלירען זיך און זיי גע־פינען זיך צוריק, וואָס דאָס איז די אורזאַך פון עסטעטישער פרייד אָדער טרויער. די שעהנע ליניע איז דער בליץ וואָס בענשט אַזוי אַנגענעם די אויגען. מען באַוואונדערט און מען פאַרוואונדערט זיך. דאָס וואָס ברייגנט אונז, אַז מיר זאָלען באַגעהרען און ליעבען, איז אַ פיעל זאַנפטערע, אַ פיעל שרעקליכערע און אַ פיעל קרעפ־טיגערע מאַכט ווי שעהנקייט. בלויז איין פרוי פון טויזענד קאָן מען געפינען וואָס מען קאָן ניט מעהר פאַרלאָזען גלייך ווי מען האָט איהר נאָר אַמאָל באַזעסען און וועמען מען באַגעהרט נאָכאַמאָל און אויף שטענדיג. איהר בלומיגער לייב איז דאָס די אורזאַך פון אָט די אומהיילבאַרע ליידען; אָבער עס איז פאַראַן נאָך אַן אורזאַך וואָס מען קען גאָר ניט ערקלערען; און דאָס איז די נשמה פון איהר קערפּער. זי איז אַזאַ פרוי וואָס ניט מען קאָן איהר פאַרלאָזען און ניט מען קאָן איהר באַטריגען.

זי האָט אויסגעשריען פרעהלאַך:

— אָ, מען קאָן מיך ניט פאַרלאָזען, וואָס?

זי האָט איהם געפרעגט פאַרוואָס, אויב ער געפינט אַז זי איז שעהן, מאַכט ער ניט איהר ביוסט.

— פאַרוואָס? ווייל איך בין אַ מיטעלמעסיגער סקולפּטאָר. און איך ווייס דאָס, וואָס דאָס איז שוין ניט מעהר פון קיין מיטעל־מעסיגען גייסט. אָבער אויב דו ווילסט אומבאַדינגט מיך האַלטען פאַר אַ גרייסען קינסטלער, וועל איך דיר אָנגעבען אַנדערע אורזאַ־כען. כדי צו באַשאַפען אַ לעבעדיגע פיגור, דאַרף מען דעם מאָדעל נעמען ווי אַ נידריגען מאַטעריאַל, פון וואָס מען פּרעסט אויס און מען זייעט דורך ביז מען ציהט דערפון אַרויס דעם עסענץ פון דער שעהנקייט. אָבער דו האָסט אין זיך קיין שום זאַך ניט, ניט אין דיין פאָרמע, ניט אין דיין לייב און ניט אין דיין גאַנצען וועזען אַזוינס וואָס זאָל פאַר מיר ניט זיין טייער. ווען איך וואָלט גע־מאַכט דיין ביוסט וואָלט איך געשאָנקען אַ שקלאַפישע אויפמערק־זאַמקייט צו אָט די קלייניגקייטען, וואָס מיינען פאַר מיר אַלץ, ווייל זיי געהערען צו דיר. איך וואָלט ווי פאַרפאַלען געוואָרען ביי

יעדער איינצעלהייט און עס וואלט מיר קיינמאל ניט געלונגען צו באשאפען אן אייניגקייט.

זי האט איהם אנגעקוקט א ביסעל איבערראשט.

ער האט פארטגעזעצט:

— איך זאג ניט, אז דאס וואלט נעשעהן וועז איך וואלט נעדארפט ארבייטען לויט דעם זכרון. איך האב פרובירט צו מאכען א קלייניע צייכנונג וואס איך טראג עם שטענדיג מיט מיר.

אזוי ווי זי האט עס אומבאדינגט געוואלט זעהן, האט ער איהר געווייזען. דאס איז געווען זעהר אן אייגנפאכע און דרייסטע סקיצע, אויף א בלעטעל פון אן אלבום. זי האט זיך דאראט ניט דערקענט. זי האט געפונען א מין הארטקייט דערין מיט אן אויסדרוק וואס האט איהר אויסגעקוקט אינגאנצען פרעמד.

— אה, אין אזא ליכט זעהסטו מיך, אזוי קוק איך אוים פאר דיר?

ער האט פארמאכט דעם אלבום.

— ניין, דאס איז בלויז אן אהנונג, א שטריך און ניט מעהר. אבער איך גלויב, אז דער שטריך איז א ריכטיגער. עס איז מעגליך, אז דו זעהסט זיך ניט פונקט אזוי פאלשטענדיג ווי איך זעה דיך. יעדע מענשליכע באשעפענים איז א פארשידענארטיגער וועזען אין די אויגען פון דעם וואס קוקט איהר אן.

ער האט צוגעגעבען, מיט א נעוויסער פרעהליכקייט:

— אין דעם זין וואלט מען געקאנט זאגען, אז איין און דיזעלבע סרוי האט קיינמאל ניט געהערט צו צוויי מענער. דעם גראנק האט ארויסגעזוכט פאול וואנס.

— איך גלויב, אז עס איז אזוי, — האט געזאגט טערעזא.

זי האט נעפרעגט:

— ווי שפעט איז איצט?

עס איז נעווען זיבען א זיינער.

זי האט איהם נעאיילט, אז זיי זאלען אווענק. יעדען טאג קומט זי אהיים אלץ שפעטער. איהר מאן האט שוין וועגען דעם געמאכט א באמערקונג. ער האט געזאגט: „צו אלע מאלציייט-פארטיען קומען מיר אן די לעצטע; עפעס א מין פאטאליזם ליגט דרין". אבער אזוי ווי ער האט זיך יעדען טאג פארשפעטיגט אין

בורבאָנישען פּאַלאַץ, וואו מען האָט דיסקוטירט דעם ביודזשעט, און זייענדיג פאַרטאָן אין דער אַרבייט פון דער אונטער־קאָמיסיע, וואָס האָט איהם נאָמינירט אַלס באַריכט־אָפּגעבער, האָט ער גופא אויף זיך געלאָזען אַ סך וואַרטען. און אַזוי האָבען מלוכה־אורזאַכען פאַרשטעלט טערעזאַ'ס אומפּינקטליכקייטען.

מיט אַ שמייכעל האָט זי דערמאָנט דעם אָווענד, בית זי איז געקומען צו מאַדאַם מאַרטען ווען עס איז שוין געווען האַלב נאָך אַכט אַ־זייגער אין אָווענד. זי האָט מורא געהאַט פאַר אַ סקאַנ־דאַל. אָבער עס איז פּונקט געווען דער טאָג פון דער גרויסער אינ־טערפּעלאַציע. איהר מאַן מיט גאַרענ'ען זיינען געקומען פון פּאַר־לאַמענט ניט פריהער ווי ניין אַ־זייגער און זיי האָבען צוזאַמען גע־געסען ניט איבערטאָנדיג זיך אין קיין אַנדערע קליידער. זיי האָ־בען געראַטעוועט דאָס מיניסטעריום.

דערנאָך איז זי אַריינגעפאַלען אין טרוימעריי.

— ווען דער פּאַרלאַמענט וועט זיך פאַרמאַכען פאַר וואַקאַציע, מיין טייערער, וועל איך שוין ניט האָבען קיין אויסרייד צו פאַר־בלייבען אין פּאַריז. שוין איצט קאָן מיין פאָטער איבערהויפּט ניט פאַרשטעהן מיין טרייהייט וואָס האַלט מיך צו אין פּאַריז. אין אַכט טאָג אַרום וועל איך מוזען מיט איהם מיטפאָהרען נאָך דינאַר. וואָס וועט פון מיר ווערען אָהן דיר?

זי האָט צוזאַמענגעלייגט די הענט מיט אַן אומענדליכען טרוי־ער. אָבער ער איז געווען נאָך אומעטיגער:

— איך, טערעזאַ, איך דאַרף מיך איצט פרעגען מיט אַנגסט: וואָס וועט פון מיר ווערען אָהן דיר, ווען דו לאָזט מיך איבער אַליין, ווער איך באַפאַלען פון אָנגעוועהטאָגטע געדאַנקען. שוואַרצע ביל־דער באַזעצען זיך אין אַ קרייז אַרום מיר.

זי האָט איהם געפרעגט, וועלכע בילדער דאָס זיינען.

ער האָט געענפערט:

— מיין געליעבטע, איך האָב דיר שוין וועגען זיי דערצעהלט: איך מוז דיך גופא פאַרגעסען אין דיר. ווען דו וועסט אַוועק, ווע־לען די עראינערונגען קומען און מיך מאַטערן. איך מוז באַצאָלען פאַר דעם גליק וואָס דו פאַרשאַפסט מיר.

XXVIII.

דער בלויער טייך האָט נאכלעסיג געקייקעלט זיינע זילבערנע פרענזען צום דינעם זאמד פון ברעג, איבער דער גאנצער לענג פון דעם ארוימגעצאמטען וואסער־פלויט, וואָס האָט פון ביידע זייטען אויסגעזעהן ווי צוויי גאָלדענע הערנער, און איז דאָ און דאָרט געוון פארזעעט מיט ראָזאָווע פעלזען־בייטען. דער טאָג איז געווען אזא שעהנער, אז די זונען־ליכט אויף שאטאבריאַנ׳ס קבר האָט גקאָנט מאכען דעם אייגדרוק אז מען געפינט זיך אין גרויבענלאָנד. אין א צימער, וואָס איז געווען פול מיט בלומען, אויף א באלקאָן וואָס קוקט אראָפּ אויף א גארטען פון מירטען און טאמאריסען, און אויף דעם אָקעאַן מיט זיינע אינזלען און שפּאציר־וועגען, האָט טערעזא געלעזען די בריף וואָס זי איז אין דער פריה אוועק אָפּגעמען אויף דער פּאָסט פון סען־מאלא. אויף דער שיפּעל, וואָס איז געוון געפּאקט מיט פּאסאזשירען, האָט זי זיי ניט געקאָנט עפענען. גלייך נאָך פריהשטיק האָט זי זיך פארמאכט אין איהר צימער און דאָרט האָט זי די בריף אויסגעלייגט אויף איהרע קניה און האָט זיי נעלעזען מיט דורשט, פיהלענדיג אין אירלעניש א ג׳ענב׳עטע פרייד. ארום צוויי א זייגער האָט זי געדארפט פאָהרען אויף א שפּאציר, אין א קאַטש, צוזאמען מיט איהר פאָטער, די פרינצעסין סעניאווין, מאדאם בערטיע־ד־עיזעל, די פרוי פון דעם דעפוטאט און מאדאם רייסאָן, די פרוי פון דעם אקאדעמיקער. אין דעם טאָג האָט זי צוויי בריף דערהאלטען. דער ערשטער וואָס זי האָט גלעזען האָט ארויסגערופען אן איידעלען און לוסטיגען ריח פון ליעבע. זשאָק האָט זיך נאָך קיינמאל ניט אויסגעוויזען פרעהליכער, אייגפאכער, גליקליכער און רייצענדער.

זייט ער ליעבט איהר, האָט ער געזאָגט, געהט ער ארום אזוי לייכט און פלינק, אז קוים וואָס זיינע פים ריהרען אן די ערד. ער האָט בלויז מורא געהאט פאר איין זאך און דאָס איז, אז דאָס אלץ זאל אינגאנצען ניט זיין קיין חלום און אז ער זאל ניט אמאל אויפ־וואכען און איהר ניט געפינען. אָהן צווייפעל האָט ער ג׳חלומ׳ט. אין נאָך וואָסער חלום! דאָס קלייגע הייזעל פון וויא אלפיערי, רער קאבארעט פון מעדאָן, די קושען און יענע נעטליכע אקסלען

און אָט דאָס גאַנצע לייב, דאָס צערטליכע, פרישע און שמעקענדיגע, ווי אַ טייכעל וואָס פליסט צווישען בלומען. און אויב ער איז ניט איצט קיין טרוימער וואָס האַלט אין אויפוואַכען, איז ער ווי אַ שכור וואָס זינגט. גליקליכערווייז, האָט ער שוין ניט געהאַט מעהר זיין פאַרשטאַנד. און זייענדיג אָפּוועזענד, האָט ער איהר דאָך פאַר זיך געזעהן אָהן אויפהער.

"יאָ, איך זעה דיך נעבען מיר, איך זעה דיינע אויגען־הייטלאַך וואָס פאַרדעקען דיינע אויגען וועלכע האָבען אַזאַ וואונדערבאַרע גראָהקייט, וואָס איז שענער ווי די גאַנצע בלויקייט פון הימעל און די בלומען; דיינע ליפּען, וואָס האָבען דעם געשמאַק און דעם טעם פון אַ וואונדערליכער פרוכט, דיינע באַקען מיט די צוויי אָנ־בעטונגס־ווירדיגע חן־גריבעלאַך ווען דו לאַכסט. איך זעה ווי שעהן דו ביסט און פאַרפיהרעריש, אָבער דו אַנטלויפסט און ווערסט פאַר־שוואונדען; און ווען איך עפען די אָרעמס, ביסטו שוין אַוועק און איך זעה ווי דו ביסט ווייט, זעהר ווייט. איבער דעם ווייטען בלאָנ־דען זאַמד; דו ביסט ניט גרעסער אין דיין ראָזאָווע קלייד און אונטער דיין זונען־שירם ווי אַ שפּרינקעל אויף אַ בלום.

אָ, אַזוי קליין, אַזוי ווי איך האָב דיך געזעהן אַמאָל, אַראָפּ־קוקענדיג פון דעם שפּיץ פון דער קאַמפּאַניל, אויף דעם דואַמאָ פּלאַץ אין פלאָרענץ. און איך זאָג צו מיר, פּונקט ווי איך האָב צו זיך דעמאָלט געזאָגט:

„איין בלעטעל גראָז וואָלט גענוג געווען אַז עס זאָל איהר אינ־גאַנצען פאַרשטעלען פון מיר, און דאָך איז זי פאַר מיר די אומ־ענדליכע פרייד און ליידען."

די איינציגע זאַך אויף וואָס ער האָט זיך באַקלאָגט, איז געווען וועגען זיין פּיין איבער איהר אפּוועזענהייט. אָבער דאָס באַקלאָגען זיך איז געווען אויסגעמישט מיט שמייכלען פון דער גליקליכער ליעבע. ער האָט איהר געדראָהט אין שפּאַס, אַז ער וועט קומען איהר איבערראַשען אין דינאַר. „האָב ניט מורא, מען וועט מיך ניט דערקענען. איך וועל זיך פאַרשטעלען פאַר אַ גאַסען־קרעמער וואָס פאַרקויפט פּלאַסטער־גיסערייען. און איך וועל דאָך קיין ליגען ניט זאָגען. געקליידט אין אַ גראָהער בלוזע מיט גראָבע באַוועלנע הויזען, מיין פּנים און באָרד באַדעקט מיט אַ ווייסען

שטויב, וועל איך קלינגען ביים אייננאנג צו דער ווילא מאנטעפי. דו וועסט מיך דערקענען, טערעזא, לויט די סטאטוען וואס וועלען זיין אנגעשטעלט אויף דעם ברעט וואס איך וועל טראגען אויף מיין קאפ. זיי וועלען אלע זיין ליעבעס־מלאכים. עס וועט דאָרט זיין דער געטרייער ליעבעס־מלאך, דער אייפערזיכטיגער ליעבעס־מלאך, דער צערטליכער ליעבעס־מלאך, דער לעבהאפטער ליעבעס־מלאך; עס וועלען זיין א סך לעבהאפטע ליעבעס מלאכים. און איך וועל שרייבן אין דער פראסטער און קלאנגרייכער שפראך פון די האנטווערקער פון פיזא אדער פלארענץ:

"Tutti gli amori per la signora Teresina".

די לעצטע זייטל פון זיין בריף איז געווען צערטליך און פול מיט נאכדענקונגען. עס האט זיך ביי איהם ארויסגעכאפט פרומע אויסגוסען, וואס האבען טערעזא'ן דערמאנט אן די נעבעט־ביכער וואס זי האט געלעזען זייענדיג א קינד. „איך ליעב דיך, און איך ליעב אלץ וואס איז אין דיר: די ערד וואס טראגט דיך, אויף וועלכער דו ווענסט אזוי וועניג און וועמען דו פארשענערסט; די ליכט, וואס מאכט אז איך זאל דיך קאנען זעהן. איך האב ליעב דעם פלאטאן־בוים וואס שטעהט אויסגעבויגען אויף מיין הויף, ווייל דו האסט איהם געזעהן. היינט ביינאכט האב איך שפאציירט אויף דער גאס וואו איך האב דיך געטראפען יענעם ווינטערדיגען צוועלפ. איך האב אראפגעריסען א צווייגעלע פון א בוקס־בוים אויף וועלכען דו האסט געקוקט. אין דער שטאדט, וואו דו געפינסט זיך ניט, זעה איך בלויז דיך."

ביים ענדע פון בריף האט ער איהר געשריבען, אז ער וועט האבען פריהשטיק אין שטאדט. די פאן האט זיך איבערגעקערט, צוליב דעם וואס מאראס פוזיליע איז נעכטען אוועקגעפאהרען נאך נערוו, איהר געבורט־שטאדט. ער וועט נעהן אין א קאבארעט פון די רואיאל, וואו ער פלענט זיין געוואוינט ארויינצוקומען, און דאָרט, צווישען דער גרויסער ניט־דערקענבארער מאסע, וועט ער זיין אליין מיט איהר.

מילד פון דעם רייז פון אומזעהבארע צערטליכקייטען, האט טערעזא פארמאכט די אויגען און אויסגעבויגען איהר קאפ אויפ'ן פאטעל. הערענדיג דעם נערויש פון דער קאטש, וואס האט זיך

אפגעשטעלט פאר דער טיר, האט זי געעפענט דעם צווייטען בריף. גלייך ווי זי האט דערזען די געענדערטע האנטשריפט, די שנעלע און ניט־גלייכע שורות און דעם טרויעריגען און שטורמישען אויס־זען פון גאנצען בריף, איז זי באפאלען געוואָרען פון אן אנגסט־געפיהל.

דער געהיימניספולער אנהויב האט באלד ארויסגעצייגט א פלוצלונגע שרעק און א טונקעלען פארדאכט: „טערעזא, טערעזא, פארוואס האסטו זיך מיר איבערגעגעבען, אויב דו האסט זיך מיר ניט איבערגעגעבען אינגאנצען? דיין אפנארען מיך האט מיר גאָר ניט געהאלפען, ווייל איצט וויים איך דאס, וואס איך האב ניט געוואלט וויסען".

זי האט זיך אפגעשטעלט; איהרע אויגען האבען זיך פארצווי־גען. · זי האט געטראכט: מיר זיינען געווען אזוי גליקליך אט די מינוט! וואס איז געשעהן, מיין גאט? און איך האב זיך ג־פרעהט מיט זיין פרייד, וועלכע איז שוין ניט מעהר געווען? אויב בריף דערצעהלען בלויז וועגען פארנאנגענע געפיהלען און אפגעוויש־טע געדאנקען, וואלט שוין גלייכער געווען אינגאנצען ניט צו שרייב־בען.

זי האט געלעזען וווייטער. און זעהענדיג ווי ער וועלט צוריכען פון אייפערזוכט, איז זי אנטמוטיגט געוואָרען.

— אויב איך האב איהם ניט באוויזען אז איך ליעב איהם מיט אלע מיינע כחות, מיט מיין גאנצען וועזען, ביז איצט — ווי אזוי וועל איך איהם שוין איצט קאנען איבערצייגען?

און זי האט זיך צוגעאיילט אויסצוגעפינען די אורזאך פון אט דער פלוצלונגער משוגעת. זשאק האט איהר נעשריבען:

עסענדיג זיין פריהשטיק אין א קאבארעט פון ר' רואיאל, האט ער דאָרט געטראָפען אן אלטען קאמעראד, וואס איז דורכגעפאהרען פאריז אויף זיין וועג צו דער זומער־וואוינונג ביים ים. זיי האבען אנגעהויבען צו שמועסען; דער ציפאל האט געוואלט, אז אט דער מאן, וואס איז געווען זעהר באקאנט אין דער געזעלשאפט, זאל רעדען וועגען דער גרעפין מארטען, וועמען ער האט געקענט. און גלייך, אונטערברעכענדיג דאס דערצעהלען, האט זשאק אויסגעשריען: „טערעזא, טערעזא, נאָך וואס האט געטוינט דאס ליגען זאָגען,

וועז איך האָב איצט נעדאַרפט געוואָהר ווערען וועגען דעם, וואָס בלויז איך אַליין וויים ניט. אָבער עס איז מיין פּעהלער נאָך מעהר ווי דיינער. דיין בריף, וואָס דו האָסט אַריינגעוואָרפען אין בריף־קאַסטען פון אָר־סאַן־מישעל, דיין באַגעגעניש אויף דעם וואָקזאַל פון פלאָרענץ, וואָלטען מיר שוין געדאַרפט דערצעהלען, וועז איך וואָלט ניט געווען פאַר'עקשנ'ט אויפצוהאַלטען די אילוזיעס, ניט קוקענדיג אויף די באַווייזען. איך האָב ניט געוואָלט וויסען, ניין, איך האָב ניט געוואָלט וויסען אז דו האָסט נעהערט צו אַן אַנדערן אין דעם מאָמענט וואָס דו האָסט זיך צו מיר אַיבערגע־געבען, מיט אזא שטאַלצען חן מיט אזא רייצענדער לייַדנשאַפט, פון וועלכע איך וועל שטאַרבען. איך האָב ניט געוואוסט, איך האָב ניט געוואָלט וויסען. איך האָב דיך מעהר גאָרניט געפרעגט, ווייל איך האָב מורא געהאַט אז דו וועסט שוין מעהר קיין ליגען ניט קאָנען זאָגען; איך בין געוואָרען פאַרזיכטיג; אוז ערשט אַן אידיאָט האָט פלוצלונג, ברוטאַל, ביי א טיש אין א רעסטאָראַן מיר געעפענט די אויגען, מיך געצוואונגען צו זעהן. א, אוז איצט, אז איך וויים, איצט אז איך קאָן שוין מעהר ניט צווייפלען, דוכט זיך מיר אויס, אז דער צווייפעל איז נעווען אזוי אַנגענעם! ער האָט דערמאָנט דעם נאָמען, דעם נאָמען וואָס איך האָב שוין אמאָל נע־הערט אין פיזאַל, פון מיסס בעל'ס מויל, אוז ער האָט צוגעגעבען: „אָט די נעשיכטע איז א באַקאַנטע זאַך".

„הייסט עס, אז איהר האָט איהם געליעבט, איהר ליעבט איהם נאָך אלץ! אוז וועז איך בין אליין אין מיין צימער, אוז איך ביים דאָם קישעלע וואו דו האָסט דיין קאָפּ געליגט, איז ער אפשר פונקט נעבען דיר. ער איז אָהן צווייפעל דאָרט דאָ. ער פאָהרט דאָך יעדען יאָהר צום וועט־לויף פון דינאַר. מען האָט עס מיר דערצעהלט. איך זעה איהם. איך זעה אלץ. וועז דו וואָלסט ווי־סען וועלכע פאַרשטעלונגען עס פייניגען מיך, וואָלסטו געזאָגט: „ער איז משוגע!" אוז דו וואָלסט רחמנות געהאַט אויף מיר. א, ווי וואָלט איך געוואָלט אַן דיר פאַרגעסען, אַן דיר אוז אַן אלץ אויף דער וועלט! אָבער איך קאָן עס ניט, דו וויסט עס, אז איך קאָן דיך פאַרגעסען בלויז אין דיר גופא. איך זעה דיך אָהן אויסהער צוזאַמען מיט איהם. דאָם זיינען געברענטע ליידען. איך האָב

געמיינט, אז יענע נאכט, דו געדענקסט, ביים ברעג פון דער ארנאָ, בין איך געווען אומגליקליך. אָבער איצט זעה איך, אז איך האָב אפילו ניט געוואוסט וואָס עס איז אזוינס ליידען. ערשט היינט ווייס איך דאָס."

ווען זי האָט געענדיגט לעזען דעם בריף, האָט טערעזא גע־טראכט: „א וואָרט, וואָס איז ארויסגעזאָגט געוואָרען צופעליג, האָט איהם אריינגעוואָרפען אין אזא צושטאנד". זי האָט געוואָלט טרע־פען ווער האָט עס געקאָנט זיין די קלעגליכע בריאה וואָס האָט ווע־גען איהר אזוי גערעדט. זי האָט פארדעכטיגט צוויי אָדער דריי יונגע לייט וואָס לע מעניל האָט איהר אמאָל פאָרגעשטעלט און איהר געוואָרענט, אז זי זאָל זיך פאר זיי היטען. און מיט יענעם ווייסען און קאלטען צאָרן וואָס זי האָט גע'ירש'נט פון איהר פאָ־טער האָט זי צו זיך געזאָגט: „איך וועל עס וויסען". אָבער דער־ווייל, וואָס בלייבט צו טאָן? איהר געליעבטער איז פארצווייפעלט, משוגע, קראנק און זי קאָן ניט אוועקלויפען צו איהם, איהם ארומ־נעמען, זיך ארויפוואַרפען אויף איהם מיט אזא פייער פון דער נשמה און קערפּער, אז ער זאָל דערפיהלען, אז זי געהערט אינגאנ־צען צו איהם און אז ער זאָל זיין געצוואונגען אין איהר צו גלויבען. שרייבען! עס וואָלט בעסער געווען צו געהן איהם אויפזוכען, שטו־מערהייט ארויפפאלען אויף זיין האלז און דערנאָך איהם זאָגען: „וואג נאָך איצט צו גלויבען, אז איך געהער ניט צו דיר אליין אינ־גאנצען!" אָבער זי האָט בלויז איהם געקאָנט שרייבען. אָבער גלייך ווי זי האָט נאָר אָנגעהויבען איהר בריף, האָט זי דערהערט קולות און געלעכטער אין גאָרטען. פּרינצעסין סעניאַווין איז שוין ארויפגעקראָכען אויפ'ן לייטערל צו דער קאָטש.

טערעזא איז אראָפּגעשטיגען און זיך באַוויזען פאר דער טיר רוהיג און שמייכלענדיג; איהר גרויסער שטרויען־הוט, וואָס איז געווען באַפּוצט מיט ווילדע מאָן, האָט געוואָרפען א דורכזיכטיגען שאָטען אויף איהר פּנים און אויף איהרע העל־גראָהע אויגען.

— מיין גאָט, ווי שעהן זי איז! — האָט אויסגעשריען די פּרינצעסין סעניאַווין. — עס איז בלויז א שאָד וואָס מען זעהט איהר קיינמאָל ניט. גלייך אין פריהמאָרגען פאָהרט זי אַוועק מיט'ן שיפעל און שפּאצירט ארום אין די שמאָלע געסלאך פון סען־מאלאָ;

נאָכמיטאג, ווידער, פאַרשליסט זי זיך אין איהר צימער. זי אַנט־לויפט מיט אונז.

דער קאָטש האָט זיך אויסגעדרעהט איבער דעם ברייטען זאַמ־דיגען ברעג, און איז געפאָהרען פאַרביי די ווילאַס און גאָרטענס, וואָס אויף דער זייט פון בערגעל. אין דער לינקער זייט האָט מען געזעהן די פעסטונגען און דעם גלאָקען־טורם פון סען־מאַלאָ, ווי זיי וואָלטען ארויסגעשטיגען פון בלויען ים. דערנאָך איז דער קאָטש געפאָהרען איבער אַ וועג, וואָס איז ביי די זייטען געווען ארומגע־רינגעלט מיט לוסטיגע צווייגען, און אויף דעם גאַנצען וועג האָבען שפּאַצירט פרויען פון דינאַר, זיי זיינען געגאַנגען מיט פאַרריסענע קעפּ, מיט באַטיסטענע היטלאַך, מיט גרויסע פליגעל.

אומגליקליכערווייזע, — האָט געזאָגט מאַדאַם ריימאַן, — וואָס איז געזעסען נעבען מאָנטעסי, ווערען די אַלטע קאָסטומען פאַרשוואונדען. שולדיג דערין זיינען די אייזענבאַהנען.

— עס איז אמת, — האָט געזאָגט מאָנטעסי, — ווען ניט די אייזענבאַהנען וואָלטען די פּויערים נאָך אַלץ געטראָגען די פאַר־בענרייכע קאָסטיומען פון אַמאָל. אָבער מיר ווילען זיי שוין מעהר ניט זעהן.

— וואָס איז דער אונטערשייד, — האָט געענטפערט מאַדאַם ריימאַן, — מיר וועלען זיי אויסטראַכטען.

— אָבער, זעהט איהר דען נאָך אַ מאָל ווען עס איז אינטערע־סאַנטע זאַכען? — האָט געפרעגט פּרינצעסין סאַניאַווין; — איך קיינמאָל ניט.

מאַדאַם ריימאַן, וואָס האָט זיך אָנגענומען דורך די ביכער פון איהר מאַן מיט אַ ביסעל פילאָזאָפיע, האָט ערקלערט, אַז זאַכען זיינען גאָרנישט און אידעען זיינען אַלץ.

ניט אָנקוקענדיג מאַדאַם בערטיע ד'עיזעל, וואָס איז געזעסען רעכטס אויפ'ן צווייטען בענקעל פון קאָטש, האָט די מאַדאַם מאַר־טען ארויסגעמורמעלט:

— אָ, יא! מענשען זעהען קיינמאָל קיין אַנדער זאַך ניט אַ־חוץ זייערע אידעען. זיי געהען בלינד, טויב, מען קאָן זיי ניט אָפּ־שטעלען.

— אָבער, מיין טייערע, — האָט געזאָגט דער גראַף מאַרטען,

וואָס איז געזעסען נעבען איהר, — אָהן לייטענדע אידעען וואָלט מען דאָך פּשוט געבלאָנדזשעט... פּאַר איין וועג, האָט איהר נעלעזען, מאָנטעסי, די רעדע וואָס לואיע האָט נעהאַלטען ביי דער אויפרעקונג פון קאַרע־נאַסיקורס מאָנומענט? דער אָנהויב איז געווען באַרייטענד. לואיע'ן פעהלט ניט קיין פּאָליטישער נעזונטער פּאַרשטאַנד. דורכפּאָהרענדיג די זייטען פון די לאָנקעס, וואָס זיינען געווען באַוואָקסען מיט ווערבען, איז דער קאָטש אַרויף אויף א בערגינג נעגענד און איז געקומען צו א גרויסע וואַלדיגע פּלאַצלאַנד. א לאַנגע צייט זיינען זיי נעפּאָהרען דורך א וואַלד פון א פּאַרק. ווייט אין פּאַרנרונט האָט דער וועג זיך פּאַרלאָרען אונטער דער נעבעלדיגער לופט.

— איז דאָס לע נעריק? — האָט נעפּרעגט די פּרינצעסין סעניאַווין.

פּלוצלונג, צווישען צוויי שטיינערנע זיילען, וואו עס זיינען נעשטאַנען לייבען, האָט זיך פּאַר זייערע אויגען נעוויזען א פּאַרמאַכטער טויער, וואָס איז נעווען באַקרוינט מיט פּיער אַרנאַמענטען פון נעגאַסענעם אייזען. דורך די גראַטען, ביי דער ענדע פון א לאַנגער רייהע לינדען־בוימער, האָט מען נעקאָנט זעהן די נראַהע וועגט פון דעם שלאָס.

— יאָ, — האָט נעזאָגט מאָנטעסי, — דאָס איז לע נעריק.

און זיך וועגדענדיג צו טערעזא'ן האָט ער נעזאָגט:

— דו האָסט דאָך נעקאָנט דעם מאַרקיז דע ריע. . . צו פּינף און זעכציג יאָהר האָט ער נאָך נעהאַט זיין נאַנצע קראַפט און יוגענד. ער האָט איינגעפּיהרט די נייע מאָדע, ער איז נעווען דער לעצטער ענטשיידער פון עלענאַנץ און איז נעווען באַליעבט. די יונגע לייט האָבען נאָכקאָפּירט זיין פּראַק, זיין מאַנאַקל, זיינע באַוועגונגען, זיין באַצויבערנדע חוצפּה און זיינע אַמוזירענדע אייגענאַלען. פּלוצלונג האָט ער פּאַרלאָזען די וועלט, פּאַרמאַכט זיין הויז, פּאַרקויפט זיינע פערד און איז פּאַרשוואונדען נעווארען. דו דערמאָנסט דיך, טערעזא, ווי ער איז דאָס פּלוצלונג ניט נעווארען? דו ביסט שוין דעמאָלט נעווען א קורצע צייט פּאַרהייראָט. ער פּלענט אָפט קומען דיך באַזוכען. אין א נעוויסען טאָג איז מען נעוואָהר נעווארען, אז ער האָט פּאַרלאָזען פּאַריז. און דאָ אָהער,

נאָך נעריק, איז ער דעמאָלט שוועק אין מיטען ווינטער. מען האָט געזוכט אורזאכען פאר אָט דעם פלוצלונגען ריקזוג. מען האָט נעקלערט, אז ער איז אנטלאָפען אונטער דעם קלאַפ פון א וועלכען עס איז פארדרום, אָדער צוליב דער דערנידערונג פון אן ערשטען דורכפאל און פון דער מורא, אז מען זאָל איהם ניט זעהן ווי ער ווערט אלט. מעהר פאר אלץ האָט ער מורא געהאט פאר דער אלטקייט. פאקטיש איז ער שוין א צוריקגעצויגענער פאר די לעצטע זעקס יאָהר. זייט דעמאָלט איז ער נאָך קיין אויסזיגען מאָל ניט ארוים פון זיין שלאָס און פון זיין פארק. ער זעהט זיך אין נעריק בלויז מיט א צווייי־דריי זקנים, וואָס זיינען געווען זיינע יונגענד־חברים. אָט דאָס טויער עפענט זיך בלויז פאר זיי. זייט ער האָט זיך צוריקגעצויגען האָט מען איהם נאָך קיין מאָל ניט נעזעהן; און מען וועט איהם שוין קיין מאָל ניט זעהן. ער מאכט אזוי פיעל אנשטרענגונג אין אויסבאהאלטען זיך פונקט ווי ער פלענט זיך אנשטרענגען בייס ווייזען זיך פאר דער וועלט. ער האָט ניט געקאָנט פארטראָגען אז מען זאָל באמערקען זיין אונטערגאנג. ער איז א לעבעדיגער טויטער. איך גלויב ניט, אז מען זאָל דאָס קאָנען פאראכטען.

און טערעזא, זיך דערמאָנענדיג אן דעם לעבענסווירדיגען אלטען, וואָס האָט געוואָלט גלאַרייך ענדיגען זיין גאלאָנטען לעבען מיט איהר, האָט אומגעדרעהט דעם קאָפ און א בליק געטאָן אויף לע נעריק, אויף די עטוואָס גרויע שפיצען פון די אייכען בוימער און אויף די פיער טורעמלאָך פון די וועכטער־בייד־לאָך.

אומקערענדיג זיך פון שפאציר, האָט זי געזאָגט אז זי האָט א קאָפ־שמערץ און אז זי קאָן ניט עסען דעם מיטאָג־מאָלצייט. זי האָט זיך פארמאכט אין איהר צימער און ארויסגענומען פון איהר ציערונג־קעסטעלע דעם פארצווייפעלטען בריף. זי האָט נאָך א מאָל איבערגעלעזען די לעצטע זייטעל.

„דער געדאנק, אז דו געהערסט צו אן אנדערן פארברעכט מיך און עסט מיך אויף. און דאָן קאָן איך ניט איבערטראָגען, אז ע ר זאָל דאָס זיין!"

דאָס איז ביי איהם געווען א פיקס־אידעע. אויף דערזעלבער זייטעל האָט ער דריי מאָל אנגעשריבען דיזעלבע וואָרטער:

„איך קאָן ניט איבערטראָגען, אַז ער זאָל דאָס זיין!"

זי האָט אויך געהאַט בלויז איין געדאַנק: איהם ניט צו פאַרלירען. און כדי איהם ניט צו פאַרלירען וואָלט זי אַלץ געזאָגט, אַלץ געטאָן. זי האָט זיך געזעצט ביי איהר טיש און האָט געשריבען, אין אַן אויסברוך פון ליידענשאַפט, צערטליכקייט און שטורם. „איך ליעב דיך, איך ליעב דיך, איך האָב קיינמאָל ניט געליעבט אויסער דיך. דו ביסט איינער, איינער, אין מיין נשמה, אין מיין גאַנצען וועזען. הער זיך ניט איין וואָס עס דערצעהלט דיר אַ קלעגליכע בריאה. הער מיך אויס. איך האָב קיינמאָל קיינעם ניט געליעבט, איך שווער דיר, קיינעם ניט פ אַ ר דיר."

אין דער צייט, וואָס זי האָט געשריבען, האָט דער ריעזיגער פאַרשטיקטער זיפץ פון דעם ים באַגלייט דעם זיפץ פון איהר ברוסט. זי האָט געוואָלט שרייבען, און זי האָט געגלויבט, אַז זי שרייבט אמת'ע ווערטער; און אַלץ וואָס זי האָט געזאָגט, איז געווען אַזוי אמת ווי דער אמת פון איהר ליעבע. זי האָט דערהערט די שווערע און זיכערע טריט פון איהר פאָטער אויף די שטיגען. זי האָט באַהאַלטען איהר בריף און געעפענט די טיר. מאָנטעסי האָט זעהר חניפה'דיג איהר געפרעגט אויב זי פיהלט זיך ניט בעסער:

— איך בין געקומען דיר זאָגען אַ גוטע נאַכט און דיך נאָך פרעגען איין זאַך. עס איז מעגליך, אַז איך זאָל מאָרגען זיך טרעפען מיט לע מעניל'ן ביי דעם פערד־לויף־וועט. ער פאָהרט אַהין יעדען יאָהר. דאָס איז אַ מענש וואָס טרעט ניט אָפּ פון זיינע געוואוינהייטען. אויב איך זאָל איהם טרעפען, טייערע, וועט עס זיין פאַר דיר אַ שטערונג, אַז איך זאָל איהם איינלאַדען צו פאַרבריינגען מיט אונז עטליכע טעג? דיין מאַן גלויבט, אַז ער וועט פאַר דיר זיין אַן אַנגענעמע צושטרייאונג. מיר וועלען איהם קאָנען אָפּגעבען דעם בלויען צימער.

— ווי דו ווילסט. אָבער איך וואָלט בעסער וועלען, אַז דו זאָלסט באַהאַלטען דעם בלויען צימער פאַר פאול וואַנס, וואָס וויל זעהר שטאַרק קומען. עס איז אויך מעגליך, אַז שולעט זאָל אָנקומען ניט מעלדענדיג. דאָס איז דאָך זיין געוואוינהייט. אין אַ שעהנעם פריהמאָרגען קאָן מען איהם זעהן ווי ער קלינגט דעם גלאָק ביים טויער, ווי אַן אָרימאַן. דו ווייסט, מיין מאַן האָט אַ טעות,

ווען ער מיינט אז לע מעניל איז פאר מיר אננענעם. און, א־חוץ דעם, וועל איך די קומענדע וואך דארפן פארבריינגען א צוויי אדער דריי טאג אין פאריז.

XXIX.

פיער און צוואנציג שעה נאך זיין בריף איז טערעזא נעקומען פון דינאר צו דעשארט׳ס קלייניע הייזעל אין לע טערן. עס איז פאר איהר ניט שווער נעווען צו גענינען אן אויסרייד כדי צו פאהרען נאך פאריז. זי איז געפאהרען מיט איהר מאן וואס האט נעדארפט זיך זעהן מיט זיינע וועהלער אין דער פראווינץ, וואו די סאציאליסטען האבען אנגעפיהרט א שטארקע אגיטאציע. גלייך אין דער פריה האט זי איבערראשט זשאק׳ן אין זיין סטודיא, בעת ער האט אויסקנאטען א גרויסע פינגור פון פלארענץ, ביי די ברענען פון דער ארנא, וויינענדיג איבער איהר אמאליגער גרויסקייט.

די מאדעל איז נעזעסען אן רוהיג פאזירט אויף זעהר א הויכען שטול. דאס איז נעווען א הויכע ברונעטע מיידעל. דער שיין דורך דעם פענסטער האט נאך שארפער נעמאכט די בולט׳ע ליניען פון איהרע היפטען און לענדען, די הארטקייט פון איהר פנים, איהר טונקעלען נאקען און נעלע הויט, די אדערן אויף איהר ברוסט, די מוסקלען פון איהרע קני און פים, און די פינגער, וואס זיינען נעייען פארבוינגען איינם אויף דאס אנדערע. טערעזא האט איהר נייניריג אנגעקוקט, דערזעהענדיג אין איהר א שעהנע פארמע, ניט קוקענדיג אויף דעם קלענליכען אויסזעהן פון איהר לייב, וואס איז וויינינ נעשפייזט און וויינינ פארזארגט געווארען.

דעשארט, מיט זיין דלאט און זיין ליים־קיילבעלע אין האנט, איז אנטקעגען נענאנגען טערעזאן מיט אן אנגעווהטאנטער צערטליבקייט, פון וועלכער זי איז נעריהרט געווארען. דערנאך, אוועק־שטעלענדיג די ליים און דאס נעצייג אויפ׳ן ברעג פון מאל־ברעט, און פארדעקענדיג די פינגור מיט א פייכטען טוך, האט ער נעזאנט צום מאדעל:

— עס וועט זיין נענוג פאר הייגט, מיין מיידעל.

דאן האט זי זיך אויפנעשטעלט און אומנעשיקט צוזאמענגע־

נומען איהרע קליידער, א ביסעל טונקעלע וואָלען־שטאָף און שמר־ציגע לייווענט, און איז אַוועק הינטער דעם פּאַראַוואַן זיך אָנטאָן.

פאַר דער צייט האָט דער סקולפּטאָר אָפּגעוואַשען זיינע הענט, אין א גרינע ערדענע כלי, וואו די וואַסער איז געוואָרען ווייס פון דעם קלעפּיגען ליים. דערנאָך איז ער אַרויס פון סטודיאָ מיט טערעזא'ן.

זיי זיינען פאַרביי געגאַנגען דעם פּלאַטאַנען בוים, וועמענס בלעטער האָבען צושפּרייט דעם זאַמד איבער'ן הויף.

זי האָט געזאָגט:

— איהר גלויבט דאָך ניט מעהר, ניט אמת?

ער האָט איהר אַריינגעפיהרט אין צימער אַריין.

דער בריף, וואָס זי האָט געשריבען פון דינאַר, האָט שוין א ביסעל פאַרמילדערט די פּיינליכע איינדרוקען. זי איז געקומען פּונקט אין דעם מאָמענט, ווען ער איז שוין געווען מיד פון ליי־דען, און ער האָט זיך גענויטיגט אין רוה און צערטליכקייט. עט־ליכע שורות אין דעם בריף האָבען פאַרקלענערט זיין אַנגסט־געפיהל. ער האָט געהאַט א נשמה וואָס איז געשפּייזט געוואָרען פון פאָר־שטעלונגען, וואָס האָבען געהאַט ווייניגער געפיהל פאַר זאַכען ווי פאַר סימבאָלען פון די זאַכען. אָבער אין זיין האַרץ איז נאָך אַלץ פאַרבליבען א פּיינליכער קנויל.

אין דעם צימער, וואו יעדע זאַך האָט איהר דערמאָנט אָן עפּעס, וואו די מעבעל, די פאָרהאַנגען, די טעפּיכער האָבען דער־צעהלט וועגען זייער ליעבע, האָט זי אַרויסגעמורמעלט זיסע ווער־טער:

— ווי אַזוי האָסטו דאָס געקאָנט גלויבען?... דו ווייסט אַלזאָ ניט דאָס וואָס דו ביסט?... דאָס איז געווען משוגעת!... ווי אַזוי קאָן דען א פרוי, וואָס האָט דיך געקאָנט, ווען עס איז איבערטראָ־גען אַן אַנדערן נאָך דיר?

— אָבער פריהער?

— פריהער האָב איך אויף דיר געוואַרט.

— און ער איז ניט געווען ביי דעם פערד־געלויף פון דינאַר?

זי האָט ניט געגלויבט, אַז ער זאָל האָבען דאָרט געווען; און דאָס וואָס עס איז געווען גאָר זיכער איז, אַז ז י איז דאָרט ניט

געווען. די פערד, און די מענער מיט די פערד לאנגווייליגען איהר.

— זשאק, האָב ניט מורא פאר קיינעם, ווייל קיינער קאָן זיך צו דיר ניט צוגלייכען.

ער אָבער האָט, פארקערט, באגריפען ווי אומבאדייטענד ער איז און ווי וועניג פלאץ דער אינדיווידואום פארנעמט אין א וועלט וואו די מענשען, פונקט ווי דער קאָרן און דער שפריי אין דעם דרעש־אייזען ווערען אויסגעמישט און אָפּגעטיילט, לויט דער האנט באוועגונג פון א פויער אָדער פון א גאָט. אָבער דער געוועהנלי־כער אָדער מיסטישער דרעש־אייזען האָט א צו־רעגעלמעסיגע באַ־וועגונג אז מען זאָל עס קאָנען פינקטליך פארגלייכען צום לעבען. עס האָט זיך איהם אויסגעדוכט אז די מענשען זיינען ווי די קערענד־לאך אין א קאפע־מיהל. ער האָט זעהר שטארק עמפונדען אָט דעם געפיהל, זעהענדיג ווי מאדאם פוזיליע האָט צומאָלען איהר קאפע אין איהר מיהלכעל.

טערעזא האָט איהם געזאָגט:

— פארוואָס האָסטו ניט קיין שטאָלץ?

זי האָט גערעדט ווייניג ווערטער, אָבער זי האָט גערעדט מיט איהרע אויגען, מיט איהרע אָרעמס, מיט איהר אָטעם, פון וועלכען איהר ברוסט האָט זיך געהויבען ארויף און אראָפּ.

זייענדיג גליקליך איבערראשט וואָס ער האָט איהר געזעהן און געהערט, האָט ער זיך געלאָזען איבערריידען.

זי האָט איהם געפרעגט ווער עס האָט איהם דערצעהלט אָט די העסליכע ווערטער.

ער האָט ניט געהאט קיין שום אורזאך פון איהר דאָס צו באַ־האלטען. דאָס איז געווען דאניעל סאָלאָמאָן.

זי איז ניט געווען איבערראשט. דאניעל סאָלאָמאָן, אויף וועמען מען האָט געזאָגט, אז ער איז ניט פעהיג צו ווערען דער ליעבהאָבער פון קיין שום פרוי, האָט וועניגסטענס געוואָלט זיין אינטים מיט אלע און וויסען זייערע געהיימניסען. זי האָט געטראָפען פארוואָס ער האָט אזוי גערעדט:

— זשאק, זיי ניט בייז פון דעם וואָס איך געה דיר זאָגען. ביסט ניט זעהר געשיקט צו באהאלטען דיינע געפיהלען. ער האָט געהאט א פארדאכט, אז דו ליעבסט מיך, און ער האָט וועגען דעם

געוואלט זיך איבערציינען. איך בין זיכער, אז איצט צוויי־סעלט ער שוין ניט מעהר וועגען אונזערע פארהעלטניסען. אבער דאס איז מיר ווירקליך גלייכגילטיג. אין געגענטייל, וועז דו וואלסט גע־קאנט זיין מעהר פארשטעלט, וואלט איך ניט געווען אזוי רוהיג. איך וואלט געגלויבט, אז דו ליעבסט מיך ניט גענוג.

מורא האבענדיג איהם צו באאומרוהיגען, איז זי שנעל ארי־בערגענאנגען אויף אן אנדער טעמא:

— איך האב דיר נאך ניט געזאגט וויי שטארק דיין פינגער איז מיר געפעלען געווארען. דאס איז פלארענץ בייס ברעג פון דער ארנא. דאן, הייסט עס, אז מ י ר זיינען עס?

— יא, אין דער פינגער האב איך אריינגעלייגט די הייסע גע־סיהלען פון מיין ליעבע. זי איז טרויעריג, און איך וואלט וועלען אז זי זאל זיין שהען. זעהסטו, טערעזא, די שעהנסטיי איז לייי־דענד. און דערפאר לייד איך זייט מיין לעבען איז שעהן געווארען.

ער האט זיך א טאפ געטאן ביי דער קעשענע פון זיין פלאנעל רעקעל און ארויסגענומען פון דארט זיין ציגארעטען שאכטעל. אבער זי האט איהם געאיילט, ער זאל זיך אנטאן. זי וועט איהם נעמען אויף פריהשטיק צו איהר אין הויז. זיי וועלען זיך ניט פאר־לאזען מעהר א גאנצען טאג. דאס וועט זיין אויסגעצייכענט.

זי האט איהם אנגעקוקט מיט א קינדישער פרייד. דערנאך איז זי טרויעריג געווארען, טראכטענדיג, אז זי וועט דארפען ענדע וואך צוריקפאהרען נאך דינאר און דערנאך זיין אין זשואנוויל, און אין פארלויף פון אט דער צייט וועלען זיי זיין צישיידט.

אין זשואנוויל, אין איהר פאטער'ס הויז, וועט זי איהם לאזען אינלאדען אויף עטליכע טאג. אבער זיי וועלען דארט ניט זיין פריי און אליין ווי אין פאריז.

— עס איז אמת, — האט ער געזאגט, — אז פאריז מיט איהר אומבאשטימטער אומענדליכקייט איז גוט פאר אונז.

און ער האט צוגעגעבען:

— אפילו וועז דו ביסט ווייט פון דאנען, קאן איך שוין מעהר פאריז ניט פארלאזען. עס וואלט פאר מיר געווען העפליך צו וואוינען אין א לאנד וואס קען דיך ניט. א הימעל, בערג, בוימער, פאנטאנען, סטאטוען וואס וואלטען ניט געקאנט מיר דערצעהלען

וועגען דיר, וואָלטען איבערהויפּט גאָרניט געהאָט מיר וואָס צו זאָגען.

בעת ער האָט זיך אָנגעטאָן, האָט זי געמישט א בוך וואָס זי האָט געפונען אויפֿן טיש. עס איז געווען די „טויזענד און איין נאכט". ראָמאַנטישע פיגורען האָבען זיך דורכגעוואָרפען דאָ און דאָרט, אין דעם טעקסט, וויזירען, סולטאַנען, שווארצע סריסים, באזארען, קאראוואַנען.

זי האָט געפרעגט:

— אַמוזירט אייך די „טויזענד און איין נאכט?"

— זעהר פיעל, — האָט ער געענטפערט. פארבינדענדיג זיין קראוואט. וועז איך וויל, קאָן איך גלויבען אין יענע ארבישע פרינצען, וועמעס פים זיינען פארוואנדעלט געוואָרען אין שווארצען מארמאָר, און אין די הארעם־פרויען וואָס בלאָנדזשען ארום בייַ־נאכט אויפֿן בית־עולם. אָט די מעשה'לאָך זיינען פאר מיר לייכטע חלומות, וואָס מאכען פארגעסען אין לעבען. נעכטען אָוונד האָב איך זיך געלייגט זעהר א טרויעריגער און איך האָב געלעזען אין בעט די נעשיכטע פון די דריי איין־אויגיגע קאַלענדארען.

א ביסעל מיט ביטערקייט האָט זי געזאָגט:

— דו זוכסט צו פארגעסען! און איך, ווידער, וואָלט פאר קיין שום זאך אין דער וועלט ניט איינגעשטימט צו פארלירען דעם אָנדענקען פון א לייד וואָס קומט מיר דורך דיר.

זיי זיינען צוזאמען אראָפ אויפֿן גאס. א ביסעל ווייטער האָט זי נעדארפט נעכטן א קארעטע און אָנקומען צו זיך מיט עטליכע מינוטען פריהער פאר אירם.

— מיין מאן ערווארטעט אייך פאר פריהשטיק.

אויפֿן וועג האָבען זיי נערעדט וועגען אומבאדייטענדע זאכען, וואָס זייער ליעבע האָט זיי נעמאכט פאר גרוים און רייצענד. זיי האָבען אָפּגעשטימט אז דעם נאָכמיטאג זאָלען זיי פארברענגען אין אומענדליכער טיפער פרייד און פארגעניגען. זי האָט זיך מיט אירם באראטען וועגען איהרע קליידער. זי האָט זיך ניט געקאָנט אנטשליסען אירם צו פארלאָזען, זייענדיג גליקליך מיט אירם צו געהן דורך די גאסען וואָס זיינען געווען פול מיט זון און מיט דער פרעהליכקייט פון מיטאג־צייט. אָנקומענדיג אויף דער טערן־גאס

האָבען זיי פאַר זיך דערזעהן א רייהע ביידלאַך, וואו עס זיינען געווען אויסגעשטעלט פאַרשיעדענע מינים עסענוואַרג. פויגעלאַך זיינען געהאַנגען אויף שטריקלאַך ביים היהנער־הענדלער און ביים פרוכט־הענדלער — קעסטעלאַך מיט ערד־בערען, ראָזשינקעס און וויין־טרויבען. גאַנצע וואָגענס מיט פרוכטען און בלומען האָבען פאַרשטעלט דעם דורכגאַנג. אין פראָנט פון א רעסטאָראַן, אונטער א גלעזערנעם שוץ־דאַך האָבען מענער און פרויען געגעסען פריה־שטיק. טערעזא האָט דערקענט צווישען זיי שולעט'ן, זיצענדיג איינער אַליין ביי א טישעל, נעבען אַן אָלעאַנדער, אין א בלומען־טאָפּ, און פאַררויכערט זיין ליולקע.

דערזעהענדיג איהר, האָט ער מיט שטאָלץ א וואָרף געטאָן אויפ'ן טיש א פינף־פראַנק שטיק, האָט זיך אויפגעשטעלט און אַראָפּגעצויגען זיין הוט. ער איז געווען זעהר ערנסט; און זיין לאַנגער פראַק האָט איהם צוגעגעבען א שטרענגען און אַנשטענדיגען אויסזעהן.

ער האָט געזאָגט, אַז ער האָט באמת געוואָלט פאָהרען נאָך דינאַר, צו זעהן מאַדאַם מאַרטען. אָבער מען האָט איהם פאַר־האַלטען אין ווענדעי ביי דער מאַרקיזע דע ריע. דערווייל האָט ער שוין אַרויסגעגעבען א נייע אויסגאַבע פון „פאַרמאַכטען גאָר־טען" און פאַרגרעסערט דעם „גאָרטען פון דער הייליגער קלאַרא". ער האָט אָנגעריהרט הערצער, אויף וועלכע מען האָט געגלויבט, אַז זיי זיינען אומפיהלבאַר, און ער האָט געמאַכט, אַז שטראָמען זאָלען פליסען פון פעלזען.

— און אַזוי אַרום — האָט ער געזאָגט — בין איך געוואָרען א מין משה.

ער האָט אַרומגעזוכט אין דער קעשענע און אַרויסגעשלעפּט פון זיין פּאָרטפעל א צוקנייטשטען און פאַרשמוצטען בריף.

— אָט וואָס מאַדאַם ריימאַן, די פרוי פון דעם אַקאַדעמיקער, שרייבט מיר. איך פאַרעפענטליך איהרע ווערטער, ווייל זיי זיינען פאַר איהר א לויב.

און אַרויסציהענדיג די דינע זייטלאַך, האָט ער געלעזען.

— „איך האָב געוויזען אייער בוך מיין מאַן, און ער האָט אויסגעשריען: „דאָס איז ריינער מיסטיציזם! אָט איז א פאַר־

מאכטער נאָרטען, וועלכער, ווי איך דענק, צוויישען ליליען און וויסע רויזען, מוז ער האָבען א קליינינקע טירעל וואָס זאָל פיהרען צום וועג פון דער אקאדעמיע".

נאָכדעם ווי שולעט האָט אין זיין מויל דורכגעפיהלט דעם געשמאק פון די ווערטער, וואָס האָבען זיך דאָרט אויסגעמישט מיט דעם ריח פון בראנפען, האָט ער פאָרזיכטיג צוריקגעלייגט דעם בריף אין פאָרטפעל.

מאדאם מארטען האָט נעוואונשען גליק דעם פאָעט, וואָס איז געווען מאדאם רייכאן'ס קאנדידאט.

— איך וואָלט אייך אויך ארויסגעשטעלט אלס קאנדידאט, הערר שולעט, וועו איך וואָלט זיין באשעפטיגט מיט די אקאדעמישע וואהלען. אָבער וואָלט איהר ווירקליך וועלען זיין א מיטגליד פון אינסטיטוט ?

פאר אייניגע מאָמענטען איז ער פארבליבען אין א פייערליכען שטילשווייגען, דערנאָך האָט ער געזאָגט:

— מאדאם, איך גלעה דאָס איצט זיך דורכריידען מיט אייניגע באָוואוסטע פערזענליכקייטען פון דער פאָליטישער און רעליגיעזער וועלט, וואָס וואוינען אין נעאי. די מארקיזע דע ריע טרייבט מיך, אז איך זאָל ארויפשטעלען מיין קאנדידאטור אין איהר וואוין־פלאץ אלס סענאטאָר; עס איז איצט דאָרט פארען א פרייער פלאץ צו־ליעב דעם טויט פון א זקן, אויף וועלכען מען זאָגט, אז ביים לעבען האָט ער זיך איינגעשמועסט, אז ער איז א גענעראל. פאר אָט דעם צווועק וועל איך גלהען זיך באראטען אויפ'ן בינאָ בולוואר מיט נלחים, פרויען און קינדער — אָ, אייביגע ווייזהייט! די וועהלער וועמענס שטיצע איך וועל פאָדערן, וואוינען אין א כוואליענדינע, וואלדיגע נעגענד, מיט פעלדער וואָס זיינען ארומנעצאמט מיט אפ־נעהאקטע ווערבען. און עס איז ניט זעלטען צו זעהן ווי צווישען אָט די ווערבען זאָל נאָך לינען א סקעלעט פון א ראיאליסט־רעווא־לוציאָנער, וואָס האָלט נאָך אלץ זיין ביקס און די פאטשערעס צווי־שען זיינע ביינערדיגע פינגער. מיין פראָפעסיע פון גלויבען וועט אָנגעקלעפט ווערען אויף די קאָרע פון די אייכען־בוימער. מיין מאניפעסט וועט זיין אָט אזוי: „פרידען צו די פרויסטליכע הויי־זער! זאָל דער טאָג קומען וועו די בישאפס מיט די הילצערנע

צלמים וועלען זיין גלייך צו דעם אָרימסטען גלח פון דער אָרימסטער געמיינדע! די בישאָפס זיינען עס געווען וואָס האָבען געקרייצינט יעזוס קריסטוס'ן. זייערע נעמען זיינען געווען אַנאַס און קאַיאַפאַס. און זיי טראָגען נאָך אַלץ די נעמען פון דעם זוהן פון נאָט. און בעת זיי האַלטען נאָך אַלץ אין צונאָגלען א י ה ם צום צלם, בין איך געווען דער גוטער גנב, אויף ז י י ן זייט".

ער האָט אויפגעהויבען זיין שטעקען און געוויזען צום וועג נאָך נעאי.

— דעשאַרט, מיין פריינד, גלויבט איהר ניט, אַז בולוואַר בינאַ געפינט זיך דאָרט־אָ, ביים שטויב, אויף רעכטס?

— זייט געזונט, הערר שולעט, — האָט געזאָגט טערעזאַ, — פאַרגעסט מיך ניט ווען איהר וועט ווערען אַ סענאַטאָר.

— מאַדאַם, איך פאַרגעס אייך ניט אין קיין איינצינע פון מיינע תפילות, סיי אין די מאָרגענדינע, סיי אין די אָווענדליכע. און איך זאָג צו גאָט: „אַזוי ווי דו האָסט שוין, אין דיין צאָרן, איהר געגעבען רייכטום און שעהנקייט, טאָ היט איהר אָפּ, אָ באַשעפער, מיט גרויס רחמנות, און באַהאַנדעל איהר לויט דיין גרויסער באַרמהערצינקייט".

און ער איז אַוועק, הינקענדיג אויף אַ פוס, דורך דער באַפעלקערטער גאַס.

XXX.

איינגעהילט אין אַ ראָזעווען טוכענעם מאַנטעל, איז טערעזאַ אַראָפּגעגאַנגען די שטיגען צוזאַמען מיט דעשאַרט. ער איז אין דער פריה אָנגעקומען נאָך זשואַנוויל. זי האָט געוואָלט איהם צוזאַמענברענגען מיט דעם קליינעם קרייז אינטימע באַקאַנטע, איידער דער יאַגד סעזאָן הויבט זיך אָן. זי האָט מורא געהאַט, אַז לע מעניל, וועגען וועמען זי האָט גאָרניט געהערט, זאָל ניט אַמאָל זיין איינגעלאַדען, פּונקט ווי שטענדיג. די ווייכע סעפּטעמבער לופט האָט בלאָזענדיג באַוועגט די לאָקען פון איהרע האָר און די אונטערגעהענדע זון האָט געמאַכט איהרע טונקעל־גראָהע אויגען צאַנקען מיט נאָלד־פונקען. הינטער זיי איז די פאַסאַדע פון שלאָס, צווי־

שען איין פענסטער און דעם אנדערן, איבער די דריי ארקאדען פון הויפט־עטאזש, געווען באציערט מיט ביוסטען פון רוימישע אימפעראטאָרס אויף הויכע פיעדעסטאלען. די הויפט געביידע האָט אויף ביידע זייטען נעהאט צוויי הויכע פליגעל, וואָס האָבען זיך נאָך העכער ארויסגעהויבען מיט זייערע איבערמעסיג יאָנישע זיילען, וואָס האָבען אונטערגעהאלטען דעם גרויסען שיפערשטיין־דאך. אין דעם סטיל האָט מען דערקענט די קונסט פון דעם ארכיטעקט לעווא. אין 1650 האָט ער אויפגעבויט דעם שלאָס פון זשואנוויל — אויפ'ן אוא פּאר דעם רייכען מאָרוי, וואָס איז געווען די באשעפענישׂ פון מאזארען און דער גליקליכער מיטשולדיגער פון דעם קענינ'ס פינאנץ מיניסטער פאָקע.

טערעזא און זשאק האָבען פאר זיך געוהען די בלומען־בושען, וואָס זיינען געווען איינגעאָרדענט אין גרויסע האלב־רונדע קרייזען לויט דעם פלאן פון לע־נאָטר, די גרינע לאָנקעס און דעם פאָנטאן; דאן די הייל מיט איהרע פינף ארקאדען, געבויט אין א פראָסטען דאָרפישען סטיל און איהרע ריעזינע קעפּ אלס שפיצען און די גרויסע בוימער, וואָס זיינען שוין געפאָרבט מיט הערבסט־קאָלירען פון פור־פור און גאָלד.

— ווי עס זאָל ניט זיין, — האָט נעזאָגט דעשאָרט, זיינען זיי שעהן, אָט די נעאָמעטרישע פינורען פון בלומען און בלעטער.

— יאָ,—האָט נעזאָגט טערעזא. — אָבער איך קלעהר וועגען א פלאטאנען־בוים וואָס שטעהט אויסגעבויגען אין דעם קלייגעם הויף, וואו דאָס גראָז וואקסט צוויישען די שטיינער. מיר וועלען דאָרט אויפשטעלען א שעהנעם פאָנטאן, ניט אמת? און מיר וועלען דאָרט פארפלאנצען בלומען.

אָננעלעהנט אויף איינעם פון די שטיינערנע לייבען, וועמענס פנים'ער האָבען אויסגעקוקט כמעט ווי מענשליכע, וועלכע האָבען געוואכט בייס אַרייננאנג פון די אונטערשטע טרעפּ, האָט זי זיך אויסגעדרעהט צום שלאָס, און אָננעקוקט איינע פון די דאָך־פענסטערלאָך, וואָס האָט אויסגעזוהען ווי אן אפענער מויל פון א דראָגאָן, איבער דעם גאזימס פון דער נעביידע. זי האָט נעזאָגט:

— דאָרט איז אייער צימער. נעכטען אָוונט בין איך דאָרט ארויפגענאנגען. אויף דעמזעלבען שטאָק, פונקט אויף דער אנדערער

זייט פון פאָדערהויז איז דער ארבייטס־קאַבינעט פון מיין פאָטער. א טיש פון ווייסען האָלץ, א שרייב־טיש פון מאַהאַגאַני, א פלעשעל וואַסער אויף דעם קאַמין — דאָס איז געווען זיין ארבייטס־צימער נאָך אַלס יונגער מאַן. אונזער גאַנצער פאַרמעגען איז פון דאָרט ארויס.

דורכגעהענדיג די זאַמדיגע גאָרטען־שטעגעלאַך זיינען זיי גע־קומען צום איינגעקעסטעלטען בוש, וואו א וואַנט טיילט אָפּ דעם פּאַרק פון זיין דרום'דיגער זייט. זיי זיינען אריבערגעגאַנגען דעם אָראַנזשען גאָרטען, אויף וועמענס מאָנומענטאַלע טיר איז געווען דער לאָטרינגען־קרייץ פון מאַרעי. דערנאָך זיינען זיי אריבער צו דער אַלעע פון די לינדען־בוימער, אויף דער זייט פון דער גרינער לאָנקע. אונטער די בוימער וואָס האָבען שוין געהאַט פאַרלאָרען די העלפט פון זייערע בלעטער, האָבען נימפען סטאַטוען געציטערט אין דעם פייכטען שאָטען מיט בלאַסע ליכט־שטראַלען. א טויב וואָס איז געשטאַנען אויף א שולטער פון איינער פון אָט די ווייסע פרויען, איז אַוועקגעפלויגען. פון צייט צו צייט איז א פאַרטריקענ־טער בלעטעל, מיט דעם בלאָז פון א ווינד, אַראָפּגעפאַלען און איז געלעגען ווי א רויטליך־גאָלדענע שאָל וואָס האָט געהאַט אין זיך א רעגען־טראָפּען. טערעזא האָט אָנגעוויזען אויף דער נימף און געזאָגט:

— זי האָט מיך געזעהן דעמאָלט ווען איך בין געווען א קינד און האָב באַגעהרט צו שטאַרבען. איך האָב געליטען פון פאַרלאַנ־גען און מורא. איך האָב אויף אייך געוואַרט. אָבער איהר זייט געווען אַזוי ווייט!

אין א פּונקט, וואו עטליכע שטעגען טרעפען זיך צוזאַמען, איז די לינדען־אַלעע אָפּגעבראָכען. דאָרט איז געווען א טייכעל. אין איהר מיטעל־פּונקט איז געווען א גרופּע וואַסער־געטער און נימפען, וואָס האָבען געבלאָזען פון זייערע שאָלען, מאַכענדיג א פליסענדען דיאַדעם פון דעם וואַסער וואָס איז געווען באַדעקט מיט שוים.

— דאָס איז די קרוין פון זשואַנוויל, — האָט זי געזאָגט.

זי האָט איהם אָנגעצייגט אויף א שטעגעל וואָס הויבט זיך אָן ביים טייכעל און ציהט זיך אַוועק ווייט, דאָרט וואו די זון געהט אויף.

— דאָס איז מיין וועג. וויפיעל מאָל איך האָב דאָ אַליין טרויעריג געשפּאַצירט. איך בין געווען טרויעריג ווען איך האָב אייך ניט געקענט.

זיי זיינען צוריק אַריין אין דער אַלעע, וואו עס זיינען געווען אַנדערע לינדען און אַנדערע נימפען, אויף דער אַנדערער זייט פון טייכעל. זיי זיינען צוגעקומען ביז צו די היילען, וואָס האָבען גע־בילדעט ביי דער ענד פון פּאַרק א האַלב־רונדען קרייז פון גרויסע פּעלזען־גערעלטען, אויף וועלכע עס זיינען געווען גאַניקעס און זיי־זיינען געווען אָפּגעטיילט מיט סטאָטוען פון ריעזען.

איינע פון די סטאָטוען, אין א ווינקעל פון א הייל, פון דעם שפּיץ פון מאָנומענט, האָט אַלעס באַהערשט מיט איהר ריעזיגער נאַקעטקייט און עס האָט אויסגעזעהן ווי זי וואָלט זיך איינגעבויגען אַראָפּצוקוקען מיט א שטיינערנעם, ווילדען און דאָך נוטמוטיגען בליק.

— וועג מיין פּאָטער האָט געקוים־פט זשואַנוויל, — האָט זי גע־זאָגט, — זיינען די היילען בלויז געווען א בארג רואינען, וואָס איז געווען באַוואַקסען מיט גראָז און פול מיט שלאַנגען. טויזענדער האָזען האָבען זיך דאָרט אויפגעהאַלטען. ער האָט צוריק אויפגעבויט די סטאָטוען און בויגענס לויט די געדרוקטע בילדער פון פּערל, וואָס געפינען זיך אין דער נאַציאָנאַלער ביבליאָטעק. ער איז געווען זיין אייגענער ארכיטעקט.

א פּאַרלאַנג נאָך שאָטען און רוה האָט זיי געפּיהרט צום צוזא־מענגעפּלאַכטענעם וועג ביי דער זייט פון די היילען. אָבער צוליעב א נערוויש פון פּים טריט וואָס איז געקומען פון דער איבערגעדעקטער אַלעע, האָבען זיי זיך אויף א מאָמענט אָפּגעשטעלט. און דורך די בלעטער האָבען זיי געזעהן ווי מאַנטעסי האָט געהאַלטען די פּרינ־צעסין סעניאָווין ארום דער טאַליע.

זיי זיינען זעהר שטיל געגאַנגען צום שלאָס. זשאָק און טע־רעזא האָבען זיך באַהאַלטען הינטער א גרויסער סטאָטוע און גע־וואַרט ביז וואַנען זיי וועלען האָבען אריבערגעגאַנגען. דערנאָך האָט זי געזאָגט צו דעשאַרט'ן, וואָס האָט איהר שווייגענדיג אָננגעקוקט:

— דאָס איז שוין אַביסעל צופיעל! איצט פארשטעה איך

שוין פאַרוואָס די פּרינצעסין סענאַווין האָט געפרעגט אַן עצה ביים פּאַפּאַ ווען זי האָט געקויפט לעצטען ווינטער איהרע פערד.

פונדעסטוועגען האָט טערעזאַ באַוואונדערט איהר פאָטער, וואָס ער האָט עראָבערט אָט די שעהנע פרוי, וועמען מען האָט גע־האַלטען פאַר אַן איבערקלייבערין אין וועלכע איז געווען רייך, ניט קוקענדיג אויף די פאַרלעגענהייטען אין וועלכע זי פלעגט אַריינ־פאַלען צוליב איהר פאַרשווענדערישער נאַטור. זי האָט געפרעגט זשאַק'ן אויב ער געפינט ניט, אַז די פּרינצעסין איז זעהר שעהן. ער האָט צוגעגעבען, אַז זי באַזיצט אַ געוויסע פאָרנעמע האַלטונג, אָבער איהר קערפּערליכער רייץ איז געווען צו קרעפטיג פאַר איהם. זי איז אָהן צווייפעל געווען שעהן; אָבער אין איהר שוואַרץ־ברוי־נער שעהנקייט האָט ער דערפיהלט דעם גערוך פון אַ פּעך־פּינזעל, אַ נעגערשער שטריך. טערעזאַ האָט געענטפערט, אַז דאָס איז אפשר מעגליך, אָבער דערפאַר האָט די פּרינצעסין סעניאַווין אין אָווענד־צייט אַלע אַנדערע פרויען אַוועקגעשטעלט אין הינטער־גרונט.

זי האָט זשאַק'ן געפיהרט אויף די מיט מאָך־באַוואַקסענע טרעפּ, וואָס פיהרען צום „גאַרב פון דער אואַז" וואָס איז געמאַכט געווען פון אַ גרופּע בלייענע רעהרען, אין מיטען פון אַ פאָנטאַן פון ראָזאָווען מאַרמאָר. דאָרט האָבען זיך אויפגעהויבען די הויכע בוימער וואָס האָבען פאַרשטעלט די פּערספּעקטיווע פון פּאַרק און אָנגעוויזען אויף דעם אָנהויב פון וואַלד. זיי זיינען אַריין אין וואַלד. צווישען די שווערע זיפצען פון די בלעטער האָבען זיי זיך געהאַלטען שטיל. הינטער דעם וואונדערשעהנעם פאָרהאַנג פון די אולם־בוי־מער זיינען געווען דיקע וועלדלאַך פון אַספּען און בירקען־בוימער, וועמענס בלאַסע קאָרע האָט נאָך געגלאַנצט מיט דעם לעצטען שטראַל פון דער זון.

ער האָט איהר צוגעדריקט אין זיינע אָרעמס און איהר געקושט אויף די אויגען הייטלאַך. די נאַכט האָט אַראָפּגעשטיגען פון הימעל, די ערשטע שטערן האָבען געציטערט צווישען די צווייגען. אין דעם פייכטען גראָז האָבען געקוואַקעט די זשאַבעס. זיי זיינען ניט געגאַנגען ווייטער.

ווען זי האָט זיך מיט איהם אין דער טונקעל צוריקגעקערט אויפ'ן וועג צום שלאָס, איז אויף איהרע ליפּען געבליבען דער טעם

פון די קושען אין מיענטע, און אין איהרע אויגען האָט די געשטאַלט פון איהר געליעבטען, וואָס איז געשטאַנען ביי אַ ווערבע, אויסגע־קוקט ווי אַ וואַלד־גאָט, ווען זי איז געוועזען אין זיינע אָרעמס, מיט איהרע הענט ארומגעקלאַמערט ארום זיין האַלז און איז צוגאַנגען פון ליידענשאַפט. ווען זי איז דורכגעגאַנגען אונטער די לינדען־בוימער האָט זי געשמייכעלט צו די נימפען וואָס האָבען געזעהן די טרערען פון איהר קינדהייט. אויפ'ן הימעל האָט דער ציגנוס פאַרשפּרייט זיין קרייץ פון שטערען און די לבנה האָט אָפּגעשיינט איהר דעליקאַטען האָרן אין דעם וואַסער פון טייכעל. די ווערימ־לאַך און גראָז האָבען געזונגען אַ געזאַנג פון ליעבע. ביים לעצטען ווינקעל פון די ארומגעצוימטע בושען האָבען טערעזאַ און זשאַק דערזעהן די דרייפאַכע, שווארצע און אָפּשרעקענדע מאַסע פון דעם שלאָס און דורך די גרויסע שויבען פון דעם אונטערשטען עטאַזש האָבען זיי געזעהן, אין אַ רויטער ליכט, ווי פיגורען האָבען זיך באַ־וועגט. דער גלאָק האָט געקלונגען.

טערעזאַ האָט אויסגעשריען:

— איך האָב בלויז צייט זיך אָנצוטאָן פאַר'ן אָוועגט־מאָלצייט.

און געפינענדיג זיך ביי די שטיינערנע לייבען איז זי אַנטלאָ־פען פון איהר געליעבטען, ווערענדיג שנעל פאַרשוואונדען ווי אַ ווי־זיאָן פון אַ פעען־מעשה'לע.

— —

נאָכמיטאַג, אין דעם סאַלאָן, האָט הערר בערטיע ד'עיזעל גע־לעזען אַ צייטונג, און די פּרינצעסין סעניאַווין האָט געשפּיעלט אין קאָרטען ביים קאָרטען־טישעל. די אויגען האַלב פאַרמאַכט איבער אַ בוך און נאָך אַלץ פיהלענדיג דאָס צוקען פון די קנעכעל פון די דערנער וואָס האָבען איהר צוקראַצט צווישען די בעזים־פלאַנצען, האָט טערעזאַ זיך דערמאָנט מיט אַ ציטער ווי אַזוי איהר געליעבטע־האָט איהר גענומען אין די וועלדער, ווי אַ פאַונע וואָס שפּיעלט זיך מיט אַ נימפע.

די פּרינצעסין האָט איהר געפרעגט אויב עס איז עפּעס אינ־טערעסאַנט דאָס וואָס זי לעזט דאָ.

— איך ווייס ניט. איך האָב געלעזען און האָב געטראַכט.

פאול וואנס חאָט רעכט: „מיר געפינען בלויז זיך אליין אין די ביכער".

דורך די פאָרהאַנגען האָט מען געקאָנט הערען די קורצע ווער־טער פון די שפּיעלער און דאָס קלאַפּען זיך פון פּילקעס אין בי־ליארד צימער.

— איך האָב געענדיגט! — האָט אויסגעשריען די פּרינצעסין און אַוועקגעוואָרפען די קאָרטען.

זי האָט אין דעם טאָג געהאַט איינגעשטעלט אַ גרויסע סומע געלט אויף אַ פערד ביי דעם שאַנטיאי וועטגעלויף.

טערעזאַ האָט געזאָגט, אַז זי האָט געקראָגען אַ בריף פון פיזעאָל: מיסס בעל האָט איהר געמעלדעט, אַז זי האָט אין קורצען חתונה מיט דעם פּרינץ אַלבערטינעלי דע לאַ ספּינאַ.

די פּרינצעסין האָט אָנגעהויבען לאַכען.

— אָט איז אַ מאַן, וואָס וועט איהר טאָן אַ גרויסע טובה.

— וועלכע טובה? — האָט געפרעגט טערעזאַ.

— ער וועט מאַכען, אַז די מענער זאָלען איהר נמאַס ווערען.

מאָנטעסי איז אַריינגעקומען אין סאַלאָן, זעהר לוסטיג. ער האָט געהאַט געוואונען די פּאַרטי.

ער האָט זיך אַוועקגעזעצט נעבען בערטיע ד'עיזעל און נעמענ־דיג אַ צייטונג וואָס איז געווען אויסגעשפּרייט אויף דער קאַנאַפּע, האָט ער געזאָגט:

— דער פינאַנץ מיניסטער מאַכט באַקאַנט, אַז ווען דער פּאַר־לאַמענט וועט זיך עפענען וועט ער אַריינטראָגען אַ געזעץ־פּראָיעקט וועגען די שפּאָר־קאַסען.

עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען דעם, אַז די שפּאָר־קאַסען זאָל ערלויבט זיין צו באָרגען געלט די געמיינדען, דאָס וואָלט צו־גענומען פון די באַנקען, וואָס מאָנטעסי האָט אָנגעפיהרט, זייערע בעסטע קליענטען.

— בערטיע, — האָט געפרעגט דער פינאַנסיסט, — זייט איהר געגען אָט דעם פּראָיעקט

בערטיע האָט איינגעבויגען דעם קאָפּ.

זיך אויפהויבענדיג, האָט מאָנטעסי אַרויפגעלייגט זיין האַנט אויף דער פּלייצע פון דעפּוטאַט:

— מיין טייערער בערטיע, מיר דוכט זיך, אז דאָס מיניסטע־ריום וועט פאלען גלייך ווי די סעסיע וועט זיך עפענען.

ער איז צוגענאנגען צו זיין טאכטער:

— איך האָב דערהאלטען א מאדנעם בריף פון לע מעניל. טערעזא איז אוועק פארמאכען די טיר, וואָס האָט אפגעטיילט דעם סאלאָן פון דעם ביליארד צימער.

זי האָט מורא געהאט, האָט זי געזאָגט, פאר א לופט־צוג.

— א זאנדערבארער בריף, — האָט פארטגעזעצט מאנטעסי.— לע מעניל וועט ניט קומען צו דער יאגד אין זשואנוויל. ער האָט נעקויפט א יאכט פון אכציג טאָן מיט'ן נאמען „ראָוזבאד". ער וועט ארומפאהרען אויפ'ן מיטעל־לענדישען ים, ער ווי'ל לעבען בלויז אויפ'ן וואסער. דאָס איז א שאד. ער איז דער אייניציגער וואָס קאָן אנפיהרען א יאגד.

אין דעם מאמענט איז דעשארט אריין אין סאלאָן צוזאמען מיט גראף מארטען. נאכדעם ווי ער האָט דעשארט'ן באזיעגט אין ביליארד איז דער גראף געווארען צו איהם פריינדליך. און ער האָט איהם דערקלערט די נעפאהר וואָס עס ליגט אין דעם, וואָס מען ווי'ל ארויסלייגען שטייערן אויף הויז־אויסגאבען און אויף דער צאָל דיענסטען.

XXXI.

די בלאסע ווינטער זון האָט דורכגעשיינט דורך דעם נעבעל פון דער סיין און האָבען באלויכטען די אודרי היגד וואָס האָבען גע־האָנגען איבער די טירען פון שפייז צימער.

ביי דער רעכטער זייט פון מאדאם מארטין איז געזעסען דער דעפוטאט גארען, דער אמאליגער זיגעל־וועכטער, געווען־זעגער פרע־זידענט פון ראט, לינקס איז געזעסען דער סענאטאָר, לואיע. רעכטס פון גראף מארטען־בעלעם איז געזעסען הערר בערטיע ד'עיזעל. עס איז געווען א קלייגע און ערנסטע פאליטישע מאלצייט־פארטיע. ווי מאנטעסי האָט נביאות געזאָגט, איז דאָס מיניסטעריום באַ־זיעגט געווארען מיט פיער טאָג צוריק. גארען איז גערופען געווארען דעם זעלבען אין דער זעריה אין עליזאאום און ער האָט אָנ־

געגומען דעם פּאַרשלאָג צוזאַמען צו שטעלען א קאָביעט. אין פּאַר־
לויף פון מאָלצייט האָט ער אויפגעצייכענט די ליסטע פון נעמען
וואָס דארף צוגעשטעלט ווערען היינט אוועג צום פּרעזידענט.

און בעת זיי האָבען דיסקוטירט די נעמען האָט טערעזא זיך
דערמאָנט אָן די סצענען פון איהר געהיימען לעבען.

זשאק האָט איהר געליעבט; ער האָט איהר געליעבט מיט אן
ענטציקענדער צוזאַמענמישונג פון לויידענשאפט אין צערטליכקייט,
פון וויסען און נייגעריגקייט. ער איז געווען נערווועז, אויפגערעגט,
אנגסטליך. אָבער צוליעב זיין טעמפּעראמענט אלס שטימונגס מענש
האָט זי דערפאר שטארקער זיך געפרעהט ווען ער איז געווען לוסטיג.
די קינסטלעריש לוסטיגקייט, וואָס פלעגט אויסברעכען פלוצלינג
ווי א פלאם, האָט נעצערטעלט די ליעבע אין איהר ניט באליידיגט.
און איהר ליעבהאָבער'ס וויציגער געלעכטער איז פאר טערעזא'ן נע־
ווען א שטענדיגער וואונדער. זי האָט זיך קיינמאָל ניט נעקענט
פּארשטעלען וועגען אזא פיינעם געשמאק און חן וואָס ער האָט
ארויסגעווייזען סיי אין זיינע פּרעהליכע מאָמענטען און סיי אין זיינע
אינטימע פאנטאזיען. אין די ערשטע טעג איז זיין ליידענשאפט
געווען אן אומעטיגע און מאָנאָטאָנע. און דאָס אליין האָט איהר שוין
צוגעצויגען. אָבער זייט דעמאָלט האָט זי שוין אין איהם ענטדעקט
א פּרעהליכע פּארשיעדענארטיגע און פולע נשמה, די זעלטענע פיינ־
קייט פון געפילען און די באַגאבונג צו באַפרידיגען די נאַנצע נשמה
און דעם קערפער.

— עס איז לייכט צו רעדען וועגען א גלייכפארמיגען מיניסטע־
ריום, האָט אויסגעשריען גארען. מיר מוזען קומען אין באריהרונג
מיט די טענדענצען פון פּארשידענע פּארטייען.

ער איז געווען אומרוהיג. ער האָט זיך געפילט ווי ארומגע־
רינגעלט פון די אלע פּאסטקעס וואָס ער האָט אונטערגעלייגט פאר
אנדערע. אפילו זיינע מיטארבייטער האָט ער באטראכט פאר
שונאים.

דער גראף מארטען האָט געוואלט, אז דאָס נייע מיניסטעריום
זאל ענטשפּרעכען די שטרעבונגען פון דעם נייעם גייסט.

— אייער ליסטע איז צוזאַמענגעשטעלט פון פערזענליכקייטען
וואָס אונטערשיידען זיך זעהר שארף לויט זייער פּאַשטאַמונג און

מיינונגען, האָט ער געזאָגט. עס איז אפשר דער וויכטיגסטער פאַקט אין דער פּאָליטישער געשיכטע פאַר די לעצטע יאָהרען וואָס עס איז געוואָרען מעגליך, איך וואָלט זאָגען נויטווענדיג, אַז די רע־גירונג פון דער רעפּובליק זאָל זיין אַ געאייניגטע. דאָס זענען אי־דעען, מיין טייערער גאַרען, וואָס איהר אַליין האָט אויסגעדריקט מיט אַזאַ זעלטענער באַרעדזאַמקייט.

הערר בערטיע ד'עיזעל האָט געשוויגען.

דער סענאַטאָר לואיע האָט געקייקעלט שטיקלאַך ברויט צווי־שען זיינע פינגער. דאָס איז ביי איהם געווען נאָך אַן אַלטע גע־וואוינהייט פון שענק; זיינע געדאַנקען האָבען געאַרבייט אַמבעסטען ווען ער האָט בעת מעשה געקענט שניידען שטיקלאַך קאָרק אָדער קנעטען ברויט מיט די פינגער. ער האָט אויפגעהויבען זיין פּנים וואָס איז געווען באַדעקט מיט שפּרינקלאַך פון וואַנען עס האָט אַראָפּגעהאַנגען אַ שמוציגע באָרד. מיט בלישטשענדע שאַרפע אויגען האָט ער אָנגעקוקט גאַרענ'ען:

— איך האָב דאָס געזאָגט און קיינער האָט ניט געוואָלט גלויבען. די פאַרניכטונג פון דעם מאָנאַרכיסטישען רעכטען פליגעל אין פאַרלאַמענט איז געווען אַן אומערזעצליכער אומגליק פאַר דער רעפּובליקאַנישער פאַרטיי. זיי האָבען פאַרלוירען אַ שטאַרקע אָפּאָזיציע וואָס דאָס איז פאַר אַ רע־גירונג די בעסטע שטיצע. אַלע מאַסרעגלען פון דעם קייזעררייך זיינען געווען געווענדעט געגען די אָרלעאַניסטען און געגען אונז; דאָס זעכצעהנטע מאַי מיניסטריום האָט רעגירט געגען די רעפּוב־ליקאַנער. זייענדיג גליקליכער האָבען מיר רעגירט געגען די רעכטע. וואָסער טייערע אָפּאָזיציע אָט דער רעכטער פליגעל איז עס געווען! דראָהענד, אָפענהערציג, אונמעכטיג, גרויס, עהרליך און ניט־פּאָפּו־לער. מען האָט איהר געדאַרפט אויפהאַלטען. אָבער מיר האָבען עס ניט פאַרשטאַנען. בלויז די סאָציאַליסטען קענען אונז געבען אָט די שטיצע, וואָס דער רעכטער פליגעל האָט אונז געגעבען אין פאַר־לויף פון פופצעהן יאָהר מיט אַזויפיעל גרויסמוטיגקייט. איצט אָבער זיינען זיי צו שוואַך. מען דאַרף זיי פאַרשטאַרקען, זיי גרע־סער מאַכען, מאַכען פון זיי אַ פּאָליטישע פּאַרטיי. אין איצטיגען

מאמענט, איז דאס די ערשטע פליכט וואס אן איינער מיניסטער דארף דורכפיהרען.

נארען, וואס איז ניט געווען קיין ציניקער האט נארנים געזאגט פערט.

— ווייסט איהר שוין, נארען—האט געפרעגט נראף מארטען— אויב אלם פרעמיער וועט איהר איבערנעמען די מלוכה־זינגלען, וואר דאס איינרן מיניסטעריום?

נארען האט געענטפערט, אז זיין באשלום איז אפהענגיג אן דעם וואס נ*** וועט אויסקלייבען; עס איז נויטיג אז דער לעצטער זאל זיך געפינען אין קאבינעט און ער האט זיך נאך געווענקעלט צוויישען די צוויי פארטפעלען. וואס איז שייך נארנ'ען איז ער גרייט מקריב צו זיין זיין פערזענליכע באקוועמליכקייט פאר די העלערע אינטערעסען.

דער סענאטאר לואיע האט פארצויגען מיט'ן פנים. ער האט געוואלט די זיגלען. ער האט שוין פון לאנג געהאט א פארלאנג דערצו. אונטער דעם קייזעררייך איז ער געווען א יוריספרודענץ רעפעטיטאר, און געגעבען לעקציעס ביי קאפע־טישלאך, וואס האבען אויסגענומען. ער האט געהאט דעם געזיכל פון א דרעהקאפ. אנהויבענדיג זיין פאליטישע קאריערע מיט ארטיקלען, וואס זיינען מיט א כיון געשריבען געווארען זיי זאלען איהם אריינפיהרען אין פראצעסען און עטליכע וואכען טורמע, האט ער זייט דעמאלט אנערקענט די פרעסע ווי א וואפען פון דער אפאזיציע, וואס א רעגירונג דארף זעהן צוברעכען. זייט דעם 4טען סעפטעמבער 1870 האט ער געטרוימט צו ווערען דער זיגעל ווענטער, כדי מען זאל זעהן ווי אזוי אט דער באהעמע, דער אפטער נאסט פונפעלאשי, אין די צייטען פון בארינגע, דער רעפעטיטאר פון יוריספרודענץ וועלכע האט אמאל אויסגעטייטשט די געזעצען, עסענדיג דערביי זויער קרויט מיט יויך, זאל קענען ארויפשטיינען צום העכסטען געזעצגעבענדען אמט.

נארנים טוצענווייז, האבען זיך ארומגערעהט ארום איהם. ער איז אלט געווארען מיט די מיטעלמעסינע כיבודים פון סענאט; שמויציג, באצויבערט פון א מיידעל וואס ער האט ארויסגענומען פון א שענק, ארים, פויל און אנטוישט, האט אבער זיין אלטער יאקא־

בינישער גייסט און זיין טיעפע פּראַכטונג צום פּאָלק איבערגעלעבט זיינע אמביציעס, און ער איז נאָך אלץ פּארבליבען א רעגירונגס־מענש. דאָס מאָל, שטעהענדיג אויף גארענ׳ס ליסטע האָט ער געגלויבט, אז ער וועט איבערנעמען די יוסטיץ. און זיין בעל הבית, וואָס האָט עס איהם ניט געגעבען איז איצט פּאר איהם געווארען זיין פּארביסענער געגנער. ער האָט חוזק געמאכט בעת ער האָט פון דעז ווייבען ברויט אויסגעקנעטען א קליין הינטעלע.

הערר בערטיע ד׳עיזעל, זייענדיג זעהר רוהיג, זעהר ערנסט און זעהר אומעטיג, האָט געגלעט זיינע וויסע וואָנצעס און געזאָגט:

— דענקט איהר ניט, הערר גארען, אז עס וואָלט געווען פּאסיג צו געבען א פּלאץ אין דעם קאבינעט צו די לייט, וואָס האָבען גלייך פון דער ערשטער מינוט נאכגעפּאָלגט דעם וועג פון פּאָליטיק אין וועלכער מיר אָריענטירען זיך היינט?

— אָבער זיי האָבען זיך פארלוירען אויף דעם וועג, האָט אומגעדולדיג געענטפערט גארען. א פּאָליטיקער דארף ניט לויפען פּאראויס די נעשעהעניסען. עס איז אן אומרעכט צו האָבען רעכט צו פּריה. מען קען ניט אָנפיהרען קיין געשעפטען מיט קיין דענקער. און א חוץ דעם, לאָמיר זיין אויפריכטיג: אויב איהר ווילט א מיניסטעריום פון לינקען צענטער, דאן זאָגט עס: וועלט זיך צוריקציהען. אָבער איך וואָרן אייך, אז ניט דער פּארלאַמענט און ניט דאָס לאנד וועט זיין מיט אייך.

— עס איז קלאָר האָט געזאָגט דער גראָף מארטען, אז מען דארף זיך פארזיכערען מיט א מאיאריטעט.

— מיט מיין ליסטע איז אונזער מאיאריטעט א געזיכערטע, האָט געזאָגט גארען. אונזערע אָפּאָנענטען זיינען אונטערשטיצט געוואָרען פון דער מינאריטעט וואָס איז אָנגעשוואָלען געוואָרען פון די שטימען וואָס מיר האָבען געוואונען. מיינע העררן, איך אפּעליר צו אייער איבערגעבענהייט.

און די שווערע ארבייט פון באשטימען די פארשידענע עמטער האָט זיך אָנגעפאנגען. דעם גראָף מארטען האָט מען פּארגעשלאָגען דעם פּארטפעל פון עפענטליכער ארבייט, אָבער ער האָט זיך אָנטאָגט אויס מאנגעל אין קאמפּעטענץ, דערנאָך האָט מען איהם פּאר־

געשלאָגען אַלס אויסערן מיניסטער, וואָס ער האָט אָנגענומען אָהן אַן איינווענדונג.

אָבער הערר בערטיע ד'עיזעל, וועמען גארען האָט פאָרגעשלאָ־גען דעם פּאָרטפעל פון קאָמערץ און אינדוסטרי, האָט זיך צוריקגע־האַלטען. לואיען האָט מען איבערגעגעבען דעם קאָלאָניאַל מיניס־טעריום. ער האָט אויסגעזעהן צו זיין זעהר פאַרנומען מיט זיין הינטעלע וואָס ער האָט אויסגעקנאָטען פון ברויט, און זיך שטאַרק באַמיהט, אַז עס זאָל קענען שטעהן אויפ'ן טישטוך. בעת מעשה האָט ער מיט אַ ווינקעל פון זיין קליינעם אויג געקוקט אויף דער גרעפין מאַרטען, און איהר באַוואונדערט. ער האָט זיך שוין געקענט פּאָרשטעלען דעם פאַרגעניגען וואָס ער וועט האָבען איהר ווידער צו זעהן, אין דער צוקונפט, און זיין מיט איהר מעהר אינטים.

איבערלאָזענדיג גארענ'ען, אַז ער זאָל זיך אַליין פאַרטיידיגען, האָט ער זיך בעסער פאַרנומען מיט אָט דער שעהנער פרוי, זוכענ־דיג אויסצוגעפינען איהר געשמאַק און איהרע געוואוינהייטען; ער האָט איהר געפרעגט אויב זי האָט ליעב טעאַטער און אויב זי פלעגט ווען עס איז, אין אָווענד, געהן אין דער קאַפע מיט איהר מאַן. און טערעזאַ האָט אָנגעהויבען איינצוזעהן אַז ער מיט זיין אויסגעצייכענטען ציניזם ניט קוקענדיג וואָס ער איז געווען שמוציג און וואָס ער ווייס גאָרניט פון דער וועלט, איז אינטערעסאַנטער ווי אַנדערע.

גארען האָט זיך אויפגעשטעלט. ער האָט נאָך געדאַרפט זעהן נ***, נ*** און נ***, איידער ער געהט זעהן דעם פּרעזי־דענט פון דער רעפּובליק. דער גראַף מאַרטען האָט איהם פאָרגע־שלאָגען זיין קאַרעטע, אָבער גארען האָט געהאַט זיין איינענע.

— גלויבט איהר ניט, האָט געפרעגט הערר מאַרטען, אַז דער פּרעזידענט זאָל האָבען עטוואָס אַן איינווענדונג געגען עטליכע נעמען?

— דער פּרעזידענט, האָט גארען געענטפערט, וועט האָבען איינזעהן וועגען דער נויטווענדיגקייט פון דעם מאָמענט.

ער איז שוין געווען באַלד ארויס פון צימער, ווי ער איז פּלוצלינג צוריקגעקומען און זיך געגעבען אַ קלאַפּ אין שטערן:

— מיר האָבען פאַרגעסען דעם קריעגס־מיניסטעריום!

— איהר וועט לייכט געפינען איינעם צווישען די גענעראלען, האָט געזאָגט דער גראף מארטען.

— אָ, האָט אויסגעשריען גארען, איהר גלויבט, אז אויסצוקליי־בען א קריעגס מיניסטער איז אזא לייכטע זאַך? עס איז לייכט צו זעהן, אז איהר האָט ניט אנטייל גענומען, פונקט ווי איך, אין דריי קאבינעטען און געווען פרעמיער. אין מיינע מיניסטעריומ'ס, און אין דער צייט וואָס איך בין געווען פרעמיער, זיינען די גרעסטע שווערקייטען געווען ביים אויסקלייבען א קריעגס־מיניסטער. די גענעראלען זיינען אַלע דיזעלבע. איהר קענט דאָך דעם, וועמען איך האָב אויסגעקליבען אין מיין קאבינעט, בעת איך האָב איהם צוזאמענגעשטעלט. ער האָט ניט געוואוסט קיין שום זאַך פון וואָס צו זאָגען. ער האָט קוים געוואוסט אז עס איז דאָ אונטערשטע און אויבערשטע געזעצגעבענדע אנשטאלטען. מען האָט איהם געדארפט ערקלערען וועגען דעם גאנצען מעכאניזם פון דער פארלאמענטארישער אר־בייט; איהם דערצעהלען, אז עס איז פאראן אן ארמעע קאָמיסיע, א פינאנץ־קאָמיסיע, אונטער קאָמיסיעס, באריכט אָפּגעבער און דע־באטען וועגען ביודזשעט. ער האָט געפאָדערט, אז מען זאָל איהם אויפשרייבען אָט די אַלע זאכען אויף א קליין שטיקעל פּאַפּיר. זיין אומוויסענהייט וועגען מענשען און זאכען האָט אויף אונז אָנגעוואָר־פען א מורא. אָבער אין פארלויף פון פופצעהן טאָג האָט ער געוואוסט וועגען אַלע פארפּלאָנטערטסטע זאכען פון זיין מלאכה, ער האָט גע־קענט פערזענליך אַלע סענאטאָרען און אַלע דעפּוטאטען און ע' האָט מיט זיי אינטריגירט געגען אונז. אָהן דער הילף פון פרעזידענט גרעווי, וואָס האָט ניט געהאט קיין צוטרוי צו מיליטער לייט, וואָלט ער אונז בייגעקומען. און דאָס איז געווען א גאנץ געוועהנליכער גענעראל, א גענעראל ווי אַלע אנדערע. אָ, ניין, איהר דארפט ניט גלויבען, אז דעם פּאָרטפעל פון קריעגס־מיניסטעריום קען מען אי־בערגעבען אין איילעניש, אָהן איבערלייגונג...

און גארען, זיך דערמאָנענדיג אָן זיין אַלטען קאָלעגא פון בול־וואר־סען־זשערמען האָט נאָך איצט א ציטער געטאָן. ער איז ארויס. טערעזא האָט זיך אויפגעהויבען. דער סענאטאָר לואיע האָט

איהר פאָרגעשלאָגען דעם אָרעם, מיט יענער עלעגאַנטער פאַרנוי־גונג וואָס ער האָט זיך אויסגעלערנט מיט פערציג יאָהר צוריק אין בוליע. זי האָט איבערגעלאָזען די פּאָליטיקער אין סאַלאָן. זי האָט זיך געאיילט צו טרעפען דעשארט'ן.

— —

די סעין, די שטיינערנע וואַסער ברעגען און די פּלאַטאַנען בוימער מיט זייערע גאָלדענע בלעטער זיינען געווען איינגעהילט אין א געלבליך־ברוינעם נעבעל. איבער א פאַרוואָלקענטען הימעל האָט די רויטע זון געוואָרפען די לעצטע גלאָריען פון יאָהר. טערעזאַ, ארויסגעהענדיג פון הויז, האָט איינגעזאַפּט אין זיך די שטארקע פרישע לופט פון דעם שטארבענדען גלאַנץ פון טאָג. זייט זי האָט זיך צוריקגעקעהרט נאָך פּאַריז איז זי געווען אזוי גליקליך, אז יעדען אין דערפריה האָט זי זיך געפרעהט מיט דעם נייעם וועטער. אין איהר גרויסמוטיגען ענאָאיזם האָט זיך איהר אויסגעדוכט אז דער ווינד וואָס האָט געבלאָזען דורך די ארומגעריסענע בוימער, אָדער די גראָהקייט פון דעם דינעם רעגען אויפ'ן האָריזאָנט פון די ברייטע גאַסען, אָדער די זון וואָס האָט געשלעפּט איהר אָפּגעקיהלטען קער־פּער איבערן הימעל — אז דאָס אלץ איז געווען בלויז פאַר איהר כדי זי זאָל קענען זאָגען, ווען זי קומט אריין אין דעם קליינעם הייזעל פון טערן קוואַרטאַל: „עס איז א ווינד, עס רעגענט, עס איז א טייערער טאָג", און דערמיט אריינברענגען די אויסערליכע וועלט אין דער אינטימקייט פון זייער ליעבע. און יעדער פריה־מאָרגען איז שעהן געווען פאַר איהר, ווייל ער האָט זי נעבראַכט אין די אָרעמס פון איהר געליעבטען.

בעת זי איז געגאַנגען דעם טאָג, ווי אַלע אַנדערע טעג, צום קליינעם געסעל פון טערן, האָט זי געטראַכט וועגען איהר אומער־וואַרטעטען גליק, וואָס איז געווען אזוי פולשטענדיג און זי האָט זיך געפיהלט אזוי זיכער. זי איז געגאַנגען אין דעם לעצטען גלאַנץ פון דער זון, וואָס איז שוין געווען באַריהרט פון ווינטער, און האָט צו זיך געזאָגט! „ער ליעבט מיך, איך גלויב, אז ער ליעבט מיך מיט'ן גאַנצען הארץ. פאַר איהם איז ליעבען לייכטער און נאַטירליכער ווי פאַר אַנדערע מענער. זיי האָבען אין לעבען אידעען, וועל־כע זיינען העכער פאַר זיי גופא, א גלויבען, געוואוינהייטען, אינטע־

רעסען. זיי גלויבען אין גאָט אָדער אין פליכטען אָדער אין זיך אַליין. ער אָבער גלויבט בלויז אין מיר. איך בין זיין גאָט, זיין פליכט און זיין לעבען".

דערנאָך האָט זי געטראַכט:

„עס איז אויך אמת, אַז ער נויטיגט זיך אין קיינעם ניט, אַפילו ניט אין מיר. זיינע געדאַנקען, דאָס איז אַ גלענצענדע וועלט פאַר זיך, וואו ער וואָלט לייכט געקענט לעבען. אָבער איך, איך קען ניט לעבען אָהן איהם. וואָס וועט פון מיר ווערען, אויב איך וועל איהם מעהר ניט האָבען?"

זי איז געווען רוהיג טראַכטענדיג וועגען זיין ליידענשאַפטליכער באַוואונדערונג פון איהר, און דעם צויבער וואָס זי האָט אויף איהם אַרויפגעוואָרפען.

זי דערמאָנט זיך וואָס זי האָט אַמאָל צו איהם געזאָגט: „דו ליעבסט מיך בלויז מיט די געפיהלען; איך באַקלאָג זיך ניט, אפשר איז דאָס די איינציגע אמת'ע ליעבע". און ער האָט געענטפערט: „עס איז די איינציגע ליעבע וואָס איז גרויס און שטאַרק. זי האָט איהר מאָס און איהרע וואפען. זי איז פול מיט געפיהל און איינבילדונגס־קראַפט. זי איז שטורמיש און געהיימניספול. איהר ציעל איז דער קערפּער. דאָס איבעריגע איז בלויז אַ ליגען און אַן איינרעדעניש." זי איז געווען כמעט רוהיג אין איהר פרייד. פאַרדאַכט און אַנגסט זיינען פאַרשוואונדען ווי וואָלקען פון אַ זומער־שטורעם. די ערגסטע צייט איז פאַר זיי געווען, ווען זיי זיינען געווען צושיידט איינער פון דעם אַנדערן. מען דאַרף זיך קיינמאָל ניט פאַרלאָזען ווען מען ליעבט זיך.

ביים ווינקעל גאַס פון אַוועני מאַרסאָ און רי גאַלילע האָט זי מעהר געטראָפען ווי דערקענט אַ שאָטען פון אַ פיגור וואָס זי האָט געהאַט פאַרגעסען, און וואָס איז דורכגעגאַנגען נאָהענט צו איהר. זי האָט געגלויבט, און זי האָט געוואָלט גלויבען, אַז זי האָט אַ טעות געהאַט. איהם, וועמען זי האָט געגלויבט, אַז זי האָט געזעהן, האָט שוין מעהר ניט עקזיסטירט, האָט קיינמאָל ניט עקזיסטירט. ער איז געווען אַ פאַנטאָם וואָס איז געהאַלטען געוואָרען אין גיהנום פון אַן אַמאָליגער וועלט, אין דער פינסטערקייט פון אַן אויסגעטראַכטען לעבען. און זי איז ווייטער געגאַנגען, אָבער די אומבאַשטימטע באַגעגעניש האָט

אין איהר נעלאזען א קאלטקייט, א ניט־זיכערע פארלעגנהייט, אין א הארץ־דריקענדיש.

ווי זי איז ארויף אויף דער בריטער נאס האט זי נעזעהן ווי די צייטונגס־פארקויפער קומען צו איהר, ארויסשטעלענדיג די אוועג־צייטונגען מיט גרויסע אויפשריפטען, מעלדענדיג וועגען דעם נייעם מיניסטעריום.

זי איז אריבער דעם פלאס דע ל'עטואל, געהענדיג מיט שנעלע טריט צוליעב דער גלייקליכער אומגעדולד פון איהרע פארלאנגען. אין איהר פארשטעלונג האט זי נעזעהן זשאק'ן ווי ער ווארט אויף איהר אונטען ביי די טרעפ, צווישען די נאקעטע פיגורען פון מארמאר און בראנז, ווי ער נעהמט איהר אין זיינע ארעמס און טראגט איהר, זיי־ענדיג שוין אויסגעמאטערט און ציטערענדיג פון די קושען, צו יענעם שאטענדיגען און ענטציקענדען צימער וואו די פרייד פון לעבען האט איהר געמאכט אן לעבען פארגעסען.

אבער אין דער איינזאמער אוועני מאק־מאהאן האט דער שא־טען, וואס זי האט שוין געזעהן אין ווינקעל פון די נאליע, זיך דער־נעהנטערט און זיך באוויזען נאהענט פון איהר מיט א לעבעדיגער און פיינליכער פינקטליכקייט. זי האט דערקענט ראבערט לע מע־ניל'ן, וועלכער איז איהר נאכגענאנגען פון קע־דע־בילי, און איצט איהר אפגעשטעלט אין דעם שטילסטען און רוהיגסטען פלאץ.

זיין אויסזעהן, זיין האלטונג האט אנגעצייגט אויף יענער דורכ־זיכטיגער נשמה, וואס איז טערעז'ן אמאל געפעלען געווארען. זיין נעזיכט, וואס איז פון דער נאטור אוים הארט, פארברוינט פון ים און פון זון, א ביסעל פלאך, זעהר רוהיג, האט געהאט סמנים פון טיפע לייד־ען.

— איך מוז צו אייך רייד־ען.

זי האט פארקלענערט איהרע טריט. ער איז נענאנגען ביי איהר זייט.

— איך האב פרובירט אייך פארגעסען. נאך דעם אלעם וואס עס איז געשעהן, וועט איהר דאך צוגעבען, אז דאס איז געווען זעהר נאטירליך. איך האב געטאן אלץ אין דער וועלט דערצו. נע־ווים וואלט נעוויזן בעסער אייך צו פארגעסען. אבער איך האב ניט

געקאָנט. דאָן האָב איך געקויפט א יאכט. זעקס מאָנאַטען בין איך ארומגעפאָהרען אויפֿן ים. אפשר ווייסט איהר דערפון?

זי האָט נענטבען א צייכען, אז זי ווייס.

ער האָט פֿאָרטגעזעצט:

— די „רָאוזבאָר", א שעהנע שיף פון אכציג טאָן. איך האָב געהאַט א מאנשאפט פון זעקס פֿערזאָן. איך האָב געאַרבייט צוזאַמען מיט זיי. דאָס איז געווען א צושטרייאונג.

ער איז שטיל געווארען. זי איז געבענגען לאַנגזאַם, טרויעריג, און באַזונדערס — געלאַנגווייליגט. עס איז פאַר איהר געווען אַן אויסערגעוועהנליכער אבסורד און פיינליך זיך צוצוהערען צו אזעלכע זאַנדערבארע רייד.

ער האָט פֿאָרטגעזעצט:

— וואָס איך האָב געליטטען אויף אָט דער שיף, וואָלט איך זיך נעשעהמט אייך צו דערצעהלען.

זי האָט געזיהלט, אז ער האָט געזאָגט דעם אמת און זי האָט אפֿגערדעהט דעם קאָפּ.

— א, איך פֿאַרגיב אייך; זייענדיג אליין האָב איך פיעל נאָכגעקלערט. איך האָב פֿאַרבראַכט טעג און נעכט לינענדיג אויפֿן דיוואַן פון דעק־הויז; און איך האָב נאָכאמאָל זיך צוריקגעקערט צו דיזעלבע נעדאַנקען. איך האָב נערענקט אין די זעקס מאָנאַטען מעהר ווי איך האָב עס נעטאָן אין פֿאַרלויף פון מיין גאַנצען לעבען. לאָכט ניט. קיין שום זאַך קאָן ניט עפענען אייגעמס אויגען ווי רער וועהטאָג. איך האָב פֿארשטאַנען, אז אויב איך האָב אייך פֿאַרלאָרען איז דאָס נעווען מיין אייגענע שולד. איך האָב נעדארפט פֿארשטעהן ווי אזוי אייך אויפצוהאַלטען. און לינענדיג אויסגעצויגען אין דער נאַנצער לענג, בעת די „ראוזבאָר" האָט זיך נעשווימט אויפֿן ים, האָב איך צו מיר נעזאָגט: „איך האָב ניט נעווואוסט ווי אזוי. א, ווען איך וואָלט נעקאָנט ווידער אמאָל אָנפאַנגען!" צוליב דעם רעקאַן און דעם לויידען האָב איך אָנגעהויבען פֿארשטעהן; איך האָב פֿארשטאַנען, אז איך האָב זיך ניט נענוג איינגעלעבט אין אייער געשמאַק און אין אייערע אידעען. איהר זייט א העכערע פֿרוי, און איך האָב דאָס ניט באמערקט, ווייל איך האָב אייך ניט נעליעבט צוליב

דעם. אומבאַוואוסטזיניג האָב איך אייך פאַרוואונדעט און אויפ־
גערעגט.

זי האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. ער האָט ווייטער געזאָגט:

— יאָ, יאָ, איך האָב אייך אָבט פאַרוואונדעט. איך האָב ניט
געהאַט גענוג איינזעהן מיט אייער געפיהלפוקען טעמפּעראַמענט. עס
זיינען געווען מיספאַרשטענדנישען צווישען אונז. דאָס קומט דערפון,
וואָס מיר האָבען ניט געהאַט דיזעלבע נאַטור. און אַ־חוץ דעם האָב
איך ניט פאַרשטאַנען ווי אַזוי אייך צו אונטערהאַלטען. איך האָב
ניט געפונען יענע פאַרוויילונגען וואָס איהר האָט געדאַרפט, איך
האָב אייך ניט פאַרשאַפט יענעם סאָרט פאַרגעניגען וואָס פּאַסט זיך
פאַר אַזאַ אינטעליגענטע פרוי ווי איהר זייט.

ער איז געווען אַזוי איינפאַך און אמת'דיג אין זיין באַדויערן
און אין זיין וועהטאָג, אַז ער האָט אויסגעקוקט סימפּאַטיש. זי האָט
איהם זאַנפט געזאָגט:

— מיין פריינד, איך האָב זיך ניט וואָס צו באַקלאָגען קעגען
אייך.

ער האָט פאָרטגעזעצט:

— דאָס אַלץ וואָס איך זאָג אייך דאָ איז אמת. איך האָב עס
פאַרשטאַנען, זייענדיג אינגאַנצען אַליין אויף מיין שיף. איך האָב
דאָרט פאַרבראַכט אַזעלכע שטונדען וואָס איך וואָלט עס ניט גע־
וואונשען אַ מענשען, וואָס האָט מיר פאַראורזאַכט די ערגסטע ליי־
דען. אַ סך מאָל האָב איך מיך געוואָלט וואַרפען אין וואסער אַריין.
איך האָב עס אָבער ניט געטאָן. איז דאָס געווען צוליב מיינע רע־
ליגיעזע פּרינציפּען, צוליב מיינע פאַמיליען געפיהלען, אָדער ווייל
איך האָב ניט געהאַט דעם מוט? איך ווייס ניט. אפשר איז דאָס
געווען דערפאַר, וואָס כאָטש זייענדיג ווייט, האָט איהר מיך אָנגע־
האַלטען ביים לעבען. עס האָט מיך געצויגען צו אייך, און דערפאַר
בין איך איצט דאָ. שוין צוויי טאָג ווי איך היט אייך אָפּ. איך
האָב ניט געוואָלט קומען צו אייך אין הויז. איך וואָלט אייך ניט
געווען געפונען אַליין און איך וואָלט ניט קענען מיט אייך רעדען.
און אַ חוץ דעם וואָלט איהר דאָך געווען געצוואונגען מיך אויפצונע־
מען. איך האָב בעסער אויסגעקליבען צו רעדען מיט אייך אויף דער
גאַס. דאָס איז מיר אויך איינגעפאַלען זייענדיג אויפ'ן שיף. איך

האָב צו מיר געזאָגט: „אויף דער גאַס, אויב זי וועט ניט וועלען וועט זי מיך ניט אויסהערען, ווי מיט פיער יאָהר צוריק אין פּאַרק פון זשואַנוויל", איהר געדענקט, אונטער די סטאַטוען, נעבעז דער קרוין.

און ער האָט ווידער געזעדט מיט א טיפען זיפץ:

— יאָ, ווי אין זשאַנוויל, ווייל מען דאַרף אַלץ אויפ'ס ניי אָנהויבען. שוין צוויי טאָג ווי איך היט אייך אָפּ. נעכטען האָט געדענט: איהר זענט געפאָהרען אין א קאַרעטע. איך וואָלט אייך געקענט נאָכפאָלגען, וויסען וואוהין איהר געהט. איך האָב דאָס זהר געוואָלט. איך האָב עס אָבער ניט געטאָן. איך וויל ניט טאָן קיין שום זאַך וואָס זאָל אייך ניט געפעלען וועדען.

זי האָט איהם דערלאַנגט די האַנט.

— איך דאַנק אייך. איך האָב געוואוסט, אז איך וועל ניט באַדויערען וואָס איך האָב אייך געשאַנקען מיין פּאַרטרויען.

אָננעשראָקען, אומרוהיג און נערוועז, האָבענדיג מורא פּאַר דעם וואָס ער איז געגאַנגען זאָגען, האָט זי געוואָלט אונטערברעכען און איהם פּאַרלאָזען.

— זייט נעזונד! איהר האָט פּאַר זיך נאָך א גאַנצען לעבען. איהר זענט גליקליך. איהר דאַרפט דאָס וויסען און זיך ניט מאַטערן פּאַר א זאַך, וואָס עס לוינט זיך נאָרנים.

אָבער ער האָט איהר אָפּגעשטעלט מיט א בליק. זיין געזיכט איז געוואָרען אזוי שטורמיש און ענטשלאָסען, ווי זי האָט עס שוין פון לאַנג געוואוסט.

— איך האָב אייך געזאָגט, אז איך מוז צו אייך עפּעס רעדען. הערט מיך אויס אויף א מינוט.

זי האָט נעטראַכט וועגען זשאַק'ן וועלכער האָט איהר שוין עָרוואַרטעט.

די נעצעהלטע פּארבייגעהער האָבען זיי אָננעקוקט און זיך נאַגאַנגען זייער וועג. זי האָט זיך אָפּגעשטעלט אונטער די שוואַרצע צווייגען פון א יודאַס־בוים און געוואַרט מיט רחמנות און מורא אין איהר נשמה.

ער האָט איהר געזאָגט.

— זעהט איהר, איך פּארגיב אייך און איך פּארגעס אַלץ.

נעמט מיך צוריק. איך פארשפּרעך אייך קיינמאל ניט מעהר אי־
בערצוּרעדן א וואָרט וועגן דער פארגאַנגענהייט.

זי האָט אויפגעציטערט און ארויסגעוויזן מיט א באַוועגונג
אזא איבערראשונג און פארצווייפלונג, אז ער האָט זיך אפּגעשטעלט.

דערנאָך, נאָך א מאָמענט פון איבערלעגונג, האָט ער געזאָגט:

— דאָס וואָס איך שלאָג אייך פאָר איז ניט קיין געווען־
זאָך, איך וויים דאָס גאַנץ גוט. דאָס איז די איינציג מעגליכע זאַך.
דענקט נאָך, טערעזא, און ענטפערט מיר ניט גלייך.

— איך וואָלט באַגאַנגען א פעהלער אייך אפּצונארען. איך קען
ניט, איך וויל ניט טאָן דאָס וואָס איהר ווילט; און איהר ווייסט
פארוואָס.

א קאַרטע איז לאַנגזאַם דורכגעפאָהרען נעבען זיי. זי האָט נע־
געבען צום פורמאן א צייכען אז ער זאָל זיך אפּשטעלען. ער האָט
איהר נאָך אפּגעהאָלטען פאר א מאָמענט.

— איך האָב פאַראוים געוואוסט, אז איהר וועט מיר ניט זאָ־
גען. און דערפאר זאָג איך אייך: ענטפערט מיר ניט גלייך.

האָלטענדיג די האַנט אויף דעם טירעל פון דער קארעטע, האָט
זי געווארפען אויף איהם א בליק מיט איהרע גראָסע אויגען.

עס איז פאר איהם געווען אן אַנגעווועהטאָגטער מאָמענט. ער
האָט זיך דערמאָנט אין דער צייט, ווען ער האָט געזעהן איהרע צערט־
ליך גראָסע אויגען אונטער האַלב פארמאכטע אויגען הייטלאָך. ער
האָט ארויסגעלאָזען א זיפץ און געמורמלט מיט א פארשטיקטען
קול:

— הערט, איך קען ניט לעבען אָהן אייך; איך ליעב אייך.
ערשט איצט ליעב איך אייך. פריהער האָב איך עס ניט געוואוסט.

און בעת זי האָט ארויסגערעדט ווי אין דער וועלט ארײַן אן
אדרעס פון א מאָדיסטקע, האָט ער זיך דערוויטערט מיט א לייכטען
און שנעלען שריט, וואָס איז היינט געווען ניט אזוי פעסט ווי נע־
וועהנליך.

די באַגעגעניש האָט אין איהר ארויסגערופען א שלעכטען גע־
פיהל און אן אומרוהיגקייט. אויב שוין איהם זעהן נאָכאמאָל וואָלט
זי בעסער וועלען ער זאָל זיין שטורמיש און ברוטאַל, ווי אין פלאַ־
רענץ.

ביים ווינקעל פון דער בריטער גאס, האט זי הויך אויסגעשריען צום פורמאן:
— רי דימור, אין טערן־קווארטאל.

XXXII.

דאס איז געווען א פרייטאג אין דער אפערא. דער פארהאנג האט זיך פונקט אראפגעלאזען אויף דעם לאבאראטאריום פון פאוסט. די ארקעסטער פלעגער זיינען געווען אין באוועגונג; אפערא־גלעזער זיינען געווען אין פולער ארבייט אויסקוקענדיג אין אלע ריכטונגען דעם פורפור אין גאלדענעם זאל, הינטער די ליכט וואס זיינען געווען גאנץ אויבען, ביי דער אומענדליכקייט פון דאך. ווי טייערע שטיינער אין זייערע שאכטלאך האבען פון די טונקעלע לאושען ארויסגעגלאנצט די באצירטע קעפ פון די פרויען מיט זייערע נאקעטע שולטערן. דער אמפיטעאטער האט געהאנגען איבער'ן פארטער ווי א לאנגע גירלאנדע פון דימענטען, בלומען, וואונדער־שעהנע הער, בלענדענדע העלזער און שולטערן, גאזע און אטלאס. אין דער פאדערשטער רייהע פון ארקעסטער האט מען געקענט זעהן די פרוי פון עסטרייכישען אמבאסאדאר און די הערצאגין פון גלאר־ווין; אין אמפיטעאטער זיינען געוועסען בערטא ד'איזיני און דזשיין טול, וואס איז געווען באריהמט צוליב דעם זעלבסט מארד פון איהר געליעבטען מיט א טאג פריהער; אין די לאושען זיינען נעווען מאדאם בערא דע לאמאל, מיט אראפגעלאזענע אויגען, ווע־מענס לאנגע אויגענברעמען האבען פארשאטענט איהרע רייגע באקען; פרינצעסין סעניאווין וואס האט אויסגעקוקט דערהויבען, פארשטעלענדיג איהר מויל מיט'ן פאכער בעת זי האט נעגעניצט. מאדאם דע מארלען, וואס איז געוועסען צוויישען צוויי יונג פארהייראטע פרויען, וועמען זי האט געלערנט די קונסט פון צו זיין גייסט־רייך קלוג; מאדאם מעיאן, וואס איז געווען פארזיכערט מיט א דרייסיג־יעהריגער אומפארגלייכליכער שענהייט; מאדאם בערטיע ד'עיזעל וואס האט זיך נעהאלטען שטייף, מיט איהרע אייזען־גראהע האר וואס זיינען געווען באלאדען מיט דימענטען. איהר מיאוסער פנים האט נאך מעהר פארשטארקט די שטרענגע פארנעהמליכקייט

פון איהר האַלטונג. יעדער איינער האָט אויף איהר געקוקט. דעמזעלבען אין דער פריה איז געווען געמעלדעט, אַז נאָך גאַרענ'ס דורכפאַל האָט הערר בערטיע ד'עיזעל זיך אונ־טערגענומען צוזאַמען צושטעלען אַ קאַבינעט. זיין אַרבייט איז שוין כמעט געווען פאַרפאָלשטענדיגט. די ליסטע פון די מיניסטאָרען זיינען שוין געווען אין די צייטונגען; דאָרט איז אויך געווען איינגעשלאָסען מאַרטען־בעלעם אַלס פינאַנץ מיניסטער. און אומזיסט זיינען די אָפּערא גלעזער געווען אָנגעשטעלט אויף דער לאָזשע פון דער גרעפין; די לאָזשע איז נאָך אַלץ געווען ליידיג.

אַ גרויסע מורמלעריי פון שטימען האָט אָנגעפילט דעם זאַאַל. אין דער דריטער רייהע פון די אָרקעסטער פּלעצער איז גענעראַל לאַריוויער געשטאַנען אין זיין געוועהנליכען פּלאַץ און גערעדט מיט גענעראַל דע לאַבריש.

— איך וועל גאָר אין קורצען טאָן פּונקט ווי דו, מיין אַלטער קאַמעראַד, און זיך צוריקציהען צו פּלאַנצען קרויט אין טורען.

ער האָט זיך דעמאָלט געפונען אין איינער פון יענע מעלאַנכאָ־לישע שטימונגען, ווען די פאַרניכטונג האָט פאַר איהם אויסגעזעהן ווי אַ נויטיגע פאָלגע צו דער שנעל דערנעהנטערענדער ענדע פון לעבען. ער האָט גע'חנפ'ט גאַרענ'ען, און גאַרען, האַלטענדיג איהם פאַר צו קלוג, האָט ער איהם דורכגעלאָזען און באַשטימט אַלס קריעגס־מיניסטער אַ קורצזיכטיגען, פאַנטאַסטישען אַרטילעריע גע־נעראַל. איצט אָבער, האָט לאַריווער געפיהלט אַ באַפרידיגונג וואָס גאַרען איז דורכגעפאַלען, פאַרראַטען פון זיינע פריינד בערטיע ד' עיזעל און מאַרטען בעלעם. די ברעמען פון זיינע קליינע אויגעלאַך האָבען זיך באַוואויגען פון געלעכטער. ער האָט געלאַכט בלויז אין פּראָפיל; זייענדיג מיעד פון אַ לעבען וואָס איז אינגאַנצען דורכגע־גאַנגען אין צבעות, האָט ער זיך פּלוצלינג ערלויבט די פרייד און שעהנהייט אויסצודריקען זיינע געדאַנקען:

זעהסטו, מיין טייערער לאַ בריש, זיי זיינען ווירקליך, נאַריש מיט זייער ציוויליער אַרמיי וואָס קאָסט אַזוי טייער און איז גאָרניט ווערט. די איינציג גוטע אַרמעען זיינען די קליינע. דאָס איז אויך געווען די מיינונג פון נאַפּאָלעאָנען, און ער האָט דאָך יאָ געוואוסט.

— דאָס איז אמת, טאַקי אמת, האָט אָפּגעזיפצט דער גענערז'

לא בריש, וואָס איז געווען געריהרט מיט טרעהרען אין די אויגען.

מאָנטעסי איז אַריבערגעגאַנגען דורך זיי צו זיין פאָטעל, לאַרי־וויער האָט איהם אויסגעשטרעקט די האַנט.

— מען זאָגט, אַז איהר, מאָנטעסי, האָט געברענגט צו גאַרענ'ס דורכפאַל. איך גראַטוליר אייך.

מאָנטעסי האָט פּראָטעסטירט זאָגענדיג, אַז ער מישט זיך ניט אין פּאָליטיק. ניט ער איז אַ סענאַטאָר, ניט קיין דעפּוטאַט און אפילו ניט קיין מיטגליד פון גענעראַל ראַט פון אואז. און קוקענדיג מיט זיינע אָפּערא גלעזער איבער דעם טעאַטער, האָט ער געזאָגט:

— זעהט נאָר, לאַריוויער, אין אָט דער לאָזשע, אויף רעכטס, איז דאָ אַ זעהר שעהנע ברונעטע פרוי, מיט די האָר פלאַך פאַרקעמט ביז צו די באַקען.

און ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף זיין פּלאַץ, רוהיג, מיט דעם פאַרגעניגען פון איינעם וואָס איז באַוואוסטזיניג וועגען זיין מאַכט.

דערווייל זיינען די נעמען פון די נייע מיניסטאָרען געגאַנגען פון מויל צו מויל אין די רויכער צימערן, אין די אַרומיגע קאָרידאָרען און אין טעאַטער גופא מיט אַ פּוילער גלייכגילטיגקייט: פּרעמיער און מיניסטער פון אינערן בערטיע ד' עיזעל; קולטוס און יוסטיץ מיניסטער לואיע; פינאַנץ מיניסטער, מאַרטען בעלעם. מען האָט זיי אַלעמען געקענט, אַ חוץ די מיניסטאָרען פאַר האַנדעל, קריעג און פלאָטע, וואָס זיינען נאָך ניט געווען באַשטימט.

דער פאָרהאַנג האָט זיך אויפגעהויבען אויף דעם קאַבאַרעט פון גאָט באַקכוס. די סטודענטען האָבען געזונגען זייער צווייטען כאָר בעת מאַדאַם מאַרטען האָט זיך באַוויזען אין איהר לאָזשע, די האָר פאַרקעמט אין דער הויך; די אַרבעל פון ווייסען קלייד האָבען אויסגעזעהן ווי פליגעל און אויף דער לינקער זייט פון דער ברוסט, ביי דער זייט פון קאָרסעט, האָט אַרויסגעשיינט אַ גרויסע טיעף רויטע ליליע.

מיסס בעל האָט זיך געזעצט נעבען איהר אין אַ „קווין אַן" קלייד פון גרינעם סאַמעט. זייענדיג אַ כלה צום פּרינץ עאוזעביאַ אַלבערטינעלי דעללאַ ספּינאַ, איז זי געקומען נאָך פּאַריז צו מאַכען איהרע חתונה קליידער.

אין דעם גערויש און באוועגונג פון דעם המון אויף דער ביהנע האָט זי געזאָגט.

— דאַרלינג, איהר האָט איבערגעלאָזען אין פלאָרענץ א פריינד וואָס היט זאָרגפעלטיג אָפּ דעם רייץ פון אייער אַנדענקען. דאָס איז דער פּראָפעסאָר אַריגי. ער זאָגט אויף אייך דאָס וואָס ביי איהם איז אַנערקענט אַלס דער העכסטער לויב: ער זאָגט, אַז איהר זייט א מוזיקאַליש באַשעפעניש. אָבער ווי אַזוי קען דען פּראָפעסאָר אַריגי פאַרגעסען, ווען אַפילו די בעזים בושען אין גאָרטען דערמאָ־נען אָן אייך? זייערע נאַקעטע צווייגעלאַך טרויערן אויף אייער אָפּ־וועזענהייט. אָ, זיי ביינקען נאָך אייך, דאַרלינג!

— זאָגט זיי, האָט געזאָגט טערעזאַ, אַז איך האָב מיטגענומען פון פיזעאַל א צערטליכען אַנדענקען וואָס איז פאַר מיר דאָס גאַנצע לעבען.

אין דעם חינטער גרונד פון דער לאָזשע האָט הערר מאַרטען בעלעם, אין א שטילע שטימע ערקלעהרט זיינע אָנזיכטען צו זשאָזעף שפּרינגער און דיואוויקע. ער האָט געזאָגט: „פראַנקרייך'ס קרע־דיט איז דער בעסטער אין דער וועלט". ער האָט אויך געזאָגט: „מען דאַרף אָפּצאָהלען אונזער חוב מיט אונזער איבערפלוס און ניט דורך נייע שטייערן". ער איז געווען גענייגט צו זיין פאָרזיכטיג וואָס ס'איז שייך פינאַנצען.

און מיסס בעל האָט ווייטער געזאָגט:

— איך וועל דערצעהלען די בעזים־בושען פון פיזעאַל, אַז איהר ביינקט נאָך זיי, דאַרלינג, אַז איהר וועט באַלד צוריקקומען צו זיי אויפ'ן בערגעל. אָבער איך וויל אייך פרעגען: באַגעגענט איהר אָפט דעם הערר דעשאַרט אין פאַריז? איך וואָלט אַזוי שטאַרק וועלען איהם נאָכאַמאָל זעהן. איך האָב איהם ליעב ווייל ער האָט א צערטליכע נשמה; א דאַרלינג, די נשמה פון הערר דעשאַרט איז פול מיט חן און עלעגאַנץ.

טערעזאַ האָט געענטפערט, אַז הערר דעשאַרט געפינט זיך אָהן צווייפעל אין טעאַטער, און אַז ער וועט געוויס קומען באַגריסען מיסס בעל.

דער פאָרהאַנג איז אַראָפּגעפאַלען אין מיטען וואַלץ, אין דעם ים פון טויזענד קאָלירען. די צושויער האָבען זיך געשטופּט אין

די קולוארען: פינאנציירען, קינסטלער, דעפּוטאטען האבען אין איין מינוט אנגעפילט א קליינעם סאלאן, וואס נעבען דער לאזשע. זיי האבען ארומגערינגעלט דעם הערר מארטען־בעלעם, ארויסגעמורמלט גליק־ווינשונגען, האבען זיך פארנייגט איינער איבער דעם אנדערנס קאפ און זיך שיעור איינעם דעם אנדערן דערשטיקט אין זייער אנשטרענגונג איהם צו דריקען די האנט. זשאזעף שמאל, הוסטענדיג און קלאגענדיג, זייענדיג בלינד און טויב, האט ער מיט פּאראטונג זיך דורכגעשטופט א וועג דורכ'ן עולם ביז ער איז געקומען צו מאדאם מארטען. ער האט געזומען איהר האנט, שווער געאטעמט אויף איהר און איהר באדעקט מיט קלינגענדע קושען.

מען זאגט, אז אייער מאן איז באשטימט געווארען אלס מיניסטער, איז דאס אמת?

זי האט געוואוסט, אז מען האט אזוי געזאגט, אבער זי האט ניט געגלויבט, אז עס זאל שוין זיין א באשלאסענע זאך. איבריגענס איז דאך איהר מאן דא פאראן. און מען קען איהם דאך א פרעג טאן.

אנכאפענדיג זיך שטענדיג אן דעם בוכשטעבליכען אמת, האט ער געזאגט:

— א, אייער מאן איז נאך ניט קיין מיניסטער? וועלן ער וועט שוין זיי נאמיניירט וועל איך פון אייך בעטען א מאמענט פאר א נעשפּרעך. עס האנדעלט זיך וועגען א פראגע פון דער גרעסטער וויכטיגקייט.

דערנאך איז ער שטיל געבליבען, קוקענדיג דורך זיינע גלעזענע בריללען ווי א בלינדער מאן און ווי א גייסטער־זעהער וואס רינגעלט איהם ארום, ניט קוקענדיג אויף דער ברוטאלער פינקטליכקייט פון זיין נאטור, מיט א מין מיסטיציזם.

— איהר זייט געווען אין איטאליען היינטיגען יאהר, מאדאם? אלן ניט געבענדיג איהר קיין צייט צו ענטפערן האט ער וויטער געפרעגט:

— איך וויים, איך וויים. איהר זייט געפאהרען נאך רוים. איהר האט געקוקט אויף יענעם שענדליכען טיטוס־טויער, יענעם קלעגליכען מאנומענט וואס וויזט צוויישען דעם רויב פון יהודה, די מנורה מיט די זיבען רעהרלאך. א, יא! איך זאג אייך מאדאם, אז

עם איז א חרפה פאר דער וועלט, צו לאזען שטעהן אזא מאנומענט אין דער שטאדט רוים וואו די פאפסטען האבען געקענט אנטרייבען בלויז צוליב דער קונסט פון די אידען, די זילבערשמידען און די נעלט־וועקסלער. די אידען האבען אריבערגעפיהרט די ווייסענשאפט פון גריכענלאנד און פון דעם מזרח נאך איטאליען. מאראם, די רענעסאנס איז געווען די ארבייט פון די אידען. דאם איז דער ריינער כאטש ניט דער אנערקענטער אמת.

און ער איז ארויס דורך דעם אננעפאקטען פארער צימער, טרעטענדיג מיט שווערע טריט אויף איין הוט נאך דעם אנדערן, וואס דאס האט אננעמאכט א פארדומפטען גערוש.

אין דער צייט האט די פרינצעסין סעניאווין, ביים ברעג פון איהר לאזשע געקוקט מיט איהר לארנעט אויף איהר פרייגדין מיט יענער נייגעריגקייט, וואס די פרויען שעהנקייט האט אין איהר ציי־טענוויין ארויסגערופען. זי האט זיך געוועדעט צו פאול וואנס, וואס האט זיך געפונען נעבען איהר:

— דענקט איהר ניט, אז מאראם מארטען איז היינטיגען יאהר וואונדערבאר שעהן?

אין פארערהויז וואס איז געווען פארטרונקען אין ליכט און נאלר האט נעגעראל לא ברויש געפרעגט לאריוויער'ן:

— האט איהר געזעהן מיין שוועסטער קינד?

— אייער שוועסטער קינד? לע מעניל?

— יא, ראבערט. ער איז ערשט איצט דא געווען אין זאל.

לא ברויש איז אויף א ווייל געבליבען נאכדענקענד דערנאך:

— ער איז דעם זומער געקומען נאך סעמאנווייל. ער איז דעמאלט געווען זאנדערבאר, עפעס אזוי, פארטיעפט. א סימפאטי־שער בחור, אפענהערציג ווי גאלר, און אינטעליגענט. אבער ער וואלט זיך געדארפט מיט עפעס באשעפטיגען, האבען א צוועק אין לעבען.

דאס קלינגען וואס מעלדעט, אז דער פארהאנג הויבט זיך גלייך אויף, האט שוין געהאט זייט א מאמענט אויפגעהערט. די צוויי אלטע לייט זיינען דורכגענאנגען דורך די ליידיגע קולוארען.

— א צוועק אין לעבען, האט ווידערהאלט דער הויכער, דאראר אין אויסגעבויגענער לא ברויש, בעת זיין חבר, זייענדיג געשיקט אין

טעטיג האָט איהם פארלאָזען און איז ארונטערגעגאנגען הינטער קוליסען.

מארגעריטא האָט געשפּינען און געזונגען אין וואלד, ווען זי האָט געענדיגט האָט מיסס בעל געזאָגט צו מאדאם מארטען:

— אָ, דארלינג, הערר שולעט האָט מיר געשריבען א וואונדער־באר שעהנעם בריף. ער האָט מיר דערצעהלט, אז ער איז זעהר באריהמט. און איך בין געווען זעהר צופרידען דאָס צו וויסען. ער האָט מיר אויך געזאָגט: „די גלאָריע פון אנדערע פּאָעטען רוהט אויף געווירצען און מירען. מיין גלאָריע בלוטיגט און קרעכצט אונטער א האָגעל פון שטיינער און אויסטער שאָלאכצען". איז דאָס ווירקליך אמת, מיין ליעבסטע, אז דער גוטער הערר שולעט ווערט פארשטיינט פון די פראנצויזען?

בעת טערעזא האָט בארוהיגט מיסס בעל, איז לואיע, מיט אן אויפגעבלאָזענער באריהמערישער מינע, אריינגעקומען אין דער לאָזשע.

ער איז געווען נאס און בלאָטיג.

— איך קום איצט פון עליזעאום, האָט ער געזאָגט.

ער איז געווען גענוג גאלאנט קדם כל צו מעלדען די גוטע נייעס צו מאדאם מארטען.

— דער דעקרעט איז אונטערגעשריבען, אייער מאן איז פינאנץ מיניסטער. דאָס איז א שעהנער פּאָרטפעל.

— האָט דער פרעזידענט פון דער רעפּובליק ניט געהאט גאָר־ניט אויסצוזעצען, ווען מען האָט דערמאָנט מיין נאָמען פאר איהם האָט געפרעגט מארטען בעלעם?

— ניין, בערטיע האָט איהם אויפמערקזאם געמאכט אויף דער גע'ירשנ'טער אויפריכטיגקייט פון די מארטען'ס, אויף אייער רייכטום און באזונדערס וועגען אייערע פאר־בינדונגען מיט געוויסע פּערזאָנען אין דער פינאנציעלער וועלט, וועמענס אונטערשטיצונג קען זיין נוצליך פאר דער רעגירונג. און צו באנוצען גארענ'ס טרעפענדען אויסדרוק, האָט דער פרעזידענט באגריפען די נויט פון מאָמענט. ער האָט באשטעטיגט אייער אמט.

אויף דעם געלבליכען פּנים פון גראף מארטען זיינען דורכגע־גאנגען א צוויי דריי קנייטשען. ער האָט געשמייכעלט.

— דער דעקרעט, האָט ווידערהאָלט לואיע, וועט ערשיינען מאָרגען אין „אָפיסיעל". איך אליין בין מיטגעגאנגען מיט דעם אָבגעאָרדנעטען פון קאבינעט וואָס האָט עס אוועקגעטראָגען אין דער דרוקעריי. דאָס איז א נויטיגער פאַרזיכערונגס מיטעל. אין דער צייט פון גרעווי, וואָס איז יעדענפאַלס ניט געווען קיין נאַר, פלעגט מען אוועק'גנב'נען אָפיציעלע דעקרעטען בעת מען האָט זיי געטראָ־גען אויפ'ן וועג פון עליזעאום ביז צום קע וואָלטער.

און לואיע האָט זיך אריינגעוואָרפען אין א שטול. און דאָ, אין דערזעלבער צייט וואָס ער האָט באַוואונדערט מאַדאַם מאַרטענ'ס שולטערן, האָט ער פאָרטגעזעצט:

— מען וועט שוין ניט זאָגען מעהר, ווי אין די צייטען פון מיין אָרימען פריינד גאַמבעטאַ, אַז די רעפּובליק האָט ווייניג פרויען. איהר וועט פאַר אונז מאַכען שעהנע ימים טובים, מאַדאַם, אין די סאַלאָנען פון מיניסטעריום.

טראָגענדיג איהר האַלז־באַנד און אוירינגלאַך, האָט מאַרגע־ריטאַ זיך איינגעשפּיגעלט און געזונגען דאָס ציערונגס־ליעד.

— מיר וועלען דאַרפען אָנשרייבען אונזער מאַניפעסט, האָט געזאָגט דער גראַף מאַרטען. איך האָב שוין וועגען דעם געקלעהרט. וואָס עס איז שייך מיין מיניסטעריום, גלויב איך, אַז איך האָב שוין געפונען א לאָזונג: „די חובות מוזען אָפּגעצאָהלט ווערען מיט דעם איבערפלוס, און ניט דורך נייע שטייערן".

לואיע האָט געהויבען מיט די אַקסלען.

— מיין טייערער מאַרטען, מיר האָבען גאָרניט וואָס צו ענדערן אין דער דעקלאַראַציע פון דעם פריהערדיגען קאַבינעט; דער צושטאַנד איז אין די הויפּט פּונקטען געבליבען דערזעלבער.

ער האָט זיך געגעבען א קלאַפּ אין שטערן.

— צום טייוועל! איך האָב פאַרגעסען. מיר האָבען דאָך באַשטימט אַלס קריעג מיניסטער אייער פריינד, דעם אַלטען לאַרי־וויער, מיר האָבען איהם וועגען דעם אַפילו ניט געפרעגט. איך בין דאָס באַאויפטראַגט איהם וועגען דעם צו מעלדען.

ער האָט געגלויבט, אַז ער וועט איהם געפינען אין קאַפע פון בולוואַר, וואו עס קומען אריין די מיליטער־לייט. אָבער דער גראַף מאַרטען האָט געוואוסט, אַז דער גענעראַל געפינט זיך אין טעאַטער.

מיר מוזען איהם פּאַקען, האָט געזאָגט לואיע.

זיך פאַרנויגענדיג:

— איהר ערלויבט, גרעפין, אַז איך זאָל מיטנעמען אייער מאַן?

גלייך ווי זיי זיינען אַרויס איז זשאַק דעשאַרט, צוזאַמען מיט פּאָול וואַנס אַריין אין דער לאָזשע.

— איך גראַטוליר אייך, מאַדאַם, האָט געזאָגט פּאָול וואַנס.

אָבער זי האָט זיך געווענדעט צו דעשאַרט:

— איך האָף, אַז איהר זייט ניט געקומען מיר צו גראַטולירען..?

פּאָול וואַנס האָט איהר געפרעגט, אויב זי וועט זיך אַריינציהען אין דער רעזידענץ פון מיניסטעריום.

— אָ, ניין, געוויס ניט!

— ווענינסטענס, האָט פּאָול וואַנס ווידער געזאָגט, וועט איהר דאָך געהן, מאַדאַם, צו די בעלער פון עליזעאום און פון די מיניסטע־ריומס; און מיר וועלען באַוואונדערן די קונסט, מיט וועלכער איהר וועט אויפהאַלטען אייער געהיימניספולען רייץ, און איהר וועט נאָך אַלץ זיין דאָס וועזען פון וועלכען מיר טרוימען.

— מיניסטעריעלע ענדערונגען שיינען אייך צו אינספּירירען מיט זעהר לייכטזיניגע געדאַנקען, הערר וואַנס.

— מאַדאַם, — האָט געענטפערט פּאול וואַנס, — איך וועל ניט זאָגען ווי מיין געליעבטער לעהרער רענאַן: „וואָס האָט דאָס צו טאָן מיט סיריוס'ן?" אָבער איך בין שטענדיג אַ ביסעל איבער־ראַשט ווען איך זעה ווען דערוואַקסענע און אפילו עלטערע מענ־שען לאָזען זיך פאַרפיהרען פון דער אילוזיע וועגען מאַכט, פאַרגע־סענדיג אַז הונגער, ליעבע, טויט, אַלע געמיינע און אויך אַלע דער־הויבענע נויטווענדיגקייטען פון לעבען, איבען אויס אַזאַ מעכטיגען קאָנטראָל איבער דער מענשהייט, אַז די וואָס הערשען איבער זייע־רע קערפּערס בלייבען איבער מיט גאָרנישט, אַ־חוץ אין דער מאַכט אויפ'ן פּאַפּיר און אין קעניגרייך פון ווערטער. און וואָס עס איז נאָך מעהר צום באַוואונדערן: דאָס פאָלק גופא גלויבט, אַז זיי האָ־בען נאָך אַנדערע הערשער אַ־חוץ זייער אָרימקייט, זייערע פאַרלאַנ־גען און זייערע נאַרישקייטען. יענער איז געווען אַ קלוגער מענש וואָס האָט געזאָגט: „לאָמיר באַשטימען די איראָניע און דעם

רחמנות, אז זיי זאָלען זיין די עדות און די ריכטער פון דער מענש־
הייט".

— אָבער הערר וואנס — האָט געזאָגט מאדאם מארטען, לא־
כענדיג, — דאָס האָט איהר דאָך אליין געשריבען. איך לייען אייע־
רע ווערק.

פאר דער צייט האָבען די צוויי מיניסטאָרען אומזיסט ארומ־
געזוכט דעם גענעראל אין טעאטער און אין די קולוארען. אויף דער
עצה פון די לאָזשען־עפענער זיינען זיי אריין הינטער די קוליסען,
אריבערגעהענדיג די ביהנען־סצענע, וואָס איז צונומען געוואָרען און
איז איצט אויפס ניי אויפגעשטעלט געוואָרען. זיי זיינען פארביי־
געגאנגען דורך דעם עולם פון יונגע דייטשקעס, מיט רויטע קליידל־
אך, כשוף־מאכערינס, טייוואָלים, קורטיזאנקעס פון אלטערטום, ביז
זיי זיינען צוגעקומען צום סאלאָן פון באלעט. דער גרויסער צימער
וואָס איז געווען באפוצט מיט אלעגאָרישע מאלערייען, איז געווען
כמעט ליידיג, און האָט געהאט אזא ערנסטען אויסזעהן, וואָס די
מלוכה און דאָס רייכטום לעגט ארויף אויף זייערע אינסטיטוציעס.

צוויי טענצערינס זיינען געשטאנען אומעטיג, מיט א פוס אויף
דער שטאנג וואָס ציהט זיך ארום די ווענט.

דאָ און דאָרט זיינען מענער אין שווארצע פרעק און פרויען
אין קורצע אויסגעפילטע קליידלאך געשטאנען אין גרופען, כמעט
אינגאנצען שווייגענדיג.

ווי זיי זיינען אריין, האָבען לואיע און מארטען־בעלעם אראָפ־
גענומען זייערע היט.

אין הינטערגרונט פון סאלאָן האָבען זיי באמערקט לאריוויער'ן
מיט א שעהנער מיידעל, וואָס האָט געטראָגען א ראָזאָווען טוניק
מיט א גאָלדענעם פאס, וואָס האָט פעסט איינגעשניטען איהר טאליע.

אין האנט האָט זי געהאלטען א שטיקעל גאָלדענעם טאָוועל,
צוקומענדיג נעהענטער האָבען זיי געהערט ווי זי האָט געזאָגט צום
גענעראל:

— איהר זייט אלט, אָבער איך בין זיכער, אז איהר זייט פונקט
אזוי גוט ווי ער.

און מיט איהר נאקעטען אָרעם האָט זי מיט פאראכטונג אָנגע־
וויזען אויף א יונגען מאן, וואָס האָט געטראָגען א גארדעניא בלי־

מאך, שטעהענדיג דערנעבען און שטשירענדיג מיט די צייהן. לואיע האָט געגעבען א סימן צום גענעראל, אז ער וויל מיט איהם רעדען, און צושטופענדיג איהם צו דעם שטאנג וואָס ביי דער וואנט, האָט ער געזאָגט:

— איך האָב דאָס פארגעניגען אייך צו מעלדען, אז איהר זייט באשטימט געווארען אלס קריגס־מיניסטער.

לאריוויער, וועמען דאָס איז אויסגעקומען אומגלויבליך, האָט ניט געענטפערט. אָט דער שלעכט געקליידעטער מאן, מיט די לאנגע האָר, מיט דעם לאנגען, פארשטויבטען פראק, האָט אויסגעקוקט ווי א שרייענדיגער קונצען־מאכער, און ער האָט איהם אריינגענעבען אזא אומצוטרוי, אז ער האָט איהם פארדעכטיגט, אז ער פארלייגט דאָ פאר איהם א פאסטקע, און אפשר ניט מעהר ווי א שלעכטען שפאס.

— הערר לואיע, וועכטער פון די זינלען, — האָט נעזאָגט נראף מארטען.

לואיע איז צוגעשטאנען:

— גענעראל, איהר קאנט זיך ניט אפזאָגען. איך האָב פאר אייך גאראנטירט, אז איהר וועט אננעמען. דערמיט וואָס איהר זאָגט זיך אפ גיט איהר א נייעם וואפען אין גארען'ס הענט. ער איז א פארראטער.

— מיין טייערער קאָלעגע, איהר איבערטרייבט, — האָט נעזאָגט גראף מארטען. — אבער אפשר פעהלט גארנע'ען אויפריכטיגקייט. און דעם גענעראל'ס שטיצע איז אומבאדינגט נויטיג.

— דאס פאטערלאנד פריהער פאר אלץ, — האָט לאריוויער נעענטפערט, זיך קאכענדיג פון אויפרעגונג.

— איהר ווייסט, גענעראל, — האָט פראטגעזעצט לואיע, — די עקזיסטירענדע גענעצען דארפען דורכגעפיהרט ווערען מיט א סאר'עקשן'טער מעסיגקייט. האלט אייך ביי אָט דעם פרינציפ.

ער האָט נאכגעפאלגט מיט די אויגען די צוויי טענצערקעס, וואָס האבען געהאלטען אויף דער שטאנג זייערע קורצע מוסקעלירטע פיס.

לאריוויער האָט געמורמלט:

— די מארא פון דער ארמעע איז גלענצענד... דער נוטער ווי־

לען פון די פיהרער וואָס האָבען זיך דערהויבען צו די אומשטענדען, וואָס זיינען די קריטישסטע...

לואיע האָט איהם געקלאַפּט אויפ'ן פּלייצע:

— די גרויסע אַרמעען האָבען אין זיך אַ סך גוטעס.

— איך בין איינשטימיג מיט אייך, — האָט געענטפערט לאַ־ריוויער. — די איצטיגע אַרמעע ענטשפּרעכט די העכערע נויטען פון דער נאַציאָנאַלער פאַרטיידיגונג.

— דאָס בעסטע וואָס אַ גרויסע אַרמעע טוט איז דאָס וואָס זי מאַכט די מלחמה פאַר אַן אוממעגליכע זאַך, — האָט ווייטער געזאָגט לואיע. — מען דאַרף זיין משוגע זיך אַריינצולאָזען אין מלחמה מיט אַזאַ ריעזיגער מאַכט, וועלכע מענשען זיינען גאָרניט אימשטאַנד אָנצופיהרען. דאָס איז אויך אייער מיינונג, ניט אמת, גענעראַל?

גענעראַל לאַריוויער האָט געוואונקען מיט'ן אויג.

— דער איצטיגער צושטאַנד פאָדערט, אַז מען זאָל זיין זעהר פאָרזיכטיג. מיר שטעהען איצט פאַר מורא'דיגע אומבאַקאַנטע גע־שעהעניסען.

דערנאָך האָט לואיע, אָנקוקענדיג זיין קאָלעגע, דעם קריגס־מיניסטער, מיט אַ צינישער און זאַנפטער פאַראַכטונג, געזאָגט:

— אין דעם העכסט אומוואַרשיינליכען פאַל פון אַ מלחמה, רעכענט איהר ניט, מיין טייערער קאָלעגאַ, אַז די אמת'ע גענעראַ־לען וואָלטען געדאַרפט זיין די באַהן־נאַטשאַלניקעס?

די דריי מיניסטאָרען זיינען אַרויס, אַראָפּגעהענדיג די שטיגען פון דער סצענע. דער פּרעמיער האָט אויף זיי געוואַרט אין זיין היים.

דער לעצטער אַקט האָט זיך אָנגעהויבען. מיט מאַדאַם מאַר־טען אין דער לאָזשע זיינען ניט מעהי' פאַרבליבען ווי דעשאַרט און מיסס בעל.

מיסס בעל האָט געזאָגט:

— דאַרלינג, איך בין ענטציקט — ווי זאָגט איהר אין פראַנ־צויזיש? — איך בין אין אַ הויכער באַגייסטערונג, ביים געדאַנק, אַז אהר טראָגט אויף אייער האַרץ די רויטע ליליע פון פלאָרענץ. און הערר דעשאַרט, וואָס האָט אַ קינסטלער־נשמה, דאַרף אויך זיין

שטארק צופרידען צו זעהן אָט די טייערע ציערונג אויף אייער קלייד. אָ! איך וואָלט אזוי וועלען וויסען וועלכער יואוועליר האָט דאָס געמאכט, דאַרלינג. אָט די לילית איז אזוי גראציעז און בויגזאם ווי אן אירים בלום. יאָ, זי איז עלענאנט, אויסגעצייכענט און גרויזאם. האָט איהר באמערקט, מיין ליעבסטע, אז שהנע ציערונג האָבען אן אויסקוק פון זעלטענער גרויזאמקייט?

— מיין יואוועליר, — האָט טערעזא געזאָגט, — געפינט זיך דאָ און איהר האָט איהם ביים נאָמען דערמאָנט: הערר דעשאַרט איז געווען אזוי גוט צו צייכענען אָט דעם אַרנאמענט.

די לאָזשע האָט זיך געעפענט. טערעזא האָט האַלב אויסגעדרעהט דעם קאָפּ און אין שאָטען געזעהן לע מעניל'ן, וועלכער האָט זיך פאר איהר פארנייגט מיט א גראציעזער אנגעצויגענקייט.

— מאדאם, גיט פרייהליכסט איבער, מיינע גליק־ווינשונגען צו אייער מאן.

א ביסעל מיט א טרוקענער מינע האָט ער איהר געמאכט קאָמפּלימענטען וועגען דעם, אז זי זעהט גוט אויס. צו מיסס בעל האָט ער זיך געווענדעט מיט עטליכע אנגענעמע, קאָנווענציאָנעלע באמערקונגען.

טרעזא האָט איהם אויסגעהערט מיט אנגסט, מיט א האַלב־געפענטען מויל, מיט א פיינליכער אָנשטרענגונג צו ענטפערן אויף די אומבאדייטענדע זאכען. ער האָט איהר געפרעגט, אויב זי האָט גוט פארבראכט דעם לעצטען סעזאָן אין זשואַנווי. ער וואָלט זעהר וועלען דאַרט אהין קומען צו דער יאגד. אָבער ער האָט נישט געקאָנט. ער איז ארומגעפאָהרען אויפ'ן מיטעלענדישען ים; א־חוץ דעם איז ער אויך נעווען אויף דער יאגד אין סעמאנווי.

— אָ, הערר לע מעניל, — האָט געזאָגט מיסס בעל, — איהר האָט געבלאָנדזשעט אויפ'ן בלאָהען ים. האָט איהר געזעהן די סיראנען?

ניין, ער האָט ניט באגענעמט קיין סירענען; אָבער אין פארלויף פון דריי טאָג צייט איז א דאַלפין־פיש נאָכגעשוואומען די יאכט. מיסס בעל האָט איהם געפרעגט אויב דער דאַלפין־פיש האָט ליעב מוזיק.

ער האָט געענטפערט, אז ניט.

— די דאָלפינען־פיש, — האָט ער געזאָגט, — זיינען ספּערמאַ־צעטי וואַלפיש, וואָס די מאַטראָזען רופען אָן ים־גענז, צוליב אַ געוויסער עהנליכקייט וואָס איהר קאָפּ האָט צו דעם קאָפּ פון אַ גאַנז.

אָבער מיסס בעל האָט ניט געוואָלט גלויבען, אַז די ריעזיגע חיה וואָס האָט געטראָגען דעם דיכטער אַריאָן צום שפּיציגען ים־ברעג טענאַרום, זאָל האָבען אַ קאָפּ פון אַ גאַנז.

— קומענדען יאָהר, הערר לע מעניל, ווען איהר וועט זעהן אַ דאָלפין־פיש שווימענדיג נעבען אייער יאַכט, בעט איך אייך, שפּיעלט פאַר איהם אויף דער פלייט דעם הימן פון דאָלפישען אַפּאָלאָ. ליעבט איהר דעם ים, הערר לע מעניל?

— איך האָב ליעבער די וועלדער.

ער האָט זיך פאָלשטענדיג באַהערשט, ער איז געווען איינפאַך, און האָט רוהיג גערעדט.

— אָ, הערר לע מעניל, איך ווייס, אַז איהר האָט זעהר שטאַרק ליעב דעם וואַלד און די פעלדער, וואו די האָזען טאַנצען ביים שיין פון דער לבנה.

דעשאַרט איז געוואָרען בלאַס, ער האָט זיך אויפגעהויבען און איז אַרויס.

אויף דער ביהנע האָט זיך אָפּגעשפּיעלט די סצענע פון דער קירך. מאַרגאַריטאַ האָט קניהענדיג פאַרבראָכען די הענט, דעם קאָפּ איינגעבויגען אונטער דער געוויכט פון די לאַנגע בלאָנדע צעפּ. און פון דעם אָרגעל און פון דעם כאָר האָט אָפּגעקלונגען דאָס געזאַנג פון די טויטע:

ווען די טריט פון לעצטען טאָג זיך הערען
און זיין קרייץ אין הימעל שיינט אויף ווי אַ שטערען
און עס וועט די וועלט צופאַלען ווערען.

— דאַרלינג, ווייסט איהר, אַז דאָס ליעד פון די טויטע, וואָס ווערט געזונגען אין די קאַטוילישע קירכען, קומט פון אַ פראַנציסקאַנער קלויסטער? עס דערמאָנט אָן דעם ווינט, אין ווינטער־צייט, וואָס בלאָזט דורך די לערכען־בוימער, אויף די בערג פון אַלווערניא.

טערעזא האָט ניט געהערט. איהר נשמה איז ווייט אוועקגע־פלויגען דורך דער טיר פון דער לאָזשע.

אין דעם פאָדערצימער האָט זיך געהערט א קלאַפּעריי פון אומ־געוואָרפענע שטולען. שמאָל איז צוריקגעקומען. ער האָט געהערט, אז הערר מארטען־בעלעם איז באַשטימט געוואָרען אַלס מיניסטער. און ער איז גלייך געקומען פאָדערן דעם קרייץ פון קאָמאַנדיר און א גרעסערע וואוינונג אין אינסטיטוט. זיינע איצטיגע צימערן זיי־נען טונקעלע און קליינע, ניט אפילו גענוג גרויס פאַר זיין פרוי און פינף טעכטער. ער האָט געדאַרפט איינאָרדנען זיין אַרבייט־צימער אויף א בוידעם. ער האָט אויסגערעכענט א לאַנגען צעטעל מיט תערומות און ער האָט ניט געוואָלט אַוועקגעהן ביז וואַנען ער וועט ניט קרינען דאָס פאַרשפּרעכען, אז מאַדאַם מאַרטען וועט זיך באַ־מיהען פאַר איהם.

— הערר לע מעניל, — האָט געפרעגט מיסס בעל, — וועט איהר אַרומרייזען אויפ'ן ים אויך קומענדען יאָהר?

לע מעניל האָט געדענקט, אז ניט. ער האָט ניט געהאַט קיין אבזיכט אויף ווייטער אָנצוהאַלטען די „ראָוזבאָד". דער ים איז צו טרויעריג. און רוהיג, ענערגיש און איינגעשפּאַרט האָט ער געקוקט אויף טערעזאַן.

אויף דער סצענע, אין מאַרגעריטאַ'ס געפענגניס, האָט מעפיס־טאָפאָל געזונגען „דער טאָג האָט אויפגעשיינט", און דער אָרקעס־טער האָט אימיטירט דעם שרעקליכען גאַלאָפּ פון פערד. טערעזא האָט געמורמעלט:

— עס טוט מיר וועה דער קאָפּ, מען ווערט דאָ דערשטיקט.

לע מעניל איז געגאַנגען עפענען די טיר.

מאַרגעריטאַ'ס קלאָרע ווערטער, ווי זי האָט גערופען די מלאכים, זיינען אַרויפגעשטיגען ווי ווייסע פונקען אין דער לופט.

— דאַרלינג, איך מוז אייך זאָגען, אז אָט די אָרימע מאַרגע־ריטאַ וויל ניט געזעגענט ווערען מיט איהר קערפּער און דערפאַר איז זי געזעגענט אין גייסט און וואַרהייט. איך גלויב אין א זאַך, דאַרלינג, איך גלויב, אז מיר וועלען באַשטימט אַלע געזעגענט ווע־רען. יאָ, איך גלויב, אז די זינדיגע וועלען ענדליך אויסגעלייטערט ווערען.

טערעזא האָט זיך אויפגעשטעלט. זי האָט אויסגעזעהן שלאַנד
און ווייס, פונקט דער געגענטייל פון דער בלוטיגער בלום. מיסס
בעל האָט זיך ניט געריהרט פון אָרט, אויסהערענדיג די מוזיק. אין
פאָדער־צימער פון דער לאָזשע האָט לע מעניל גענומען מאַדאַם מאַ־
טענ'ס מאַנטעל. און בעת ער האָט איהם אַזוי געהאַלטען אויס־
געשפרייט, איז זי אַריינגעקומען אין פאָדער־צימער און זיך אָפּגע־
שטעלט פאַר'ן שפּיגעל, נעבען די האַלב געעפענטער טיר. ער האָט
אַרויפגעלעגט אויף איהרע נאַקעטע שולטרן, אָנריהרענדיג זיי מיט
זיינע פינגער, דעם גרויסען רויטען פּלושענעם מאַנטעל, וואָס איז
געווען אויסגעשטיקט מיט גאָלד, און אַ הינטערשלאַג פון הערמעלין
פוטער, און האָט געזאָגט מיט אַ קורצער זעהר דייטליכער שטימע:

— טערעזאַ, איך ליעב אייך. דערמאָנט אייך וואָס איך האָב
אייך אייערנעכטען געבעטען. איך וועל זיין יעדען טאָג, יעדען טאָג,
אָנהויבענדיג פון דריי אַ זייגער, ביי אונז, רי ספּאָנטיני.

אין דעמזעלבען מאָמענט, ווען זי האָט אויסגעבויגען איהר קאָפּ
אויפצונעהמען דעם מאַנטעל, האָט זי דערזעהן דעשאַרט'ן, האַל־
טענדיג די קלאַמקע פון טיר. ער האָט געהערט. ער האָט
איהר אָנגעקוקט מיט אַזוי פיעל פאָרוואורף און ליידען, וואָס מענש־
ליכע אויגען זיינען נאָר אימשטאַנד אויסצודריקען. דערנאָך האָט
ער זיך אויסגעדרעהט און איז אַוועק אין קאָרידאָר. זי האָט גע־
פיהלט ווי פייערדיגע האַמערס וואָלטען איהר געקלאַפּט אין האַרץ,
און זי איז געבליבען אָהן באַוועגונג אויף דער שוועל.

— דו האָסט אויף מיר געוואַרט? — האָט צו איהר געזאָגט
מאָנטעסי, וועלכער איז געקומען איהר נעמען. — דו ביסט עפּעס
אַזוי פאַרלאָזען היינט; איך וועל דיך און מיסס בעל אַהיים פיהרען.

XXXIII.

אין דער קאַרעטע, און אין איהר צימער האָט זי נאָך אַלץ פאַר
זיך געזעהן יענעם בליק פון איהר געליעבטען, יענעם גרויזאַמען און
פיינליכען בליק. זי האָט געוואוסט, ווי לייכט ער קען אַריינפאַלען
אין פאַרצווייפלונג, ווי שנעל ער ווערט באַהערשט פון אַ ווילען, נאָר
ניט מעהר צו וועלען. אין אַזאַ צושטאַנד האָט זי איהם געזעהן ווען

ער איז אַנטלאָפען ביים ברעג פון דער אַרנאָ. זי איז נאָך דעמאָלט געווען גליקליך אין איהר טרויער און אַנגסט, זי האָט דעמאָלט נאָך געקענט צו איהם לויפען און איהם נאָכשרייען: „קומט!" און איצט ווידער, כאָטש זי איז געווען אַרומגערינגעלט און באַוואַכט, האָט זי דאָך געדאַרפט געפינען עפּעס וואָס איהם צו זאָגען, איהם ניט לאָזען אַוועקגעהן שטום און ליידענד. אָבער זי איז געבליבען איבערראַשט און נידערגעשלאָגען. אָט די נאַרישע סצענע איז דאָך פאַרביי אַזוי שנעל! זי האָט געפיהלט געגען לע מעניל'ן יענעם אימפּולסיווען צאָרן, וואָס מען עמפינדעט געגען זאַכען וואָס שעדיגען אונז, ווי פאַר דעם שטיין ביי וועלכען מען האָט זיך צוקלאַפּט דעם קאָפּ. זי האָט זיך אַליין ביטער פאָרגעוואָרפען וואָס זי האָט איהר פריינד געלאָזען אַוועקגעהן, אָהן אַ שום וואָרט, אָהן אַ בליק, אין וועלכען זי וואָלט געווען אַריינגעלייגט איהר גאַנצע נשמה.

בעת פּאָולין האָט געוואַרט איהר אויסצוטאָן, איז זי אומגע־דולדיג געגאַנגען ארויף און אַראָפּ איבער'ן צימער. דערנאָך האָט זי זיך פּלוצלינג אָפּגעשטעלט. אין די טונקעלע שפּיגלען, אין וועלכע די ליכט האָבען זיך אָפּגעשפּיגעלט, האָט זי געזעהן דעם קולואַר פון דעם טעאַטער און ווי איהר געליבטער לויפט אַוועק, ניט אומדרע־הענדיג זיך.

וואו קען ער איצט זיין? וואָס האָט ער זיך געטראַכט, זייענ־דיג אַליין? זי האָט געפיהלט אַ טיפע פּיין וואָס זי האָט ניט גע־קענט איהם גלייך געהן אויפזוכען. אַ לאַנגע צייט האָט זי געדריקט איהרע הענט צו איהר האַרץ; זי האָט געפיהלט, ווי זי ווערט דער־שטיקט.

פּאָולין האָט אַרויסגעלאָזען אַ קליינעם געשריי. אויף דער ווירטינ'ס ווייסע קלייד האָט זי דערזעהן טראָפּענס בלוט. טערעזאַ האָט זיך געהאַט צושניטען די האַנט אָן די בלום־פעדים פון דער רויטער ליליע אַליין עס ניט פיהלענדיג.

זי האָט אַראָפּגענומען פון זיך דעם עמבלעם ציערונג, וואָס זי האָט עפענטליך אויף זיך געטראָגען ווי אַ ריידענדע געהיימנים פון איהר האַרץ, און איצט, האַלטענדיג די בלום צווישען די פינגער, האָט זי לאַנג דערויף געקוקט. זי האָט זיך דערמאָנט אָן די טעג פון פלאָרענץ, די קאַמער פון סאַן מאַרקאָ, וואו איהר געליבטענס קוש

איז געפאַלען זאַנפט אויף איהרע ליפּען, בעת חינטער די אַראָפּגע־לאָזענע אויגען־הייטלאַך האָט זי מיט אומבאַשטימטקייט נאָך באַ־מערקט די מלאכים און דעם בלאָהען הימעל, וואָס איז געווען אויס־געמאָלען אויף דער וואַנט, דעם לאַנצי, און די גלאַנציגע פאַנטאָן פון דעם פאַרקויפער פון געפרוירענעם, אויף דעם רויטען טוכענעם טיש־טוך; דאָס קליינע הייזעל אין וויא אַלפיערי, די נימפען, ציגען אין דעם צימער וואו די פּאַסטוכער און די מאַסקען אויף פּאַראַוואַנען האָבען זיך צוגעהערט צו איהר שטימע וואָס האָט אונטערבראָכען אַ לאַנגען שווייגען.

דאָס אַלץ איז ניט געווען קיין שאָטען פון דער פאַרגאַנגענהייט, אַ פאַנטאָם פון אַמאָליגע טעג. עס איז געווען די איצטעגע ווירק־ליכקייט פון איהר ליעבע. און איין נאַרישער וואָרט וואָס אַ פרעמ־דער האָט אַרויסגעוואָרפען האָט צושמעטערט אָט די אַלע שעהנע זאַכען, גליקליכערווייז, איז אָבער דאָס געווען אוממעגליך. איהר ליעבע, און איהר געליעבטער, זיינען ניט געווען אָפּהענגינג אָן אַזעלכע קליינינקייטען. ווען זי וואָלט נאָר געקענט געהן צו איהם, ווי זי איז איצט, האַלב אויסגעטאָן, ביינאַכט, און אַריין אין זיין צימער... זי וואָלט איהם געטראָפען זיצען ביים פייער, די עלבויגענס אויף די קניה, זיין קאָפּ אין די הענט, טרויעריג. דערנאָך, מיט איהרע פינגער אין זיינע האָר וואָלט זי איהם געצוואונגען אַרויפצו־קוקען און זעהן, אַז זי ליעבט איהם, אַז זי איז זיינע, זיין לעבעדיגער אוצר פון פרייד און ליעבע.

זי האָט אַרויסגעשיקט איהר דיענסט. אין איהר בעט ביי דער ברענענדער לאָמפּ, האָט בלויז איין איינציגער געראַנק פאַרנומען איהר קאָפּ.

דאָס איז געווען אַ צופאַל, אַ נאַרישער צופאַל. ער וועט פאַר־שטעהן, אַז זייער ליעבע האָט זיך גאָרניט וואָס צו רעכנען מיט אַזאַ נאַרישער זאַך. וואָסער משוגעת! ער זאָל זיך דאַרפען באַאומרו־היגען פאַר אַן אַנדערן — פּונקט ווי עס וואָלטען געווען נאָך אַנדערע מענער אויף דער וועלט.

הערר מאַרטען בעלעם האָט האַלב געעפענט די טיר פון צימער זעהענדיג, אַז עס איז נאָך ליכטיג, איז ער אַריין.

— שלאָפסט נאָך ניט, טערעזאַ?

ער איז פונקט צוריקגעקומען פון א קאָנפֿערענץ ביי בערטיע ד'עיזעל, וואָס ער האָט געהאַט מיט זייַנע קאָלעגען. ער האָט געוואָלט זיין פרוי פרענען אין עצה וועגען עטלעכע זאכען, האַלטענדיג, אז זי האָט דערפאר א פּאַרשטענדניס. איבערהויפּט האָט ער געוואָלט הערען אויפֿריכטיגע רייד.

— עס איז געענדיגט, האָט ער געזאָגט. איך בין זיכער, טייערע, אז דו וועסט מיר העלפֿען, אין אזא פּאָזיציע, וואָס מען איז שטאַרק מקנא אָבער וואָס איז אויך זעהר א שווערע און געפֿערלעכע. איך האָב דאָס טיילווייז דיר צו פֿאַרדאַנקען, ווייל הויפּטזעכלעך איז דאָס דיין פּאָטערס מעכטיגער איינפֿלוס, א דאנק וועלכען איך בין דערהויבען געוואָרען צו מיין שטעלע.

ער האָט זיך מיט איהר באראטען וועגען דעם, ווער עס זאָל ווערען דער פיהרער פון קאבינעט.

זי האָט איהם געגעבען די בעסטע עצה וואָס זי האָט נאָר געקענט. זי האָט געפונען, אז ער איז געפיהלפֿול, רוהיג און ניט קיין נרעסערער נאר ווי די איבריגע.

ער האָט זיך פֿאַרטיפט אין געדאַנקען:

— איך וועל מוזען פֿאַרטיידיגען דעם ביודזשעט פֿאַר'ן סענאָט, פֿונקט ווי ער איז אָפּגעשטימט געוואָרען פון דער אונטערשטער קאַמער. אין אָט דעם ביודזשעט געפינען זיך נייע אויפטואונגען מיט וועלכע איך בין ניט איינשטימיג. אָלס דעפוטאַט האָב איך געגען זיי געקעמפט, אָבער אָלס מיניסטער וועל איך זיי מוזען אונטערשטיצען. איך האָב געקוקט אויף די זאכען פון אויסוועניג. וועגן קוקט אריין אין די זאכען פון אינוועניג האָבען זיי גאָר אן אנדער אויסזעהן. און א־חוץ דעם בין איך דאָך שוין ניט מעהר קיין פּריוואַטער מענש.

ער האָט פּריי אָפּגעזיפצט:

— א, וועגן מען וואָלט וויסען, ווי וועניג מען קאָן אויפטאָן, וועגן מען געפינט זיך ביי דער מאכט!

ער האָט איהר דערצעהלט זייַנע אייַנדרוקען.

— בערטיע האָלט זיך שטענדיג צוריק. וועגען די אנדערע קען מען גאָרניט וויסען ביי וואָס זיי האָלטען. דער אייַנציגער וואָס האָלט זיך פֿאר אן אויסערגעוועהנלעכען אויטאָריטעט איז לואיע.

זי האָט איהם געדולדיג אויסגעהערט, אָבער ניט געשאָנקען קיין אויפמערקזאמקייט. אָט דאָס בלאָסע פּנים און דער דינער קול זיי־נען פּאר איהר געווען ווי א זיינער, וואָס צעהלט לאַנגזאם די מינו־טען איינע נאָך דער אַנדערער.

— פון צייט צו צייט גיט אמאָל לואיע א זאָג ארויס די זאַנ־דערבארסטע מיינונגען. אין דערזעלבער צייט וואָס ער ערקלערט זיך אלס שטארקער אָנהענגער פון קאָנקארדא, זאָגט ער: „די בי־שאָפּס זיינען די פּראָווינציעלע אדמיניסטראַטארען פון דער רעלי־גיע. איך וועל זיי באשיצען וויל זיי זעהערען צו מיר. אין דורך זיי וועל איך אריינקריגען אָט די נשמה־היטער — די געמיינדע־פּריסטער.

ער האָט איהר דערמאָנט, אז זי וועט זיך דאַרפען אריבערציהען אין א פּרעמדען קרייז, וועמענס וואוֹלנאריטעט וואָלט איהר אָהן צוויפעל שאָקירט. אָבער זייער פּאָזיציע איז איצט אזעלכע, ביי וועלכער זיי טאָרען קיינעם ניט פּראַכטען. אַ־חוץ דעם האָט ער זיך אויך פּארלאָזען אויף איהר טאקט און איבער־געבענהייט.

זי האָט איהם אָנגעקוקט, א ביסעל באאומרוהיגט.

— אָבער דאָס אלץ האָט נאָך צייט, טייערע, מיר וועלען נאָך זעהן שפּעטער...

ער איז געווען מיער און ערשעפּט. ער האָט איהר געוואונשען א גוטע נאכט און איהר נעהייסען אינשלאָפען. זי פּארלירט איהר געזונט, דערמיט וואָס זי ווייניט נאַנצע נעכט. ער האָט איהר פּאר־לאָזען.

זי האָט נעהערט דאָס גערוש פון זיינע טריט, וואָס זיינען נעווען עטוואָס שווערער ווי געוועהנליך, דורכגעהענדיג דעם אר־בייט־צימער, וואָס איז געווען פול אָנגעוואָרפען מיט בלויע ביכער און צייטונגען, כדי אריינצוקומען אין זיין צימער וואו ער וועט אפשר קענען אינשלאָפען. דערנאָך האָט זי נעפיהלט אויף זיך דעם דרוק פון דער שטילקייט פון דער נאכט. זי האָט א קוק געטאָן אויפ'ן זיינער'ל. עס איז שוין נעווען האלב נאָך איינס.

זי האָט צו זיך געזאָגט: „ער ליידט אויך... ער האָט מיך אָנ־געקוקט מיט אזויפיעל פּארצווייפלונג און צארן!"

זי האָט גארנישט געהאט פּארלאָרען פון איהר מוט און בא־

געהר. וואָס איהר האָט איצט שיעור אַרויסגעבראכט פון געדולד איז נעווען דאָס, וואָס זי איז דאָ א געפאַנגענע, ווי אַפּגעשלאָסען פון דער וועלט. זי וועט אָבער זיין פריי וועו עס וועט טאָג ווערען: דאָן וועט זי געהן צו איהם, זעהן זיך מיט איהם און איהם אַלץ ערקלע־רען. ער איז דאָך אזוי איינפאַך. אין דער פיינליכער איינפאַר־מיגקייט פון איהרע געדאַנקען, האָט זי זיך איינגעהערט צו דעם גערויש פון די קאַרעטען, וואָס זיינען, נאָך לאַנגע פּאָזען, דורכגע־פאָהרען די האָפען־גאָס. אָט דער גערויש, וואָס האָט אַנגעצייגט אויף דעם אוועקגעהן פון די שטונדען, האָט צוגעצויגען איהר אויפ־מערקזאמקייט און כמעט איהר פאראינטערעסירט. זי האָט אויס־געשטעלט דאָס אויער צום גערויש וואָס איז פון אַנהויב נעווען שוואַך און ווייט, דערנאָך איז דאָס געוואָרען אַלץ שטאַרקער, ביז וואַנען זי האָט שוין געקענט אונטערשיידען דאָס דרעהען פון די רע־דער, דאָס רייבען פון די אקסלן, און דאָס קלאַפען פון די פערדישע פּאַרקאַוועס, וואָס איז נעוואָרען דערנאָך אַלץ שוואַכער און שוואַ־כער און דערנאָך אָפּגעשטאָרבען אין א ניט־קלאָרען מורמעל.

און וועו עס איז צוריק שטיל געוואָרען, האָט זי זיך ווידער אומגעקערט צו איהרע געדאַנקען.

ער וועט דאָך פאַרשטעהן, אז זי ליעבט איהם, אז זי האָט קיינ־מאָל ניט געליעבט קיין אַנדערן א־חוץ איהם. דער אומגליק איז נאָר וואָס די נאכט נעהט פאַרביי צו לאַנגזאם. זי האָט ניט נע־וואַנט א קוק צו טאָן אויפ'ן זייגערל, מורא האָבענדיג, אז זי זאָל ניט דערזעהן די שרעקליכע לענג פון די שטונדען.

זי האָט זיך אויפגעהויבען, צוגעגאַנגען צום פענסטער און אויפגעהויבען די פאַרהאַנגען. אין דעם פאַרוואַלקענטען הימעל האָט זיך געזעהן א בלאַסע ליכט. זי האָט נעגלויבט, אז דאָס דאַרף שוין זיין דער אַנהויב פון זון־אויפגאַנג. זי האָט נעקוקט אויף איהר זייגער'ל. עס איז שוין געווען האַלב נאָך דריי.

זי איז צוריקגעגאַנגען צום פענסטער. די אומענדליכע פינ־סטערניש פון דרויסען האָט איהר צוגעצויגען. די טראָטוארען זיי־נען געווען באַלויכטען פון די נאז־לאָמפען. אַן אומזעהבארער שטי־לער רעגען איז געפאַלען פון דעם פאַרשטעלטען הימעל. פלוצלונג האָט זיך א שטימע דערהערט אין דער שטילקייט; פריהער איז

זי געווען קוויטשענדיג, דערנאָך הייזעריג, און עס האָט זיך גע־
דוכט, אַז עטליכע שטימען ענטפערען דאָס איינע דער אַנדערער.
דאָס איז געווען אַ שיכור, וואָס האָט זיך געשלעפּט אויפ׳ן טראָטואַר,
אָנשטויסענדיג זיך אָן די בוימער. ער איז געווען אַריינגעטאָן אין
אַ לאַנגער דיסקוסיע מיט די באַשעפענישען פון זיין חלום, וועמען
ער פלעגט מיט גרויסמוטיגקייט געבען דאָס וואָרט, און דערנאָך זיי
באַפאַלען מיט ווילדע גרימאַסען און חוצפּה׳דיגע רייד. טערעזאַ
האָט זיך צוגעקוקט ווי דער אומגליקליכער מאַן האָט זיך אין זיין
ווייסען העמדעל געוויעגט איבער דער ליינג פון פּאַראַפּעט, ווי אַ
שמאַטע אין דעם ווינט פון דער נאַכט. דאָ און דאָרט פלעגט זי
הערען ווי ער האָט ווידערהאָלט די זעלבע ווערטער: „און אָט וואָס
איך וועל איהר זאָגען, דער רעגיערונג!"

אָננעמענדיג זיך מיט קעלט, האָט זי זיך צוריקגעלייגט אין
בעט. זי האָט געטראַכט: „ער איז אייפערזיכטיג, ער איז משוגע־
נערווייז אייפערזיכטיג. דאָס האָט צו טאָן מיט זיינע נערווען און
בלוט. אָבער אויך זיין ליעבע האָט צו טאָן מיט זיין בלוט און
נערווען. זיין ליעבע און זיין אייפערזוכט — דאָס איז איין און
די זעלבע זאַך. אַן אַנדערער וואָלט פאַרשטאַנען. עס וואָלט גענוג
געווען צופרידען צו שטעלען זיין אייגענליעבע. אָבער ער, אין איהם
ליעגט די אייפערזוכט אין דער טיפעניש פון זיין גוף. זי האָט גע־
וואוסט, אַז פאַר איהם איז די אייפערזוכט אַ פיזישע ליידען, אַן
אָפענע וואונד, וואָס פאַרגרעסערט זיך נאָך מיט דער מאַכט פון
איינבילדונגס־קראַפט. זי האָט געוואוסט, ווי טיעף אָט דער איבעל
איז. זי געדענקט, ווי ער איז בלאַס געוואָרען ביים בראָנזענעם סאַן
מאַרק, ווען זי האָט אַריינגעלעגט איהר בריף ביי דער וואַנט פון אַן
אַלטער פלאָרענטינער הויז; און דאָס איז נאָך געווען דעמאָלט,
ווען ער האָט איהר באַזעסען בלויז אין זיינע געדאַנקען, אין חלום.

און שפּעטער, דערמאָנט זי זיך, ווי ער פלעגט מיט אַ האַלב־
פאַרשטיקטען אָטעם זיך באַקלאָגען, ווערענדיג פּלוצלונג טרויעריג,
נאָך זייערע לאַנגע קושען, ווידערהאָלענדיג נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל
מיט אַ געהיימניספולען פּיין, די ווערטער: „נאָר דו אַליין קאָנסט
מיר העלפען צו פאַרגעסען אָן דיר". זי האָט זיך דערמאָנט אָן
דעם בריעף פון דינאַר און יענע שטורמישע פאַרצווייפלונג, צוליעב

איין האָרט וואָס ער האָט געהערט ביי א טישעל פון א דעסטאָראן. זי האָט געפיהלט, אז דער צופעליגער קלאַפ איז געפאַלען אויף דעם געפיהלפולסטען פלאַץ, אויף א בלוטיגער וואונד. אָבער זי האָט ניט פאַרשטאַרען דעם מוט. זי וועט איהם אלץ זאָגען, זי וועט אין אלץ מידה זיין און פון איהר נאנצען וידוי וועט זיך בלויז אַרויסרייסען: „איך ליעב דיך, איך האָב קיינמאָל ניט געליעבט אַ־חוץ דיך!" זי האָט איהם ניט באטראָגען. זי וואָלט איהם גאָרניט געקאָנט צו דערצעהלען אזעלכעם, וואָס ער האָט עס ניט פון פריהער געטראָפען. זי האָט אזוי ווייניג ליגען געזאָגט, אזוי ווייניג ווי עס איז נאָר מעגליך געווען, און בלויז כדי איהם ניט צו מאכען ליידען. וו אזוי זאָל ער דאָס ניט פארשטעהן? עס איז שוין בעסער, אז ער זאָל אלץ ווייסען, ווייל דאָס אלץ איז נאָרניט. זי האָט אלץ אויפ'ס ניי נעקלערט די זעלבע נעדאנקען, און ווידערהאָלט דיזעלבע ווערטער.

דער לאָמפ האָט נעהאלטען ביים אויסנעהן. זי האָט אָנגעצונדען א ליכט. עס איז שוין נעווען האלב נאַכ זעקס. זי האָט זיך נעבאפט, אז זי האָט א־ביסעל נעדרעמעלט. זי איז צוגעלאָפען צום פענסטער. דער היכעל איז געווען שווארץ און האָט זיך אויסגעמישט מיט דער ערד אין א כאַאָס פון א דיקער פינסטערניש. דערנאָך איז זי נעוואָרען נייגעריג צו ווייסען אויף פינקטליך ווען די זון נעהט אויף. זי האָט דערפון קיין שום אהנונג ניט נעהאט. זי האָט נעגלויבט, אז די נעכט זיינען זעהר לאַנג בלויז אין דעצעמבער. זי האָט נעוואָלט זיך דערמאָנען, אָבער זי האָט ניט נעקאָנט. עס איז איהר נאָר ניט איינגעפאלען א קוק צו טאָן אויף דעם אָפענעם קאלענדאר וואָס איז נעלענען אויפ'ן טיש. שווערע טריט פון אַרבייטער, וואָס זיינען דורכנעגאַנגען גרופענווייז, דער נערוויש פון די מיליק־וואָגענס און די פוהרלאָך מיט גרינווארג. האָבען נעקלונגען ווי ניטע בשורות צו איהר אויער. זי האָט א ציטער געטאָן ביי אָט די ערשטע סמנים פון דער אויפוואכונג פון דער שטאָדט.

אין חויף פון קליינעם הייזעל האָט זי ארום ניין א־זייגער גע־
טראָפען דעם הערר פּוזעליע, וועלכער האָט אוועקגעקערט דאָס רע־
גען־וואַסער, האַלטענדיג די ליולקע אין זיין מויל. מאדאם פּוזעליע
איז פּונקט ארויס פון צימער. זיי האָבען ביידע אויסגעקוקט פּאר־
זאָרגט. מאדאם פּוזעליע האָט צו איהר געזאָגט די ערשטע.

— הערר זשאק איז ניטאָ אין דער היים.

און, אזוי ווי טערעזע איז געבליבען שטיל און אומבאוועגליך,
איז פּוזעליע צו איהר צוגענאַנגען, מיט'ן בעזים אין האַנט, באַהאל־
טענדיג זיין ליולקע מיט דער לינקער האַנט הינטער דער פּלייצע.

— הערר זשאק איז נאָך ניט אהיים געקומען.

— איך וועל וואַרטען אויף איהם, — האָט געזאָגט טערעזע.

מאדאם פּוזעליע האָט איהר ארויפגעפיהרט אין סאַלאָן, וואו
זי האָט געמאַכט דעם אויוועג. און אזוי ווי דאָס האַלץ האָט גע־
רויכערט און ניט געוואַלט ברענען, האָט זי זיך איינגעבויגען איבער
דעם, מיט די הענד אויף די היפטען.

— דער רענען איז שולדיג דערין, וואָס דער רויך קומט ארויס
פון קאַמין.

מאדאם מארטען האָט ארויסגעמורמלט,, אז עס לויגט זיך
ניט איצט צו מאכען דעם אויוועג, אז עס איז איהר ניט קאַלט.

זי האָט זיך אָנגעקוקט אין שפּיגעל.

זי איז געווען בלאַס, א־חוץ די באקען וואָס האָבען געברענט.
און ערשט דעמאָלט האָט זי דערפיהלט, אז איהרע פּיס זיינען געפּראָ־
רען. זי איז צוגענאַנגען נעהנטער צום פּייער. מאדאם פּוזעליע,
זעהענדיג וויי זי איז אומרוהיג, האָט געזוכט פּאר איהר א גוט וואָרט:

— עס וועט לאַנג ניט דויערן ביז וואַנען הערר זשאק וועט
אריינקומען. זאָל זיך די מאדאם דערווייל אָנווארימען, וואַרטענדיג.

דער רענען איז געפאַלען אויף דעם גלעזערנעם דאַך, און די
ליכט איז געווען א טרויעריגע. אויף דער וואַנט האָט די דאַמע מיט'ן
איינהאָרן, מיט איהר שטייפער האַלטונג און טויט־קאַליר, ניט מעהר
אויסגעזעהן שעהן צווישען די ריטער, אין דעם וואַלד וואָס איז
געווען פול מיט פויגעל און בלומען. טערעזע האָט זיך אליין

ווידערהאָלט די ווערטער: „ער איז ניט אַהיים געקומען". און דער־
מיט וואָס זי האָט די ווערטער אַזויפיעל מאָל איבערגעחזר'ט, האָט
זי ניט מעהר געפיהלט די באַדייטונג פון זיי. מיט ברענענדיגע אויגען
האָט זי געקוקט אויף דער טיר.

אַזוי איז זי פאַרבליבען אַהן באַוועגונג, אַהן געדאַנקען, זי האָט
אַליין ניט געוואוסט ווי לאַנג — אפשר א האַלבע שעה. דערנאָך
האָט זיך דערהערט א נערוויש פון טריט, די טיר האָט זיך געעפענט.
ער איז אַריין. זי האָט נעזעהן אז ער איז אינגאַנצען נעווען אויס־
געענצט פון רענען און בלאָטע, און האָט געברענט פון פיבער.

זי האָט אויף איהם געקוקט אַזוי אויפריכטיג און אָפענהערציג,
אז ער איז פאַרוואונדערט געוואָרען. אָבער גלייך האָט ער זיך דער־
מאָנט אָן די אַלע לייִדען וואָס אין איהם.

ער האָט איהר געזאָגט:

— וואָס ווילט איהר נאָך פון מיר? איהר האָט מיר אָנגעטאָן
אַלעם שלעכטעם וואָס איז נאָר מעגליך געווען.

די מיערקייט האָט איהם געמאַכט אויסזעהן א ביסעל זאַנפט.
זי האָט זיך דערשראָקען.

— זשאַק, הער מיך צוויים...

ער האָט איהר געגעבען א צייכען, אז ער האָט גאָרנישט מעהר
וואָס אויסצוהערען פון איהר.

— זשאַק, הער מיך אויס. איך האָב דיך ניט באַטראָגען. א
ניין, איך האָב דיך ניט באַטראָגען. איז דען דאָס מעגליך געווען?
איז דען...

ער האָט איהר אונטערבראָכען:

— האָט רחמנות אויף מיר, מאַטערט מיך ניט מעהר. לאָזט
מיך, איך בעט אייך. וועג איהר וואָלט וויסען וואָסער א נאַכט
איך האָב פאַרבראַכט, וואָלט איהר ניט געהאַט דעם מוט מיך איצט
צו פייניגען.

ער האָט זיך אַרויסגעוואָרפען אויפ'ן דיוואַן, אויף וועלכען ער
האָט איהר מיט זעקס מאַנאַטען נעקושט אונטער'ן שלייער.

א נאַנצע נאַכט איז ער אַרומגענאַנגען, ניט קלערענדיג אפילו
וואוהין. ער איז נענאַנגען מיט'ן וועג פון דעם סעין, ביז וואַנען
ער איז צוגעקומען צו פלעצער וואו עס האָבען געוואַקסען וויידען

און טאָפּאָלען. כדי זיינע לײַדען זאָלען ניט זיין צו גרויס האָט ער אויסגעטראַכט צושטרייאונגען. אויפ'ן קע־דע־בערסי האָט ער נאָכ־געקוקט ווי די לבנה איז געלאָפען אין די וואָלקענס. אין פּאַרלויף פון א שעה צייט האָט ער איהר געזעהן ווי זי האָט זיך באַוויזען און פּאַרשוואונדען. דערנאָך האָט ער אָנגעהויבען צעהלען מיט דער גרעסטער פּינקטלעכקייט די פּענסטער פון די הייזער. עס האָט אָנגעהויבען גיהן א רעגען. איז ער אַוועק אויפ'ן כּארק און געטרונ־קען בראַנפען אין א שענק. א דיקע פרוי, וואָס האָט געהאַט א קרומען קוק, האָט צו איהם געזאָגט: „איהר קוקט ניט אויס צו זיין גלייקליך". ער האָט זיך אַראָפּגעלאָזען אויף א באַנק וואָס איז געווען באַדעקט מיט לעדער, און אויף א מאַמענט איז ער געווען רוהיג.

די בילדער פון אָט דער שרעקליכער נאַכט זיינען איהם נע־שטאַנען פאַר די אויגען. ער האָט געזאָגט:

— איך האָב זיך דערמאָנט אן דער נאַכט פון דער ארנא. איהר האָט מיר צושטערט די גאַנצע פרייד און די גאַנצע שעהנקייט פון דער וועלט.

ער האָט איהר געבעטען, אז זי זאָל איהם לאָזען אליין. אין זיין טרויער האָט ער געהאַט א גרויס רחמנות אויף זיך. ער וואָלט וועלען שלאָפען; ניט שטאַרבען: דער טויט האָט אויף איהם אָנ־געווארפען א גרויל. שלאָפען און קיינמאָל זיך ניט מעהר אויפכאַפען. אָבער דערווייל האָט ער זי געזעהן שטעהן פאַר איהם. זי איז איצט אזוי אָנציהענד פונקט ווי שטענדיג, מיט איהר מיערען פּנים פון לײַדען, און ניט קוקענדיג אויף דעם פיינליכען בליק פון איהרע טרוקענע אויגען. זי איז איצט צוויפעלהאַפטער, געהיימ־ניספולער ווי שטענדיג. ער האָט נעקוקט אויף איהר. זיין חאַס האָט אויפגעלעבט צוזאַמען מיט זיינע לײַדען. מיט א בייזען בליק האָט ער געזוכט אויף איהר סמנים פון די צערטליכקייט, וואָס ער האָט איהר ניט נענעבען.

זי האָט אויסגעשפרייט איהרע אָרעמס צו איהם:

— הער מיך אויס, זשאַק.

ער האָט איהר נענעבען א צייכען אז עס איז איבעריג זי זאָל רעדען. אָבער דאָך האָט ער נעהאַט א פאַרלאַנג איהר צו הערען.

און ער האָט שוין אויסגעהערט מיט שפּאַנונג. ער האָט פאַראַכטעט און אָפּגעוואָרפען אין פאָרויס, אַלץ וואָס זי איז דאָ געגאַנגען זאָגען, אָבער דאָס איז פאָרט געווען די איינציגע זאַך וואָס איהם האָט אינ־טערעסירט אין דער וועלט. זי האָט געזאָגט:

— האָסטו דען געקאָנט גלויבען, אַז איך וועל דיך פאַרראַטען, אַז איך זאָל ניט לעבען בלויז מיט דיר און פאַר דיר? אָבער קענסטו ניט פאַרשטעהן? קאָנסטו ניט באַגרייפען, אַז ווען יענער מאַן וואָלט געווען מיין ליעבהאָבער וואָלט ער ניט געדאַרפט ריידען צו מיר אין טעאַטער, אין דער לאָזשע, ער וואָלט דאָך געקאָנט האָבען טויזענדע אַנדערע געלעגענהייטען צו באַשטימען ווען טרעפען זיך. אָ ניין, מיין ליעבסטער, איך פאַרזיכער דיר, אַז זייט איך האָב געהאַט דאָס גליק, — און אפילו היינט, אין דער אַגאָניע און טרוי־ער, זאָג איך נאָך אַלץ גליק — דיך צו קענען, בין איך געווען בלויז דיינע אַליין. וואָלט דען פאַר מיר מעגליך געווען צו געהערען צו אַן אַנדערן? עס איז ווילד אַזוי צו גלויבען, אָבער איך ליעב דיך, איך ליעב דיך, בלויז דיך אַליין האָב איך ליעב. איך האָב קיינמאָל ניט געליעבט קיין אַנדערן.

ער האָט לאַנגזאַם, מיט אַ גרויזאַמער אויסרעכענונג געענט־פערט:

— „יעדען טאָג וועל איך זיין אין אונזער צימער, רי ספּאָנטיני, נאָך דריי אַ זייגער". דאָס איז ניט געווען קיין געליעבטער, ניט אייער געליעבטער וואָס האָט געזאָגט אָט די ווערטער. ניין! דאָס איז געווען אַ פרעמדער.

זי האָט זיך אויפגעשטעלט און מיט אַ פּיינליכער ערנסטקייט געזאָגט:

— יא, איך האָב געהערט צו איהם. דו האָסט דאָס געוואוסט. איך האָב עס אָפּגעלייקענט, איך האָב ליגען געזאָגט, ווייל איך האָב ניט געוואָלט דיר אָנטאָן קיין שמערצען, דיך ניט אויפצורעגען. איך האָב געזעהן אַז דו ביסט אומרוהיג און פול מיט פאַרדאַכט. אָבער איך האָב אַזוי ווייניג און אַזוי שלעכט ליגען געזאָגט! דו האָסט עס געוואוסט, און האָסט אָפט גערעדט וועגען דער פאַרגאַנגענהייט, און דאַן, איינמאָל אין אַ רעסטאָראַנט, האָסטו געהערט... און דיין

אינביליזונגס־קראפט האָט נאָך אריבערגעשטיגען דעם אמת. כאָטש איך האָב ליגען גענאָגט, האָב איך דאָך ניט געגלויבט. און ווען דו וואָלסט וויסען, ווי ווייניג פּלאַץ דאָס פּארנעמט אין מיין לעבען! און א־חוץ דעם, האָב איך דיך ניט געקענט. איך האָב ניט געטרויעט אז איך זאָל דיך ווען עס איז קענען. איך האָב מיך אזוי געלאַנגווייליגט.

זי האָט זיך געווארפען אויף די קניה:

— איך בין באגאַנגען א פּעהלער. איך האָב געדארפט ווארטען אויף דיר. אָבער ווען דו וואָלסט וויסען, ווי ווייט דאָס אלץ עקזיסטירט ניט מעהר, האָט קיינמאָל ניט עקזיסטירט.

און אין א זיסער, זינגענדער שטימע האָט זי ווידערחאָלט נאָכאמאָל און נאָכאמאָל:

— פּארווואָס ביסטו פּריהער ניט געקומען? פּארווואָס?

זי האָט זיך צוגעשלעפּט ביז צו איהם, געווואָלט איהם אָננעמען די הענט, די קניה; ער האָט איהר אָפּגעשטויסען.

— איך בין געווען נאריש. איך האָב ניט געגלויבט, איך האָב ניט געווואוסט. איך בין געווען אנטשלאָסען ניט צו וויסען.

ער האָט זיך אויפּגעשטעלט אין אן אויסברוך פון האס:

— איך האָב ניט געווואָלט, איך האָב ניט געווואָלט, אז ער זאָל דאָס זיין!

זי האָט זיך געזעצט אויפּן פּלאַץ וואָס ער האָט פּארלאָזען און דאָרט, מיט א באקלאָגענדיגער, שטילער שטימע האָט זי ערקלערט די פּארנאָגענהייט. אין יענער צייט איז זי אריינגעווארפען געווארען איינע אליין אין א שרעקליך לאַנגווייליגער וועלט. דערנאָך איז דאָס געשעהן. זי האָט זיך איבערגענעבען. אָבער גלייך האָט זי באדויערט. א, ווען ער וואָלט וויסען ווי טונקעל און טרויעריג איהר לעבען איז געווען, וואָלט ער ניט געווען אייפערזיכטיג, ער וואָלט רחמנות געהאַט אויף איהר.

זי האָט א שאקל געטאָן מיט'ן קאָפּ, און קוסענדיג אויף איהם דורך איהרע צושויבערטע האָר:

— אָבער איך רעד איצט וועגען אן אנדער פרוי. איך האָב קיין שום באציהונג ניט מיט יענער פרוי. איך האָב געלעבט בלויז זייט איך קען דיך, זייט איך בין דיינע.

ער האָט אָנגעהויבען ארומצוגעהן איבער'ן צימער אַרויף און אַראָפּ מיט ווילדע שריט, אָט פונקט ווי דאָ ניט לאַנג בײַם ברעג פון דער סעין. ער האָט אויסגעבראָכען אין א פיינליכען געלעכטער:

— יאָ, אָבער ווען איהר האָט מיך געליעבט, וואָס האָט געטאָן יענע אַנדערע פרוי, וואָס איז ניט געווען איהר?

זי האָט א קוק געטאָן אויף איהם מיט ענטריסטונג:

— קענסטו גלויבען?...

— האָט איהר ניט געזעהן איהם אין פלאַרענץ, זיינט איהר ניט געגאַנגען מיט איהם צום וואָקזאל?

זי האָט איהם דערצעהלט ווי אזוי ער איז געקומען איהר־אויפ־זוכען אין איטאַליען, און אז זי האָט איהם געזעהן, און זיי האָבען זיך דאָרט צושיידט, אז ער איז געווען אויפגערעגט און זייט דעמאָלט האָט ער אַלץ געזוכט איהר צוריק צו געווינען, אָבער זי האָט אפילו קיין שום אויפמערקזאמקייט איהם ניט געשאָנקען.

— טייערער, איך זעה ניט, איך קען קיינעם ניט אויף דער וועלט, א חוץ דיר.

ער האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— איך גלויב דיר ניט.

זי איז געווארען צאָרניג:

— איך האָב דיר אַלץ דערצעהלט; באַשולדיג מיך, פאַראָורטייל מיך, אָבער באַלוידיג ניט מיין ליעבע צו דיר. דאָס וועל איך ניט לאָזען.

ער האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— לאָז מיך, דו פייניגסט מיך צופיעל. איך האָב דיך אזוי געליעבט, אז אַלע ליידען וואָס דו וואָלסט נאָר געקאָנט מיר פאַרשאַפען, וואָלט איך אָנגענומען, איך וואָלט זיי אָפּגעהיט, איך וואָלט זיי געליעבט, אָבער אָט די איז העסליך. איך האָס דאָס. פאַרלאָז מיך. מיין וואונד איז צו טיעף. זיי געזונד.

שטעהענדיג פעסט און ענטשלאָסען, מיט איהרע קלייניע פיס אויפ'ן דיוואָן, האָט זי געזאָגט:

— איך בין געקומען. איך קעמפף איצט פאר מיין גלויק, פאר מיין לעבען. איך בין ענטשלאָסען, איהר וויסט עס. איך וועל ניט געהן.

און זי האָט ווידערהאָלט אַלץ וואָס זי האָט שוין געזאָגט. שטורמיש און אויפריכטיג, זייענדיג זיכער וועגען זיך אַליין, האָט זי דערצעהלט ווי אזוי זי האָט אָפּגעבראָכען די פאַרבינדונגען וועלכע זיינען סיי ווי סיי געווען ניט קיין פעסטע און וועלכע האָבען איהר געמאַכט אומגעדולדיג; ווי אזוי, זייט דעם מאָג וואס זי האָט זיך איהם איבערגעגעבען אין דעם קליינעם הייזעל פון וויא אַלפיערי, האָט זי ניט געהערט צו קיינעם אַ חוץ צו איהם, אָהן באַדויערען, און געוויס אָהן וועלכער עס איז אַהנונג אָדער געדאַנק פאַר אַן אַנדערען. אָבער ווען זי האָט גערעדט וועגען אַן אַנדערען האָט זי איהם אויפגערעגט. און ער האָט געשריען:

— איך גלויב דיר ניט!

און דערנאָך האָט זי ווידער אָנגעהויבען זאָגען דאָס וואָס זי האָט שוין געהאַט געזאָגט.

און פּלוצלונג, אינסטינקטיוו, האָט זי א קוק געטאָן אויפ'ן זייגער:

— מיין גאָט, שוין צוועלף א זייגער.

זי האָט שוין א סך מאָל ארויסגעלאָזען דעם זעלבען שרעקגעשריי, בעת ס'איז געקומען די שעה ווען זי האָט איהם געדארפט פאַרלאָזען. און זשאַק האָט א ציטער געטאָן הערענדיג אָט די באַקאַנטע ווערטער, וואָס זיינען איצט געווען אזוי פּיינליך און פאַרצווייפעלט. נאָך עטליכע מינוטען האָט זי איהם געבעטען מיט טרעהרען און ליידענשאַפטליכע ווערטער. דערנאָך האָט זי געמוזט אַוועק, זי האָט גאָרניט געוואונען.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

אין דער היים האָט זי געטראָפען די מאַרק פרויען אין פאָדערהויז, וואָס האָבען אויף איהר געוואַרט און איהר איבערגעגעבען אַ בוקעט. זי האָט זיך דערמאַנט, אַז איהר מאַן איז איצט א מיניסטער. עס זיינען שוין פאַר איהר געלעגען גאַנצע פּעק מיט טעלעגראַמען, וויזיט קאַרטען, באַגריסונגען און ביטעס. מאַדאַם מאַרמע האָט געשריבען, בעטענדיג איהר, אַז זי זאָל רעקאָמענדירען איהר שוועסטערקינד צום גענעראַל לאַריוויער.

זי איז אריין אין עס צימער און איז אַנידערגעפאַלען פאַרמאַטערט אויף א שטול. הערר מאַרטען־בעלעם האָט פּונקט געענ־

ריגם זיין פריחשטאק. מען האָט אויף איהם געוואַרט אין דער זעלבער צייט אויף א קאָבינעט זיצונג און אין דעם הויז פון דעם דעמיסיאָנירטען פינאַנץ מיניסטער וועמען ער האָט געדארפט אָפּ־שטאַטען א וויזיט. דער פּאָרזיכטיגער אויסוואהל פון זיין פּער־סאָנאל האָט איהם געשמייכעלט אָבער אויך פּארמאַטערט. און באַ־אומרוהיגט.

— פּארגעס ניט, מיין ליעבסטע צו באַזוכען מאַדאַם בערטיע ד'עיזעל. דו ווייסט דאָך ווי געפיהלפול זי איז.

זי האָט ניט געענטפערט. בעת זי האָט איינגעטונקען איהרע פינגער אין דעם פינגער־גלאָז, האָט ער אויפגעהויבען דעם קאָפּ, און זעהענדיג איהר אויסגעמאַטערטע מינע און איהר צוואוואַרפענע קלייד ונג, האָט ער שוין ניט געוואגט מעהר צו רעדען א וואָרט.

ער איז איצט געשטאַנען פּאר א געהיימנים, וואָס ער האָט באשלאָסען ניט געוואָהר צו ווערען, פּאר געהיימע לויידען וואָס בלויז איין וואָרט וואָלט נעגונג געווען, אז דער סוד זאָל ארויס. דאָס האָט איהם אָנגעפילט מיט אנגסט, מיט מורא און מיט א מין רעספעקט.

ער האָט אראפגענומען זיין סערוועטל.

— ענטשולדיג מיר טייערע.

און ער איז ארויס.

זי האָט פרובירט עסען. אָבער זי האָט קיין שום זאָך ניט גע־קאָנט ארָאפשלינגען. פּאר אלץ אין דער וועלט האָט זי נעפיהלט אז עקעל, וואָס זי האָט ניט געקאָנט בייקומען.

ארום צוויי א זייגער איז זי צוריקגעקומען אין קליינעם הייזעל פון טערן. זי האָט זשאַק'ן געפונען אין זיין צימער. ער האָט גע־רויכערט פון זיין הילצערנער לולקע. א שאָל קאָפּע, וואָס איז גע־וען כמעט לעדיג איז געשטאַנען אויפ'ן טיש. ער האָט איהר אָנ־געקוקט מיט אזא האַרטקייט אז דאָס בלוט אין איהרע אָדערן איז באַרפרוירען געוואָרען. זי האָט ניט געוואגט צו רעדע, פיהלענדיג אז אלץ וואָס זי וועט דא קאָנען זאָגען וועט איהם בלויז באַליידי־גען און אויפרעגען, און אז בלויז מיט איהר פּאַרזיכטיגער און שטי־לער אנווועזנהייט וועט זי קאָנען שטילען זיין צאָרן. ער האָט געוואוסט, אז זי וועט צוריקקומען; ער האָט איהר ערווארטעט

מיט אומגעדולד פון האָס, מיט אזא שטאַרקען נייד ער ווי דעמאָלט, בעת ער האָט אויף איהר געוואַרט אין דעם הויז פון וויא אלפיערי. זי האָט גלייך דערוועהן, אז זי האָט שלעכט געטאָן וואָס זי איז געקומען; ווען זי וואָלט געווען אוועק פון איהם וואָלט ער איהר באַגעהרט, פארלאַנגט און אפשר גערופען. אָבער עס איז געווען צו שפעט; און איבריגענס האָט זי גאָרניט געוואָלט צו זיין פאַרזיכטיג. זי האָט איהם געזאָגט:

— דו זעהסט, איך בין צוריקגעקומען, איך האָב אנדערש ניט געקאָנט טאָן. און א חוץ דעם, איז דאָס זעהר נאטירליך, וואַרום איך ליעב דיך. און דו ווייסט עס.

זי האָט נאָכץ גוט געפיהלט, אז דאָס אלץ וואס זי קאָן איהם איצט זאָגען וועט איהם בלויז אויפרייצען. ער האָט איהר געפרעגט, אויב זי האָט אזוי געזאָגט אויך אין רי ספאַנטיני.

זי האָט איהם אָנגעקוקט מיט א טיעפען טרויער:

— זשאק, דו האָסט מיר אָפטמאָל געזאָגט, אז טיף אין דיין האַרץ געפינט זיך א וועלט מיט האָס און צאָרן, וואָס קאָן אמאָל אויסברעכען נענען מיר. איך זעה איצט, אז דו האָסט ליעב מיך צו פיניגען.

מיט א ליעבעדיגער געדולד האָט זי איהם נאָכאמאָל דערצעהלט די גאַנצע געשיכטע פון איהר לעבען, די פוסטקייט און טרויער פון איהר פארגאַנגענהייט און וויי אזוי, זייט זי איז געווארען זיינע, האָט זי נעלעבט בלויז אין איהם און דורך איהם.

די וועלטער זיינען געווען אזוי אויפריכטיג ווי איהר בליק. זי האָט זיך געזעצט נעבען איהם. פון צייט צו צייט האָט ער געפיהלט די באריהרונג פון איהרע פינגער, וואָס זי האָט איצט געטאָן אזוי שעמעוודיג, און איהר צו הייסען אטעם. ער האָט איהר אוים־געהערט מיט א בייזער שפאַנונג. זייענדיג גרויזאָם צו זיך אליין האָט ער געוואָלט אלץ וויסען, איהר לעצטע באַגעגעניש מיט לע מעניל און זייער ענדליכע צושיידונג. זי האָט איהם עהרענהאפט דערצעהלט אלץ וואָס ס'איז געשעהן אין „האָטעל פון גרוים בריטאַניען". אָבער זי האָט אריבערגעפיהרט די סצענע אין דרויסען, אין רער אלעע פון קאסינא, מורא האָבענדיג, אז דער געדאַנק פון זייער מרויעריגער באַגעגעניש אין א בארמאכטען צימער זאָל ניט נאָך

אויף מעהר אויפרייצען איהר געלויבטען. דערנאך האָט זי ער־קלערט, ווי אזוי זיי האָבען זיך באגעגענט ביי דעם וואקזאל. זי האָט ניט געוואלט טרייבען צו פארצווייפלונג א לייד־ענשאפטליכען מאן וואס האָט געליטען. זייט דעמאלט האָט זי נאָרניט וועגען איהם געהערט ביז צום טאָג, ווען ער האָט צו איהר געריפן אין דער מאק־מאהאן גאס. זי האָט ווידערהאלט וואס ער האָט איהר גע־זאגט אונטער'ן יודאס בוים. מיט צוויי טאָג שפעטער האָט זי איהם געזעהן אין איהר לאָזשע אין דער אָפערא. געווים האָט זי איהם ניט איינגעלאדען אז ער זאל קומען. דאָס איז געווען דער אמת.

עס איז געווען דער אמת. אָבער דער אלטער גיפט וואס האָט זיך אָנגעזאמעלט ביסלעכווייז האָט איצט אָנגעהויבן ווירקען. די פארגאנגענהייט, די אומפארגעסליכע פארגאנגענהייט איז געוואָרען א געגענווארט צוליעב איהר וידוי. ער האָט איהר געזעהן און עס האָט איהם געפייניגט.

— איך גלויב דיר ניט, האָט ער געזאָגט, און צוגעגעבען:

— און ווען איך וואלט דיר אפילו יא געגלויבט, וואלט דער איינציגער נעדאנק, אז דו האָסט גערעדט צו אָט דעם מאן, מיר אוממעגליך געמאכט, אז איך זאל דיך ווידערזעהן. איך האָב עס דיר געזאָגט, איך האָב עס דיר געשריבען, — געדענקסטו, ווען ביסט נעווען אין רינאר. — איך וואלט ניט וועלען, אז ער זאל דאָס זיין. און אזוי...

ער איז שטיל געבליבען. זי האָט געזאָגט:

— דו ווייסט, אז קיין שום זאך איז זייט דעמאלט ניט געווען.

ער האָט פאָרטגעזעצט מיט אן איינגעשפאָרטער העפטיגקייט:

— זייט דעמאלט האָב איך איהם געזעהן.

זיי זיינען לאַנג געבליבען שטיל. ענדליך האָט זי אין אן איבערראשענדען און רחמנות־טאן געזאָגט:

— אָבער מיין ליעבסטער, דו האָסט דאָך געדארפט א טראכט טאן, אז אזא פרוי ווי איך, זייענדיג פארהייראט... מען זעהט טאָג־טעגליך ווי פרויען ברייגען זייערע געליעבטע א פיעל־ערנס־טערע פארגאנגענהייט ווי מיינע, און דאָך ווערען זיי געליעבט. ווען דו וואלסט בלויז געוואוסט, וואָסער קלוינע באריטונג מיין פארגאנגענהייט האָט אין מיין לעבען.

— איך ווייס, וואָס דו קאָנסט געבען. דיר קאָן מען ניט מוחל זיין דאָס וואָס מען קאָן מוחל זיין אַן אַנדער פרוי.

— אָבער, טייערער, איך בין פונקט ווי די אַנדערע.

— ניין, דו ביסט ניט ווי די אַנדערע. דיר קאָן מען גאָר ניט מוחל זיין.

ער האָט גערעדט מיט א צוגעדריקטען מויל, קריצענדיג מיט די צייהן. זיינע אויגען, יענע גרויסע אויגען וואָס זי פלעגט אַמאָל זעהן, וואָס האָבען אַזוי געגלאַנצט מיט א זאַנפטען פייער פון ליעבע, זיינען איצט געווען הארט און טרוקען, פארזונקען אין זייערע אויגען־הייטלאַך, און האָבען איהם געמאַכט אויסקוקען אינגאַנצען אַנדערש. ער האָט אויף איהר אָנגעוואָרפען א שרעק.

זי איז געגאַנגען זיך אַוועקזעצען אויף דער אַנדערער זייט פון צימער; און דאָרט, מיט א פארשטיינערט הארץ, מיט די אויגען אויפגעריסען פון פארוואונדערונג, ווי א קינד, איז זי לאַנג פארבליבען, ציטערענדיג און שטיקענדיג זיך מיט איהרע שלוכצען. דאַן האָט זי אויסגעבראָכען אין א געוויין.

ער האָט געזיפצט.

— נאָך וואָס האָב איך אייך ווען עס איז געדארפט קענען?

זי האָט געענטפערט אין טרערען:

— איך באַדויער ניט וואָס איך האָב אייך געקענט. איך וועל שטארבען דערפון און איך וועל עס ניט באַדויערן. איך האָב געליעבט.

ער האָט מיט א גרויזאַמקייט זיך איינגע'עקשנ'ט איהר צו מאַכען ליידען. ער האָט געוואוסט ווי שלעכט ער טוט, אָבער ער האָט זיך ניט געקאָנט העלפען.

— עס איז מעגליך, נאָך אַלעם, אַז דו זאָלסט מיך אויך האָבען געליעבט.

מיט א לייכטער ביטערקייט האָט זי געענטפערט.

— אָבער איך האָב געליעבט בלויז דיך אַליין. איך האָב דיך געליעבט צו שטארק.. אָ, קאָנסטו גלויבען, אַז איך בין געווען מיט אַן אַנדערן דאָס וואָס איך בין געווען מיט דיר!

— פארוואָס ניט?

זי האָט אויף איהם געקוקט אָהן מאַכט און מוט:

— זאג מיר, איז דאס אמת, אז דו גלויבסט מיר ניט?
זי האט זעהר זאנפט צוגענעבען:
— וועז איך זאל מיך דער'הרג'ענען, וואלסטו מיר נעגלויבט?
— ניין, איך וואלט דיר ניט געגלויבט.
זי האט אפגעווישט די באקען מיט איהר טאשענטיכעל; דערנאך האט זי אויפגעהויבען די אויגען, וואס תאבען דורכגע־לויכטען דורך די טרערען:
— דאן, איז אלץ נעענדיגט!
זי האט זיך אויפגעהויבען, ארומגעקוקט זיך איבער'ן צימער איבער די טויזענד זאכען, מיט וועלכע זי האט נעלעבט אין א פרעהליכער תאוה'דיגער אינטימליכקייט, אז עס איז שוין געווען ווי איהר איינענס, אין איצט איז דאס אלץ פאר איהר פלוצלונג געווארען אהן באדייטונג; זיי האבען איהר אנגעקוקט ווי א פרעמדע און א פיינד; זי האט געקוקט אויף דער זאקעטער פרוי, וואס איז געשטאנען אין אזא באוועגונג צו אנטלויפען, וואס איז איהר ניט ערקלערט געווארען; די פלארענטינער מעדאליאנען וואס האבען איהר דערמאנט אין פיזעאל און אן די רייצענדע איבער־לעבונגען אין איטאליען, דעשארט'ס סקיצע פון דעם פראפיל פון א גאסען־מיידעל, וואס האט געלאכט מיט איהר שהנעם אוים־געדארטען, לייד־ענדען פנים. זי האט זיך אויף א ווייל אפגע־שטעלט און מיט סימפאטיע געקוקט אויף אט דער קלייגער צייר־טונגס־פארקויפערין, וועלכע איז אויך דא אהער געקומען און פאר־שוואונדען, וועראנדיג פארטראגען פון דער שרעקליכער אומענרליכ־קייט פון לעבען און זאכען.
זי האט ווידערהאלט.
— הייסט עס, עס איז נעענדיגט?
ער איז נעווען שטיל.
זייערע סיגורען זיינען נעווארען גיט דייטליך אין דעם בין־השמשות.
זי האט נעזאגט:
— וואס וועט פון מיר ווערען?
ער האט נעענטפערט:
— און פון מיר, וואס וועט פון מיר ווערען?

זיי האָבען זיך אָנגעקוקט מיט רחמנות, ווייל יערער איינער האָט רחמנות געהאט אויף זיך אליין.

טערעזא האָט פּאַרטגענומען:

— און איך, וואָס פלעג מורא האָבען אלט צו ווערען, צוליעב דיר, צוליעב מיר, אז אונזער שהנע ליעבע זאל זיך ניט ענדיגען! עס וואלט בעסער געווען ניט געבאָרען צו ווערען יא, עס וואלט פיעל בעסער געווען וועו איך וואלט ניט געבאָרען געווארען. עס איז געווען א פאַרגעפיהל, דעמאלט זייענדיג נאָך א קינד. אונטער די לינדען־בוימער פון זשואנוויל, נעבען דער קרוין, אנטקעגען־איבער די מאַרמאָר־נימפען, פלעג איך זיצען און וועלען שטאַרבען.

מיט די ארעמס ארונטערגעלאָזען, מיט פאַרבאָכענע הענט האָט זי אויפגעהויבען די אויגען; דורך איהרע טרערען האָט איהר בליק א שטראהל געטאָן אין דער טונקעל.

— און עס איז ניטא קיין מיטעל, וואָס זאל דיך מאכען פיהלען, אז דאָס וואָס איך זאג דיר דאָ איז אמת, אז קיינמאָל, קיינמאָל, זייט איך בין דיינע, קיינמאָל... אבער ווי אזוי וואלט איך דען קענען דער געדאנק אליין איז פאר מיר ווילד און נאריש! קענסטו מיך אזוי וועניג?

ער האָט טרויעריג געשאָקעלט מיט'ן קאָפ:

— ניין, איך קען דיך ניט.

און נאָכאמאָל האָט זי זיך ארומגעקוקט ווי זי וואלט אויסגעפֿרענט די אלע זאכען אין צימער, וואָס זיינען געווען עדות פון זייער ליעבע.

— אויב אזוי, איז דאָס אלץ וואָס מיר זיינען געווען איינער פאר'ן אנדערן... דאָס איז אלץ געווען נאָרנישט, ארויסגעוואָרפען. מיר האָבען זיך בלויז צוזאמענגעטראָפען און זיך ניט צוזאמענגעשמאלצען!

זי איז געווען ענטריסטעט. עס איז דאָך ניט מעגליך געווען, אז ער זאל ניט פיהלען, וואָס זי איז פאר איהם געווען.

און אין דער ליידענשאפט פון א צוריקגעשטויסענער ליעבע האָט זי זיך אויף איהם געוואָרפען, איהם באדעקט מיט קושען, מיט טרערען און געווויין.

ער האָט אלץ פאַרגעסען, ער האָט איהר גענומען, זייענדיג

אָנגעוועהטאָגט, צובראָכען אָבער גליקליך, און איהר געדריקט אין זיינע אָרעמס מיט דעם טרויעריגען שטורם פון פאַרלאַנגען. איהר קאָפּ אויפ'ן קישען, האָט זי שוין געלאַכט דורך איהרע טרערען. אָבער פּלוצלונג האָט ער זיך אַרויסגעריסען פון איהר.

— איך זעה דיך ניט מעהר אַליין. איך זעה דעם אַנדערן צוזאַמען מיט דיר, שטענדיג.

זי האָט איהם אָנגעקוקט שטיל, באַליידיגט, פאַרצווייפעלט. זי האָט זיך אויפגעהויבען, געבראַכט אין אָרדנונג איהר קלייד, די האָר, מיט אַן אומבאַקאַנטען געפיהל פון חרפּה דערנאָך, פיהלענדיג, אַז אַלץ איז געענדיגט, האָט זי אַרום זיך געגעבען אַ פאַרוואונדערטען בליק, מיט איהרע אויגען וואָס האָבען שוין מעהר ניט געזעהן, און איז לאַנגזאַם אַרויס.

6731

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT

21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it.

A fine of 5 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be iss[illegible] while a fine remains unpaid.

[illegible] ADDRESS

MAY 1[illegible]

בעל

פראנס, אנאטאל

פרא

די רויטע ליליע

MAY 11 1986 21554

6731

#6731